

АРХИВЪ

ЮГОЗАПАДНОЙ РОССИИ.

**АРХИВЪ
ЮГОЗАПАДНОЙ РОССИИ,**

ИЗДАВАЕМЫЙ

ВРЕМЕННОЮ КОММИССІЕЮ

ДЛЯ

РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ,

ВЫСОЧАЙШЕ УЧРЕЖДЕННЮЮ

ПРИ

Кіевскомъ Военномъ, Подольскомъ и Волынскомъ

ГЕНЕРАЛЪ - ГУБЕРНАТОРЪ.

ЧАСТЬ ВТОРАЯ.

ПОСТАНОВЛЕНІЯ

**ДВОРЯНСКИХЪ ПРОВИНЦІАЛЬНЫХЪ СЕЙМОВЪ,
ВЪ ЮГОЗАПАДНОЙ РОССИИ.**

Томъ первый.

К І Е В Ъ.

ВЪ УНИВЕРСИТЕТСКОЙ ТИПОГРАФИИ.

1861.

ПЕЧАТАТЬ ДОВОЛЯЕТСЯ

съ тѣмъ, чтобы, по отпечатаніи, представлено было въ Ценсурный Комитетъ узаконенное число экземпляровъ. Кіевъ, 20 Сентября 1860 года

Ценсоръ А. Лазовъ.

ОТЪ ПРЕДСѢДАТЕЛЯ
КІЕВСКОЙ КОММИССИИ
ДЛЯ
РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ.

Съ нѣкотораго времени, въ заграничныхъ Польскихъ журналахъ начали появляться статьи, съ явною цѣлю увѣрить общее мнѣніе Европы, что западно-русскій край, по Днѣпръ, есть край Польскій, и что имя Русинъ во все не означаетъ Русскаго человѣка, а есть провинціальное названіе Поляка, какъ Мазуръ, Краколякъ, Великополянинъ. Эта послѣдняя теорія была, какъ извѣстно, изобрѣтена первоначально въ Галліи. Оттуда она перенесена сюда, какъ опора для стремленій неумѣреннаго Польскаго патріотизма, чувствующаго здѣсь, какъ и тамъ, слабость почвы, для утвержденія своихъ притязаній.

Посягнувъ, такимъ образомъ, на историческую и этнографическую правду, этотъ патріотизмъ нашель себя въ необходимости посягнуть и на достовѣрность историческихъ памятниковъ, издаваемыхъ Кіевскою Коммиссіею для разбора древнихъ актовъ и свидѣтельствующихъ о совершенно другомъ значеніи здѣшняго края, слѣдовательно, разрушающихъ въ самомъ корнѣ приведенную выше теорію. Въ слѣдствіе того, неумѣренные Польскіе патріоты рѣшили не только бросить тѣнь сомнѣнія на добросовѣстность дѣйствій Коммиссіи, но формально обвинять ее въ искаженіи и даже подлогѣ издаваемыхъ ею актовъ.

Такого рода обвиненія, конечно, не обязываютъ къ отвѣту, и Коммиссія могла бы не отвѣчать на нихъ, если бы дѣло касалось только ея личности; но здѣсь требуетъ отвѣта интересъ науки, потому что всякій научный актъ долженъ быть строго оправданъ, для утвержденія за нимъ несомнѣнной достовѣрности. Вотъ почему я считаю долгомъ сказать нѣсколько словъ, въ опроверженіе взведенной на Коммиссію клеветы.

Такъ какъ всѣ человѣческія дѣйствія имѣютъ свою причину въ побужденіяхъ вещественнаго или нравственнаго интереса, то рассмотримъ отношеніе Коммиссіи къ этому источнику побужденій.

Всѣ участвующіе въ ученыхъ занятіяхъ и трудахъ Коммиссіи, съ самаго ея учрежденія, не пользуются никакими служебными правами и не получаютъ никакого

VII

содержанія отъ Правительства. Во все время ея существованія, ни одинъ изъ ея членовъ не получилъ отъ Правительства никакой награды. Одному мнѣ, и то лично, во вниманіе къ моей прежней долговременной службѣ по Министерству Народнаго Просвѣщенія, дарованы служебныя права, но тоже безъ жалованья. Слѣдовательно, никакія побужденія вещественнаго интереса не могутъ управлять дѣйствіями Коммиссіи.

Что касается до интереса нравственнаго, то онъ могъ бы проявиться въ Коммиссіи развѣ въ стремленіяхъ ложнаго патріотизма. Но для патріотическихъ увлеченій вообще нужны сильныя поводы, а тѣмъ болѣе для такихъ увлеченій, которыя, заглушая голосъ совѣсти и чести, могутъ доводить до такого рода дѣйствій, какъ подлогъ памятниковъ давно минувшаго времени или искаженіе живой, несомнѣнной истины. Всякій, конечно, согласится, что у насъ Русскихъ нѣтъ такихъ поводовъ въ отношеніи къ Польшѣ. Тяжба между нами кончена, и у насъ нѣтъ ни одного нравственнаго интереса, который побуждалъ бы насъ къ такого рода дѣйствіямъ, а есть у насъ, напротивъ, нравственный интересъ, строго внушающій намъ совѣсть иныя побужденія: это интересъ нашего народнаго достоинства, требующаго отъ насъ, въ отношеніи къ Польшѣ, безукоризненной честности. И этотъ интересъ мы соблюдаемъ свято. Я ссылаюсь на всю нашу современную литературу, отражающую въ себѣ общее мнѣніе Россіи: найдется ли у насъ хоть одинъ журналъ, хотя одна печатная порусски строка, гдѣ бы выражалось неблагоклонное

чувство къ Польской народности, и гдѣ бы не выразилось, когда говорится о ней, полное къ ней уваженіе и сочувствіе? Мы не только не враждуемъ съ Польскою народностію, но первые теперь отъ души радуемся и благодаримъ Правительство за введеніе въ здѣшнія учебныя заведенія Польскаго языка, который не только необходимъ для *своихъ*, но можетъ быть полезенъ и для *нашихъ*, по близкому намъ родству и богатству его литературы. И такъ, и съ этой стороны не существуетъ побужденій, которыя могли бы хоть сколько нибудь поддержать дѣлаемое противъ Коммисіи обвиненіе.

Нѣтъ вообще никакого основанія связывать съ назначеніемъ нашей Коммисіи какую нибудь политическую цѣль.-- Точно такая же Коммисіи открыта и въ Вильнѣ, гдѣ ея составъ, съ самаго начала и до сего времени, былъ и есть весь почти Польскій. Уже это одно обстоятельство достаточно свидѣтельствуетъ объ отсутствіи всякой политической мысли въ основаніи этихъ археографическихъ учреждений. Задача наша не политическіе извороты и сплетни, которые не оправдываются никакою потребностію Россіи, а историческія изысканія въ письменныхъ памятникахъ здѣшней старины, особенно въ громадномъ хранилищѣ Кіевскаго Центрального Архива (*), заключающаго въ себѣ драгоценные источники для исторіи древней внутренней жизни Русскаго народа. Эти источники тѣмъ для насъ драгоценнѣе,

(*) Смот. о содержаніи этого Архива въ предисловіи къ 1-му тому Архива Югозападной Россіи.

что нигдѣ не существовало у насъ, кромѣ западной Руси, благодаря господствовавшимъ въ ней литовско-русскимъ юридическимъ обычаямъ, счастливаго для исторической науки учрежденія: такъ называемыхъ актовыхъ книгъ, куда вписывалась, такъ сказать, вся юридическая жизнь народа, во всѣхъ ея проявленіяхъ. Поэтому, только въ архивахъ западной Руси могутъ находить данныя для своего окончательнаго разрѣшенія многіе самые основные, коренные вопросы древне-русской жизни, какъ напримѣръ, вопросъ о древней нашей сельской автономіи. Эти-то данныя и составляютъ главный интересъ, имѣющійся въ виду у Комиссіи, ту задачу, которую она преимущественно преслѣдуетъ въ своихъ изысканіяхъ, не оставляя, разумѣется, безъ вниманія и всего того, что служитъ къ объясненію Исторіи собственно западно-русскаго края. По бытъ чему отношенію этого края къ Польшѣ, открытія наши не могутъ, не соудъ касаться съ нею. Чѣмъ-же мы виноваты, если историческіе памятники не представляютъ злѣшняго прошедшаго въ такомъ свѣтѣ, въ какомъ желало бы его видѣть Польское патріотическое чувство? Но вѣрно ли это чувство отзывается въ груди Польскихъ патріотовъ? Вотъ всецѣль. У какого народа не осталось въ исторіи слѣда пороковъ, злоупотребленій, преступленій? Къ чему же гнѣваться на историческую правду? Исторія, какъ наука народнаго самопознанія, должна быть вѣрнымъ и ясно отражающимъ зеркаломъ. Желать фальшиваго зеркала, скрывающаго недостатки, можно развѣ смѣшному тщеславію отжившей наружную красоту и неизмѣющей внутренняго содержанія женщины. Намъ, Русскимъ, всего менѣе, кажется, можно

упрекнуть въ самолюбивомъ пристрастіи къ себѣ: мы сами о себѣ издаемъ, какъ драгоценныя свидѣтельства, такія сказанія, какъ сочиненіе Флетчера о Русскомъ государствѣ, и не сердясь смотримся въ зеркало Гоголя. — При такомъ направленіи духа, несправедливо предполагать въ насъ склонность выгораживать себя на счетъ другихъ.

Обращая наши слова къ неумѣреннымъ Польскимъ патріотамъ, мы вовсе не думаемъ, однакожь, смѣшивать съ ними всѣхъ Поляковъ: напротивъ, Коммисіи пріятно засвидѣтельствовать, что Польскіе истинные ученые постоянно сочувствовали и содѣйствовали трудамъ ея. Однимъ изъ первыхъ участниковъ въ ея дѣятельности былъ извѣстный Польскій патріотъ и ученый Свидзинскій, который до самой смерти своей не переставалъ быть ея усерднымъ сотрудникомъ и постоянно доставлялъ ей значительныя матеріалы изъ своего богатаго собранія рукописей *). Почти на канунѣ своей кончины, когда я посѣтилъ его, послѣднія слова, имѣ имъ сказанныя, выражали жалобу на медленное изданіе IV тома Памятниковъ, въ которомъ Польскій текстъ издавался подъ его редакціей. И въ настоящее время, Коммисія пользуется сочувствіемъ нѣсколькихъ лицъ изъ Поляковъ, которымъ горячая любовь къ своей народности не мѣшаетъ любить безкорыстно науку.

*) Въ четырехъ томахъ изданныхъ Коммисіею Памятниковъ, большая часть актовъ, относящихся къ Исторіи Малороссіи, поступили въ Коммисію изъ этого источника.

XI

Эти факты я приглашаю опровергнуть открыто, если они невѣрны.

Но для полного утвержденія достовѣрности какъ бывшихъ, такъ и будущихъ изданій Коммиссіи, я приглашаю всѣхъ и каждого изъ желающихъ повѣрить решедшіе въ эти изданія памятники съ ихъ подлинниками, обращаться ко мнѣ, и формально обязуюсь доставлять каждому всѣ нужныя къ тому средства, если подлинники находятся въ Кіевскомъ Центральномъ Архивѣ; если же они заимствованы изъ другихъ источниковъ, то для желающихъ повѣрки, во всѣхъ изданіяхъ Коммиссіи, у всѣхъ актовъ имѣются указанія, откуда именно они почерпнуты. Этого правила Коммиссія постоянно держалась, въ общемъ интересѣ науки.

Смѣю удостовѣрить всѣхъ, кому было бы угодно обратиться ко мнѣ для указанной цѣли, что Коммиссія не только не приметъ требуемой отъ нея повѣрки за выраженіе недовѣрія къ ней, а напротивъ, съ полною благодарностью оцѣнитъ такой трудъ, какъ содѣйствіе ея искреннему желанію довести вопросъ о несомнѣнности издаваемыхъ ею памятниковъ до окончательнаго, безвозвратнаго разрѣшенія.

Имѣя въ виду одну историческую истину, Коммиссія, сверхъ того, всегда будетъ готова внести въ свои изданія всякій древній актъ, еще необнародованный, на который ей укажутъ или который ей доставятъ, и который свидѣтельствовалъ бы въ пользу Польскаго здѣсь начала.

Что касается до теоріи превращенія здѣшняго края въ Польшу, то мы постараемся отвѣчать на нее не придуманными на этотъ счетъ теоріями же, а положительными документами и изслѣдованіями, на нихъ построенными, къ чему и приступаемъ въ настоящемъ томѣ. Пусть рѣшитъ между нами судъ безпристрастной исторической критики, которую мы желаемъ видѣть совершенно свободною и гласною съ обѣихъ сторонъ.

Независимо отъ того, да позволено будетъ намъ, одноплеменникамъ здѣшней Русской народности, предложить на рѣшеніе самихъ Поляковъ, любящихъ и уважающихъ правду, слѣдующіе вопросы:

Въ Кіевской, Подольской и Волынской губерніяхъ, общее народонаселеніе составляетъ 5,253,549 душъ. По вѣрѣ исповѣданію и народности, они находятся въ слѣдующемъ численномъ отношеніи: Православныхъ, говорящихъ Русскимъ нарѣчіемъ 4,128,193 души; Евреевъ 611,370 душъ; Римско-католиковъ 485,056 душъ; Русскихъ Старообрядцевъ и Раскольниковъ 18,827 душъ; Лютеранъ 9,291; Армянъ 290; Магометанъ 271 и Каранмовъ 251 душа (*).

Чтобы съ точностью опредѣлить цифру здѣшней Польской народности, слѣдовало бы изъ числа Римско-католиковъ отдѣлить ту массу вродстаго народа, которая хотя

(*) Эти свѣденія почерпнуты изъ мѣстныхъ офиціаль-ныхъ источниковъ.

ХІІІ

исповѣдуетъ латинскую вѣру, но говоритъ южно-русскимъ нарѣчіемъ и, потому, принадлежитъ по крови и языку, къ Русской народности. Но, не имѣя вѣрныхъ статистическихкихъ данныхъ для опредѣленія отношенія здѣшнихъ Русскихъ Римско-католиковъ къ тѣмъ изъ нихъ, которые вполне усвоили Польскую народность, мы принимаемъ въ пользу этой послѣдней весь итогъ исповѣдующихъ здѣсь латинскую вѣру. Этотъ итогъ составляетъ около $\frac{1}{11}$ доли общаго народонаселенія.

Спрашиваемъ: справедливо ли, законно ли и даже, рѣшаемся сказать, благоразумно ли *одинадцатой* долѣ населенія притязать на господство своей народности?

Неужели въ нашемъ ХІХ вѣкѣ еще можно серьезно думать, не только утверждать, а тѣмъ менѣе стремиться къ осуществленію мысли, что шляхетскія преимущества даютъ право на такое господство?

Неужели аксіома, что есть народы безъ шляхты, но нѣтъ и не было шляхты безъ народа, и что народъ здѣсь Русскій, можетъ быть серьезными людьми отрицаема?

Предлагаемъ эти вопросы безъ вражды и страсти, а потому искренно желаемъ, чтобы тѣ, къ кому мы обращаемся, признавъ законъ исторической необходимости и общественной правды, подали намъ въ отвѣтъ руку, къ которой мы такъ охотно протягиваемъ свою, во имя взаимнаго уваженія къ обоюднымъ правамъ, во имя права

XIV

каждаго челоуѣка на свою народность, во имя кровнаго родства и дружбы въ совмѣстной жизни, какую опредѣлила для насъ Исторія.

Предсѣдатель Комиссiи М. Юзefовичъ.

СОДЕРЖАНІЕ ПОСТАНОВЛЕНІЙ

ДВОРЯНСКИХЪ ПРОВИНЦІАЛЬНЫХЪ СЕЙМОВЪ ВЪ ЮГОЗАПАДНОЙ РОССИИ.

Въ настоящемъ изданіи заключаются акты, со времени присоединенія югозападной Россіи къ Польшѣ на Люблинскомъ сеймѣ, въ 1596 году, по 1654 годъ, въ которомъ Украина, въ слѣдствіе народнаго востанія, возбужденнаго Богданомъ Хмельницкимъ, отдѣлилась отъ Польши и присоединилась къ восточной Россіи 1).

1) Помѣщенные въ настоящемъ изданіи историческіе матеріалы извлечены нами изъ хранящихся въ Кіевскомъ Центральномъ Архивѣ актовыхъ книгъ Луцкихъ, Владимірскихъ и Кіевскихъ; къ этимъ матеріаламъ присоединено нѣсколько актовъ, извлеченныхъ нами изъ книгъ Трибунала Люблинскаго и Метрики Коронной, хранящихся въ Варшавѣ, въ главномъ Архивѣ царства Польскаго. Окончательною редакціею Польскаго текста завѣдывалъ Библіотекаръ Университета св. Владиміра, начальникъ Кіевскаго Центрального Архива, Красовскій, принявъ за правило печатать текстъ рукописей съ дипломатическою точностію.

Большая часть этихъ актовъ заключаетъ въ себѣ постановленія дворянскихъ провинціальныхъ сеймовъ юго-западной Россіи; къ нимъ прибавлены историческіе матеріалы, пополняющіе и поясняющіе сеймовыя постановленія. Провинціальные сеймы установлены были въ югозападной Россіи жалованною грамотою короля Сигизмунда Августа, въ 1565 году. За нѣсколько недѣль предъ генеральнымъ сеймомъ, король приглашалъ дворянъ собираться въ главныхъ городахъ каждаго воеводства, для совѣщаній о нуждахъ рѣчи посполитой. По окончаніи совѣщаній, дворяне, постановивъ рѣшеніе, избирали изъ среды своей пословъ и, вручивъ имъ инструкціи, отправляли на генеральный сеймъ ¹⁾.

Въ этихъ сеймовыхъ постановленіяхъ находимъ предположенія западнорусскаго дворянства по части законодательной, судебной и исполнительной, мѣры къ охраненію Русской народности, изображеніе того состоянія, въ какомъ находилась югозападная Россія, наконецъ просьбы о награжденіи лицъ, оказавшихъ важныя услуги государству. При изложеніи содержанія издаваемыхъ нами актовъ, мы заставимъ говорить западнорусское дворянство, воздерживаясь отъ собственныхъ нашихъ воззрѣній. Пусть сами дворяне скажутъ намъ, къ какому народу они причисляли себя, какъ они смотрѣли на устройство и состояніе рѣчи посполитой, и чего они желали для общественнаго благосостоянія. Но прежде нежели мы приступимъ къ изложенію

¹⁾ Акты, относящіяся до исторіи западной Россіи. Т. III. стр. 138.

содержанія актовъ, считаемъ нужнымъ изложить тѣ основанія, на которыхъ Литва и югозападная Россія соединились съ Польшею въ одну рѣчь посполитую.

Въ 1386 году, великое княжество Литовское, заключавшее въ своемъ составѣ югозападную Россію, соединилось съ Польшею, подъ властію одного государя, великаго князя Литовскаго Ягелмы. Это соединеніе имѣло чисто федеративный характеръ. Цѣль союза состояла въ томъ, чтобы соединенными силами отражать внѣшнихъ непріятелей и содѣйствовать политическому могуществу обоихъ государствъ ¹⁾. На основаніи такого федеративнаго союза, каждое изъ соединенныхъ государствъ должно было сохранять главныя условія политической независимости, именно, отдѣльную территорію и особые органы законодательной, судебной и административной власти.

Территорія Литвы и югозападной Россіи строго отдѣлялась отъ территоріи Польскаго королевства; объ этомъ заботилось Литовско-Русское дворянство и неоднократно подавало свои просьбы королю. Дворяне жаловались, что паны Поляки переходя границы, отдѣляющія Польшу отъ великаго княжества Литовскаго, наносятъ пограничнымъ владѣльцамъ нестерпимыя обиды, производятъ разбои, убиваютъ людей и,

¹⁾ »Contra insultus quorundam hominum assistere, regem et coronam, regnum et regnicolas Poloniæ et eorum necessitates perpetuo adjuvare, quod et ipsi (i. e. regnicolæ Poloniæ) nobis pari modo tenebuntur facere vice versa.« Privilegium prælatorum Lithvaniæ 1401. Voll. Legg. T. I. p. 60. »Pro defensione fortiori, subsistentia dominiorum eorundem firmiori, unionem et connexionem ad effectum deducere conabantur.« Ibid. p. 288.

ХVIII

отнимають земли. Для предъотвращенія кровопролитія, Литовскорусское дворянство просило короля, чтобы границы между Польшею и великимъ княжествомъ Литовскимъ приведены были въ несомнѣнную извѣстность. Объ этомъ оно подавало просьбы на Виленскомъ сеймѣ, въ 1547, 1551 и 1554 годахъ. Такія же просьбы особо подавало дворянство Волынское въ 1551 и 1554 годахъ, жалуясь на разбои, убійства и грабежи, претерпѣваемые пограничными владѣльцами отъ пановъ Поляковъ. Въ слѣдствіе этихъ просьбъ, король отправлялъ посланцовъ, какъ со стороны Литвы и югозападной Россіи, такъ и со стороны Польши, чтобы постановить между этими госуда́рствами точныя и вѣчныя границы ¹⁾. Польша, отдѣленная отъ Литвы и югозападной Россіи вѣчными границами, была для Литовско-Русскаго народа страню чужеземною ²⁾; Поляки считались людьми заграничными, чужеземцами (*hudi zagranicznyje, cziżozemcy*) ³⁾.

¹⁾ Zbiór praw Litewskich. Poznań, 1841. стр. 428, 469, 474, 490 и 501. Также Акты, относящіеся къ исторіи западной Россіи, изданные Археографическою Коммиссіею Т. III. стр. 10, 42, 46.

²⁾ Это подтверждается слѣдующею статьею Статута Литовскаго 1529 года: »Też ustawujem, ktoruju by dewku otec abo matka dali do cziżoie zemli z wielikoho kniazestwa Litowskoho, do Polski, abo do Mazowsz, abo do ktoroie kolwe zemlic etc. Разд. IV. ар. IX.

³⁾ Въ отвѣтахъ короля на просьбы Литовскорусскаго дворяства, на Брестскомъ сеймѣ, въ 1544 году, сказано: »Zatym szto jeste prosiii, aby *Poliakom cziżozemcom* wradow i ynych dostojnostej u wielikom kniazństwe nedawano« и проч. Zbiór praw Litewskich стр. 405.

Поляки, наравнѣ съ другими чужеземцами, не могли занимать въ Литвѣ и югозападной Россіи никакихъ государственныхъ должностей и не имѣли права владѣть поземельною собственностію.

Желая устранить всякое участіе Поляковъ во внутреннемъ управленіи Литвы и югозападной Россіи, Литовскорусское дворянство неоднократно обращалось съ просьбами къ королю о томъ, чтобы Поляки, какъ чужеземцы, не были допускаемы ни къ какимъ государственнымъ должностямъ, въ предѣлахъ Литвы и югозападной Россіи ¹⁾. Такія просьбы подавало Литовскорусское дворянство королю въ 1544 году, на Брестскомъ сеймѣ, и въ 1547 году, на сеймѣ Виленскомъ. Польскіе чиновники, сопровождавшіе короля во время поѣздки его въ Литву и югозападную Россію, должны были останавливаться на границѣ, а если вѣзжали съ королемъ въ предѣлы великаго княжества Литовскаго, то считались чужеземными гостями и не имѣли права вмѣшиваться въ общественныя дѣла.

¹⁾ Литовскорусское дворянство основывало свою просьбу на слѣдующей статьѣ Статута Литовскаго 1529 года: „Też szlubiemy i obiecujemy, iż w ziemiach naszych tego wielkiego księstwa, ziemi, i horodow, i mest, i których kolwe dedictw, i derżania, ¹ też których kolwe wradow naszych, abo częstej i dostoinosti. obczonmu, ale tylko przywołonym a tubylcom tych ziemi naszych wielkiego księstwa, ne budem dawati, i potomki nasi ne budut dawati w derżanie i w pożiwanie Разд. III. арт. 3. Также Zbiór praw Litewskich. Стр. 405.

При королѣ оставались только придворные чины, необходимые для его личныхъ услугъ ¹⁾.

Чужеземцы не имѣли права приобрѣтать поземельную собственность въ Литвѣ и югозападной Россіи ²⁾; это ограниченіе распространялось и на Поляковъ. На Виленскомъ сеймѣ, въ 1554 году, дворянство Волынское жаловалось королю, что нѣкоторые паны Поляки, женившись на дворянкахъ въ земли Волинской и живя въ имѣніяхъ своихъ женъ, обижаютъ мѣстныхъ дворянъ. дѣлая имъ великія не-пріятности. Желая не только лишить Поляковъ права приобрѣтать поземельную собственность на Волини, но и устранить ихъ отъ владѣнія и пользованія имѣніями, дворянство Волынское просило короля, чтобы дозволено было ближайшимъ родственникамъ выкупать имѣнія дворянокъ, вышедшихъ замужъ за Поляковъ. Король приказалъ руководствоваться, въ этомъ случаѣ, законами о чужеземцахъ, постановленными для всего великаго княжества Литовскаго ³⁾.

¹⁾ Zbiór praw Lit. стр. 433. «Także szto jeste mowili jeho krolewskiej miłosci, iż był tot obyczaj zawżdy iz starodawna, za szczastnoho panowania prodkow jeho miłosti, iż khdykolwek ich krolewskaia miłost s koruny polskoje jeżdżali do wielikoho kniaźstwa litowskoġo, tohdy na hranicy wsi wradniki dwornyje korunnyje ostawali; a jestli kotoryj do kniaźstwa litowskoġo jechał, tohdy bywał jakobi hostem, a żadnoje mocy i władnosti w sprawowaniu wradu swojeho nemeł, ani sia w to wstupował.» Также стр. 405. Акты западной Россіи. Т. III, стр. 13.

²⁾ Zbiór praw Lit. стр. 481. Акты западной Россіи Т. III, стр. 53.

³⁾ Zbiór praw Litew. стр. 505. Акты западной Россіи. Т. IV, стр. 66.

Право приобрѣтать поземельную собственность въ Литвѣ и югозападной Россіи предоставленъ было Полякамъ только въ 1564 году, на Варшавскомъ сеймѣ ¹⁾).

Изъ приведенныхъ нами узаконеній слѣдуетъ, что Литва вмѣстѣ съ югозападною Россіею, заключивъ федеративный союзъ съ Польшею, сохраняла свою политическую независимость, имѣла свою отдѣльную территорию и особую внутреннюю администрацію, считая Польшу чужеземною страной, а ея жителей чужеземцами. Западно-русскіе дворяне, строго отличая Русь отъ Польши, называли себя народомъ Русскимъ, безъ различія вѣроисповѣданій ²⁾). Этимъ же именемъ и Польское правительство называло какъ дворянъ, такъ и весь народъ, населявшій югозападную Россію. Поэтому грамоты, данныя Польскимъ правительствомъ для охраненія православной религіи, какъ въ Литвѣ, такъ и въ югозападной Россіи, назывались дипломами Русскому народу ³⁾).

Характеръ федеративнаго союза Литвы съ Польшею былъ измѣненъ въ 1569 году, на Люблинскомъ сеймѣ. Въ этомъ году, югозападная Россія, заключавшая въ себѣ Волынское и Брацлавское воеводства, а также княжество Кіевское, отдѣлены были отъ Литвы и включены въ составъ Польскаго королевства, въ формѣ провинцій, какъ

¹⁾ Voll. Legg. T. 1, p. 649, ar. 23.

²⁾ N. XVII, стр. 203.

³⁾ N. XX, стр. 223, и XXXIII, стр. 370.

части къ своему цѣлому, какъ членъ къ своему тѣлу и главѣ ¹⁾).

Такое соединеніе должно было имѣть послѣдствія, гибельныя для обоихъ народовъ. Двѣ почти равносильныя, но, по своимъ основнымъ началамъ, совершенно противоположныя народности, отличавшіяся образомъ правленія, языкомъ и религіею, должны были находиться въ непрерывномъ столкновеніи и парализировать развитіе государства. Съ этихъ поръ, ни Польша, ни югозападная Россія не знали покоя. Между тѣмъ какъ другія государства, подъ защитою централизирующей монархической власти, осаживались на своихъ территорияхъ, обособляли свою народность и укрѣплялись въ силахъ, для того чтобы перейти къ новымъ, болѣе совершеннымъ формамъ государственной жизни, Польша и югозападная Россія истощали свои свѣжія силы во внутренней борьбѣ противоположныхъ народностей и въ распряхъ аристократіи, неспособной къ самоуправленію.

Литовскорусское дворянство предвидѣло эти невыгодныя послѣдствія, и поэтому старалось противудѣйствовать политическимъ видамъ Польскаго правительства. Еще въ 1526 году, дворяне просили короля Сигизмунда I, чтобы онъ короновалъ своего сына на великое княжество Литовское, для того только, чтобы, возведя это государство на степень королевства, сдѣлать окончательное сліяніе его

¹⁾ Jako własny a prawdziwy członek ku własnemu ciału a głowie. Voll. Legg. T. II, pag. 753, art. 2.

съ Польшею невозможнымъ. «Когда великое княжество Литовское, писали дворяне королю, будетъ имѣть свою корону, то тогда нельзя будетъ присоединить его къ коронѣ Польской; потому что одна корона въ составъ другой короны войти не можетъ. Тогда панамъ Полякамъ нельзя будетъ желать, чтобы это государство было унижено и присоединено къ нимъ, но будетъ равное братство и приязнь заодно, противъ каждаго нещїгеля ¹⁾».

Присоединеніе югозападной Россіи къ Польшѣ, постановленное на Люблинскомъ сеймѣ, было задумано королемъ Сигизмундомъ Августомъ и поддержано незначительною партіею запанорусскихъ магнатовъ, желавшихъ сравниться въ правахъ и почестяхъ съ Польскими аристократами. Хотя король въ своихъ грамотахъ утверждалъ, что соединеніе совершилось по искреннему желанію и добровольному соизволенію всѣхъ сословій земли Волинской и княжества Кіевского ²⁾; однакожъ это увѣреніе опровергается позднѣйшими королевскими распоряженіями. По окончаніи Люблинскаго сейма, король принужденъ былъ прибѣгнуть къ угрозѣ, для того, чтобы принудить западнорусскихъ дворянъ дать согласіе на присоединеніе къ Польшѣ и подтвердить это согласіе присягою. Съ этою цѣлію, разосланъ былъ королевскій универсалъ, которымъ предписана была форма присяги, съ прибавленіемъ слѣдующихъ словъ: «А чтобы совершить эту присягу вос-

¹⁾ Ак. Зап. Рос. Т. II, стр. 175.

²⁾ «Z woli uprzeymey y za dobrowolnym pozwoleniem wszystkich stanów.» Voll. Legg. II, 754.

противился, у того, какъ у сопротивляющагося власти нашей и государственнымъ законамъ, имѣніе конфисковать будемъ.» Королевскимъ старостамъ повелѣно было доставить королю присяжные списки съ поименованіемъ лицъ, присягавшихъ и не явившихся къ присягѣ, для того, чтобы король могъ подвергнуть непослушныхъ законному наказанію ¹⁾. Впрочемъ, изъ присяжныхъ листовъ, подписанныхъ обывателями цевѣтовъ Луцкаго и Владимірскаго, видно, что, не смотря на королевскую угрозу, весьма многія лица, и притомъ представители знатнѣйшихъ дворянскихъ фамилій, не явились къ присягѣ. Изъ духовныхъ лицъ православнаго исповѣданія находимъ въ присяжномъ листѣ только подпись Іоны, архимандрита Жидичинскаго, да подпись извѣстнаго своимъ буйствомъ епископа Луцкаго Іоны Красенскаго ²⁾. Изъ лицъ другихъ христіанскихъ вѣроисповѣданій присягалъ и подписался одинъ только Армянскій попъ Вартикъ ³⁾.

Изъ сеймскихъ постановленій, нами издаваемыхъ, можно видѣть всѣ невыгоды, которымъ подверглась югозападная Россія, по присоединеніи ея къ Польшѣ. Въ этихъ постановленіяхъ, мы находимъ безпрерывныя жалобы за-

¹⁾ N. I, стр. 1.

²⁾ Архивъ югозападной Россіи, томъ I, стр. 29, 162, 191.

³⁾ N. I, стр. 4. См. также: Жизнь князя Курбскаго въ Литвѣ и на Волыни, т. I, стр. 19. Изъ лицъ, показанныхъ не явившимися къ присягѣ, нужно исключить нѣкоторыхъ дворянъ, бывшихъ на Люблинскомъ сеймѣ и тамъ присягавшихъ.

паднорусскаго дворянства на своеволие магнатовъ, захватывавшихъ въ свои руки власть законодательную; на несправедливую раздачу староствъ и высшихъ государственныхъ должностей, на противузаконныя дѣйствія власти судебной и исполнительной, на грабежи и неистовства жолнеровъ и на преслѣдованія православной религіи.

Законодательная власть, по основнымъ законамъ, принадлежала генеральному сейму, состоявшему изъ короля, сенаторовъ и земскихъ пословъ, которые избираемы были дворянствомъ. вмѣстѣ съ тѣмъ какъ усиливалась власть аристократіи, уменьшалось значеніе остальныхъ представителей законодательной власти: короля и посольской избы. Такимъ образомъ нарушено было равновѣсіе политическихъ силъ, необходимое для правильнаго государственнаго устройства. Дворянство Волинское, въ 1645 году, поручило посламъ своимъ, обратить вниманіе генеральнаго Варшавскаго сейма на этотъ недостатокъ въ государственномъ устройствѣ. «Зеница нашихъ вольностей, говорили дворяне, есть посольская изба; но въ настоящее время, осталась одна только тѣнь этого установленія. Въ дѣйствительности, шляхетское сословіе исключено изъ сейма, бесполезно гибнуть благороднѣйшія желанія республики, инструкціи, даваемыя дворянствомъ посламъ на Варшавскій сеймъ, и проекты законовъ, предлагаемыхъ въ посольской избѣ.» Въ этомъ отношеніи, нестройство Польской республики, по мнѣніи дворянъ Волинскихъ, было такъ велико, что законы Польскіе служили посмѣшищемъ для ино-

странныхъ народовъ (pośmiewiskiem i postronnych narodów) 1).

Эти недостатки государственнаго устройства особенно обнаруживались во время междуцарствія. По смерти короля, представителемъ верховной власти являлся примасъ королевства, архіепископъ Гнѣзненскій; но власть прима-са, большею частію старика, удрученнаго лѣтами, была только тѣнью монархической власти, и притомъ слабую и отдаленною. Государство, во время междуцарствія, распадалось на нѣсколько аристократическихъ республикъ, слабо связанныхъ между собою. Всѣ королевскія судебныя мѣста прекращали свои дѣйствія; верховная власть государя, въ отношеніи къ суду и мѣрамъ внутренней безопасности, переходила къ дворянамъ. Дворянство каждаго воеводства избирало изъ среды своей депутатовъ, для управленія краемъ, устанавливало порядокъ судопроизводства и опредѣляло наказанія за нарушеніе законовъ. Депутаты рѣшали дѣла окончательно. Для строгаго исполненія приговоровъ, дворяне обязывались, на непослушнаго депутатскому суду, востать, всѣ вмѣстѣ и каждый особо, итти войной, какъ противъ врага отечества, опустошить его имѣнія и лишить его жизни и чести 2). Не смотря на эти строгія мѣры, междуцарствіе было для народа временемъ опасностей, раздоровъ и внутреннихъ безпорядковъ, производимыхъ буйными, мятежными людьми 3).

1) N. XXV, стр. 292 и 293.

2) N. II, стр. 30.

3) N. II, стр. 19.

Сосѣдніе народы, пользуясь внутренними беспорядками и слабостію исполнительній власти, принимали угрожающее положеніе. Польскіе аристократы придумывали, для своей пользы, постановленія ограничивавшія монархическую власть и доводившія ее до совершеннаго безсилія. Вновь избранный король, согласившись на эти постановленія и подтвердивъ ихъ присягою, часто принималъ на себя неисполнимыя обязанности и дѣлался клятвopреступникомъ. Тогда возникалъ народный ропотъ, подданные считали себя въ правѣ не повиноваться государю, составлялись мятежные союзы и конфедераціи, разрушавшія частное и государственное благосостояніе. По смерти короля Сигизмунда III, дворянство Волинское отпрáвило пословъ своихъ на генеральный сеймъ, съ горькими упреками покойному государю и его сенаторамъ: "Святой памяти король, говорили дворяне, обѣщаль намъ, подъ присягою, построить на свой счетъ пять замковъ, для защиты края отъ татарскихъ набѣговъ, и неисполнилъ своего обѣщанія; отъ этого наши украинскія воеводства подвергаются великимъ бѣдствіямъ. Король обязался не только не уменьшать, но, напротивъ, расширять предѣлы королевства; между тѣмъ, княжество Прусское отдалъ князю Бранденбургскому, на ленномъ правѣ, къ великому вреду государства. Король обязался построить флотъ; отъ неисполненія этого обязательства, княжество Прусское было завоевано непріателемъ. Земля Лифляндская, завоеванная неоцѣненной кровію народа Польскаго и Литовскаго, утрачена и завоевана непріателемъ, къ великому вреду государства. Король обѣщаль присоединить къ коронѣ Польской Эстонію, но не

исполнилъ этого обѣщанія. Всѣ военные снаряды, какъ то: пушки, пули, порохъ и другіе, король обязанъ былъ доставлять на свой счетъ, на каждую войну; между тѣмъ, всѣ эти снаряды принуждена была поставлять рѣчь посполитая, на счетъ тяжкихъ податей и сборовъ. Сеймы были назначаемы трехнедѣльные, двухнедѣльные и чрезвычайные; на этихъ сеймахъ были вымышляемы новые поборы, которыми было обременено дворянство. Государственный доходъ, назначенный на содержаніе кварціаннаго войска, для защиты Украины, тратился на другіе предметы. Уиоминки татарамъ, назначенные рѣчью посполитою, отдаваемы не были. Дурная монета причинила великій вредъ государству; объ этомъ разсуждено было на многихъ сеймахъ, но безъ всякаго успѣха ¹⁾»

Предметомъ жалобъ со стороны дворянства была также неправильная раздача староствъ, переходившихъ въ руки немногихъ аристократовъ, отъ чего ихъ могущество безмѣрно увеличивалось. Нѣкоторые изъ нихъ, захвативъ въ свои руки болѣе 10 староствъ, продавали ихъ, уступали своимъ приверженцамъ, между тѣмъ какъ люди, оказавшіе важныя услуги государству, лишены были всякой надежды получить награду ²⁾.

¹⁾ N. XVI, стр. 191.

²⁾ № XXVI, стр. 323. Фамилія Казановскихъ имѣла 15 староствъ, Зборовскихъ — 12, Мышковскихъ—16, Яну Замойскому принадлежало 10 староствъ, Вишневецкому — 10, Станиславу Потоцкому—10, Лукашу Опалинскому—15, и т. д. *Siarczyńskiego*, *Obraz wieku panowania Zygmunta III. Poznań, 1845.* T. I. str 262. Управление староствъ было весьма тяжело для

Устройство главнаго трибунала Люблинскаго, какъ высшей судебной инстанціи, западнорусское дворянство полагало основать на началѣ самоуправленія, утверждая, что народъ только тогда можетъ назваться свободнымъ, когда онъ самъ себя даетъ законы и самъ себя судить ¹⁾. Поэтому, трибуналъ Люблинскій состоялъ изъ лицъ, опредѣляемыхъ на одинъ годъ, по выбору дворянства. Но начало самоуправленія, при тогдашнемъ состояніи общества, имѣло невыгодныя послѣдствія. Дворяне жаловались, что трибуналъ, не имѣя законодательной власти, отиѣняетъ своими приговорами законы, несправедливо лишаетъ дворянъ шляхетскаго достоинства и подвергаетъ ихъ безчестію и изгнанію изъ отечества ²⁾. Вотъ какъ изображало дворянство Волинское недостатки трибунала Люблинскаго, высшей судебной инстанціи: «Трибуналъ запутываетъ дѣла,

народа. Въ 1638 году, Владиславъ IV требовалъ на судъ наслѣдниковъ Адама Калиновскаго, старосты Брацлавскаго, по жалобѣ жителей города Брацлава. Въ этой жалобѣ сказано, что Калиновскій, отиѣнивъ самовольно права, Брацлаву предоставленныя, принуждалъ жителей къ ежедневнымъ холопскимъ работамъ, обременялъ ихъ произвольными податями и сборами, и довелъ до такой крайности, что они принуждены были уходить изъ города, бросивъ свои дома и свое хозяйство. Въ слѣдствіе такого управленія, изъ двухъ тысячъ жилыхъ домовъ осталось въ Брацлавѣ только сто съ небольшимъ. Книги главнаго Трибунала Люблинскаго воеводства Брацлавскаго, въ главномъ Варшавскомъ Архивѣ, 1638 года, № 18, справа 311.

¹⁾ № XXV. стран. 393.

²⁾ № XXVI, стран. 321 и 322.

производя судъ не по предписаніямъ закона, но по произволу; назначаетъ наказанія по собственному усмотрѣнію, а не по мѣрѣ преступленій; полагаетъ приговоры не на основаніи судебного изслѣдованія, но по ненависти къ лицамъ или къ ихъ религіи, постановляя по однимъ и тѣмъ же дѣламъ различныя рѣшенія. Наконецъ трибуналь подавляетъ всякое благородное и свободное мнѣніе. Народъ, который позволяетъ отнимать у себя по произволу жизнь и имущество и подавлять совѣсть, не есть вольный, но рабскій народъ. Избираемые нами короли, государи наши, предоставляютъ намъ право отказываться отъ повинненія, если бы они, въ своемъ управленіи, вздумали нарушать вольности и права наши, а чтобы судьи, избираемые нами на одинъ годъ, могли угнѣтать насъ,—не дай того Боже !!»

При крайней слабости исполнительной власти, приговоры трибунала часто оставались безъ всякаго исполненія. Люди сильные, совершавшіе уголовныя преступленія, пренебрегали трибуналомъ и не являлись, по его требованію, на судъ. Трибуналь приговаривалъ ихъ къ банниціи, то есть лишалъ ихъ чести и осуждалъ на изгнаніе изъ отечества; но осужденные, если принадлежали къ могущественной аристократіи, или вовсе не обращали вниманія на судебныя приговоры, или получали изъ королевской канцеляріи охранительныя грамоты и, такимъ образомъ, избѣгали наказанія. Государство наполнялось людьми, лишенными чести и осужденными на изгнаніе изъ отечества. Эти

1) М^т XXV, стран. 293 и 294.

лица не только не боялись правосудія, но безнаказанно совершали новыя преступленія, нападая вооруженною рукою на мелкихъ дворянъ и отнимая у нихъ имѣнія ¹⁾. Недовольные судомъ произведеннымъ въ трибуналѣ Люблинскомъ дворяне Волынскіе изъявляли желаніе освободиться отъ власти этой высшей судебной инстанціи и учредить для себя особый трибуналъ въ Луцкѣ ²⁾.

Неустройство судебной власти и слабость власти исполнительной подвергали западнорусскихъ дворянъ обидамъ отъ ксендзовъ, козаковъ и особенно жолнеровъ. Жалуясь на ксендзовъ, дворянство Волынское говорило: «Ихъ милости ксендзы сильно обременяють дворянское сословіе такими десятинами, на которыя нѣтъ никакихъ законныхъ и несомнѣнныхъ записей. Ксендзь доказываетъ свое право или какимъ нибудь реестрикомъ, или аттестаціею другаго ксендза, но безъ всякаго законнаго основанія; а судъ, въ обиду дворянскому сословію, требуетъ только, чтобы ксендзь истецъ подтвердилъ свой искъ присягою ³⁾»

На козачество смотрѣли дворяне, какъ на причину внутреннихъ смутеній и главный поводъ къ войнамъ Польши съ Султаномъ Турецкимъ. Такъ какъ первые удары непріателя падали на южнорусскія воеводства, составлявшія охранительную стѣну рѣчи посполитой, то поэтому западнорусское дворянство изыскивало средства, чтобы удерживать козаковъ въ повиновеніи. Въ 1618 году, дворянство

¹⁾ № XXVI, стран. 330 и 331.

²⁾ № XXV, стран. 295.

³⁾ № XIII, стран. 141.

воеводства Кіевскаго поручало посламъ своимъ просить на Варшавскомъ сеймѣ, чтобы козачество, какъ разбойничья шайка (dotrąwstwo kozackie), или совершенно было уничтожено, или по крайней мѣрѣ приведено въ прежній порядокъ, чтобы оно не ссорило Польши съ Султаномъ Турецкимъ ¹⁾. Объ этомъ же ходатайствовало на сеймѣ дворянство Волынское въ 1622 году, говоря, что для спокойствія цѣлаго государства и для прочнаго мира съ Султаномъ Турецкимъ, необходимо принять мѣры къ удержанію козаковъ въ порядкѣ и повиновеніи ²⁾. По усмиреніи козацкаго востанія, бывшаго въ 1637 году, дворяне Волынскіе просили на Варшавскомъ сеймѣ, чтобы на будущее время начальникомъ запорожскаго войска былъ назначаемъ Польскій шляхтичъ, чтобы украинскіе старосты постоянно находились въ укрѣпленныхъ зѣмкахъ, для предупрежденія козацкихъ бунтовъ, и чтобы крѣпость Колакъ снабжена была сильнымъ военнымъ отрядомъ, для препятствованія козакамъ выходить на море и чрезъ то нарушать мирные трактаты Польши съ Султаномъ Турецкимъ ³⁾.

Великимъ бѣдствіемъ для края было войско, вознаграждавшее себя грабежами, за неисправное полученіе жалованья. Опустошеніе, имъ производимое, ни чѣмъ не было хуже непріятельскаго. Жолнеры предавались распутному своеволю, разоряя крестьянъ и помѣщиковъ постоянными контрибуціями. Выведенные изъ терпѣнія дворяне Волы-

¹⁾ № XII, стран. 118.

²⁾ № XIII, стран. 136.

³⁾ № XXI, стран. 230, № XXII, стр. 277.

скіе поручила, въ 1645 году. посламъ своимъ спросить на главномъ Варшавскомъ сеймѣ: «Долго ли отчизна наша, къ удивленію всѣхъ народовъ, будетъ имѣть въ неустройствѣ войска свои, и долго ли мы этими войсками сами себя воевать будемъ»¹⁾? Бѣдствія, причиняемыя жолнерами. еще болѣе увеличивались частыми набѣгами Татаръ, истреблявшихъ города и селенія и уводившихъ въ плѣнъ огромное количество народа. Всѣ эти бѣдствія преимущественно обрушились на пограничныя воеводства югозападной Россіи, служившія оборонительною стѣною для всей рѣчи посполитой. Въ 1522 году, дворянство Воляское поручило посламъ своимъ представить Варшавскому сейму жалкое состояніе края. Дворяне говорили:

«За грѣхи наши, мы покараны отъ Господа Бога различными казнями и бѣдствіями. Мы доведены до нищеты то частыми контрибуціями, то непрерывными войнами, то переходами войскъ чрезъ наши края, то толпами своихъ людей, ежегодно появляющихся. Мы разорены нынѣшнею конфедераціею, измѣненіемъ монеты и ея недостаткомъ, дороговизною и неурожаемъ. Нѣсколько лѣтъ съ ряду, мы подвергались нападеніямъ невѣрныхъ, производившихъ опустошенія огнемъ и мечемъ, такъ что намъ осталось только смотрѣть съ горестію на пепелища имѣній, какъ своихъ собственныхъ, такъ и братій нашихъ. Мы истощились, платя за выкупъ изъ плѣна омышей, женъ и дѣтей, братьевъ и родственниковъ своихъ. Мы до того

¹⁾ № XXV, стр. 399 и 300.

стѣснены въ своихъ дворянскихъ имѣніяхъ, что и крестьяне наши едва дышутъ отъ крайней бѣдности и нужды, а въ нѣкоторыхъ мѣстахъ умираютъ съ голоду» 1).

Вотъ плоды, которыми наслаждалась югозападная Россія, по присоединеніи ея къ Польшѣ на Люблинскомъ сеймѣ!

Вступая въ союзъ съ Польшею, западнорусское дворянство старалось оградить свою народность отъ чужеземнаго вліянія и сохранить ее неприкосновенною. Главныя основы западнорусской народности были: Русскій языкъ и православная вѣра 2). Однимъ изъ главныхъ условій присоединенія югозападной Руси къ Польшѣ, было сохраненіе Русскаго языка во всѣхъ оффиціальныхъ актахъ, какъ въ судахъ гродскихъ и земскихъ, такъ и въ королевской канцеляріи. Въ грамотѣ о присоединеніи земель Волынской къ Польшѣ постановлено: «Акты по всѣмъ судебнымъ дѣламъ, въ судахъ нашихъ гродскихъ и земскихъ, какъ то: позвы, записи въ книги и другіе акты, и всѣ дѣла, также декреты наши, выдаваемые изъ канцеляріи нашей коронной, и листы, посылаемые по всѣмъ дѣламъ, какъ нашимъ королевскимъ, такъ и земскимъ короннымъ, должны быть писаны не инымъ письмомъ, какъ только Рус-

1) № XIII, стран. 138.

2) Третьимъ элементомъ западнорусской народности было древнее Русское право, но изслѣдованіе этого предмета будетъ напечатано въ одномъ изъ дальнѣйшихъ изданій Комиссіи.

скимъ, на вѣчныя времена» ¹⁾. Это же самое постановленіе повторено и въ актѣ о присоединеніи къ Польшѣ княжества Кіевскаго ²⁾.

Вскорѣ по присоединеніи югозападной Россіи къ Польшѣ, учреждены были два высшія государственныя установленія: метрика Русская и главный трибуналъ Люблинскій. Метрика Русская учреждена была при королевской канцеляріи, для вписыванія административныхъ и судебныхъ актовъ, исходившихъ отъ короля и генеральнаго Варшавскаго сейма, для воеводствъ: Кіевскаго, Волынскаго, Брацлавскаго, и, въ послѣдствіи, Черниговскаго. Всѣ дѣла вписывались въ книги этой метрики на Русскомъ языкѣ. Въ 1632 году, на Варшавскомъ сѣздѣ, постановлено было, по требованію западнорусскаго дворянства, чтобы всѣ акты касающіеся воеводствъ Кіевскаго, Волынскаго и Брацлавскаго, были писаны въ королевскихъ канцеляріяхъ и выдаваемы изъ нихъ на Рускомъ языкѣ, и что акты написанные на другомъ языкѣ, не должны имѣть никакой силы. Для этой цѣли положено имѣть при канцеляріи коронной особаго чиновника изъ западнорусскихъ дворянъ, который

¹⁾ Voll. Legg. T. II. pag. 757. "To też za proźbą wszech wołyńskiej ziemię przereczonych stanów, zostawuujemy: iż we wszelakich sprawach ich sądowych, iako pozwy. wpisanie do ksiąg, acta, y wszelakie potrzeby, tak u sądow naszych grodzkich y ziemskich, iako y z kancellaryi naszej koronney dekreta nasze y we wszystkich potrzebach naszych krolewskich y ziemskich koronnych do nich listy, nie jakim innym, jedno Ruskim pismem pisane y odprawowane bydź mają, czasy wiecznemi."

²⁾ Voll. Legg. II. p. 764.

обязанъ былъ завѣдывать всѣмъ, что касалось Русскаго писема ¹⁾).

На провинціальномъ сеймѣ 1638 года, дворянство Волинское поручило посламъ своимъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, ходатайствовать о томъ, чтобы при метрихъ Русской состоялъ особый чиновникъ, избираемый дворянствомъ Кіевскаго, Волинскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго воеводствъ. Онъ обязанъ былъ завѣдывать метрикой, писать на Русскомъ языкѣ и отправлять по принадлежности акты, касавшіеся четырехъ означенныхъ выше воеводствъ ²⁾).

Въ главномъ трибуналѣ Люблинскомъ, составившемъ высшую судебную инстанцію, ведены были особыя актовыя

¹⁾ Статьи, постановленныя на Варшавской конвокаціи въ 1632 году, вписаны въ акты гродскіе Варшавскіе (Obligatum) № 8., подъ заглавіемъ: Oblata punctorum exorbitantiarum. Статья 27 заключаетъ въ себѣ слѣдующее: „Pisanie Ruskich praw. Jako dawne prawo mieć chciało y iako dotąd w zwyczajn było, wszystkie przywilegie, listy, mandaty y insze wszystkie sprawy Kijowskiego, Wołyńskiego y Braclawskiego wojewodstw Ruskim ięzykiem w Cancellariach J. K. M. pisane y wydawane być mają, sub nullitate wszystkiey sprawy, którą by kto inakszym charakterem z cancellariei wyniósł; g woli czemu ma być zawždy przy cancellarij coronney pisarz urodzenia szlacheckiego, osiadły y przysięgły, który by tego Ruskiego pisania wewszystkim doglądał., Akta obligationum grodu Warszawskiego 1631—1632, pag 2419, въ главномъ Архивѣ Царства Польскаго.

²⁾ № XXI, стр. 238. Акты Метрики Русской хранятся въ Петербургѣ, при третьемъ департаментѣ Правительствующаго Сената.

книги для воеводствъ Волынскаго, Брацлавскаго, Кіевскаго и Черниговскаго. Всѣ дѣла постановлено было записывать въ эти книги Русскимъ языкомъ; на этомъ же языкѣ писались и выдавались тѣмъ же судебныя рѣшенія ¹⁾).

Въ статутѣ Литовскомъ постановлено, что всѣ листы, выписи и позвы, въ судахъ градскихъ и земскихъ, должны быть писаны Русскимъ языкомъ. ²⁾

Западнорусское дворянство не только старалось о томъ, чтобы языкъ Русскій употребляемъ былъ въ дѣлахъ судебныхъ и административныхъ, но заботилось и объ его чистотѣ. Конституціею Варшавскаго сейма предложено было воеводствамъ Волынскому и Брацлавскому заняться исправленіемъ законовъ, дѣйствовавшихъ въ югозападной Россіи; при этомъ было постановлено, чтобы законы писаны были Русскимъ языкомъ и письмомъ, безъ примѣси словъ латинскихъ. ³⁾

¹⁾ Трибуналъ для воеводствъ Волынскаго и Брацлавскаго учрежденъ былъ въ 1589 г. — Въ уставѣ трибунала сказано: *Pisarze Ziemiscy onych wojewodstw mają xięgi osobne mieć, a wszystkie sprawy do tych xiąg pismem Ruskim zapisywać. Dekreta u sprawy wszelakie, także pismem Ruskim wydawać.* Voll Legg. T. II pag. 1237. Воеводство Кіевское подчинено было трибуналу Люблинскому въ 1590 году, на томъ же самомъ основаніи, какъ и воеводства Волынское и Брацлавское. Voll Legg. T. II. p. 1340.

²⁾ Ст. Лит. 1566 года. «А писарь земскій маеть поруску литерами и словы Рускими вси листы и позвы писати, а не иншимъ языкомъ и словы.» Разд. IV. арт. 1. Тоже повторено и въ статутѣ 1588 года въ разд. IV. ар. 1.

³⁾ Voll. Legg. T. II. pag. 1340. «Statuta, według ich prawa,

Слѣдующіе случаи доказываютъ, съ какою заботливостію западнорусское дворянство старалось о томъ, чтобы означенныя выше постановленія объ употребленіи исключительно одного только Русскаго языка, въ судебныхъ и административныхъ дѣлахъ, были исполняемы во всей ихъ силѣ. Въ 1576 году, король Стефанъ Баторій потребовалъ къ себѣ нѣкоторыхъ Брацлавскихъ дворянъ, позовными листами, писанными Польскимъ языкомъ. Дворянство Брацлавское не позволило своей братіи исполнить королевское приказаніе, замѣтивъ королю, что листы присылаемые къ нимъ изъ королевской канцеляріи, должны быть писаны на Русскомъ языкѣ: «Найяснѣйшій милостивый король! писало дворянство Брацлавское, нарушаются наши вольности и права тѣмъ, что изъ канцеляріи вашей королевской милости посылаются къ намъ листы, писанные Польскимъ письмомъ. Поэтому, мы просимъ вашу королевскую милость покорными просьбами, на будущее время, сохранять въ цѣлости привилегіи и свободы наши, приказавъ, чтобы къ намъ, изъ канцеляріи вашей королевской милости, присылаемы были листы на Русскомъ языкѣ.» ¹⁾

Въ 1605 году, Кіевскій гродскій судъ судилъ дѣло о бѣгломъ крестьянинѣ Отвѣтчикъ былъ оправданъ потому только, что уполномочіе, данное истцомъ адвокату, было написано попольски. Въ судебномъ приговорѣ сказано: «Судъ гродскій Кіевскій, вида, что уполномочіе,

Ruskim ięzykiem y pismem maia bydź pisane, nie mieszaiąc słow Łacinskich.»

¹⁾ Акты западной Россіи. Т. III. стр. 187.

предъявленное адвокатомъ со стороны истца, написано по-польски, а наши законы, по которымъ судится земля Кіевская, повелѣваютъ, чтобы всѣ дѣла не инымъ были писаны письмомъ, какъ только Русскимъ, признавъ уполномочіе незаконнымъ и отвѣтчика отъ позва вольнымъ учинилъ.» Истецъ подавалъ апелляцію въ Люблинскій трибуналь, но не явился на судъ; поэтому трибуналь утвердилъ рѣшеніе, постановленное Кіевскимъ городскимъ судомъ. ¹⁾

Языкъ Русскій былъ употребляемъ, въ Литвѣ и юго-западной Россіи, не въ однихъ судебныхъ и административныхъ дѣлахъ; онъ былъ во всеобщемъ употребленіи между частными лицами, духовенство писало на немъ свои проповѣди и другія сочиненія, этому языку обучалось юношество въ училищахъ. на немъ писались завѣщанія. Самые знатные и образованные изъ западнорусскихъ патриотовъ, завѣщавали дѣтямъ своимъ учиться Русской грамотѣ, не забывать своего Русскаго письма и Русской рѣчи, не оставлять добрыхъ Русскихъ обычаевъ, пребывая вѣрными своей правосавной вѣрѣ, до самой смерти. ²⁾

Изложивъ свѣдѣнія объ употребленіи Русскаго языка въ Литвѣ и югозападной Россіи, извлеченныя нами изъ официальныхъ актовъ, не лишнимъ считаемъ прибавить мнѣніе объ этомъ предметѣ одного изъ ученыхъ и без-

¹⁾ Книга главнаго трибунала Люблинскаго воеводства Кіевскаго 1607 г. № 6, справа 120, въ главномъ Архивѣ Царства Польскаго.

²⁾ См. Завѣщаніе Василя Загоровскаго, костеляна Брацлавскаго въ Арх. югозападной Россіи. Т. I. стр. 67.

пристрастныхъ Польскихъ писателей, Сярчинскаго. «Въ древнія времена, Литва, во всѣхъ письменныхъ памятникахъ, не употребляла другаго языка, какъ только Русскій. На этомъ языкѣ писаны были лѣтописи, уставы и жалованныя грамоты князей, письма княжескаго двора, воученія духовенства. Западная Русь, вышедшая изъ состоянія дикости гораздо прежде Литвы, перелала ея обитателямъ свои обычаи, вѣру, законы и языкъ. Множество Руси, спасая жизнь и имущество отъ дикихъ Татаръ, уходили въ Литву и тамъ поселялись Стрыйковскій, который имѣлъ объ этомъ предметѣ вѣрныя свѣдѣнія, и которому нельзя не вѣрить, утверждаетъ, что еще въ продолженіи всего XVI вѣка, Литва, въ церквахъ, судахъ и школахъ, не знала другаго языка, кромѣ Русскаго. Сопиковъ утверждаетъ, что Русь въ Польшѣ и Литвѣ, до самаго конца XVII вѣка, всѣ свои духовныя книги писала на Русскомъ языкѣ. Этотъ языкъ Сопиковъ называетъ Бѣлорусскимъ. Соглашаясь съ мнѣніемъ Сопикова, Линде называетъ языкъ, на которомъ написанъ былъ Статутъ Литовскій, также Бѣлорусскимъ. Но для чего употреблять это особое названіе? Я нисколько не отвергаю, что языкъ Русскій, которымъ говорили и писала Польская и Литовская Русь, былъ отличенъ отъ Великорусскаго и церковнославянскаго; но недостаточно ли называть этотъ языкъ просто Русскимъ? Небольшія отличія въ говорѣ, встрѣчающіяся у Русскихъ въ Червоной, Бѣлой, Черной, Малой и Великой Руси, не уничтожаютъ характера языка; этотъ языкъ, какъ говорить Шлёцеръ, вездѣ Русскій. Языкъ Польскій, которымъ говорятъ въ Великой Польшѣ, въ Малой Польшѣ, въ Мазовіи и Пруссіи,

имѣть отличія; не смотря на то, на письмѣ, не дѣлается отличія между языками великопольскимъ, малопольскимъ, мазовецкимъ и т. д.» ¹⁾).

Мы видѣли, какъ лорозило западнорусское дворянство своимъ роднымъ языкомъ, и какія усилія оно употребляло для его сохраненія, но еще съ большею ревностію оно заботилось о сохраненіи своей народной право-

¹⁾ См. *Obraz wieku panowania Zygmunta III prz. X. Franciszka Siarczyńskiego*. Poznań. 1843. Т. I, стр. 198. Вопросъ о западнорусскомъ языкѣ и его отношеніи къ великорусскому мы предоставляемъ филологамъ. Замѣтимъ только, что въ официальныхъ актахъ до XVI вѣка, западнорусскій языкъ почти во всемъ сходенъ съ современнымъ ему языкомъ восточной Россіи. Съ XVI вѣка, западнорусскій языкъ начинаетъ заимствовать изъ Польскаго языка слова и грамматическія формы; не смотря на то, онъ всегда сохранялъ болѣе сходства съ великорусскимъ, нежели съ Польскимъ языкомъ. До конца XVI столѣтія, законъ объ исключительномъ употребленіи Русскаго языка въ официальныхъ актахъ соблюдался во всей строгости. Къ концу этого столѣтія начинаютъ встрѣчаться въ актовыхъ книгахъ правительственныя распоряженія и частныя записи на Польскомъ и Латинскомъ языкахъ. Необходимость входить въ частыя сношенія съ Польшею, а также недостатокъ народнаго образованія, заставлявшій дворянъ отдавать дѣтей въ іезуитскія школы, имѣли слѣдствиемъ быстрое распространеніе Польскаго языка въ западнорусскомъ дворянствѣ, такъ что во второй половинѣ XVII вѣка, этотъ языкъ получаетъ рѣшительный перевѣсъ надъ Русскимъ. Но вліяніе означенныхъ выше причинъ ограничивалось преимущественно дворянскимъ сословіемъ; напротивъ того, простой народъ, составлявшій главную массу населенія, всегда сохранялъ свой родной Русской языкъ неприкосновеннымъ.

славной религіи. Православную религію западнорусское дворянство старалось поддерживать и охранять отъ вліянія иностранныхъ исповѣданій учрежденіемъ церковныхъ братствъ, монастырей и учебныхъ заведеній. Уцѣлѣвшія до настоящаго времени церкви и монастыри, разсѣянные на всемъ пространствѣ югозападной Россіи, гробницы князей и дворянъ съ Русскими надгробными надписями, наполненные княжескими и дворянскими фамиліями древніе поминальные синодики, хранящіеся въ православныхъ церквахъ и монастыряхъ, свидѣтельствуютъ, что западнорусское дворянство, причисляя себя къ Русскому народу, пребывало до гроба вѣрнымъ своей православной религіи. Иногда дворяне заключали между собою договоръ, обязываясь защищать и поддерживать учрежденныя ими религіозныя установленія соединенными силами. Такъ въ 1601 году, сорокъ четыре представителя важнѣйшихъ дворянскихъ фамилій на Волыни заключили между собою обязательство о защитѣ церковнаго Люблинскаго братства, назначивъ ему на содержаніе земли. Подъ этимъ обязательствомъ находимъ подяиси: князя Константина Острожскаго, князя Сангушка Коширскаго, князя Яхима Корецкаго, князя Юрія Друцкаго - Горскаго, Василя Семашка, Лаврина Древинскаго, князя Курцевича - Булыги, князя Юрія Чарторыйскаго, Фридриха Тишкевича, князя Григорія Четвертинскаго, князя Друцкаго - Любецкаго, Мартина Бутовича и многихъ другихъ ¹⁾).

¹⁾ N. IV, стр. 35.

Предметомъ особенной заботливости для западнорусскаго дворянства была Кіевопечерская Лавра. Дворяне поручали посламъ своимъ ходатайствовать на Варшавскомъ сеймѣ, чтобы Кіевопечерская Лавра, домъ Божій, какъ они ее называли, была защищаема отъ притѣсненій и пользовалась древними правами своими, такъ какъ лица знатныхъ семей посѣщаютъ въ этомъ монастырѣ гробы своихъ предковъ, а простой народъ стекается для поклоненія святымъ угодникамъ ¹⁾). Съ древнихъ временъ, дворянство исходатайствовало себѣ право избирать архимандрита Кіевопечерской Лавры. Тотчасъ по смерти архимандрита, соборное духовенство оповѣщало князей и дворянъ православной вѣры, прося ихъ прибыть въ Кіевъ для выбора архимандрита изъ лицъ дворянскаго сословія, знающихъ догматы православной религіи и изучившихъ богословскія науки. Избирательный листъ, съ подписями избирателей, посылался королю на утвержденіе ²⁾).

Король Сигизмундъ III и окружавшіе его іезуиты весьма хорошо понимали всю важность Кіевопечерской Лавры, имѣвшей религіозное вліяніе не только на западную, но и на восточную Россію. Поэтому, какъ только нѣкоторые изъ православныхъ іерарховъ изъявили согласіе на унію, тотчасъ явилась мысль предоставить этотъ монастырь въ распоряженіе столицы апостольской. Іезуиты понимали, что, захвативъ въ свои руки эту всероссійскую

¹⁾ N. XII, стр. 123.

²⁾ Образецъ такого избирательнаго листа напечатанъ подъ N. XXVII, стр. 336.

святыню, они сдѣлали бы изъ нея средоточіе обширной католической пропаганды, которая могла бы распространять свое вліяніе на весь народъ Русскій. Въ этихъ видахъ, Сигизмундъ III, еще до принятія уніи на Брестскомъ соборѣ, испросилъ у папы Климента VIII особую буллу, которою Кіевопечерская Лавра, со всѣми ея имѣніями и доходами, предоставлена была во власть митрополитовъ Кіевскихъ, съ тѣмъ условіемъ, чтобы они пребывали въ соединеніи съ Римскимъ костеломъ ¹⁾. Такое распоряженіе возбудило сильный ропотъ и негодованіе въ югозападной Россіи. Дворянство отбранило пословъ на Варшавскій сеймъ и требовало, чтобы папская булла была отмѣнена, такъ какъ право назначать архимандрита Кіевопечерской Лавры не принадлежитъ ни королю, ни папѣ, а только православнымъ дворянскимъ фамиліямъ. Негодованіе народа и дворянъ было такъ сильно, что угрожало опасностію государству и заставило короля просить папу объ отмѣнѣ буллы и о возвращеніи Кіевопечерской Лавры въ прежнее положеніе. Папа, для успокоенія государства (*pro regni tranquillitate*), согласился на просьбу короля, и двумя бреве, данными на имя короля и папскаго нунція, разрѣшилъ освободить Кіевопечерскую Лавру отъ власти уніатскихъ митрополитовъ и возвратить дворянству право избирать архимандрита ²⁾. Такимъ энергическимъ усиленіемъ

¹⁾ Эта булла папы Климента VIII, 1595 марта 4, вписана въ книгу гродскую Житомирскую 1760 года, листъ 1009 наоборотъ.

²⁾ N. V, стр. 40. N. VI, стр. 44.

западнорусскаго дворянства, Кіевопечерская Лавра сохранена была въ своей первобытной святости и спасена отъ разрушенія, которому подверглась большая часть православныхъ церквей и монастырей, поступившихъ во власть уніатскаго духовенства.

Удерживая за собою право избирать митрополита, нѣкоторыхъ епископовъ и архимандритовъ важнѣйшихъ монастырей, западнорусское дворянство считало обязанностію заботиться о приготовленіи изъ среды своей лицъ, способныхъ для поступленія въ духовное званіе. Для этой цѣли, дворянство Волынское, въ 1607 и 1608 годахъ, ходатайствовало на Варшавскомъ сеймѣ, чтобы митрополиту, епископамъ и архимандриту Кіевопечерской Лавры вмѣнено было въ обязанность учредить, на счетъ монастырскихъ и епископскихъ доходовъ, семинаріи, въ которыхъ бы постоянно воспитывались дворянскія дѣти, для приготовленія къ духовному званію ¹⁾. Но наиболѣе выразилась непоколебимая приверженность западнорусскаго дворянства къ православнои вѣрѣ въ боробѣ противъ уніи.

По мнѣнію западнорусскихъ іерарховъ, для измѣненія религіозныхъ догматовъ, не достаточно было постановленіе одного только духовенства, но необходимо было согласіе свѣтскихъ лицъ, какъ дворянскаго сословія, такъ и посполитаго народа, чтобы не было насилія людямъ въ ихъ вѣрѣ и совѣсти ²⁾. Это начало, отличавшее западнорусскую пра-

¹⁾ N. VIII, стр. 75. N. X, стр. 92.

²⁾ Архивъ югозападной Россіи Т. I, ст. LII.

вославленную церковь отъ католической, давало возможность дворянству участвовать, вмѣстѣ съ духовенствомъ, въ совѣщаніяхъ соборовъ и въ постановленіи соборныхъ опредѣленій. Поэтому, когда созванъ былъ, въ 1596 году, Брестскій соборъ, для совѣщанія объ уніи, то на этомъ соборѣ явилось многочисленное собраніе дворянъ и свѣтскихъ сановниковъ, изъ Литвы и югозападной Россіи. Всѣ эти лица, вмѣстѣ съ православнымъ духовенствомъ, участвовали въ соборныхъ совѣщаніяхъ, протестовали противъ уніи, требовали низложенія іерарховъ, отступившихъ отъ православія, и съ своимъ протестомъ отправили пословъ къ королю ¹⁾. Но когда дворяне увидѣли, что постановленія собора были отвергнуты Польскимъ правительствомъ, что малочисленная православная іерархія оказалась безсильною для защиты своей вѣры, что имѣнія, пожертвованныя ихъ предками на содержаніе церквей, монастырей, братствъ и училищъ, были отобраны въ пользу уніатовъ: тогда они рѣшились принять народную Русскую вѣру подъ свою непосредственную защиту и сдѣлали ее предметомъ совѣщаній на своихъ провинціальныхъ сеймахъ.

Не вдаваясь въ богословскія прѣнія, дворяне защищали свою религію на основаніи законовъ, обеспечивавшихъ свободу вѣроисповѣданія. Они говорили, что православная религія издавна имѣла права свои, подтвержденныя многими королями Польскими и великими князьями Литовскими, что эти права никогда не были нарушаемы до

¹⁾ Тамъ же, стр. 509.

времени короля Сигизмунда III, и что религія православная начала подвергаться преслѣдованію только съ тѣхъ поръ, когда митрополить и нѣкоторые изъ епископовъ, измѣнивъ своей вѣрѣ, признали надъ собою власть Римскаго папы ¹⁾. Защищая начало вѣротерпимости, православное дворянство заботилось не только о правахъ своей церкви, но требовало, чтобы всѣ христіанскія ви роисповѣданія могли спокойно отправлять свое богослуженіе, на основаніи давнихъ правъ и привилегій, утвержденныхъ присягами короля Сигизмунда III и его предшественниковъ ²⁾.

Со времени Брестскаго собора, на которомъ принята была унія въ 1596 году, не проходило ни одного почти сейма, на которомъ бы не раздавался голосъ западно-русскаго дворянства въ защиту православной вѣры.

Въ 1606 году, король Сигизмундъ III находился въ затруднительномъ положеніи. Недовольная его управленіемъ шляхта, составивъ многочисленное войско, подняла мятежь, упрекая короля въ замыслѣ на присвоеніе неограниченной власти, въ нарушеніи государственныхъ законовъ, въ недостаткѣ правосудія и въ разстройствѣ финансовъ. Государству угрожала междуусобная война. Этимъ случаемъ рѣшилось воспользоваться западнорусское дворянство для того, чтобы возстановить древнія права религіи православной, нарушенныя введеніемъ уніи. Дво-

¹⁾ N. VIII, стр. 69.

²⁾ N. XII, стр. 120.

ряне Волынскіе, соединившись съ дворянами воеводства Кіевскаго, на съѣздѣ подѣ Сендомиромъ, постановили просить короля, чтобы унія была уничтожена, чтобы митрополитъ и епископы, принявшіе унію, были лишены должностей и всѣхъ іерархическихъ правъ, имъ предоставленныхъ, чтобы, на будущее время, всѣ іерархическія должности и церковныя имѣнія были раздаваемы только лицамъ православнаго исповѣданія и притомъ по свободному выбору дворянства ¹⁾).

Угрожаемый мятежными конфедератами король, желая привлечь на свою сторону западнорусское дворянство, обѣщалъ, что, на будущее время, православный Русскій народъ не будетъ подвергаться преслѣдованію за свою вѣру, что ему будетъ предоставлена свобода богослуженія по древнимъ обрядамъ, что лица православнаго исповѣданія будутъ имѣть право отправлять городскую службу и заниматься ремеслами. Всѣ тяжбы возникшія изъ религіозныхъ споровъ были признаны недѣйствительными, и духовныя лица, присужденныя къ наказаніямъ по дѣламъ вѣры, объявлены свободными. Но митрополитъ и епископы, согласившіеся на унію, не были лишены духовнаго сана, сохранили свои іерархическія должности и продолжали владѣть церковными имѣніями ²⁾).

Видя упорство короля и желая прекратить гибельныя для государства раздоры, дворяне Волынскіе, на провин-

¹⁾ N. VIII, стр. 69.

²⁾ N. VII, стр. 55.

ціальномъ сеймѣ 1607 года, согласились сдѣлать уступку въ пользу уніатскаго духовенства. Они объявили, что уніатскіе епископы могутъ сохранять свой духовный санъ и пользоваться іерархическими почестями, но должны отказаться отъ всякой власти надъ православнымъ духовенствомъ. Имъ должна быть назначена на содержаніе третья часть церковныхъ имѣній, въ которыхъ они могли бы жить и исполнять церковные обряды до самой смерти, а по смерти ихъ, церковныя имѣнія должны возвратиться къ православнымъ епископамъ. Въѣстѣ съ тѣмъ дворяне просили, чтобы, съ этого времени, король назначалъ имъ только православныхъ епископовъ, которые бы состояли подъ властію патріарха Константинопольскаго, и чтобы это правило утверждено было особою сеймовою конституціею ¹⁾).

Въ слѣдствіе этой просьбы, въ конституцію Варшавскаго сейма 1607 года, внесена была особая статья о православной вѣрѣ. Король обѣщаль не иначе раздавать іерархическія должности и церковныя имѣнія, какъ только на основаніи записей и жалованныхъ королевскихъ грамотъ, и притомъ лицамъ дворянскаго сословія народа Русскаго, исповѣдующимъ истинную православную религію. Король обязался не нарушать прѣвъ народа Русскаго въ отношеніи къ религіи и не запрещать ему свободнаго отправленія церковныхъ обрядовъ, по древнимъ обычаямъ. Сверхъ того постановлено, что церковныя

¹⁾ N. VIII, стр. 72 и 73.

православныя братства, должны сохранять свои права и привилегіи ¹⁾).

Этимъ постановленіемъ не удовлетвовалось западно-русское дворянство. На провинціальномъ сеймѣ 1608 года постановлено было просить короля, чтобы епископіи раздаваемы были только лицамъ, посвященнымъ въ епископскій санъ восточными патріархами. Если бы такой епископъ, принявъ унію, подчинился власти Римскаго костела, то онъ долженъ оставить епископію, и на его мѣсто долженъ быть поставленъ другой епископъ, исповѣдующій истинную православную вѣру и признающій надъ собою власть восточныхъ патріарховъ. Эта просьба предложена была послами западнорусскаго дворянства, на Варшавскомъ сеймѣ въ 1609 году ²⁾; но король отложилъ дѣло до слѣдующаго сейма, приказавъ, чтобы между православнымъ и уніатскимъ духовенствомъ не было никакихъ раздоровъ, чтобы тѣ и другіе оставались спокойно на своихъ мѣстахъ, угрожая за нарушеніе мира штрафомъ въ десять тысячъ копъ грошей ³⁾.

Всѣ обѣщанія короля и постановленія Варшавскаго сейма оставались мертвою буквою. Западнорусское дворянство продолжало жаловаться на преслѣдованія, которымъ подвергался народъ Русскій въ отправленіи церковныхъ обрядовъ, на поруганіе православныхъ церквей, на

¹⁾ Voll. Legg. II, p. 1608.

²⁾ N. X, стр. 90 и 91.

³⁾ Voll. Legg. II, pag. 1666.

принужденіе священниковъ къ принятію униі. Почти на каждый Варшавскій сеймъ дворяне посылали просьбы о защитѣ православной вѣры, ссылаясь на конституцію и привилегіи, подтвержденныя королевскими присягами, и на грамоту о присоединеніи югозападной Россіи къ Польшѣ ¹⁾; но всѣ ихъ просьбы и жалобы оставались безъ всякихъ послѣдствій. Король и Варшавскій сеймъ или вовсе не обращали вниманія на просьбы дворянъ, или откладывали рѣшеніе дѣла до слѣдующихъ сеймовъ, или провозглашали свободу православной вѣры, но не принимали никакихъ мѣръ къ ея защитѣ ²⁾. Такъ продолжалось до смерти короля Сигизмунда III.

Смерть Сигизмунда III, основывавшаго свою внутреннюю и внѣшнюю политику на фанатизмъ и религіозной нетерпимости, оживила надежды западнорусскаго народа. Дворянство считало долгомъ воспользоваться этимъ случаемъ и начало новую борьбу за свои права и свою народность. Въ 1632 году, іюня 3, болѣе двухъсотъ дворянъ Волынскихъ явилось на провинціальный сеймъ въ Луцкѣ, и главнымъ предметомъ ихъ совѣщаній была привославная вѣра. Дворяне обвиняли покойнаго короля въ томъ, что народъ Русскій, съ 1596 года, безуспѣшно жаловался о нарушеніи правъ, подтвержденныхъ конфедераціями и грамотами королей Польскихъ и великихъ князей Литовскихъ.

¹⁾ N. XI, стр. 105. N. XII, стр. 119 и 120. N. XIII, стр. 134. N. XIV, стр. 153 и 154.

²⁾ Voll. Legg. II, p. 326, 379, 450, 547, 669.

На основаніи этихъ постановленій, король обязанъ былъ раздавать іерархическія должности туземному православному дворянству; между тѣмъ, митрополія Кіевская, епископія и архимандрія раздаваемы были лицамъ постороннимъ и притомъ уніатамъ. Православное дворянство не было допускаемо къ государственнымъ должностямъ, мѣщане, несогласавшіеся принять унію, были отставляемы отъ городскихскихъ должностей, лишены были права вступать въ цехи и заниматься ремеслами. Православныя церкви насильственно отдаваемы были уніатамъ, запрещалось строить новыя православныя церкви, и невинные люди, за свою вѣру, томились въ темницахъ. Избранные дворянствомъ послы должны были изложить эти жалобы на генеральномъ Варшавскомъ съѣздѣ, предшествовавшемъ избранію новаго короля, и требовать, чтобы свобода вѣры, для всѣхъ и вездѣ, была постановлена и обеспечена ясными законами, и чтобы вновь избираемый король подтвердилъ это постановленіе присягою. Посламъ вмѣнено было въ обязанность не приступать ни къ какимъ сеймовымъ совѣщаніямъ, пока православная вѣра не будетъ совершенно успокоена, и пока не будутъ возстановлены ея древнія права и привилегіи ¹⁾).

Такъ какъ просьбы и жалобы пословъ, отправленныхъ дворянствомъ на генеральный Варшавскій съѣздъ, не имѣли успѣха, то дворяне Волинскіе снова собирались на провинціальныи сеймъ. Здѣсь они, торжественно объявляя

¹⁾ N. XVI, стр. 188.

себя народомъ Русскимъ, постановили отправиться, лично и всѣмъ вмѣстѣ, на Варшавскій сеймъ, назначенный для избранія новаго короля, стоять крѣпко за свои права и особенно стараться о свободѣ вѣры и о восстановленіи правъ, предоставленныхъ православною религіею. Дворяне дали обѣтъ не приступать къ избранію новаго короля до тѣхъ поръ, пока ихъ требованія не будутъ исполнены ¹⁾).

Дворяне Волинскіе сдержали свое обѣщаніе. На избирательный Варшавскій сеймъ, бывшій въ сентябрѣ 1632 года, явилось сто сорокъ дворянъ Волинскихъ, къ нимъ присоединилось двадцать пять дворянъ воеводства Кіевскаго и двадцать воеводства Брацлавскаго. Фамиліи этихъ дворянъ, явившихся на Варшавскій сеймъ для защиты правъ западнорусскаго народа, мы считали долгомъ напечатать въ настоящемъ изданіи, чтобы сохранить ихъ для исторіи ²⁾).

Усилія западнорусскаго дворянства на избирательномъ Варшавскомъ сеймѣ обращены были преимущественно на защиту двухъ главныхъ основъ Русской народности: Русскаго языка и православною религіею.

Мы уже видѣли, что на генеральномъ Варшавскомъ съѣздѣ 1632 года, іюня 22, постановлено было, по требованію западнорусскаго дворянства, чтобы всѣ акты, касавшіеся воеводствъ Кіевскаго, Волинскаго и Брацлавскаго, писаны были въ королевскихъ канцеляріяхъ и вы-

¹⁾ N. XVII, стр. 202, 203.

²⁾ N. XIX, стр. 215.

даваемы были на Русскомъ языкѣ, и чтобы акты, писанные на другомъ языкѣ, не имѣли никакой силы.

Для возстановленія правъ религіи православной, дворяне, не смотря на фанатическое сопротивленіе католическаго и униатскаго духовенства, исходатайствовали постановленіе, которымъ данъ былъ рѣшительный перевѣсъ православной церкви надъ униатскою. Этимъ постановленіемъ предоставлено было Русскому православному народу свободное отправленіе богослуженія и всѣхъ церковныхъ обрядовъ, право строить новыя церкви и обновлять старыя, угреждать церковныя братства, богадѣльни, семинаріи, школы и типографіи; мѣщане православнаго исповѣданія допущены были къ городскимъ должностямъ, во всѣхъ городахъ и мѣстечкахъ рѣчи посполитой. Власть высшаго униатскаго духовенства была весьма ограничена и заключена въ тѣсныя предѣлы. Униатскому митрополиту оставлена была власть надъ одними только униатами, и назначенъ для жительства Выдубитскій монастырь; всѣ прочія имѣнія митрополіи Кіевской постановлено было передать православному митрополиту, который долженъ быть избираемъ западнорусскимъ дворянствомъ и получать посвященіе отъ патріарха Константинопольскаго. Дворянству предоставлено было также право избирать православныхъ епископовъ на епархіи: Львовскую, Луцкую, Премысльскую и Мстиславскую, а также архимандритовъ Кіевопечерской Лавры и Уневскаго монастыря. Кіевопечерская Лавра со всѣми ея принадлежностями, Михайловскій и всѣ прочіе монастыри и церкви, какъ находившіяся въ Кіевѣ, такъ и приписанныя къ этому городу, возвращены были православнымъ.

Для прекращенія споровъ, постановлено избрать комиссаровъ, которые должны были распределить монастыри и церкви, во всѣхъ городахъ и мѣстечкахъ, между православными и униатами, сообразно съ количествомъ народонаселенія. Каждому предоставлено было право переходить изъ унии въ православіе и наоборотъ. Затѣмъ, какъ униаты такъ и православные обязаны были прекратить всякіе раздоры и жить между собою въ покоѣ, любви и согласіи ¹⁾). Эти примирительныя статьи подтверждены были особою грамотою короля Владислава IV, которая названа дипломомъ, даннымъ Русскому народу ²⁾).

Но примирительныя статьи короля Владислава IV и дипломъ, данный Русскому народу, не успокоили религиозныхъ раздоровъ и не прекратили преслѣдованій, которымъ подвергалась православная вѣра. Народъ Польскій, какъ и всѣ другіе Славянскіе народы, никогда не обнаруживалъ, въ своемъ національномъ характерѣ, религиозной нетерпимости. Разсмотрѣвъ нѣсколько сотъ актовыхъ книгъ Волынскихъ, Кіевскихъ и Брацлавскихъ, также акты Трибунала Люблинскаго и Метрики Коронной, мы не нашли ни одного случая, который бы доказывалъ фанатическую ненависть Польскаго народа къ другимъ христіанскимъ вѣроисповѣданіямъ. Мы даже видимъ изъ актовъ, что католики, жившіе въ югозападной Россіи, не дѣлая строгаго различія между католическою и православною религіею,

¹⁾ N. XVIII, стр. 208.

²⁾ N. XX, стр. 223.

приглашали священниковъ крестить дѣтей и принимали отъ нихъ святое причастіе; православные священники совершали надъ католиками обряды вѣнчанія и погребенія ¹⁾). Большинство Польскаго дворянства на сеймахъ подавало голосъ въ пользу вѣротерпимости и охотно соглашалось на всѣ мѣры, которыя предлагаемы были для примиренія враждовавшихъ религіозныхъ партій, что особенно замѣтно было во время между царствій, когда дворяне получали право дѣйствовать по внушенію собственной своей совѣсти ²⁾). Но въ государственномъ составѣ древней Польши существовала чуждая народнымъ интересамъ, иноземная власть, старавшаяся наложить оковы на разумъ и совѣсть Польскаго и западнорусскаго народа; эта власть заключалась въ Римской пропагандѣ. Религіозный фанатизмъ, занесенный въ Польшу Римскою пропагандою, поселялъ раздоръ между единоплеменными народами; онъ, какъ погребальный факель, бросалъ свой злобѣщій свѣтъ на всю исторію рѣчи посполитой и велъ это государство къ политической смерти. Какъ только король и сеймъ, для предотвращенія междуусобной религіозной войны, постановили означенныя выше примирительныя статьи и подтвердили ихъ дипломомъ, даннымъ Русскому народу, тотчасъ раздались протесты высшаго католическаго и униатскаго духовенства. Примазь королевства и, въ слѣдъ за нимъ, клерикальная партія объявили, что всѣ постановленія ко-

¹⁾ Архивъ югозападной Россіи. Ч. I, т. I, стр. XXXVIII.

²⁾ Krzyżanowsky, Dawna Polska, 1857, cz. I, LXLI.

роля и сейма, въ пользу православной религіи, не могутъ имѣть никакой законной силы, пока не будутъ утверждены столицею апостольскою. Въ слѣдъ за тѣмъ отправлено было, со стороны католическаго и униатскаго духовенства, посольство къ папѣ Урбану VIII, съ жалобами на распоряженія Польскаго правительства, нарушившаго права Римскаго костела, въ пользу еретиковъ и отступниковъ. Напрасно Владиславъ IV старался убѣдить столицу апостольскую, что возстановленіе религиозныхъ правъ Русскаго народа основано на непреложной справедливости, что неминуемо возникнетъ междуусобная война, и что самая унія подвергнется опасности, если папа не утвердитъ статей, постановленныхъ сеймомъ, для примиренія религиозныхъ раздоровъ. Урбанъ VIII, передалъ дѣло на разсмотрѣніе конгрегации, учрежденной для распространенія католичества. Конгрегация отвергла все сеймовыя постановленія въ пользу православной религіи и дипломъ, данный Русскому народу, объявивъ ихъ противными божескимъ и человѣческимъ законамъ. Выѣстъ съ тѣмъ повелѣно было папскому нунцію Гонорату издать, отъ имени столицы апостольской, манифестъ противъ всякихъ правъ, какія бы ни были предоставлены православной религіи ¹⁾).

Такое рѣшеніе столицы апостольской было причиною новыхъ религиозныхъ смуть и несчастій для западнорусскаго народа. Дворянство принуждено было попрежнему

¹⁾ *Ostrowskiego, Dzieje u prawa kościoła Polskiego. Warszawa 1793. Т. III, str. 484. Łukaszewicza, Dzieje kościołów wyznania Helweckiego w Litwie. Т. I, str. 201.*

посылать на Варшавскій сеймъ горькія жалобы Оно жаловалось, что права, предоставленныя православному Русскому народу, при возшествіи на престолъ Владислава IV, не только не приводятся въ исполненіе, но подвергаются явному нарушенію, что церковь православная претерпѣваетъ жестокія обиды, особенно отъ уніатовъ, что уніатскій епископъ Хелмскій Меѳодій Терлецкій, завладѣвъ православными церквами, позамыкалъ ихъ и позапечатывалъ, что онъ мучитъ православныхъ священниковъ въ тюрьмѣ, что люди умираютъ безъ исповѣди и св. причастія, а дѣти безъ крещенія, и что умершіе погребаются въ полѣ, безъ церковныхъ обрядовъ ¹⁾). На провинціальномъ сеймѣ 1645 года, дворянство Волинское поручило своимъ посламъ говорить на Варшавскомъ сеймѣ: «Религія православная, издревле принятая нашими предками, признанная основными законами государства, подтвержденная привилегіями, условіями, постановленными при избраніи королей, и священной присягою нынѣшняго короля, пана нашего милостиваго, такимъ подвергается насиліямъ въ христіанскомъ католическомъ государствѣ, въ вольной и свободной республикѣ, какихъ не претерпѣваютъ и христіане Греки, въ неволѣ у невѣрныхъ. Церкви, монастыри и соборы у насъ отобраны, запрещено свободное отправленіе церковныхъ обрядовъ, бѣдные христіане умираютъ безъ св. причастія и не смѣютъ публично погребать умершихъ. Въ Люблинѣ, въ Сокалѣ, Бѣльскѣ и другихъ городахъ, православные

¹⁾ N. XXI, стр. 234. N. XXII, стр. 254. N. XXIII, стр. 270.

христиане принуждены тайно погребать умершихъ въ подвалахъ и домахъ своихъ. Можетъ ли быть еще большее рабство?» Дворяне обязали пословъ своихъ въроу, честію и совѣстію не соглашаться ни на какое сеймовое постановленіе, пока народъ Русскій не будетъ избавленъ отъ такого тяжкаго угнѣтенія ¹⁾). Такія жалобы безуспѣшно продолжались до 1648 года, когда западнорусскій народъ, выведенный изъ терпѣнія, всталъ поголовно, подъ предводительствомъ Богдана Хмельницкаго. Вопросы, которыхъ не могло рѣшить дворянство посредствомъ сеймовыхъ совѣщаній и постановленій, принужденъ былъ рѣшить народъ, съ оружіемъ въ рукахъ. Въ слѣдствіе побѣдъ, одержанныхъ надъ войсками рѣчи посполитой, народъ Русскій, по заключеніи Зборовскаго трактата, получилъ въ 1650 году, отъ короля Яна Казимира, новый дипломъ, подтверждавшій для православной религій всѣ тѣ права, которыхъ добивалось западнорусское дворянство, со времени принятія уніи на Брестскомъ соборѣ ²⁾).

Народное востаніе, возбужденное Богданомъ Хмельницкимъ, поставило западнорусскихъ дворянъ въ самое затруднительное положеніе. Въ инструкціяхъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, дворяне воеводствъ Кіевскаго, Черниговскаго и Волынскаго изображаютъ свое состояніе мрачными красками. Они жалуется, что, поте-

¹⁾ N. XXV, стр. 287. Эта же жалоба повторена и на сеймикѣ 1646 года, N. XXVI, стр. 319.

²⁾ N. XXXII, стр. 370.

рявъ свое здоровье и имущество для спасенія отечества, принуждены скитаться по чужимъ дворамъ, что они съ своими имѣніями отданы на жертву распутному своеволію жолнеровъ и волонтеровъ, служащихъ рѣчи посполитой, что, возвратившись въ свои имѣнія, опустошенныя огнемъ и мечемъ, они нашли однѣ только развалины и трупы непогребенныхъ братій своихъ. Отъ Буга и до Днѣстра осталась одна степь, дикія поля и опустошенные города и селенія, а все спасенное отъ непріятеля истребляется войсками рѣчи посполитой. Напрасно они умоляли короля и республику о помощи и состраданіи, припоминая условія о взаимной защитѣ, постановленныя на Люблинскомъ сеймѣ, когда югозападная Россія присоединялась къ Польшѣ. «Пусть вспомнить, говорили дворяне, отчизна, мать наша, какъ мы заслоняли ее своею грудью, какъ защищали военною стражею, хоругвями и полками, какъ мы удѣляли хлѣбъ многимъ изъ братій нашихъ, а теперь скитаемся съ своими семействами и не можемъ выпросить ни куска хлѣба, ни бѣднаго пристанища. Убогіе братья наши, прѣкармливаясь милостынею, ожидаютъ и не могутъ дожидаться утѣшенія. Ни оружіе, ни мирные переговоры не возвращаютъ намъ нашей собственности, и напрасно надѣемся мы на помощь и состраданіе, какъ повелѣваетъ Богъ и его святая правда.» Крестьяне терпѣли еще большія бѣдствія. Ихъ вопли, по выраженію дворянъ, проникали въ небеса, отъ переходовъ гойска, которое уже высосало изъ нихъ и самую кровь. Селенія были опустошены огнемъ, рабочій скотъ истребленъ, крестьяне отстали отъ земледѣлія, и число ихъ до того уменьшилось, что помѣщики

принуждены были сами обрабатывать земли, на свой счет и собственными трудами своими ¹⁾).

Напрасно западнорусские дворяне, въ постигшемъ ихъ несчастіи, ожидали помощи отъ Польскаго правительства. Поляки смотрѣли на Русскихъ подозрительно, предполагая въ нихъ сочувствіе къ народному востанію и готовность къ измѣнѣ ²⁾). Поэтому, многіе западнорусскіе дворяне, для сохраненія своей жизни и имущества, принуждены были или пристать къ Козакамъ, или сдѣлаться Поляками, отрекшись отъ своей народности и принявъ католическую вѣру; потому что католическая вѣра служила тогда знаменемъ Польской національности. вмѣстѣ съ тѣмъ какъ народная война принимала болѣе широкіе размѣры и угрожала большими бѣдствіями, содержаніе сеймовыхъ дворянскихъ постановленій совершенно измѣняется. Въ этихъ постановленіяхъ, дворяне уже не разсуждаютъ ни о Русской

¹⁾ N. XXXIV, стр. 394.

²⁾ Эта недобвѣрчивость доказыаается перепискою военныхъ и гражданскихъ Польскихъ сановниковъ, напечатанною въ I томѣ Памятниковъ, изданныхъ Кіевскою Коммиссіею. Такъ въ письмѣ отъ пана Чернаго къ канцлеру коронному сказано: „У Вишневецкаго находится 8000 войска, но онъ ему не до вѣраетъ, потому что оно — Русь“ От. II, стр. 26. Въ письмѣ синдика Львовскаго: „Мы опасаемся тайныхъ замысловъ отъ людей православной вѣры. Несомнѣнно, что лица православной религіи съ радостію ожидаютъ непріятеля.“ От. 2, стр. 57. Подчасшій коронный писалъ къ коронному канцлеру: „Трудно найти шпіона между Русскими, потому что всѣ они измѣнники“ От. 2, стр. 438. Даже воевода Кисѣль, которому поручаемы были переговоры съ Козаками, возбуждалъ къ себѣ недобвѣріе. Поляки называли его таинственнымъ (tajemny Kissiel) и подозрѣвали, что онъ обманываетъ рѣчь посполитую. От. 2, стр. 266 и 291.

народности, ни о православной религіи; напротивъ того, они являются ревностными защитниками католической вѣры.

По заключеніи Зборовскаго трактата, дворяне воеводствъ Кіевскаго, Черниговскаго и Волинскаго, на провинціальныхъ сеймахъ, бывшихъ въ 1651 году, поручили посламъ своимъ жаловаться на неистовства Козаковъ надъ ксендзами и костелами и ходатайствовать о томъ, чтобы костелы, разрушенные и опустошенные Козаками, были возстановлены и возвращены прежнимъ владѣльцамъ ¹⁾, чтобы приняты были мѣры для защиты костеловъ и ксендзовъ отъ козацкаго своеволія ²⁾, чтобы комиссары, назначенные для заключенія Бѣлоцерковскаго трактата съ Козаками, старались обеспечить неприкосновенность костеловъ и свободу католической вѣры ³⁾. Дворяне Волинскіе просили, правда, и о возвращеніи церквей, отнятыхъ у православнаго духовенства, но уже не изъ усердія къ древней народной религіи, а только для того, чтобы предотвратить новые бунты и востанія въ народѣ ⁴⁾.

Такая внезапная переměна въ духѣ сеймовыхъ постановленій заставляеть предполагать, что полонизировавіе западнорусскаго дворянства, подготовленное іезуитскимъ воспитаніемъ, начало быстро усиливаться; при чемъ дворяне, переходившіе въ католическую вѣру, уже начали считать себя Поляками, и такое заблужденіе, укоренившееся въ общественномъ миѣніи, продолжается до настоя-

¹⁾ N. XXXV, стр. 419.

²⁾ N. XXXVI, стр. 429.

³⁾ N. XXXIV, стр. 397.

⁴⁾ N. XXXIV, стр. 398.

щаго времени, такъ что потомки древнихъ Русскихъ дворянъ и даже владѣтельныхъ князей Русскихъ считаются Поляками, если только исповѣдываютъ католическую вѣру. Эти природные Русскіе дворяне, отрекшіеся отъ своей народности и скрывшіе свое отступничество подъ чужеземнымъ названіемъ, разорвали внутреннюю, моральную связь съ западнорусскимъ народомъ и, съ тѣхъ поръ, перестали быть истинными его представителями.

Изъ вышеизложеннаго изслѣдованія можно вывести слѣдующія заключенія :

Литва и югозападная Россія соединены были первоначально съ Польшею федеративнымъ союзомъ. Каждое изъ соединенныхъ государствъ, состоя подъ властію одного государя, сохраняло отдѣльную территорію и имѣло особые органы законодательной, судебной и административной власти.

Въ этомъ федеративномъ союзѣ, Польша, въ отношеніи къ Литвѣ и югозападной Россіи, считалась страню чужеземною, Поляки — людьми заграничными, чужеземцами. Поляки, наравнѣ съ другими иностранцами, не могли занимать, въ Литвѣ и югозападной Россіи, государственныхъ должностей и не имѣли права владѣть поземельною собственностію.

Западнорусскіе дворяне, строго отличая Русь отъ Польши, называли себя народомъ Русскимъ, безъ различія вѣроисповѣданій. Этимъ же именемъ Польское правительство называло какъ дворянъ, такъ и весь народъ, населявшій югозападную Россію.

Федеративный союзъ Литвы и югозападной Россіи съ

Польшею былъ измѣненъ въ 1569 году, постановленіемъ Люблинскаго сейма. Этимъ постановленіемъ, югозападная Россія присоединена была къ Польшѣ въ видѣ провинціи; но это присоединеніе не можетъ быть названо добровольнымъ, такъ какъ оно вынуждено было угрозою конфискаціи дворянскихъ имѣній.

Присоединеніе югозападной Россіи къ Польшѣ имѣло гибельныя послѣдствія для обоихъ государствъ: двѣ почти равносильныя, но совершенно противоположныя народности должны были постоянно приходиться въ столкновеніе и вести гибельную борьбу, которая препятствовала правильному развитію государства.

Главные основы западнорусской народности были: Русскій языкъ и православная религія. Западнорусское дворянство дорожило своимъ роднымъ Русскимъ языкомъ и старалось о томъ, чтобы употребленіе этого языка въ оффиціальныхъ актахъ было утверждено законами; за права религіи православной, дворянство вело продолжительную и упорную борьбу съ римскокатолическою пропагандой.

Причины, содѣйствовавшія полонизированію западнорусскаго дворянства, не коснулись цѣлой народной массы. Народъ, населяющій югозападную Россію, рѣзко отдѣлявшійся отъ дворянскаго сословія частнымъ и общественнымъ бытомъ, всегда былъ и остается въ настоящее время народомъ Русскимъ, свято сохраняя главные основы своей народности: Русскій языкъ и православную вѣру.

Н. Ивановичевъ.

I.

Универсалъ Сигизмунда Августа о присоединеніи Земли Волынской къ коронѣ Польской. Король, подъ угрозою конфискаціи имѣній, повелѣваетъ дворянамъ согласиться на соединеніе и подтвердить согласіе присягою. Списокъ обывателей Луцкаго повѣта, какъ присягавшихъ, такъ и не явившихся къ присягѣ. 1569 мая 25.

Року Божего нароженя 1569, месеца июня, осмого дня.

Пришедши передъ урядъ кгородский Луцкий, до мене Петра Хомека, подстаростего Луцкого, въ небытности его милости, князя Богуша Корецкого, старосты Луцкого, Браславского и Вѣницкого, коморникъ а комисаръ его королевское милости, урожоный панъ Станиславъ Молский, показалъ и подалъ ми универсалъ, то есть листъ его королевское милости, въ которомъ есть написано, абы вси дикгнитаре, княжата, панята, урядники земские, старостове, подстаростии и вси стану рыцерского люде, такъ тежъ бурмистры, райцы и иные уряды местские, обыватели земли Волынское повету Луцкого, присегу повинную его королевское милости и короне Полской, на часъ въ немъ описаный, учинили. Который универсалъ, за розказанемъ

его королевское милости, до акть вгородскихъ Луцкихъ есть вписанъ, и такъ ся въ себе маеть:

Жикгимонтъ Августъ, Божею милостию Король Польский, Великий князь Литовский, Руский, Пруский, Мазовецкый, Жомоитский ес. панъ и дедичъ.

Вшемъ вобецъ и каждому зособна: дикгнитаромъ, княжatomъ, панятомъ, урядникомъ земскимъ, старостамъ нашимъ и ихъ подстаростимъ и всимъ стану рыцерского людемъ, бурмистромъ, райцомъ и инымъ урядомъ местскимъ земли Волынское, обывателямъ, вернымъ намъ милымъ, ласку нашу королевскую, верные, намъ милые! Вырозумелисмо досыть зъ универсаловъ нашихъ первъшихъ, якъ есмо Волынскую землю, которая здавна до короны належала, ку тойже короне зэсь привернули; где при томъ дикгнитаромъ, княжatomъ, панятомъ и урядникомъ, черезъ листы наши, розказали есло были, абы вси, для учиненя присеги, намъ и короне Польской повинное, тутъ ся, на кветную неделю близко прошлую, ставили подъ унию, въ тамъ тыхъ универсалехъ описаную. Которого часу, на жадане всихъ становъ тоежь земли Волынское, на четвертыйнадцать день мая помкнули есмо. На который рокъ, яко завитый, ачь переднейшие панове и рады, княжата, панята и рыцерского стану не мало людей тутъ перель нами ставилися и присегу повинную намъ, яко королеви Польскому, и короне нашей учинили: вшакожь, ижь есть речь потребна и повинна, абы не толко переднейшие люди, але тежь вси обыватели земли Волынское, такъ рыцерского, яко тежь и местского стану, такую жъ присегу намъ и короне нашей учинили. А ижь ся намъ не

здало, абы для учиненя тое повинности тутъ вси приеха-
ти мели: про то, фолгуючи въ томъ и речамъ и потре-
бамъ людскимъ, всимъ тымъ, которые повинности своей
тутъ передъ нами не учинили, часъ ку учиненю присеги
въ повете власномъ, на день шостыйнацать месеца июня,
складаемъ и назначаемъ; росказуючи, абы каждый, на день
предреченый, перель комисаремъ нашимъ, старостою або
подстаростимъ и инеми дикгнитарми и врядники повету
свого, которые бы на тотъ часъ зъехатися могли, до ме-
стечокъ кроловыхъ стали, а тамъ приедегу, намъ и ко-
роне Полской повинную, въ тые слова учинили: «Я N. N.
присегаю пану Богу вшемогучому, же отъ того часу
напотомъ верный и послушный буду королеви его ми-
лости, на тотъ часъ и напотомъ будучому, и короне
Полской, справуючи ся во всей повинности своей, верне
и статечне стоечи при королю его милости и короне Пол-
ской, а николи ся отъ нее не отрываючи, и вшеякого
небезпеченства и шкоды, подле можности моей, остере-
гати яко на верного подданого належить, такъ ми, панъ
Богъ, рачъ помочи и его светая Еванелия.» Тое при-
сеги хтобы ся колвекъ учинити зборонялъ, таковому, яко
непослушному зверхности нашей и права посполитого,
именя его, которые бы мель на Волыни, конфишковать
будемъ. А такъ старостамъ нашимъ росказуемъ, абы
тотъ универсалъ нашъ, кождый въ старостве своемъ, безъ
омешканя обволати росказали, а потомъ, абы имена всихъ,
которые тую повинную присегу учинять, и которые бы
ее на день назначоный не учинили, въ акта крродские
вписати казали, а екстрактъ того вписаня, съ книгъ

кгородскихъ , до насъ , черезъ тогожъ комисара нашего, намъ послали, абысь мы оттоль ведати могли, противъ которымъ, яко непослушнымъ, правомъ поступовати бысмо мели. Данъ зъ Люблина, на сойме валномъ коронномъ, дня двадцатого пятого мая, року Божего тисечного пятсотяного шестдесятъ девятого, кролованя нашего року чотырдесятого. На власное короля его милости росказане. А такъ я тотъ универсаль, за росказанемъ его королевское милости, до актъ кгородскихъ, слово отъ слова, спочатку ажъ до конца, записати росказаль, съ которого заразомъ копѣи списавши, подъ печать кгородскою, ведле обычаю стародавного, въ поветъ розослалъ.

Року Божего нароженя 1569, месеца июня, шостого-надцать дня.

За росказанемъ его королевское милости, нинешнего дня, даты вышей писаное, присегу повинную королю его милости и короне Полской, ведле универсалу, передъ коморникомъ а комисаремъ его кролевское милости, шляхетнымъ Станиславомъ Молскимъ, дькгинтаре, княжата, панята, шляхта и рыцерство, обыватели земли Волинское повѣту Луцкого, въ замку его королевское милости Луцкомъ, при уряде, учинили; а нацродъ :

Петръ Хомякъ, подстаростий Луцкий, зъ ыменя своего Смордви и зъ ыменя, которое маеть въ Кремянецкомъ въ суме пенязей, Столпѣца.

Титъ Хомякъ, судя кгородский Луцкий, зъ ыменя своего Смордви и зъ ыменя, которое маеть въ Кремянецкомъ повѣти въ суме пенязей, зъ Городища.

Федоръ Русинъ, писарь кгородский Луцкий, зъ Берестечка, самъ за себе и за братанича своего, летъ недоро- слога, которого маеть въ опеце своей.

Ярошъ Паликиевский, воротный замку Луцкого, зъ уряду своего.

Михайло Хринницкий зъ Хринникъ.

Богданъ Дрозденский зъ Дроздень.

Иванъ Гулевичъ зъ Смолигова.

Гаврило Гулевичъ зъ Серникъ.

Михайло Дрозденский зъ Дроздень.

Князь Максимъ Соколский зъ Схолпнева.

Томило Ворона-Боротинский зъ Боротина.

Семень Козинский зъ Ватина.

Павелъ Козинский зъ Ватина.

Иванъ Козинский зъ Борисковичъ.

Василей Ощовский зъ Ощова.

Михайло Ощовский зъ Ощова.

Томко Ощовский зъ Ощова.

Федоръ Ворона-Боротинский зъ Боротина.

Михайло Порванецкий съ Порванча.

Кузма Порванецкий съ Порванча.

Борисъ Охлоповский зъ Охлопова.

Василей Холоневский зъ Холонева.

Олехно Холоневский зъ Холонева.

Иванъ Жуковецкий зъ Холонева.

Олехно Олизаровский зъ Олизарова.

Василей Журавницкий зъ Журавникъ.

Андрей Свищовский зъ Свищова.

Андрей Кошка зъ Жировичъ изъ ыменей Подолскихъ.

Данило Рогозинский зъ Рогозна.

Остафей Борейко съ Кнерута.

Андрей Смыковский зъ Смыкова.

Мишко Смыковский, возный повѣту Луцкого, зъ
Смыкова.

Семень Перекалский съ Перекаль.

Дахно Перекалский съ Перекаль.

Микита Юшковский зъ Юшковичъ.

Богданъ Перекладовский съ Перекладовичъ.

Иванъ Перекладовский съ Перекладовичъ.

Станиславъ Пресмыцкий зъ Былча.

Якубъ Лясковский зъ Былча.

Семень Подгаецкий съ Подгаецъ.

Грицко Красноселский съ Подгаецъ.

Петръ Подгаецкий съ Подгаецъ.

Сидоръ Подгаецкий съ Подгаецъ.

Князь Андрей Головня-Острожецкий зъ Острож-
ца и зъ ымень Подляскихъ.

Андрей Хмара-Миловский зъ Миловшъ.

Юрий Окорский зъ Окорска.

Олехно Окорский зъ Окорска.

Иванъ Окорский зъ Окорска.

Иванъ Белостоцкий зъ Белогостоку.

Яцько Белостоцкий зъ Белогостоку.

Василей Белостоцкий зъ Белогостоку.

Григорей Белостоцкий зъ Белогостоку.

Кнегиня Яковова Яловицкая Авдотя Козинского
зъ Яловичъ.

Месеца июня сегонадцать дня :

Романъ Козинский зъ Забороля.

Микита Белостоцкий зъ Белогостоку.

Иванъ Кирдий-Мнишинский зъ Мнишина.

Григорей Чапличъ-Шпановский зъ Шпанова.

Андрей Добринский зъ Бочаницы.

Миколай Полуцкий съ Дублянъ.

Матясъ Остриевский зъ Остриева.

Левко Несвицкий зъ Несвеча.

Якимъ Охлоповский зъ Охлопова.

Юрий Тишковский зъ Рыканъ.

Григорей Колмовский съ Колмова.

Иванъ Гулевичъ Букоемский зъ Бокоймы.

Янъ-Монтолтъ Коблинский зъ Коблина.

Ярофей Гостский зъ Гошчи за отца своего Романа Гостского, который дей хоръ есть на тотъ часъ, присегу учинилъ.

Романовая Гулевичовая Полагя зъ Радѣшина.

Климентовая Катерина съ Колеснигъ.

Романъ Козинский, возный повету Луцкого.

Петръ Несвецкий зъ Несвеча.

Василей Несвецкий зъ Несвеча.

Яцко Шибенский зъ Шибеное.

Богданъ Смыковский зъ Смыкова.

Янушь Угриновский зъ Угринова.

Князь Марко Соколский зъ Соколя.

Левъ Вилгорский зъ Вилгора.

Михайло Вилгорский зъ Вилгора.

Мартинъ Ясеницкий зъ Ясеничъ.

Гаврило Воютинский зъ Воютина.

Семень Воютинский зъ Воютина.

Федоръ Верховский зъ Верхова.

Василей Верховский зъ Верхова.

Павель Бранский зъ Бранъ.

Огрефина Бранская зъ Бранъ.

Михайло Звиръ зъ Верова.

Дмитръ Долматовичъ зъ Яловичъ и зъ ымень, которые маеть въ повете Киевскомъ.

Левко Ржищовский зъ Оржищова.

Василей Привередовский съ Привередова.

Иванъ Селецкий зъ Селца.

Василей Бронницкий зъ Броннигъ.

Иванъ Порванецкий съ Порванча.

Семень Свищовский зъ Свищова.

Иванъ Путошинский, возный повѣту Луцкого, зъ Ватинца.

Олехно Путошинский зъ Ватинца.

Дмитръ Новоселецкий, возный повѣту Луцкого, зъ Новоселокъ.

Хвалелий Рогозенский зъ Рогозна.

Дмитръ Рогозенский зъ Рогозна.

Микита Ощовский зъ Ощова.

Василий Юшковский зъ Юшковичъ.

Богданъ Кнегининский, возный повету Луцкого, съ Кнегинина и зъ ыменя своего, которое маеть въ повете Овруцкимъ, зъ Горлова.

Иванъ Гулялницкий зъ Гулялнигъ.

Степанъ Гулялницкий зъ Гулялнигъ.

Семень Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Прокопъ Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Василей Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Макаръ Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Олешко Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Грицко Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Олекший Миколаевичъ съ Кривичъ.
 Станиславъ Добринский съ Цевова.
 Маря Андреевая Баковецкая зъ Баковиць.
 Михайло Привередовский съ Привередова.
 Оедоръ Рудецкий зъ Рудки.
 Андрей Бабинский зъ Бабина и тежъ зъ ымень, ко-
 торые маеть въ повете Киевскомъ и въ Пинскомъ.
 Янъ Бокий Зарецкий зъ Зареча.
 Хведоръ Хомякъ съ Посегвы и тежъ зъ ыменя Коц-
 тевичъ, которое маеть въ повете Овруцкомъ.
 Костюхно Тушебинский съ Тушебина.
 Князь Андрей Масалский съ Тучина.
 Тимофей Зыкъ Князкий съ Княжа.
 Семень Ело съ Кунева.
 Ярофей Гуторъ-Рогачовский зъ Рогачова.
 Яцко Гуторъ-Рогачовский зъ Рогачова.
 Иванъ Гулялницкий зъ Гулялникъ,
 Яцко Брулко-Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Андрей Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Олешко Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Игнатъ Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Ярмодъ Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Михайло Гулялницкий зъ Гулялникъ.

Григорей Гулялицкий зъ Гуляликъ.

Павель Гулялицкий зъ Гуляликъ.

Михно Гулялицкий зъ Гуляликъ.

Кирило Гулялицкий зъ Гуляликъ.

Иванъ Гулялицкий зъ Гуляликъ.

Данило Гулялицкий зъ Гуляликъ.

Михно Гулялицкий зъ Гуляликъ.

Янъ Бокый зъ Милятина.

Хведоръ Князкий съ Княжа.

Микита Князкий съ Княжа.

Климъ Порванецкий съ Порванча.

Василей Рогозенский зъ Рогозна.

Петровая Хребтовичова Настася зъ Богурина.

Василей Мощеницкий съ Хусова.

Дмитръ Яловицкий зъ Мирогощи.

Богданъ Патрикий-Радоготский съ Траклова, тагъ тежъ зъ ымень, которые маеть въ повете Кремянецкомъ, въ повете Володимерскомъ и въ повете Киевскомъ, присегу учинилъ.

Хведоръ Чапличъ-Шпановский зъ Глупонина и тежъ зъ Жемелинецъ, которос маеть въ суме пенязей въ Кремянецкомъ повѣте.

Богущъ Промчейко зъ Дядковнчъ.

Янъ Жуковецкий зъ Жуковца.

Григорей Дчуса зъ Сенного Гаю.

Остафей Коровай зъ Селца.

Андрей Коровай зъ Селца.

Князь Яцко Четвертенский зъ Яровицы.

Княгиня Иванова Любецкая Олена зъ Любча, сама за себе и за сына своего Григоря Любецкого, который еще леть не маеть, присегу учинила.

Григорей Смыковский зъ Смыкова.

Григоревая Козинская Овдотя зъ Ватина.

Кгабриель Прусиновский зъ ыменя Золочова, што маеть въ заставе въ суме пенязей.

Маскова Шцаковска Огренка зъ Шпакова присегала за мужа своего, же, на тотъ часъ, онъ былъ велимъ хоръ, опухлый.

Маря Цятиная зъ Лаврова.

Маря Киселевна княгиня Иванова Четвертенская зъ Боровичъ.

Матеевая Белостоцкая зъ Белогостоку Маря, которая недавно замужъ пошла за Равшицкого, але дей отъехалъ до Полски, вжо тому колка недель, передъ занесенемъ универсалу его кролевское милости, присегу за мужа учинила.

Иванъ Красенский, владыка Луцкий, присегалъ въ Рожищохъ, передъ комисаромъ его кролевское милости.

Иона, Архимандритъ Жидичинский, присегалъ въ Жидичине передъ комисаромъ его кролевское милости.

Григорей Гулевичъ, хоружий земли Волынское, про хоробу свою, же не могъ до кгороду ехати, присегалъ въ дому своемъ Поддубцахъ, передъ комисаромъ его кролевское милости.

Хвалелий Некрашевичъ-Бережецкий присегалъ въ кгороде Луцкомъ, который маеть имене въ повете Кремьяпецкомъ, Бережце, ижъ за хоробою своею до Кремянца ехати не могъ.

Оксакова Посяговецкая Овдотя съ Посяговецъ.
 Янъ Дорогостайский зъ Дорогостай.
 Тарасъ Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Федоръ Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Яцко Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Сава Гулялницкий зъ Гулялникъ.
 Иванъ Гапоновичъ зъ Селца.
 Михайло Ворона-Туличовский съ Туличова.
 Ядамъ Несвецкий зъ Несвеча.
 Степанъ Хмара-Миловский зъ Миловшъ.
 Янъ Мнишковский зъ Ляшковъ.

Боярове Красноселские:

Жданъ Тивонъ.

Михно Бояринъ.

Тые, которые передъ комисаремъ его королевское милости и передъ урядомъ кгородскимъ, черезъ приятель своихъ, обмову чинили, для чого на часъ, въ универсале назначоний, про небыте на тотъ часъ въ земли Волинской, присегати не могли въ повете своемъ:

Врадинъ ее милости кнегиня Ивановое Чорторыское Клеванский, Григорей Костя, оповедалъ, ижъ ее милость кнегини Чорторыская, пани его, передъ занесенемъ универсалу его королевское милости въ поветъ Луцкий, а не ведаючи ничего о томъ универсале, ани о присязе, отъехала до имени своихъ Литовскихъ, вжо дей тому колко недель, ку которому рожу, ее милость, для учиненя присеги, тутъ до повету, жаднымъ обычаемъ, быть не можеть.

Василей Бронницкий обмову чинилъ и оповедалъ, отъ брата своего Ждана Бронницкого, ижъ еще передъ занесенемъ универсалу его королевское милости въ поветъ Луцкий, вжо дей тому колко недель, отъехалъ до Литвы, въ потребе ее милости, кнегини Ивановое Чорторыское.

Федоръ Русинъ оповедалъ отъ Марка Збранного, который дей есть велми зраненый, и есть дивне хорымъ а смертельнымъ чоловекомъ, для чого не могъ ехати до кгроду повѣтового, для чиненя присеги.

Тые, кото,ые въ повете Луцкомъ оселости свое мають, а въ кгроде Луцкомъ присеги, передъ комисаремъ его королевское милости, не чинили:

Князь Костентинъ Острозкий, воевода Киевский.

Князь Алѣксандро Чорторыский, воевода Волинский.

Князь Богущъ Корецкий, староста Луцкий.

Князь Романъ Санкгушко, воевода Браславский.

Панъ Олбрыхтъ Лаский, воевода Сырадский.

Князь Левъ Санкгушко-Кошерский.

Михайло Мышка-Варковский, староста Гомейский.

Князь Янушъ Четвертенский.

Петръ Загоровский, маршалокъ его королевское милости.

Михайло Малинский, маршалокъ его королевское милости.

Олизаръ Кирдий Мылский, маршалокъ его королевское милости.

Михайло Сербинъ, подкоморий Луцкий.

Александро Семашко, подкоморий Володимерский.

Иванъ Чапличъ-Шпановский, войский Луцкий.

Василей Гулевичъ, войский Володимерский.

Гаврило Бокий, судя земский Луцкий.

Князь Остафей Соколский, подсудокъ земский
Луцкий.

Михайло Коритенский, писарь земский Луцкий.

Ярошъ Семашко, старостичъ Кремянецкий.

Иванъ Кирдий-Мылский.

Ярофей Гостский.

Кнегиня Иванова Чорторыская.

Михайлева Козинская, кашталяновая Луцкая.

Григорей Еловичъ-Букоемский.

Андрей Русинъ.

Богданъ Хринницкий.

Хведоръ Гурко.

Яско Гурко.

Семень Богуринский.

Князь Богданъ Масалский.

Левко Верховский.

Иванъ Холоневский.

Марко Холоневский.

Ермогенъ Ясениницкий.

Иванъ Ворзобогатый Красенский зъ Рыканъ.

Андрей Куневский.

Жданъ Бронницкий.

Богданъ Хорошко.

Марко Збранный.

Янъ Кгрушовский.

Семень Дрозденский.

Криштофъ Закревский.

Иванъ Кошъка.

Олехно Мощеницкий.

Михалъ Дчалынский, подкоморий Хелменский зъ Берестечка.

Року Божего 1569, месеца июня 23 дня, урядъ местский Луцкий и посполство чинили присегу. Напередъ бурмистръ зъ радцами:

Василей Лукашевичъ, бурмистръ.

Юско Щока, радца.

Иванъ Андросовичъ, радца.

Миско Клавша, радца.

Богушъ Ванковичъ, писаръ местский.

Лантввойтъ съ присяжниками :

Степанъ Масковичъ, лантввойтъ.

Иванъ Павловичъ, писаръ войтовский.

Яцко Степановичъ, присежникъ.

Янъ Андриевичъ, присежникъ.

Петръ Дубовяка, присежникъ.

Яцко Лецковичъ, присежникъ.

Самойло Максимовичъ, присежникъ.

Хведоръ Юревичъ, присежникъ.

Дмитръ Андриевичъ, присежникъ.

Цехмистры :

Климъ Гриневичъ, цехмистръ кравецкий и кушнирский.

Иванъ Васковичъ, кравецъ.

Степанъ Кушниръ, присегли сами за себе и за всю братю цеху своего.

Миско Кузмичъ, цехмистръ ковалский, золотарский, слюсарский, рымарский, лучницкий и седелницкий.

Янъ Малонковичъ, золотарь.

Остапъ Седелникъ, присегали сами за себе и за братю свою цеховую.

Миско Сапоновичъ, цехмистръ швецкий.

Яцко Кузмичъ.

Кузма Нестеровичъ, присегали сами за себе и за братю свою цеховую.

Съ посполства обранные присегали :

Матѳей Малына, постригачъ.

Блажей постригачъ.

Кузма Мицковичъ.

Хведоръ Скрипица.

Демидъ Тороканъ.

Богданъ Половко.

Васко Деружка.

Болеславъ.

Томило Степановичъ.

Ѳедко Опанасовичъ. Присегали сами за себе и за все посполство мещанъ Луцкихъ.

О р м я н е .

Вартикъ, поць Орменский.

Бернатъ Орменинъ.

Симонъ Орменинъ.

Иванисъ Орменинъ. За вси Ормяны присегу учинили.

Жидове Луцкие — рабанский зборъ :

Пчолка.

Еело.

Мошко.

Шенко.

Мордухай. Присегали сами за себе и за ввесь зборъ свой.

Караимский зборъ :

Батъко.

Гошва.

Мисинъ.

Шанко.

Волчъко. Присегали сами за себе и за увесь зборъ свой.

Книга Гродская Луцкая 1569 года, листъ 252 — 259.

II.

Каптуровое постановленіе Волынскаго дворянства о мѣрахъ къ охраненію внутренней безопасности, во время междуцарствія. Устройство каптуроваго суда и его обязанности. 1574 іюля 27.

Лѣта Божого нароженя 1574, месеца августа первого дня.

Будучи его милости, князю Богушу Корецкому, воеводе земли Волынское, старосте Луцкому, Брасловскому и Веницкому, на вряде староства его милости, въ замку Луцкомъ, ихъ милость княжата, панове, кашталянъ, врядники дворные земские, рыцерство, шляхта и вси обыватели земли воеводства Волынского и Браславского, учинивши каптуръ, на томъ теперешнемъ, отъ двадцать сегого дня, месеца іюля, въ року теперь идучомъ семдесять четвертомъ, въ Луцку зачатомъ всемъ зъезде, и, подавши его на врьдъ, просили, абы тотъ таковой, отъ ихъ милости учиненый каптуръ до книгъ справъ гродскихъ Луцкихъ, слово отъ слова, былъ вписанъ, который такъ ся въ себе маеть: Мы рады, князи, панове, врядники земские и все рыцерство стану духовного и светского, земль, повѣтовъ

воеводства Волинского, хто колвекъ оселости свои въ томъ воеводстве маеть, дознавши черезъ часть немалый въ речи нашей посполитой великого небезпеченства, рузруховъ, непокоевъ внутрныхъ домовыхъ, а забегаючи упорнымъ умысломъ людей небачныхъ, беспокойныхъ, зъ милости наше, повинное ку речи нашей посполитой, якосмы того и первой, скоро по смерти его королевское милости, пана нашего Жикгимонта Августа, не занехали, ку добруму, пожиточному, спокойному и безпечному всѣхъ насъ обывателей воеводства Волинского и Браславского, зозволившиися вси одностайне съ письмомъ, што зовуть каптурами, покой посполитый нашъ домовый постановили и уфалили, водлугъ которого смы се и заховывали, ажъ до корунации его королевское милости. А ижъ, на тотъ часъ, въ коруне короля не маемо, а суды кгородские и земские, для отправовань справъ людскихъ, отъ немалого часу справованы и сужоны не бывають, постерегаючи, абы покой посполитый межи всеми нами обывателми воеводства Волинского и на сесь часъ во всемъ захованъ былъ, и ниhto на никомъ упорне, водлугъ мысли свое, кривдъ своихъ не доходилъ, што безъ справедливости светое трудно быти маеть, зъехавшиися доброволне мы вси, за обосланемъ его милости, князя воеводы нашего Волинского, до замку столечного у воеводстве нашомъ Волинскомъ, до Луцка, намовившиися достаточне, згодне и одномыслне, забегаючи, ижъ бы милость промежку насъ захована была, а ненавести вшелякие уставали, кгде бы кому якое укривжене въ чомъ колвекъ было, жебы правомъ, а не кгвалтомъ и упорне кривды свое доходилъ: такъ то

постановляемъ, подъ цнотами, вѣрами нашими шляхетскими и подъ присягою, которою передъ паномъ Богомъ каждый, водле сумленья своего, чинить, за мощно держати и заховати то хотимъ до того часу, алижъ король, отъ насъ всихъ корунованый, въ панстве коруны Полское будетъ. Хтобы кому, подъ тымъ часомъ, почавши отъ корунацыи пана нашего, короля Полского Генрика, ажъ до сего часу, и штобы напотомъ, чого Боже вховай, прийти и показати се мело, квалтовне на домъ наехалъ, въ дому, въ месте, въ селѣ, на дорози, або где колвекъ кого збилъ, зранилъ, забилъ, розбилъ, злупилъ, панну або невѣсту зквалтилъ, огнемъ што спалилъ, имена, люди, кгрунты якие взялъ, забралъ, отнялъ, зъ спокойного держанья выбилъ, або на кгрунтехъ кгде индей грабежи и якие колвекъ и въ чомъ колвекъ шкоды, кривды, и квалтовъне албо фортельне, подъступкомъ якимъ учинилъ, пофалки и отповеди на здоровье чие чинилъ: таковой уквивъжоный маеть того, отъ кою бы се ему въ чомъ кривда стала, заразь по ономъ учинку, до вряду кгородского обжаловать, вознымъ и шляхтою обведъши и оказавши тую кривду свою, до книгъ кгородскихъ дати записати и выпись съ книгъ взяти, а потомъ, взявши позвы отъ пановъ депутатовъ, отъ насъ всихъ згодне на семъ теперешнемъ зезде нашомъ Луцкомъ обраныхъ и нижей имени описаныхъ, маеть того, отъ кого ся ему кривда дѣеть, позвать передъ паны депутаты, и якъ панове депутаты, такъ и короны позыватися будутъ, маються заховати, справовати тымъ порядкомъ, яко есть нижей описано, то есть: позвы мають быть выдаваны за печатью земскою воеводства

Волынского, на тоторой маеть быть знакъ хоруговный, крыжъ, а около слова: печать речи посполитое воеводъства земли Волынское, а титуль отъ пановъ депутатовъ имени ихъ написавши, черезъ писара, на тыи sprawy отъ насъ до пановъ депутатовъ приданого. И таковыми позвы стороны позыватися мають три недели передъ роками, хочъ очевисте або и заочне, толко порядне и справедливе, зъ вознымъ и шляхтою, таковыи позвы самымъ паномъ, а въ небытности ихъ, врядникомъ, войтомъ въ местехъ, и на селехъ тивономъ и рыкуньямъ, або значне где у дворе, въ дому, у ворота даваны, кладены быти мають. За которыми позвы, рокъ завитый одного дня, до заходу слоньца, а не далей тывати маеть; и тыхъ ничимъ не збивать, толко на позве маеть жалобникъ достаточне стороне позванной доложить, на штобы позванный отказывать мель. Роки першие, дѣля отправаня такихъ справъ припалыхъ, мають быть сужоны на день тридцатый месеца августа, а потомъ одны по другихъ завъжды въ чотыри недели сужоны и отправаны черезъ паны депутаты быти мають; а панове депутаты обранные вси повинни, на каждые роки въ чотыри недели, зъездчатися на местце певное, до замку его королевское милости Луцкого вышнего, заседши въ дому владычнемъ, дня першого рокомъ припалымъ, вси sprawy и кривды, жалобы людский отпраовати судити и сказывати мають, водлугъ Бога и статуту права нашего писаного, которого и до сего часу вживаемъ, а не инакъшимъ якимъ правомъ. А писарь повиненъ завъжды передъ роками днемъ приехати на местце, назначоное для списованя до рейстру

справъ людскихъ. Книги тыхъ судовъ депутатскихъ мають быти при писару менованомъ, выписы, декреты, за печатми всихъ пановъ депутатовъ, сторонамъ выдаваны быти мають. А гдебы кому кривъда отъ депутата самого деяласе, або депутатови до кого было дело, таковой депутатъ, передъ тымъже судомъ депутатскимъ, усправедливится маеть, а мestyце его, только на тую самую справу, шляхта, которыи ся на тыи роки зъедуть, весполокъ съ паны депутаты, промежку рыцества обравши чоловека веры годного, засадити мають. А по отираве справъ людскихъ на рокохъ, панове депутаты и писаръ мають на мestyцу въ Луцку два дни мешъкати, для выймованя выписовъ съ книгъ судовыхъ. Пересуды, паметныи панове депутаты, водле статуту беручи, вси въ ровный дель, промежку себе, делити мають. Такъ же и писаръ кгородский и депутатский до книгъ записати и выписы выдавати, справедливе записное до книги и за выписы, по тому, яко въ статуте описано, а не болшъ, брати мають, заховываючися въ томъ всемъ достаточне, кажъдый зъ нихъ, подъ цнотю и верюю своею. А кгда въ чомъ сказане стороне укривъжоной отъ пановъ депутатовъ учинено будетъ, рокъ заплате вшелякой, такъ великое, яко и малое сумы пенязей, панове депутаты две недели отъ учиненъя выроку своего, а не далей, складати и стороне, на комъ што скажутъ, листомъ своимъ ознaймити мають, ижбы водлугъ суду и сказаня ихъ досыть чинилъ тому, кому сказано. А где бы сторона тому сказаню депутатскому досыть чинить и платить, за две недели по выроку, не хотель и не вчинилъ, тогда панъ староста

оного повету, где объжалованый оселость свою маеть, весполокъ зъ депутаты, мають всихъ обывателей оного повету, листомъ ихъ милости, пановъ радъ особнымъ, а рыцгерство особнымъ, а не одными листы своими обослатъ, и зъехавшися зо всеми первой на местце назначоное, а потомъ до маетности того сказаного, первой тому, кому што сказано, достаточную заплату и отправу, водлугъ декрету депутатъского, учинить, а остатокъ маетности его на речъ посполитую, до замку господаръского, взяти и привернути, и старосте панове депутаты, списавши достаточне, подати. А где бы хъто квалтъ домовый, забойство, мордъ, квалтъ паненъский невестий учиниль, такого и горла збавить мають. За которымъ обосланьемъ старостинымъ и депутатскимъ, вси обователи, панове рады и рыцгерство, отъ старшихъ до наменьшихъ становъ, никого не выймуючи, особами своими, кромя хоробы обложное, заразь на мestyце, часъ и день, отъ старосты и депутатовъ назначоный, ничимъ ся не вымовляючи и ни якихъ причинъ не вынайдуючи, зъехатися и отправу достаточную учинить повинни будутъ. А хто бы самъ особою своею, на тотъ часъ, въ томъ панъстве воеводстве Волянъскомъ, въ маетности своей не былъ, тогда враникъ его съ почтомъ, ку службе земской военной повиннымъ, на тотъже часъ, день, на мestyце назначоное, весполокъ зъ другими обывателми воеводства Волянского, становитися и до кождое такое потребности ехать повиненъ будетъ. А естлибы хто, за такимъ обосланьемъ старостинымъ и депутатскимъ, самъ особою своею, кроме хоробы обложное, або въ небытности его самого въ томъ

воеводстве, врядникъ его на часъ, день и мѣстце назначоное не приехалъ, о хоробе своей знати не даль, тако-
 вый кождый непослушный повиненъ будетъ заплатити вины
 стороне укривъжоной пятнадцать копъ грошей, а ста-
 росте и депутатомъ другую петнадцать копъ грошей, и
 отъ тое стороны укривъжоное, которой отправа чинена
 быти маеть, передъ тыхъже пановъ депутатовъ, на першии
 роки по ономъ рушенью, позванъ и заразъ на томъ року,
 за позвомъ припаломъ, кгда сторона окажетъ, ижъ къ учи-
 ненью отправы, весполокъ зъ ынъшими обывателями, на
 мѣстце и день назначоный не былъ, такой заразъ, не
 отходечи отъ суду, стороне попирающей петнадцать копъ
 грошей, а старосте оного замку и депутатомъ другую
 петнадцать копъ грошей вины дати и заплатити мають;
 а где бы, упоромъ своимъ, тое вины заплатити и дать не
 хотель, тогды маеть седеть на замку, ажъ тую всю трид-
 цать копъ грошей отдасть и заплатити. Также естлибы
 хъто, за позваньемъ о тую вину, упоръне передъ цаны
 депутаты на рокохъ не сталъ, противъ такому упорному
 а непослушному, староста и депутаты поступовати и за-
 хватися мають, яко и противъ инъшимъ упорънымъ, ру-
 шивъшися зо всимъ поветомъ, стороне и себе отправу
 за тридцать копъ грошей учинити, а инъшую всю маеть-
 ность его на речъ посполитую приверънуть, яко есть
 вышей описано. А естлибы староста, фолькгуючи стороне
 обвиненой, листу, весполокъ зъ депутаты, на рушене до
 всихъ обывателей оного повету, противъ непослушному,
 дать запечатати и послать въ поветъ не хотель, або самъ
 особою своею, кромъ обложное хоробы, не ехалъ, або

ехавши, отправки skutечное на непослушномъ учинить не хотель: тогда староста будець повинень заплатити вины стороне уквивъжоной пятьдесятъ копъ грошей, а депутатомъ другую пятьдесятъ копъ грошей, и противъ такому старосте. въ той мере, такийже поступокъ чиненъ быти маеть, яко и тотъ, противъ каждому обывателю, што есть вышей описано; а депутаты прельсе свой листъ въ поветы, до всихъ обывателей, послать и, съ ними зъехавши на часъ певный и местце назначоное, до конца отправу skutечную, такъ зъ старосты, яко съ кажъдого обывателя, стороне и речи посполитой, водлугъ сего постановенья нашего, чинити мають и повинъни будутъ, подь тымъже обовязкомъ, виною и на каждого особу депутата, яко и на старосту. А хтобы ся хоробою вымовиль, староста, депутатъ и который кольвекъ обыватель, ку учиненю такое отправки, за ознайменемъ и обосланемъ листу, на местце назначоное не приехалъ и не былъ, таковой кождый, кгда отъ стороны жалобливое о то передь депутаты позванъ будетъ, ставши на року, маеть присягнути, ижъ спъраведливе на тотъ часъ хоръ былъ, а предсе, и хорымъ будучи, староста подстаростего, а шляхтичъ шляхтича себе ровного, на свое местце, ку вшелякой такой отправе, послати есть повинень. Естлибы который съ пановъ депутатовъ, на которые роки, на тые справы, за хоробою своею, або за послугою речи посполитое, або за якимъ квалтовнымъ припадъкомъ, прибыть не могъ: тогда тые панове шляхта, которые на роки зъедутся, згодне обравши промежъку себе чоловека доброго, цнотливого, веры годного, местце того депутата,

которого бы не доставало, засадить мають. А гдебы се шляхта згодить не могли, тогда панове депутаты сами, промежку пановъ, рыцества, которые ся на роки зъедуть, такожь чловека доброго, цнотъливого, веры годного, обратъ и местце товариша своего, депутата, которогобы не было, засадить и съ нимъ сполне вси справы отправовать мають, подъ цънотою и верою своею. Которыи вси справы панове депутатове судить, радить, справовать мають моць, а отправу весполокъ старостою, альбо подстаростимъ и зъ рыцерьствомъ чинити мають, ажъ до того часу, поколь короля, отъ насъ коронованого, въ панстве коруны Польское метъ будемъ. Записы вшелякие, отъ смерти его королевское милости Жикгимонта Августа учинены, до книгъ кгородскихъ о што колвекъ учинены, и которыи бы до книгъ земскихъ перенести належали, а не перенесены, такимъ записомъ и инъшимъ всимъ, отъ смерти его королевское милости Жикгимонъта Августа, давность земская ни въ чолъ шкодити не маеть, и теперь, для набываня пенязей, продаваня именей и инъшихъ потребъ поточныхъ, кгдажь суды кгородский и земский отъ немалою часу сужоны не бывають, и книги кгородский никому заборонены быти не мають, алё вшелякие продажи и заставы, фрымарки слушныи, на рокохъ депутатскихъ, завжды до книгъ кгородскихъ отъ старосты, або отъ его целого уряду, будучи подстаростему, суди и писару, приимованы, записованы быти мають, и выписы сторонамъ выдавать. А инъшии справы поточныи, и безъ роковъ депутатскихъ, урядъ кгородский звыклымъ обычаемъ приимовати маеть. Выкупне добръ хтобы самъ, а ни че-

резъ инъшини ничини руки заставиль, также и о долги всякие, отъ смерти его королевское милости, Жикгимонта Августа, у тогожь суду депутатского, водлугъ записовъ кождого, сужоно быти маеть. А тыи вшелякии справы, которыи врядь кгородский, на рокохъ депутатскихъ и безъ роковъ, до книгъ ку записованю приймавать будутъ, мають ся въ томъ верне, цютливе и во всемъ водлугъ статуту, безъ проволоки всякое, безъ посуловъ, браня подарковъ и вымысловъ, въ отправованю сторонъ и придаваню возныхъ, справедливе, подъ цютами и верами ихъ, подстаростий, судя и писарь отправатися и заховати мають. Подстаростий и писарь присягмый кгородский уставичне на вьяде своемъ повинномъ, для отправованя всихъ справъ, быти маеть; а где бы подстаростий, писарь при вьяде своемъ не былъ, а въ томъ ся омешкане справамъ людскимъ, для корысти вьядника которого, деяло, або што противного праву посполитому вчиниль, а то на него переведено будеть передъ старосту, паномъ его, таковой вьядникъ уряду своего зложонъ быти маеть черезъ старосту, пана его. Возный такежь, въ справахъ вьяду своего, заховатися маеть верне, цютливе, не вытягаючи шляхты на подарки и на заплаты болшой, въ статуте имъ постановлены, подъ каранемъ, яко за фалшерство. Глебы хто слугу або подданого чиего зъ лицомъ якимъ, або на злодействе, на которомъ местцу, поймалъ: тогды маеть такого шкодника своего вести до того пана, на чиемъ кгрунте поймалъ и гамъ же, до везеня того пана, чий кгрунтъ есть, осадивши, тому пану, чиимъ бы ся слугою або подданымъ менилъ, черезъ листъ того пана,

У кого у везеню есть, оповедить и рокъ певный ку вчиненю справедливости на злочинцу зложить, ознаять маеть, на который рокъ тотъ панъ, чий бы то се слуга або подданный былъ пойманъ, повиненъ ехать ку праву, до того пана, въ чьемъ везеню есть; и на чьемъ кгрунте пойманъ, а приехавши, прислухиватисе чиненю справедливости; а где бы приехати не хотелъ, тогда тотъ панъ, въ чьемъ имену злочинца пойманъ будетъ, взявши до себе людей добрыхъ; сторонныхъ; мощно будетъ оногo злочинцу злодея судити и, за доводомъ слушнымъ отъ стороны жалобное, сказанье учинить и казать карать, водлугъ заслуги виноватого, тамъже наименю своемъ, а тотъ, чий бы слуга або подданный скаранъ былъ, о то якъ пана, хто на своемъ имену справедливость учинилъ, такъ и стороны, которая кривды своее попирала, до жадного права, николи позывати не можетъ, але вечно ото молчати маеть.

О збеги, которые бы зъ ыменя чиего люди отчизные до кого повтекали, въ томъ, передъ тымижъ тенерешними паны депутаты, успъсправедливитися и заховатъ ся маемъ, водлугъ перъвшого постановеня нашего, въ Луцку, року семдесятъ третего, дня двадцать пятого, месеца февраля учиненого. Каждый зъ насъ всякого стану приездчати до места его королевское милости столечного Луцкого, маемъ се спокойне заховывать, до замку и по мѣсте зъ ручницами, зъ луки, зъ рогатинами не ходить, але таки брони въ господахъ меть, толко звыклою бронею: зъ мечомъ, зъ кордомъ, зъ шаблею ходить волно, спокойне заховываючися. А хтобы до места его королевское милости столечного, до Луцка, приехавши, своволенъство яке

починалъ, на домы квалтомъ находилъ, билъ, мордowałъ и съ такими бъронями заказанными до замку або по месте ходилъ, квалтъ який значный месту чинилъ, такого каждаго свовольника, а естли будетъ шляхтичь, заказать, абы заразы, не зъездичючи зъ места, усправедливился обвиненый. А гдебы упорный былъ, а стать не хотель, тогда кгородский урядъ, сполне зъ мествскимъ, мають такого свовольника мощно взяти до везенья уряду кгородского и справедливость зъ него skutечную учинить маеть, а простого стану человека свовольного врядъ мествский судить маеть. А гдебы тежъ мещане противъ шляхтича какое своволенство безъправне и обельживость учинили, або учинилъ, таковыя мещане, отъ шляхтича правомъ поконаны, безъ всякого милосердья горьломъ караны быти мають. На которые вси sprawy вышей описаные упростили и обьрали есмо депутатами особы певныи съ повету Луцкого: пана Григорья Гулевича, хоружого земли Волинское, пана Гаврила Вокня Печихвостьского, судью земского Луцкого, пана Федора Кадиновича-Чаплича; съ повету Володимерьского: пана Василья Гулевича, войского Володимерьского, пана Жьлана Коленьского, пана Костеньтина Малиньского; съ повету Кремьянецького: пана Ярофея Гостьского, пана Ивана Хренницького, пана Антона Яловицького, а при тыхъ панохъ депутатехъ писаромъ, пана Ивана Ела Букоемьского. Ихъ милость, панове депутаты, за прозьбами нашими, тую працу на себе принявши, вѣрами, цьнотами своими и присекою телесною потьтвердьдивши, обьвезалися, ижъ подьлугъ Бога и статуту права нашего посполитого писаного, которого и до

сего часу уживаемъ: всихъ насъ судить, справовать и сказни чинить мають, во въсемъ заховываючися подлугъ сего спису и постановеня нашего; а мы тежъ вси, обыватели земль, поветовъ воеводства Волинского: Луцкого, Володичерского, Кремянецкого, жалного стану не выимуючи, панове рады, врьдъники, рыцѣрство обещуемъ, прирекаемъ, подъ цнотами и верами нашими, тое теперешнее постановенъе наше мощне и непорушное во всемъ держать и полънить, розсудку пановъ депутатовъ обраныхъ во въсемъ послушни быть, и што они декретами свѣдими скажутъ, то каждый насъ приимовать и полънить маеть, николи противъ судовъ, декретовъ и сказанью ихъ милости, ни въ чомъ се не спротивляючи, а, якъ до его королевское милости, также до ихъ милости пановъ радъ и до речи посполитое, ихъ милости, пановъ депутатовъ, о суды ихъ милости, обжаловывать и потегать не маемъ и не будемъ мочи, подъ тымижъ обовязками вышей описаными, але вечно молчати, што ихъ милость скажутъ выроками своими. А хтобы въ чомъ сему нашему постановеню противенъ быть хотель, противъ такового кожного обещуемъ, вси сполне и каждый зъособна, повъстать и, рушившися, яко противку неприятелеви отчизны наше, маетности его зничить, горъла его збавить и за безецного метъ будемъ. А дъля упевъненъя сего нашего спису, печати свои приложили есмо и руки подписали. Писанъ у Луцку, месеца июля двадцать сегого дня, року тисеча пятьсотъ семьдесятъ четвертого. А такъ князь воевода его милость Волинский, приустивши то ку ведомости своей, тотъ таковой списъ ихъ милости, сполне

и згодне учиненый, до книгъ справъ кгородскихъ Луцкихъ уписати касаль, што есть, зъ розказантя его милости, записано.

Книга Гродская Луцкая 1574 г., листъ 240.

III.

Постановленіе дворянъ Волынскихъ объ избраніи депутатовъ для исправленія Статута и о мѣрахъ для отраженія Турецкаго войска. 1589 сентября 11.

Року 1590, месеца геньвара, пятого дня.

Принесенъ есть для вписаня до книгъ, на врьдъ кгородский Володимерский, листъ отъ ихъ милости ясныхъ велможныхъ пановъ сенаторовъ, врьдниковъ земскихъ и дворныхъ, также пановъ рыцества, шляхты, обывателей восводства Волынского, на сеймику Луццькомъ, на часъ въ констытуцыи зъ сейму прошлого Варшавского назначоний, то есть въ перший понеделокъ по нароженью Панны Марии, въ року прошломъ осмьдесятъдевятомъ, учиненый, который до книгъ кгородскихъ Володимерскихъ принятъ и записанъ есть, и такъ се въ себе маеть: Мы рады, дыкгнитаре, княжата, врьдники и все рыцество, шляхта, обыватели земли Волынской, ознаймуемо то кождому, кому того потреба ведати, ижъ мы всѣ, чинечы досытъ конъстытуцыи сойму прошлого Варшавского, зъехавшиися тутъ до Луцька на день, въ тойже конъстытуцыи

намъ назначоный, въ першій понеделокъ до нароженью Панны Марыи, вси згодне, которые мы ся тутъ зъехали, напродъ, чинячы досыть тый констытуцыи, депутатовъ на трибуналь нашъ съ посродку себе мы обобрали. А ижь тежь, водле тый констытуцыи, на светый Янь пришьлый мели есмо обрати певные депутаты на коректуре правъ нашихъ, дечь, ижь тая констытуцыя не рыхло по светомъ Яне до насъ на Волынъ принесена, для чогосмы часу ку зъеханю для тыхъ пановъ депутатовъ ведомости мети не могли, про то пановъ депутатовъ на тую коректуру обрати есмо не могли, ажъ на сесь часъ, на соймику теперешнемъ, при обиранию пановъ депутатовъ на трибуналь, обобради есмо, до тое поправы правъ нашихъ, особливыхъ пановъ депутатовъ, съ посродку насъ, братю нашу, до того годныхъ, права умеетныхъ: его милости пана Ивана Чаплича — Шьпановского, кашталяна Киевского, пана Яна Харлиньского, подкоморого Луцкого, пана Ждана Боровицкого, войского Луцкого, пана Василя Гулевича, войского Володимерского, пана Гаврила Госского, пана Остаеѣя Малинского, подстаростего Луцкого, пана Федора Бруяку, которымъ злетили есмо на светый Михаль, рымъское свято, на место певное, до замку Луцкого, зъехать и тамъ, а где будетъ воля ихъ милости, до кгнаху якого исходити и пилне, день подле дня, яко часу станеть, не розежьчаючися, статуть права нашего поправити, а поправивши, съ тою поправою тыежь ихъ милость панове депутаты въ Люблине, на день светого Мартина, на пришьлого, становити мають, и тамъ, посподу съ паны депутаты корунными, тую коректуру нашу знести, о чомъбы была по-

треба, въ речахъ слушныхъ, зъ ихъ милостью поправити,
 а зась до насъ на сеймику Луцкий пришлый, который
 предъ сеймомъ пришлымъ быти маеть, подати, а то, што
 поправили, памъ, брати своей, оказати, а мы ее, презъ
 послы наши, на сеймъ валный, до его королевское милос-
 сти для кофирмацыи, отослати маемъ. Ижъ еслибы тежъ,
 папе Боже рачъ насъ оборонити, за трвогами и небез-
 печностью одъ неприятеля о которомъ запевне повсдають,
 до тое поправы прибыть и прийти не могли, а часу того
 не стало, тогда съ тыхъ пановъ депутатовъ два ихъ, а
 меновите: его милость панъ Остафей Елювичъ - Малицкий
 а панъ Гаврило Гостский, мають, на день светого Мар-
 тица пришлого, въ Люблине, передъ ихъ милость, паны
 депутаты коронными, направе правъ высажонными, у крго-
 де протестовать, ижъ перво на светый Янъ, презъ це-
 рыхлое припесенье конституции и презъ неведомость, а
 потомъ за трвогами, прийти до насъ не могли, еднакъже
 скоро се успокоить отъ неприятеля, албо, еслибы кгвал-
 товныхъ трвогъ не было, теды яко передъ светымъ Мар-
 тиночъ, такъ и по Мартине, на день певный, который
 они себе пзначать, до Луцка и зъехать и досыть тому
 чинити, на што суть отъ насъ депутатоваии. А попра-
 вивши права наши, яко поправу такъ и протестацыю, на
 сеймику близко пришломъ, передъ сеймомъ валнымъ, въпо-
 сродъ кола, до насъ мають принести. Тамже, на томъ
 зъезде нашомъ, дошло намъ ведать отъ его милости, пана
 гетмана, яко и одъ некоторыхъ ихъ милости, пановъ се-
 наторовъ коронныхъ, а особливе отъ его милости пана
 воеводы Киевского, пана воеводы Волицкого, о великой

небезпечности отъ Турковъ, неприятеля крыжа светого, которые тутъ до паньствъ коронныхъ тягнуть, чого имъ, Пане Боже, не помогай. При томъ дають тежь то пзмъ ихъ милость ведать о великой чуйности и обмышлывапью о обороне противъ тому неприятелю, ижь се ихъ милость до купы збирають и противъ нему ся вси рушпши мають, въ чомъ мы, почувавучи ся заровно зъ ихъ милостью, не съ повинности, але и овшемъ варуючи то себе, абы то намъ въ секвеле и въ обычай не шло, толко зъ милости отчизны, на тотъ часъ постановили есмо противъ того неприятеля въ готовности быти, обещаисмы одинъ друтому, то есть, поветъ Луцкий а Володимерский подъ Луцкомъ, а поветъ Кремянецкий подъ Кремянецъ, на одно местце зъехати на часъ певный, отъ даты того листу за тыйдень, и тамъже маемъ очекивати ведомости отъ пана гетмана до насъ, презъ его милость, папа воеводы нашего. А кгда намъ его милость панъ воевода, взявшп ведомость, ознаимить, мы подъ репментемъ его милости тамъ рушимъ, где намъ местце и часъ къ зъеханю до купы брати наше, обывателей коронныхъ, назначоць будеть, становити маемъ, а посполу зъ ихъ милостью тому неприятелю, за Божю помощю, отпоръ чинити будемо. Которое сее постановлене и списъ нашъ руками подписади и печати нашими припечатовали есмо. Писаць на сеймику въ Луцку, въ року тисеча пять сотъ осмьдесятъ девятомъ, месеца сентебра, одинадцатого дня. Который же то листъ слово отъ слова до книгъ есть записанъ.

IV.

Обязательство дворянъ Волынскихъ защищать Люблинское Православное Братство отъ всякихъ обидъ. Подписи дворянъ Волынскихъ, заключившихъ это обязательство. 1601 мая 5.

Року тисеча шестьсотъ третего, месеца мая, двадцать второго дня.

Передъ нами депутаты суду головного трибуналу Любелского, на рокъ теперешний тисеча шесть сотъ третий, зо всихъ воеводствъ короны Полское обраными и высажоными, постаповившихся очевисте у суду нынешнего славные мещане Любелские православия Греческого, шесть ихъ зъ братьей, которые въ томъ року, зъ межи братства, згодпе порядкомъ своимъ. были за старшихъ обраными, яко фундаторы и подавцы церкви Преображенія Господня въ месте Любелскомъ, меновите: Леонтей Афанасовичъ, Стефанъ Желеховский, Трохимъ Олешковичъ, Олекший Молмоцкий, Андрей Лукьяновичъ, Олекший Васковичъ, сами отъ себе и отъ всего братства показали и подали листъ, або списъ, подъ печатми и съ подписми рукъ ясневелможныхъ ихъ милости Колстантина, кнежати Острозского, воеводы Киевского, маршалка земли Волынское, старосты Володимерского, княжати Григоря Сангушка Кошарского, кашталяна Браславского, княжати Яхима Ко-

рецкого, воеводица Волинского, такъ тежъ подъ печатми и съ подписмы и вписихъ князятъ и пановъ, обывателей воеводства Волинского, на паперн, писмомъ Рускимъ писанный, на оборону тыхъ кгрунтовъ и домовъ, которыхъ ихъ милость прикупивши, пререченой церкви братской даровали, а меновите домъ называемый Буковский, которого отъ Адама Бунка, стоячий на горѣ, близко тосежъ церкви, на Чвартку, при гостницю Литовскомъ и Рускомъ, и зъ кгрунтомъ, огородомъ, будованемъ, другой домъ отъ Флориана Сепретовского, стоячий на той же горѣ, обь между тогожъ дому Буковского, зо всемъ будованьемъ, садомъ, пляцомъ и огородомъ, такъ яко ся въ себе маеть, сами ихъ милость власнымъ коштомъ своимъ купивши, часы вечными пререченой церкви дали и даровали, о чомъ ширей и достаточней тотъ поменский листъ, печатми и подписмы рукъ людей зацныхъ, обывателей воеводства Волинского, наполненный, въ себе обмвляеть, просечи, абы до ведомости судовое принять и въ книги вписанъ былъ, которого судъ нынешний головный трибуналский огледавши и для вписованя до книги приймаючи, передъ собою читати казалъ, и такне слова его суть: Мы ниже менованные обыватели воеводства Волинского, блчачи великое стиснене въ кгрунтахъ церкви святого Преображеня Господня, на предмѣстью Любелскомъ будучое, паследуючи въ томъ предковъ своихъ а фундаторовъ церкви тое, для припоженя хвалы Божое а спаднейшого выхованя слугъ церковныхъ, кгрунту, ес прилеглого, прикупивши, оной непорушно и вѣчне приделалимы, затымъ и оборону вшелякую такъ кгрунтомъ, до нее належачимъ,

свещеникови и братству церковному, прикладомъ про-
 ковъ нашихъ, обещаисмы и обещуемъ, а такъ вси поспо-
 лите каждого, перель який козвекъ урядъ бы кривды тое
 церкви, фундаце пролковъ нашихъ и пасъ самыхъ при-
 несена была, такъ священники, кгруппомъ, подданымъ и
 братству, въ всемъ помочными быти рачили, плне про-
 симо. Якожь, про отлеглость отъ того мѣстца, вси брат-
 ству тутошнему, сполчне и зъ священникомъ, вшелякихъ
 кривды и стисненя оное перѣстергачи и о каждой кривде
 собе давали знати злѣцисмы. Дѣялося въ Люблине, па
 трибунале головномъ воеводства Волинского, року тисеча
 шесть сотъ первого, месеца мая пятого дня, ведлугъ ста-
 рого календаря. У тѣго листу, або спису, ихъ милости
 князятъ и паповъ печатей чотырдесятъ и чотыри, а под-
 писъ рукъ въ тѣе слова:

Костентинъ Острозский, власною рукою.

Григорей Сангушко-Кошерский.

Яхимъ Корецкий.

Юрей Друцкий-Горский, рукою власною.

Юрей Кирдей-Мылский, рукою власною.

Якубъ Жабокрицкий, судья земский Кремянецкий,
 власною рукою.

Гаврило Гойский, депутатъ Волинский.

Федоръ Суринъ-Рудецкий, чапникъ короля его
 милости, на оборону сполне зо всеми руку подписую.

Александръ Загоровский, депутатъ воеводства
 Волинского.

Демьянъ Павловичъ, судья кгродский Володимерский,
 власною рукою.

Самуель Горностай, депутатъ воеводства Киевского, рукою власною.

Василей Семашко, хоружий земли Волынское.

Иванъ Хреницкий, подсудокъ земский Луцкий.

Юрей Овлучимский.

Юрей Пузына, рукою власною.

Марекъ Жоравницкий, власною рукою.

Лавринъ Древинский.

Ярофей Гойский, рукою.

Иванъ Яковицкий, рукою власною.

Янъ Курцевичъ-Булуга, подстаростий Черкасский, рукою.

Юрей Чарторийский, рукою власною.

Александръ Хреницкий, ловчий земли Волынское.

Фрыдрихъ Тишкевичъ зъ Логойска, рукою власною.

Захарияшъ Ставецъкий, рукою власною.

Богданъ Туминъский, подсудокъ земли Бреское, рукою власною.

Миколай Ярмолинъский, рукою власною.

Григорей Кольмовъский, рукою своею.

Андрей Загоровъский.

Матфей Немиричъ, судичъ земский Киевъский.

Демьянъ Павловичъ, судья кгродский Володимеръский, власною рукою.

Прокопъ Павловичъ, власною рукою.

Иванъ Мелешъко, рукою власною.

Федоръ Балабанъ, рукою своею.

Андрей Гулевичъ.

Михайло Янушевичъ-Гулевичъ, рука власная.

Миколай Еловицъкий, рука власная.

Адамъ Болобанъ, власною рукою.

Григорей Четъверътенъский, рукою власною.

Иванъ Микулинъский, писаръ земский Браславъ-ский, рукою.

Прокопъ Хреницъкий, власною.

Павель Друцъкий-Любецъкий, рука власная.

Шимонъ Павловичъ, власною рукою.

Юрей Гулевичъ, рукою власною.

Марътинъ Бутовичъ, рукою власною.

Михайло Гулевичъ-Воютинъский, писаръ земский Луцкий.

Политанъ Чеконъский-Данискевичъ.

Который то листъ, або списъ, ихъ милости княжатъ и пановъ, на папери писаный, за прозбою преречопыхъ особъ, тотъ листъ подавающихъ, увесь съ початьку ажъ до коньца, до книгъ справъ головныхъ трибуналскихъ воеводства Волинъского есть уписанъ.

Книги трибунала Люблинскаго воеводства Волинскаго 1603 года, справа 530, въ Главномъ Архивъ Царства Польскаго.

V.

Бреве папы Климента VIII, данное, по требованию западнорусскаго дворянства, объ отъѣзѣ папской буллы, представившей Кіево-Печерскую Лавру во власть уніатскихъ митрополитовъ. 1603 іюля 19.

CLEMENS P. P. VIII.

Carissime in Christo fili noster, salutem et apostolicam benedictionem. Pastoralis sollicitudo nostra, quae, ex hac apostolica specula, in qua immeriti praesidimus, in omnes Ecclesiae Catholicae partes protenditur, ad Poloniae regnum amplissimum, cui majestas tua feliciter praeest, tanto libentius convertitur, quanto majori nos amoris et paternae caritatis affectu et majestatem tuam et regnum ipsum complectimur, in visceribus intimis Jesu Christi. Literas igitur majestatis tuae, superioribus diebus ad nos copiose scriptas, quibus tria capita continentur, quae ad publicam regni tui procerumque tuorum quietem non mediocriter pertinere asseris, benigne vidimus, et in magnis nostris occupationibus attente etiam consideravimus, et ad ea, quae petuntur, concedenda, quantum nobis cum domino licet, et sacrorum canonum debita observantia permittit, quam

tua quoque majestas iure optimo antiquissimam habet, propensam certe afferimus voluntatem. Quod ergo attinet ad primum illud caput, quod est de unione Abbatiae, seu Archimandriae Piecarensis, quae alias, ad tui ipsius supplicationem, nostra Apostolica autoritate, perpetuo unita atque attributa fuit universali, ut appellant, Metropolitae Kijoviensi, vidimus, quae majestas tua scribit: magna scilicet contentione in comitiis actum esse a nuncijs Ruthenis, permultis alijs suffragantibus, ut ea unio dissolvatur, propterea quod, ut narras, demonstratum sit, jus patronatus illius non ad reges, sed ad certas Rutenici ritus familias pertinere, a quibus ius illud nequaquam auferri posse asseris, sine gravi reipublicae perturbatione, ac propterea valde a nobis postulasti, ut tota res in pristinum restitueretur. — Nos igitur, ut tuae et Regni tui tranquillitati consulamus, iterum majestatis tuae supplicationibus inclinati, unioni Archimandriae reuocandae et dissolvendae assentimur, ita tamen, ut decens aliqua retributio et recompensatio eidem metropolitae Kijoviensi a majestate tua rependatur, ut certe propense facturum, plane confidimus. Dabimus autem venerabili fratri episcopo Regiensi, nostro apud te apostolico nuncio, facultatem omnem, quae ad rem exequendam necessaria est, eiusque rei causa literas apostolicas, in forma brevis, expediri mandavimus. Illud autem a majestate tua summopere petimus et summo studio requirimus, ut virum aliquem egregie catholicum ad eandem archimandriam nominari atque eligi omnino cures, atque in eo et pietati tuae et iusto desiderio nostro cumulate, ut speramus, satisfacias, ut hac etiam ratione et

jura, quae metropolita in abbates habet, conserventur. Ipsum autem fratrem nostrum Hypacium, archiepiscopum Metropolitanam Kijoviensem, optime, ut scis, de ecclesia Dei et sancta unione meritum, saepe majestati tuae commendavimus et nunc etiam deligenter commendamus, primum, ut in ea controversia, quam habet cum vladica, ut vocant, Leopoliensi, illi, ex iustitiae praescripto, tam efficaciter suffrageres, ut Metropolita ius suum obtineat; deinde, ut eum tandem senatoria dignitate ornes atque avgeas, quae certe loco et personae debetur, et in eo Dei gloriae servitur, ut caeteri ad unitatem allitiantur. Et aequissimum est, ut, qui unum nobiscum in Christo, paribus cum caeteris fratribus nostris Episcopis honoribus et praerogativis perfruantur; quare Deo acceptam rem et nobis gratissimam feceris, si praestantem antistitem, tibi addictissimum, nobis adeo carum, in senatorum numerum adscripseris. Alterum majestatis tuae literarum caput illud erat de querimoniis nobilitatis, quod per appellationes personarum ecclesiasticarum ad hanc Romanam curiam pertrahantur, ac propterea nobiles vehementer contendisse, ut in Regno isto tribunal aliquod erigatur, in quo supremas causarum instancias adversus ecclesiasticos persequi et definire liceat. Nobis vero, ex nostra erga te et regnum caritate, cuncta consideratibus, multisque ac urgentissimis de causis, et istud et reliqua Christiani orbis regna et hujus sanctae sedis statum ipsum concernentibus et amplectentibus, nequaquam expedire visum est, ut eiusmodi novi tribunalis institutio fiat, sed ut, quantum cum Domino possumus, nobilitati gratificemur et quaerellas amputemus, mandabimus dilecto

filio, camerae nostrae apostolicae auditori generali, cuius ea ordinaria cognitio est, ut temperate in hac materia procedat cum debita circumspectione, et discrimen adhibeat, rationem denique habeat qualitatis causarum et personarum. quam rationem etiam haberi a signatura nostra supplicum libellorum in causis comittendis eodem modo praecipiemus. Tertium reliquum est caput, ut quoniam omnes regni tui episcopi senatores sunt et in regiis judiciis jus sententiae dicendae obtinent, id eis, in causis etiam capitalibus, ex nostro apostolico indulto, facere liceat, ita ut propterea in irregularitatem non incurrant, et quia, ut hoc concedamus, atque ut perpetuum sit, majestas tua a nobis vehementer petit. et quod ita publicae rationes postulent, confirmat, placuit petitioni tuae assentiri, atque hoc fratribus nostris, regni Poloniae episcopis, indulgere modo capitalibus sententiis ne subscribant, nisi prorsus ex officio id facere necessario adstringantur, quemadmodum literis nostris, in forma item brevis, ad perpetuam memoriam expediendis, planius explicabitur, sic autem existimamus amorem nostrum et perpetuam voluntatem erga majestatem tuam, jam pridem tibi perspectam, in his quoque literis non parum elucescere, quibus de rebus idem venerabilis frater et nuncius noster apostolicus uberius tecum aget. In Christo fili charissime! Zelum Dei et Catholicae religionis, et insignem pietatem, ac devotionem erga hanc amantissimam matrem tuam, sanctam Romanam ecclesiam, sic conserva, ut Deus ipse, quin nostra humilitate, honoretur, coronam tuam et te ipsum, et quaecunque ad te pertinent, sua caelesti gratia, tueatur, et te omni vera feli-

citae cumulet, quod ab ejus clemencia assidue precamur et majestati tuae apostolicam nostram benedictionem, summo animi affectu, benedicimus. — Datum Romae, apud Sanctos Apostolos, sub annulo Piscatoris, die XIX Julii M.D.C.III, pontificatus nostri anno duodecimo.

Акты метрики коронной № 148, 1603, 1604 и 1605 годовъ, листъ 161. Въ Главномъ Архивъ Царства Польскаго.

VI.

Бреве Климента VIII къ папскому нунцію объ отмѣнѣ буллы, предоставившей Кіево-Печерскій монастырь во власть уніатскихъ митрополитовъ. 1603 августа 9.

CLEMENS P. P. VIII.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem. Significavit nobis nuper charissimus in Christo filius noster Sigismundus, Poloniae et Sveciae Rex illustris, in proximis regni sui comitis Ruthenos nuncios summa contentione flagitasse, ut archimandriae seu abbatae Piecariensis unio, quae alias, apostolica nostra auctoritate, ipso Sigismundo rege petente, mensae Archiepiscopali Kijoviensi facta fuit, dissolveretur, ac veris patronis jus suum ad eandem archimendriam, seu abbatiam restitueretur, ab ipsisque Ruthenis nunciis demonstratum fuisse, juspatranatus ejusdem archimandriae, seu abbatae non ad ipsum Sigismundum regem, sed ad certas illius ritus fami-

lias omnino pertinere, et ideo ipsum Sigismundum regem, pro sui Regni tranquillitate, maxime cupere, ut unio praefata omnino dissolvatur. Nos igitur, ejusdem Sigismundi regis petitionibus in praemissis annuere volentes, ac literarum nostrarum, super dictam unionem expeditarum, aiarumve desuper confectarum scripturarum tenores praesentibus pro expressis habentes, supplicationibus eiusdem Sigismundi regis, super hoc nobis humiliter porrectis, inclinati, fraternitati tuae per praesentes committimus et mandamus, ut unionem dictae archimendriae, seu abbatiae Pieciariensis, praedictae mensae archiepiscopali Kijoviensi, autoritate apostolica factam, data tamen eidem mensae, seu ecclesiae Kijoviensi aliqua congrua compensatione, arbitrio tuo ab eodem Sigismundo rege assignanda, eadem autoritate apostolica, dissolvas ac omnia in pristinum et eum, in quo ante unionem praefatam erant, statum restituas, reponas et plenarie reintegres, super quibus tibi plenam et liberam facultatem concedimus et impartimur. Ipsum autem Sigismundum regem in Domino hortamur, ut pro sua pietate ac Catholicae religionis zelo curet, ut ad archimandriam, seu abbatiam praefatam non nisi vir Catholicus et pius per eos, ad quos pertinet, praesentetur et instituat, non obstante ipsa unione aliisque praemissis ac apostolicis constitutionibus et ordinationibus caeterisque contrariis quibuscunque. Per praesentes autem non intendimus juspatronatus praedictum in aliquo approbare. — Datum Romae, apud sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die nona augusti, millesimo sexcentesimo tertio, pontificatus nostri anno duodecimo.

A tergo: Venerabili fratri Claudio, episcopo Regiensi, apud charissimum in Christo filium nostrum, Sigismundum, Poloniae et Sveciae regem illustrem, nostro et apostolicae sedis nuncio.

Акты метрики коронной № 148, 1603, 1604 и 1605 годовъ, листъ 161. Въ Главномъ Архивѣ Царства Польскаго.

VII.

Универсалъ Сигизмунда III къ обывателямъ Земли Волынской, собравшимся на депутатскомъ сеймѣ въ Кременецѣ. Статьи, предложенныя сенаторами и рыцарствомъ и утвержденныя королемъ, для устройства и успокоенія государства. 1606 сентября 4.

Року тисеча шесть сотъ шостого, месеца сентебра, шостогонадцать дня.

На рочкахъ судовыхъ кгородскихъ Луцкихъ, дня чотырнадцатого месеца сеньтебра, въ року звышъ написаномъ припалыхъ и судовне отправовать зачатыхъ, передь нами Матеемъ Стемпковскимъ, подстаростимъ, а Остафьемъ Еловичомъ Малинскимъ, судею, врядниками судовыми кгородскими Луцкими, постановивши се очевисто урожоный панъ Янъ Лагодовскый оповедалъ и, для вписанья въ книги кгородские Луцкие, подалъ артыкулы отъ его королевской милости, пана нашего милостивого, на зъезде подъ Вислицею учиненые, на которыхъ то артыкуловъ поланъе, особнымъ универсаломъ своимъ, его королевская

милость помененого его милости, пана Лагодовского, на-
 значити рачиль, просечы, абы такъ тотъ универсалъ его
 королевской милости, яко и артыкулы, до ведомости вря-
 довое приняты и въ книги кгродские Луцькие уписаны
 были. Который то универсалъ, такъже артыкулы, мы зъ
 ушанованьемъ, яко ся годить, принявши и читаныхъ вы-
 слухавъши, въ книги вписать казали, и такъ се въ себе
 маюгъ: Жикгимонтъ Третий, зъ ласки Божое король Пол-
 ский, Великий князь Литовский, Руский, Пруский, Мазо-
 вецкий, Жомоитский, Ифлянтский, Киевский, Волынъский,
 Подляский и Шведский, Кготский, Вандаляский дедичный
 король. Урожомымъ и шляхетнымъ дикгнитаромъ, урядни-
 комъ и стану рыцарского людемъ земли Волынское, на
 сеймикъ депутатский въ Кременцу зъгромажомымъ, верне
 намъ милымъ, ласка наша королевская, урожоные и шля-
 хетные, верне намъ милые! Маеть отъ насъ въ поруче-
 нью урожоный Янъ Лагодовъский пилне некоторые речы
 до успокоеня тыхъ теперешнихъ розруховъ, насъ и речъ
 посполитую на тотъ часъ заходячыхъ, належачые, верно-
 стямъ вашимъ, на томъ тамъ сеймику депутатскимъ, во-
 длугъ ннъструкцыи наше, предложити. Жадаемъ теды,
 абысте ему вѣрность ваша, зуполную вѣру во всемъ
 давши, до того пилнымъ и зычливымъ стараньемъ своимъ
 причинили се, што бы было зъ успокоеньемъ сполное от-
 чизны и зъ охороною достоенства нашего; а при томъ
 зычимо верностямъ вашимъ доброго отъ Пана Бога зъдо-
 ровья. Данъ у Вислицы, дня четвертого месеца сень-
 тебра, року Божого тисеча шесть сотъ шостого, панова-
 ня королевствъ нашихъ: Полского девятонадцать, а

шведского третегонадцать року. У того универсалу печать коронная болшое канцелярии, а подпись руки теми словы. Sigismundus Rex. А повичитанью того универсалу, менованные артыкулы, презь помещеного пана Лагодовского поданные, таковыми суть словы написанные: Жикгимонтъ Третий, Божю милостью король Полский, Великий князь Литовский, Руский, Пруский, Мазовецкий, Жомоитский, Ифлянтский, Киевский, Волинский, Подляский и Шведский, Кготский, Вандалский дедичный король. Всѣмъ вобще и каждому зособна, кому то ведати належитъ, теперь и на потомные часы, ознаймуемо, ижъ кгда стану шляхетного люде, зо всихъ праве панство короны тое и великого князства Литовского, постерегаючи волностей и правъ своихъ, презь насъ поприсяжныхъ, абы цале и ненарушене были, и еслибы которые коли съ коли вышли, абы въ свою клябу вправлены, а другие зась, што дотоль въ уживанью не суть, абы до езекуции неотволочное приведены были, въ затрвоженю и згромаженю великомъ, уймючи се за волность посполитую, на которой цалости вся речъ поспочитая зависла, пилно а кгоронцо у насъ вьстанцие чинили, абысмы жаданьямъ ихъ у себе мѣстце дали. Мы бачечи, же волному народови, черезъ волную елекцию, фортуinne пануемъ, которыхъ права и волности зьдавна имъ черезъ продки наши наданные, нетолко въ своей цалости зупольне держати есть повинность наша; але тежъ, абысмы и оные, подлугъ наболшое можности наше, помнажали, хуть, милость и вѣру обывателовъ тое короны, по всѣ тые часы панования нашего, зьодваженьемъ нетолко маетности и до-

статковъ своихъ, але тежъ крови и здоровья своего, по велекротъ намъ осветчона, ей, сама вдячность слушне то по насъ метъ хочеть. Протожъ, хочеты у той мере вѣрныхъ подданныхъ нашихъ анимусы успокоити и задержать въ вѣре статечной и милости ку намъ и панованю нашому, на далшие потомные часы, на тые всѣ артыкулы нижей описаные хутливе позволяемо:

Напервей, варунокъ вольное елекции такой чинимо:

Волное оберанье пана въ той речы посполитой ачь колвекъ есть такъ добре правомъ посполитымъ укгрунтовано, же вже надъ то певнѣйшого и яснѣйшого ничего межи иными волностями народу королевства того быть не може, и никгда, ани черезъ продки наши, ани черезъ насъ, уеопливость жадную приведено не было, и овшемъ, за счасливого панованя нашего, особно конъституцыею Варшавскою року Божого тисеча пять сотъ деветдесять третего, знову статечне и кгрунтовне обваровано есть: однакъ, ижъ ексъ зело тое волности, преднейший уросль былъ якийсь метусъ въ той мере въ людехъ, про то мы, хочеты гокъ мету либераре подданныхъ нашихъ, и суспицие въ ныхъ вшелякие знести, а указати, въ якимъ пошанованю права и свободы ихъ намъ суть, и завжды были и будутъ, реасумуючы права всѣ, о томъ черезъ продки наши, королей ихъ милость, Полские, а особливе Людвика, Владислава Яггела, Владислава Третего, Казимира Яна, Олбрыхта, Александра, Жикгмунта Перьшого, Жикгмунта Августа, Генърика, Стефана и черезъ насъ учиненные, и оные утвержаючы и умоцняючы, знову то и теперъ обясямы и варуемы, ижъ яко ияшие всѣ привилея, права,

волности и свободы короны Полское и великого князства Литовского, такъ тежъ и волности оберанья короля Полского вцаде и ненарушоне зоставать и свягобливе, на вечные часы, ховани бытъ мають, такъ ижъ жадень кроль Полский, черезъ влянье права, ани черезъ жадные иншие, людскимъ довстипомъ вымышленые, способы, кроля подавать и форитовать на кролевство нема и жаднымъ претекстомъ затегати не будетъ мogle, але идекротъ бы пана въ Полске не стало, маеть то завжды зоставать при волныхъ и згодныхъ голосехъ всѣхъ становъ коронныхъ народу шляхецького и што бы колвекъ албо мы сами, чога Боже ховай, албо хто колвекъ липый, будь внутрний, албо заграничный, за насъ и по насъ, мимо волну елекцию и згду всѣхъ становъ, чинить хотель, теды то ма бытъ за смѣхъ и прожность, а тотъ каждый, хтобы, за такимъ поступкомъ и претенщиями, якии колвекъ способомъ вымышлеными, на кролевство Полское наступоваць албо наступовать и оные себе пр влащать хотѣль, такой маеть быти за неприятеля отчизны мяной и почитаный, противко которому, яко неприятелеви коронному, маеть быти поступлено и, мимо то, ииѣгабились на кролевство Полское вечными часы зоставать ма. Противко тымъ зася, которые бы радою, помочю таковымъ были, албо зъ ними якие практыки и прозуменя около королевства Полского, на опресыю волнои елекции правъ и свободъ коронныхъ, мѣли, на панство клямъ вели, аперте ихъ форитовали, яко противко пердусемь поступать се маеть, и право, такъ прирожное яко и писаное, поступки и вины, списки до повстаня противко нихъ, яко противко пердусемь, мають

быть на нихъ сурове и неотвѣдочне екстендованные и выконанные. Которое право вечными часы маеть быти светобливе и цале заховано, и хтобы его коли у вонтпливость приводить хотѣль, албо што противко нему чинить и поступовать, ма быть мяный за неприятеля отчизны и пердуеме. и тому всему, што се вышей вспомнело, подлечи маеть. Якожь и заразы, варуючы въ томъ станы, привилей особый. подъ печатью короною и великого князства Литовского, который коньституцыю тою варуемо, дали есмо, и тую коньституцию инъ волюментъ легкумъ на близко пришлымъ сейме вписать роскажемо, и за вѣчное право то мѣть хочемо. Который привилей, писмомъ латиньскимъ писаны, такой есть: *Et si tales tantaeque sint libertatum praerogativae, quibus hujus incliti regni nobilitatem jam olim maiores nostri, ob praeclara eius merita ac praecipue militarium virtutum studium fidemque, constanter principibus et patriae servatam, cohonestare et insignire voluerunt, ut si caeteris nationibus hac in parte conferatur, longe multumque cunctis emineat; illa tamen, quae caeterarum libertatum origo et fundamentum habita est, propria et paeculiaris huius regni est praerogativa, quod nemo ad regimen regni, vel sanguinis vel successionis beneficio, vel alicujus pactionis aut iuris transfusionis pretextu, aut ullo alio quaesito colore se ingerere rexque dici possit, quem non antea universi regni ordines, collatis in unum sufragijs, concordibus votis ellegerint regemque esse suum jusserint. Nos quoque, quemadmodum divi decessores nostri, serenissimi Poloniae reges, spontanea ordinum voluntate et studio in nos singulari, ad governa-*

cula huius regni, liberis universae nobilitatis suffragiis vocati, rexque appellati, et sacra corona insigniti sumus, ea lege et conditione, ut interposito jurejurando, nos leges et immunitates, ac praecipue regis libere eligendi potestatem, caeterasque omnes praerogativas, in omnibus earum punctis et clausulis, conservaturos sancte promitteremus, quod, et si in ipso felicis coronationis nostrae actu sufficienter prestiterimus legeque lata id ipsum declaraverimus: tamen, cum intellexissemus, sinistras in animis quorundam subditorum nostrorum suspiciones subinde hac de re generari, quo omnem metum illis adimamus, ex senatus nostri consilio, praesentibus literis universos securos reddimus et promittimus, neque nos ipsos admissuros, ut viventibus nobis de substituendo rege tractatus ineatur, neque passuros, ut quispiam alter hoc ipsum attentare praesumat, quin imo talem et tales omnes hostes patriae et publicae libertatis subversores iudicamus paenisque iis, quibus criminis perduellionis rei tenentur subjacere decernimus, et nihilominus quicquid in derogationem libertatis eligendi regis a quoquam factum attentatumque fuerit, id irritum, nullius roboris fore pronuntiamus, nosque, vigore hujus privilegii, verbo nostro regio, ad hoc ipsum diligenter et inviolabiter servandum obstringimus et obligamus harum litterarum tenore, quas manu nostra subscriptas, regni sigillis et magni ducatus Litvaniae communire iussimus. Ведаючи, якимъ способомъ и якими правы подана намъ есть владза и звѣрхность въ панѣствахъ зацныхъ тоє короны, и яко описано есть конѣституциями конѣклюдзья справъ всихъ речы посполитое, въ чомъ якосмы ни-

кгда, никгда ничего абсолюте, безъ позволеня пановъ
 радъ нашихъ, чинить не хотели, такъ и теперь и напо-
 томъ чинити не хочемо, ани будемо. Ажебы ся въ томъ
 жаданю рыцерства всего, подданныхъ нашихъ, догодило и
 незоставалъ жадень шкрупуль у никого де узурпантдо
 абсолютумъ доминиумъ противко правомъ того крулевъ-
 ства, отъ чого далеци естесвы и мыслию и сердцемъ, конъ-
 ституцию о мешканю сенаторовъ кроля Генърика до
 скутьку приводимо. Ажебы то въ одвлоку не шло, ани
 въ облогу, яко по тые часы, не зоставало, прото на
 кождымъ сейче, заразъ по одвотованю на пропозицию,
 передъ суженьемъ криминаловъ, депутатовани и оберани
 быть мають съ сенату особы, которые бы се и подняли
 и поднявши досыть учинили конечно, безъ вымовокъ по-
 випъности своей, конъституциею описаныхъ, подъ утраче-
 ньемъ дикгнитарствъ, которые, ипсо фактѣ вакантестъ,
 ииному конферовать мамы, которымъ сааяриумъ заразъ
 отличить розказуемо. Которыето панове сенаторове зъ
 урядниками коронъными, на кождый день, по мши нашей,
 заседать будутъ повинни и о вшелякихъ справахъ нашихъ
 и речы посполитое припалающихъ радить, которыхъ сена-
 торовъ рады канцелярыя наша писать маеть съ подпи-
 сомъ рукъ ихъ, а мы все, яко конъституция тая учить,
 зъ радою и зъ ведомостю ихъ чинити и отпраовати бу-
 демъ повинни. Ижъ пактисъ конвенътисъ варовано
 есть, абысмы чужоземцовъ, а звласча строжовъ нашихъ,
 на дворе своемъ не мели, поготову въ коморе: тожъ и
 теперь учинить хочемо, и всѣ чужоземъци зъ двору на-
 шого отправить будемо повинни, и овшемъ, въ коморе

своей, подъкоморого, водлугъ давного звычаю, присяглого и покоевыхъ людей шляхецкихъ мѣть будемо, который подкоморый раду вшелякого около насъ и въ коморе нашей перестерегать маеть и повинень будетъ, не выкидаючи тыхъ чужоземъцовъ малое личбы, которые для справъ шведскихъ при насъ мешкати мусятъ, и тыхъ, которые, на славу нашу, на дворъ нашъ, на часъ приездчатъ будутъ. А тые мають быти подъ юриздицією и въ реестре маршалковъ нашихъ. Тые однакъ въ справы жадные речы посполитое вдавать се не мають. Естония ачъ есть привилеемъ нашимъ реституована станомъ обойга народу, однакъ и теперь права всего, которое бы намъ, зъ якое колвекъ мѣры, и крелевству Шведскому служило, ренунциуемъ, ани его съ потомками нашими заживать будемо, и овшемъ, кгда, да Панъ Богъ, посесыи ее дойдемъ, о што се сполне зъ станы коронными старати хочемо, цале и зуполне до короны и велького князства Литовского належати будетъ, и што колвекъ въ той провинъци, будь презъ войну, будь тежъ якимъ колвекъ способомъ, рекуперуемы, тое мѣстыце особомъ заслужонымъ обойга народу, водле конъституцыи и привилею реституцыи, роздавать будемъ повинни.

Што се тыче будованъя замковъ, которые есмо будовать повинни, до чого, вѣдаючи повинъность свою, завжды были есмо готовы, оповедалисмо се съ тымъ и особы певные для означенъя местцъ посылали есмо: теды пришлого, да Панъ Богъ, мѣта, заразъ, знюшесє зъ гетманы нашими и зъ людьми украинными, будованъє замку одного зачнємо, а другие замки, также намовившись и порозу-

мевши на сейме близко пришлоу о мѣстцахъ способныхъ, зъ назначенъемъ часу слушного и подобного, доконтъ то выкопать мамы, побудовать будемъ повинни. Клясемъ и армату морскую, съ хути нашею и потребности речы посполитое, яко есмо будовати почали, и водле можности и достатку то чинить хочемо, и кгда, да Панъ Богъ, дедичного панѣства своею дойдемо, часть певную готовое, водле конѣдичии, инъ пактисъ конѣвенѣтихъ выражоней, въ уживанѣ дамо, и зъ будованя, такъ короне, яко и великому князству Литовскому, належати будетъ, на которой кгу-бернатора присяглого короне и великому князству Литовскому ховать мамы, и оную въ портахъ тое речы посполитое ховать.

Релѣи Кгрецкое достоенѣствъ и добръ духовныхъ инакшимъ правомъ не маемо роздавать, одно водле ихъ фундацйи и давного звычайу предковъ нашихъ и насъ данныхъ, то естъ людемъ шляхецкимъ народу Руского и релѣи Кгрецкое, не чинечы никому безъправѣя въ суменью и праве его, ани водного отпавованя набоженѣства, водлугъ давныхъ обрядовъ ихъ, въ мѣстехъ, въ мястечкахъ, яко и въ селахъ, не забраняючы, ани перешкажаючы. Также до урядовъ и ремеслъ мѣстѣскихъ, водлугъ давныхъ правъ мѣстѣ оныхъ, дороги не загорожаючы. Бенефиция тежъ костеловъ ихъ двое разомъ конѣферовать не маемо, але владыцтво владыкомъ, архимандрыцтва архимандрытомъ и такъ субсеквенѣтеръ о другихъ розумѣти се маеть, вынявши однакъ теперешнѣе посесоры, а добръ костелныхъ, отъ костеловъ алиенованныхъ, водлугъ конѣституцйи, о томъ описаное року осмѣдѣсятъ осмого,

доходить мають, которую теперь реасумуемъ; процессы и поступки правные, баницие, которые на особахъ духовныхъ, въ которомъ колвекъ суде, зашли и одержаны суть; касуемо и одъ нихъ волными чинимо.

Для задержанья покою внутрнего, которымъ квитне и помнажася каждая речъ посполитая, конституцию року 93 о тумултахъ всемъ реасумуемы, однакъ инъформація въ розрозненью урядовъ, которую есмо подъ часъ отезду нашего на трибуналъ были вложили, зась за бытною нашою въ короне, воде давныхъ правъ, особе нашей приворочаючы, которая то конституция дотоль трвать ма, доколь на сейме близко пришломъ около того што кгрунтовного а згоднего постановено не будетъ.

Справы тежъ о десятины зъ добръ шляхецькихъ, которые не суть лецидованы декретами, ани суть ихъ въ уживанью особы духовные, до композиции завешаемо, которая, абы яко найпрудшей дойти могла, старатися о то будемо.

Зъ особами тежъ духовными въ справахъ персоналибусъ зъ свецкими толко абы апеляция и справы тутъ конецъ свой брали, у отца светого о то се старати маемо и повинъни будемо.

Аннаты, о которыхъ суть права давные, яжъ тутъ въ короне зоставать мають, теды на то ексекуция на томъ близко пришломъ сейме намовлена быти маеть скутечне, вложивши то впродъ, въ томъ часе, на отца светого. Уряды коронные и дворские, такъ яко о томъ право писаное и звычайе суть, роздавать, не чинечы въ томъ жадное зволоки, маемо особомъ заслужонимъ и годнымъ, которые

абы повинности своей, воде описанныхъ правъ и звычайевъ, досыть чинили. въ чомъ и мы жадное перешкоды чинить не маемо, и овшемъ инъшимъ особамъ приватнымъ, жебы ся въ уряды и повинности ихъ не влавали, допущати того не маемо и не будемо, кождого воде прерокративы его zostавуючы, которые уряды, дикгнитерства и вакансии вшылякие роздавать маемо людемъ заслужонимъ, воде правъ и привилееевъ давныхъ и конституций, о добре заслужонныхъ учиненныхъ, чинечи людемъ хуть до службъ нашихъ бенефициисъ, заховуючи въ томъ всемъ порядокъ, въ праве выражоный, а приводечи статуть до skutku, о староствахъ судовыхъ, тымъ диспонавать будемо водлугъ правъ и звычайевъ давныхъ. Конътроверсию о роздаванью ваканций въ земляхъ Прускихъ до пришлого сейму, для знесеня се о томъ зо всѣми станы откладаемо, а привилей албо кауция, ео номине имъ даная, же праву посполитому не ма шкодити, декляруемо, и овшемъ, въ роздаванью ваканций, воде правъ и звычайевъ давныхъ заховати се мамы. Позвы задворные, которые бы были противко праву и конституции остатнее Варшавъское, касуемо и отъ нихъ позванныхъ волныхъ чинимо.

Економий тежъ надъ тые, которые суть въ праве описанные, причинять не будемо, а иншие добра, которые до столу нашего належать и до диспозиций нашихъ припадати будутъ, давать мамы, воде права, на сейме; судить мамы и будемо справы делиберацие. елибы которые межи илучими потребами притрафили ся, третего дня експедиовавши зъ реестру, которого писаръ, воде личбы подписаного рукою референдарскою, отменять не мяеть,

але въ него справы, водле статуту Казимера короля, продка нашего, вписовати, также и справы о добрахъ, нуло юре рецентись, ведле дний описаныхъ, судити маемо.

На муницияхъ и замкахъ речы посполитой веле належитъ, то варуемо, ижъ такъ, яко есть коньституцією короля Августа, вую нашего варовано, по смерти посесоравъ теперешнихъ, не будемо иначе такихъ державъ, въ которыхъ муниципе суть, давати, одно съ тою коньдицією, абы до будованъя и поправы замковъ певную суму прикладати были повинни; также и проховъ и спижей причиняти, чого подьскарбие наши престерегати и попирати, противко тымъ, которые бы иначе чинили, подь обовязкомъ присеги учиненое, мають и будутъ повинни, которые кондичые канцелярия наша въ привилее державцовъ вписовати будеть, а по смерти кожного посесора, подьскарбие наши державы, до шафунку нашего приналяючы, отъ потомковъ змерлыхъ отбирати будутъ повинни, водле инъвенътаровъ, антесесоромъ ихъ даныхъ, зъ арматою и зо всеми добры рухомыми, и того дойзрити, еслиже антесесорове ихъ, зъ посесии будучы, коньдициомъ на себе вложнымъ досыть чинили, чого мы потомкомъ, яко речы власное речы посполитое, колдоновати не можемо, и овшенъ, безъ отволокъ вшелякихъ, запозваныхъ за дворомъ нашимъ, нонъ обстане лимитационе персонарумъ, судити, зъ делеящы державцовъ повинни будемо салвисъ модернисъ посесорибусъ.

Нерядомъ и недозоромъ въ уставахъ воеводинхъ урядовъ, великая ся шкода дѣветъ, которую повинность, яко имъ належачую, при нихъ зоставуемо, и абы до skutку

приведена быти могла, конституцию, о томъ учиненую, объяснямы, ижъ, кгда воевода албо подвоеводий зъ урядомъ старостимъ и урядниками земскими, яко есть описано, уставу речомъ учинить, ижъ ихъ згодне уставе подписаной и опубликованой, безъ вшелякихъ вымовокъ и апелляций, уряды местские ексекуцию чинить будутъ повинни, подъ виною двадцати и осми гривень, о которую мещане наши форумъ въ урядехъ кгородскихъ на рочкахъ метъ мають, и рокъ завитый, безъ вшелякихъ апелляций и мощей. А еслибы урядъ воеводий и старостий инъ ео пассу недбалымъ се показалъ, теды позванный, за попираньемъ кожожь колвекъ, више ста гривень подлегати маеть, о што форумъ и рокъ завитый на трибунале, инътеръ кавзасъ офицыи, мѣтъ мають, не дерикгуючы однакъ въ томъ урядомъ маршалковскимъ, при бытъности нашой. А што се дотычетъ тое части земли Прусское, которую княжа Прусское держить, о чимъ ижъ всякъ станомъ намова належить: теды тые вси затыги до сейму близко пришлого откладаемо, што и по сеймикахъ пропоновать мамы и будемо повинни. Зъ стороны оправы малжоньки наше першое и привилею ее, та ижъ смертью ее устала, и добръ, затымъ, тое речы посполитое затрудняти не можетъ; што варуючы, абы воитпливость якая stondъ неуросла, такъ самую оправу, яко и привилей интромисие, еслибы якие были, подносимо.

Печати покоевое, ани сикгниту до сиравъ речи посполитое, яко есть о томъ варунокъ продковъ нашихъ, не маемо уживати, а еслибы што инъ контрариуль подъ тою печатю вышло, то не ма мѣтъ жадное вакги. Пра-

вомъ посполитымъ варовано естъ, абы урядовъ, дикни-
 тарствъ не убывало; еадемъ рационе фундацїе прельнихъ
 костеловъ. такъ бискупствъ яко и опацствъ. которые, зъ
 великое части, огъ людей шляхетскихъ наданы суть, не
 мають быти однимъ разомъ въ уживанїе одной особе
 даваны, але бискупства бискупомъ, опацства опатомъ,
 пробощства пробосчомъ, етъ сикъ де алиисъ, опрочъ архи-
 бискупа Львовского, бискуповъ Рускихъ и Хелмского. ко-
 торые печать держати могутъ поединькомъ, недучачи то-
 го, посподу даваны быти мають; кгыжъ яко фундацїе
 рознымъ респектомъ наданы суть, такъ и подаванья, водле
 фундацїи, быти мають. Также до костеловъ катедрал-
 ныхъ плебен не мають быти подаваны, водле статуту, и
 кромъ персонъ означоныхъ, ани на прелятуры до колеу-
 мовъ костелныхъ, водле давного права, опаты коньдициомъ,
 въ праве описанымъ, досыть чинити мають и будутъ по-
 виньни.

Въ роздаванью кадуковъ, такъ яко естъ конституцїя
 о томъ учиненая, заховати се водле нее маемо, а вой-
 товства, которые не суть инькорпорованы до староствъ,
 не дучачи ихъ зъ староствы, абы службы военное не
 убывало, людемъ заслужонымъ обойга народу конферовать
 маемо.

До скарбу коронного, где короны схованы суть,
 безъ пановъ радъ, на то упривилеваныхъ, не маеть быти
 отверано, ани короны браны стамтодь, безъ нихъ и безъ
 позволеня ихъ, въ чомъ заховати се маемо, яко право о
 томъ учинено естъ.

Дисциплинамъ милитаремъ, которая, ижъ всѣхъ афи-

цить а веле розными коньституциями описана и выражена
 есть, до намовы вшехъ становъ и панствъ, до короны
 належачыхъ, на сеймъ близко пришлый откладамы, на ко-
 торую, яко згодне намовлена будетъ, позволямы, декла-
 руючи въ томъ хуть нашу людемъ жолнѣрскимъ, ижъ,
 прикладомъ продка нашего короля Стефана, на службы
 ихъ, которые презъ шесть лѣтъ намъ и речы посполитой
 отдавать будутъ, за листы „сведоцьными отъ гетмановъ,
 баченъе мѣтъ будемо и каждого, водлугъ коньдицы его,
 опатримо.

Данный есть отъ насъ привилей около опатрениа съ
 певное мѣры безпеченъства Украинъного отъ Татаръ, ко-
 торому забегаючи полъскарбий нашъ, водле того привиле-
 лею, во всемъ заховать се маеть, до которого рукъ жи-
 дове коронные и Литовские мають давати, при отдаваню
 кварталы, на каждые святки, до раты поголовное по золо-
 тому одному, што вынести отъ нихъ провенъту маеть
 двадцать тисечей и чотыри тисечи золотыхъ полскихъ, а
 то подъ утраченъемъ всихъ маетностей.

Инъфлянское провинъции ординация и судовъ поста-
 новенъе, такъже и спецификованъе обывателовъ власныхъ
 Инъфлянтчиковъ, которые намъ и речы посполитой вѣры
 додержали, и которымъ, яко Полякомъ и Литве, волность
 еднакая служить маеть, до сейму близко пришлого откла-
 даемо, на которомъ конечно, безъ вшеякое зволоки, то
 намовлено и обваровано быти маеть; такъже и роздаванъе
 именовъ мнейшихъ вѣчною постановлено быти маеть.

Статутъ Жикгмунта старого, о фалшивомъ кованью
 монеты учиненый, деклариемо, абы нетолко шляхтичь, але

и плебеи конъдиции человекъ, деляторомъ быти могль, за которого деляциею подъскарбий коронный, которому догляданье и дозоръ въ мындзахъ належитъ, попираеть того, адъ инъстанциямъ инъстикгаторысь, будетъ повинень, въ чомъ шкрутения и инъквизицие уперезати мають, передъ урядомъ кгородскимъ оногю повету, въ которомъ обвиненный резиденцию свою мѣти будетъ. Отводъ албо доводъ, кому приидеть, зъ шестна свѣтъками наказанъ быти ма, а форумъ таковымъ справамъ на трибунале инътеръ кавзасъ фисци назначамы, цо ся и на претерита стегати се маеть, о што инъстикгаторъ чинити будетъ повинень, подъ виною баницы, инътеръ кавзасъ фисци перемторие, ординария вия юрысь, адъ инъстанциямъ куюсьвисъ репетенда. А о которыхъ южъ констатъ съ конъфесы пойманыхъ, теды противко и тымъ таковой же процесъ быти маеть.

Конъституцию о роздаванью вечности въ Подолскимъ воеводстве и въ части Русии на сейме близко пришломъ до skutку приведено, и певные комисаре для означеня местць, зъ заложенья вины, назначамы, которые реляцию на пришлый потомъ сеймъ принести мають, воллугъ которого означеня, такъ яко есть описана конъституция, вечности будемо роздавати людемъ заслужонымъ въ тамтомъ краю. Привилей, презъ юнкгу Шкота отриманый, касуемо, ижъ жадное вакги метъ не будетъ, декларуемо. Конъституциею року тисеча пять сотъ деветдесять девятю описано есть достаточне повинность жупника Руского стороны выставенья соли на складе Бидгостскимъ, воеводствомъ Познаньскому и Калискому, также повин-

ность, на жупника Бидкостского доложную, жебы ее никому иному не продавалъ, одно обывателямъ тыхъ воеводствъ; однакъ ускаржаютъ се, же се той коньституции досыть не дее, такъ черезъ жупника Руского выставенемъ тое соли бочокъ описаныхъ, яко и презъ жупника Бидкостского, въ продаванью ее. Про то, утвержаючи тую коньституцию, варуемо, абы конечно жупникъ Руский тую соль бочокъ одинадцать тысячей, водле коньституции, на кожый рокъ выставялъ, подъ виною вышей описаню, о которую форуль на трибунале иптеръ кавзасъ фисци, ексь делеационе жупника Бидкостского, перемпторие ему назначамы. Жупникъ тежъ Бидкостский не маеть ей никому иному продавать, одно воеводствомъ тымъ, на потребу власную шляхетскую, водле коньституции року тысяча пять сотъ осмьдесятъ девятого, у Варшаве о томъ учиненой, подъ виною двохъ сотъ гривенъ, о которую, позванный алъ инстанциямъ когожьколвекъ, будетъ повиненъ завите, на трибунале, межи справами скарбовыми, отповедати. Ижъ жупникъ Бидкостский взялъ дви тисечи гривенъ вины отъ жупника Руского, отъ килка лѣтъ, которые пенязи мають быть обърацане на будоване замку Калишского: тель повиненъ будетъ одати въ середу, на близко пришломъ сеймьку обираня депутатовъ на трибуналь пришьль, до рукъ маршалка тамошняго сеймьку, на которомъ рыцертво тыхъ воеводствъ мають межи собою обрати особы, которымъ того замку будованя злецать зъ ведомостью и дозоромъ старосты енерала Велкополского, а тое пенязей отдае жупникъ повиненъ учинити за квитомъ достаточнымъ того, кому сува тая одана будетъ, и за асекурацыю,

иждь ся на буловане замку обернуть, подь виною симилсь сумме ирремисибилитерь люенгда; о которую суму и вину, еслибы се даль позвати до уряду кгородского Познанского, теды на року першомъ ма быть нань баниця сказана и публикована, и добра въ той суме урядовне взяти на речь посполитую, ажъ до заплаченя тое сумы. То тежъ варуемо, же напотомъ жупника до жупы Бидгоское давати обывателя, въ оныхъ воеводствахъ осьлого, будемо.

Веле есть констытуций оть давныхъ часовъ и за светое памети продковъ нашихъ, и за счастливого панования нашего, учинено, абы река Варта была навикгабилсь, и воеводства Велкополские на вырумование тое реки поборъ зложили, одьнакъ до тыхъ часовъ тая навикгация до skutku не пришла, для инпедиментовъ певныхъ оть княжатъ Брандлеборскихъ: будемъ се повинни въ то вложити. абы тые инпедимента презъ нихъ были упратнены, а тая навикгация жебы до skutku пришла, для чого не мешкаючи послы свое до княжатъ Брандлеборскихъ выйправимо и вшелякого старания приложити не занехаемо, абы се тому конецъ учинилъ.

На коректуру правъ и скрочене процесу менованы были особы певные на сейми, часть и местце до зьеханя на сеймъ назначоны были; то однакъ не дошло, для поветрия морового. Про тожъ позволяемо, абы подь часъ сейму близко пришлого, коли зложоный будетъ, зьехали се депутаты, а которые по констытуции померли, на местце ихъ, на сеймикахъ поветовыхъ, который сеймъ веде звычайо упержаетъ, обывателе иншие назначити мають.

Такоже и мы зъ сенату, инъ докумъ померлыхъ, и станъ духовный назначить мамы, которымъ местце укажемо, абы передъ конклюдиею сейму и поступокъ правный и права скорикговане адъ когниционемъ омниумъ ординумъ подали, абсенция нонънулорумъ нонъ обстане.

Которые то артыкулы, намъ згодне отъ паневъ радъ нашихъ и отъ рыцества поданые, во всемъ, такъ яко суть, апробуемо и ратификуемо, и словомъ нашимъ и оные стрымать обещуемо, и для утверженя ихъ, абы вимъ перпетуитатись мели, порозумевши се о томъ съ паны радами нашими, сеймъ яко напрудшей зложимо. А ижъ взбужени будучи вѣрою и милостю, которую есмо и теперь и завжды, въ томъ зацномъ народе, противко себе дознавали, то все, шъто належати будетъ до розширеня и помноженя правъ и волностей ихъ. съ хутю завжды учинимо, и яко теперь готовыми насъ быть зналезли, такъ и напотомъ завжды, попрежающими жаданями и прозбами ихъ, знайдуть и дознавати речю самую будутъ. А тые артыкулы теперь, съ подписомъ руки наше и съ печатю нашою, выдать розказали есмо: одинъ акземпляръ до канцелярии наше меншее, другой до рукъ ясневелебного ксендза Берната Мацевского, кардинала и арцибискупа Кгнезненъского, а третий до рукъ урожного Адама Геронима Сенявского, подчашого коронного, Яворовского нашего старосты, маршалка на тотъчасъ кола рыцерского. Дѣялосе на зезде енералномъ подъ Вислицею, дня четвертого, месеца сентебра року тысяча шесть сотъ шостого, а панованя королевствъ нашихъ, Полского девятигонадцать а Шведского третегонадцать року. У тыхъ арты-

куловъ печать коронная меншее канцелярен, а подпись теми словами: На власное его королевское милости розказане. Которыежь то артыкулы вси, съ початку ажъ до конца, до книгъ кргодскихъ Луцкихъ есть записано.

Книга Гродская Луцкая 1606 года, листъ 986 — 996.

VIII.

Инструкція Волинскаго дворянства посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1607 году. Постановленіе воеводствъ Кіевскаго и Волинскаго объ уничтоженіи уни и возстановленіи православной религіи въ прежнемъ ея видѣ, о лишеніи униатскихъ митрополита и епископовъ духовной власти и о дозволеніи дворянству избрать новыхъ, православныхъ іерарховъ. Просьбы дворянъ Волинскихъ о возвращеніи православнымъ монастырямъ церковныхъ имѣній, розданныхъ униатскими епископами частнымъ лицамъ и объ учрежденіи семинарій для образованія православнаго духовенства. Мѣры для улучшенія финансовъ и устройства судебной части. Просьбы о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1607 марта 27.

Року тисеча шесть сотного семого, месеца марца, двадцать осмого дня.

На вряде кргодскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Миколаемъ Семашкомъ на Хункове, каштеляномъ Браславскимъ, старостою и ключни-

комъ Луцкихъ, постановивъшисе очевисто урожоный папъ Александеръ Хрпинецкий, ловчий Волинский, маршалокъ на тотъ часъ сеймиковый, именовъ всехъ обывателей воеводства Волинского, для вписаня до книгъ кгородскихъ Луцкихъ, подавъ артыкулы, албо инструкцыю зъ сеймику Луцкого, дня двадцать сегого, месеца марца, року теперешнего вышъ помененого, водле зложеня одъ его королевское милости припалого и одправованого, ихъ милостюмъ, паномъ посломъ, съ посередку себе на сеймъ валный Варшавский посланымъ, даные съ подписмы рукъ некоторыхъ ихъ милости ниже помененыхъ, просечи, абы до ведомости врязовое приняты и въ книги кгородские Луцкие вписаны. А такъ я тые артыкулы, для вписаня до книгъ, принявши, оные передъ собою читать казалъ, и такъ се въ себе слово до слова мають :

Artykuły z seymiku Łuckiego, dwudziestego siódmego marca, w roku tysiąc sześćset siódmym odprawowanego, dane Ich Mć P. P. Posłom wojewodztwa Wołyńskiego, na seym walny Warszawski.

Po zaleceniu unizonych służb y wiernego poddaństwa za obmyślanie uspokoienia w Rzeczy Pospolitey, wprawieniem w reze praw y wolności naszych, iako nam Król Jego Mość y powinien y obiecować raczy, Jego Królewskiej Mości, Panu naszemu Miłościwemu, podziękowawszy, spólnie z Ich Mościami, Pany Senaătorami y Posły koronemi, P. P. Posłowie naszymy o tym radzić będą, iakoby Rzecz Pospolita, miła matka nasza, iusz od tych mieszanin wolna była. a Jego Królewska Mość to, co powinien, rzeczą samą, nieodłoczac (*sic*) daley, uczynił, i iusz, da Pan

Bóg, na tem Seymie, te mieszaniny domowe, dosyćuczynieniem, uspokoiwszy, całość Rzeczy Pospolitey w reze wprawiwszy, o uspokoieniu postronnych niebezpieczeństw obmyślił, o czem i o punctach, w propositiey Króla Jego Mości wyrażonych. zgadzając się z inszemi wojewodztwy, radzić P. P. Posłowie mają, którychśmy obrawszy, Ich Mościom to poruczyli, a mianowicie: Ich Mość Xiążęciu Januszowi ze Zbaraża Poryckiemu, staroście Iberpolskiemu, Panu Janowi Charlinskiemu, Podkomorzemu Łuckiemu, Panu Adamowi Prusinowskiemu, Podkomorzemu Włodzimierskiemu, Kniaziu Andrzeiowi Kozice, Panu Janowi Łahodowskiemu, a Panu Michałowi Chrinickiemu, chcąc to mieć po Ich Mościach, aby od tych Artykułów w insze sprawy się seymowe nie wdając, za zgodą Ich Mościów drugich, poczynali. Naprzód, od Artykułów, od nas na zieżdzie Sendomirskim zgodnie namówionych y tu w Łucku do Act podanych, które takie są: Wypis z xiąg grodzkich zamku Łuckiego. roku pańskiego tysiącznego sześćsetnego szóstego, miesiąca octobra, czwartego dnia. Na urządzie grodzkim, w zamku Jego Królewskiej Mości Łuckim, przede mną Macieiem Stępkowskim, Podstarościm Łuckim, postanowiwszy się oczewisto szlachetny Pan Bohdan Kulik podał Artykuły wojewodztw Kiiowskiego y Wołyńskiego, pod Sendomierzem uchwalone, niżej mianowane, prosząc, aby w xięgi grodzkie Łuckie wpisane byli, które ia, dla wpisania do xiąg przymuiąc, przed sobą czytać rozkazałem, y tak się w sobie ma: Artykuły wojewodztw Kiiowskiego y Wołyńskiego. Reiięią Grecką, isz zdawna prawa swoje ma, od wielu Królów Polskich y Wielkich Xią-

żąt Litewskich poprzysiężona y weale nienaruszona, asz do
 szczęśliwego panowania naszego, była, teraz, isz przez Mi-
 tropolita y Władyków, którzy posłuszeństwo Oycu Papie-
 żowi Rzymskiemu oddali, odmianę odniosła y odnosi, ad
 suum statum przywracamy y, według praw ich, weale zo-
 stawuujemy; Mitropolita i Władyków, którzy do tego przy-
 czynne dali, z ich mieysc degraduujemy y przywilegia, na te
 beneficia im dane, cassuujemy. Banitie y wszystkie processy
 dla excommunicatiew, na którychby łudziech w zaciągu
 tey rzeczy, y listy, ieśliby iakie przeciwko prawu z can-
 cellarij naszej wydane byli y zaszły, wiecznie znosiemy,
 a napotem vacantie cerkiewne y maiętności do tych cer-
 kwi należące, które są nadane, maią byđż rozdawa-
 ne ludziom narodu szlacheckiego teyże wiary Greckiej y
 posłuszeństwa Patriarszynego, obywatelom tamecznem, przez
 wolną ich ellectię. Dokładaiąc tego, że ewangieliami y w
 nich napisami nie mogą tych dóbr iako y granic zyski-
 wać, które u żadnego prawa nie maią byđż przymowane,
 a ieśliby się trafiło, żeby duchowni o granice czynili, tedy
 do probatiew possesor szlachcic iest bliższy. Zachodzą też
 świeże turbatie stan szlachecki strony dziesięcin, przeto,
 że do uniew nie byli tego in possessione et usufructu, do
 dochodzenia ich drogę zawieramy, wiecznie od tych dzie-
 sięcin wolnemi czyniemy y postempki prawne, ieśliże o to
 zaszły, cassuujemy. Sprawy z duchownymi tak Rzym-
 skiej, iako y Greckiej religiej, barzo siła ludziej stanu
 szlacheckiego trudnią, s tey miary, że iedni w Rzymie, a
 drudzy przed Patriarchą forum y appellacie swoje micć
 chcą. A isz equali iure gaudent, postanawiamy, że nie w

inszem, jedno w sądzie ziemskim abo grodzkim, a przez appellatie w Trybunale telko kończyć się mają, nie odzywając się więcej do prawa duchownego. A isz majątność manastyra Żydyczyńskiego, folwark Torokinie s przesiolkami y przynależnościami, w powiecie Pińskim leżącą, mimo danine Oycu Hedionowi Bałabanowi, Żydyczyńskiemu Archimandrytowi, służącą, Piotrowi Arkudeiowi Grekowi oddaliśmy, znowu do tegosz Archimandrytstwa Żydyczyńskiego przywracamy, przywilej y proces, przez tegosz Arcudeia na tę majątność mianowaną otrzymany, cassuiemy, umarzamy wiecznie, którey powinien będzie ustąpić przerzeczony Arkudcy przerzeczonemu Archimantrytowi Żydyczyńskiemu, od daty tey constitutiey za dwie niedziele, a w nieustąpieniu naznaczamy forum w Trybunale Wielkiego Xięstwa Litewskiego między sprawami urzędowemi peremptorie, nie intrincuiąc w to sędziów duchownych. Obrona i bezpieczeństwo Ukrainne, isz po większey części na bytności ustawieczney Woiewody i Starostów Ukrainnych zawisła, tedy, wedle starodawnego zwyczaju, powinien zawždy będzie Woiewoda na Woiewodztwie swem mieszkać y z niego nie zieżdzać, pod utraceniem Woiewodztwa; a ieśli by go iaka gwałtowna potrzeba zaszła, żeby na czas odiachać musiał, tedy najprzód nam Królowi ma o tem oznaymić, a my, za oznaymieniem iego, naznaczamy y zeszlemy surrogatora, to iest rzadce, któryby o wszystkim, tak iako sam Woiewoda, zawiadywał, a to dla zatrzymania rządu wszelakiego bezpieczeństwa. Także y Starosta Ukrainny nie ma zieżdzać z Starostwa swego, pod utraceniem onegosz, asz za wolą y wiadomością naszą, na którego miesce także

będziem powinni, za oznaymieniem, surrogatora posłać, którzyto surrogatorowie mają bydź z narodu szlacheckiego, y starożytnego, y dobrze osiadłego w tamtem Woiewodztwie, którzyby żadnemu Panu obligati nie byli. A isz tyż po te czasy, kilka starostw Ukrainnych ieden starosta mógł dzierżeć, zaczem wielkie spustoszenie y poobalania się, za nienaprawowaniem zamków, dzieją, tedy stare prawo do exequutiey przywodząc, postanawiamy, aby żaden Starosta napotem dwoyga starostw dzierżeć nie mógł, sub pena infamie, saluis modernis possessoribus. Starostwa też Ukrainnego żaden nie będzie mógł dzierżeć, iedno obywatel tamtego Woiewodztwa Starostowie sądowi y Ukraine rot kwarcianych y nieiakich mieć nie mogą, wedle constitutiew pierwszych. A iż o rozgraniczeniu Woiewodztwa Wołyńskiego z Ruskim, Podolskim, Bełskim dawne prawa są przez commisarze miało się kończyć, tedy, mocą terazniejszego rokoshu, rozgraniczenie przerzeczone ma się kończyć wedle constitutiew, o rozgraniczeniu Woiewodztwa Braclawskiego od Podolskiego uczynioney, temże porządkiem y przez też commisarze Pozwy zadworne wedle constitutiew s kancellaryiey wydawane bydź nie mają. Pisarzy dwu Ruscy, przy dworze naszym, osiadle, przysięgle, bydź mają, którzy sprawy tych Woiewodztw: Kiiowskiego, Wołyńskiego y Braclawskiego. y miesckie w tych Woiewodztwach odprawować, nie odstrzelając się od Statutu y zwyczajów tych ziem, mają wszystkie sprawy, s podpisem swem, s kancellaryiey wydawać będą. A iesli co przeciwko prawu wydadzą, tedy o to z osiadłości swey odpowiadać mają na Trybunale, inter causas offitiew, którym Pisarzom

My, dla obecnego mieszkania przy dworze naszym, iurgielt dawać mamy, iako Pisarzom Wielkiego Xięstwa Litewskiego. U tych Artykułów podpis ręki Jego Mości Pana Chorążego Wołyńskiego: Wasiley Siemaszko na Dobratynie, Chorąży ziemie Wołyńskiej, na ten czas Marszałek Woiewodztwa Wołyńskiego, ręką swą. Któresz to wysz mianowane Artykuły, za podaniem wysz rzeczoney osoby a za przyięciem moim, słowo w słowo, s początku asz do końca, do xiąg grodzkich Łuckich są wpisane, i ten wypis pod pieczęcią grodzką Łucką iest wydan. Pisan w Łucku. U tego wypisu pieczęć grodzka a podpis ręki pisarskiej temi słowy: Woyciech Staniszewski, Pisarz Grodzky Łucky. A potem do artykułów naszych, na tem seymiku zgodnie namówionych, postąpić maia, naprzód, deklaruiąc artykuł rokoszowy o degradathey Mitropolita y Władyków Łuckiego y Włodzimirskiego, pozwoliliśmy Ich Mościom Panom Posłom, zniosszy się z inszemi Woiewodztwy, dla zatrzymania miłości spólney, na tem przestać, żeby ci Władykowie teraznieysze, Włodzimiersky y Łucky, przy tytułach y honorzech swych, bez degradathey, zostali, takim iednak sposobem, aby ci Władykowie żadney mocy y zwierzchności nad popami w diocessiey swey, w dobrach królewskich, do Władycstwa należących, nie mieli, ale ex nunc Jego Królewska Mość ma nam pozwolić ellectey wolney, gdzie zgodnie obrać mamy Władyków dwóch, ludziey dobrych, slachciców osiadłych, religiey dawney Greckiey posłuszeństwa Patriarchy Konstantynopolskiego, y którychkolwiek, zgodnie, Królewskiey Jego Mości, obrawszy, podamy, powinien będzie iednego z nich Królewska Jego Mość confirmować, a ten Władyka od nas

obrony ma zawiadywać o deocessiey swey, a to iest o cerkwiach, do Władcyctwa należących, y od tych, ktoby pod ich posłuszeństwem chciał bydź, iako zdawna należy do tych Władcyctw, oddawszy posłuszeństwo Patriarsze Constantinopolskiemu. A tym Władcykom, którzy są posłuszeństwa Rzymskiego, dla wychowania ich trzecią część dobr tych Władcyctw pozwalamy, gdzie mieszkania y nabożeństwa swego zażywać mają do żywota, a po śmierci ich, mają się te dobra wracać do Władcyctwa Łuckiego y Włodzimierskiego, pod dispositiā tych Władcyków posłuszeństwa Patriarszynego, od nas obranych a od Króla Jegomości podanych. A Król Jegomość napotem nigdy nam Władcyków nie ma dawać, iedno według starych praw, porządków posłuszeństwa Konstantinopolskiego, albo Carygrodzkiego Patriarchy, na co constitutiā y assecuratiā Król Jegomość ma dać. Jednak, ieśliby który pop nie chciał ustąpić swego terazniejszego posłuszeństwa w tych deoceziach, wolno temu będzie do żywota swego w tem trwać, a po śmierci ta cerkiew do dawnego posłuszeństwa wracać się ma. Jednak się to rozumieć ma o diocessiach tych Władcyctw przerzeczonych w dobrach królewskich, a nie w dobrach ślacheckich, w których wolną każdemu dispositiā zostawujemy. Którzy Władcykowie posłuszeństwa Rzymskiego mają zaraz ustąpić cerkwie stoleczney Łuckiey y Włodzimierskiej, przywileia, skarby y ochędostwa cerkiewne, tem obranem y od Króla Jegomości podanem oddać. Popi aby nie byli kryloszany albo capitulā, czego y przed tem nie bywało, ale po staremu popami albo czerncami telko. A kiedy się trafiło Władcyke pozwać y w pozew nie mają bydź

wkładano, ale sam telko Mitropolit, Władyka. Archimandrit albo Ihumien; oni też sami, bes capituły, o krzywdy czynić y pozywać mają. Tychże duchownych kiedy pozowią, tedy *ratione personae suae* do prawa duchownego forum excipować nie ma, a względem dóbr duchownych ma być dawność ziemską dziesięć lat, także między Ich Mościami Pany duchownymi Polskimi slachtą, żeby iednaka dawność była dziesięć lat. Ewangieliami cerkiewnymi possessyey ani tytułów na dobra czyie nie ma być, przez pomienione duchowne, dowodzono, choćby o to prawny postemppek był zaczęty, ale zwyczajem prawa pospolitego, w czem blisszy slachcie ma być przy possessyey do dowodu. A iż Władykowie przerzeczeni terazniejszy Włodzimiersky y Łucky dobra Rzeczypospolitey cerkiewne różnem osobam dożywociem y arędami na lat kilkadziesiąt pozapisowali, tedy te dożywocia y arędy, iako ku szkodzie y spustoszeniu dóbr cerkiewnych uczynione, mają być zaraz od tych dożywocia y arend wolne, okrom siola Buremca y Kwasowa w dobrach Archimandryctwa Żydyczyńskiego, które Wielmożnemu Panu Stanisławowi Żółkiewskiemu, kasztellanowi Lwowskiemu, Hetmanowi Polnemu, arędą należą, siola Ternek y Siedmierek w dobrach Władycyctwa Łuckiego, które Jegomości Panu Szymonowi Charlińskiemu, Rotmistrzowi Króla Jegomości, arędą służą, siola Teremnego w temże Władycyctwie Łuckim, które urodzony Jegomość Pan Woyciech Staniszewsky, Pisarz Grodzky Łucky, arędą trzyma, w dobrach Władycyctwa Włodzimirskiego siola Janiewicz y Szczeniutyna, które Jegomość Pan Czernikowsky, Podstoliej Lubelsky, trzyma, które w zupełney nienaruszenie, do wyścia

arend y dożywocia, zostawuiemy. Lecz frinarki dóbr cerkiewnych za ziemskie, za consensem Królów Ichmościów uczynione, nienaruszenie wiecznie zostać mają. K temu po te czasy, złym zwyczajem y porządkiem weszło, że ludzi nauczonych tey religiey, przy cerkwiach ileatedralnych, nie masz, a Rzeczpospolita naywięcey te dobra na to, żeby się chwała Boża przes godne ludzie odprawowała, fundowała, mają Władykowie Łucki y Włodzimirsky, potem nastempuiący, seminaria fundować, w którychby się namniey dwadzieścia dziatek slacheckich uczyło, żywność y odzienia mieli, s którychby zaś potym godni sładzy cerkiewni byli, co ma bydź w każdym przywileiu, na Władystwo danem, warowano. O obrone, isz to iest in pactis conventis, prosić Króla Jegomości, aby dosyć temu czynił, w czem zności się z inszemi Woiewodztwy. O upominki Tatarskie aby się z Królem Jegomością znieśli, ieśli się temu dosyć dzieie. Cudzoziemcowie, którzy ssą na pokoiu Króla Jegomości, aby byli odprawieni, a na miesce ich, żeby slachci-ce, obywatel tey Rzeczypospolitey, byli przyjęte, oproc tych cudzoziemców, którzy są constitutią warowani, nie zagrazdaiąc drogi tem, którzy na dworze Króla Jegomości przyieżdżaią, dworzańską służąc, iurgieltem się contentuią, albo co żołnierzmi są. Starostwa y dzierżawy, mimo daniny y ufały seymowe, isz na oeconomią są obrócone, aby byli podług prawa ad pristinum statum restituowane, a inter bene meritos rozdane byli. O quarte, isz się obraca gdzie indziej nad opisanie prawne, zgadzać z inszemi Woiewodztwy, do korony y skarbu koronnego aby Król Jegomość nie kazał otwirać, mimo posłanie kluczków od P. P.

senatorów, którzy do tego są uprzywilejowani. Aby iustitia distributiva była równo pokazowana etiam ludziom różney religiey bene meritis. Disciplinam militarem namówić, zgadzając się z Ichmościami drugimi. Aby ludźba była uczyniona z reszty pięciukroć sta tysięcy złotych, z której sumy y dobra Rzeczypospolitey mieli być wykupione, podług constitucyiey 98. Senatorowie aby przy Królu Jegomości, wedle artykułów Króla Henryka, mieszkali. Jednak P. P. Posłowie mają tego doyrzeć y opatrzyć, aby Król Jegomość dawał opatrzenia senatorom, którzy go nie mają, żeby szkody s tego mieszkania nie odnosili, iuxta proportionem personarum. Z strony Wołoskiej ziemie dowiedzieć, wiele, wedle postanowienia niebozczyka Jegomości Pana Hetmana, pożytku Rzeczypospolitey przychodzi, który żeby ad privatos usus nie był obracany, tylko do quarty. Prowenta stołu Króla Jegomości żeby do podskarbach koronnych, wedle praw, oddawane byli. Dobra, oprawie pierwszy małżonki Króla Jegomości podległe, żeby munda et libera byli do Rzeczypospolitey przywrócone, y żeby ie Król Jegomość oczyścił od oprawy y dzierżawców terazniejszych; a co się dotczye oprawy terazniejszey Królowey Jeymości, o to znosić się z inszemi Woiewodztwy. O sumach Neapolitańskich dowiedzieć się, ieśliby co Rzeczypospolitey należało, wedle prawa, nie opuszczać y prawem obwarować, secundum pacta conventa. O sądzeniu spraw duchownych w Trybunale zgodzić się z inszemi Woiewodztwy. Xięża, libris beneficiorum, ani quitami ręcznymi, które żadney władzey nie mają, aby possessyey dóbr nie dowodzili y we wszystkich sprawach, etiam personam tan-

gentibus, żeby się tu w Polsce sprawowali, nie appellując do Rzymu. Duchowni żeby w sprawach świeckich, do postronnych państw, w legaciach nie byli posyłani; porządek sądenia na seymie aby był naprawiony. O sprawie z Brandeburczykami strony Xięstwa Pruskiego znosić się z inszemi wojewodztwy y onę iako nasłuszniey skończyć. Myta stare Wołyńskie aby, wedle przywileiu unii, byli ex nunc zniesione, a podymne ex nunc żeby na poprawę zamków było obrócone, każdego zamku w swem powiecie. Żeby na rokach ziemskich y grodzkich, w naszych wojewodztwach, do trzeciego dnia, wedle prawa, do rejestru się wpisowano, y na trzecim dniu żeby sąd rejestr podpisał, y w rejestr więcey nie przymował. Deputaci Wołyńscy żeby w sprawach koronnych dwa głosy mieli w trybunale. Koce żeby sędziom ziemskim, podkomorskim y grodzkim w wojewodztwach Wołyńskim, Kiiowskim y Brasławskim, wedle constitucyiey, byli oddawane, iako y w Coronie. Do rozgraniczenia wojewodztwa Wołyńskiego z Bełskim, Ruskim i Podolskim aby byli commissarze naznaczeni, czas mianowany, solarium onem y wina postanowiona. Constitutią warować, aby te dobra kościelne, które moderni possessores za zasługi, zwłaszcza obywatele krajów naszych, ante constitutionem roku tysiąc pięćset ósmdziesiąt dziewiętego, trzymają, żeby y teraz, władzą tey constitucyiey, spokojnie bez wszelakich trudności zażywać mogli, według przywileiów y praw swych. A isz correctura praw na seymie, w roku tysiąc sześćset pierwszym postanowiona, która y do tych czasów effectu swego nie wzięła, starać się mają Ichmość P. P. Posło-

wie, aby wojewodztwu naszemu pozwolona była correctura praw y statutu naszego. Wielkie się perjurja dzieją, zwłaszcza ci świadkowie, nie będąc wiadomi excessów, z obwinionemi przysięgają, znieść się z inszemi P. P. Posły, iakoby się temu zabiegło. Wszelkie actie, żadney nie wymiając, tak z urzędem, iako y stroną, także y insze, które bywają sądzone inter causas officy, nie między wojewodztwy, ale tylko w własnem wojewodztwie Wołyńskiem, wszystkie obywatele tego wojewodztwa sprawować się mają. Aby, według praw dawnych, starostom Ukrainnem roth nie dawano, sub poena mile marcarum, ktoby się ważył wziąć rote, o co forum na trybunale. Winy statutowe, za niestaniem y dilatią choroby wietszey sprawy, według Statutu, aby strony sami. a nie sądy trybunalskie ziemskie y grodzkie odbierali. Sądy ziemskie podkomorskie y grodzkie, aby instancy tak wiele nie czynili, ani od nich, krom własnego sami decretu nie wyciągali zapłaty, iako to więc czynią, od przydania woźnego, od zachowania roku y insze extra ordinaria, sub poena centum marcarum, iedno od decretu ostatniego groszy sześć Litewskich. Commisyje aby cancellaria bez odwołok każdemu dawała, sub poena quingentorum marcarum, o co forum inter causas officy. Działa, które są z zamku Łuckiego pobrane y w Tykoczynie są. prosić, aby przywrócone byli, a jeśli tych nie masz, drugie aby za te byli dane. Poratowania ziemie Inflantskiey nie przepominać Ichmość mają, ale się zgadzać z drugimi Ichmościami Pany Posły; a przyszłoliby do iakich podatków, to wziąć do braciey. O pozwiech zadwornych acz dawno iest constitucya, iednak instigator Króla

Jegomości trudni niektórych osób; przeto starać się mają Ichmość P. P. Posłowie koniecznie, aby iusz żadnych pozwów zadwornych nie wydawano, y te pozwy albo procesy prawne, które dotąd zaszyły, aby byli zniesione, w ziemstwie tylko forum o to zostawuiąc, ieśliby się o co droga ukazała. Isz obywatelów woiewodztwa Wołyńskiego wyciągają niewinnie o iakieś myta do prawa koronnego; tedy, kiedyby się trafiło pozwać tak obywatelowi koronnemu, iako y tego woiewodztwa, żaden aby nie mógł drugiego z woiewodztwa własnego wyzwać, wszakże w woiewodztwie swoim, w którymkolwiek sądzie y urzędzie, bądź w trybunale własnym Wołyńskim, pozwany sprawić się powinien, co się ma ściągać tak na przeszłe actie, iako y na przyszłe iusz zaczęte. Wielkie uciążenie odnosi stąd stan szlachecky, że na rzekach Styrze, Horyni y Słuczcy, mimo pierwsze constitucie, którymi wolnem uczynione od ceł y myt w Wielkiem Xięstwie Litewskim, cła y myta wyciągają, starać się o to, aby stare y nowe myta na tych rzekach byli zniesione, y wina na exactora dwieście kop groszy Litewskich była założona, o którą pozwany w trybunale koronnem zawicie, między sprawami urzędowemi, sprawić się ma. Pisarze, podpiskowie, w grodziech swych, w których są, odprawować nie mają sub poena centum marcarum. *Petita:* za Xięciem Jegomości Panem Woiewodą Brasławskim prosić, aby na Jegomości Pana Łukasza Sapiehę banitia była wydana s kancellaryiey Wielkiego Xięstwa Litewskiego. Za Jegomości Panem Brasławskim prosić, aby, pomniąc na znaczne posługi iego w Rzeczypóspolitey, które zawsze godnie pokazywał y pokazuje, była ie-

mu dana approbatia przywileiu seymowa miastu iego Tuczynowi dziedzicznemu Za Xięciem Jegomością Januszem Poryckim prosić, aby za służby Jegomości ustawiczne, krwawe, które z urazą zdrowia y mąiętności czynił, nagrodę odniósł. Za Jegomość Panem Adamem Prusinowskim, Podkomorzym Włodzimierskim także prosić, aby nagrodę miał znacznych zasług swoich. Za Jegomość Panem Alexandrem Chrynickiem, Łowczym Wołyńskim, prosić także, aby za zasługi swoje, zawsze, w każdej potrzebie Rzeczypospolitey cale pokazowane, nagrodę miał. Za Jegomość Panem Symonem Charlińskim, Rotmistrzem Jego Królewskiej Mości, prosić, aby mógł nagrodę za posługi swoje, z młodych lat Rzeczypospolitey cale okazowane, odnieść. Za Jegomością Panem Sędzią ziemskim Łuckiem, któremu syna zabito w szturmie, w Inflanciech pod Felinem, prosić, aby, pomniąc zawsze na znaczne zasługi iego w Rzeczypospolitey y koszty, które podejmował, wyprawując synów swoich do Multan y Inflant, nagrodę odniósł. Za Ichmościami Pany Żorawnickiemi prosić, aby sprawa Ichmościów z Instigatorem o Swiniuchy, iuż dawno zaczęta, na tym seymie koniec swój wzięła. Za potomkami niebozczyka Pana Mikołaja Bohowityna prosić, aby sprawa o zabicie oycy ich na tym seymie sądzona była. Za Pany Zubczewskimi prosić, aby sprawa ich z Panem Woyskim Włodzimierskim na tym seymie sądzona była. Działo się iako wyszey. У тихъ Артыкуловъ печатей притисненыхъ дванадцать, а подпись рукъ Польскимъ и Рускимъ писмомъ въ тие слова :

Janusz z Ostroga Zasławsky, Woiewoda Wołyński
ręką swą.

Mikołaj Siemaszko, Kasztellan Brasławsky, Starosta Łucki.
Krzysztoph Zbarasky.

Konstanty z Ostroga Zasławsky.

Krzysztoph Palucky, Podczaszy Wolhyński.

Янушъ Жабокрицкий, судья земский Кременецкий.

Андрей Боговитинъ, стольникъ Волынский.

Andrzej Zahorowsky.

Bohusz Horain, Podsedek Krzemiecky, ręką.

Lawrenti Drzewiński, Czaśnik Wołyński.

Iwan Jakowicky, ręką swą.

Jan Jelowicz Malinsky, Sekretarz Jego Królewskiej Mości.

Jan Bohowityn, H. P. manu propria.

Миколай Хринницкий, рукою.

Gregorey Uszak Kulikowsky, ręką.

Иванъ Сербиновичъ Кобецкий.

Politan Czekònsky Danilewicz.

Alexander Chrynicky, Łowczy Wołyński, Marszałek tego
seymiku.

Которыежъ то Артыкулы, albo инструкция, такъ яко
се въ себе маеть, слово въ слово, за поданемъ вышъ
реченого пана Хреницького, ловчого Волынского, маршалка
того сеймику, до книгъ кгродскихъ Луцкихъ есть уписана.

Книга гродская Луцкая 1607 года, листъ 388 — 396.

IX.

Инструкція дворянства Волинскаго посламъ, отправленымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1607 году. Просьба о возстановленіи православной религіи, на основаніи древнихъ правъ и привилегій; жалоба на татарскіе набѣги и на притѣсненія, претерпѣваемые дворянами и ихъ крестьянами отъ жолнѣровъ; просьба объ успокоеніи государства. 1607 августа 8.

Року тисеча шесть сотного семого, месеца августа, девятого дня.

На вряде и до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, презъ урожного его милости, пана Яна Еловича Малинскаго, маршалка сеймику, въ Луцьку, на день осмый, месеца августа, за зложенемъ зъ сейму прошлого Варшавскаго, одправованого, подана есть инструкция съ того сеймику ихъ милости, паномъ посломъ, нижей менованымъ, до короля его милости, одъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Волинскаго, посланымъ, съ подписами ясне велможного Януша, кнежати на Збаражу, воеводы Браславскаго, Кремянецкаго etc. старосты, и урожоныхъ ихъ милости пановъ: Яна Харьленскаго, подькоморого Луцкаго, Василя Семашка, хоружого Волинскаго, Ивана Хренницкаго, сульи земскаго Луцкаго, Александра Хренницкаго, ловчого, Анъ-

дрея Боговитина, столника, Волицскихъ, и Яна Еловича Малинского, маршалка сеймикового, которая такъ се въ себе маєтъ:

Instructia Ichmość Panom: Alexandrowi Chrinickiemu, łowczemu Wołyńskiemu, a Romanowi Hoscskiemu, Posłom do Króla Jegomości, z seymiku Łuckiego, dana, w roku tysiąc szeszcsetnym siódmym, dnia ósmego, miesiąca augusta.

Naprzód Ichmość P. P. Posłowie naszymy, oddawszy credens Królowi Jegomości, przy oddaniu uniżonych służb y wiernego poddaństwa, mają podziękować za miłościwe obmyślawanie potrzeb oyczyzny naszej, a prosić, żeby Jego Królewska Mość one do uspokoienia prędko przywieszcz raczył. coby bydz mogło seymem prędko złożonym. Do tego przełożyć mają Królowi Jegomości potrzeby kraiów naszych. Prziwilei strony religiei Greckiey isz iest wydany, którem szię te kraie nie contentuią, prosić Jego Królewskiey Mości, żeby był odmieniony y wedle potrzeby dany, właśnie przywracaiąc tę religią do starożytności y zwierzchności cerkwie Orientalnei, a nie do stolicy Rzymskiej. Władyka, świeżo teraz nad canony y prawa starodawne isz iest dany, prosić Jego Królewską Mość mają Ichmość P. P. Posłowie, abyśmy przy prawach naszych zachowani byli. A isz kraie nasze podległe są niebezpieczeństwom od Tatar, y częste incursie y spustoszenia od nich cierpiem, do tego y żołnierz tu leże miewa, y staciami nas samych y poddanych naszych wielce obciąża, y szkody niezliczone czyni; prosić Jego Królewską Mość mają, aby kraie nasze od żołnierza wolnemi zostawały, ale,

aby napotym żołnierze, w dobrach Króla Jegomości leżąc, za pieniądze żywność kupowali, choć y za większym żołdem. Opowiedzieć przy tem miał Królowi Jegomości y prosić, aby poboru tego, któryśmy pozwolili na zapłatę żołnierzowi Inflantskiemu, był szafunek za wiadomością naszą a tylko na potrzebę wysz pomienioną Rzeczypospolitey. Prosić tesz Jego Królewską Mość P. P. Posłowie miał, aby s temi, którzy są in vinculis, miłościwie y oycowskie obysz się raczył, y daley o uspokoieniu Rzeczypospolitey, oyczyzny matki naszej, iakobyśmy pod szczęśliwym panowaniem Jego Królewskiej Mości w pokoiu, przy prawach y swobodach naszych, wcale zostawali, obmyślawać nie zaniechali. У той инструкции подписы рукъ тыми словы:

Janusz Zbarasky.

Jan Charliński, podkomorzy Łucky.

Wasiley Siemaszko, chorąży Wołyński.

Iwan Chrinicky, sędzia ziemsky Łucky.

Андрей Боговитинъ, столникъ Волинский.

Alexander Chrynicky, łowczy Wolhynsky.

Jan Jełowicz Malinsky, marszałek tego seymiku, imieniem Ichmościów wszysztkich.

Котораяжъ то инструкция, за поданемъ пререченого его милости, пана Малинского, такъ яко се въ себе маеть, слово въ слово, до книгъ кродскихъ Луцкихъ есть уписана.

Книга кродская Луцкая 1607 года, листъ 561 наобороть.

Х.

Инструкція дворянъ Волынскимъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1609 году. Просьбы о прощениі дворянъ, замѣшанныхъ въ возстаніи противъ короля, о раздачѣ вакантныхъ должностей и объ устройствѣ суда трибунальскаго. Ходатайство дворянъ Волынскихъ о томъ, чтобы митрополитъ и епископы избираемы были изъ дворянъ Православной религіи, и чтобы устроены были духовныя семинаріи для воспитанія недостаточныхъ дворянскихъ дѣтей. О принятіи мѣръ для защиты Украины отъ Татарскихъ набѣговъ; о приведеніи въ порядокъ и храненіи гродскихъ Луцкихъ книгъ; награжденіи дворянъ Волынскихъ, оказавшихъ услуги государству, съ описаніемъ ихъ подвиговъ. 1608 ноября 20.

Року тисеча шестьсотъ осмого, месеца декабра, третего дня.

На вряде кгролскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Адамомъ Олшамовскимъ, буркграбимъ и намесникомъ подъстароства Луцъкого, постановивъшисе очевисто урожонные ихъ милости, панове Анъдрей Загоровскій, подсудокъ Луцъкій а Михалъ Япушерпчъ Гулевичъ, маршалокъ на тотъ часъ сеймиковый,

именемъ всихъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Волинского, для вписаня въ книги кгородские Луцкые, подали инвѣструкъцию зъ сеймику Луцкого, на день двадцать девятый ноября, въ року теперешнемъ, одъ его королевское милости зложеного, ихъ милости паномъ посломъ ва соймъ валный Варшавський, съ печатми и съ подписами рукъ ихъ милости нижей менованыхъ, даную, просечы, абы до ведомости врядовое принята и въ книги кгородские Луцкые уписана была, которую я, одъ ихъ милости приймаючи, передъ собою читати казалъ есми, и слово одъ слова, писмомъ Полскимъ писаная, такъ се въ себе маеть:

Instructia Wielmożnemu Jego Mości Panu Constantemu xiążęciu z Ostroga Zaslawskiemu, y Ich Mości Panu Adamowi Prusinowskiemu, podkomorzemu Włodimirskiemu, Panu Hawryłowi Hoyskiemu, Kiiowskiemu, Panu Wasilowi Siemaszkowi na Dobratynie, Wołyńskiemu chorążemu, Panu Andrzejowi Kniaziu Kozieczę, Panu Krzysztophowi Charlezskiemu, posłom na seym walny coronny w Warszawie, na dzień piętnasty ianuary, roku tysiąc sześćsetnego dziewiątego złożony, w Łucku na seymiku, dnia dwudziestego dziewiątego nouembra, roku tysiącnego sześćsetnego ósmego, dana. Ich Mość Panowie Posłowie s pilnością starać się o to mają, żeby na pirwszy dzień seymowy naznaczony koniecznie w Warszawie sie stawili. Uniżenie Jego Kr. Mości, naszemu Miłościwemu Panu, podziękuią, że, iako pan y głowa nasza, uważywszy u siebie, yż wszystka całość, wszystko zdrowie każde R. Ptey in clemen-

tia principum przeciwko ludziom, władzy y wierze swey od Boga zleconem, y wzaiem na częściach y miłości ych przeciwko panom zawisło, miłościwie, oycowskie ofiarować sie raczy wszystkę myśl y staranie swe pańskie do tego skłonić, iakoby, przez złe opłakane oyczyzny naszey miłej mieszaniny, którą, yż iuż nam ostatnią prawie ruinam minabantur, uspokoionę y z gruntu wykorzenionę y urazy Jego Król. Mości, którą w mnieyszey cenie, iako Jego Król. Mość w instructey swey wspomina, niż tranquillitatem R. Pub kładzie, wieczną niepamięcią zgładzonę byli. Uniżenie przy tem prosić będą, żeby Jego Kr. Mość skutkiem to, co miłościwie ofiarować raczy, nie telko tey R. P. ale y wszystkiemu światu, który na tę niesnaski, na tę różnicy naszę, a niemała go część z uciechą, s pochutnywaniem swem, bez pochyby sie był zeyrzał, raczył oświadczyć, y teyże benegnitatem swey wrodzoney pańskiej, której iuż przeciwko niektórym zażył y przeciwko ynem wszystkim, s których iedni ieszcze do tego czasu w więzieniu zatrzymani, drudzy od maiętności wysług swech oddaleni są, a tegosz ubłagania teyże miłościwey łaski Jego Kr. Mości, która iuż ynem, do których takie obrazy Jego Kr. Mość miał, pokazana iest, desederio tenentur, zażyć raczył, tak, żeby pod fortunnym Jego Kr. Mości panowaniem wszyscy de equo w maiętnościach, wysługach, honorach cale zostawszy, godnie Jego Kr. Mości, godnie oyczyźnie służyć mogli, w czym wszelakie Ich Mość Panowie Posłowie, z dokładem Ich Mość Panów senatorów naszego wojewodstwa y znaszaniem sie z Ich Mość Pany posłami ynych wojewodstw y ziem, staranie

czynić maia, do żadnych seymowych consultatyj nie przy-
 stempuiąc, ażby to effect swóy wzięło. Także pilnę sta-
 ranie czynić maia, żeby, ante omnia, zaraz na początku
 seymu, vacantie rozdawane byli, gdysz ambitus w seymo-
 wych deliberatiach wielkie impedimenta przywieść mogą,
 y prawo iasne iest, że przed zaczęciem seymu vacantie
 rozdawanę być maia, które, żeby bene meritis, secundum
 leges scriptas et usus, antiquitus receptos, conferowane
 byli, y o to pilne staranie maia czynić, w żadne także
 namowy sie nie wdaiąc, ażby sie temu dosyć stało. Prze-
 łożą, że iasne prawo iest, iż sążenie spraw woiewodstwa
 naszego Wołyńskiego sześciom telko Ich Mościom Panom
 deputatom duchownem, sześciom Ich M. Panom deputatom
 woiewodstwa naszego należy; gdzieby więc ten plenarius
 numerus sześciu Ich Mość Panów deputatów Wołyńskich
 nie był, in supplementum ich, maia Ich Mość Panowie depu-
 taci woiewodstwa Braclawskiego nastąpić. Dopiero gdzieby y
 s tych dwu woiewodstw liczba deputatów sześciu wystar-
 czyć sie nie mogła, Ich Mość Panowie deputaci coronni
 maia tę liczbę napełnić. Tego przeszłego trybunału choć
 spełna sześć Ich Mość Panów deputatów woiewodstwa na-
 szego było, nihilominus nie wiemy, z iakich miar to sie
 preiuditium, ta opressia stała, że, gdy na szóstego votum
 przyszło, nie dopuszczono mu votować, y, miasto szóstego,
 Jego Mość Pan marszałek, który sententie telko rozdawać
 miał, votował, y kreska iego szosta, miedzy pięcią Ich
 Mość naszych Panów deputatów, przeciwko rzetelnemu po-
 przysiężonemu prawu, szła. Poczuli sie w powinnościach
 swych Ich Mość Panowie deputaci naszi, domagali sie,

żeby przy prawiech chowani byli, żeby y szósty, równo z nimi, mimo Jego Mości Pana marszałka, votum swoje podał. Gdy tego otrzymać nie mogli, luboby podobno Ich Mość mogli byli temu resistere, całości iednak, świętobliwości praw, trybunału świętobliwości ochraniając, woleli sie ad pacatiora consilia udać y żadney, z oświadczeniem się, że hezprawie, że gwałt sie im dzieie, od sądów supersedować, aniżeby byli mieli, assensu, prawu y wolnościom, krwawem potem przodków naszych nabytem, iaky uszerbek uczynić, a pogotowiu, strzeż Boże, rosterkiem iakim chwalebne subsellium krwią oblać. Co za dalszy potem postemppek, iuż po ssesy, naszych Panów deputatów sie stał, to snadnie z decretu sie pokazuje; mocnie przy tem staną, żeby to prawo in suo robore zachowane y znowu stwierdzone było. Y to także laudo publico obwarowano, żeby executij, które w tych sprawach decretami przeszłego trybunału nakazane są, Ich Mość Panowie starostowie, podkomorzowie sądowi ziemscy nie odprawowali y żadnych o nieodprawowanie ich poenas nie ponosili, ale żeby znowu też sprawy, w zupełney liczbie naszych sześciu Ich Mość Panów deputatów, wedle constitutiey, sądzonę byli; alioquin, ieśliby tego otrzymać nie mogli, od ynych seymowych namów mają supersedować, y ni na co nie pozwalając; ze dwu też głosów, któreśmy zawsze mieli w sprawach coronnych, żeby Ich Mość Panów deputatów naszych nie zrażano, starać sie mają. Przypominać miłościwie Jego Królewska Mość raczy w instructiey swey, że constitutie przeszłego seymu. iako te, które czas on zatrudniony naniósł, niektórem dosyć ni czynią, y te-

go Jego Królewska Mość dokłada, żeby co o nich w zgodzie y miłości postanowione było: uniżenie za to Jego Król. Mości podziękować y z ynemi Ich Mość Pany posłami tego urgere, y na to sie zgadzać, żeby constitutie seymu przeszłego przeciwko prawu, sine unanimi ordinum consensu, a drugie snać y bez wiadomości ych uczynione, zaczym y protestatie wielu wojewodstw urosły; przy tem, lenno w wojewodstwie naszym, które też przeciwko prawu y sine unanimi consensu ordinum, tak przedtym danę, iako y na przeszłem seymie constitutią iest confirmowaną, annihilowaną, cassowaną było, za co, iako za wyszey mianowaną artykuły, stale, mocnie uiąć sie mają, do żadnych namów, ażby to effect swóy wzięło, nie przystempuiąc. Także y za to mocnie uiąć sie mają, żeby retenta poborowe, roku tysiącznego sześćsetnego trzeciego in usus publice uchwaloną, a priuatis personis, nie telko bez iednostaynego wszech stanów pozwolenia, ale y bez wiadomości Ich Mość Panów posłów wojewodstwa naszego, conferowane, na potrzeby Rzeczy Pospolitey obróconę byli, y napotem żeby retent poborowych nikomu nie dawano, gdysz ma z łaski Bożey Jego Królewska Mość nasz miłościwy Pań wiele ynnych sposobów do nagród benemeritis. Przyniesiona nam iest constitutia z seymu przeszłego, w której artykuł o religiey Greckiey iest napisany; lecz yż sie nie do końca im ludzie tey religiey będący contentuią, prosić mają Ich Mość Panowie Posłowie Jego Królewską Mość, aby objaśniona ta constitutia była w tem, żeby teraz y na potem, władynom, dając im tę dobra, nie przywodzono do posłuszeństwa kościoła Rzymskiego

żadnem sposobem, ale aby, iako to teraznieysze władcyństwo Łuckie, którą po Terleckim wakuie, także y na potem, któreby sie iedno pokazali, dać y dawać raczył Jego Królewski Mość narodu slacheckiego obywatelom naszego wojewodstwa religiey naszej Greckiey, którzyby y poświęcenie na tę władcyństwo od patriarchów naszych cerkwi wschodney brali y onech za pasterzów swech przyznawali. A ieśliby sie na potem któremu z nich chciało podposłuszeństwo kościoła Rzymskiego, tedy, aby zostawiwszy władcyństwo, sam z osoby swey telko posłuszeństwo, iako mu się będzie zdało, oddawał, a na iego miejsce inszy władcyka, wedle praw naszych, od Jego Królewskiej Mości podany był. Duchowni dwoyga beneficij, aby nie trzymali y ociec metropolita albo mitropolią albo władcyństwem sie contentował; y iedno z nich, in decursu półroka, od daty constituliey seymu teraznieyszego, sub poena decem millium florenorum, puścił. In defectu pusczenia, także peremptorie o to forum na trybunale, inter causas offitij. Popi aby nie byli kryłoszany, albo capitulą, czego y przedtem nie bywało, ale po staremu popami albo czerncami, a kiedyby sie trafiło władcykę pozwać, w pozew nie mają być wkładani, ale sam telko metropolita, władcyka, archimendrita albo yhumen. Oni też sami, bez capituly, o krzywdy czynić y pozywać mają. Tychże duchownych kiedy pozową, tedy ratione personę suę do prawa duchownego forum excipować nie mają. A względem dóbr duchownych ma być dawność ziemski dziesięć lat; także miedzy Ich Mościami Pany duchownymi polskimi szlachtą, żeby iednaka dawność była dziesięć lat. Ewangieliami cerkiewnemi

posesiey, ani tytułów na dobra czyie nie ma być, przez pomienione duchowne, dowodzone, choćby o to prawny postempek był zaczęty; ale zwyczajem prawa pospolitego, a szlachciec ma być bliższy do dowodu posesiey. Siminaria mitropolita, władkowie y archimendryta Pieczersky, dla ćwiczenia dziatek ubogich slacheckich, wedle obietnicy swey, żeby fundowali. A yż skarby cerkiewne, od przodków naszych we złocie, srebrze, apparacięch nadanę, zniszonę są, a iako mamy wiadomość, przez niebosczyka Kiryła Terleckiego, władkę Łuckiego; starać się, żeby Jego Królewska Mość sześć commisarzów z naszego woiewodstwa: iednego senatora, dwu urzędników y trzech z rycerstwa, deputować raczył, przed którymi potomkowie niebosczyka władki, którzy w dobra iego leżące y ruchomę succedowali, w Łucku, na dzień, w constitutiey mianowany, za innotescentią commisarzów stawić się mają, sub poena mille marcarum, toties, quoties od kogożkolwiek o nie pozwani będą, y przed tymiż commisarzami się sprawować, czego commisarze usque ad terminum executionis popierać mają, którą urzędy należne, ad instantiam tychże commisarzów, wykonywać powinni będą, sub poenis, in statuto descriptis. Mitropolita, władka, archimendryta, któryby chciał pod posłuszeństwem Rzymskim być, żadney mocy y zwierzchności nad popami diecezey swey, w dobrach slacheckich, mieć nie ma, mianowicie nad temi, którzy nie są pod posłuszeństwem kościoła Rzymskiego. Panie Boże sie pozał utracenia Szwecey, utracenia Inflantskiej ziemie, skąd pewnie wielkie zmniejszenie ozdób, dochodów, pożytków Jego Królewska Mość y R. Pta wzięła: o recupe-

rowaniu obojga z Ich Mość Pany senatorami y posłami communicować. Nie życzymy tego, aby Jego Królewska Mość, zwłaszcza eo statu Rei Publicae, który ieszcze nie iest ukołysany, sam w osobie swey pańskiej odieżdżać do Swe-ciey miał; ieśliby iednak tak wielkich dwu kleynotów recuperowania y ynich, sposobów Jego Król. Mość mieć nie mógł, cum regni ordinibus, strony odiazdu Jego Król. Mości, sie zgadzać. Strony Moskwy pewniśmy, że Jego Królewska Mość y status takie rationes inibunt, któreby e Re Publica byli. To iako naliepiey warować, żeby wprzód intestinas dissensiones penitus uskromić, in portu Rzecz Po-spolitą postawić, y iako z ynich strón od nieprzyaciół postronnych, tak y tem tu naszym kraiom od Tatar, głod-nych, prędkich, nie bez wielkiej potęgi nieprzyaciół, bes-pieczeństwo, zasłonę coronie obmyślić. Pewnieysze pacta conuenta s cesarzem Tureckim, niż teraz są, żeby zastano-wionę byli. Jako często, od lat kilku, incursiami od Ta-tar Ukrajna nisceie, iako wiele dusz chrześciańskich w bisurmańską niewolą wziętych, iako wiele miast, zamków, wsiy, iednych splondrowanych, drugich do gruntu w ni-wec obróconych, przełożą y równo z drugimi starać sie będą, żeby bezpieczeństwo od tych pogan, iako napewniey-szę, opatrzonę było, contentatie ich zwykłe annualim ie do-chodzili, które wedle constitutiey świętey pamięci króla Aw-gusta, iako ine sumptus Jego Królewskiej Mości ordinary y extraordinary, z skarbu Jego Królewskiej Mości odpra-wowane być mają. Jeśliby iednak skarb temu podołać nie mógł, yny iaky sposób iszczenia im tych contentaty, któryby bez kwierku y ciężaru ludzkiego mógł być, za zgodą

wszytkich stanów obstalować. Starać się, żeby constitutią czas y miejsce, choć w zamku Łuckim, na correcture iurium złożono było, żebyśmy tu, między sobą ią namówiwszy, na decyzią y potwierdzenie przyszłego, da Bóg, seymu, one odesłali. Iż Jego królewska Mość w instructyey dołożyć tego raczył, że pirwszey królowey Jey Mości oprawa wróceniem przez Jego Królewską Mość danego przywileiu, na przeszłym seymie, zniesiona iest, tedy y o teraznieyszey królowey Jey Mości oprawie z stanami porozumiewać się maia, y oney, ex mutuo consensu wszech stanów, Jego Królewskiej Mości nie denegować. Compositio inter status, życzemy, żeby doszła ea lege et conditione, żeby żadnych nouatyj szkodliwych w ten tu kraj nie wniosła, priuatnem zayściom. woynom zabezpieć iest statut de guerris, tego telko trzeba, żeby do executyey przywołany był; ieśliby też ieszcze iakiego ostrszego postempku w tey mierze potrzeba, ostrszy postanowić. Bez obrony trudno Rzeczy Pospolitey: zaczym żołnierz, pod tę zwłaszcza zewsząd niebezpieczeństwa, potrzebny iest; ale to namówić, żeby, według dawnego prawa, in centro regni nie byli, ale na miejscach, sobie prawem naznaczonych, przebywali. Porządek chowania ych wedle dawnych artykułów żołnierskich, które w druk podać, z ynimi woiewodstwy także namoc (*sic*) się, y, żeby ie do executyey Ich Mość Panowie hetmani przywołzili, constitutią opatrzyć, y disciplinam militare constitutią też obostrzyć. O ratunkach ku potrzebom Rzeczy Pospolitey, iakieby mieli być, z drugimi Ich Mość Pany Posłami się namówić, y to, co się namówi, tu do bracy odnieść, y postarać się, żeby constitutią czas w Łucku,

dla uważenia tych namów y zawarcia ich, złożony nam był, ale na seymie nic penitus o ratunkach nie stanowić. Conseruaty naszego wojewodstwa żeby in proprio pallatinatu sądzonę byli. Xięgi grodzkie Łuckie, od niemałego czasu, zamknięę y zapieczętowanę są; zaczem obawiać sie trzeba, żeby vetustate temporum y nieopatrznością nie pobutwiały, więc y ludzie wielkie w sprawach swych dla extractów, których s tych xiąg mieć nie mogą, zatrudnienia mają: starać sie, aby pewnę osoby do reuidowania ych deputowani byli, y miejsce na to w zamku Łuckim było ym naznaczonę, y multa pięci set złotych polskich na tego, któryby na czas, w constitutiey mianowany, do reuiziey nie przybył, o co forum peremptorie na trybunał, inter causas offitiey. Rozgraniczenie miedzy Ruskim y Bełzkim z iedney, a Wołyńskim wojewodstwy z drugą stronę, zdawna constitutiami naznaczone iest, dotąd iednak nie doszło, zaczym wielką zwłokę sprawiedliwości, koszty, szkody wiele Ich Mość Panów braciey naszych odnosi: starać sie mają, żeby constitutią Ich Mość Panowie commisarze do tego rozgraniczenia deputowani byli, y miesce ziachania Ich Mość, we dwie niedziele po świętem Michale blisko przysłem, naznaczone, któreto rozgraniczenie od wojewodstwa Bełskiego a potem Ruskiego z Wołyńskim, począć sie ma. Na każdego z Ich Mość Panów commisarzów, którzyby na czas y miesce, w constitutiey mianowanę, do tego actu nie przybyli, albo temere go, nie skończywszy, odiachali, po tysiącu złotych założywszy, która wina damna passis refundowana być ma, o co forum na trybunale peremptorie, inter causas offitiey. I ieśliby też

który z Ich Mość chorobą sie wymawiał, tę iuramentem na trybunale, pozwany, comprobować ma, absentia unius duorum do rozgraniczenia non obstante. Membramy żeby zniesionę byli; ci, którzy ie mają, żeby, przed wyściem roku, do xiąg tego grodu, w którym dłużnik osiadłość ma, ie actykowali. Jeśliby też który osiadłości nie miał, tedy w któremkolwiek, lub w Łuckim, lub Włodzimirskim, lub Krzemienickiem grodzie, ie actykować. A któreby po wyściu roku actykowane nie byli, tę nullius momenti, perpetuis temporibus, poczytanę być mają. Cła nowe, niezwyczajną na rzekach, które są nauigabiles, aby byli zniesionę, pilność czynić. Woźni żeby na pozwach sie podpisowali, a którzyby pisać nie umieli, pieczęci swę do nich przykładali. Executy rzeczy, w ziemstwie osądzonych, wedle constitutij, nie może, iedno sędzia s podsędkiem abo pisarzem, odprawować, a kiedyby sędzia, z iakich przyczyn, odprawować nie mógł, podsędek s pisarzem nie mogą iey odprawować, zaczym wielkie ludziom w sprawach omieszkiwanie y szkody necessario być muszą: starać sie s pilnością Ich Mość Panowie Posłowie mają, żeby constitutia taka była, ieśliby sam sędzia, dla iakich impedimentów, executy odprawić nie mógł, żeby, za zleceniem sędziego, podsędek s pisarzem mógł ią odprawić, którato executia takieyże wagi ma być, iako gdyby sam sędzia prezens na niey był; tym kształtem sprawiedliwości ludzkiej pośpiech sie uczyni. Niektórzy z Ich Mość Panów braciey naszych znacznych przez listy sie na seymiku uskarżali, że dla tego na seymik sie nie stawili, yż listy seymikowę ich nie doszły, co snać s tey miary sie stało, że z cancellarij Jego

Królewskiej Mości s tytułami listy do grodu są przyniesionę, zaczym, niewiadomością, nieuważeniem znacznieszych tuteyszych obywatelów, listy do drugich, którzyby sie podobno bez nich obeysć mogli y na seymikach nie bywają, dirigowano. Przestrzec w tey mierze cancellarią, żeby wedle starodawnych zwyczajów, bez tytułów do grodów listy odsyłano; w grodziech snadnie to uważyc mogą, komu ie intitulować. Ich Mość Pany Posły tem obowięzujemy, żeby zaraz, skoro sie constitutie zawrą, pieczętarza o exemplarz ich pisany, s podpisem Jego Mościa y pieczęcią coronną, solicitowali y nam go przynieśli. W którychto wszytkich wysz mianowanych artykułach, z wiadomością y radą Ich Mość Panów senatorów naszych, Ich Mość Panowie Posłowie postempować mają, których fide et honore obowięzujemy, żeby za priuatami swemi uganiać sie nie wazyli, ale samo telko bonum publicum, iako cni patrici, na pilney pieczy mając, iako nawiętsze mogą, staranie czynili, żeby tak w tych naszych zleceniach, które sama nasza miłość przeciwko Jego Królewskiej Mości, panu y głowie naszej, miłość przeciwko oyczyźnie, prawom, swobodom y wolnościom na nas wycisnęła, sobie postempowali, iakoby od Boga błogosławienstwo iego święte, od nas słuszną pochwałę, podziękowanie słuszne odnieśli. Za Jego Mością Panem Braclawskim, starostą y klucznikiem Łuckim, pilnę instantie uczynić o potwierdzenie constitutią przywileiu Jego Królewskiej Mości, na wolność miasteczku Jego Mości Tuczynu nadanego: barzo to blahe, za wielkie Jego Mości in Re Publica merita, benefitium. Za oycem Jego Mością mitropolitą Kiiowskim prosić, żeby Ich Mość Pano-

wie Posłowie pilne, w sprawie Jego Mości, która w Wilnie na trybunale osądzona iest, weyrzeli, y, ieśliby ukrzywdzony był, o ukoienie Jego Mości, do Jego Królewskiej Mości y senatu, sie przyczynili. Xiążę Jego Mość Czartoryskie takich zasług iest, że znaczney łaski, znaczney nagrody Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey godzien; uniżenie Jego Królewską Mość prosić, żeby, miłościwy wzgląd na Jego Mość mając, primum vacans, które sie otworzy, Jego Mości conferować y szczodrobliwością swą pańską, do dalszych służb swoich y Rzeczy Pospolitey, Jego Mości przychęć raczył. Za Jego Mością Panem Adamem Prusinowskim, podkomorzym Włodzimirskim, żeby sprawę o tyrańskie wespiączki zabicie Jego Mości Pana Caspra Prusinowskiego Jego Królewska Mość na tem seymie, z miłościwey łaski swey, sądzić raczył, Ich Mość Panowie Posłowie staranie mają czynić. Jego Mość Pan Chrinnicky, łowczy Wołyńsky, na wielu expeditiach woiennych, z odwazieniem zdrowia, z nielutowaniem kosztów znacznych, Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey służył: sluszna iest, aby Jego Królewska Mość zasługi Jego Mości digna mercede prosequatur et ultro currenti calcar do usługowania sobie y Rzeczy Pospolitey dodał, o co pilnie Ich Mość Panowie Posłowie Jego Królewską Mość prosić mają. Niektórę dobra do archimandrystwa Żydyczyńskiego, dzierzawy na ten czas Jego Mości oycy Bałabuna, dobrego, cnotliwego, bogoboynego człowieka, należące, nieiakiemu oycu Arkudemu Grekowi dane są. Isz sie to stało contra mentem fundatoris, którą mere cerkwi Żydyczyńskiej tę dobra incorporował, gorąco Jego Królewskiej Mości prosić, żeby

ie tożże cerkwi znowu, z miłościwey łaski swey pańskiej, iako narychley przywrócić raczył. Non desunt rationes Jego Królewskiej Mości z ynych miar oycu Arkudemu liberalitatem swą pokazać. Jego Mość Pan Czermkowsky, podstoly Lubelsky, prawie wszystek swóy wiek na służbach świętych pamięci królów Ich Mość, Augusta y Stephana, godnie, nie bez wielkich kosztów, prac, trudów, gardłowania, strawił; ma pewną zasłużoną summę pieniędzy w skarbie Jego Królewskiej Mości, na co y documenta miałby mieć: sedullam Ich Mość dabunt operam, żeby Jego Mości ta zapłata, iako narychley, doysć mogła, y tą dosyć słabą wysługą sie ucieszył. Przeszłem zapendem rokoshowym, Jego Mość Pan Dzierzek, podsędek Lubelsky, dobrze zasłużony człowiek, do obrazy Jego Królewskiej Mości occasionem praebuit; wiele takich bez urazu s tey toni emergerunt; on nieborak uniósł, wysługę utracił: prosić Jego Królewskiej Mości, iako napilniey, żeby Jego Mości przywrócona była. Zacnę białęgłowy: Ich Mość Pani Podorecka y Pani Tymińska, przełożyli nam, że wielkie zatrudnienie prawne, od którego donatariusza Jego Królewskiej Mości, strony woytowstwa swego dziedzicznego Hrodelskiego, z wielką fatigą, z wielkim kosztem, ponoszą: prosić, żeby od nich wolni byli, a Pan donatariusz, jeśli zasłużony iest, z ynych miar niech munificentiey Jego Królewskiej Mości zażywa. Sprawa Jego Mości Pana Ławrina Drewińskiego, cześnika Wołyńskiego, s Pany Nieborskimi y Kłodnickimi żeby na tym seymie sądzona była, Ich Mość Panowie Posłowie starać sie mają. Meritis Jego Mości Pan Oleszka, woyskiego Włodzimirskiego, secretarza Jego

Królewskiej Mości, iure quodam, wdzięczność nagrody od Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey debetur; bo, minąwszy dawniejsze, Jego Mość posługę świeżą do Kazigiera, cara Perekopskiego, z wielkim nakładem, z wielką przewagą zdrowia, odprawił: prosić Jego Królewską Mość, aby, za tak nakładną, pracowitą, krwawą służbę swę, słuszną nagrodę odnieść mógł. Dobrze wiadomę są nietelko tu naszego kraiu, ale y wszystkim ludziom, usługowania Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey w rzemieśle rycerskim Jego Mości Pana Szymona Charlesskiego, rotmistrza Jego Królewskiej Mości, w których, od Połocka poczawszy, nie ustawał, iuż arkabuskie, iuż piesze roty, iuż pocty znaczną, swem własnem wielkim kosztem wodząc, na nacięszą razy, harce, szturmy, sine ullo respectu vitae, sie narażając, uniżenie Jego Królewską Mość suplikował, żeby onę posługi iego nagrodzone byli. Pod sądzeniem ziemskich y grodzkich roków Krzemienieckich, które pokojem pospolitym obwarowane są, Jego Mość Pan Mikołay Bohowityn Szumbarsky, gdy do zamku tamecznego iachał, przez Pany Alexandra Plizyńskiego, Pawła Łosiatyńskiego, Siemiona Łyka, bez wszelakich przyczyn, okrutnie zamordowany; iest iuż ta sprawa w areście: usilnie Ich Mość Panowie Posłowie o dosądzenie iey prosić mają. Ich Mość Panowie Żorawniczcy, claris w tych tu kraiach natalibus, uniżenie Jego Królewskiej Mości proszą, żeby sprawa Ich Mość o Swiniuchy, która przez tak wiele seymów in suspenso była, a Ich Mość coraz iey na seymie pilnując, coraz też o wielkie impensa przychodzą, na tym seymie, przez żadnych zwłók, odsądzona być mogła, do czego, że-

by, iako naypilnieysze mogą, Ich Mość Panowie Posłowie starania przyłożyli, Ich Mość prosili, abo iako ynę, tak y ta na trybunale sądzona była. Miasto Łuck, w tem tu naszym kraiu nagłównieysze, do którego na seymiki ellecticy, roki ziemskie, roczki grodzkie y yne ziazdy często sie kupiemy, y w którym iuż z łaski Bożey collegium Jeznickie, y dla rozimnożenia chwały Bożey, y dla ćwiczenia dziatki, poczyna sie krzewić, tak od rokoszian, iako y od kwarcianych y Brzeskich żołnierzów wielkie angarie odnieśli y dotąd od kwarcianych odnoszą, uniżenie Jego Królewską Mość to miasto supplicuie, żeby od leż żołnierskich wolnę było, za któremi Panowie żołnirze y nam samym nie mogą być iedno ciężcy, y do nauki dziatkom wielkieby przeszkody być musieli. Supplikuią y o to, żeby niezmiernę, pod iarmarki, ceł, myt y ynych podatków wyciągania umoderowanę byli; bo za tym wyciąganiem, iako sprawę daią, wielki sie wstręt ludziom kupieckim do iezdżenia na iarmark dzieie; summa sedullitate to ich postulatam Jego Królewskiej Mości zalecić.

У тоє инструкции печатей ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Волинского дванадцеть, а подпись рукъ тыми словы:

Janusz z Ostroga Zasławsky, woiewoda Wołyńsky, ręką swą.

Alexander xiążę z Ostroga Zasławsky, C. W., manu propria.

Andrzej Zahorowsky.

Ławrenty Drewiński, czesznik Wołyńsky.

Alexander Zahorowsky.

Krzysztofh Sieniuta.

Abram Sieniuta, manu propria.

Michał Hulewicz, marszałek koła rycerskiego na seymiku
Łuckim.

Marek Żorawnicky, własną ręką.

Jan Żorawnicky, ręką.

A. Hulewicz.

Jan Zahorowsky.

Piotr Zahorowsky.

Котораяжъ то инструкция, за поданемъ вышъречо-
ныхъ особъ, а за принятемъ моимъ, вся, спочатку ажъ
до конца, до книгъ вгородскихъ Луцкихъ есть уписана.

Книга вродская Луцкая 1608 года, листъ 5 — 13.

ХІ.

Инструкція дворянъ Волинскихъ, отправленныхъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1616 году. Дворяне просятъ короля о томъ, чтобы исполнялъ свои обязанности согласно съ постановленіями, подтвержденными его присягою. Жалоба на притѣсненія, претерпѣваемыя православною церковію. Просьбы объ исправленіи законовъ и объ освобожденіи города Луцка отъ военнаго постоя. О силѣ декретовъ трибунальскихъ. О содержаніи кварціоннаго войска. Ходатайство о возвращеніи монастырямъ Кіевопечерскому и Жидичинскому отнятыхъ имѣній и о награжденіи дворянъ Волинскихъ, оказавшихъ услуги государству. 1616 марта 8.

Року тисеча шестсотъ шестнадцатого, месеца марца, десятого дѣня.

До уряду и книгъ нинешнихъ кгородскихъ. Луцкихъ, до мене Якуба Окгородзинского, буркграбего и наместника подстароства Луцького, пришедши обличне урожоные ихъ милости: панъ Михалъ Хриницький, маршалокъ на сеймику теперешнемъ Луцькомъ, на день осмый месеца марца, въ року звышъ написаномъ припадаючомъ и одправованомъ, будучий, и панъ Адамъ Хомякъ, а панъ Гелиашъ Бабин-

ский, инъструкцыю отъ всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Волинъского, на вышъ менованый сеймикъ до Луцька згромажонныхъ, съ печатъми и съ подписами рукъ ихъ милостей, на сеймъ валный Варшавъский, въ року нинешнемъ тисеча шестсотъ шестнадъцетомъ припадающий, ихъ милости паномъ посломъ воеводства своего, въ ней менованымъ, даную, для уписаня въ книги нинешние кгородские Луцькие, церъ облятамъ, именемъ ихъ милости, подали, просечи, абы принята и до книгъ уписана была, которую я врядъ, для вписаня до книгъ приимуючи, передъ собою читати казаль, и такъ се въ себе писмомъ полскимъ писаная маеть :

Instructia Ich Mościom Panom Posłom naszym na seim teraznieyszy walny coronny, w roku teraznieyszem tysiąc sześćset szesnastem przypadający, obranym, dana. To iest Ich Mościom: Wielmożnemu Panu Jakubowi Sobieskiemu, woiewodziezowi Lubelskiemu, Panu Alexandrowi Chrynickiemu, łowczemu Wołyńskiemu, Panu Ławrętiowi Drzewińskiemu, czaśnikowi Wołyńskiemu, Panu Michałowi Januszewiczowi Hulewiczowi, Panu Alexandrowi Puzynie, a Panu Alexandrowi Welihorskiemu, którzy, po zaleczeniu służb naszych naniższych, oddania wiernego poddaństwa naszego Jego Królewskiej Mości y podziękowania uniżenie za obmyśliwanie pokoju y rządu w oyczyźnie naszej, wedle punctów w tey instrukty naszej, Ich Mościom dany, sprawować sie mają. Iż z wielkym żalem y niemałą Rzeczy Pospolitey szkoda patrzać sie musiało, że po wielekroć, w tak nagłych potrzebach y sprawach Rzeczy Pospolitey, do

których poratowania y podparcia przychodzić nie mogło, a to z dyffidency, która się zawzięła w ludziach. czemu zabiegaiącz, aby confidentia Jego Królewskiej Mości ku nam poddanym, y nasza miłość poddanych do Pana tem sie barziefy krzewiła, a sprawy seymowe y postanowienia aby swói effect brali, znosić sie z Ich Mościami Pany posłami coronnych wojewodstw Panowie posłowie naszi mają, y w to weydrzcć pilnie, czo za przyczyna tego iest; przytem, czemyb sie nie dosić działo pactis conuentis y prawem poprzysiężonym, tak in publicis, iako yn priuatis, prosić Jego Królewskiej Mości, aby temu we wszystkim, podług przysięg Jego Królewskiej Mości, dosić sie stało. A iż wielkie odia y diffidencie y zatrudnienia seymów y spraw dzieią sie, a to względem różnego nabożęstwa, zaczym też tak religy Grecky ludziom, pod posłuszęstwem swego patriarchy będączem, jako y drugich, w nabożęstwie z nami rozróznionemi, w nabożęstwie na czerkwie y udespekto-waniu, y gwałtem przymuszaniu popów do posłuszęstwa im niezwykłego, mimą assecuracją świeżą w constitucy opisa-ną, przeciwko którey, mimo prawo, o tem decreta względem nieposłuszęstwa na nich są na trybunałach w Coronie y w Wielkim Xięstwie Litewskim otrzymanę, także y w nachodzeniu na zbory y domy slacheczkię y miesca takię, w których ludzie różny religy nabożęstwa swę odprawuią, a będącz prawem pokoju pospolitego y przysięgą królów Ich Mościów, panów naszych, upewnieni, zaczym boie y szkody odnoszą: prosić mają panowie bracia naszy, aby im tego u Jego Królewskiej Mości, podług powinności swey, z obowiązku uniei, pomocz raczyli, aby, podług poprzysię-

zonych praw, przywileiów, wolności, a osobliwie przywileiu uniei czałe we wszystkich państwach zachowane byli. Władcyestwo Włodzimirskie, iż też przeciw iasnemu prawu y przywileiowi naszemu, na uniei nam danemu, y też constitutiei coronationis, iest oddane nieiakiemu Morochowskiemu, nie indigenie woiewodstwa naszego, y o to maia sollenniter upomnić się y prosić drugich Ich Mościów Panów posłów woiewodstw coronnych y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, aby dopomogli prosić Jego Królewskiej Mości, żeby, w tem według prawa naszego postąpiwszy, obywatelowi woiewodstwa Wołyńskiego, slachcicowi osiadłemu, to władcyestwo zaraz conferować raczył. A iż banitie na przeszłych trybunałach względem religi, tak na osobach duchownych iako y świeczkich, non praestite obedientiae otrzymanę są, tedy serio Ichmość Panowie posłowie o to się starać maia, żeby sposób namówiony mógł być do uspokojenia w takowych sprawach y do zniesienia tych banitiei. Na żaden zaciąg woienny, ani podatkiem, ani pozwoleniem zaciągać sie Panowie posłowie naszy nie maia, ale, ieśliby Rzecz Pospolita wszystka zgodnie bellum defensionium być potrzebną upatrowała, równo ze wszystkimi nie wzbraniać się pospolitego ruszenia, podług dawnych praw y porządkiem, prawem opisanych. ni w czem ich nie odstępując. Jeśliby też woiewodstwa coronne, wszystko zgodnic, mimo pospolite ruszenie, w sposób iaky mszey belli defensionui obmyślili, tedy to Panowie posłowie naszy do nas bracy swy, nie concludując tam, donieść maia. Artykułów wszystkich, od Panów bracy naszych woiewodstw coronnych na tem seymie wniesionych, któreby czałość praw y

wolności naszych. od Jego Królewskiej Mości poprzysiężonych, zatrzymywali, Panowie posłowie naszy Ich Mościom dopomocz mają. Correcturę praw ieśliby sobie stany coronne namówili, mają Panowie posłowie naszą ostrzec tego, aby woiewodstwo nasze, którą sie inszem prawem sãdzi. correcturę praw swych, gdyby im tego potrzeba ukazowała, prawem warowaną. onę sobie namówili, pod tę nie podlegając. O sposobie sãdzenia criminalów mają sie Panowie posłowie naszy znaszać z gurnemi woiewodstwy; iednak, aby woiewodstwa naszego sprawy, którą za pirwszym mandatem rok zawity miwaili, żeby iuż za pirwszym mandatem pirwszẽ niestanie. według zwyczajów woiewodstw coronnych, o criminalach sãdzonych uprzedzał, starać sie o to mają. takżẽ y o pewny dzieñ do sãdzenia spraw naszych y prosić mają. co constituciã warować. Okazowanie dla lepszey gotowości przeciw nieprzyiaciela coronnego, poruczamy, aby reassumowali constituciã o tem przesłego seymu anni tysiąc sześcet trzinastego uczynionã, a pokazowanie pod Łuckiem w polu miedzy Teremnym a Dworcem na czas y dzieñ (*пробѣлѣ*) w roku teraznieyszym naznaczono było, na którym ziezdzie, aby pokóy zachowany był, prawem obostrycz y ekzequitiã przeciw występnych namówić. A ktohy miał w różnych woiewodstwach maiejności swę, aby, gdy sie w iednym woiewodstwie okaże, choćby sie w drugich nie okazował, żadnych pen nie ponosił. Sprawy de bonis nullo iure receptis, mianowicie Ich Mości Panów Żorawnickich o Swiniuchy, a Panów Czerniewskich o Woynin, które na deliberaciey zostali, prosić, aby na tem seymie decidowanę byli. Do reuisy

xiąg Łuckich sądowych grodzkich niedorecuidowanych, także y podkomorskich Krzemienieckich, aby deputaci naznaczone byli w tem roku tysiąc sześćset sześćnastem. Burgrabio-
wie, także podpiskowie ziemscy y grodscy starszy, aby
byli ludzie stanu słahczekiego, przysięgli et non fictę pos-
sessionati, którą przysięgę, aby w urzędziech tychże, in
praesentia nobilium, na rokach albo roczkach odprawić byli
powinni. Miasto Łuczka, w którym seymiki, roky y roczki
odprawowane bywają, do tego collegium, w którym dziatki
narodu szlahczekiego czwiczenia biorą, aby od stanowisk
panów żołnirzów kwarcianych prawem uwolnione było,
gdyż stanowiska panom żołnirzom mieysce iest ukazane
constitucją anni tysięcznego sześćsetnego dziewiętego, o co
sie s pilnością Panowie posłowie starać mają. Uskarżał
sie też w kole naszym xiąże Jego Mość Jerzey Czartory-
sky, że, za daniem sprawy przez Pana Krasieńskiego y in-
szych, wydano list s cancellarię, s podpisem Jego Kró-
lewskięj Mości, urażliwie do xiążęcia Jego Mości Czarto-
ryskiego pisany; przeto Panowie posłowie naszymy mają dać
o tem Jego Królewskięj Mości sprawę, że to niesłusznie
udano xiążęcia Jego Mości, bo on nad prawo małżanky
swey nie uczynił, y na tego, który takim listem xią-
żęcia Jego Mości zaniusł, aby animaduersia była uczynio-
na, y żeby imposterum takie listy z cancellary, yż prawem
pospolitym iest obwarowano, nie byli więczey wydawane.
Starać sie też mają, aby Pan podskarbi liczbę gruntowną
uczynić był powinien na seymie teraznieyszem, a iесли dla
krótkości czasu to na seymie być nie może, czas aby był
złożony y mieszcze, y deputacy przysięgli mianowani, przed

którymiby ta liczba uczyniona była, która aby na przysłym po tem seymie in medium przyniesiona była. Decreta trybunalskie aby, iako ultimae instantiae iudicy, in suo robore et autoritate zostawali, y w żadną disquizyciaie przywozdonę nie byli, y inhibicie s kancellary Jego Królewskiej Mości aby wydawanę nie byli, y owszem, ieśliby którymi decretami zadwornymi ubliżenie sie stało, aby in pristinam autoritatem przywroczonę y sacrosancte trzymanę byli, na czim interest toti nobilitati, inaczey bowim niczby czałego, nic pewnego nie było. A iż s tey nowy lustraciy pokazać sie może auctia quarty, tego doizrzyć, aby do oney pirwszey przyłączona była, a quarta przesłych lat gdzieby sie obracała, gdyż żołnirz quarciany w służbie nie iest, aby sie pilnie dowiedzieli, ieśli sie nie na to obracza, na co sacrosancte obraczana być miała, prawem opisanym, z drugimi Ich Mość Pany posłami, poparli. Żołnirz quarciany ieśli będzie, leże swoię aby na Ukrainie, w dobrach Króla Jego Mości, odprawował, zimie a lecie obozem, a kiedy płacza przypadnie, aby towarzystwo pewnę wysyłanę było a nie s chorągwiami sie po zapłate pomykali. Domagać sie też mają, aby constitucia anni millesimi quingentesimi nonagesimi primi y millesimi quingentesimi nonagesimi tertiy de disciplina millitari do ekzequocy przywiedzione byli. Człowiek zacny, Jego Mość Pan Zygmunt Bałazy, przyszed do nielasky Jego Cessarskiej Mości, za tem instancją gorącą uczynić, y prosić Jego Królewskiej Mości Panowie posłowie nasi mają, iako za człowiekiem, z domu swego wielkim y w coronie Polskiej z wielu zacnych familij spowinowaconym, aby Jego Królewska Mość do Je-

go Czesarskiej Mości przyczynić się raczył, aby mu Jego Czesarska Mość łaskie swą pokazał, o co Ich Mość Panów posłów prosić, aby tę proźbę unanimiter wnieść do Jego Królewskiej Mości chcieli; także też y list swój aby do Jego Czesarskiej Mości, ex connuentu hoc commiciorum, dali; o takyż list y do senatu instantią uczynić. Prosić za Jego Mością chorążem Kyiewskim mają Panowie posłowie nasi, żeby Jego Królewska Mość y Rzecz Pospolita, pomniacz na zasługi domu Jego Mości samego, tudzież y syna Jego Mości, którzy niepoiednokróć oddawali Rzeczy Pospolitey, chowaiacz ię, według zasług Ich Mościów, lenne na Hnidawie było dana, o co s pilnością sie mają starać Panowie posłowie. A iż poborca nasz Wołyńsky, Jego Mość kniaź Alexander Puzina, tak od Jego Mości Pana podskarbiego, iako y od Jego Mości Pana instigatora coronnego, strony nowych ekzakcy, turbacieę prawnę odnosi, to iest o nową slachte, o lichwiarze, o summy starę na starostwa, które sie u nas nie naiduią, więcz, że, podczas zapłaty stołecznemu żołnierzowi, zostawszy poborca, przy poborze oraz za dwie lecie dwoie czopowę, nad przesłe arędy podwyszonę, decretem Radomskim przymuszony, z wielką szkodą y uszczyrbkiem maiętności swey, zapłacił, defalcaciey żadney (względem pogorzelisk y przesków od nieprzyaciela coronnego) nie odniósł, prosić Ich Mościom Panom posłom naszym Jego Królewskiej Mości zleczamy, aby od tego wszystkiego Pan poborca nasz wolnym był.

Petita. Za Jego Mością Panem podkomorzym Podolskim wnieść do Jego Królewskiej Mości, senatu y koła ryczerskiego proźbę Ich Mość Panowie Posłowie mają, aby Jego Kró-

lewska Mość miłościwy względ mieć raczył, iakoby on dziatky swoje, które, oraz z majątnością swoją, do nieprzyiaciela krzyża świętego y coronnego stracił, onę wyswobodzić mógł, za miłościwym poratowaniem Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey. Ich Mość Panowie posłowie starać się mają, aby przywiley od Jego Królewskiej Mości na myto w imieniu Owłuczynie y Woli Owłuczynskiej, za petytami od Ich Mościów Panów posłów podczas seymu przeszłego rozerwanego, Jego Mości Panu pisarzowi Włodzimirskiemu conferowany in vim approbationis, aby tem lepszy robor tego przywileiu był, Ich Mość Panowie rada stanu oboiga, coronnego y Wielkiego Xiestwa Litewskiego, w constitucią, inhaerendo priuilegio S. R. Maiestatis, wpisać y włożyć, z miłościwey łasky swey, raczyli roskazać. Za Ich Mościami oicami archymandritami: Kyiowskim Pieczarskim y Żydyczyńskim, aby dobra tych manastyrów, przez księdza Rudskiego y Graeca Arcadea dawno zabranę, bezprawnie od manastyrów oddalonę, aby im przywruczonę byli. Iż Piasky Jego Mości Pana Stanisława Orzechowskiego funditus przez ogień są zniesionę, a wielom s kraiów naszych są przygodnę, intercesią do Króla Jego Mości uczynić, aby libertacia od poboru y czopowego do lat dziesiąciu conferowana temu miasteczku była. Prosić mają Panowie posłowie naszy za Panem Krystophem Charleńskim, dworzaniniem Króla Jego Mości, więcz y za wszystkim domem onego, y bratem, więźniem Moskiewskim będączem, aby Jego Królewska Mość, chętnie y życzliwie, tam in toga, quam in sago, zasługę ich, szczodrobliwą łaską swą pańską, nagrodzić raczył. Wniesiona iest żałośna

skarga do koła naszego od Jego Mości Pana Stanisława Piotrowskiego s Piotrowicz na pewną osobę, żołnirze sconfederowaną, że, podczas confederacy albo Coniuracy swey, naiachawszy na dom Jego Mości w Koczkorowczach, more guerico atque hostili, czeladź posiekli, zbiór domowy zabrali, y prawie ze wszystkiego złupili y zdarli; mają Panowie posłowie naszy uniżenie Króla Jego Mości prosić, aby tę sprawę s temi osobami, którym wiąna dana iest, sądzić raczył, iakoby, w tem żalu swym, Jego Mość Pan Piotrowsky, uczynieniem sprawiedliwości, ucontentował sie. Za Jey Mością Panią Smykowską Ich Mość Panowie posłowie naszy Króla Jego Mości prosić mają, aby sprawa o zabicie małżaka iey na terazniejszym seymie sądzona była. Za Panem Markiem Maczyńskim, który, lata swę strawiwszy na służbie Rzeczy Pospolitey, teraz, za wtargnieniem cara Tatarskiego y za wzięciem przezeń Felstina, iako na maiętności leżący, tak y na ruchomych rzeczach y wszestkley chudobie iest zebrany, prosić Jego Królewskicy Mości, aby Pańską łaskę swą ukazawszy, onego opatrzył. Ich Mość Panowie posłowie mają prosić za Jego Mością Panem Jerzem Sczuckim, rotmistrzem Jego Królewskicy Mości, który, strawiwszy na posłudze Rzeczy Pospolitey y Króla Jego Mości lata swoię, y teraz świezo na Smoleńsku służył, trud y zdrowie y stratę maiętności odniósł, aby nagrodę od Jego Królewskicy Mości y Rzeczy Pospolitey mógł mieć. Za Panem Walerianem Słazkim, który w niewinności onego, za skaraniem Pańskim, iest czci in contumaciam odsądzony, tedy Ich Mość Panowie posłowie mają sie o to s pilnością starać, wespół z drugimy woiewodstwuy gurnymi, u Jego

Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, aby był do czci przywruczony, także y za inszemi, którzy są niewinni. Za Panem Mikołaiem Kostuszkiewiczem, który, za naszą wiadomością, że sie tey confederacy nie tknoł, y po zaczęciu tey confederacy y weściu żołnirzkym w państwa Króla Jego Mości, mało nie w rok, za pozwoleniem Jego Mości Pana hetmana Litewskiego, przyszedł, prosić maia serio Panowie posłowie naszy, aby Jego Królewska Mość s tych mandatów onego wolnym uczynić raczył. Za Panem Fedorem Woroniczem, który, za naszą wiadomością, tey confederacyey sie nie tknoł y po zaczęciu oney y weściu żołnirskim w państwa Króla Jego Mości, mało nie w rok, za pozwoleniem Jego Mości Pana hetmana Litewskiego, przyszedł, prosić maia serio Rzeczy Pospolitey posłowie Jego Królewskiej Mości y senatu, aby s tych mandatów był wolen. Iż Jego Mość Pan Iwan Chrinicky, sędzia ziemsky Łucky, most na rrzece Styre na gościnczu wielkim, w maiętności swey dziedzicney Chrynikach, dla przyjazdu, niemałym kosztem zbudował, a ten most ustawiczoney wielkiej naprawy potrzebuie; przeto Ich Mość Panowie posłowie Króla Jego Mości prosić maia, aby commisia z cancellary Jego Królewskiej Mości wydana była, y comisarze dla oszacowania y postanowienia słusznego myta, na naprawę tego mostu, zesłani byli. Za Jego Mością Panem łowczem Wołyńskiem, który lata swę na służbie Rzeczy Pospolitey, po wszystkie expedicie, Inflanskie, Multańskie y Wołoskie, z odwagą zdrowia y maiętności strawił, y teraz ustawicznie służyć Rzeczy Pospolitey nie omieskywa, prosić Jego Królewskiej Mości Panowie posłowie naszy maia,

aby tę jego odważną posługę nagrodzoną byli. Pan Krogulecky, starożytny słachcic, iż iest urażony barzo na honorze od Pana Montulta, obywatela wojewodstwa Wołyńskiego, prosić Jego Królewską Mość Ich Mość Panowie posłowie nasi mają, aby tę sprawę Jego Królewską Mość sądzić raczył. Prosić Panowie posłowie mają Jego Królewskiej Mości za bracią naszą, w więzieniu Moskiewskim będącą, których eliberowaniu, ponieważ, za uporem Moskiewskim, na przesły commisiey, zamiana na ich więźnie w rękę Króla Jego Mości będącę, nie doszła, przeto, aby do wyswobozenia onych sposoby insze iakié wynalezoné być mogli, prosić gorąco Jego Królewskiej Mości mają. To do artykułu należy, iż od wojewodstwa Kyiowskiego, przez commisarze, do kылkudziesiąt wsy slacheczkych, zdawna do wojewodstwa Kyiowskiego należących, są do xięstwa Litewskiego odgraniczoné, mają sie namówić y porozumieć Panowie posłowie nasi s Pany posłami Kyiowskymi, aby ta commisia, uczyniona szkodą granicz coronnych, na swym placu nie została, ale inszi commisarze, pro melioratione tych tam granicz, byli naznaczeni. gdyż ta przesła, przez bytności obywatelów ziemie Kyiowsky, staćby sie miała Działo sie na seymiku w Łucku, dnia ósmego, miesiąca marca, roku pańskiego tysiącznego sześćsetnego szesnastego.

У тоє інструкції печати притиснене а підписи рукъ ихъ милости, пановъ обывателовъ воеводства Волинского, въ тые слова:

Janusz z Ostroga, wojewoda Wołyński, ręką swą.

Jerzey xiążę Czartoryskie, manu propria.

Jerzey xiążę Zasławskie, ręką swą.

Hawryło Hosky, chorąży Kyiowsky, ręką.

Jan Żorawnicki, podkomorzy Krzemieniecky, ręką swą.

Iwan Chrinicki, sędzia ziemski Łucky, ręką swą.

Jerzey Owłoczymsky, pisarz ziemski Włodzimirsky.

Andrzej Hulewicz, manu propria.

Adam Ursuł Rudecky, manu propria.

Alexander Zubczewsky.

Wasiley Babiński, manu propria.

Marcin Czaplicz Szpanowsky.

Eliasz Babiński.

Phedor Hulewicz Woityński.

Adam Chomiak, ręką.

Stanisław Wolsky, ręką swą.

Mikołai Święcicki, ręką własną.

Także y inych wiela slachty, obywatelów ziemie Wołyński, a przytem y Jego Mości Pana marszałka koła tego urodzonego Jego Mości Pana Michała Chrinickiego, podpis ręki temi słowy:

Michał Chrinicki, marszałek koła tego, manu propria.

Котораяжъ то инструкция, за поданемъ вышь речоныхъ особъ, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ кгородскихъ Луцкихъ есть уписана.

Лаврѣнтій Древинскій, чашникъ и посель воеводства Волынскаго, тотъ орииналъ до рукъ моихъ взялъ.

Книга городская Луцкая 1616 года, листъ 225.

ХІІ.

Инструкція дворянъ Кіевскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1618 году. Просьбы о народномъ ополченіи для защиты отъ Турковъ и Татаръ, объ уничтоженіи или ограниченіи сословія Козаковъ, о заключеніи мира съ Москвою, о сохраненіи древнихъ правъ, предоставленныхъ лицамъ православнаго исповѣданія и о прекращеніи религіозныхъ преслѣдованій, о люстраціи королевскихъ имѣній, о раздачѣ вакантныхъ должностей и объ устройствѣ судовъ въ воеводствѣ Кіевскомъ, о повѣркѣ государствѣнныхъ доходовъ и равномерной раскладкѣ податей. Ходатайство о Кіевопечерской Лаврѣ и сохраненіи правъ, ей предоставленныхъ. О назначеніи комиссаровъ для изслѣдованія безпорядковъ, производимыхъ Козаками въ воеводствѣ Кіевскомъ. Объ исполненіи судебныхъ приговоровъ надъ баннитами. Жалобы дворянъ на мѣщанъ Кіевскихъ. Просьбы объ освобожденіи помѣщичьихъ имѣній отъ военного постоя, объ освобожденіи плѣнныхъ, задержанныхъ въ Москвѣ и о награжденіи дворянъ Кіевскихъ, оказавшихъ услуги государству. 1618 декабря 11.

Року 1618, месеца декабра, 11 дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Житомирскомъ, передо мною Яномъ Галчиновъ-

скимъ подъястаростимъ Житомирскимъ, постановившимъ очевидно впрожоный его милость панъ Федоръ Сусъчанъскій Проскура, писарь земскій воеводства Киевскаго а маршалокъ на тотъ часъ згоды, черезъ усихъ ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Киевскаго, дня сегоднешнего одинадцатого, месеца декабра, отъ его королевское милости, для обраня спосродку себе пословъ на сеймъ валный, въ року, дасть Панъ Богъ, пришломъ тисеча шестьсотъ деветнадцатомъ, у Варшаве, дня двадцать второго, месеца генвара, припадающій, назначоный, тутъ до Житомира, яко на местце звыклое, зъехалихсе, обраный, подалъ перъ облятамъ инструкцію съ печатю и съ подписомъ руки своей, именемъ тыхже всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей, черезъ оныхъ згодне и порядне списанук, а ихъ милостямъ паномъ посломъ своимъ, ниже менованымъ, злеконую, о чомъ ширей тая инструкция въ себе всю ричь замыкаетъ, жадаючи, абы принята и до книгъ замку его королевское милости Житомирскаго уписана была, которую я врядъ прыймуючи и читаюу слышачи, уписать еси казалъ, и такъ се въ себе, слово отъ слова, писмомъ полскимъ маеть:

Instrukcyя Ich M. P. P. posłom naszym na seym walny coronny Warszawsky, w roku 1619 d. 22 miesiąca stycznia przypadający, tho iest: Jego Mości Panu Romanowi Hosckiemu, podkomorzemu Włodzimierskiemu, Jego Mości Panu Tomaszowi Ryńkiewiczowi Sklinskiemu, staroście Zygwulskiemu, y Jego Mości Panu Steffanowi Niemiriczowi, od nas, obywatelów woiewodztwa Kiiowskiego, którzyśmy

się na seymik Żytomiersky, dnia iedenastego miesiąca decembra, w roku terazniejszym 1618, od Jego Kr. Mości złożony, ziechali, dana, a to w ten sposob: podziękowawszy Jego Kr. Mości, panu naszemu miłościwemu, za to, które o nas y o oyczyźnie naszej czynić raczy, obmyślwanie, a to w zabiezeniu, możemy rzec, ostatney zguby naszej od nieprziaciół krzyża świętego y naszych, Turków y Tatarów, także y inszych wszelakich niebezpieczeństw R. Pta naszą, z różnych strón zachodzących, prosić Jego Kr. Mości, pana naszego miłościwego, aby y do końca, miłościwie a oycowskie, o uspokoieniu Rzeczy Pospolitey naszej, od tych nieprziaciół, wyżey mianowanych, obmyślawać, także y o inszych wszelakich niebezpieczeństwach, R. Pta zachodzących, raczył. Na zabiezenie czemu wszistkiemu, ma bydź namówione, na tym prziszłym seymie, pospolite ruszenie, które w ręku Jego Kr. Mości, pana naszego miłościwego, ma cale zostawać. O zatrzymaniu dawney przyiaźni z cessarzem Tureckim, która z swowoleństwa Kozackiego targa się, prosić pilno Jego Kr. Mości, pana naszego miłościwego, aby to łotrowstwo Kozackie zniósł, abo ich w klubę dawną, żeby nas s cesarzem Tureckim więcej nie wadzili. wprawić rozkazał. Także upominki Tatarom, dla których nieoddawania R. Pta wielką a nieoszacowaną szkodę y niebezpieczeństwo cierpi, oddawać na każdy rok rozkazał; gdyż na to dawno pogłównne żydowskie, fordan y składne winne iest naznaczono, także by, według namowy, na seymie takrocznim uczynioney, s cesarzem Tureckim y Tatary pokóci gruntowny uczynić się mógł. Poparcie woyny Moskiewskiey pod ten czas niebezpieczeństw,

na R. Ptą nasze z różnych stron następujących, baczemy być barzo trudne: prosić Jego Kr. Mości, aby do czasu tego, pókiibyśmy się tu, s tę strone, od Turków y Tatarów uspokoiłi, przez tractaty s tym narodem tę woynę zatrzymać raczył, w czem Ich M. P. P. posłowie naszy z woiewodztwy górnemi, tak coronnemi, yako y W. X. L., porozumiewać się mają, yakoby to mogło, cum honore et dignitate tak Króla Jego Mości, yako y Królewica Jego Mości y wszitkiew R. Ptey, stanąć. O uspokoieniu ziemie Inflantskiewy ze wszistkimi stany, na tem seymie będącemi, zgadzać się. A yż w tamtey prowincyi nawiększy sład niepokóy, że obywatele tamtych kraiów, prosząc tak długo o nadanie sobie praw Jego Kr. M. y R. Ptey, odnieść nie mogą: prosić Jego Kr. Mości, aby na żądanie ich uczynił y prawa im nadał. Co się zaś tknie exorbitanciewy y postulat woiewodztwa naszego własnych, tedy tych, według recessu seymu blisko przeszłego y według instrucciewy naszewy, na tenże seym przeszły, Panom posłom naszym, daney, poprzeć statecznie, nie odstępuiac nic od tamtey instrucciewy takroczeney, która się y teraz Ich Mościom daie. mają poprzeć, tak, żeby ten seym właśnie nie od propozitiewy, ale od recessu się zaczął. W którey instrucciewy takroczeney, acz wszistkie artykuły dostatecznie są opisane, iednak y teraz kilka artykułów przednieyszych Ich M. P. P. posłom naszym przypominają się, to iest: aby rozróznieni w nabożeństwie, a osobliwie iudzie religiewy starożytney Greckiewy, według dawnych praw y przywileiów, od świętey pamięci krółów Ich M. Polskich, antecesorów Jego K. M., y od samego Jego K. M. poprzisężonych, w pokoju za-

chowani beli, y urazy ich, któreby przeciwko prawu ponosili, poleczone beli; gdyż ludzie tey confessiy, ktorzi unii s kościołem Rzymskim prziiąć nie chcą, wielkę preiuditia cierpią; starać się tedy s pilnością P. P. posłowie naszymy maia u Jego K. M. y efficere, żeby się im w tey mierze oppressia żadna nie działa, y mandaty, y procesy, in causa religionis otrzymane, wszistkie żeby skasowane y penitus zniesione byli; także y inszy rozróznieni w nabożeństwie aby w pokoiu zachowani beli. Iż też, pod zastoną reuiziey y lustraciey, nad opisane prawa, które osobliwie temu woiewodztwu służą, gdyż, dla pewnych y wielkich respektów, y od quarthy, aż dotychczas, beli wolne ludzi siła stanu słacheckiego, uciskaią y pozwami, za niesłusznym dóbr dziedzicznych miasto królewszczyzny upraszaniem, turbuią, mimo wszytkie prawa, przywileie y przysięgi królów panów naszymy, od osób różnych, tak za dworem Jego K. M., iako y na seim, o to się s pilnością starać maia, żeby te pozwy zadworne, wielom osobom stanu szlacheckiego wydane, za któremi yuż na niektórych processy prawne y wzdania są otrzymane, odsądziąc ych własnych dziedzicznych maiętności, żeby te processy wszytkie y pozwy in nullo termino otrzymane, y zniesione, y w niwecz obrócone były, według praw, y constitutiy, y według przywileiu uniy, woiewodztwu naszemu służącemu; także y lustratia, która się w roku 1615 y w roku 1616, w woiewodztwie naszym, odprawowała, żeby zniesiona była. A yż wiele z narodu szlacheckiego inquietouani bywayą o dobra, iakoby do Kiiowa, Owruczego zamków należące, iakoż y do constitutiey roku (*пробль*), bez pozwolenia

P. P. posłów naszych, przydano to, specificuiąc niektóre osoby, mianując ych boiary Zauskiewi, przeciw czemu y protestacie od P. P. posłów naszych zaszli: pilną instancją Ich M. P. P. posłowie nasi uczynić mają, żeby to przyłożenie, iako niepotrzebne, s tey constituty wyrzucono y oni, iako y my wszyscy, w pokoju zachowani byli; gdyż, nemine contradicente, ta constitutia uniy dana, na seimie potwierdzona o nieukazowaniu praw y przywileiów na dobra szlacheckie, zaczym i Owruczanom y Zauszanom ta constitutia służy. O wacantiach, iż iest dawne prawo, aby w każdym wojewodztwie, obywatelom tego wojewodztwa, dobrze osiadłym, niemieszkanie rozdawane byli, czemu iż się nie dosię dzieie, bo yuż rok cały iako wojewodztwo nasze wojewody nie ma; prosić Jego Kr. Mości, aby to wojewodztwo, także y insze wszystkie wacantie, w wojewodztwie naszym będące, niemieszkanie ludziom dobrze osiadłym conferouać raczył, którzy, według tychże praw naszych, aby na wojewodztwie y starostwach swych obecnie mieszkawali y bez woli Jego Kr. Mości y Rzeczy Pospolitey z onych nie zieżdzali, pod winą, na nieposłusznych w prawie opisana, o co forum na trybunał inter causas offitii ad cuiusuis instantiam. Także y o to Ich M. P. P. posłowie nasi starać się mają, aby to wojewodztwo nasze na trzy powiaty sądowe rozdzielone było, y granica tych powiatów uczyniona, a starostowie sądowi y urzędnicy aby przysięgli y osiedli byli; iednak sąd ziemski ma bydź ieden we wszystkim wojewodztwie. Piechota też na zamkach aby, według dawnych praw y zwyczajów, chowana była, a to dla porządku zatrzymania wszelakiego rządu y bez-

pieczeństwa. A strzelbę, z zamku Owruckiego y z inszych zamków Jego Kr. Mości przez P. P. starostów rozebraną, aby Król Jego Mość Jego Mości Panu instigatorowi coronnemu przez prawo odyskać kazał. Ciz P. P. starostowie i dzierżawcy dóbr Jego Kr. Mości w wojewodztwie naszym aby quarty nie płacili, ale pewną lidźbę ludzi służyłych, na obronę Rzeczy Pospolitey, stawili, a z miast Jego Kr. Mości aby ludzie na woinę, według dawnych zwyczajów, wyprawowani byli. Wybrańców s corony Polskiej miałoby bydź siedm tysięcy, z których połowica pułroka, a druga drugie pułroka służyć powinni, czego iż teraz zaniedbano, y dozoru służby tych wybrańców nie masz, aby to w klubę swą, dla obrony Rzeczy Pospolitey, wprawiono było, pilno się Ich Mość P. P. posłowie nasi starać mają. Którychto wyszei mianowanych artykułów Ich Mość P. P. posłowie nasi, wyszey mianowani, z wielką pilnością poprzeć mają, tak, ieśliby, strzeż Boże, effectu swego nie wzięli, do żadney rzeczy przystępować y żadnych podatków postępować nie mają. A yż się ustawiczna zwłoka dzieie w lidźbie Pana podskarbiego coronnego na seimach, za inszymi sprawami Rzeczy Pospolitey zachodzącymi, przeto żeby yuż swóy effect dostateczny wziąć mogła. Do tego siła się tego naiduję, że te podatki przez ręce P. P. podskarbiech nie tam, gdzie ich ukazano, obracane bywają: mają tego pilno Ich M. P. P. posłowie doirzeć, żeby to prawo pospolite w swo ryżę było skutecznie wprawione, także retenta wszystkie s przeszłych poborów aby Rzeczy Pospolitey wrócone były. Niektóre wojewodztwa nie wszystkie pobory wydali, zaczym wielka krzywda tym,

którzy oddali dzieie się: doirzeć tego y starać się Ich Mość P. P. posłowie nasi mają, aby wszystkie wojewodztwa w coronie Polskiej w wydaniu poboru porównane były, iakobyśmy, w iedney Rzeczy Pospolitey żyjąc, w iednym iarzmie ciągnęli; o okazowaniu prosić, aby po wszystkiey coronie na ieden dzień, to iest w sóbotę przed electią deputacką, na miejscu odprawowania electiey, ufałone były, które ieśliby nie stały, tedy żeby też z naszego wojewodztwa zniesiono było. Za Jego Mością oycem archimandrytem Pieczarskim y capitulą, którzy sobie wielką oppressyą y uimę wolności od mieszczan Kiiowskich, w niedopuszczeniu y odsądzeniu przez decreta Jego Kr. Mości zadworne, w niestaniu otrzymane, wedle praw ich dawnych kanonów, sycić y żadnego napitku, zawždy y osobliwie w doroczne święta, w miasteczku Ich Mościów, dla ludzi zacnych familiy, groby przodków Ich Mościów nawiedzających, y na nabożeństwo przychodzących pospolitych, strudzonych, mieć, czułośne przekładaia, zwłaszcza będąc od miasta Kiiowa w mili, przez kilka gruntów, odległymi y starodawnie w wolności ziemskiej siedzącymi: mają Ich Mość P. P. posłowie wnieść y do Jego Kr. Mości przyczynić, aby te zyski z Ich Mościów zniesione, a ten dom Boży z dobrami swemi nie był uciśniony, y przy dawnych wolnościach zostawiony był. Na commissyą s Kozaki żeby Ich Mość P. P. commissarze naznaczeni byli y zaraz yą, iako naprędzey, continuować raczyli, iednak nie in centro wojewodztwa naszego, ale pod Terichtymirowem, gdzie coluues tych ludzi; a to żeby odprawowali w ciągnieniu y na stanowiskach, bez żadnego uciążenia woie-

wodztwa tego, sub pena mille marcarum parti et iudicio y pod nagrodzeniem szkód ukrzywdzonemu, o co forum na tribunal inter causas conseruatas. A ciż commissarze, aby dobra szlacheckie, bezprawnie przez Kozaki do tego Terichtymirowa świeżo zabrane, mianowicie: Hrehorow Pana pisarza ziemskiego Kiiowskiego y Podsucze Pana Olizarowe y inszych wszytkich, aby znowu tey braci naszey przywrócili. Na tychże Kozaków reasumować constitutią roku 1590. A yż, według prawa y przywileiu przodków Jego Mości Pana Chaleckiego na myto wodne na Dnieprze, wieczysto nadane, mieszczanie Kiiowscy, wynalzkami swemi, w wątpliwość przywodzą y teraz, za decretem tribunalskim, na seim iest odesłano: gorąco Ich Mość P. P. posłowie tego artykułu poprzeć mają, aby prawa y przywileie, przodkom Pana Chaleckiego od przodków Jego Kr. Mości nadane, cale decretem Jego Kr. Mości zachowane były. Iż też wielkie ubliżenie prawom naszym, na tribunale przeszłym, stało się, a to w tym, yż spraw do zapisów y z remis, miedzy conseruatami naszymi, według dawnych zwyczajów naszych, sądzić nie chciano: mają się Ich M. P. P. posłowie nasi z wielką pilnością, co im miedzy naprzednieysze articuły kładziemy, starać, aby się prawom naszym w tei mierze ubliżenie nie działo, y te sprawy do zapisów y z remiss, miedzy conseruatami, po tym czasie, prócz gołych pozwów, sązione bywały, a P. P. sądowi trybunalscy aby tactów s poranku nie sądzili, iedno wieczór na wstawianiu. Executiy na banitach y prawem przekonanych aby P. P. starostowie, według dawnych praw, z ruszeniem powiatów odprawowali, aby się w tym

żadna folga nie działa nikomu. Mieszczanie Kiiowscy yż na straż zdawna mają wielkie nadanie a nigdy iey, w polu nietylko, ale y u wrót, nie odprawuia: mają Ich M. P. P. posłowie doirzeć tego, aby ych na tym seimie do straży przymuszono, gdyż to zdawna powinni, albo żeby Białocerkiewianom do straży ych połowicą się przykładali. W tymże mieście Kiiowie, przy nadaniu praw ych, nadane są iarmarki, których, yż mieszczanie na wielką szkodę naszą mieć nie dopuszczaią, starać się o to Ich M. P. P. posłowie mają, aby te iarmarki, na każdy rok po dwakroć, bywali y constitutią aby to warowano było. Iż też ciż mieszczanie Kiiowscy, na uimę praw naszych, w dobrach tak szlacheckich, iako y duchownych, od Kiiowa za milę będących, szynków żadnych panom tych dóbr mieć nie pozwalaia, co iest z wielką oppressyą stanu szlacheckiego, szcycąc się nieiakimi prawy swemi: o to Ich M. P. P. posłowie nasi starać się mają, aby prawa ych, iako prawu przeciwne, zniesione były, a tym braci naszej w używaniu pożytków z dóbr ych żadna się uima nie działa. Iż za nagęszeniem pozwów, tak na roki, iako y roczki wydawanych, sądy grodzkie iako y ziemskie zwykli brać przedłużenie: tedy się o to Ich M. P. P. posłowie nasi starać mają, aby to constitutią warowano było, żeby ieden drugiemu, na iedne roki abo roczki, nie mógł wydawać więcey nad cztery pozwy, a w każdym pozwie aby mogło bydź po sześciu propositiy a nie więcey. Execucie wszystkie, sądowi ziemskiemu należące, aby mogła iedna osoba s tego sądu ziemskiego, to iest: sędzia, podsędek y pisarz, każdy, osobliwie z woźnym i szlachtą, mogli odprawować

w naszym wojewodztwie, a to ma być takiej wagi, iako-
 by wszystek sąd odprawował. Iż nad constitutią, która jest
 o spustoszonych majątnościach tak od nieprzyjaciółw krzy-
 ża świętego, iako y przez ogień, do czterech lat wolności
 od wszelakich podatków nadanych, poborcowie y stany
 szlacheckie w skarbie coronnym trudność wielką ponoszą:
 przeto, za poprzysiężeniem przez wójta abo atamana w gro-
 dzie, żeby w żadne disquisitie nie było przywiedziono w
 grodzie; o ten się artykuł pilno Ich M. starać mają. W do-
 brach szlacheckich aby leż żadnych Ich M. P. P. żołnie-
 rze nie miewali, według dawnych praw, pod winą na rot-
 mistrza pięciaseth grzywien. *Petita*: Jakośmy pirwy Jego
 Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, nieraz pro-
 sili, żeby więźnie nasze, w Moskwie w więzieniu będące,
 którzy s cnoty swej, dla zatrzymania wiary Królowi Jego
 Mości, panu swemu, w okrutne się ręce nieprzyjacielskie
 dostali, tak y teraz prosimy, żeby pomniąc na zasługi ych
 krwawe y na powinność swą królewską, gdzie, jako po-
 mazaniec Boży, powinien nabarżey w nieszczęściu y upad-
 ku wiernych poddanych swoich radzić, tak y tu żeby uczy-
 nić raczył, a tych więźniów s tamtego więzienia oswobo-
 dzić raczył, a mianowicie: Ich Mość Pana Strusa, Pana
 Budziła, Pana Charlińskiego y inszych. Za Jego M. Panem
 Januszem Tyszkiewiczem, którego dzieła rycerskie y zasługi
 Królowi Jego Mości y Rzeczy Pospolitej są dobrze wiado-
 me, prosić Jego Kr. M., aby na dzierżawę Niechworoszką
 prawo lenne abo summe jaką wniesć raczył. Za więźniem
 Jego M. Samoelem Koreckim, aby rzeczy Jego M. także y
 armate, na Chociniu zabrane, aby Jego Kr. M. Jego Mości

wrócić rozkazał, abo za nie nagrodzić, także y za insze przewagi y posługi Jego Mości, raczył. Także Pana Marcina, sekretarza Króla Jego Mości Francuskiego, który więciu Jego Mości Koreckiemu do wyścia z więzienia był pomocen, za indiene (*indigenę*) królestwa Polskiego przyiąć raczył. Za Jego M. Panem Gratusem Tarnowskim, aby lustratia z dzierzawy Jego M., Bobrku, która iest onerowana starą summą, zniesiona bella, Jego M. od kwarthy był wolen. Nietayne są zasługi Jego M. Pana Aksaka, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, który wszistek wiek swój ni na czem inszem, tilko na posłudzę Rzeczy Pospolitey trawił y trawi. Na to mając respekt, Jego Kr. Mość, pan nasz miłościwy, dać mu był raczył pustynią pod Białą Cerkwią, nazwaną Hullaniki, którą Pan sędzia, z wielką odwagą zdrowia y maiętności swey, onę zasiadшы, zamek zabudował, miasteczko, które wielkim wstrętem iest nieprzyiacielowi krzyża świętego, ufundował, a teraz, od Pana Fronckiewicza y Roznowskiego potomków, wielką trudność prawną ponosi, y za remisą s trybunału, od kilkanastu lath, po seymach się powłącza. Prosić Jego Kr. M., aby, tey sprawy dali nie odwłócząc, w one miłościwe weyrzec raczył, a sprawiedliwem dekretem swoim pańskim decyzją uczynił, także na zasługi, pracę y koszt Jego M. pamiętał. Nietayne tesz są pracowitę zasługi w Rzeczy Pospolitey Jego Mości Pana podczaszego Kiiowskiego, który dotychczas żadney nagrody nie ma: prosicz Jego Kr. Mości, aby na dzierzawie Szyrkowszczyźnie, którą Jego M. swemi pieniędzmi opłacił, summy tysiąc złotych nad pierwszą przypisać raczył. Za Jego M. Panem pisarzem ziemskim Kiiowskim, iż ma

wielkie spustoszenie od Tatar, prosić Ich M. P. P. posłowie maia, aby nadaniem wolności tę maiętności Jego M. do lath kilku ucontentowany był; także iarmarki y targi, nadane za temże Jego M. Panem pisarzem, któremu na różnych miescach y różnemi sposoby sprawy na różne maiętności, których y teraz iest w possessyi, poginęły, prosić, aby te maiętności, które s przodków swych trzyma, Jego Mości confirmouane były. Za Jego Mością Panem Theodorem Woroniczem prosić Jego Kr. Mości, aby od tey sprawy która, w niewinności iego, Jego Mości zadana iest, o conffederatją, na tym seimie, wolnym bydz mógł. Za Ich M. P. P. Strybylami prosić Jego Kr. Mości, aby sprawa Ich M. s Pany Proszyckiemii sądzona była. Za Panem Cieklińskim y Panem Jaikowskim prosić Jego Kr. Mości, żeby z miłościwey łaski swey pańskiej, iako ociec łaskawy, pokazawszy miłosierdzie, tak nad nimi, iako y nad inszymi P. P. conffederaty, pokazać raczył, a oni, iako synowie coronni, mogą potym godnie Jego Kr. Mości służyć. Także za Jego Mością Panem Abramem Horodyńskim prosić Jego Kr. Mości, żeby też nad nim miłosierdzie swe pokazać raczył. Za Panem Janem Czerniszewskim, którego dzielności y zasługi w dziele rycerskim, nam wszystkim są dobrze wiadome, prosić usilnie Jego Kr. Mości, żeby go na tym seimie, za te przeważne y znaczne zasługi iego, nobilitować y to constitutią warować raczył. Za Panem Gwidyńskim prosić Jego Kr. Mości, aby nobilitouany był. Co wszystko wierze y doświadczonei cności Ich Mościom P. P. posłom naszym poruczamy, dając Ich M. in toto absolutam et plenariam potestatem znaszać się z ynymi

województwy y na to pozwolić, coby było z dobrym y
pożytecznym Rzeczy Pospolitey y wojewodztwa naszego.
Dat. w Żytomirzu, roku y dnia wyszey mianowanego.

У тоє инструкторьци печать его милости пана мар-
шалкова есть притиснена, а подпись руки его въ тые
слова :

Fedor Suszczański Proskura, pisarz ziemie Kiiowskiej,
marszałek koła rycerskiego, natenczas zgromadzonego, ymieniem
wszytkich Ich M, ręką swą.

Што все, про память (?), за поданемъ вышей мено-
ваного его милости пана маршалька, за принятемъ моимъ
врядовымъ, слово отъ слова, до книгъ замку его коро-
левское милости Житомирского, есть уписано.

Книга городская Житомирская 1618 года, листъ 1414.

ХІІІ.

Инструкціи дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1623 году. Благодарность королю за его заботы о благѣ гсударства, а королевичу Владиславу, гетманамъ и другимъ лицамъ за военные подвиги. Просьбы объ исполненіи основныхъ государственныхъ постановленій и объ исправленіи законовъ и особенно статута Волынскаго, о непарушеніи правъ, предоставленныхъ диссидентамъ, а особенно православной церкви и о прекращеніи насильственныхъ средствъ для распространенія уніи. О принятіи мѣръ противъ конфедератовъ и козаковъ. О чеканкѣ монеты и объ установленіи цѣнъ на товары. Изображеніе бѣдственнаго положенія помѣщиковъ и крестьянъ. О заключеніи перемирія съ Густавомъ Адольфомъ и о соблюденіи мирныхъ трактатовъ, заключенныхъ съ Москвою. Мѣры къ исправленію судопроизводства въ трибуналѣ Люблинскомъ. Объ ограниченіи десятинь, взимаемыхъ въ пользу католическаго духовенства. Мѣры для прекращенія мятежей и грабительствъ, совершаемыхъ въ Люблинѣ католиками, надъ лицами другихъ вѣроисповѣданій. Ходатайство о награжденіи дворянъ, оказавшихъ услуги государству, съ описаніемъ ихъ подвиговъ, и объ увольненіи мѣщанъ Луцкихъ отъ военного постоя. 1622 декабря 13.

Року тисеча шесть соть двадцать второго, месеца декабра, шестнадцатого дня.

Передь урядомъ и акътами нинешъними вгородскими Луцкими, въ замку его королевской милости Луцькомъ, передо мною Еронимомъ Харленскимъ съ, Харлежа, Луцькимъ етс. старостою, постановившисе очевисто урожоный его милость панъ Александеръ Велгорский, маршалокъ кола рыцгерского на сеймику въ Луцьку, дня трынадцатого, месеца декабра, въ року теперешнемъ тисеча шесть соть двадцать второмъ, отъ всихъ ихъ милости пановъ обывателювъ воеводства Волинского згодне обраный, для вписаня до книгъ нинешънихъ вгородскихъ Луцкихъ подалъ перъ облятамъ инструкцию ихъ милости, паномъ по словъ воеводства Волинского, на сеймъ валный Варшавский близько прышый даную отъ всихъ ихъ милости пановъ обывателювъ воеводства Волинского, съ печатю и съ подписомъ руки свое, о чомъ тая инсгрукция ширей въ себе маеть, просечы, абы прыята и до книгъ уписана была. Которую я, за прозьбою менованого его милости, пана маршалка, для вписанъя до книгъ прыймуючи, передь собою читать казалемъ, и такъ се въ себе, писмомъ полскимъ писаная, маеть:

Instructia Ich M. Panom posłom woiewodztwa Wołyńskiego, na seymiku, dnia trzynastego decembra w roku t, siac sześćseth dwudziestym wtórym, na seym walny Warszawsky blisko przyszły, dana. My rady, xiążęta, dignitarze, urzędnicy, szlachta, obywatele woiewodztwa Wołyń-

skiego, którzyśmy sie na ten seymik od Jego Kr. Mości, pro die tredecima decembris, anno tysiąc sześćsetnego dwudziestego wtórego do Łucka ziachali, obrawszy zgodnie spószczodku siebie, ze wszystkich trzech powiatów, postłów na teraznieyszy seym, od Jego Kr. Mości, pro die vigesima quarta ianuary, anno tysiąc sześćset dwudziestego trzeciego, złożony w Warszawie. Ich Mościów, to iest: Jaśnie Oświeconego xiążecia Janusza Wiszniewieckiego, Wielmożnego Pana Pana Jakuba Sobieskiego. wojewodzica Lubelskiego, Jego Mości Pana Lawrentego Drewińskiego, czesznika Wołyńskiego, Jego Mości Pana Floriana Oleszka, wojskiego Włodzimirskiego, Jego Mości Pana Tomasza Szklińskiego, staroste Zygwulskiego. Jego Mości Pana Adama Rudeckiego, zleciliśmy im, przy oddaniu wiernego poddaństwa y uniżonych służb naszych, podziękować Jego Kr. Mości, panu naszemu miłościwemu, za miłościwe y oycowskie obmyszlowanie o Rzeczy Pospolitey, oyczyzny naszey, także y królewicowi Jego Mości Władisławowi za to, że zdrowia swego, dla dobrego oyczyzny y rozszerzenia granic koronnych, przeciwko każdemu nieprzyjacielowi y Rzeczy Pospolitey y przeciwko temu tak potężnemu nieprzyjacielowi cessarzowi Tureckiemu, nie żałując, stawił sie. Przytym też, aby sie do tego włożyli, żeby, według dawnych zwyczajów, s koła poselskiego podziekowano Ich Mościom Panom hetmanom, za których sprawą y czułością, przez męztwo cnego rycerstwa, Rzecz Pospolita iest od tak wielkiego niebezpieczeństwa uwolniona. A yż tamże nieśmiertelney sławy Jego Mość Pan wojewoda Wileński, hetman na tę expeditią coronny, s tego świata zszedł: tedy

słuszna iest wszystkiemu pozostałemu domowi Chodkiewiczowskiemu podziękować y piis manibus tak wielkiego hetmana ukazać fidelem grati animi memoriam; ludzież też Jaśnie Wielmożnemu Panu Panu Stanisławowi Lubomirskiemu, podczasemu a na ten czas hetmanowi polnemu coronnemu, za tę pracę, koszty y odwagi, które podymował dla dobrego oyczyny, tak też y Ich Mościom Panom kommisarzom, którzy praesentią swoją w tymże woysku, z niemałym kosztem y odwagą zdrowia swego, w tractaciech z Osman sołtanem, cesarzem Tureckim, podieli, także y tym którzy w rozprawie żołnierza skonfederowanego pracowali. A yż na przeszłych seymikach, dla postronnych niebezpieczeństw, na Rzecz Pospolitą następujących, czasu nie było urazów domowych liczyć, a mając o tim kilku seymów constitutie y miłościwą obietnicę Jego Kr. Mości, pana naszego miłościwego, że za ułacnieniem się R. Ptey, z miłosierdzia Pańskiego, z wielkich niebezpieczeństw, ponowione recessy być ma, aby tam calsza między panem y poddanemi confidentia, za którą dobro Rzeczy Pospolitey ydzie, zostawała, zniosszy się Panowie posłowie nasze z ynszemi woiewodztwy, uniżenie Jego Kr. Mości y pokornie prosić będą, aby w czymby się do tych czasów pactis conuentis, dawnym prawoin, a mianowicie constitutioni anni tysiąc sześćseth siódmego y tysiąc sześćseth dziewiątego, niedosić stało, żeby się na tym seymie w klubę swą wprawiło; gdyż, iako każda R. Pta swym prawem stoi, tak prawo executią. Starać się y o to mają, żeby compositio inter status doszła, także y correctura iurium, a osobliwie statutu y prawa naszego Wołyńskiego,

którey y dawnę y świeże constitutie mamy. Prosić Ich Mościów Panów duchownych, aby in extremis, strzeż Boże, tey oyczyzny naszey periculis, pro pietate erga patriam, który y prawo Boże nie zabrania, y ius naturae każe, chcieli sie więc, nietylko consilia, ale auxilio, do ratunku spólnego oyczyzny, iako bracia nasi, przyłożyć. Dissidentes de religione aby spólney zgody, którą państwa kwitno, y propter bonum pacis, według dawnych praw, przez przodki Jego Kr. Mości y Króla Jego Mości samego poprzysiężonych, ab utrinque w pokoju zachowani y turbowani nie bywali. Religia Graecka, która tak wiele seymuw trudnić zwykła, mają się Ich Mość Panowie posłowie starać, aby na tym seymie skuteczną uspokoienie wzięła, według constitutiey anni tysiąc sześcet siódmego y przywileiu, ym na tymże seymie danego, nad wszystko y teraz sie im na niektórych miejscach pewnę praeiudicia dzieją. Prosić y o to mają, aby ten przywiley in volumen legum inserowany był, a ci, którzy pod unią nie chcą być, aby do tego gwałtem przymuszani y prawem przyciskani nie bywali. Jakie Rzecz Pospolitą niebezpieczeństwa s koźdey confederatij zachodzą, iużeśmy tego nieraz doznali, a mianowicie tey confederatiey expeditiey Tureckiey: wszystkich sposobów Panowie posłowie szukać mają. aby inposterum takiego wstidu, żalu y szkody więcey nie ponosiła R. Pta; życzymy, aby, na postach y pokaranie tak wynuzdaney swowoli, stanęła generalna wszistkiey R. Ptey confederatia, przykładem dawnych confederatij, spisów y związków, które w prawie captura-mi nazywają, tak na tych, którzyby sie przeciwko R. Ptey confederowali, iako y na tych, którzyby swowolnemi ku-

pami oyczyznę naszą szarpać y niszczyć mieli. A yż widzimy, że infamiami mało sie co licentia ta swowolników pohamować może, zleciliśmy to Ich Mościom Panom posłom, aby z drugimi Ich Mość surowę y ostrę iakie poenas y executią wynaleźli, którąby ta swawola obmierzić sie mogła; także y na desertores castrorum, którzy, pieniądze pobrawszy, pocztów nie stawili. iako y ci, którzy, zapomniawszy ucściwości y powinności szliacheckiey, oyczyznę swoię tak sromotnym tak też uciekaniem z woyska zdradzają y sławę iey w hańbę postronnych narodów podawają. Tak sie wiele iuż banity i infami namnożyło, że ich sobie ludzie in contemptu mają: potrafiac w to Panowie posłowie będą, aby iakim sposobem gruntownieyszym y prędszym fortis exequutio namówiona na tym seymie być mogła. Eliberando fidem tak Jego Kr. Mości, pana naszego miłościwego, iako i pewnych Ich Mościów Panów senatorów i Ich Mościów Panów commisarzów woyska skonfederowanego, którzy, dla uspokojenia nas wszystkich, tak cieżkie obowiązki prawne i euictie na sie y dobra swoje poczynili, starać sie mają Panowie posłowie, aby na tym seymie uwolnieni od nich byli, za daniem assecuratiey in uim leis (*vim legis*), tak starszym woyskowym, iako y wszystkim in genere rycerstwu. Przeszłej confederatiey expeditiey Tureckiey puncta niektóre od woyska podane, któreby sie s prawem popolitym y z dawnymi zwyczajami tey R. Ptey zgadzały, życzymy, aby na tym seymie stanęli; constitutią anni tysiąc sześćset dziewiętego, na konfederatją na żołnierza uczynioną, nietylko żeby moderowana być miała, ale żeby ieszcze obostrzona y do executiey przywiedziona była, starać sie Ich

Mość Panowie posłowie mają. A komisarze s kółła possolskiego aby na expeditiach bywali, za rzecz R. Ptey potrzebno być rozumiemy, tak do zawierania tractatów, iako y do zawiadywania de numero et stipendiis militum. Władza hetmańska, acz iest dawnemi constitutiemi dobrze obwarowana y ugruntowana, starać sie Ich Mość Panowie posłowie iednak mają, żeby sie iey w niwczym nie derogowało, y owszem, żeby decreta hetmańskie, tak w obozie, iako y w Kamieńcu y we Lwowie, y komisarzkie, tak teraz, iako y napotym, wcale zostawali. Externa militia yż sie z wielkim Rzeczy Pospolitey kosztem y niepotrzebną iey szkodą w wielu rzeczach odprawuie, starać sie będą Panowie posłowie, aby iey modus ynakszy, niż przed tym bywał, namówiony y postanowiony był. Nietylko kraiów naszych pokóy, ale wszitkiey R. Ptey bezpieczeństwo y gruntowny s cesarzem Tureckim pokóy na zatrzymaniu Kozaków należy, który punct, aby Ich Mość Panowie posłowie nasi, iako do całości oycyzny należący, przedsiwziowszy, z drugiemu woiewodztwy sie porozumiawszy, wszystkich gruntownych y wczesnych sposobów szukali, dla zatrzymania ich w posłuszeństwie y w rządzie. Mynnici waryacia y podniesienie monety nad constitutią anni tysiąc sześćseth dwudziestego, iako nieoszacowaną szkodę y zniszczenie wszitkiey R. Ptey naszej przyniosło, wszyscy na sobie czuiemy: prosić tedy Ich Mość Panowie posłowie Jego Kr. Mości mają, aby według starych praw y tak wiele constituty, iuz y za szczęśliwego panowania Jego Kr. Mości uczynionych, Rei Publice restituta była mynnica, o czym y prawa iasną są, y Pana podskarbiego przysięga, y insti-

gatorska powinność oczewiście deklaruie; starać sie Ich Mość Panowie posłowie mają, aby tak z senatu, iako y s poselskiego koła, pewnę osoby, od seymu do seymu, deputowane byli, którzyby curam y zawiadowanie mynnici mieli y rationem na kożdym seimie R. Ptey oddawali. Pytać sie będą Panowie posłowie, czemu zaraz w obozie dostateczna zapłata nie dochodziła w woysku; ponieważ computy dostateczne autentice z seymu przeszłego nam są podane, yż zapłata wszystkiego woiska dostatecznie y wczesnie dochodzić miała. A yż wimy to, że za podniesieniem monety wielka sie auctia w contributiach stała, postrzegać tego Panowie posłowie mają pilnie, aby sie s tey auctiey liczba rzetelna y dostateczna R. Ptey stała. Monetę też aby tylko in posterum czerwone złotę, talery, pułtalerki, szostaki potruynę y insze drobną monetę bito, według dawnych praw, sui valoris et ponderis, także, aby wszystkich pieniędzy cena skutecznie na tym seymie namówiona była. Prosić y o to unizenie Jego Kr. Mości będą Panowie posłowie, abyśmy też od Wielgopolskich y Małopolskich województw upoślidzeni nie byli. żeby we Lwowie, kędy iest totius Rusiae metropolis, minnica była. Praecia rerum yż, według constitutiey tysiąc sześćset dwudziesty, z wielką szkodą obywatelw wszystkich tey corony, są powariowane, starać sie Panowie posłowie będą, aby y sposób około tego y executia pewnieysza znaleziona była, tak na ementes, iako y na uedentes, także et in leibus (*legibus*) sumptuariis. Upominki, według dawnych pact y teraznieyszey świzey pod Chociniem transacty, żeby żadney przyczyny do nas to pogaństwo nie miało, co rok Tatarów dochodziły, starać sie

o to mają Panowie posłowie, które, aby porządni y tym przedy wyprawowane y odsyłane byli, życzymy, ażeby iaka pewna osoba na tę tylko kuramznaczona była, a na tę upominki skądby quotannis pieniądze byli, mają Panowie posłowie obmyślić, zniosszy sie z drugiem woiewództwy. Ordinarium także praesidium aby na granicach było, gdyż y kwarta sie co rok daie y znacznie iey z lustraciy przybywa. Nietayna nam iest, iawna y iasna Jego Kr. Mości krzywda, która nas; iako wiernych poddanych, boleć y obchodzić musi, iż z dziedzicznego państwa swego zdarty y złupiony iest, nietainy i ten progres Gustawa, który prawie klandestine, kiedy Jego Kr. Mość ad sacrum bellum sie obrucił, Rygę i insze zamki w Ynfianciech posiadł. Widzimy to sami barzo dobrze y rozum sam tak uczy, że daleko zręczni iest każdego nieprzyaciela w gniazdzie iego szukać y bellum ofensium, anizeli defensium, prowadzić, ale, że takowa woina wielkiego neruum potrzebuie, a my, za grzychi nasze, takieśmy od Pana Boga różnemi plagami y calamitatibus pokarani, zniszczeniśmy są, to przeszłymi, tak częstymi, contrybutiami, ustawicznymi wojnami, przez tę kraie woiska wszitkiego, tak do Moskwy, iako i teraz do Wołoch, przechodzeniem, swowolniemy niemal co rok kupami, teraznieyszą confederatią, monety tey uariatio y defectem iey, drogością y nieurodzaiem, zwoiewaniśmy są mieczem y ogniem po kilka lat, rok po roku, pogańskim, że tylko na popielisko chudob naszych y braci naszey, z żalem nam patrzeć przychodzi, wyiskrzyliśmy sie na okóp synów, zón, dziatek, braci y powinnych naszych; y takeśmy są w dostatkach szlacheckich naszych.

zawszad uciśnieni, że y poddani nasi od ostatniy prawie bity i nendzy ledwie ziewaia a od głodu passim zdychaia, y my sami w domach naszych wielki niedostatek we wszistkim cierpiemy. Uniżenie tedy Panowie posłowie nasi prosić będą Jego Kr. Mości, pana naszego miłościwego, aby Jego Kr. Mość, iako pan pobożny, ductus compassionē nad tym utrapieniem y niedostatkiem naszym, tę krzywdę swoje, tak afflictis Rei Publice temporibus, na czas condonowawszy, na inductie z Gustawem pozwolić raczył, od których ieśliby sam Gustaw sparznoł, tedy przyszłoby z nim prowadzić defensium bellum y praesidium mieć w Ynflanciech Wielkiego Xięstwa Litewskiego. A strzeż Boże większey niebezpieczności, tedy pospolite ruszenie tegoż Wielkiego Xięstwa Litewskiego na seimie aby było ufalone, posłom naszym zlecamy. Dla tych wyszey mianowanych afflicti naszych, choćbyśmy życzyli sobie, tedy nie mamy skąd teraz dawać R. Ptey subsidia pekuniaria. A ieżeli zgoda drugich wszistkich woiewództw około contribuciey iakich zaidzie, tedy to Panowie posłowie nasi do braci ią wziąć y o złożenie seymiku wcześniej prosić będą. A mimo pobory, cohy rozumieli być do zatrzymania całości R. Ptey praw y wolności naszych być potrzebnego, tedy sie maia z ynszemi woiewodztwy zgadzać. Pacta z Moskwą zawartę aby sacrosancte strony naszej zatrzymanę byli, starać sie o to będą Panowie posłowie. Także, aby commisarze s tego seymu naznaczeni byli na uznanie, według tychże pact, krzywd granicznych. Wielką stą obywatelę woiewództw naszych krzywdę y szkodę cierpia, że poddani ich s korony do xięstw Moskiewskich, które są

w administraciy królewica Jego Mości uciekają a requiro-
 wać ych nie masz iako: starać sie tedy Panowie posłowie
 będą, aby na tamtych zamkach y osadach taci od króle-
 wica Jego Mości dzierzawci osadzani byli, którzyby lub w
 coronie, lub W. Xięstwie Litewskim dobrze possessionati byli,
 którzyby o takie zbiegy i insze krzywdy y naiazdy res-
 pondere powinni byli, według trybu prawa pospolitego, w
 grodzie, iako poblížszym, Kiiowskim. Tego też postrzec
 mają, aby temi nowemi osadami królewica Jego Mości
 dawne granice y krwawie zasadzone osady od osad kró-
 lewica Jego Mości ściśnione nie byli, ale owszem przy
 używaniu dawnym nienaruszenie zostawali. Okazywanie
 yż w poniedziałek po przewodny niedzieli dla trybunału
 Lubelskiego nam wszystkim barzo niewcześnie: mają sie o
 to Panowie posłowie ułożyć, aby to na niższy czas transfe-
 rowaną było, mianowicie na zaiutrz po świętym Michale.
 Wielkie woiewodztwa nasze uciążenia mają z nierychłey
 sprawiedliwości, że aż w kilka lat dochodzą: starać sie o
 to Panowie posłowie będą, aby iako Piotrkowskiego pro-
 łągowano trybunału, tak też y Lubelskiego kilku niedziel
 pomkniono, a mianowicie dwie niedzieli przed świętym
 Michałem. Iż tak roczny trybunał przy limitaciy pewną
 na drugi trybunał ordynacją, około conserwat naszich, na
 zwłokę sprawiedliwości, uczynił: starać sie o to Panowie
 posłowie będą, aby ta ordynatia autoritate conuentus, pu-
 blico laudo, na tym seymnie zniesiona była; tudzież y o to,
 aby deputaci coronne taż przysięgą, że nie są sługami rę-
 kądainemi, ani iurgieltnikami, przysięgali, iako y deputaci
 naszych woiewództw. A yż Ich Mość xięza plebani barzo

stan szlachecky onerują takimi dziesięcinami, na które żadnych prawnych y pewnych funduszów nie mają, aboli to jakim reiestrzykiem, albo attestacją jaką drugiego xiędza dowodzy, bez wszelakiego fundamentu, taką angarią w tym stan szlachecky ma od Ich Mości, że zawsze nie szlachci-cowi odprzysiąc, ale xiędzu poprzysiąc nakazują; zaczym one prawo ni zac w constitutiach opisane, aby takie rzeczy barzo wontpliwe y niepewne ad compositionem inter status odłożone byli. Lubo to prawa y constitutie dawne są, a mianowicie wojewodztwu Kiiowskiemu, Wołyńskiemu y Braclawskiemu służące. yz ich za dworem o dobra dziedziczną pozywać nie mają: tedy, aby tym rzetelniejsza icszcze y warowniejsza o tym constitutia nastąpiła, aby obywatelów tych województw za dworem o tę dobra nie pozywano, któreby z iakichkolwiek miar hereditatem (*haereditatem*) za sobą pociągali, lubo to za daniną antecessorów Jego Kr. Mości dawną, lubo też teraznieyszą, strzyc mają Ich Mość Panowie posłowie, aby na delatora y na instigatora takiego poena mille mmarkarum, któryby miał extra forum za dworem pozwać, była nakazana, o co forum abo na trybunale. etiam ex cruda citatione, inter causas conseruatas województw naszych. A iesliby na takie instigatory i dellatory decreta poena sądów trybunalskich zachodziła, aby z adwornemi sądami nie byli cassouane, y processa wszystkie, które są otrzymane ad male narata, cassouane byli, tak, żeby priuilegia wszystkie, tak od antecesorów Jego Kr. Mości, iako y od samego Króla Jego Mości dane, aby wedlug dawnych praw in suo robore zostawali. Że złym barzo przykładem, y szkoda, y krzywdą rozmaitych stanom

ludzi działały się po tę czasę tumulty y inuasiae w wielkich miastach, a mianowicie w trybunałł na zbory, y dwory szlacheckie, cerkwie, y na bożnice, y na domy żydowskie cum uiolationę publicae securitatis et autoritatis sądów głównych trybunalskich: zlecamy to Panom posłom naszym, aby takie excessy, iako naostrzeyszym prawem, pohamowane byli, aby koždy w stanie swoym, w tey wolney R. Ptey, za panowania szczęśliwego Jego Kr. Mości, spokojnie żyć mógł. A ieśliby się napotym takowe insolentiae na studenty pokazali, aby oni in omni subselio respondere powinni byli y podlegali poenis, za takowe excessi condignis. Trudno starostowie sądowi, iako brachia regalia, pro dignitate et necessitate, autoritatem suam extendować mają, kiedy im od starostwa intrata oderwana będzie: prosić Panowie posłowie unizenie Jego Kr. Mości będą, aby się im iuz teraz imposterum więci nie działa. Także, aby dobra R. Ptey ludziom zasłużonym, a nie tym, którzy ieszcze per aetatem służyć oyczyźnie nie mogą, także ani białym głowom rozdawanę nie byli; także, aby starostwa Ukrainę, które są in custodia R. Publ. y własną są ścianą, ogołoczone ani w prouentach swych umnieyszonne nie byli. Także o zbiegy o grabieże w grodzie, a simplices iniuriae w ziemstwie, aby sine appellatione koniec swóy brali. Burgrabiowie y starszi podpiskowie aby przysięgli y osiadli byli. Iż zwykli wielkie controuersie zachodzić miedzi dignitarzami y urzędnikami Wołyńskimi na seimikach y ellectiach de praementijs uotorum, a mianowicie miedzy podkomorzemi y starosty sądowemi: starać s pilno Panowie posłowie mają, aby constitucią iasnie

ellucidowano, iakim porządkiem, poczawszy od pierwszego dignitarza, aż do ostatniego urzednika ziemskiego, wotować maia, tylko, żeby porządkiem ynszych województw coronnych, a nie Litewskich, gdyż nasze województwo do corony jest przywiązane. Iż xiąże Jego Mość Jerzy Czartorysky, w niewinności swey, czego wszystką województwo jest dobrze wiadomo. jest niewinnie pomówiony od Paniey Fedory Kołpytowskiey: Ich Mość Panowie posłowie, dawszy wiadomość Jego Kr. Mości y senatowi o niewinności xięcia Jego Mości, iako człowieka wielkiego y zacnego y w tym udaniu niewinnego, starać sie maia. żeby ta sprawa na tym seymie koniec swóy wzięła. *Petita.* Wiadome są Jego Kr. Mości y wszytkiey R. Ptey przeważne zasługi Jego Mości Pana Kiiowskiego. który, naśladuiąc przodków swych, przez wszystek wiek swy nie ustawiając. krwawie służył y żadnych occasy, które sie ieno w Rzeczy Ptey do usługi iey podawały, iako to y sam Jego Kr. Mość okiem swym pańskim widział, kiedy syna swego, Pana podkomorzego Włodzimirskiego, do Moskwy s piękną y zącą gromadą ludzi wyprowadził, y przez tę wszytkę expeditią tam go trzymał; potym, za nastąpieniem Gałgy na pola Horininskie. z obiema synami y synowcem swym, z wielką y znaczną gromadą y kupą ludzi, do boiu przednie godnych y sposobnych, gdzie na utarczce, w oczu hetmanów koronnych y wszytkiego woyska Jego Kr. Mości, syna swego postradał przez ręce pogańskie. owo zgoła, wszelakich occasy nie opuszczając, y zdrowiem, y wszytką substantią swoią, y znacznym nadwieredzeniem maitności swey, służył. Prosić Ich Mość Panowie posłowie Króla Jego Mości

soleniter mają, aby, na tak znaczne y krwawe zasługi okiem swym pańskim poirzawszy, szczodrobliwością ręki swy, przeciwko Jego Mości skłonić się raczył, aby znak y zasług swych y łaski Jego Kr. Mości posteritati suae zostawił. Meryta y odwagi w Rzeczy Pospolitey kosztownę, na wszystkich expeditiach, za panowania Jego Kr. Mości y teraz świeżo pod Chociniem, przeciwko pogaństwu, xiążecia Jego Mości Jerzego Czartoryskiego. z wielkim uszczyrbkiem y utratą majątności, gdyż wozy z dostatkami y konie pod Żwańcem, ku obozowi idąc, pogaństwo zabrało: mają Ich Mość Panowie posłowie Króla Jego Mości prosić. aby, z łaski swey pańskiej, raczył mieć wzgląd na xiążecia Jego Mości y na utraty jego, które dla Rzeczy Ptey poniósł. a w nagrodę, na ten czas, choć myta Kiiowskie, Wołyńskie y Braclawskie conferować xiążeciu Jego Mości raczył, o co s pilnością Panowie posłowie starać się mają. Wrodzoną chęć do usługi Jego Kr. Mości y wszystkiey Rz. Ptey mając, xiąże Jego Mość Jerzy Zasławsky nie chciał deesse nigdy, za każdą okazją, aby nie miał wielkim kosztem ludzi rycerskich do woyska Jego Kr. Mości stawić, a na ostatek y teraz, w tey expeditiey terazniejszey pod Chociniem, iako człowiek s przodków swych wielki y znacznie, z odwagą zdrowia, w oczu wszystkiego woyska. y Ich Mość Panów hetmanów stawił: prosić uniżenie Panowie posłowie Króla Jego Mości mają za xiążeciem Jego Mością, aby na tę zasługi znaczne xiążecia Jego Mości chciał, miłościwie póżrzawszy, znaczną łaskę swą pańską wyświatczyć, przychęcając onego do dalszych usług sobie y Rz. Ptey, y od tey sprawy, xiążeciu Jego Mości intentowaney, aby uwolnił.

Ich Mość Panowie posłowie naszi mają sie pilno starać u Jego Kr. Mości, aby proces, który iest, mimo iasną prawo, tak stare, iako y constitutive świeże, na xiążęciu Jego Mości Mikolajiu Czartoryskim, przez Pana Andrzeia Kosakowskiego, za dworem Jego Kr. Mości, extra forum in contumaciam nulliter otrzymaney, był zniesiony; tak też proces na Panu Hrehorym Huiewoszowiezu Uieздеckim. nad prawo y przywiley Jego Kr. Mości, Panu Kosakowskiemu dany, za dworem Jego Kr. Mości praecipitanter otrzymany, zniesiony był, a ta sprawa iego s Panem Kosakowskim, na tym seymie, aby sądzona był. Prosić uniżenie Jego Kr. Mości, pana naszego miłościwego, aby, mając miłościwy względ na zasługi Oświeconego xiążęcia Jego Mości Wiszniewieckiego, starosty Czerkaskiego, tę deliberatią, którą sobie, strony prouentów starostwa Czerkaskiego, zostawić raczył, z niego zniosszy, miłościwą łaskę swą pańską pokazać mu raczył. Sprawa Swiniuska aby była sądzona, prosić Ich Mość Panowie posłowie Jego Kr. Mości mają. Za Ich Mościami Pany Chrinnickimi, a mianowicie za Jego Mością Panem chorążym Wołyńskim, który przez wszitkę expeditie Wołoskie, Influskie, Multańskie, z rozlaniem krwie swoiey y postradaniem rodzonych swoych y stryiecznych, w teraznieyszey expeditiey Tureckiey, służył oyczynie, prosić Ich Mość Panowie posłowie mają, aby na tę familią Jego Kr. Mość miał względ. Prosić Króla Jego Mości za Panem Stępkowskim, podczaszym Wołyńskim, który na tę wszystkie expeditie syny swoie, to iest: Gabriela Stępkowskiego, pirwy do Wołoch, a potym s królewicem Jego Mością do Moskwy, z niemałym sumptem, wyprawował, y

tam to wszystko zostało; potem drugiego, Daniela, z niebozczykiem Panem hetmanem do Wołoch, a ten tam już zginął ze wszystkim; trzeci też zaś na dworze Króla Jego Mości lat kilka, poczty stawiając, y do tego czasu; prosić Ich Mość Panowie posłowie mają, aby na zasługi dziełek jego wzgląd miał, a iako inszym zwykł z szcudroblivey łaski ręki swy nagradzać, y onym nagroził krwawę zasługi ich. Za Jego Mością Panem czasznikiem Wołyńskim, Panowie posłowie mają, aby banitia z kancelary Króla Jego Mości wydana była, abo commissia między wojewodztwy Podlaskim y Brzeskim dóżyć mogła. Także za Panem Mikołaiem Drewińskim, rotmistrzem Króla Jego Mości, który, za pieniądze swoje piechotę prowadząc, swych pieniędzy niemało wydał, prosić Króla Jego Mości, aby mu byli wróconę. Za Panem woiskim Włodzimirskim prośbę donieść mają Panowie posłowie nasi do Króla Jego Mości, aby Jego Królewska Mość wydatki jego pieniężne w ordzie ex erario publico zapłacić kazał, y za tak wielkie y znaczną posługi jego. czym znacznym, z miłościwey łaski swey pańskiey, nagrodzić raczył. Sprawa Woinińska potomków Pana Czerniewskiego, prosić, aby na tym seymie sądzona była. Za Jego Mością Panem Danielem Malińskim donieść proźbę Ich Mość Panowie posłowie do Króla Jego Mości mają, przełożiwszy znaczną zasługi przodków Jego Mości, którzy nie na łożu domowym, ale na łożu sławy nieśmiertelney, dla oyczyzny miłey zdrowia swę położyli, y on, tymże torem ydąc, na tę expeditią Turecką stawił sie z niemało kupą ludzi, za swę własną pieniądze zwiedzionych, stem człowieka pod chorągwią, dobrych

a enotliwych żołnierzów, y, tam wszitko straciwszy y zdro-
 wia swego znacznie nadweredziwszy, ledwo nie piechotą do
 domu sie wrócił, aby remuneratia iaka od Jego Królew-
 skiej Mości potkać go mogła, starać sie maia. Za Pany
 rotmistrzami wojewodztwa naszego przyczynić sie maia, aby
 Król Jego Mość względ miłościwy na to mieć raczył, że
 własnymi pieniędzmi swemi, aby sie chorągwie nie rozież-
 dżali, towarzystwo zatrzymywali y tam, równo z ynszemi,
 w obozie, temu poganinowi, iako sie ludziom rycerskim
 godzi, resistebant, y od tych acty, które im Jego Mość Pan
 podskarbi do Piotrkowa, intentował o kuchennę, aby byli
 wolni. Prosić też Ich Mość Panowie posłowie Jego Kró-
 lewskiej Mości maia za Ich Mość Pany Zubcowskimi, któ-
 rych oycowi świętey pamięci Król Jego Mość Stephan,
 z ekspeditiei Gdańskiej, za krwawe iego zasługi, na seymie
 Toruńskim, wieś Bielin lennym prawem conferować raczył,
 którą on, przez czas niemały, do żywota swego dzierżał,
 a po śmierci onego do stołu Jego Kr. Mości iest przy-
 wrócona: aby Jego Królewska Mość, z miłościwey łaski
 swey, hacząc ustawicznę, stateczną y odważną Panów Zub-
 cewskich na różnych expeditiach, w Multaniech, w Inflan-
 ciech, w Moskwie pod Smoleńskiem, w woysku kwarциа-
 nym, y na teraznieyszey expeditiei Tureckiej w Wołoszech,
 krwawe posługi, onę wieś, iako własność ich, prawem
 lennym, według daniny seymowey, należącą, przywrócić
 roskazać, abo, w nagrodzie oney, inszą daninę lub iurgiel-
 tem, z miłościwey łaski swey, iako ludzi dobrze zasłużo-
 nych, opatrzeć raczył. Za Jego Mością Panem Janem
 Bohdaszowskim, strażnikiem Jego Kr. Mości, woyska na

expeditiey przeszley przeciwko Turkom, odważnie, życzliwie, s kosztem, y odwaga, y ułomnością zdrowia. Jego Kr. Mości y Rz. Ptey służył prosić Jego Kr. Mości y Rz. Ptey, aby miłosierdnę oko na iego krwawę zasługi, względ miłościwy mieć raczył Ich Mość Panowie posłowie nasi petitum wnieść y pilną staranie uczynić maia, w kole poseskim y do Króla Jego Mości, za Panem Jerzym y Macieiem Kaysarami Kołodczyńskimi, żeby Jego Kr. Mość. pomniąc na godną zasługi oycy ich, który, z uszczyrbkiem zdrowia swego słuząc czas niemały Rz. Ptey, za królów Ich Mościów świętey pamięci Augusta y Stephana, pode Psków, Połock, Wielkie Łuki, Toropiec, Inflanty, za które zasługi conferowano im sióło Kołodczno w oycyznę; a yż teraz ta oycyzna od nich, decretom Króla Jego Mości seymowym do kościoła katedry Łuckiey przyzadzona, prosić Jego Kr. Mości, żeby Król Jego Mość, według zasług ich y miłościwey obietnice swey na przeszłych seimach, ym za tę oycyznę odmianę dać raczył. W ukrzywdzeniu Jego Mości Pana Martina, secretarza króla Francuskiego, które mu sie dzieie od Pana Olbrychta Ludzickiego, w nieoddaniu okupu żony i dziełek iego, prosić Jego Kr. Mości, aby weyrzawszy na tę ukrzywdzenie, onemu miłościwie słuszną roskazał satisfactią uczynić, gdyż na to samo dano było pułtora tysiąca czerwonych ex fisco, którego tym samym pomieką defraudatia stała sie. Proźbę mieszczan Łuckich, którą w kole naszym wnosili, iako wielce ważną, onę Panom posłom naszym seryą commendujemy, gdyż y nas ex subsequentibus tyka sie, pilną instantia y gorącą do Jego Kr. Mości za niemi uczynić maia. Naprzód, po srogim

zniszczeniu przez ogień, dotąd żadney folgi od żołnierza ustawicznego iż nie mają, ale y leżę, y stacie, y podatki pieniężną, y nadto mimochodnych żołnierzów sustentowanie wszelakimi dostatkami, wielką ym zawadą iest do podpomozienia: przeto żeby żołnierzę ani leż swoich tu w Łucku nie miewali, ani do żadnych staci dawania powinni nie byli, ponieważ y nam na tym wiele należy, że y dziatki swoje przy colegium u oyców Jezoitów ze wszystkiego wojewodztwa y z ynszych stron tu mamy dla ćwiczenia w naukach wyzwolonych, y nadto ieszcze, że to miasto iest iako metropolis wojewodztwa naszego. gdzie częstę roki. roczki, sejmiki. ellectiae. popisy, ziazdy odprawują się, z wielkim niewczasem wszystkich nas, że gospody wczasów swych przed żołnierzem miwać nie możemy, y dziatki nasze do powinnych nauk w czesnych swoich mieszkaniach mieć nie mogą *).

Книга городская Луцкая 1622 года, листъ 1208 — 1216.

*) Конца не достаеъ.

XIV.

Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1630 году. Просьбы о назначеніи экстраординарныхъ сеймовъ, объ отмінѣ подымнаго сбора, объ уплатѣ государственныхъ долговъ, о сохраненіи правъ, предоставленныхъ православнымъ и униатамъ, о вознагражденіи Киевомихайловскаго монастыря, разграбленнаго униатами, объ увольненіи отъ службы иностраннаго войска, объ исполненіи приговоровъ надъ баннитами, о сохраненіи мира съ иностранными державами, о ревизіи книгъ городскихъ и земскихъ, объ исправленіи законовъ и напечатаніи статута. Ходатайство о награжденіи дворянъ, оказавшихъ услуги государству и объ освобожденіи городовъ Бурска и Владиміра, опустошенныхъ непріятелями, отъ податей и повинностей. 1630 сентября 4.

Року тисеча шестьсотъ тридцатого, месеца сенътебра, сегого дня.

На врьдъ кгродскій, въ замокъ его королевское милости Луцкій, и до мене Яна Козаковича Прошицкаго, буркграбего и наместника подстароства Луцкаго, пришедши очевисто урожонный его милость панъ Ерый Гулевичъ,

подкоморый Луцкий, маршалокъ на тотъ часъ кода рыцарского сеймику въ Луцку, въ року нынешнемъ тисеча шестьсотъ тридцатомъ, на день четвертый, месеца сентебра, зложоного, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгродскихъ Луцкихъ, подалъ перъ обятамъ инструкцию, съ печатю и съ подписомъ руки своее, ихъ милости, паномъ послонъ, на сеймъ близко пришьлый, въ томъ же року нынешнемъ, месеца октобра шестнадцатого дня припадающий, одъ всее брати воеводства Волинского згромажоныхъ згодне обраныхъ, даную, о чомъ тая инструкция ширей въ себе маеть, жадаючи, абы до книгъ принята и вписана была, которую инструкцию я врьдъ принявши, оную до книгъ вписати казалеь, которая, писмомъ полскимъ писаная, такъ се въ себе маеть:

Instructia Ich Mościom Panom posłom wojewodztwa Wołyńskiego, na seymiku anni tysiąc sześćset trzydziestego, pro die quarta septembris, obranym, na seym blisko przyszły, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset trzydziestym, miesiąca octobra szesnastego dnia przypadający, dana Ich Mościom Panom: Janowi Załęskiemu, sędziemu ziemskiemu Włodzimierskiemu, Krzysztofowi Rymkiewiczowi Szklińskiemu, podsędkowi Łuckiemu, xięciu Hrehoremu Czetwertyńskiemu, Andrzejowi Liniewskiemu, Gabryelowi Hulewiczowi, Adamowi Kisielowi. Po zaleceniu służb naszych unizonych y wiernego poddaństwa naszego Jego Królewskiey Mości, panu naszemu miłościwemu, mają podziękować Panowie posłowie naszy in amplissima formā, że iako zawsze oycowsko radził o powierzonych sobie od Pana Boga poddanych,

tak y teraz obmyślawa, aby nietylko za szczęśliwego pa-
 nowania Jego Królewskiej Mości, ale y po zeyściu, quod
 Deus longissime auertat, dobrze się działo oycyznię na-
 szey; a to podawszy, ad deliberandum de modo liberae
 electionis, eo, acz iest arduum y periculis multis nomi-
 bus plenum, ne pupilla libertatis nostre in punctu hoc
 ledatur, iednak, abyśmy sie nie zdał ingrati takiej oycow-
 skiej miłości Jego Królewskiej Mości, mają Panowie po-
 słowie naszy, iak z naywiększą w tym ostróżnością, tylko
 sie o tym dowiedzieć, a nie w żadną rzecz eo nomine
 nie wdawaiąc się. constitutione anni tysiąc pięćset dzie-
 więćdziesiąt trzeciego uelantę. Seymy extraordinarię, które
 impellentę nagłego niebezpieczeństwa być musiały, iako da-
 remnych kosztów y trudów przyczyna, w czym y sam Jego
 Królewska Mość incommoditatem wielką upatrować raczy,
 zniesione być mają; prawem tylko, opisane seymy zwy-
 czayne aby bywały. Podymne, yż tylko w gwałcie pro
 semel było pozwolone, a potym raz iesze per modum
 donatiue powtórzone, z upewnieniem, że więcy hac no-
 uitate nie mieliśmy być aggrauouani: przeto teraz pilno
 Panowie posłowie naszy przy tym ante omnia stanąć mają
 y ni do czego przystempować nie będą powinni, aż to cale
 na potomne czasy z wojewodztwa naszego zniesione bę-
 dzie y protinus extirpabitur, a ta constitucia, która iakąś
 lustratią pre se fert, aby in necessario była zniesiona; yż
 poddani krajów naszych nie tak są fixi loco, iako w ko-
 ronie. A co się dotycze długów, zaciągnionych na zapła-
 cenie przeszłemu żołnierzowi, prosić Jego Królewską Mość
 uniżenie, aby miłościwy wzgląd na różnem sposobem spu-

stoszone kraie nasze mając, bez uciążenia naszego, sposób zapłacenia obmyślić raczył, zwłaszcza, że y od Panów posłów naszych seymu przeszłego mamy, że pułczwartakróć sto tysięcy retent zostaie. Jeśliby iednak necessitas urget, a ex calculo się pokazało, żeby na zapłatę retenta non sufficerent, aż zgoda inszych wojewódstw przystąpiła, poborów dwa, a ad sumum trzy, pozwolić mogą Panowie posłowie naszy. Jeśliby iednak non sufficerent y to ostatek, do braci, którzy non deesse obiecuią Rzeczy Pospolitey, iako y poborey sub nullitate wziąć mają, hac cum cautione iednak, aby pobory według starych quitów, wtaż y czopowe, propter miram intricationem, ad pristinum przywiezione byli. Pobory nasze, wydane z wielkim nieporaz poddanych naszych uciążeniem, że, się zda, non sufficiunt zapłacie żołnierskiej, mają rzezwiey iuż po te czasy Panowie posłowie naszy liczby słuchać Pana podskarbiego, y tak, aby odtąd liczbe począł, odkąd quitów nie ma izby poseselskiej, tak z czopowego iako y supplementu przeszłego seymu na zapłacenie żołnierzowi, tak y s kwarty, którą ruszono, a napotym, iako prawo warowało, aby ruszana nie była. Kwarcianego żołnierza in suo robore zostawuiąc, ieśliby iaka necessitas Rzeczy Pospolitey auctiey woyska potrzebowała, constitutią warować, aby napotym powiatowego żołnierza wojewodstwo nasze miało, na którego te podatki nasze obrócone być mają, reassumuiąc constitutią anni tysiąc sześćseth trzynastego y tysiąc sześćseth dziewiętnastego, gdyż to z mnieszym uciążeniem być może. Religia graecka, tak uniatów iako y nicuniatów, aby według dawnego prawa y constitutii przeszłych zachowana była. A iż nieuniaci

praepediciam na różnych mieyscach cierpią: starać się mają Panowie posłowie naszymy, aby pokóy weale warowany był, bez naruszenia praw dawnych, aby tak uniaci iak y nieuniaci, w pokoiu siedząc, w iurisdiciae iedni drugich, według dawnych constituty, nie wrywali się. A iż też mnanastyr Kiowsky Święto-Mikolsky okrutnie, niechrześcijańskie od Niemców (*unitów?*) złupiony, aparaty kościelne w niwecz obrócone, xięgi w Dniepr powrzućcane: prosić Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, Panowie posłowie naszymy mają, aby w to miłosiernie weyrzeć y przy prawie ich napotyć zachować raczył. a tym aby nagroda sufficiens się stała, efficere Panowie posłowie naszymy mają. Anni tysiąc sześćset dwudziestego siódmego constitutia iest, iż decreta trybunalskie, któreby uim saperent legum ferendarum, miały być nullius ualoris; ieśliby tedy, post hanc latam legem, takie się pokazały, aby ta im constitutia służyła, y pso facto aby annihilowane byli. A iż się dzieią tumulty ratione nabożeństw podczas trybunału: tedy Król Jego Mość ma zesłać Panów comisarzów, za usilną proźbą Panów posłów naszych, którzyby inquisitią uczynili, ktoby był auctorem tych tumultów. żeby napotyć tak securitati publicae prouideretur; przytym inhibiciae, które wydane są od Króla Jego Mości, aby relaxowane byli. Na trybunale Radomskim iż wielkie bywaią depactaciae. aby był określony, y deputaci, ieśliby nad prawo, sobie pozwolone, iurisdicią swoię wyciągali, poena ma być na nich namówiona y forum z nimi agendi, a iż Pan podskarbi, tak on iako y instigator coronny, na decreta, aby wychodzić byli powinni, efficere mają Panowie posłowie naszymy. Przytym, iż się wiel-

kie depactatae. tak in minoribus subselliis, większych y mniejszych kancelarii, iako y w sądach trybunału koronnego dzieią: necessario Panowie posłowie naszy starać się mają, aby, podług coronnych praw, woiewodztwa nasze z gurnymi woiewodztwy porównane były. Cudzoziemsky żołnierz, który przeciwko prawu, preter mentem Rei Publicę zaciągniony, płacony od nas być nie ma, ale z gurnymi woiewodztwy Panowie posłowie naszy znieść się mają, aby, bez aggrauathey naszey, zniesiony był, y iak nayprędzey abdancouany, a napotym aby nigdy, bez consensu Rzeczy Pospolitey, zaciągany nie był, warować firmiter constitutią mają, a przytym, aby ukrzywdzonym przy abdancouaniu sprawiedliwość uczyniona była. Yż executia z banity do skutku swego nie przychodzi, dla insufficientiam staróstw. skąd y starostom periculum creatur, y prawo in uilipendium przychodzi: sposób namówić mają zupełniejszey executiey, aby tak banitom, iako ynfamom, tym tylko gleyt dawany był, którzy ex contumatione nimi zostaią. Iż Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, nie nie opuści, coby było ex re oyczyzny naszey: prosić będą o to Panowie posłowie naszy, aby prouidere Jego Królewska Mość miłościwie raczył, iakoby s postronnymi pokóy zachowany był, mianowicie z Moskiewskim, s którym indutię prędko wychodzą. Reuisią xiąg powiatowych naszych, iako ziemskich y grodzkich, potrzebną widzimy, ho iak omnia uetustatę consumuntur, tak y to nie bez naruszenia być musi; przeto prosić mają Panowie posłowie nasi, aby z seymu na to reuisorowie z obywatelów kraiów naszych naznaczeni byli, którzy, upatrzywszy uetustatem xiąg, ieślihy przepisu

potrzebowali, in publicum to referować mają, aby zupełnie correcture swoją wzięły. Reassumować constitucją tysiąc sześćset dwudziestego, żeby chorągwie nad dwa noclegi, jedna po drugiej, w iedney maiętności, nie odprawowali, y stacy z okolicznych dóbr szlacheckich nie wyciągali, na co y pena naznaczona być ma. Correctura iurium, która dawno iuż namówiona iest, aby do skutku przyszła, starać się o to Panowie posłowie naszy pilno mają, a przytym y statut aby był drukowany. Starać się y o to Panowie posłowie naszy mają, aby duchowni w sądzie głównym trybunalskim tey kapituły, z której biskup albo capitula sprawę ma, wychodził na dekreta, a przytym, aby we dwie lecie, iako seculares we cztery, na sądy trybunalskie obierani bywali. Prosić Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, aby autoritatem pańską swoją interponował do miasta Gdańska, aby długi swego do czasu słusznego cierpliwi być chcieli. Acz w coronię są oznaczonę officia y miejsca urzędników ziemskich. w wojewodztwie iednak naszym miewaią swoją altercatię, przez co wszytkich urzędników ordinem specificę przynieść nam mają Panowie posłowie naszy, podług prawa coronnego Wszytkim tym, którzy, przez dotrzymanię zupełney wiary Regi et Rei Publicę, detrimentum zdrowiu y maiętności ponoszą, iako mianowicie Inflantczycy, prosić Jego Królewskiej Mości, aby, łaską swą, uirtutem ich coronować raczył. O zbiegę poddane aby bez appellacy w grodzie decidouane byli, wąż o grabieżę, któreby non excederunt dwudziestu kóp litewskich. To też Ich Mość Panom posłom naszym zlecamy, aby reassumowane dawne prawo było na tych, którzy in--

famistów y banitów przy sobie chowaią, y forum contra complices prosto na trybunał Lubelsky albo Piotrkowsky naznaczone było, y poena taż, która y na ynfames, aby sie na nich ściagała. Te wszystkie puncta zgodnego zawarcia naszego z uniżoną proźbą Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, y pomocą ynszych woiewództw braci naszych, Panowie posłowie naszy efficere mają, a nad nie domyslać się w przyczynieniu albo uięciu ych, sub fide, honore et conscientia, nie powinni będą; sin secus quid adtulerint, irritum et inane zostaje. A przytem petita nasze Panowie posłowie naszy serio do Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey wnieść mają. Jako wszelakie wieczney pamięci godne affectię y odwagi królewica Jego Mości Władysława, pana naszego, przeciw oyczyźnie naszey, qua par est, humanitatem accipimus, tak y to, że commoditatem pożytków stanom szlacheckim, iako y kupią się bawiącym, w przekopaniu rzeki Berezyni do Wiliey upatrować raczy, ani kosztu na to danego: zlecamy Panom posłom naszym, aby za to submitse królewicowi Jego Mości podziękowawszy, reuisorów do naznaczenia exacty różnych expensów. post opus perfectum, warowali. Dotrzymanie wiary Panom y Rzeczy Pospolitey wdzięczność y remuneracia rodzi. Jego Mość Pan Chełmiński ymo (*i ma?*) dawne zacnego domu swęgo Rzeczy Pospolitey zasługi, (*i*) sam, na wielu mieyscach, dobrze na ymie boni ciuis in patria zarobił; ten, iż teraz, dla statecznego dotrzymania wiary Królowi Jego Mości, panu swemu miłościwemu y Rzeczy Pospolitey, przez stratę y ogołocenie wszystkiego, summis calamitatibus pressus zostaje, usilne instantię za nim Pano-

wie posłowie naszy do Króla Jego Mości y Rzeczy Pospolitey uczynić mają, aby on iustum meritorum premium, które integritatis erga rem publicam powodem iest, odnieść mógł. Xięcia Jego Mości Jerzego z Ostroga Zasławskiego na służbie Rzeczy Pospolitey y Króla Jego Mości odważne, non parendo zdrowiu et sumptui, koszty, żadney nie opuszczając ocasyey, bez przerwania aż dotąd, wiadome są Jego Królewskiey Mości y wszystkiey oyczyynie: zaczym, acz pewniśmy, że Jego Królewska Mość sam, iako Pan, na to oko miłościwe mieć raczy, iednak, żebyśmy wdzięczność swą też onemu, za zasługi, kraiom naszym uczynione, wyświadczyli. a tym xięcia Jego Mości do dalszych usług... Rzeczy Pospolitey y podobnych xięciu Jego Mości przychęcili, poruczamy Panom posłom naszym, aby gorąco instancie Królowi Jego Mości uczynili. Nietayna Jego Królewskiey Mości, panu naszemu miłościwemu, śmierć, z ochotą dla oyczyzny podięta, Pana Bokii, rotmistrza Jego Królewskiey Mości, w Ruskiey expeditiey, która onego z własney oyczyzny wyzuwszy, małżonkę y potomstwo in summa angustia zostawić przymusiła; dla czego pełne utrapionych pozostałych sirót żalów woiewodstwo nasze gorąco Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey, przez Panów posłów swoich, prosi, aby iakim rachunkiem. dla zapłacenia długów dla oyczyzny y zaciągów, potomstwo wsparte było. Niepoiedenkróć, pomniąc na godne zasługi Pana Mikołaja Meleszka, instantie swoje do Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey wnosim; ale iż, dla różnych in Re Publica zatrudnienia, to skutku dotąd nie wzięło, iteratis vicibus Panom posłom swoim za nim instare zalecamy. Iż

pasim homicidia, spe impunitatis, grassantur: Panowie posłowie naszy usilnie prosić mają Jego Królewskiej Mości, aby sprawa o zabicie Pana Siemaszka sądzona była. Pierwszym filarem in Re Publica iustitia, którey iednak effrenata zuchwałych, prawa y poczeiwego zapominających, ludzi licencia euertere conatur, że y zasłużeni Rzeczy Pospolitey po wielkroć marnie contemptoribus iurium giną, iako świeżo Pana Jerzego Meleszka, ze wszystkich obywatelów woiewodztwa naszego z wielką compassią, condolentią, mors uiolenta potkała; przeto Panowie posłowie naszy pilno Jego Królewskiej Mości prosić mają, aby taż crudelissima homicidij sprawa, bez dilacii y amputatis beneficiis prawa, sądzona była. Przeciwnko prawem określonym pokoiowi, maiętność Woronków Pana Alexandra Krasieńskiego, przez woysko Króla Jego Mości y Rzeczy Pospolitey, funditus spustoszona iest y (z) inszymi w woiewodstwie Kiowskim tegoż dzierzawami; na co aby Jego Królewska Mość y Rzecz Pospolita animaduerteret, Panowie posłowie naszy starać się mają. Iż poborecy naszemu Wołyńskiemu, Panu Zachariaszowi Czetwertyńskiemu, czeladnik nieiaki Piotr Megdańsky, przy succollectorze odbierając pieniądze, zawziąwszy sześć tysięcy złotych Polskich, uciekł aż do Czech, którego tam pogoniono, y u oycy iego zastano; ale że sprawiedliwości ieszcze od Caesarza Jego Mości nie odniósł, prosić Panowie posłowie mają, przynamniey to uprosić u Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, aby tey sumy w skarbie poczekano. Mają też wnieść próśby Panowie posłowie naszy za Jego Mością Panem czasznikiem, aby sprawy iego, za remissami trybunału Lubelskiego y Wileń-

skiego na seym wytoczone, o cognitią też commissiey Brzeskiej s Podlaszem, iż iest w exorbitanciach, starać się maia, aby, nie prolongując od seymu do seymu, cognitią Jego Królewska Mość uczynić raczył. Nienowoy to w oyczyźnie naszej przykład, że postronni obywatele, a wielcy y zacni ludzie, swoje lares opuściwszy, garną się in gremium Rei Publicae nostrae, y nie zwykła ich odrzucać od siebie matka nasza; przetoż y Jego Mość Pan Alexander Mozella, szlachcic Justinopolitański, mając znaczne merita swoje y krwawe podczas Inflantskich expedicii, pod regimentem sławney pamięci Pana Chodkiewicza, hethmana Wielkiego Xięstwa Litewskiego, gdzie y postrzały odniósł, prosi, abyśmy za nim wniosli postulatam, żeby w tey oyczyźnie naszej, za którą krew wylewał, mógł być indigena: co zlecamy Panom posłom naszym, aby za nim do Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey pilne czynili staranie. Jako Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, afflictis zawsze succurrere raczy, tak y teraz uniżenie, przez posły nasze, całe woiewodstwo nasze prosi y przyczyniaią się, aby iakiego Tatarzyna dla okupu potomstwa kraiów naszych, szlachcica dobrego, Pana Jana Szybińskiego, Król Jego Mość denegować nie raczył. Przyczynę Jego Mości Pana hetmana za miastem Burskiem magni ponderis widząc, iako za tym. które różnym okolicznym obywatelom z wielu miar pożyteczne iest; Panom posłom naszym zlecamy, aby flagitacją o nich, strony libertaciey, dla spustoszenia, dosyć się stało. Miasto Włodzimierz tak iest barzo spustoszone, y przez rozmaite plagi Boże, ogień, powietrze, iuż, raz po raz, dwa razy, y przez ustawicznego

żołnierza, tak w stanowiskach, iako y w stacii wyciąganiu, że po chwili mało się wszystko spustoszeć musi: prosió Jego Królewskiej Mości, aby, iako pan miłosierny, zmiłowaawszy się nad nędzą ich, uwolnić ich raczył, przynamniey według prawa, do czterech lat, od wszelakich podatków y od stanowisk y stacii żołnierskich, a ta banicia, która na nich od przeszłego Pana poborce iest otrzymana, prosić, aby znisiona była.

У тое инъструкции при печати подпись руки теми
словами :

Jerzy Hulewicz, podkomorzy Łucku, manu propria.

Котораяжъ то инъструкция, за подапьемъ и просбою
вышь речное особы и за принятемъ монимъ урядовымъ,
уся, съ початку ажъ до конца, до книгъ кгородскихъ Луць-
кихъ естъ уписана.

Книга городская Луцкая 1630 года, листъ 1058 — 1063.

XV.

Каптуровое постановленіе дворянства Волынскаго. О мѣрахъ къ охраненію внутренней и виѣшней безопасности во время междуцарствія. Устройство судовъ каптуровыхъ и правила объ исполненіи приговоровъ, ими постановленныхъ. Подписи дворянъ Волынскихъ. 1632 іюня 3.

Року тисеча шестьсотъ тридцать второго, месеца іюня, пятого дня.

До уряду и книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ и до мене Іеронима Харлесского зъ Харлежа, Луцко-го етс. старосты, пришедши очевисто ясне освещеный кнежа его милость, Ерый зъ Острога Жаславський, маршалокъ кола, або сеймику, полъ часъ безкоролевъя, презъ ясне освещеного и велебного его милости, ксендза Яна Вещыка, арцыбискупа Кгнезненского, легато нато, примате рекгни примокве принцыпе, на день третій месеца іюня, въ року теперешнемъ вышъ менованомъ, зложоного и отпрованого, ухвалу, каптуромъ названую, на местцу сеймикомъ звыкломъ, въ костеле катедралномъ Луцкомъ, згодне, немине контрадиценте, уфаленую, списаную и подписами рукъ ихъ милости пановъ, пана маршалка и обыва-

телевъ воеводства Волинского, подписаную, именемъ всихъ ихъ милости. пановъ обывателей воеводства Волинского, для вписанья до книгъ кгородскихъ Луцкихъ, перъ облятамъ подалъ, которую то уфалу, кантуромъ названую, до книгъ записати казалежь, и такъ се въ себе маєтъ :

My rady, xiążeta, dignitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo, obywatele ziemie woiewodztwa Wołyńskiego, w powiecie Łuckim, Włodzimirskim y Krzemienieckim, ktokolwiek osiadłości prawem szlacheckim, pod iakimkolwiek sposobem, ma, oznaymuiemy, iż my, będąc natenczas żałością y niebezpieczeństwem od Pana Boga nawiedzeni, przez śmierć Króla Jego Mości, pana naszego, obmyślając y zabiegając wszelakim niebezpieczeństwom, tak domowym iako y postronnym, ziechawszy sie tu do Łucka, przedniejszego miejsca woiewodztwa naszego Wołyńskiego, na czas, naznaczony od Jaśnie Wielebnego Jego Mości, xiędza Jana Wężyka, arcybiskupa Gnieźnieńskiego y primasa coronnego, ziachawszy sie na dzień, w uniwersale od Jego Mości mianowany, pro die tertia iuny, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset trzydziestym wtórym, gdzie będąc wszyscy spółnie takieśmy sie namówili, y, zgodnie obrawszy za marszałka Oświeconego xięcia Jego Mości Jerzego z Ostroga Zasławskiego, zastanowili y utwierdzili. Naipierwey, postrzegając pokoju domowego, który niezłym inszym, tylko prędko sprawiedliwością zachowany y zatrzymany bywa, zaczym y postronnym niebezpieczeństwom łącno sie zabiegać może, w czym takowy porządek sprawiedliwości mieć chcemy y postanawiamy, gdyż za śmiercią Jego Królewskiej Mości

wszystkie sprawy sądów królewskich, ziemskich, grodzkich, podkomorskich y inszych wszystkich, które czasu panowania Jego Królewskiej Mości odprawowane bywają, wszystkie za śmiercią Króla Jego Mości ustali, którym dawność żadna szkodzić nie może, do roku po coronathey Króla Jego Mości, przyszłego pana naszego, którego nam Pan Bóg, za obraniem y zezwoleniem spólnym wszystkiey Rzeczy Pospolitey coronney, dać będzie raczył. A ieśliby kto z postronnych abo też inszych, bez porządney y wolney electiey, Rzecz Pospolitą naszą coronną y Wielkie Xięstwo Litewskie opanować, na królestwie Polskim posieść, abo którego innego sam przez siebie, bez woli naszej, na państwo usadzić y stawić chciał, abo prawo y wolności nasze łamać ważył się, także y ludzi państw postronnych y domowych do corony y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ku wzruszeniu y szkodzie, a nie ku pożytku Rzeczy Pospolitey, zbierać y wieść chciał, abo osobne iakie towarzystwa, praktyki, hunty y związky s kymkolwiek w ziemiach postronnych y w coronie Polskiey, także Wielkym Xięstwem Litewskym, ważył sie czynić: tedy, przeciwko takowemu koźdemu, wszyscy spólnie y iednostainie powstać y wedle pirwszych capturów postanowienia naszego zachować sie mamy y będziem powinni. Jeśliby kto, iakymkolwiek zaciągiem y praetextem, cuiuscunque status et conditionis, sine consensu totius Rei Publicae y ufały woiewódstw, ludzie iakie, oprócz tych kup, któreby obywatele tey corony na usługę Rzeczy Pospolitey zaciągneli, prowadzić przez naszą woiewodstwo chciał (coby nie mogło być bez wielkiego zepsowania naszego): tedy przeciwko tym ludziom

consurgemus; także też, ktoby zaraz po śmierci Króla Jego Mości, abo teraz y potom, póky to interegnum trwać będzie, kościołom, cerkwiom y reliom (*religiom*) wszelakym, mieszczanom, Urmianom, Żydom y wszelakiego stanu ludziom, iakieykolwiek conditiei y praeeminentiei, tak szlacheckym iako y prostym narodom, gwałty, niaizdy na majątność abo na grunt uczynił, zamky, miasta, dwory, sioła, grunty, ludzie odiał, zabóistwo, rany, boie, grabieże y rozboie, abo gwałtowanie białychgłów y pożogę ogniem gdziekolwiek, na którym miescu, uczynił, iakieykolwiek krzywdy, szkody gwałtowne abo fortelnę, postempkiem iakym, popełnił: tedy, przychylaiąc sie do wszelakiego postanowienia pirwszych capturów, confederatiei, recessów po śmierci świętobliwej pamięci Augusta, Stephana, królów, panów naszych, iakie są postanowienia yn uolumine legum, reassumuiemy et in toto przyimuiemy, tym wszystkim sprawom forum generale przed sądem kapturowym naznaczaiąc, w czym ukrzywdzony na tego, od kogoby mu sie krzywda stała, zaraz po onym uczynku, postempek prawny wedle statutu uczynić, y potom, wziąwszy pozew od Panów deputatów, którycheśmy wszyscy zgodnie, na tem terazniejszym zieżdzie naszym Łuckym, obrali y niżej imiony w temże capturze są opisani, ma tego, od kogo iest ukrzywdzony, przed ich sąd pozwać, a Panowie deputaci, tak z obywatelami iako postronnemi, którzy sie przed ich sąd pozywać będą, mają zachować sie y sprawować takim porządkiem: to iest, pozwy mają być dawane za pieczęcią ziemską wojewódstwa Wołyńskiego, na który ma być znak chorągiewny, krzyż, a około słowa: Pieczęć Rzeczy Pospolitey wojewód-

stwa ziemie Wołyńskiej, którą to iedną same pozwy pięcętowane być mają, wedle pirwszego zwyczaju. A tytuł na pozwie s takim napisem ma być: »Deputacy sądów capturowych woiewodstwa Wołyńskiego na ten czas pod interegnum,« s podpisem ręki pisarza, na te sprawy od nas obranego. Sady począć się mają a die septima iunij, za niedziel trzy, y tak zawsze, continuo, mają we trzy niedziele przypadać. Autoritas zaraz tych Panów sędziów, od dnia wyszey mianowanego, po przysiędze wykonaney, począć się ma skutecznie, którą przysięgę mają wykonać według statutu, s takim additamentem, isz zmowy y porozumienia, w żadnych sprawach, ni s kym czynić, radzić y przestrzegać, rad tajemnych odnosić y posuł brać nie ma, y nie starał się, aby na te sądy obrany był; także, iż nie iest sługą rękodainym, ani iurgieltnikiem żadnego pana. Ciż Panowie deputaci powinni będą na tę sądy zieżdzać się, na miesce pewne, do zamku Łuckiego, zasiadając w zamku wyszszym, na miescu zwykłym. gdzie też sądy grodzkie odprawują się, y wszystkie sprawy. krzywdy, wedle żałób ludzkych, sądzić, decretować y odprawować, wedle Boga, porządkiem statutu, wedle artykułów, w statucie y constitutiach y w tym capturze naszym opisanych, od których rozsądków y decretów iuż żadna appellatia iść nie ma. Pan pisarz powinien zawždy przed sądami dniem iednym przyiachać na miesce naznaczone, dla wpisania do rejestru. Xięgy tych sądów chowane być mają w cerkwie świętego Iwana, w zamku Łuckym, w skrzyni zamknione, za pieczęcią tychże Panów deputatów. Extracty, decreta za pieczęciami y podpisami rąk wszystkich Panów depu-

tatów stronom wydane być mają; a gdyby komu krzywda od deputata samego działa się, abo deputatowi od kogo, tedy ten Pan deputat przed temże sądem usprawiedliwić się, sobie także sprawiedliwości dochodzić ma, mając też s kym sprawie powinien będzie równą stroną wychodzić. Po odprawie spraw na sądach, Panowie deputaci s Panem pisarzem mają na miejscu w Łucku dwa dni mieszkać, dla wymowania extractów z xiąg sądowych. Solaria zwyczajną Panowie deputaci biorąc od każdej instantiey, według sądu ziemskiego, po groszy półósma Polskich, nie wyciągając na żadne exactie, ani winami w sprawach potocznych stanu szlacheckiego nie depactuiąc, wszyscy w równy dział miedzi się dzielić mają. Także Pan pisarz deputacky do xiąg zapisywać y extracty wydawać sprawiedliwie powinien będzie. Od suscept po temu, iako w constitutiey roku tysiąc sześćset trzynastego iest opisano, ani więcey, brać ma, zachowywaiąc się w tem wszystkim statecznie każdy z nich pod cnotą y wiarą swoją. Gdyby kto o iakymkolwiek exces do sądu deputackiego był pozwany y przez prawo, bądź z oczewistey controuersiey, abo za niestaniem, winnym się być ukazał, na takowym, za dowody prawnemi y słusznymi, stronie ukrzywdzoney, yle w rzeczach potocznych, szkody wszelkie z nawiązką nakazywanę być mają. A co się dotczye rzeczy krwawych, gwałtów, niazdów, rozboiów, morderstwa, takowy każdy, za przewodem prawa, gardłem karany być ma, praemissis tamen scrutenijs ex utraque parte in instanti, nie biorąc sobie dyllacij na przyszłe sądy, ale tamże przed tymże sądem deducendis, y szkody sowito z majątności iego ukrzywdzonemu nakazy-

wane być mają. Insze zaś sprawy potoczne simplicium iniuriarum, któreby się pod to interegnum działy y przytoczyli przed sąd capturowy, tedy takie według statutu y constitutiei sążonę y odprawowanę być mają. Co się tkanie zapisów urzędowych y ręcznych, recognity, fidelis depositi, o które ieszcze postempky prawne nie zaszli, o to wszystko u tychże sądów mianowanych capturowych, wedle zapisów prawa pospolitego, sprawiedliwość y odprawa, tymże porządkiem kapturowym, czyniona być ma. A o zbiegy y grabieże, któreby się po śmierci Jego Królewskiej Mości stali, przez tychże Panów deputatów, rokiem y porządkiem wyżey oznaczonym, wedle constitutiei Warszawskiej anni tysiąc pięćset siedmdziesiąt ósmego sążono być ma, a takowych pozwów kładzenie ma być tak oczewisto, iako y zaocznie, za dwie niedziele, przez woźnego y dwóch szlachciców. In summa, mają sądzić wszystkie causas criminales, które includuntur in quatuor artikulis castrensibus, także causas uiolentiarum, expulsionum, cum inquisitione ab utrinque in instanti, occupationum exemptionumque, o których ieszcze żaden postemppek prawny u inszych sędziów nie zaszedł. Jeżeliby nie dopuszczono woźnego s pozwami do zamku abo dwora, tedy w kościół, abo w cerkiew, abo też we wrota, miesckie lubo sielskie, włożyć pozew ma, y rellatią położenia uczynić na urządzie powinien w grodzie tym, gdzie są bona citati. Pozwany zasie niczym pozwów zbiaić nie ma, nie wymawiając się ani chorobą, chyba prawdziwą, którą ma poprzysiąc na przyszłych sądach, y kopami nie odkupując, y to in personali actu expraesis verbis, że prawdziwie chorował, y tey

choroby zażył nie na zwłoke tej sprawy; owo zgoła, nie ma być excipowany od sprawy żadnemi przyczynami, ale, lubo sam, lubo przez plenipotentą swego, ma się usprawiedliwić, tylko hoc excepto, ieśliby tytułu, daty abo rzeczy, o cò idzie, w pozwie nie było napisano. Woźny, który pisać umie, chociaiby nie wszystko oznaczenie roku na pozwie swą ręką napisał, ażeby umiał ieno ręką podpisać, tedy strona pozwu zbiać nie może. Rok za temi pozwami deputackimi ma być peremptorius, bez przywołania potrzykrotnego, areszty iednak o zwykłej godziny iść mają; u tegoż sądu capturowego abo w grodzie zapisy zeznawane, protestacie, rellatie y przywołania zanoszone być mają. Do tegoż sądu strony przychodzić y we wszystkim się zachować mają, wedle porządku, pod winami, w trybunale coronnym opisanemi. Dóbr wszelakych, zamków, miast, dworów, siół, gruntów y inszych wszelakych maiętności, ktokolwiek za Króla Jego Mości w dzierżeniu y używaniu był, ten y teraz pod to interegnum tych dóbr y maiętności spokojnie używać ma. Na coronatiew zaś przyszłego pana, iako sam ten captur, tak też y decreta sądu tego y zapisy wszystkie, we wszystkich punctach mają być approbowane. Ktoby też kogo pozwał, mianuiąc, iżby sługa, za roskazaniem pana swego, gwałt, zabóystwo, rany y iakymkolwiek występkiem uczynił: tedy pozwany, stanowszy na rok u sądu, ma sam odprzysiądz się, że to sługa bez roskazania y wiadomości iego popełnił, y iako onego sługy. po tym uczynku, u siebie w domu y maiętności swej nie miał y nie ma. A gdyby tego sługe u siebie miał, tedy onego tamże, przed deputaty, ku uczynieniu sprawie-

dliwości, nieodwłocznie stawić ma. Exequutia decretów, ferowanych od Ich Mościów Panów deputatów, rzeczy osądzonych tak ma być czyniona: skoro po decrecie, zaraz ma być posłany woźny z dwiema szlachcicami z listem uwiączym, założywszy taxe, żeby stronie ukrzywdzoney, wedle decretu, dosić uczynił, abo uwiązania w dobra swe pozwoił, czego ieśliby uczynić nie chciał, tedy maia dwa s Panów deputatów, nadaley po decrecie we dwóch niedzielach, ad bona iure victi ziachać y ukrzywdzonemu, ieśliby przekonany prawem in instanti nie chciał pro re principali dosić czynić, podać dobra. A gdzieby sie Panom deputatom sprzeciwił, uwiązania nie dopuścił, takowego każdego tenże sąd deputacky, za przypozwem, gdzie sie to na niego pokaże, ma go s państw coronnych wywołać y od wszystkich praw y swobód szlacheckych wyłączyć, a na takowego samego ku zepsowaniu onego na ciele y ku odebraniu na Rzecz Pospolitą naszą woiewodstwa Wołyńskiego maitności iego, my wszyscy, za oznaimieniem tychże Panów deputatów, spólnie, iednomyślnie powstaniem, iako przeciwko nieprzyiacielowi y gwałtownikowi praw y wolności naszych, y tamże samego na garle karać mamy, a ukrzywdzonemu odprawę w rzeczy osądzoney, wedle decretu, czynić; ostatek dóbr iego na Rzecz Pospolitą obrócić będziem powinni. Także y przeciwko temu zachować sie mamy, któryby takowego wywołańca u siebie w domu przechowywał, abo mu do tego dopomagał; tedy go za takowegoż mieć będziemy. A ten rygor tylko do coronatiew przyszłego pana trwać ma; lecz absentia tylko deputata iednego abo dwóch tym sądom

przeszkadzać nie ma, ale ci, którzy się ziada, sądzić mają. *Securitas iuditorum*, tak sędziów iako y na sądy przyjeżdżających y odwiedzających, ma być we wszystkim zachowana, według porządków y opisanja trybunalskich sądów. Jeśliby też, pod ten czas interegni, Panowie żołnirze którzykolwiek, ciągnąc, w maitnościach naszych leże y przyslawstwa mieć chcieli, a za napomnieniem tychże Panów deputatów naszych w tym się nie pohamowali, tedy, od każdego pozwani, powinni będą sprawić się za pozwem, *in vim tacti termini* wydanym. A iż nas to doszło, że kupy swowolne na niektórych miejscach zbierają się, do których czeladź, od panów swych nieodpowiednie odieżdżając, przywiernie się, zabiegając tedy tey swey woli, zdało się nam to postanowić, iakoż postanawiamy, aby służy, pod to interegnium, od panów swych swowolnie nie odieżdżali, y żaden służy cudzego, pod ten czas, aby sine literis testimonialibus nie przymował, sub poena centum marcarum, in eodem iudicio peremptorie eodem processu repetenda, et restitutione plebeii; a szlachcica, służyć takiego, citatus, luita eadem poena, aby, do sprawienia się panu, przed ten sąd stawił. Waruiemy też sobie strony banitów y wywołańców, infames et praescriptos, którym żadne beneficia iuris nie służą, aby tacy, iako między nami miesca nie mają, tak żaden z nimi conuersować, ani pomocą, ani radą być nie ma, sub poena complicitatis, o którą przed tymże sądem capturowym, ad cuiusvis instantiam, forum naznaczamy. Przeciwno gołotom et impossessionatos reassumuiemy constitutią roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt ósmego in toto o wszelakie excessy, któreby po-

pełnili pod tenże czas. Na które tedy sądy, uprosiwszy, obraliśmy Ich Mość Panów braci naszych s pośrzedku siebie: Oświeconego Xięcia Jego Mości Mikołaja Czartoryskiego; Jego Mości Pana Jerzego Hulewicza, podkomorzego Łuckiego; Jego Mości Pana Daniela Jęła Malińskiego, chorążego Wołyńskiego; Jego Mości Pana Krzysztophowa Szymkowicza Szklińskiego, podsędką ziemskiego Łuckiego; Jego Mości Pana Jana Horaiua, podsędką ziemskiego Krzemienieckiego; Xięcia Jego Mości Hryhora Czetwerzeńskiego; Jego Mości Pana Theodora Liniewskiego; Jego Mości Pana Jerzego Czaplicza Szpanowskiego; Jego Mości Pana Romana Zahorowskiego; Jego Mości Pana Iwana Hulewicza; Jego Mości Pana Filona Jełowickiego; Jego Mości Pana Waleriana Podhorodeńskiego; za pisarza zaś przydaiem Ich Mościom Jego Mości Pana Siemiona Hulewicza Woiutyńskiego, pisarza ziemskiego Łuckiego. Które to laudum nasze, zgodą tak wszystkich nas y braci naszej zobopólną, obiecuiemy y obowiązuiemy sie, fide, honore et conscientia, skutecznie ten captur y laudum nasze strzémać y w niwczym nienaruszenie zachować, aż do przyszłego pana naszego szczęśliwego, da Bóg, coronowania, i to postanowienie nasze, dla więtszey wagy, podaiemy, przez Oświeconego Xięcia Jego Mości Jerzego z Ostroga na Zaslawiu Zaslawskiego, marszałka y dyrectora naszego, do act grodzkich Łuckych, s tym dokładem, ieśliby kto chciał być przeciwnym temu kapturowi naszemu, zanoszeniem przeciwko niemu iakych protestacy, w iakymkolwiek grodzie, tedy przeciwko takowemu, iako contra hostem patriac, consurgemus unanimiter. Kaptur tedy ten publico-

waliśmy tak w kościele, iako y w zamku Łuckym, y mieście, y włożyliśmy to na urząd grodzki Łucky, aby do inszych grodów rozesłał, aby do wiadomości wszystkich przyszedł. Działo sie na miejscu zwykłym, w kościele katedralnym Łuckym, die tertia iuny, anno Domini tysiąc seśćset trzydziestego wtórego.

У тоє ухвалы подпись рукъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Волинского, тыми словы:

Jerzy xiążę z Ostroga Zasławsky, marszałek koła wojewodstwa Wołyńskiego, zgodnie obrany.

Adam Alexander xiążę Sanguszko, wojewoda Wołyński, ręką swą.

Roman Hoscky, kasztellan Kyjowsky, starosta Włodzimirzsky, ręką swą.

Janusz xiążę Wiszniewiecky, starosta Krzemieniecky, manu propria.

Mikołay xiążę Czartoryskie, ręką swą.

Stephan ze Zbaraża xiążę Porycky, ręką swą.

Jerzy Hulewicz, podkomorzy Łucky.

Jeronim Charlesky z Charleża, starosta Łucky, ręką swą.

Daniel Jeło Maliński, chorąży Wołyński, manu propria.

Woyciech Staniszewsky, sędzia ziemsky Łucky, manu propria.

Jan Firley z Dąbrowice, dzierżawca Smidiński, manu propria.

Daniel Jełowicky, woysky Krzemieniecky.

- Jerzy Puzyna, łowczy Wołyński.
- Jan Załęski, sędzia ziemski Włodzimirzsky.
- Piotr Stempkowski, stolnik Wołyński, manu propria.
- Stanisław Rei, stolnik Lubelsky, manu propria.
- Constanty Chrebtowicz, stolnik Kyiowsky.
- √ Adam z Brusilowa Kysiel, manu propria.
- Gabryel Stempkowski, podstoli Wołyński.
- Iwan Babiński, marszałek Mozirsky.
- J. Piotr Zahorowsky, podsędek Włodzimirzsky.
- Hryhorey Czetwertęnsky.
- Marcin Dąbrowsky, skarbnik Wołyński.
- Wacław Kozika, ręką swą.
- Andrzej Jełowicky.
- Jan Kazimirz Pac.
- Krzysztofh Szymkowicz Szkliński, podsędek Łucky.
- Gabryel Hulewicz Cewowsky, manu propria.
- Theodor Liniewsky, ręką własną.
- Andrzej Łahodowsky, manu propria.
- Paweł Hulewicz z Woiutina, manu propria.
- Adam Żórawnicky.
- Andrzej z Wysokiego Kaszowsky.
- Zachariasz Czetwórtęnsky, manu propria,
- Stanisław na Dóbratynie Siemaszko, manu propria.
- Kylian Wilhorsky.
- Andrzej Bołbas Rostocky, manu propria.
- Walerian Podhorodeński.
- Alexander Uszak Kulikowsky, sędzia grodzky Krzemieniecky.
- Jan Mukosiey Bakowiecky.

- Jędrzey Czerwiński.
 Ławryn Drowiński, czasnik Wołyński.
 Piotr Stankar, pisarz grodzky Horodelsky.
 Andrzey Liniewsky.
 Alexander Wilhorsky, woysky Łucky, ręką.
 Stanisław Korczmiński.
 Michał Liniewsky.
 Jan Kaszowsky z Wysokiego.
 Gniewosz Hulewicz, ręką własną.
 Stanisław Meleszko Mikulicky, manu propria.
 Michał Puzyna, manu propria.
 Iwan Koziński, ręką.
 Jan Chrynicky.
 Mikołay Horain, manu propria.
 Philon Jełowicky.
 Gabryel Iwanicky, pod. Włodzim.
 Piotr Lubieniecky z Lubieńca, manu propria.
 Philon Hulewicz.
 Stephan Liniewsky, manu propria.
 Michał Kałusowsky.
 Jan Markowsky.
 Wacław Liniewsky.
 Jan Rohoziński.
 Jan Graiewsky, własną ręką.
 Alexander Żabokrzycky, ręką
 Eliasz Babiński, ręką swą.
 Иваницкий Матпашъ.
 Mikołay Myszka Chołoniewsky.
 Stanisław Liniewsky.

- Mikołay Kysiel, manu propria.
Jan Staniszewsky, manu propria.
Piotr Podhorodeński, manu propria.
Gabryel Podhorodeński.
Janusz Jasieninicky.
Matyasz Kysiel.
Alexander Liniewsky, manu propria.
Mikołay Szostakowsky.
Krzysztoph Kozika.
Wacław Bołbas Rostocky.
Andrzej Czerniewsky.
Dmitr Radohosky.
Jerzy Jenicz, ręka.
Adam Ryzszczewsky.
Mikołay Harowicz.
Andrzej Kuczewsky.
Bronicky Konstanty.
Alexander Tracewsky.
Mikołay Hawsowicz Szostakowsky.
Hryhorey Boreyko Knerucky.
Szymon Kozika.
Tobiasz Iwanicky.
Andrzej Czaplicz Szpanowsky.
Roman Hulewicz.
Jan Rakowsky.
Roman Zahorowsky, manu propria.
Paweł Drucky Lubecky, podstarości Łucky.
Alexander Chrynicky.
Alexander Kysiel.

Thomasz Kozika.

Jan Horain, podsędek Krzemieniecky.

Mikołaj Okorsky.

Michał Myszka Chołoniewsky, manu propria.

M. Hulewicz.

Jerzy Czaplicz Szpanowsky.

Daniel Pawłowicz.

Alexander Czudynowicz.

Hryhorey Hawsowicz Szostakowsky.

Iwan Hulewicz.

Piotr Kostiuszkowicz Chobołtowsky.

Heliasz Porwaniecky.

Michał Zbarażsky, ręką swą.

Jakub Brańsky.

Marcin Czaplicz Szpanowsky, manu propria.

Jan Wołkowyia Podhaiecky.

Iwan Kołpytowsky.

Gabryel Porwaniecky, manu propria.

Piotr Jan Mukańsky, na ten czas posłem od Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana wojewody Sędomirskiego do powiatu Ich Mościów.

Jan Zakrzewsky.

Iwan Jenicz, manu propria.

Stephan Wirzechowsky.

Jan Dachnowicz Hatińsky.

Mikołaj Osolińsky.

Stanisław Tracewsky.

Mikołaj Siemaszko, manu propria.

Mikołaj Rostek z Rostkowa.

Alexander Danilewicz Czekoński, ręką swą.
 Mikołaj Pałucki.
 Kyrk Masalski.
 Szymon Siemaszko.
 Hryhorey Kopyński.
 Wacław Kałusowski.
 Alexander Denisko Mukosiej.
 Hryhorey Korytiński.
 Wawrzyniec Żytiński, ręką.
 Wacław Zubcewsky, horodniczy Łucki.
 Jerzy z Byleza Sasinowski.
 Hawryło Korytiński.
 Fedor Korytiński.
 Jan Niepokoiczycy.
 Piotr Hulewicz.
 Iwan Żabokrzycki.
 Jan Wysocki.
 Alexander Hulewicz na Drozdniach, manu propria.
 Mikołaj Wysocki.
 Andrzej Łasko.
 Fedor Oszczowski.
 M. Cybulski.
 Bran Jansz.
 Wacław Horain.
 Mikołaj Żytiński.
 Iwan Radowicki.
 Samuel Sokoł.
 Alexander Mukosiej Szybiński, ręką.
 Wawrzyniec Suliszewski.

Daniel Ryszczewsky.
 Hawryło Koryliński.
 Krzysztoph Sieniuta.
 Kondrat Mińkowski.
 Piotr Seniuta Radohoscky.
 Alexander Krasieński.
 Gabryel Hulewicz Woitutyński.
 Mikołaj Dobryński, ręką swą.
 Iwan Wyhowsky, ręką swą.
 Jan Brodowsky z Brodowa.
 Jan Blinowsky, manu propria.
 Abram Grabowiecky.
 Jan · Cybulsky.
 Jerzy Czerniewsky.
 Dmitr Seniuta Radohoscky, ręką.
 Adam Głębocky.
 Okorsky Alexander.
 Moizesz Seniuta, manu propria.
 Jan Teleziński.
 Konstanty Choroszko, ręką.
 Daniel Hulewicz na Woitutyinie.
 Samuel Małyseczyński.¹
 Kasper Rostopea.
 Swirsky Szczęsny.
 Stephan Puloszyński.
 Jan Ternowsky.
 Andrzej Kryński.
 Kasper Kopystyński.
 Rafał Zbrożek.

J. Dołmat Iseikowsky.
 Gabryel Lesznicky.
 Jerzy Bereznicki.
 Olbrycht Ludzicky.
 Stanisław Skiersky.
 Wacław Lesznicky.
 Hryhorey Łasko Czerezycky, manu propria.
 Woyna Muszata Ochłopowsky.
 Siemion Horodysky.
 Fedor Białostocky.
 Juzef Sieniacky.
 Paweł Ołdakowsky.
 Мелешъко Русиновичъ Берестецкий.
 Paweł Bielecky, ręką swą.
 Jan Oszczowsky z Oszczowa, manu propria.
 Łukasz Olszańsky, manu propria.
 Jan Budziński, exactor podymnego Wołyńskiego.
 Григорей Вербъский.

Который то капътуръ, черезъ всихъ згодне уфаленый, за росказанемъ его милости, пана маршалка помененого, возный енераль, шляхетный Иванъ Городиский, передъ костеломъ вышь помсненымъ и на местцахъ звыклыхъ, публиковалъ, и о томъ, тутъже, очевисто ставъши, реляцию свою созъналъ, где тамъже въ костеле и ихъ милость панове судии, тоеюжь уфалою капътуровою, на суды каптуровые одъ всихъ обыватсловъ восводства Волинского обраные и высажоные, въ томъже капътуре менованые, при всихъ ихъ милости, панахъ обывателяхъ того

воеводства Волынского, на тотъ сеймикъ згромажонныхъ, и при мне старосте, присегу, водлугъ роты судьи земского, въ статуте ошисаное, съ придаткомъ до нее, або поправою певныхъ пунктовъ, въ томъже каптуре ошисаныхъ, на суды свои каптуровые выконали. Который-то каптуръ, поданый и пубъликованый, также и выконане присеги ихъ милости, пановъ судовыхъ каптуровыхъ, до книгъ кгородскихъ Луцкихъ вписать казаломъ, и есть ушисанъ.

Книга иродская Луцкая 1652 года, листъ 518 — 525.

XVI.

Инструкція дворянъ Волынскихъ послалъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1652 году. Изъявленіе сожалѣнія о смерти Сигизмунда III. Просьба о принятіи мѣръ для защиты Украины и объ утвержденіи мирныхъ трактатовъ съ иностранными державами. О соблюденіи основныхъ законовъ при избраніи новаго короля. О депутатахъ, избранныхъ для исправленія законовъ. Жалобы на притѣсненія, претерпѣваемыя православною церковію. Просьба о томъ, чтобы митрополитъ и епископы избираемы были изъ дворянъ православнаго исповѣданія, чтобы священники и церкви православныя освобождены были отъ платежа податей, чтобы свобода вѣроисповѣданія была установлена закономъ и подтверждена королевскою присягою. Запросы сенаторамъ о при-

чинахъ, по которымъ Сигизмундъ III не исполнилъ своихъ обязанностей, подтвержденныхъ присягою. Мѣры для улучшенія части правительственной и судебной. О сохраненіи правъ, академіямъ предоставленныхъ. Просьба о предоставленіи Аннѣ Ходкевичевой права избирать Туровскихъ епископовъ и другихъ духовныхъ лицъ. Ходатайство о нѣкоторыхъ дворянахъ Волынскихъ. 1632 іюня 3.

Року тисеча шестьсотъ тридцать второго, месеца іюня, девятого дня.

На врьдъ кгородский Луцкий, до мене Александра Малиновского, буркграбего и наместника подстароства Луцкого, пришедши очевисто ясне освещоный кнежа его милость Ерий зъ Острога Заславский, маршалокъ сеймику Луцкого воеводства Волынского, инструкцию ихъ милости, панумъ посломъ тогожъ воеводства Волынского, на сеймику въ Луцку, на день третій месеца іюня, въ року генерешнымъ тисеча шестьсотъ тридцать второмъ, по смерти святое памети короля его милости, пана нашего Жигмонта третего, листомъ, албо универсаломъ ясне велебного его милости сендза Яна Венжика, архиепискупа Кгнезненского, зложономъ. одправуючимсе одъ всехъ ихъ милости, паноеъ обывателювъ воеводства Волынского, згодне обрацымъ, въ тойже инструкции нижей описаной меновите выражонымъ, на конвокацію, на день двадцать второй тогожъ месеца іюня, въ тымъже року нинешнымъ назначоную и принадлежаую, даную, съ печатю и съ подписомъ руки свое, для вписаня до книгъ нинешныхъ кгородскихъ

Луцкихъ перъ облятамъ подаль, которую, за поданемъ кнежати его милости, я върядъ принявши, читалемъ и до книгъ вписати казалемъ, которая слово въ слово такъ ся въ собе маеть:

Instructia Ich Mościom Panom posłom naszym, którzycheśmy obrali na seimiku naszym Łuckim, złożonym, pro die tertia iunij, anni praesentis millesimi sexcentesimali trigesimali secundi, od Jaśnie Wielebnego Jego Mości xiedza Jana Weżyka, arcybiskupa Gnieźnieńskiego, zaraz po śmierci świętej pamięci króla Jego Mości, pana naszego, Zygmunta trzeciego, na convocatio, pro die vigesima secunda iunij eiusdem anni millesimi sexcentesimali trigesimali secundi, naznaczoną, dana, ze trzech powiatów wojewodstwa naszego Wołyńskiego, Ich Mościom niżej mianowanym, to iest naprzd z Łuckiego powiatu: Jego Mości kniaziu Jerzemu Puzynie, łowczemu Wołyńskiemu, Jego Mości Panu Marciniowi Czaplcowi Szpanowskiemu; ze Włodzimirskiego: Jego Mości Panu Matiaszowi Iwanickiemu, Jego Mości kniaziu Thomaszowi Koziece; s Krzemienieckiego: Jego Mości Panu Piotrowi Stempkowskiemu, stolnikowi Wołyńskiemu, Jego Mości Panu Ławrentemu Derewińskiemu, czasznikowi Wołyńskiemu, którzy Ich Mość Panowie posłowie nasi naprzd mają opowiedzieć žal nasz, który mamy z śmierci króla Jego Mości, pana naszego, przez tak wiele lat nam szczęśliwie panującego, tak przed wszystkimi stany coronemi y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, iako y przed pozostałym potomstwem świętobliwym Jego Królewskiej Mości, y powinszować recompensi wszelakimi pociechami od

Pana Boga. a przytym y chęci nasze życzliwe temuż świętobliwemu potomstwu Jego Królewskiey Mości oświadczyć. A potym ciż Ich Mość Panowie posłowie nasi mają Jego Mości xiędzu arcybiskupowi Gnieźnieńskiemu, iako czulemu primassowi naszemu, podziękować za czule obmyślwanie w tym osieroceniu naszym tey miłej oyczyzny naszej, y prosić aby w tey wocaltiey swey, pro ad satis est, nie ustawał, y do tego pracy swey nie lutował, iakobyśmy s tego osierocenia szczęśliwie wyniść mogli, za co od Pana Boga meritum, a zatym nieśmiertelną sławę nomini suo y zacney familii swoiey, a od wszystkiey korony y Wielkiego Xięstwa Litewskiego summam gratitudinem odniesie. Także też mają pilną instantią Ich Mość Panowie posłowie naszy uczynić do Jego Mości xiędza arcybiskupa Gnieźnieńskiego, aby Jego Mość xiądz arcybiskup. iako primas nasz, chciał interponere auctoritatem suam do wszystkich stanów, żeby, przychilając się do dawnych zwyczajów (które się pod takżeż nieszczęsne interregna zachować zwykli y w constitutij. podczas konfederaciey generalney Warszawskiey y na conuocaltiey po śmierci świętey pamięci króla Stephana, opisaney), obrony kraiom naszym, które są murem wszystkiey koronie od pogaństwa, obmyślili, to iest, żeby Ich Mość z skarbu koronnego dwa tysiąca ludzi służebnych, bez omieszkania, bo res non patitur moram, przydali na Ukraine, według wyżey opisaney konfederaciey, y Jego Mości Pana hetmana coronnego wielkiego prosili, żeby wojsko kwarciane, które dawnymi prawy na obrone Ukrainą iest warowane, także wojsko Kozackie, które iest in officio Rei Publicae, y insze subsidia obrucił. Ich Mość Pa-

nowie starostowie Ukrainni, aby wedle prawa, poczty swe do tegoż wóiska stawili, iakoby te kraie wyuzdanemu nieprzyjacielowi, a prawie iuż prae foribus będącemu, resistere mogli. Jeśliby ieszcze y nad to skąd Rzecz Pospolita iako naiwięcey subsidia obmyślić mogła, gorącą instancją i proźbę nasze wnieść maia. Frustra erit consilium domi, si non erunt arma foris. Więc też aby i s postronnymi państwa pacta, pokói y bezpieczeństwo przez posły utwierdzone było. A iż Panowie posłowie na to tylko są posłani, aby comissa nasze, nic nad to nie domyślaiąc sie, ale z Ich Mościami Pany bracią naszą górnych woiewódstw zniosszy sie, pańu, da Pan Bóg, naszemu porządnie zgotowali, exorbitantiae, grauamina y vulnera Rei Publicae zgoili, w reze swą cale, za pomocą Bożą, potym wprawili, maiać przykład konfederathey generalney Warszawskiej na conuocatią po śmierci świętej pamięci króla Stephana, że bez tego przodkowie nasi do obierania pana przystępować nie chcieli. A mianowicie prosimy y surowo napominamy bracią naszą, Panów posłów naszych, fide, honore et conscientijs ich obowiązując, aby de modo electionis nic a nic nie stanowili, ani o niey nie umawiali; ponieważ kontentuiemy sie sposobem dawnym (podczas interregni po królu Stephanie, panie naszym), in volumen legum inserowanym. A daleko więcey, aby, ultra mentem wszystkich nas, nie śmieli z iakichkolwiek praetextów y respectów conuocatio w electiā odminiać, gdyż wszyscy, quodquod sumus, do niey należymy. Alias musielibyśmy, affect nasz y związek bratersky s Pany posłami naszymi rozerwawszy, cum rigore quam asperrimo, na honor ich y garła nastąpić, y tego pana,

ieśliby na tey conuocaty bez nas na nas obrany albo mianowany być miał, oświadczywszy sie Bogiem y wszystkim światem, za pana mieć nie chcemy; tylko sam czas electiey ze wszystkimi stany namówić iako nayprędzei mają. Na którą, aby żaden, cuiusuis status, conditionis et praeeminentiae, kup, woisk, tak cudzoziemskich, iako y inszych wszelakich, na oppressią głosów wolnych nie zwodził; ponieważ antecessorowie nasi tego sacrosancte, na przeszley conuocatiey po królu świętey pamięci Stephanie, postrzegali, y seimik, uprzedzaiący te electią, prout videbitur, nam przynieść mają. A iżeśiny, prouidendo securitati woiewodstwa naszego, thorem antecessorów naszych, na teraznieyszym seimiku kaptur porządny uchwalili, mają Panowie posłowie nasi efficere, aby ten kaptur y iego wszystkie acta przysły, da Pan Bóg, pan nasz, przy inszych prawach naszych, których po niem potrzebować będziemy, potwierdził. Ponieważ Jego Mość xiądz arcibiskup podał nam drogę w uniuersale swoim, żebyśmy to wszystko, cokolwiek należy do poprawy rządu y praw, które dotąd exorbitowały, przysłemu, da Pan Bóg, panu naszemu, w reze swą porządnie wprawiwszy, podali: tedy y za te pobudkię Jego Mości podziękowawszy, et summa necessitate adacti, przez Panów posłów naszych podaiemy. Iż, iako sub interregna przeszłe, tak y za panowania Króla Jego Mości pana naszego, o correcturę iurium staraliśmy sie, a do tego przyść nie mogliśmy, tak na tym seimiku naszym obraliśmy s pośrzodku siebie bracią naszą, ludzi zacnych, starożytnych y w prawie pospolitym dobrze wiadomych y umiejetnych, Ich Mościów Panów: Woyciecha Staniszew-

skiego Łuckiego, Jana Załenskiego Włodzimirskiego, Samuela Liduchowskiego Krzemienieckiego, sędziów ziemskich; Pana Alexandra Wielhorskiego, wojskiego Łuckiego; Pana Michała Myszkę Chołoniewskiego, Pana Michała Liniewskiego y Pana Matiasza Iwanickiego, absentia unius vel duorum non obstante, którzy, ziechawszy sie do Łucka, pro die vigesima octaua iunij, anni praesentis, tę pracą na sie wziąwszy, prawa, tylko woiewodstwu naszemu służące, ad rectam normam przywieść maia, ci Panowie posłowie nasi na tey conuocatiey, aby to na przyszłą, da Pan Bóg, coronatią, panu nowemu, do confirmatij podane było (gdyż to neminem afficit), sprawić maia. Compositionem inter status, iż zdawna wszystkie woiewodstwa, tak sub interregno, iako rege viuento, affectowali, czego są świadkiem confederatie, recessy y eonstitutie dawne..., a nie mogli oncy otrzymać: tedy Panowie posłowie nasi, y z drugimi górnymi woiewodstwami, aby tandem do skutku swego przyszła, pilnie starać sie maia, a to przed coronatią przyszłego pana aby effect swój wzięło. Prouiant żołnierzowi kwarcianemu, aby ustawicznie na Ukrainie leżał a, przechodzeniem sie z obozu y do obozu, dóbr duchownych y świeckich nie aggrauował, starać sie Panowie posłowie maia, aby był namówiony; iakoż na przeszłym seimie, acz był namawiany, ale dla wielkich spraw Rzeczy Pospolitey effectu swego wziąć nie mógł. Starać sie też Panowie posłowie y omnino efficere maia, aby podymne groszowe z nas zniesione było. Żywiec, iż przeciwko prawu kupiony iest od świętey pamięci królowey Jey Mości, za który summa sześćkroć sto tysięcy iest liquidowana y tą summą

Rzecz Pospolita w dług wprawiona, a potomstwo Jego Królewskiej Mości od Rzeczy Pospolitey dostatecznie jest opatrzone: starać się o to mają Panowie posłowie, aby ten Żywiec ze wszystkimi swemi przyległościami, iako się w sobie ma, Rzeczy Pospolitey potomstwo Jego Królewskiej Mości ustąpiło. Niedość się dzieie prawu pospolitemu, że Panowie starostowie, iako powinni, na zamkach Ukrainnych nie mieszkają y z nich zieżdżać nie powinni, aż za pozwoleniem królewskim; podać y to na conuocatią, żeby temu prawu dosyć działało. Staróstw kilku aby iednemu nie konferouano, dla podziału drugim bene meritis, y niedorosłym żeby nie dawano, y białęglowy staróstw aby nie trzymali. Szpital Warszawsky, przez króla świętey pamięci Stephana na ludzie żołnierskie zbudowany y nadany, a przez Króla Jego Mości w constitutij anni millesimi sexcentesimo vigesimo warowany, że rekuperowany miał być, y dobra od niego pobrane żeby byli przywruczone. Iż Panowie bracia naszy, wiary y nabożeństwa Greckiego starożytnego, będąc pod posłuszeństwem zwierzchnego pasterza swego, Konstantinopolskiego patriarchy, uskarżają przez czas niemały, od roku tysięcznego pięćsetnego dziewiędziesiątego szóstego, że cierpią oppressią w prawach swych starożytnych przywileimi królów Polskich y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, także też confederatiami, pod interregnami poczynionemi, a pokóci w wierze rozróżnionemi s kościołem Rzymskim utwierdzoney, także rozdawanie beneficij na metropolią Kyiowską, władictwa y archimandryctwa, że nie ludziom wedle praw ich y priuilegia uniey, ale extraneis y tym, co iuż poddali się pod posłuszeństwo kościoła Rzym-

skiego, a nie ich własnym pasterzom, pod posłuszeństwem patriarchi Konstantinopolskiego będącym, więc za tym wielkie krzywdy ludzie mieyskiej condiciei, tak we Lwowie, iako y w Wilnie, cierpią, y dla nieoddania posłuszeństwa odstępnym władikom, od magistratu z ławie pozzrucani, do rzemiósł w cechy y do praw mieyskich przypuszczani nie bywali, cerkwie gwałtem w mieście Wileńskim odbierano, do więzienia ludzi niewinnych sadzano, o murowanie cerkwie, choć za przywileiem Jego Królewskiej Mości y błogosławieństwem metropolity budnią, za dworem trudniono, a co większa, Panów braci naszych, ludzi godnych, do dostoięństw y urzędów nie przypuszczano, co szyrzey Panowie posłowie naszy z różnych skarg, które tam na conuocatiey proponowane będą, zrozumieią, poruczamy, aby, ante omnia, o to sie starali, aby u spokoieni byli gruntownie, to iest, aby beneficia metropolicie, który iest pod posłuszeństwem patriarchi Konstantinopolskiego y władiką, od niego poświęconym, rozdawane byli, y napotym tak a nie ynaczyey zawsze dawano w każdym woiewodstwie, gdzie władictwo albo metropolia wakować będą, ludziom godnym obywatelom tych tam woiewódstw, wedle priwileiu uniey, oddawano, y to, co s kluby swey wypadło, znouwu wprawiono, y obwarowano, aby in posterum do takiego zamieszania żadna okazyia nie podawała sie, ale w pokoju przy prawach swych zostawali. A bez takiego uspokoienia do żadnych spraw, a pogotowiu do coronatiey nie przystąpimy. Więc y popowie aby s cerkwi y z osób swych żadnymi podatkami onerowani nie byli. Cerkiew w zamku Łuckim świętego Dmitra zdawna od Panów Hulewi-

czów fundowana y, aby przy domu ych na wieky podawanie do tey cerkwi swieszczenika, pod posłuszeństwem patriarchy Konstantinopolskiego będącego, zostawało, warowana, a teraz świeżo per vim iest odjęta y spusloszona, w czym sie y nabożeństwu Greckiemu y domowi Panów Hulewiczów wielkie praeiudicium dzieie, o czym, prolixitate vitando, Panom posłom, tego wiadomym, zlecamy, aby dostatecznie to przyłożyli, i żeby ta cerkiew, ze wszystkim, co iey należy, gdyż żadnych dóbr s którychby pożytek iść miał, nie masz, domowi Panów Hulewiczów, nie w unii będących, sprawili. Także, iż conferowano oycu metropolicie władictwo Włodzimirskie, iakoby arcibiskupstwo, biskupstwo, przeciwko iawnemu prawu de incompatilibus, y tego władictwa iuż dwie lecie zażywa: tedy aby to inposterum sie nie działo, y prawo mimo prawo aby dawane nie było, starać sie o to mają Panowie posłowie, y to prawo y administratia za nieważne być rozumiemy; zaczym, aby ta administratia była annihilowana, y władictwo Włodzimirskie przy władcyce, który od Jego Królewskiej Mości świętey pamięci podany, zostawało. Acz w tym nie wąpimy, że to stanie, iednak, insuper abundanti Panowie posłowie nasi mają efficere, aby intacte przysięga, da Pan Bóg, przyszłemu panu tak była podana, iako trzey królowie, panowie nasi, przysięgali, w którey przysiędze, acz dissidentes de religione od królów, panów swych, dobrze są warowani, iednakże exequuty dotąd nie było; zaczym na wielu mieyscach iako cerkwie religiey Graeckiey, tak y zbory rozmaite y domy tych nabożeństw, po różnych mieyscach, wielkie krzywdy y gwałty cierpieli, mają Panowie

posłowie *efficere* koniecznie (bo pokó*i* w*nę*trzn*y* do wszyt-
kiego dobrego w oyczyźnie iest wodzem), aby proces y
executia była namó*w*iona dostatecznie, cum *persona cuius-*
uis status, conditionis et praeeminentiae, tam *spiritualis,*
quam secularis, decisive et ultimarie, intra fines regni, non
extra regnum, a mianowicie na trybunale, inter *causas mixti*
fori; więc aby *liberum exercitium religionis*, wszystkim y
wszędzie, cum *securitate. expresse in codice legum* waro-
wano, y do przysięgi, da Pan Bóg, pana przyszłego przy-
łożono było. Dalsze *exorbitantiae* mają proponować Pano-
wie posłowie naszymy, a między inszemi y to nie mnieysza,
że świętey pamięci Jego Kró*l*ewska Mość, pan nasz, in
pactis conuentis sacrosancte to nam warować raczył, pięć
zamek*ów* *suis propriis viribus* zbudować, które miały być
wielkim wstrętem nieprzyiacielowi Tatarzynowi y incursiom
w państwa Jego Kró*l*ewskiej Mości, zaczym iuż przez to
Rzecz Pospolita y woiewodstwa nasze Ukrainne wielką
szkodę odnoszą: proponować mają Panowie posłowie nasi
y *expostulować* Ich Mości*ów* Pan*ów* senator*ów*, dlaczego
temu prawu dosyć sie nie stało. Tamże in *pactis con-*
uentis warował to Król Jego Mość, pan nasz, że *fines regni*
miał rozszerzać a nie umnieyszać, a xięstwo Pruskie, po
wyściu prawa lennego, xięciu kurfirstowi, nie będąc żadną
potrzebą przyciśniony, toż xięstwo Pruskie, takimże prawem
lennym, *conferował* xięciu Brandeburskiemu, z wielką szko-
dą y nieoszacowaną Rzeczy Pospolitey. Y ten punkt także
proponować mają Panowie posłowie nasi Ich Mościom Pa-
nom senatorom, dlaczego sie to stało, ponieważ o tym
żadney *cognitiei* przedtym nie było. *Classis* na morzu,

ex iisdem pactis conuentis, miała być zbudowana przez Jego Królewską Mość, pana naszego przeszłego, na której wiele Rzeczy Pospolitey naszej należało, iako szyrzey o tym in pactis conuentis iest opisano, y temu iż sie dosyć nie stało, także expostulować mają Ich Mości Panów senatorów, dlaczego sie to stało: bo y księstwo Pruskie, że ta classis nie stanęła secundum pacta, iest przez nieprzyjaciela opanowane; także y biskupstwo Warmińskie, y w niem wiele kościołów, klasztorów in opprobrium, od ręki miecza nieprzyjacielskiego, poszło Ziemia Inflancka, nieoszacowaną krwią narodu Polskiego y Wielkiego Xięstwa Litewskiego opanowana, przez królów, panów naszych, czy nieczulością, czy niedbałością iaką, z wielką a nieoszacowaną szkodą Rzeczy Pospolitey, iest stracona y przez nieprzyjaciela nie tylko opanowana, ale y stąd Wielkie Xięstwo Litewskie, za potężnymi incursiami nieprzyjacielskimi, wielką szkodę ponosi: pytać sie o to mają Ich Mościów Panów senatorów Panowie posłowie nasi, iako stróżów boku Pańskiego, dlaczego tak mera et supina negligentia, tak pożyteczna, wielka, zacna y potężna prowincja Rzeczy Pospolitey stracona iest? Wiele też należało Rzeczy Pospolitey na podawaniu hospodara Wołoskiego alternatą y trzymaniu zamku Chocinskiego, który że iest nam stracony, mają Panowie posłowie nasi proponować Ich Mościom Panom senatorom, dlaczego sie to tak stało. Estonią, pewną część ziemie Inflanckiej, do dziedzicznego królestwa Szwedzkiego, pana naszego przeszłego, należąca, warował to był Jego Królewski Mość, pan nasz, że do corony miał przyłączyć, y temu upewnieniu, póki było w ręku y dispositiey pana naszego, dosyć

sie nie stało. Apparata bellica, iako działa, kule, prochy et his similia, ex iisdem pactis conuentis, powinien był Król Jego Mość suis sumptibus prowidować, na każdą wojnę, y przeciwko temu Rzecz Pospolitą, że opatrować s poborów y exactey ciężkich musiała, pytać mają Ich Mość Panów senatorów, czemu nie zabieźeli, iako byli powinni, według przysięgi swoiey y obowiązku. Seymy trzy-niedzielne, dwuniedzielne y niezwyuczainie składane, na których nowe exactie wymyślone y stan szlachecky nimi aggrauouany iest, starać sie, aby były annihilowane y znie-sione, y napotym aby tego w moc królowi, panu naszemu przyszłemu, nie dawano; okrom seimów zwyczajnych uchwa-lonych, aby nie byli przewłaczane nad sześć niedziel, y przy świcach aby nie odprawowano. Kwarta aby, według dawnych zwyczaiów, nie była nigdzie obracana, ieno na żołnierza quarcianego, na obronę Ukrainną, a Jego Mość Pan pod-skarbi, ieśliby sie ważył na co inszego obracać, aby powi-nien o to respondere na trybunale, inter causas officii. Z wojewodstwa Wołyńskiego quartę aby wolno było odda-wać we Lwowie, dla odległości mieysca, a Pana podskar-biego żeby requirowali Panowie posłowie, wiele auctey s przesley lustracye do skarbu doszło. Upominki Tata-rom, zdawna od Rzeczy Pospolitey naznaczone, pytać Pa-nów senatorów, dlaczego nie oddawane były. Moneta zła, która iako wiele szkody w Rzeczy Pospolitey uczyniła, o którą tak wiele na wielu seimach trudności było, a żadnym sposobem do effectu przywieść Rzecz Pospolita nie mogła, y w tym mają pytać sie Ich Mościów Panów senatorów, dlaczego w tym tak byli niedbali. Precia rerum, przez

które tak wielką szkodę Rzecz Pospolita odnosiła, y przez kilka seimów ta sprawa Rzecz Pospolitą trudniła: zaczym, chcąc Rzecz Pospolitą hoc damno liberari, naznaczyła była commissarzów, tak w koronie, iako w Wielkim Xięztwie Litewskim, którzy Panowie commissarze, ziachawszy sie, przysięgę wykonali, taxowali we wszystkie kupieckie propositie, iako wiadomi cudzoziemskich krajów, vallorem pieniędzy, łokciów materij; to, nie wiedzieć dlaczego, do effectu swego nie przyszło, y w tym winę Ich Mościom Panom senatorom przypisuiemy, iako stróżom boku pańskiego. Articuli do naprawy praw. Domawiać sie tego Panowie posłowie mają, aby starostwa ludziom rycerskim y zasłużonym dawane byli, a osiadłym tych krajów y powiatu, w którym starostwo vakować będzie. Do tego Panowie starostowie aby starostwa swoje municiami i potrzebami armatnymi, to jest zamki, warowali i naprawowali kosztem swym; poczły swe aby okazywali y na Ukraine aby ie do woiska Ukrainnego stawili, do Jego Mości Pana hetmana. Consensu staróstw na ustąpienie aby s kancellarij nie wydawano, tam adultis, quam minorennibus cuiuscunque sexus, sub nullitate; gdyż, przez takie consensi y przedawanie staróstw y odrywanie wsi y folwarków, starostwa ubożeją. Annati, według statutu króla Zygmunta Starego, y Zygmunta Augusta, y króla Stephana, żeby każdy s xięży, arcibiskupi y biskupi, którzy od Króla Jego Mości beneficia otrzymywać będą, takową sumę, iakową do Rzymu, nomine annatae, dawaia, na obronę Rzeczy Pospolitey dawali, sub poena duplicis summae de bonis mobilibus et immobilibus propriis, in defectu vero, de redditibus et pro-

uentibus, iuxta constitutiones. Podkomorzy coronny aby był zawsze przy Królu Jego Mości, y ten urząd aby nie ginał y s tymi Panami senatorami, którzy przy Królu Jego Mości residentią swoją odprawują, żeby zawsze bywał y mieszkował, bez których consilio et scitu, wszystkie rzeczy, któreby seymu nie potrzebowali, aby powinien był odprawować, vocatis etiam nobilitate, ieśliby tego była potrzeba. Appellaty aby sądy ziemskie in causis granicierum nie dopuszczali na trybunał, ale tylko remissę uczynili na pole, do Pana podkomorzego, dla prętszey sprawiedliwości. Erraria publica aby byli zordinowane, to iest prouincialia aby każdy poborca, od braci obrany, wojewodstwa swego distribute czynił podatków y rationem tei distributi bracy, zaczym prętsza będzie retentorum executio. Czopowe przy tymże exactorze wojewodstwa naszego Wołyńskiego aby zawsze było, a nie przy administratye skarbowey, które aby według quitów, iako y łanowe, wybierane było, za przysięgą osobliwą tegoż exactora. Wojewodów, kasztellanów, starostów, aby w swoich wojewodstwach obierano per electionem. Zlecieliśmy byli Panom posłom naszym na przeszły seim donieść do Króla Jego Mości, świętey pamięci pana naszego, iż cancellaria Króla Jego Mości tytułów starożytnych xiążętom Ich Mościom, w których Król Jego Mość szczęśliwym panowaniem zastał, y iako w dawnych prawach y priuileiach unionis iest warowano, uimowała, iedno, iż dla spraw Rzeczy Pospolitey inszych, do poparcia tego artykułu im nie przyszło, co że sie przedtym działo przeciwko prawu y priuileium dawnym, tedy teraz znowu, na te terazniejszą conuocatią, Panom posłom naszym poruczamy,

aby przystoine inposterum tytuły xiążętom Ich Mościom tytuły dawano, według praw y przywilejów, starać sie o to maia Panowie posłowie nasi, aby cancellaria, w pisaniu do nich, tytułów im tych nie uimowała. Beneficia religionis, tam Romanae, quam Graecae, aby były conferowane obywatelom, szlachcie rodowitey z oica y z matki, w woiewodstwie tym, którym te dobra należące do rozdawania będą. Dla prętszey sprawiedliwości, do której ludzie, dla zagęsczenia spraw, na trybunałe przyść nie mogą, gdyż woiewodstwa aż w dziewięć lat dochodzą, a sądy trybunalskie na to są uchwalone, iakoby ludzie ukrzywdzeni sprawiedliwość prętką ołnosić mogli, starać sie o to maia Panowie posłowie nasi pilno, znioszszy sie z Ich Mościami Pany bracia naszą górnych woiewódstw, aby sądy trybunalskie, w Lublinie iedne, a w Piotrkowie drugie, continue sązione byli, obrawszy na to sowitych deputatów y pomknąwszy czasu trybunału Lubelskiego do Bożego Narodzenia, warowawszy to, aby marszałek deputacky w iurisdictionij starostwa nie wdawał sie, y praw y ustaw nowych, ku pożytkowi swemu, aby nie ważył czynić, według constitutij, o tym uchwalonych. Jeśliby po śmierci Jego Królewskiej Mości, pana naszego, iakiekolwiek sądy odprawowały sie, aby żadney wagi nie miały, starać sie o to Panowie posłowie maia, y decreta aby nullius valloris byli. Ponieważ świętey pamięci Król Jego Mość, pierwszy Zygmunt, godney pamięci xięciu Constantemu Ostrogskiemu, hetmanowi Wielkiego Xięstwa Litewskiego, pradziadowi Jaśnie Wielmożney Jey Mości Paniey Annie na Ostrogu Chotkiewiczowey, woiewodziney Wileńskiej, hetmanowey

wielkiej Wielkiego Xięstwa Litewskiego, cum omnibus attentis y z wolnym podawaniem osób duchownych obojey religiey Rzymskiej y Greckiey, od lat sta kilkudziesiąt, za zasługi odważne, po niejakim zdraicy Glińskim, prawem wieczystym, dać raczył, czego w dispositiey, osobliwie w podawaniu wolnym władiki na wladictwo Turowskie we włości Turowskiej będąc, antecessorowie Jey Mości Paniey woiewodziney zawsze zostawali: prosić tedy mają Panowie posłowie, aby Jey Mość Pani woiewodzina napotym w Turowie, iako dziedziczka, przy podawaniu władiki na wladictwo Turowskie, według tegoż priuileiu, przodkom swym nadanego od króla Zygmonta Pierszego, cale zachowana była. Iż na przeszłym seymie Król Jego Mość, pan nasz, recompensując Rzeczy Pospolitey gratitudinem, myniece post fata sua conferował wiecznie Rzeczy Pospolitey, przeto Panowie posłowie nasi ze wszystkimi stany znosić sie mają około tey myniece, aby pieniądze dobre robiono y stąd intrata y pożytek Rzeczy Pospolitey zwykły dochodził. Mają też Panowie posłowie prosić za Jego Mością Panem Wacławem Zubcewskim, horodniczym Łuckim, z dawnych czasów y w różnych expediciach Rzeczy Pospolitey dobrze zasłużonym żołnierzem, aby dobra, lennym prawem onemu należące, priwileimi seimowemi confirmowane, a od niego odeszłe, przywruczone, abo na to mieysce inszemi nagrodzono mu było. Za Pany Łahodowskimi Alexandrem y Markiem mają sie przyczynić Panowie posłowie, aby do cci byli przywruceni, także za Panem Bolestraszyckim mają sie przyczynić Panowie posłowie nasi, aby do cci był przywrucony. Decreta trybunalskie, któreby przeciwko con-

stitutiom anni millesimi sexcentisim vigesimi septimi staneły, aby in toto, quae vim legis sapiunt, zniesione były. Poenas contra temere litigantes maia Panowie posłowie namówić. Commissia aby bez wszelakiey trudności stanowi szlacheckiemu s cancellarij Jego Królewskiey Mości wydawane były, y według constitutij, woiewodstwu Braclawskiemu służącey, aby w naszym woiewodstwie Wołyńskim takowe commissie odprawowane były. Popisy w tych trzech powiatach woiewodstwa naszego Wołyńskiego maia być odprawowane, to iest Łucki powiat pod Łuckiem, Włodzimirsky pod Włodzimierzem, a Krzemieniecky pod Krzemieńcem, pro feria secunda post dominicam Conductus Paschae, przed urzędnikami ziemskymi. Electie podkomorzego y sądów ziemskich we Włodzimirskim powiecie od samych tylko obywatelów tego powiatu, dobrze osiadłych, odprawowane być maia. Także y obieranie deputatów w Łucku, właśnie s powiatów tych obywatele osiedli maia być obierani na trybunał, także y posłowie. Żeby na seymie sprawy sądzono z rejestru, tak iako w trybunałach y inszych sądach, nie s karteczek. Accademiae aby przy prawach swoich zostawali. Kto do roku i sześciu niedziel banitij z siebie nie zniesie, tedy ma zostać ipso facto infamis, y dobra iego, ieśli ma wietszą niżeli lucra per lucra wynoszą, tedy per medium iść maia: pars fisco a pars parti, a ieżeli nie ma większych nad lucra per lucra, tedy tylko samey parti należeć maia. Jeśliby którzy arte do szlactwa przychodzili, luboby ich decreta trybunalskie approbowaly, tedy żadnei wagi te decreta mieć nie maia, y wolno zadać nieszlactwo, a poena na takiego,

co zda nieszlachectwo, ma być wedle prawa coronnego. *Deductio* nie ma być szlachectwa tylko per *dispositiones literatorias antiquas*; zaczym, ktoby takiego do swego szlachectwa przyjął, sam traci szlachectwo, według *constitutij anni millesimi sexcentesimali trigesimi primi et anni millesimi sexcentesimali trigesimi secundi*. Ten tedy rigor prawny ma się ściągać na *ignobiles*, nietylko na przyszłych, terazniejszych, ale y na przeszłych, którzy *non gaudent iure nobilitatis*. Acz per *expressum* prawo o tym mamy, że wszelkie tutorie *saluo iure propinquiorum* bywają dawane, iednak, iż się znajdą tacy, którzy, zatrudniając rzeczy, dla priuat y pożytków swych, mało abo nic do tego należąc, mimo blizkich pokrewnych et *naturali iure* do tego należących, po tych, którzy bez testamentu umierają, tutorią u dworu upraszają y otrzymywają, czemu zabiegając, potrzeba na takowych poenę włożyć y *constitutią* dobrze obostrzyć, aby te tutorie, które przedtym wydane znajdą się, takowe byli *annihilowane*. *Indigenatów* którzy nie mają, tedy *non possunt* wolnościami naszymi *gaudere*, według *constitutij* o tym przedtym uchwalonych. Więc y to, że się *processa* wielkie zagaściły z osobami duchownymi, Ich Mość Pańowie posłowie nasi mają to koniecznie *efficere*, żeby, nie według prawa duchownego, ale według prawa ziemskiego, *forum* z stanem szlacheckim iednakowe mieli, y *appellatie ratione personarum* ich, iako też y inszych spraw, nigdziey indziey, tylko tam, iako y stanowi szlacheckiemu żeby *praefigowano*, *naznaczane* y *dopuszczane* byli *inter causas spirituales compositi iudicii*. Działo się w Łucku, w kościele *kathedralnym* biskupstwa Łuckiego, *anno Domini*

et die ut supra. У тоє инструкции печать притиснена одна, а подпись руки кнежати его милости, пана маршалка, въ тые слова:

Jerzy książę z Ostroga Zasławski na Zasławiu, marszałek wojewodstwa Wołyńskiego koła rycerskiego.

Котораяжъ то инструкция, за поданемъ вышъ помененого кнежати его милости, пана маршалка, а за принятиемъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть вписана.

Книга городская Луцкая 1632 года, листъ 529 — 537.

XVII.

Постановленіе дворянъ Волынскихъ на провинціалномъ сеймѣ, въ Луцкѣ. Общее обязательство дворянъ явиться на Варшавскій сеймъ, назначенный для избранія новаго короля, и стараться объ утвержденіи правъ и привилегій, имъ предоставленныхъ. Дворяне Волынскіе, признавая себя народомъ Русскимъ, постановляютъ не приступать къ избранію новаго короля, пока древнія права православной церкви не будутъ возстановлены и утверждены королевскою присягою, и пока свобода вѣроисповѣданія не будетъ установлена закономъ.
1632 августа 21.

Року тисеча шестьсотъ тридцать второго, месеца августа, двадцать первого дня.

Пришедши очевисто на врьдъ кгородский въ замокъ Луцкий, до мене Александра Малиновского, буркграбего и наместника подстароства Луцького, велможный его милость, панъ Андрей зъ Домбровици Фирълей, маршалокъ кола рицерского, на сеймику теперешнемъ, въ Луцку, на день шестнадцатый месеца авъгуста, въ року теперешнемъ, съ конвокации недавньо прошлое Варшавъское зложомомъ, згодне обраный, именемъ всихъ милостей, пановъ обывателювъ воеводства Волинского, и своимъ, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ подалъ ухвалу и постановене артикуловъ певныхъ, нижей въ той ухвале менованыхъ, съ печатю и съ подписомъ руки своее, презъ тыхъже ихъ милость, пановъ обывателювъ воеводства Волинского, на помененомъ сеймику межи собою згодне поставленныхъ, на писме даную и учиненую, о чомъ тая ухвала ширей въ себе маеть; которую то ухвалу такового постановеня, за поданемъ его милости пана маршалъка, я, врьдъ, для вписаня до книгъ, принявши, читалемъ, и такъ се въ себе, писмомъ Полскимъ висаная, маеть:

Laudum woiewodstwa Wołyńskiego.

My senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo woiewodstwa Wołyńskiego, na dzień relatiew, pro die decima sexta augusty, s conuocatięy przeszley Warszawskiej, wszyscy iednostaynie zebrani y zgromadzeni,

samym sobie, prosteritati nostre (*sic*) y koźdemu, komu o tem wiedzieć będzie należało, to, cośmy miedzy sobą uchwalili y postanowili, y s czym, na przyszło, da Bóg, złożoną electią nowego pana, iedziem, iednostaynie oświadczamy y zeznawamy. Naprzód: wysłuchaliśmy Panów posłów naszych relatyey, którą nam s przeszley conuocatyey uczinili, y uważyliśmy captur abo postanowienie tey conuocatyey, gdzie iż nie stało sie we wszem dosyc Rzeczy Pospolitey, abowiem exorbitantie wszystkie niemiał (*niemal?*), ścisłością czasu, a nie s przyczyny Panów posłów naszych, excludowane y do przyszłego ziazdu, da Bóg, na electią są odłożone, którego czasu, nie day Panie Boże, opuścić, ad sananda vulnera Regi Publice (*sic*): tedy my wszyscy, za te naypierwey ostrożność, tak Ich Mość Panom senatorom, iako Ich Mość Panom bracy naszej dziękuiemy, iż constitutum et decretum est, naypierwey (*nie pierwey?*) ad electionem et nominationem noui regis przystąpić, aż wszystkim y we wszelkim Rzeczy Pospolitey publicznych exorbitantiach, iako y particularnych wszystkich woiewódstw stanie sie dosyc. Dziękuiemy niemniey y za to, iż electionis modum, którego, iako przedtym zawsze przodkowie nasi, obawiając sie wolney electyey wolnego narodu zaciągnąć electoratum, y tego, co wszystkim należy in genere, przyczytać certis et specificatis personis, tak y my wystrzegaliśmy sie, nie formuiąc ani namawiając, przy dawnych prawach y swobodach nas wszystkich zostawili. Przetoż, kochając sie w tey nayprzednieyszey wolności naszej wolny Pana electyey, smakuiąc ją sobie, a bolejąc na te to Regi Publice vulnera, których przez posły, iako nigdy przed-

tym, tak y na tey conuocatiey, uleczyć nie mogliśmy, rzekliśmy sobie y postanawiamy wszyscy unanimiter, nie dostatkami, ale cnotą, miłością naszą ku oyczyźnie, prawom y swobodom naszym oświadczając się, tak, iako którego zdolność będzie, każdy, według conditiei y przemożenia swego, nie pocztami ale osobami swemi, na naznaczony termin y mieysce, na dzień pierwszy electiei złożonego ziazdu, stawić się, a tam stawiwszy się, inszych woiewódstw przykładem, porządek między sobą uczinić y do koła ieneralnego s pośrodku siebie, do namawiania się y traktowania w sprawach Rzeczy Pospolitey, obierać y wysyłać, przy tym, co prawo y swobody nasze każą, wszyscy mocno stawać y nie pierwey do electiei y do nominatiey pana przystępować, aż wszystkie in genere vulnera Rzeczy Pospolitey poleczone y panu, którego nam, przez wolne głosy, da Pan Bóg, zgotowane y podanąę będą. A iż między exorbitantiami naypierwsza jest woiewodstwa nasze Ruskie dotykająca o uspokoieniu religiei Greckiei exorbitantia w koronie Polskiej, pospołu z narodem Ruskim, incorporowanym y uprzywileowanym, w którym uspokoieniu, iż, miasto poleczenia, Panowie bracia naszy, ci, którzy mere religiei Greckiei, tey, którą świętey pamięci Król Jego Mość zastał, tuentur, barzief podanymi od unitów punctami są exacerbati; tedy my, uważywszy, iż ta exorbitantia, nie tylko ych, ale nas wszystkich, naród Rusky, zachodząca y prawa nasze, przy tem naypierwiey stanąć mamy, nie przymiując tych punctów podanych, abyśmy totaliter, tak iako przywilei incorporatiey woiewódstw Kyiowskiego, Wołyńskiego y Braclawskiego niesie, uspokoieni byli. A wła-

dyctwo Włodzimirskie wakujące, które, przeciw Ruskim y de incompatibilibus constitutionum, w długiej administracyi xiądz metropolita trzyma, aby temu, który s pośrodku nas y bracye naszej niezuniowany podany będzie, conferowane było. Y ieśliby w tym czasie, za uproszonym przywilegiem, per modum expectatiue, miał kogo xiądz metropoliit poświęcać, de nullitate protestamur; także y wszystkie ynsze władystwa y beneficia cerkiewne, przeciwko prawu rozdane, aby in genere wszystkie zaraz powracane były, tego unanimiter wszyscy na przyszley, da Bóg, electyie poprzeć będziemy powinni, przytym, aby w dom Ich Mościów Panów Hulewiczów cerkiew, w zamku Łuckim będąca, y na gruncie ych własnym sumptem zmurowana, bez dworu od tego gruntu, przedają alienowanego, wrócona była. Powiniśmy też się o to wszyscy starać, aby przysięga przeszłemu, da Bóg, panu naszemu, według przysięgi trzech antecesorów: świętey pamięci Henryka, Stephana y Zygmonta Trzeciego, królów Polskich, podana y wyraźnymi słowy, voce sufficienti, wykonana była, w której przysiędze acz dissidentes de religione od królów panów swych dobrze są warowani, iednak, że exequutyie dotąd nie było, zaczym na wielu mieyscach, iako cerkwie religyie Greckiey, tak y zbory rozmaite y domy tych nabożeństw, po różnych mieyscach, wielkie krzywdy y gwałty cierpieli, mamy efficere koniecznie (bo pokóy wewnętrzny do wszystkiego dobrego w oyczyźnie iest wodzem), aby proces y exequutia była namówiona dostatecznie cum persona cuiusuis status, conditionis et preeminentiae, tam spiritualis, quam secularis, decessive et ultimarie, intra fines regni,

non extra regnum, a mianowicie na trybunale, inter causas mixti fori; więc aby liberum exercitium religionis, wszystkim y wszędzie, cum securitate expressa, in codice legum warowane y do przysięgi, da Pan Bóg, pana przyszłego włożone było. Waruiemy y to sobie, abyśmy rozdawania wacancy w woiewodstwie naszym, począwszy od biskupstw, władystw, świeckich dignitarstw wyszszych, aż do namnieyszego, obywatelom tylko s przodków w kraiach naszych, poparli. Więc, iż też siła trudności y to Rzeczy Pospolitey niesie, że po zgodnie zawartych ziazdach w rozmaitych materyach publicznych Rzeczy Pospolitey zachodzących, ci, którzy in fatie Regi Publice, gdzie tego plac, nie ozwawszy sie potym w kilka albo w kilkanaście dni, inscigis (*inscius*) caeteris, protestatie lub commentiy (?), prohibitu, na zwątlenie publicae concordiae, czynią; co y teraz ieśliby, bądź po conuocatiey ieneralney warszawskiej, na zwątlenie iakieykolwiek części, w kapturze sacrosanctae zawarty, bądź po iakim seymiku, zgodnie concludowanym, kto uczynił, a zwłaszcza, ieśliby ieszcze, na te same zgode podpisawszy sie, protestatiami sobie contradicował: mamy tego koniecznie poprzeć, aby to było anihilowano, a napotem, iako rzecz notiva Regi Publicae, aby seure zabroniona była; chyba coby było włożono in uolumen legum, non agitatum y non conclusum, przeciwko temu protestari wolno. A iż, na seymikach y ziazdach woiewodstwa naszego, częste od Panów dignitarzów y urzędników ziemskich occasione różności constituti używają differentie, consilia nostra retardantes, przeto ordinem officialium napotem nieodmienny namówić mamy. Zniesienie słuz na Bugu,

Styrze y Horyni, począwszy od Sokalsky aż do Brzeskiej, która, iako barzo szkodliwa, napilniey zniesiona być ma, według prawa de fluuiis nauigalibus, poprzeć mamy. Succolectorowie aby w powiatach do wybierania poboru, w każdym zosobną grodzie, bywali, starać się mamy. Jako rzecz nullo usu aggrauantem, podymne groszowe znieść usiłować będziemy. Jaśnie Wielmożny Paniey Anny, xiężny na Ostrogu, Chodkiewiczowey, woiewodziny Wileńskiej, postulatam strony podawania w dziedzicznej maiętności Jey Mości, Turowie, władyki, według przywilegiu świętey pamięci króla Zygmonta Pierwszego, godney pamięci xięciu Constantemu Ostrogskiemu, hetmanowi Wielkiego Xięstwa Litewskiego, pradziadowi Jey Mości danego, do effectu przywieść conari mamy. Wielmożny Jego Mość Pan Roman Hoscky, kasztellan Kyiowsky, optima intentione, do koła naszego wniósł petitum, aby Jego Mości wolno było disponere bonis hereditariis, iż iedyney zacney swey familigiey zostawszy superstes a sine prole dotychczas, życzy sobie tego, aby pamiątka domu Jego Mości, dobrze Rzeczy Pospolitey zasłużonego, na potomne czasy nie ustawała w oyczyźnie naszej, y taką chce uczynić dispositiā, któraby publico Regi Publice commodo zawsze zostawała: tego na electiey, in senatorio et equestri collegio, soleniter y gorąco domagać się mamy. Y za Jego Mością Panem Waclawem Zubcewskim, horodniczym Łuckim, z dawnych czasów, na różnych expeditiach, Rzeczy Pospolitey dobrze zasłużonym, instantiā uczynić mamy, aby dobra, lennym prawem onemu należące, przywilejami y decretami confirmowane seymowemi, a teraz odeszłe, przywrócone, albo na

to mieysce inszemi nagrodzone były. A, strzeż Boże, casu electiey, da Bóg, przyszley rozerwania, warować soleniter, aby Ich Mość Panowie senatorowie, sine scitu et voluntate, to iest equestris ordinis, electiey drugiey nie składali, która, omnium suffragiis, totaliter niwczym wagi mieć nie mogła-by, gdyby przeciwko prawu inakszym sposobem złożona była. Czego wszystkiego dopomóc sobie iednostaynie efficere mamy, y nie przystępować do electiey y mianowania pana, aż sie temu wszystkiemu dosyć stanie. Pogotowiu ieśliby kto chciał tey spółney, nas wszystkich zgodzie y uchwale, z iakieykolwiek miary, contravenire, taka contra-ventio żadney wagi mieć nie może y nie będzie. Działo sie w Łucku, w kościele cathedralnym, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego wtórego, dnia dwudziestego pierwszego augusta.

У тоє ухвалы печать притисненая одна, а подпись руки его милости, пана маршалка, тыми словы:

Andrzej Firley z Dombrowice, marszałek koła rycerskiego woiewodstwa Wołyńskiego, manu propria.

Котораяжъ то ухвала, за поданемъ его милости, пана маршалка кола рыцарского, а за принятемъ моимъ урядовымъ, уся, слово до слова, до книгъ вгородскихъ Луцкихъ есть уписана.

Книга вродская Луцкая 1652 года, листъ 1047 — 1050.

XVIII.

Статьи, постановленныя на избирательномъ сеймѣ, для успокоенія православной религіи въ королевствѣ Польскомъ и Великомъ Княжествѣ Литовскомъ. 1632 ноября 1.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Varsaviensia personaliter veniens magnificus Georgius a Thenczyn Ossoliński, thesaurarius curiae regni, Pilznensis, Adzelensis capitaneus, et generosus Andreas Rey de Nagłowicze, cubicularius familiaris Regiae Majestatis Sveciae, eidem officio praesenti puncta inter dissidentes religionis Graecae, manu Serenissimi Vladislai, Principis Poloniae et Regis Sveciae, subscripta et sigillo communita ad ingrossandum in acta praesentia castrensia capitanealia Varsaviensia obtulerunt, de tenore tali:

Puncta uspokoienia obywatelów coronných y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, narodu Ruskiego, w religii Greckiej będących, przez Nayiaśnieyszego Króla Jego Mości Szwedzkiego, Władysława Pierwszego, ad affectationem wszystkiej Rzeczy Pospolitey, przy deputatach utriusque gentis et ordinis, namówione. Naprzód, wolne odprawowanie nabożeństwa y sacramentów świętych, administratio cerkwie, y poprawowanie, y nowych, za wyraźnym consensum Jego

Królewskiej Mości, murowanie i budowanie, tudzież szpitalów, seminarij, szkół, typografiej, i wolny do urzędów mieyskich przystęp w uniey nie będączem, we wszystkich miastach i miasteczkach dóbr Rzeczy Pospolitey. Bractwa cerkiewne, wszystkie in genere, którekolwiek dotąd są u nieunitów, także i te, które przez nich napotym będą instituowane, z swymi cerkwiemi, mają bydź przy nich in pacifica possessione et libero exercitio. Metropolit Kiiowski, w uniey będący, ma mieć salvum ius et titulum nad wszystką Russią, w unii będączą, y iego successorowie, a dobra, do metropolij należące, przy terażniejszym xiędzu metropolicie mają zostawać, z monastyrem Wydubickiem, a post decessum iego, te dobra, które w wojewodztwie Kiiowskim do świętey Zophiey należą, mają się do teyże cerkwie świętey Zophiey wrócić, albo im correspondentia, od Króla Jego Mości y Rzeczy Pospolitey, nadane będą; która to cerkiew świętey Zophiey Kiiowska, z poddanemi na placzach, tudzież w około niey będączemi, przy nieunitach ma zostawać y przy metropolicie, sacrę od patryarchy Constantinopolskiego majączym, który zawsze z pośredku ślachty narodu Ruskiego, według dawnych praw y zwyczajów, od duchownych y obywatelów coronnych y Wielkiego Xięstwa Litewskiego teyże religiej Greckiej, nie w uniey będących, ma bydź obierany y od Króla Jego Mości uprzywiliowany. Co się y o Lwowskiem, Łuckiem, Przemyskiem, Mscisławskim władkach, y Pieczarskiem także Unioiowskiem archimandritach ma rozumieć. Władcytwo Przemyskie iako y Lwowskie przy nieunitach ma zostawać zawsze, ze wszystkiemi dobrami y przynależnościami, zdawna

należącymi. Dożywocie iednak terazniejszego xiędza Krupeckiego, albo poko na insze nie postąpi, ma wczale zostawać, y obywatele tameczni obrać sobie mają władykę nieunita, któremu od Króla Jego Mości przyszłego, da Pan Bóg, na seimie coronathey, przywilei będzie dany, y zupełną iurisdictionią mieć będzie nad wszystkimi, w uniey nie będączemi, a na residencyą monastyr świętego Spasa, świętego Onofria y nazwany Smolnicza mają mu bydź exnunc dane, a dotąd poko terazniejszy xiądz Krupecky in possessyone tego władystwa zostawać będzie, na każdy rok po dwa tysiąca złotych temu władyce przysły, da Bóg, Król Jego Mość y Rzecz Pospolita ma naznaczyć; post cecsum zaś albo decessum xiędza Krupeckiego, pomieniony nieunit władyka, z capitulą swą, ma y wolen będzie obiać władystwo y wszystkie dobra władystwa tego, bez wszelkiej przeszkody. Władystwo Łuckie y z kathedrą y wszystkimi dobrami, do tego władystwa należącymi, ma bydź ustąpione od terazniejszego xiędza Poczapowskiego, władyki Łuckiego, władice nieunitowi, od obywatelów Wołyńskich nieunitów religiei Greckiey obranemu, zaraz po przywileiu, który mu na seimie, da Pan Bóg, coronathey ma bydź dany; a ten terazniejszy, xiądz Poczapowsky, cathedry, władystwa y dóbr ustąpiwszy, ma przecie zostawać w titulie władyki Łuckiego, ad cecsum aut decessum, a do monastira Żydyczyńskiego ma się przenieść, który ze wszystkimi dobrami ma trzymać, także ad cecsum aut decessum; ten zaś, który nastąpi po nim, iuż zażywać nie ma tytułu władyki Łuckiego nigdy. W Wielkim Xiestwie Litewskim ma bydź władyka Mscisławski, od nieunitów, tamecznych

obywatelów, tymże sposobem iako Łucki y Przemyski, obrany, któremu na to władcytvo, na coronathey, da Pan Bóg, przysły, przywilei od Króla Jego Mości dany ma bydź. Ten władyka Mscysławsky, nieunit, Orszański y Mohilewsky ma się nazywać, a cathedrę swoją ma mieć w Mochilowie, w monastyrze świętego Spasa, lecz beneficia wszystkie, iako teraz trzyma xiądz Sielawa, archiepiscop Połocky, do archiepiscopstwa y władcytwa Witebskiego y Mscisławskiego należące, przy nim y po nim następujących archiepiscopach Połockich, unitach, zostawać mają; terazniejszyemu zaś władcyce Mscisławskiemu, nieunitowi, intraty roczney dwa tysiąca złotych ma bydź naznaczono. Archimandria Pieczarska z przynależnościami swymi, monastyr Michała Złotowierzczego y insze wszystkie monastyry y cerkwie Kiiowskie y do Kiiowa należące, wyjąwszy sam monastyr Wydubicki wyszpomieniony, przy nieunitach zostawać mają. Bractwu Wileńskiemu, tytułem świętej Trójcy nazwanemu, a przy cerkwi świętego Ducha nie w uniey będączemu, zaczęta cerkiew domurować, propositiā inszych cerkwi y kościołów, byle nie in modum fortece, wolno, a w nagrodę Trójcy świętej, która iusz, z tamecnem bractwem zuniowanem, przy unitach wcale zostawa, cerkiew iedna w murze Zmartwychwstania, druga świętego Iwana, a trzecia świętego Jerzego na przedmieściu ma im bydź dana. A processa wszystkie z tego bractwa y z Mińskiego, także in genere ze wszystkich miast y miasteczek, bractw y cerkiew, w coronie y Wielkim Xięstwie Litewskim będących (ratione cerkwi exercitii religionis tantum), banitiae, suspensae, decreta, mandaty, sequestri, comisie, zakłady,

arsti, in quocunque subselio zaszy, na ludziach cuiuscunque status et conditionis, de facto cassantur et annihilantur. Monastyr pusty pod Grodnem, tak iako zdawna zawiera się w sobie, z przynależnościami swemi, nieunitom ma bydź oddany, w którym samego metropolity Kiiowskiego, nie będącego w uniey, albo iego coadiutora, dla sporządzania cerkwiey y duchownych nieunitów w Wielkim Xięstwie Litewskim, ma bydź residentia. A isz exercitium liberum nieunitów potrzebuie wyraźnego oznaczenia tych monastyrów y cerkwi, które im bydź mają, w którym mieście albo miasteczku królewskim, tak w koronie iako y w Wielkim Xięstwie Litewskim, ustąpione, a to na ten czas sposobnie, distincte et specialiter wypisać się nie może, dlatego, że w tym requiritur skuteczna wiadomość y proportio unitów y nieunitów; tedy na przysłem, da Pan Bóg, seymie nowego króla szczęśliwey coronathey, mają bydź naznaczeni od tegoż króla, da Pan Bóg, nowego, commissarze z obojga narodów: dwa katolickiey, a dwa Greckiey religiey nieunitów do korony y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, którzy, do miast główniejszych prowincyalnych Ruskich y Litewskich ziechawszy, także miasteczek wszystkich, zaraz po seymie, tę kommissyą zacząć y onę skutecznie odprawić, ducta proportione cerkwiey y unitów z nieunitami w każdym mieście y miasteczku, fideliter uważyc y im cerkwie naznaczyć mają y powinni będą, zaraz do wolnego odprawowania nabożeństwa podać, a cokolwiek przez te comisarze uznano y podano bendzie, to iuż na potomne czasy disquisithey żadney mieć nie będzie. Terasz iednak, dla odprawowania nabożeństwa nie-

unitom w Mscisławie dwie cerkwi, świętej Trójcy y świętego Spasa, w Mohilowie do wyżey pomienionego, na cathedre władcyce nieunitowi naznaczonego, monastyra Spasa świętego, cztery cerkwie, to iest: Wniebowzięcia Panny Mariey, Trójcy świętej, Zmartwychstania y Wniebowstąpienia, w Orszy Świętego Ilie y Zmartwychstania, a w Dziśnie iedna cerkiew nowo zbudowana, Zmartwychstania, w Połocku zaś cerkiew iedna, która będzie naznaczona od commissarzów pomienionych. Cathedry isz też y beneficia, które przy unitach zostały, unitom rozdawane bydź mają, z tym iednak warunkiem, aby żadnem sposobem y pretextem dobra cerkiewne a ritu ich Graeco nie były alienowane. A co się tknie curam pastorałem, tak się to deklaruie na obiedwie stronie, że kożdemu wolno będzie, nie chcącemu bydź w uniey, referować się do pasterza sobie należnego nieunita z dyocessyiei, pod unitem władyką będączyey, y wzaiem, którzy chcą bydź w uniey z diocaesiey, pod nieunitem będączyey, do poblížszego władyki unita, naprzykład ze Mscisławskiego władcyctwa do archiepiskopa Połockiego unita, a z archiepiscopstwa Połockiego do władyki Mscisławskiego nieunita. Tosz się w inszych wszystkich diocaesiach w coronie y Litwie ma rozumieć, bez wszelkiey praepeditiey iednego od drugiego. Naostatek strony obiedwie w zgodzie y pokoju zachować się mają, nie następuiącz iedna na drugą, pisma y controversie, ktore miedzy sobą mieli, supprimere, y napotym żadnych, które zwykli exacerbować, nie wydawać, nauką y przykłady dobrimi zgodę y miłość iednać, osobliwie tesz w tym czasie do coronatiey, pako to wszystko ad executionem

przesz nowego, da Bóg, króla, przywiedziono nie będzie, zadney violenciey strona stronie, praetextem tey compositioney, czynić nie ma, sub paenis, contra violatores securitatis publicae sancitis. Dan na seymie electiey nowego króla, w Warszawie, przy bytności deputatów z senatu y koła rycerskiego: Jaśnie Wielbnego xiędza Adama Nowodworskiego, biskupa Poznańskiego; Jaśnie Wielmożnego, Wielmożnych y Urodzonych Rafała z Lesna Leszczyńskiego, wojewody Bełzkiego; Krzysztofa Radziwiła, księcia na Birzach y Dubinkach, hetmana polnego Wielkiego Xięstwa Litewskiego; Jerzego z Thenczyna Ossolińskiego, podskarbiego nadwornego koronnego; Jerzego Dydzińskiego, sędziego Podolskiego; Andrzeia z Nagłowicz Reia, dworzanina pokojowego Jego Królewskiej Mości; die prima novembris, anno millesimo sexcentesimo trigesimo secundo.

Vladislaus Rex Sveciae.

*Акты города Варшавскаго (Obligationum) 1631 — 1632 года,
№ 8, страница 2743.*

XIX.

Списокъ западнорусскихъ дворянъ, присутствовавшихъ на избирательномъ сеймѣ, бывшемъ въ 1632 году. 1632 ноября 8.

Wolińskie wojewodctwo.

Adam Alexander książę Sanguszkowski, wojewoda Woliński.

Jerzy książę z Ostroga na Zasławiu.

J. M. Czartoryski na Klewaniu.

Jeronim Charleski z Charleża, starosta Łucki.

Daniel Jeło-Maliński, chorąży Wołyński.

Łaurenty Drewiński, czasznik Wołyński.

Alexander Puzyna.

Kazimierz Ostrorog.

Adam z Withowic Czerny.

Jerzy Puzyna, łowczy Wołyński.

Samuel Ledechowski, sędzia Krzemieniecki.

Krzysztof Sieniuta na Lachowcach.

Piotr Zachorowski, podsędek Włodzimierski.

Hrehory Czetwertyński.

Marcin Czaplicz Szpaniowski.

Siemion Ulewicz Woytenski, pisarz ziemski Łucki.

Theodor Liniewski.

- ↓ Adam z Brusiełowa Kisiel, sekretarz Króla Jego Mości.
 Philon Jełowicki.
 Michał Liniewski.
 Jerzy Czaplicz Spaniewski, starszy sędzia kapturowy
 wojewodztwa Wołyńskiego.
 Andrzej Czaplicz Szpaniewski.
 Marcin Dąbrowski, skarbnik Wołyński.
 Alexander Wielohorski, woyski Łucki.
 Roman Zahorowski.
 Gabryel Ulewic Cowowski.
 Iwanicki Mathyasz.
 Andrzej Bołbas Rostocki.
 Paweł Hulewicz Wołutyński.
 Thobiasz Iwanicki.
 Zacharyasz Czetwertyński.
 Szymon Hulewicz Drozdeński.
 Mikołaj Mocoszy Bakowiecki.
 Wacław Liniecki.
 Jan Okorski.
 Piotr Lubieniecki z Lubieńca.
 Mikołaj Kisiel z Brusiełowa.
 Jędrzey Liniewski.
 Jędrzey Budziszewski.
 Jerzy Zorzewski.
 Michał Jakuszeowski.
 Mikołaj Hulewicz.
 Mikołaj Rapał Orain z Brozek.
 Mikołaj Chłopicki.
 Jan Ledochowski.

Krzysztofh Skotnicki.
 Jerzy Ledochowski.
 Krzysztofh Czaplic Spaniewski.
 Hrehory Łaszko Czerczycki.
 Mikołay Czaplic Szpaniewski.
 Alexander Łaszko Czerczycki.
 Walenty Chmielecki.
 Wacław Zahorowski.
 Marcin Kosiński.
 Mikołay Ołdakowski.
 Mikołay Nieswiastowski
 Bernardyn Kierznowsky.
 Constanty Laszko Czercy.
 Mikołay Zorzewski Zorzewa.
 Szymon Wnuczek Peredyłski.
 Andrzej Wnuczek Peredyłski.
 Jerzy Sieniuta.
 Mikołay Jałowicki.
 Andrzej Suchodolski.
 Paweł Iwanicki.
 Wacław Bohowityn z Skodzierad.
 Balthazar Raiecki z Rayca.
 Paweł Kryński.
 Heliasz Jenicz.
 Krzysztofh Hohoł.
 Mikołay Mysłowski z Mysłowa.
 Gabryel Druzbie z Lipca.
 Alexander Bielecki.
 Krzysztofh Grochowski.

Michał Jankowski.
Jan Kulikowski.
Woyciech Łącki.
Michał Krzywkowski.
Andrzej Kulikowski.
Woyciech Szydłowski.
Jerzy Kulikowski.
Woyciech Wysocki.
Adam Rogalski.
Jan Marcin Tyscieyski.
Jan Olszowski z Olszewic.
Stanisław Szydłowski.
Mikołaj Isernicki.
Michał Aksak.
Jędrzey Czerwieński.
Jan Hołowiński.
Jan Kossakowski, pod. Krzemieniecki.
Sziemaszko Constanty.
Kazimierz Kossakowski.
Piotr Kossakowski.
Maciey Mroczek.
Floryan Mękisky.
Constanty Kossakowski.
Remigian Kossakowski.
Jerzy Woyniełowic Horzewski.
Jan Zyzyński.
Woyciech Młozewski.
Wacław Płowiński.
Jakub Brański.

Mikołaj Podhorski.
Jerzy Jenicz.
Stanisław Jenicz.
Jan Prokobuy Woysławski.
Jan Wigura.
Szymon Wigura.
Andrzej Drewiński.
Paweł Drewiński.
Mikołaj Drewiński.
Alexander Czudynowic.
Jan Staniszewski.
Paweł Jenicz.
Piotr Porczyński.
Krzystoph Cieszyński.
Ostaphieian Szewrog.
Thomasz Cieszyński.
Mikołaj Pokrzywniczki.
Adam Pokrzywnicki.
Andrzej Paprocky.
Henryk Kossakowsky.
Hrehory Hruswicky.
Bernat Wyteżyński.
Jan Zaiąc.
B. Bogucky.
Alexander Żabokrzycki.
Stephan Jankowski.
Alexander Bębnowski.
Moyżesz Sieniuta.
Constanty Sieniuta.

Thomasz Ulewicz.

Damian Kałuszowski.

Wacław Wysotrawski.

Jan Bolbas, pisarz ziemski Krzemieniecki.

Demian Ulewicz.

Andrzej Bedoński, pisarz grodzki Włodzimierski.

Samuel Ledochowski.

Jerzy Kozika.

Jan Liniewski.

Woiewodztwo Kiiowskie.

Janusz z Lochoyska Tysszkiewicz, woiewoda Kiiowski, starosta Żythomirski.

Roman Hoscki, kasztellan Kiiowski, starosta Włodzimierski.

Theodor Woroniecz, podczaszy Kiiowski.

Ludwik Olizar Wołczkowiez.

Mikołaj Obedyński.

Antoni Jan Thyszkiewicz, dworzanin Króla Jego Mości

Krzysztofh Tyszkiewicz, woiewodzie Brzeski.

Stanisław z Lohoyska Tyszkiewicz

Theodor Humieniecki.

Stephan z Woynarowey Woynarowski.

Seweryn Potocki.

Jan Lipniewski, podwoiewodzy grodzki Kiiowski.

Jan Bielicki Kosmider.

Mikołaj Grezowski.

Hrehory Czernik, poseł województwa Kiiowskiego.

Jan Drzewiecki, skarbnik ziemie Kiiowskiej.

Prokop z Łupków Sowiński, sędzia grodzki Kiiowski.

Woyciech Rylski, pisarz grodzki Kiiowski.

Abraham Strybel.

Jan Bielicki.

Alexander Krynicki.

Piotr z Biberstainu Kazimierski.

Alexander Paszyński.

Jerzy Moszczenicki.

Filon Woroniecz, podkomorzy, od posłów deputat województwa Kiiowskiego.

Województwo Braclawskie

z powiatami swemi.

Stanisław Potocki, wojewoda Braclawski, starosta Halicki.

Olbrycht Kochanowski, sędzia ziemski Braclawski.

Jan Dzik, chorąży y poseł województwa Braclawskiego.

Michał Kropiwnicki, podsędek y poseł województwa Braclawskiego.

Mikołaj Swiatopełk Czetywertyński.

Wasili Rohoziński, poseł województwa Braclawskiego.

Mikołaj Obedyński, poseł województwa Braclawskiego.

Jan Tyszkiewicz, poseł województwa Braclawskiego.

Wasil Oratowski, poseł wojewodztwa Braclawskiego.

Michał Węzłowski de Uzłowce, poseł wojewodztwa Braclawskiego.

Joannes Niechrebecki, nuncius palatinatus Braclaviensis.

Andrzej Łaskawsky, pisarz grodzki Halicki.

Maciey Rohozyński.

Jędrzey Isernicki.

Mikołay Zaleski.

Hordey Zaleski.

Abraham Strybel.

Jan Żuliński.

Andrzej Dzik de Swinany.

Jan Żuk Skarzowski.

*Акты вродскіе Варшавскіе (Obligationum) єз 1631 по 1632
годъ, № 8, страница 2952.*

XX.

Дипломъ короля Владислава IV, данный, по требованію Литовскаго и Западнорусскаго дворянства, православному Русскому народу, на возстановленіе и утвержденіе правъ, предоставленныхъ православной религіи. 1633 марта 14.

Року тисеча шесть сотъ тридцать третего, месеца мая, шостого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевской милости Луцкомъ, передо мною Анъдреемъ Хоецкимъ, наместникомъ подстароства Луцкого, становъши очевисто велебный въ Бозе отецъ Давыдъ Анъдреевичъ, дьяконъ и законникъ рекгулы светого Базилия, для вписаня до книгъ ницешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ перъ облятамъ екстрактъ съ книгъ кгородскихъ Лвовъскихъ, зъ уписанемъ въ немъ дипломы народови Рускому релии Кгрецкое, не въ унией будучимъ, служачое, авътентице выданыи, просечи, абы принять и до книгъ уписанъ былъ. А такъ я, врьдъ, тотъ екстрактъ для вписаня до книгъ приимуючи, читалемъ, и такъ се въ себе, писмомъ Полскимъ писаныи, маеть :

Actum in castro inferiori Leopoliensi, feria secunda post dominicam Rogationum proxima, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo tertio. Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Leopoliensia personaliter veniens Illustrissimus et Reuerendissimus Dominus Dominus Petrus Mohiła, palatinides Moldauiae, coenobii magnae laurae Kiouiensis Orientalis ecclesiae archimandrita, obtulit eidem officio literas uniuersales, seu diploma, Sacrae Regiae Maiestatis infrascriptas, manu eiusdem Sacrae Regiae Maiestatis et Magnifici Nicolai comitis ab Ostrorog, subdapperi regni, Drohouicensis, Kostianensis etc. capitanei, conuentus generalis Cracouiensis coronationis Serenissimi Wladislai Quarti, regis Poloniae, proxime praeteriti marschalci, subscriptum et sigillis minoris cancellariae regni Poloniae et maioris cancellariae Magni Ducatus Lithuaniae obsignatum, infra scriptorum ratione datum, petens illud a se per officium praesens suscipi et actis praesentibus ingrossari; cuius affectationi officium praesens annuendo, praefatum diploma Sacrae Regiae Maiestatis ad acticandum in acta officii praesentis suscepit et iisdem inseri mandauit, de tenore verborum tali:

Władysław Czwarty, z łaski Bożej król Polski, wielkie księżę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflantskie, Gotsky, Wandalsky dziedziczny król, obrany wielki car Moskiewsky. Wszem wobec y każdemu z osobna, osobliwie obywatelom koronnym y Wielkiego Xięztwa Litewskiego, duchownym y świeckim, narodu Ruskiego, religy Greckiey, nie będącym w uniey, teraz y na potomne

czasy, komu będzie o tym wiedzieć należało. Czyniemy wiadomo, gdy na przeszłej szczęśliwej electiey naszej, zaczynając my szczęśliwego panowania naszego auspicia od poleczenia urazów Rzeczy Pospolitey y pomiarkowania stanów koronnych, za prozbą y zgodą tychże, wzieliśmy na sie exorbitantią narodu Ruskiego o uspokoieniu religiey Greckiey, y one z commissarzami, do nas publico nomine utriusque gentis, status et ordinis wysadzonemi, przez pewne środki uspokoiłi, iako o tym i puncta s podpisem ręki naszej do act Warszawskich podane, a potym od nas in pactis conuentis poprzysiężonych dostatecznie świadczą. Zostało to samo, że to wszystko, co w punctach iest wyrażono, tam in parte, quam in toto, na seymie szczęśliwej coronatiey naszej przywieść do skutku nieodwłocznie mieliśmy. Czemu wszystkiemu gdy uczynić dosiść natenczas nie mogliśmy, a posłowie ziemscy z korony y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, z wielu woiewódstw y powiatów od braciey swych, nie będących w uniey, podanych artykułów trzymając sie, y do conclusiey seymu przystąpić nie chcieli, ażby to wszystko, co w punctach iest naznaczone, otrzymali: tedy my assecuruiemy, ze wszystką Rzeczą Pospolitą, hoc diplomate nostro y obowięzuiemy sie do tychże pact, od nas poprzysiężonych, iż na przyszłym, da Bóg, naypirwszym seymie, do niczego nie przystępując, zaraz nazaiutrz po skończeniu wot senatorskich, to wszystko, cokolwiek iest w punctach opisano, naypierwey im wypełnić y skutecznie te puncta, nic im nie deroguiąc, exequować mamy y będziemy powinni. A teraz wolne odprawowanie nabożeństwa po wszystkich miastach, miasteczkach y mo-

nasterach w koronie y Wielkim Xięztwie Litewskim, którzy w uniey nie są, według dawnych praw y constitucy, tudzież bractwa wszystkie, szkoły, seminaria, drukarnie y szpitale ich, których oni są in possessione, stwierdzamy; przywileie wszystkie, którekolwiek mają dane sobie od świętobliwych praedecessorów naszych y świętey pamięci Naisniejszego Króla Jego Mości Pana, oycy naszego, approbuujemy. A co sie dotczyze Wielebnego Oycy Piotra Mohiły, archimandryty Pieczarskiego, od nieunitów na metropolię Kiiowską obranego, sacre od patriarchy Konstantinopolskiego mającego, także urodzonego Alexandra Puzyne. na władictwo Łuckie y Ostrozkie, Oycy Józepha Bobrykowicza. na władictwo Mścisławskie obranych, y tego, który na Przemyskie od obywatelów nieunitów obrany będzie, tym wszystkim dopuszczamy, iż oni swoich iurisdiey et officiis tute fungi mają nad wszystkimi, nie będącimi w uniey; w czym wolna zostaje relatia do nich każdemu, nie chcącemu być w uniey, y żadney w tym przeszkody od unitów mieć nie mają. A iż Ociec archimandryta Pieczarsky na metropolię swoje żadnego beneficium na ten czas nie ma, tedy, non obstante incompatibilitate, przy Zophiey archimandrię Pieczarską z manastyrem Nikolskim Pustynnym do żywota swego ma trzymać; a Przemyskiemu y Mścisławskiemu władycykom iurgiefty, według punctów, po dwa tysiąca złotych od nas annuatim dawane będą. Co sie zaś dotczyze Urodzonego Alexandra Puzyne, na Łuckie y Ostrozkie władictwo nominata, ten, według priuatnego scriptu naszego zostawać będzie. Naostatek, cokolwiek od nas, według punctów Warszawskich, do skutku przywiedziono nie jest,

że to wszystko na przyszlým, da Pan Bóg, seymie skutecznie exequować mamy. To im wszystko hoc diplomate nostro, które constitucią iest seymową, autoritate totius conuentus, approbowane, waruiemy, y na to daliśmy to diploma nasze, s podpisem ręki naszej y deputatów, tak z senatu, iako y z koła poselskiego, do którego y pieczęci, tak koronną, iako y Wielkiego Xieztwa Litewskiego, są przydane. Dan w Krakowie, przy conclusiey seymu szczęśliwey coronacyey naszej, dnia czternastego miesiąca marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, królewstw naszych, Polskiego y Szwedzkiego, pirwszego roku. Vladislaus Rex, manu propria. Mikołay Ostrorog, podstoli koronny, marszałek koła poselskiego, manu propria. Post ingrossationem vero earundem literarum, exemplar originale eidem offerenti illico ab officio presenti est restitutum. Ex actis castrensibus Leopoliensibus extraditum. У того екстракту печать кгородская Лвовская притисненная и подпись руки теми словы :

Martinus Borzkowski, vice-capitaneus Leopoliensis.

Который же то екстрактъ за поданемъ и прозбою вышъ речное особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ, увесь, слово до слова, до книгъ кгородскихъ Луцкихъ есть уписанъ.

Книга кгородская Луцкая 1655 года, листъ 394.

XXI.

Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправлен-
нымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1638 году. Благо-
дарность королю за его попеченіе о благѣ государства. Объ
уплатѣ жалованья кварціонному войску. Мѣры для пред-
упрежденія своеволія Козаковъ и благодарность гетманамъ за
ихъ усмиреніе. Просьба объ исполненіи мѣръ, постановлен-
ныхъ на сеймѣ 1633 года для обезпеченія правъ православ-
ной религіи. О дополненіи статута Волынскаго. О раздачѣ
государственныхъ имуществъ. Объ исправленіи законовъ
воеводствъ Кіевскаго, Волынскаго и Брацлавскаго. О назна-
ченіи комиссаровъ для ревизіи актовыхъ книгъ Луцкихъ,
Владимірскихъ и Кременецкихъ. О подсудности по дѣламъ
лицъ свѣтскихъ съ духовными. Мѣры къ охраненію внутрен-
ней и виѣшней безопасности. Просьба о дозволеніи дворян-
ству избрать особаго чиновника для завѣдыванія метрикою
Русскою и для писанія Русскимъ языкомъ декретовъ для вое-
водствъ Кіевскаго, Волынскаго, Брацлавскаго и Чернигов-
скаго. О судѣ надъ дворянами по жалобамъ мѣщанъ. О сборѣ
податей. О назначеніи имѣній на содержаніе бискупа Луц-
каго. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги
государству и объ увольненіи городовъ Владимира и Луцка
отъ податей и военного постоя. 1638 генваря 27.

Року тисеча шестьсотъ тридцатого осмого, месеца генвара, тридцатого дня.

До уряду и книгъ нынешнихъ кгородскихъ старостинскихъ Луцкихъ, до мене Станислава Зброжка, буркграбего и наместника подстароства Луцкого, урожонный его милость, панъ Лукашъ Гулевичъ зъ Воютина, маршалокъ кола рыцарского, пришедши, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ инструкцію съ подписомъ руки своею, ихъ милости паномъ послонъ на сеймъ, блиско наступующий, въ Варшаве, на сеймику, тутъ въ Луцку, въ року теперешнемъ, на акте менованомъ, месеца генвара, двадцать сегомо дня, отъ всихъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Волинского обранимъ, даную, о чомъ тая инструкция ширей въ себе маеть, жадючи, абы принята и въ книги уписана была. А такъ я, врядъ, оную для вписаня до книгъ приймующи, читаемъ, и такъ се въ себе писномъ Полскимъ писана маеть:

My rady, senatorowie, dignitarze, xiążeta, urzednicy ziemscy y wszystko rycerstwo, woiewodstwa Wołyńskiego obywatele, na seymik do Łucka, pro die vigesima septima ianuary, anno millesimo sexcentesimo trigesimo octauo, zgrōmadzeni, obraliśmy posłów na seym walny coronny Warszawski, блиско, да Pan Bóg, następujący, bracię z кола naszego, Urodzonych Ich Моściów Panów Jerzego s Kozielska Puzyne, podkomorzego Włodzimіrskiego, Andrzeia Liniewskiego, podsodka Łuckiego, Tomasza Kozieke, podstolego Wołyńskiego, xięcia Hrehorego Czetwerteńskiego,

Gabriela Izbrocha (?) Hulewicza z Woitina, Alexandra Czapllica Szpanowskiego, którym zleciliśmy, aby wprzód Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, podziękowali za oycowskie o tej Rzeczy Pospolitey omyślowanie y nieprzepracowaną czułość, którą o dobrym oyczynny naszej radząc, nie rzkąc w oczach chrześcijaństwa wszystkiego, ale na widok wszystkiego świata, oświadcza. Powinnować przytym Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, zdrowia dobrego, długo fortunnego nam panowania y niezliczonych, im daley tym wiecey, nad nieprzyjaciół Jego Królewskiej Mości y tej Rzeczy Pospolitey triumphów. Poniewasz Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, w instructiey swoiey okazować nam raczy różne Rzeczy Pospolitey potrzeby, a naprzód zapłate iusz zasłużoną y teraz currentem, ad primam marty, woysku kwarcianemu: w tym Panowie posłowie naszy tak postąpić mają. Naprzód mają z skarbem inire rationes y exquisite sie dowiedzieć, gdzie sie te contribucie wydane obrócili, to iest quarta, czopowe y insze podatki, na zapłate żołnierzowi kwarcianemu naznaczone; a potym o coequatiey, zniozszy sie ze wszystkiemi woiewodstwuy, communicatis consiliis, de Re Publica consulere mają. Poniewasz swawola Kozacka, która tak wielką górę brała, za łaską Bożą, szczęściem Jego Królewskiej Mości a czułością Ich Mościów Panów hetmanów, iest uskromiona: Panu Bogu za to podziękowawszy, inire modos Panowie posłowie naszy mają; aby, zabiegając dalszey swey woli, za starszego woysku temu Zaporoskiemu był podany ślachcie polski, a do tego aby Panowie starostowie Ukrainni

według dawnych praw, albo sami obecnie na tamtych zamkach, skąd sie zwykła ta swawolia wszczynać, mieszkali, albo jeśli tego, dla spraw główniejszych Rzeczy Pospolitey y swoich trudnośc, czynić nie mogą, podstarościch, ludzi rycerskich, szlachte dobrą, s pewną kwotą ludzi, ducta proportionie intraty, ustawicznie chowali. Chcąc wdzięczność Ich Mościom, Panom hetmanom okazać, za pracowitą czułość Ich Mościów, którą zawsze Rzeczy Pospolitey oświadczają y w świeżey przeciwko temu swowoleństwu occasiey oświadczyli, to iniungimus Panom posłom naszym, aby in facie Rzeczy Pospolitey, quam honorificentissime, Ich Mościom podziękowali, y tym, którzy tego Ich Mościom z ochoty swey pomagali, więc y rycerstwu, w służbie Rzeczy Pospolitey będącemu, któremu aby gratitudo oświadczona była, za ich odważną przysługę, a zwłaszcza tym chorągwiom, które w potrzebie byli, inire consilia Panowie posłowie naszy mają. Jeśliby o woinach rumory pewne z pogranicznymi sąsiedzy zachodzić miały, mianowicie od Turek, a tymby obrony predkiey y stateczney potrzeba, Panowie posłowie naszy, nietylko z inszemi woiewodstwy zgadzać sie mają, ale y owszem, te woiewodstwa, które są od niebezpieczeństw tych odległe, do sposobu o obronie wieść mają. Tosz mają czynić y o inszych wszystkich niebezpieczeństwach. znosząc sie in toto ze wszystkimi stany tak coronnemi, iako Wielkiego Xięstwa Litewskiego, a znioszy sie, do nas omne negotium, na seymiki relacyjne, przynieść mają, nie tam nie concludując. O cłach morskich, iako sie bedzie zdalo consensu ordinum Rei Publicae. A poniewasz, z niemłym uciążeniem y niewygoda ludzi

w coronie y Wielkim Xiestwie Litewskim, minica przez lat kilka uacnie, y o tym Panowie posłowie naszy, z inszemi woiewodstwy zniosszy sie, ordinacją uczynić mają; a pytać sie przytym, gdzie sie prouenta, z tey minice do-
 tąd pochodzące, obracali, y aby to wszystko na zapłate temu woysku obrócone było. Co sie tknie Lemburgskiego y Bitumskiego powiatów, te, za zgodą Ich Mościów Panów obywatelów oboyga narodu, na starostwa bene meritis aby obrócone byli, postaraią sie Panowie posłowie naszy, aby ztąd quarta na obrone Rzeczy Pospolitey oddawana była, na których iesliby sie suma iaka, którą sobie pretenduie xiąże Dicroie, ex cognitione senatus et ordinum, legittime pokazała, w tym znosić sie z inszemi woiewodstwy mają. Tudziesz y o pretensie prawa lennego na xiestwo Pruskie Sigismundi Brandenburgensis mają Panowie posłowie naszy z inszemi Ich Mościami diligenter inquirere y ordinacją tego cum commodo Rei Publicae zastanowić. Zawsze ten był Rzeczy Pospolitey ku królom, panom swoim, affect, że wiarą, miłością y wdziecznością wszelaką prosequabantur, a nie tylko to ad oculum zwykła czynić y poki in uiuis zostaią, ale tesz światobliwemu oświadcza potomstwu: nie chcąc y woiewodstwo nasze po sobie iakieys okazać świetey pamieci Królowi, Jego Mości, panu swemu, niewdzieczności, ale przezacnemu chcąc gratificari potomstwu, uważaiąc przytym merita Królewica Jego Mości Cazimirza znaczne w Rzeczy Pospolitey, in uim gratificationis, ze wszystkimi stanami, cokolwiek cum digna remuneracione incliti principis wynaleść sie może, Panom posłom swym znosić sie y obmyślawać pozwala bez uimy

iednak praw y zwyczajów coronnych. Życzyłoby sobie tego wojewodstwo Wołyńskie, aby implere desiderium Królewica Jego Mości Carolusa, biskupa Wrocławskiego, prompta gratitudine, mogło; ale non compertum przez pisanie Króla Jego Mości, czego by affectował. Zostaie to iednak in uotis, aby sie za sposobną occasiã affectacy Królewica Jego Mości wygodzić mogło. Co sie tknie punctu o oprawie Królowey Jey Mości, y tu nie chcąc affectacy Króla Jego Mości y słuszności samey deesse, Panom posłom swoim zlecamy, aby według dawnych opraw Królowey Jey Mości Anny y post decessum Królowey Jey Mości Constancy, królowey Jey Mości, paniey naszej teraznieiszey, oprawie namówili y constituciã warowali. A poniewasz z wielkiem uciążeniem stanu ślacheckiego, iako y wszystkich Rzeczy Pospolitey poddanych, są przechodzenia żołnierskie, za któremi nie mało bywaiã desolacie y skwirk ubogich ludzi, przetosz, aby hiberna y prouiant żołnierzowi, na pograniczu y wstrecie (?) od nieprzyaciela namówione byli, starać sie Panowie posłowie naszy mają. Staneło prawo coronationis o conclusiach seymowych, aby w nocy nie bywali: to do exekucy aby przywiedzione było, starać sie Panowie posłowie mają, y żeby nie w senacie czytano nie było, coby w izbie poselskiej nie było conclusum. A isz protestacie od niektórych wojewódstw przeciwko seimowi przeszłemu zaszłe, starać sie Panowie posłowie naszy mają, aby obstantibus protestationibus y contradictionibus, napoty seimy concludouane nie byli. Aeconomiae, przeciwko prawu rozdane, ad curiam regiam, aby przywrócone byli. Zrzetelne prawo iest de non aligenandis bonis terre-

stribus, dla ubliżenia służby Rzeczy Pospolitey, w rece Ich Mościów Panów duchownych, które iednak niektórzy, obligatorio modo summe, superantem wieczność, wnosząc, od swych, przeciwko prawu, oddalają successorów: Panowie posłowie naszy, aby huic inconuenienti sie zabieżało, starać sie mają. Ante omnia mają sie Ich Mość Panowie posłowie naszy starać o to, aby skuteczne uspokoienie ludzkie w religiey Greckiey, w uniey będące, odnieśli, y to, co sie na electiey y szczęśliwey coronaciey, na seymie sześciuńdzielnym, po szczęśliwey coronaciey Jego Królewskiej Mości postanowiło, według punktów y diploma, approbowanego constitucią, do skutku przywiedziono było, y władcytuo Łuckie y Ostroskie ze wszystkim, post decessum xiędza Poczapowskiego, Oycu Puzynie, władcyce nieunitowi, oddane było. Y nie mają Panowie posłowie naszy do żadnych consultaciey przystępować, ani na żaden articuł pozwalac, azby sie skuteczne uspokoienie stało. Manifestacie, iuz po seimach przeciwko prawu poczynione, aby pokassowane byli; także y processa względem religiey na różnych miastach zniesione byli, oddanie cerkwi przez comissie y same comissie aprobowane, y przywileie, które od Jego Królewskiej Mości, pana miłościwego, są dane, a dotąd nie pieczetowane, zapieczetowane byli. Isz statut Wielkiego Xięztwa Litewskiego, prawo nasze Wołyńskie, w rozdziale pierwszym, artykule dwudziestym ósmym, nie ma w sobie peny założoney na tych, którzy, znosząc dawne przywileie y possessie zasiedziałe, lustraciami y kwarcianemi kwitami w tym woiewodstwie Wołyńskim stwierdzone, przywileie nowe u Króla Jego Mości, pana naszego

miłościwego, illegitime upraszają: proszą Ich Mość Panowie obywatęle wojewódstwa Wołyńskiego, aby poena tyśiącą grzywien na nowych niesłusznych przywileantów constitucią była założona y obwarowana, która poena, ku zapłaceniu dawniejszy przywilej mającemu, ma służyć, gdyby zapozwał niesłusznie nowy przywileant dawniejszego. Nie-mały ztąd żal mieć muszą ludzie, w Rzeczy Pospolitey zasłużeni, kiedy dobra Rzeczy Pospolitey, y ci, którzy albo mało co, albo nic zgoła nie merentur de Re Publica, otrzymywiają, a ci, którzy na to dobrze zasługują, żadney nie mają nagrody: o to sie Panom posłom naszym starać zlecamy, aby Króla Jego Mości, wespół z inszemi stany zniozszy sie, prosili, żeby ludziom zasłużonym raczey, nizeli tym, którzy za promociami, na to sami nie zasługując, do tego przychodzą, to conferować raczył; żeby modus in distribuendo był zachowany, nawiecey dwóch danin, aby iedney osobie nie dawano, efficere Panowie posłowie naszy mają; wiec y minore nibus, według prawa, y białym głowom, które wielkie mają dochody a nullo sunt usui Rei Publicae, praecauere, żeby abo moderata munificentia, albo penitus żadna nie była. Commutacia dóbr ziemskich z królewskimi aby nie bywała, gdysz przez to detriment niemały Res Publica w dobrach swoich odnosi, Panowie posłowie naszy sedulo domawiać sie mają. Commissia między Litwą a Wołyniem, także między Wołyniem, Ruską a Bełską ziemią, aby naznaczona była, y comisarze do niey do rozgraniczenia, euincere mają Panowie posłowie naszy. Acz wielą constituciey przeszłych namówiona iest correctura praw wojewódstw Kiiowskiego, Wołyńskiego y

Brasławskiego, iednak dla wielkich y ważnych przyczyn do skutku swego to przyść nie mogło: teraz starać sie o to Panowie posłowie naszy mają, aby na tym seymie correctura iusz gruntowna postanowiona była, y, zniwszy sie s temi wyszpomienionemi wojewodstwy, naznaczyli czas y miesce po trybunale w iesieni y osoby na to, ludzie godne, prawa wiadome y sąd ziemsky do nich deputowali, salarium onym pewne naznaczyli y wine na tych, którzyby sie nie stawili, namówili, y status aby był zachowany. Zlecamy przytym Panom posłom naszym, aby sie o to postarali pilno, aby comisarze do reuizyey xiąg Łuckich, Włodzimirskich y Krzemienieckich, tak ziemskich iako y grodzkich, naznaczeni byli. Warowano to constitucią anni tysiąc sześćset trzydziestego piątego, że ludzie stanu ślacheckiego z duchownymi, in causis criminalibus coronnych y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, mają mieć forum intra regnum, eo ordine instantiarum seruato, iako iest opisano in breui apostolico, które do metryk y act grodzkich Warszawskich podane miało bydź. Dowiedzieć tego pilno mają Panowie posłowie naszy, ieśli to breue apostolicum iest w actach grodzkich Warszawskich; y ieśli iest, aby go wyjąwszy autentice, tu do grodów naszych podane było, a ieśli by nie było, domawiać sie mają, aby wedle tey constitucyey podane było, y pena talionis niechay bedzie na duchownych, która niechay bedzie w reku biskupich. Administracie dóbr duchownych aby dawane nie byli, ale vacantie duchowne terrigenis aby do wojewodstwa Wołyńskiego dawane byli, wedle prawa unionis, y tego do brze Panowie posłowie naszy domawiać sie mają. Zabięga-

iąc wielkiej zwłóce sprawiedliwości ludzkiej z banitami, którzy dawszy się baniować, pozywaniem ad cassandam poenam banitionis sprawę przewlecze: przeto starać się o to Panowie posłowie naszy mają, aby prawo takie w tey mierze stanoło, że banit kożdy, który wydawszy pozew ad cassandam poenam banitionis, według constituciey anni tysiąc sześćset szesnastego, dałby na sobie approbacią tey baniciey otrzymać, aby iusz dalszych zwłók nie zażywaiąc, powinien był, nadaley we dwanaście niedziel, stronie do- sić uczynić, y te banicią przez kwit urzędowy znieść; a ieśliby we dwanaście niedziel nie zniósł, aby starosta, za requisicią urzędową, per fortem executionem, powinien był, wedle dawnego prawa, mocną executiā uczynić, sub poenis de negligentibus officialibus sancitis, y sub damnis. iuramento corporali per partem iure uincentem comproba- tis. Quarta na apparatus bellicum na przeszłym seymie postanowiona: dowiedzieć się, ieśli się ta quarta na to obraca, to iest, ieśli, wedle tey constituciey anni tysiąc sześćset trzydziestego siódmego, iest do tey armaty sposo- bienia deputowany ślachcie, i żeby dał rationem o tey armacie. A ieśli ta constitucia do effectu nie przyszła. pilno się mają Panowie posłowie naszy dowiedzieć gdzie się y ta quarta dotąd obracała y obraca. O armacie, którą z Łucka pobrano a iest w Tykocinie, aby, in re- compensam, do Łucka y Włodzimirza, zamkom potrzebna, dana była, prosić Jego Królewskiej Mości. Wielka zwłoka prze nierychłe przypadnienie wojewódstw w trybunale co- ronnym, dzieie się, czemu Panowie posłowie naszy zabie- żeć mają, zniozszy się z inszemi wojewódstwuy, tak, żeby

ze wszystkim wygodą bydź mogła. Wiele złego stąd zwykło y niewinnym ludziom urastać, kiedy strony, mając criminalne między sobą actie, complicitibus y sługami rękodaynemi scrutiny wywodzą, przez co in uitae et honoris periculum y niewinni przychodzą: aby sie temu zabieażo, postrzegać Panowie posłowie naszy mają. A że to, ex multis necessarijs rationibus, expedit woiewodstwu naszemu, aby przy metrice Ruskiey był ślacheic tych woiewódstw, które prawa swe, charakterem Ruskim pisane, mają, a do tego possessionatus, starać sie Ich Mość Panowie posłowie nasze mają, aby ten zostawał, którego bracia podadzą, przy którym metryki mają bydź, y decreta czterech woiewódstw on pisać y expediować ma: Kiowskie, Wołyńskie, Brasławskie, Czernihowskie. Contentuiąc sie presenti Rei Publicae statu, aby noui ordines w Rzecz Pospolitą introdukowane nie byli, constitucią caueatur, przytym, aby tytuły nowe, aequalitatem Rei Publicae conuellentes, nie mnożyli sie, dawne prawo reassumować mają. Co sie tknie coadiutoriey Królewica Jego Mości Carolusa, zlecamy Panom posłom naszym znieść sie ze wszystkimi stanami Rzeczy Pospolitey, życząc, aby w tey mierze desiderium Królewicza Jego Mości expleri mogło. Czesto tego nasze woiewodstwą affectuią, aby in causis subditorum profugorum appellacie dopuszczone nie byli, y constitucia anni tysiąc piećset siedmdziesiąt ósmego aby reassumowana była, y według niey decreta ferowane byli. Infamiae y banicie na obywatelach woiewódstw naszych, tak w trybunale Piotrkowskim, iako y w grodzie iakimkolwiek coronnym, extra pallatinum et districtum, ex cuiuscunqve instaucją otrzymane, aby żadney

wagi nie miały, która constitucia ad præteritâ, iako ad futura spectare ma. Sluze w Brześciu y Kodni, y na iusznych miescach y rzekach inszych, w constituciey mianowanych, aby zniesiono efficiant Panowie posłowie nasze. Tituli exoticii, nouiter do Rzeczy Pospolitey wniesione, aby penitus abolerentur, sedulam curam Panowie posłowie nasze przyłożą. Relaxacie infamiey y baniciey, przeciwko prawu w trybunale, aby czynione nie byli. I tego tesz postrzec mają Panowie posłowie naszy, aby Gdańszczanie szyprow naszych s flisami nie sądzili, ani osób do sądów nienależnych przyciągali. Pogłowne żydowskie, nie iako przedtym, ogulne, ale sprawiedliwie z koźdey głowy, uchwały seymową aby postanowione było, zlecamy Panom posłom naszym. Że to iest z wielką oppressią miast, videlicet, Drohiczyzna, Krzemieńca y Bilska y inszych. że, według commissiey, liberum exercitium religionis nie mają: aby ta sequella aboleri mogła, Panowie posłowie prosić mają. Isz, mimo dawne y świeżo uchwaloną anno tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego constitucie, stan ślachecki wielkie grauamen od miast Jego Królewskiej Mości y ludzi plebeiae conditionis ponosi, gdy za mandatami, za dworem o grunty ziemskie wyniesionemi, sprawować sie muszą; przeto pilnie sie mają starać Ich Mość Panowie posłowie naszy, aby poena euocationis na takowych podwyszona była, y aby tak w trybunale, iako y zaraz za dworem, w tymże sądzie y do którego kto euocatus bedzie, poeny wskazowane y na exekucią odsyłane bywali. Abiuratorum y conflaguratorum iako y libertaicey rationes poborcom skarb przyimuie. Tenutary czopowego ratione contractu in hisce trudnieni bywiają;

a isz prawo od wszystkich podatków uwalnia munitos immunitatibus hisce, Panowie posłowie naszy koniecznie constitucią sanare mają, aby tymże sposobem czopowego dzierżawcom, iako poborcom, defalcate czynił skarb, a skarbowi w rachunku to na liczbie pro solito w defectach przyieto będzie. Uważając potrzebe niemałą bytności na seymach y seimikach Jego Mości xiedza biskupa Łuckiego, który na ten czas, niedawno będąc circumscriptus constitucią, przy zniszczonym w niwecz, przez żołnierskie exactie y różne insze przypadki, w biskupstwie Łuckim żadnego inszego beneficium trzymać nie mógł, aby dignitatem episcopalem et senatoriam, tym barziefy na ziazdach tych publicznych, wszedy tueri y przy proźbach y potrzebach obywatelów wojewodstwa naszego, którego iest pasterzem y senatorem, oponować sie mógł: Ich Mość Panowie posłowie naszy, Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłosciwemu, imieniem wojewodstwa naszego, gorącą prosić mają, aby, te constitucią relaxowawszy, po staremu, beneficium iakie drugie przy biskupstwie Łuckim Ich Mościom xieży biskupom Łuckim, de lege publica, trzymać sie godziło; iakosz y za teraznieiszem Jego Mością xiedzem nominatem Łuckim, aby na ten czas opactwo Tremeszowskie, propter tuendam dignitatem, przy Jego Mości zostawało, także gorąco u Jego Królewskiej Mości y Ich Mości Panów senatorów starać sie y otrzymać mają. Plac w Łucku, przez Wielebnego xiedza Stanisława Łoze, suffragana Łuckiego, na szpital sancti Lazari kupiony, y od świętey pamięci Króla Jego Mości uprzywileiowany, aby, consensu ordinum, ab omnibus oneribus był eliberowany et immu-

nitati ecclesiae libertatis przypisany, Ich Mość Panowie posłowie aby do Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey supplicowali, zlecamy. Nietaino to Jego Królewskiej Mości y wszytkiej Rzeczy Pospolitey, iako Jaśnie Oświecone xiąże Jego Mość Adam Alexander Sanguszko, wojewoda Wołyński, od wielu lat, dla całości Rzeczy Pospolitey, dostatki swoje odważał, y teraz, za każdą sposobną occasią, odważać nie przestaje, za tą iednak stratą swoją aequipolentem remunerationem, asz do takiego czasu, nie odniósł: zlecamy Panom posłom naszym, aby miłościwy respect na zasługi y straty xiecia Jego Mości mieć raczył Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy. Za Jego Mością Oycem Korsakiem, metropolitą Kyiowskim, aby mu archimandryctwo Żydyczyńskie, poglądaiąc na umnieyszoną barzo intrate Jego Mości, aduitalitate conferowane było, Ich Mość Panowie posłowie nasi pilno sie o to starać mają; in casu uero, żeby Król Jego Mość dożywotnie Żydyczyna Jego Mości Oycu metropolicie nie conferował, żeby, po skończeniu administraciy Żydyczyńskiej, przez Króla Jego Mości onemu daney, Oycu Nikodemowi Szybińskiemu, archimandrycie Supraskiemu, unitowi, bratu naszemu, który z tego beneficium przez xiedza Bakowieckiego, ieszcze świeckiego, różnym udaniem będąc zepchniony, dla całości y oswobodzenia dóbr archimandryctwa tegosz, wszytke swoje oyczynne postradał, a nikomu inszemu, Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, conferować raczył, według przywileiów, od świętey pamieci Pana oycy Jego Królewskiej Mości Oycu Szybińskiemu danego, o co Króla Jego Mości Panowie posłowie naszymy gorąco mają prosić. Ma wielką

compassią woiewodstwo nasze nad bratem naszym, Oycem Siluestrem Hulewiczem Woitińskim, władką Przemyskim, który, Króla Jego Mości łaską a Rzeczy Pospolitey fide ductus, za przywileiem Jego Królewskiey Mości, in diplomate seymem anni tysiąc sześćset trzydziestego piątego approbowana, na władctwo Przemyskie gdy wieźdzał, Jego Mość xiądz Krupecki, władka Przemyski, contrauenit censui Rei Publicae, skąd do takich inconuenientia przyszło, że, nie tylko brata naszego, Oyca Hulewicza, optime de nobis meritum, ale y inszych osób stanu ślacheckiego nie mało, scrutenio, przeciwko prawu, na querellach deducto y na trybunale Piotrkowskim lecto, a oycu Hulewiczowi inculpatis amputato, perniciosos (*per uitiosos?*), non inscriptos plenipotentes, infamiami przykrywszy, honore priuauit: supplicować tedy maia Panowie posłowie naszy do maiestatu Jego Królewskiey Mości y pilno apud ordines Rei Publicae starać sie, aby, illegimitatem (*sic*) deducti scrutenii uważywszy, Oycu władcyce Hulewiczowi et inculpatis consulerent, iakoby, per clementiam Principis et Rei Publicae, s tych infamiey, poniewasz ex occasione religionis poszli, uwolnieni, a honory restituowani beli; a isz Jego Mość Pan Daniel Hulewicz Woityński, brat nasz, podczas tego nieszczęśliwego Oyca Hulewicza, władki Przemyskiego, wiazdu, był na Wołyniu, a przecie tysz labe infamiey przykryty, o którey zniesienie instant serio apud ordinem Rei Publicae Panowie posłowie naszy. Widząc żarliwą cheć y gorącą ku oyczyźnie miłość zacnych ludzi, im daley, tym wiecey wdziecznością podniecić ią potrzeba: chcąc tedy obywatele woiewodstwa Wołyńskiego in modum regratificationis, pracą, odwagą,

kosztem, uczynić, Jego Mości Pana Gabriela Stempkowskiego, casztellana Brasławskiego, starosty Włodzimirskiego, Panom posłom swoim sedulo zlecamy, aby Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, y dawniejsze y świeże merita zaleciwszy, prosili, aby na nie względ miłościwy y pańskie baczenie mieć raczył, zacyzmy Jego Mość do dalszey mógł bydz pobudzony ochoty. Za Wielmożnym Jego Mością Panem stolnikiem coronnym, mają wnieść prośbe swoje Panowie posłowie naszy, aby myto z nowo zbudowanego mostu na rzece Stochocie, pod miasteczkiem Janowem, pozwolone było. Wiele Rzeczy Pospolitey na tym należy, aby municie y propugnacula mieć mogli, zwłaszcza od tey strony, skąd nawieksze niebezpieczeństwa od pogan następuią; a isz Jego Mość Pan coniuszy coronny, non parcendo nie tylko sumptibus, ale y zdrowiem swym dla całości Rzeczy Pospolitey, y teraz offiaruie miasto swoje dziedziczne Kostantinów potężną munitią opatrzyć, które wszystkim incursiom pogańskim iest expositum, a za dobrym opatrzeniem potężne antemurale, nie tylko wojewodstwu Wołyńskiemu, ale wszystkiey Rzeczy Pospolitey, być może, mają sie tedy Panowie posłowie naszy o to starać pilnie, aby temu miastu wolności y przywiley, iako Zamościowi y Tarnowowi, dane byli. Merita ludzi zacnych, w oyczynie dobrze zasłużonych, nie tylko aby nie miały bydz nagradzane, ale y sere posteritati aby byli wiekopomnie podawane, rzecz iest przystoina: przeto, mając w nieustawiającey pamieci wojewodstwo nasze znaczne, odważne y dzielne merita niedawno zeszłego xiecia Jego Mości Janusza na Zbarażu Wiszniewieckiego, coniuszego coronnego,

Krzemieckiego (*sic*) starosty, które Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, we wszelkich occasiach, in toga et in armis, nieprzerwanie, asz do ostatniego kresu żywota swego, oddawał, nie chorągwiemi, ale pułkami y woyski, w różnych expediciach, znacznie oyczyzne, nie lituiąc dostatków swych y zdrowie swoje na szanc waząc, wspierał, a tak wielkich odwag y strat swoich zadanych nieco odnioższy nagrody y wdzieczności od Rzeczy Pospolitey, fatis cessit, zlecamy to serio Ich Mościom Panom posłom naszym, aby gorącą instancją, wprzód w yzbie poselskiej, a potym w senacie, do Jego Królewskiej Mości uczynili za pozostałym potomstwem nieboszczykowskim, aby, w nagrode tak wielkich odwag y strat meża tak wielkiego, miasta dziedziczne xiążąt Ich Mości, na samych szlakach Tatarskich będące, fortecami y municiami dobrze, z wielkim kosztem, opatrzono, przykładem innych miast coronnych, z łaski Jego Królewskiej Mości uprzywileiowane y wolnościami nadane, y constitucją utwierdzone byli; zaczym y kraiom naszym ozdoba y pożytek, y od niebezpieczeństw nieprzyjacielskich pewna zasłona bedzie, y potomstwo pozostałe do podobnych oycy swego dzieł y postempków rycerskich przychecone zostanie, y odwagi y sprawy dzielne nieboszczykowskie w nieśmiertelną pamięć podane będą. ~ Maiąc my w dobrej pamięci, przedtym y teraz, od Jego Mości Pana hetmana polnego coronnego, na seimiku, przez list. zalecone krwawe y odważne ku Rzeczy Pospolitey zasługi Jego Mości Pana Samoela Łaszcza Tuczapskiego, strażnika coronnego, które z odwagą zdrowia, nie folgując dostatkom swoim, w różnych expedi-

ciach Rzeczy Pospolitey, continenter prestabat, y w terazniejszey, świeżo wygraney potrzebie, znacznym poczem ludzi, kosztem swym zaciągnionych, woisko Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey posiłkował: mają tedy Panowie posłowie naszy, przed Jego Królewską Mością, merita Jego Mości Pana strażnikowe recensere. — Strawił wiele lat na służbie Rzeczy Pospolitey, z odwagą zdrowia y dispendio fortun swoich, Jego Mość Pan Andrzej Firley z Dąbrowice, iako żadney nie ma od Rzeczy Pospolitey nagrody, przykładem wiele ludzi ochotnych do usługi Rzeczy Pospolitey, obawiając się, żeby nie przyszło in unum laborare, wstret brać musi: aby tedy nagroda za takowe straty y koszty, łaskę swą pańską okazać, Jego Królewska Mość raczył, prosić mają Panowie posłowie naszy. Isz Jego Mość Pan podkomorzy Czernihowski, brat nasz, z młodości lat swoich począwszy służyć Rzeczy Pospolitey, iusz pół wieku strawił, iako z niemałym kosztem, podczas Moskiewskiey expediciey, na granicy Siwierskiey poleczone sobie excubias cale odprawował, y swoim własnym kosztem chorągiew prowadził, a potym Ukrainne motus woyska Zaporoskiego dextere piastował, po wszystkie czasy, świadczą to nie tylko nasze intercessie, ale tesz Ich Mości Panów hetmanów testimonia, teraz ponowił znaczne usług swoich, stawivszy się we dwuchset człowieka do Jego Mości Pana hetmana polnego coronego, zdrowie y substancie odważivszy, szczęśliwie uwiedzionym był w tey otrzymaney victoriey nad Kozakami et arte, manu et consilio służył: prosić tedy Jego Królewskiej Mości, aby te wierną ku oyczyźnie miłość y ochotę do usług swoich łaską swą pań-

ską nagrodził. Nic sie agere nie zdadzą ci wszyscy, którzy to, co iest oculis subiectum, y w czym sie kto snadnie sam przeyrzeć może, cum eximio zalecaią affectu; iednak, że są dwa cele każdego człowieka, zdrowie y substancją sobie odważaiącego, sława y nagroda, owey od ludzi, tey w ręku pańskich wygląda ten, który na to zasługuie, tego acz pewien, że kiedyżkolwiek względ nań miłościwy będzie Jego Królewskiey Mości (*xa?*) iego zasługi, Jego Mość Pan Niemiricz, iednak, nie chcąc y my, lubo to non rogati, praeterire sine commemoratione, przez posły nasze, Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, aby na zasługi pomniał, uniżenie prosimy. Nie masz żadnego takowego między nami, któryby wiedzieć nie miał, iakowe koszty y straty niemałe niepoiednokroć podeimował Jego Mość Pan Andrzej Kaszowski, łowczy Wołyński, dla dostoięństw Królów Ich Mości, panów naszych, y całości Rzeczy Pospolitey; lecz, że takowa fortuna iego piastuie, że nie (*nic?*) za znaczne merita swoje, spendowane koszty a na strafe y odwage zdrowia remuneraciy nie ma: iniungimus Panom posłom naszym, chcąc go do dalszey pociągnąć ochoty, aby Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, prosili, żeby nań miłościwy względ mieć raczył. Labenti succurere raczey, anisz kogo suppressere woiewodstwa naszego proprium: w różnych braciey naszej wielą sposobów laccessiti od Oyca Józepa Bakowieckiego, władyki Włodzimirskiego, który na maietności, honory y zdrowia obywatelów następuje naszych, iak nastąpił na Pana sedziego ziemskiego Włodzimirskiego, Pana podstolego Wołyńskiego, bracią naszą, criminalnie, mimo słusność, pro-

testacją y wiele impedimentów y zatrudnienia prawnych, sam krew Pana podstolego przy wielkiej rozlawszy oheldze; przeto prosimy usilnie Panów posłów naszych, aby Król Jego Mość, pan nasz miłościwy, iako pan clementissimus, swoje chciał interponere autoritatem, żeby tego człowieka cieszka mogła compesci insolentia. Zasługuie to dawno Rzeczy Pospolitey y wojewodstwu naszemu Jego Mość Pan Andrzej Liniewski, podsdek Łucki, brat nasz, aby za niem osobliwe intercessie bywali: zlecamy tedy Panom posłom naszym, aby gorąco proźbe do Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, wniesli za nim, żeby mógł pożądaný koniec w sprawie swey o Woinin, o który od kilkudziesiąt prawo wiedzie lat, otrzymać. Nie godzi sie nam przepomnieć brata naszego Jego Mości Pana Romana Zahorowskiego, rothmistrza Jego Królewskiej Mości, który znaczny uszczerbek na substanciey swoiey, dla przysługi w oyczyźnie, uczynił, a za to dotąd nie ma żadney nagrody, y za tym prosić Jego Królewskiej Mości Panom posłom swym zlecamy. Za Jego Mością Panem Wacławem Zubcewskim, horodniczym Łuckim, który, z dawnych lat swoich, zasługował na dobrą sławę w woiskach Jego Królewskiej Mości, po różnych expediciach, y z odwagą zdrowia, dostatków swoich, statecznie przy całości oyczyzny oponował sie, a za to nie tylkoby miał mieć nagrode, ale owszem, gdy był na usługę Rzeczy Pospolitey, dobra lenne, udawszy, że go w szturmie pod Wolmirzem zabito, pod nim uproszono y przyłączono do starostwa: zlecamy Panom posłom naszym, prosić Jego Królewskiej Mości, aby, za odmiane, albo danine iaką, abo iurgielt, dla po-

ratowania starości jego, dać mu, z miłościwey łaski, dać raczył. Nadzieia nagrody po dobrej sławie nawiekszą czyni pobudke koźdemu do służby Rzeczy Pospolitey: nie nie wątpi woiewodstwo nasze, że Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, na zasłużone ludzie wzgląd mieć raczy. Nie przepominamy iednak Jego Mości Pana Mikołaiia Meleszka, który przystoinie, z młodych lat swoich, Rzeczy Pospolitey służąc, w niewolą Turecką, gdzie przez lat kilka pokutował, stamtąd wyszedszy, żadney nagrody od Rzeczy Pospolitey nie ma; żeby tedy mógł iakie subsidium otrzymać, Panom posłom swoim zlecamy. Dobrze Królowi Jego Mości y Rzeczy Pospolitey, omnium woiewodstwa naszego scitu, zasłużonego, Panu Danielowi Puzowskiemu, bratu naszemu, podczas expediciey Moskiewskiey, za ponowieniem in praesenti dawnych zasług świeżemi, Król Jego Mość danine w Smoleńszczyźnie dać był raczył, którą, post aprehensionem, w possessiey spokoiney trzymał długo. Za odiechaniem onego w kray Wołyński, Jego Mość Pan woiewoda Smoleński te mu odiał, z łaski Jego Królewskiey Mości conferowaną, zasługe; conuelitur prawo de pacifica possessione, autoritas Króla Jego Mości, pana naszego miłościwego, uiolatur, bene meritus ukrzywdzony, iustitia tollitur: zacyzm restitutionem tey dzierzawy Panowie posłowie naszy koniecznie poprzeć mają. Wiadoma iest nam dobrze, iako, nie tylko za incursiami Tatarskiemi, ile za czestem obozu stawaniem, Orynin y insze mаетności Panów Jacimirskich funditus prawie zniesione są, co nayznaczniey przez lat dwie continue na ich dziedzicznych gruntach działo sie, o co z różnych woiewódstw na prze-

szłe seymy instancie intercessionalne, do Króla Jego Mości, Panowie posłowie wprasali, y constitucią reuisiey otrzymali, która isz iusz expediowana: zlecamy Ich Mościom Panom posłom, aby teraz, nie ceremonialną, ale gorąco instancią uczynili, aby tak wielkich szkód nagrody, z inszemi Ich Mościami zniozszy sie, rationes inirent y do Króla Jego Mości za napierwsze postulatam wnieśli; luboby teraz, dla maiores Rzeczy Pospolitey expeditiones, ad effectum nie mogli przywieść, aby constitucią warować do przyszłego seymu, w nagrodzie ich assecuruiąc, gdysz zniesienie ziemskich dóbr koźdemu periculum mabet. Maią tesz wnieść proźbe Panowie posłowie naszy do Jego Królewskiej Mości za Panem Strybilem, który nie z uporu, ale z niewiadomości, wpadł in eam, którą na sobie nosi, calamitatem: zaczym Panowie posłowie nasi, aby otrzymał effect proźbie swey, starać sie maią. Wiadome tesz są dobrze Jego Królewskiej Mości y wszytkiey Rzeczy Pospolitey zasługi krwawe sławney pamieci nieboszczyka Pana Budziszewskiego, miecznika Wołyńskiego, z młodości lat swoich chorągiew wodząc y półki, sobie poleccone, maiąc od Ich Mości Panów hetmanów, dosię znaczną przysługą, uszczerbkiem substancyi swoiey, niepoiednokroć, z wylaniem krwi, odprawował: prosić tedy Panowie posłowie naszy gorąco Jego Królewskiej Mości maią, aby pozostałemu potomstwu iego, te zasługi krwawe nieboszczykowskie nagrodzone byli. Za Jego Mością Panem Erykiem Axberkiem, ślachcicem Szwedzkim, gorąco prosić Ich Mość Panowie posłowie maią o indigenat, który, przez kilka seymów, nie czytaiąc

instructey, Panowie posłowie milczeli, aby gorącą swą instantią to efficere mogli y usiłowali do skutku przywieść, na co y przywilej iusz Jego Królewskiej Mości ma, in omni genere officiorum starać sie, tu w tym naszym wojewodstwie, o miłość braterską, zaczym aby ten przywilej constitucią był approbowany, starać sie gorąco maia. Zlecamy przytym Panom posłom naszym, widząc wielkie spustoszenie miasta Jego Królewskiej Mości Włodzimirza, aby sedulo sie postarali, iakoby libertacia miastu temu pozwolona była, zwłaszcza od podatków y od stanowisk żołnierskich, aby beli wolni. Cisz Panowie posłowie nasi maia sie o to sedulo starać, y efficere u Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, aby libertacia miastu Jego Królewskiej Mości, Łucku, poniewasz wielce zniszczone, tak przez różne przypadki, iako y przez stanowiska żołnierskie y przechodzące chorągwie, zostawa, na co y przywilej Jego Królewskiej Mości iest miastu temu dany. Ten aby articułow w constituciey był approbowany, Panom posłom naszym, y powtóre zlecamy. Te tedy instructią nasze, my obywatelie wojewodztwa Wołyńskiego, wszyscy zgodnie y iednostainie namówiwszy, podaliśmy Panom posłom naszym, na seim teraznieyszy obranym, którym powtóre zlecamy, aby, mimo puncta y constitucye opisane, żadney rzeczy się nie domyśliali, którą marszałkowi koła naszego, Urodzonemu Łukaszowi Hulewiczowi z Wojutyna, ręką podpisać y do act grodzkich Łuckich podać poruczyliśmy. W Łucku, die dwudziestego siódmego ianuarij, anno tysiąc sześćset trzydziestego ósmego.

У тоє инъструкции подпись руки его милости пана маршалка тыми словами:

Łukasz Hulewicz z Wołutyna, marszałek koła rycerskiego, ręką swą.

Котораяжъ то инъструкциа, за поданемъ и просбою вышъ речоного его милости, пана маршалъка, а за прынятемъ монмъ урядовымъ, уся слово въ слово, до книгъ кгородскихъ Луцькихъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1638 года, листъ 176 — 186.

XXII.

Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1639 году. Просьба о возвращеніи церковей лицамъ православной вѣры. Жалоба на уніатскаго Хелмскаго епископа о притѣсненіяхъ православнымъ церквамъ, духовенству и народу. Просьба о подтвержденіи правъ, предоставленныхъ православной религіи. Объ иностранныхъ титулахъ. О принятіи мѣръ для внѣшней безопасности. О комиссіи для разграниченія земель коронныхъ отъ Московскаго Государства. Мѣры къ приведенію

въ послушаніе козаговъ. Обь уплатѣ жалованья войску. О раздачѣ пограничныхъ староствъ. О свободной подачѣ голосовъ на сеймѣ. Обь исправленіи законовъ и судопроизводства въ трибуналѣ Люблинскомъ. О способѣ собиранія податей. Обь исполненіи приговоровъ надъ баннитами. О собираніи цда на судоходныхъ рѣкахъ и о поголовной подати съ Евреевъ. О назначеніи имѣнія на содержаніе бискупа Луцкаго. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1639 августа 27.

Року тисеча шестсотъ тридцать девятого, месеца августа, двадцать сегого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передомною Гелияшомъ Броницкимъ, судьею кгородскимъ Луцкимъ, становши очевисто освещеный кнежа его милость, Миколай Святополкъ Четвертенский, маршалокъ кола рицерского, на сеймику въ Луцьку, дня двадцать пятого, месеца августа, будучи обраный, для вписаня до книгъ нинешънихъ кгородскихъ Луцькихъ, подалъ инструкцію ихъ милостямъ, паномъ посломъ воеводства Волинского, на сеймъ валный Варшавскій близько пришьлый, одъ ихъ милостей, пановъ обывателей тогожъ помененого воеводства Волинского, даную, съ подписомъ руки своее, о чомъ тая инструкция ширей въ себе маеть, жадаючи, абы припята и до книгъ уписана была, которую я, врьдъ, принявъши читзлемъ, и такъ ся въ себе писмомъ Полскимъ писаная маеть:

My rady, senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy ziemscy y wszystko rycyrstwo, woiewodztwa Wołyńskiego obywatele, na seymik, do Łucka, pro die vigesima quinta, augusti, in anno milesimo sexcentesimo trigesimo nono zgromadzeni, obraliśmy posłów na seym walny coronny Warszawsky, blisko, da Pan Bóg, następujący, bracią s koła naszego: Wielmożnego Jego Mości Pana Piotra z Żurowa Daniłowicza, krayczego koronnego Krzemienieckiego, Parcowskiego etc. starostę, Oświeconego xiążęcia Jego Mości Jeremia Korybuta Wiszniewieckiego, Oświeconego xiążęcia Jego Mości Hrehorego Światopelka Czetwerteńskiego, podkomorzego Łuckiego, Jego Mości Pana Stanisława Kerczmińskiego, sędziego ziemskiego Włodzimirzskiego, Jego Mości Pana Andrzeia na Beresku Czaplicza Szpanowskiego, Jego Mości Pana Daniela z Wojutyna Hulewicza. Królowi Jego Mości, panu naszemu miłościwemu, za oycowskie pokoiu pospolitego obmyślawanie, odważnie, prawie imo stan królewsky, pro Re Publica niewczasny y trudy, koszt, y przytym nieoszacowane, cum ea, qua par est wiernym poddanym, humilitate, podziękować Panom posłom naszym zlecamy. In postulatis Jego Królewskiej Mości ratione gratitudinis, poddanym ku Panu powinney, ku krwi królewskiej, iako królewicowi Jego Mości, Kazimirzowi, królew- nie Jey Mości, ex rei importantia, z ynszemi woiewodztwy communem conferentiam Panowie posłowie nasi uczynią; iednak nic concluzywe stanowić nie będą mogli, ale in toto do nas przynieść, alias irritum et inane być ma. Na postulatam królewica Karola Ferdynanda, strony coadiutoriey biskupstwa Płockiego, pozwalamy, ea lege, iako niegdy

świętey pamięci królewicowi kardynałowi biskupstwo Kra-
 kowskie pozwolone było, aby wespół z inemi Ich Mość
 biskupy y senatorami miejsce biskupstwa swego zasiadał y
 inne wszystkie munia et onera senatoria wykonywał, przy-
 sięgę, według praw koronnych, w senacie, przed Jego Kró-
 lewską Mością, oddawszy. Ante omnia mają się Panowie
 posłowie soleniter skarżyć, upomnieć y do żadney rzeczy
 inszey nie przystępować, ażby to, co exorbitowało, w ryze
 swoie wprawioną y do executiey przywiedziono było, to
 jest, aby cerkwie brackie, w uniey nie będące, religiey
 Graeckiey, tak w koronie iako y Xieźstwie Littewskiem, kon-
 stitutią approbowane byli, według punctów electionis, y za-
 raz exnunc, ze wszystkimi aparatami, osobliwie w Lu-
 blinie, Krasnym Stawie, w Sokalu, w Bełzie y w inszych
 miastach, z których skarżyć będą, przywrócone były, iako
 ie gwałtownie Ociec władyka Chełmsky teraz świeżo, w tem
 roku, poodbierał, y aby pocnam większą y ostrzszą na ta-
 kich, wzruszających prawo y pokóy pospolity, namówili;
 ponieważ, przeciwko iasnemu prawu, poprzysiężonemu przez
 Jego Królewską Mość, y puncta na szczęśliwey electiey
 przez Króla Jego Mości diploma, przywiley, konstitutią wa-
 rowany, ważył się władika Chełmsky upraszać, iako sam
 udaie, przywilegia Jego Królewskiej Mości na odebranie
 cerkwiey, y ustawicznie ludzie ubogich infestnie: cerkwie
 odebrawszy, popów więzi, mordnie, dla cerkwiey zamknio-
 nych, popieczetowanych, ludzi bez spowiedzi, sacramentów
 naświętszych, dziatki bez krzstu umieraia, y w poiu bez po-
 grzebu chowaią; y aby kommissia, zaczęła w koronnych
 miastach, tak w Wielkim Xieźstwie Littewskim, ieszcze nie

poczęta, aby do skutku przywiedziona była y konstitutią tak kommissarze, iako y termin naznaczono, starać się mają. Manifestacie, które przeciwko punctom electionis y diplomie zanesione, aby annihilowane były; także przywileie Jego Królewskiej Mości podpisane Ich Mość Panowie pieczętarze, tak koronni, iako Wielkiego Xięstwa Littenwskiego, zapieczętowane, y mandaty iniuratis religiey Greckiey wydane były. A iż reliquie święte, mianowicie drzew krzyża świętego y czaszka z głowy Pantelimona świętego, także aparaty, krzyże, kielichi starożytnie, przy cerkwie katedralney Łuckiey będące, przez Jego Mość xiędza Bakowieckiego, władykę Włodzimirzskiego. zabrane y do tego czasu, za listem osobliwym Jego Królewskiej Mości, nie wrócone, serio prosić o wrócenie Panowie posłowie mają tego wszystkiego. Jako niemasz nic miłszego wolnemu y swieobodnemu narodowi naszemu, nad to, gdy praw, wolności y swobód swych inuiolate zażywa, tak nil acerbius fieri potest nad onychże naruszenie y niedotrzymanie. Na blisko przeszłym seymie stanęła konstitutia o tytułach cudzoziemskich, w której, iż starożytnie xiążęce familie nie tylko nienależnie są włożone, ale y, quod maius est, przeciwko prawu incorporatuey woiewodztwa naszego Wołyńskiego z koroną Polską, srodze są aggrauouane: poruczamy to Ich Mościom Panom posłom naszym, aby o te tak znaczną krzywdę y naruszenie praw y wolności naszych tak się opponowali, iakoby w swey całości przywiley unio-nis, tak Wielkiego Xięstwa Littenwskiego, iako y woiewodztwa naszego Wołyńskiego, Braclawskiego y Kiiowskiego, tam in toto, quam in minima quaque parte, według praw

poprzy siężonych, był zachowany. A zwłaszcza, iż nie po-
 śledni punct unionis tak Wielkiego Xięstwa Littenwskiego,
 iako y tych wszystkich województw, incorporowanych do
 korony, tą konstitutią nociue się znosi: fide, honore, con-
 scientia, Ich Mościów Panów posłów naszych obowięzue-
 my, aby, ante omnia, y do żadnych rzeczy nie przystępo-
 wali na tym seymie, aż ta szkodliwa appendix tey kon-
 stitutiey, przeciwko prawom naszym uczyniona, penitus bę-
 dzie zniesiona, wyjąwszy to, iż paritati iuris et equalitati
 ordinis equestris, iako dawno tak y teraz, podlegać ma,
 i żeby perpetua lege cautum było, ktobykolwiek in po-
 sterum ważył się lub takie nouitates wnosić, lub przywi-
 leia unionis Wielkiego Xięstwa Littenwskiego y tych wszyst-
 kich województw, tam in toto, quam in minima parte, na-
 ruszać, wedle praw y przywileiów unionis, aby na takim
 poena namówiona była, Panowie posłowie naszy konstitu-
 tią warować mają. Rzecz Pospolitą ab externis periculis,
 zwłaszcza od Turek, Panom posłom naszym, obradą z yn-
 szemi wojewodztwy spólną subsidiorum, munire zlecamy.
 Commissia Moskiewska iż, za kilkakrotnym zieżdżaniem
 Ich Mość Panów komissarzów, ieszcze do swęgo effectu
 nie przyszła, a Moskiewskie Państwo nadto więcey sobie
 granicami pretenduje, niż mu przez szable odebrano: Pa-
 nom posłom zlecić, aby się domawiali tego, żeby kommis-
 sarze utriusque ordinis deputowani, na mieysce różnic zia-
 chwawszy się, zaczęta skończyli kommissią, aby uymy przy-
 ległe koronie prowintie nie odniosły w granicach, y oby-
 watele tameczni w dobrach swych dziedzicznych nie szko-
 dowali. Kommissia Kozacka, iż ieszcze totaliter nie skoń-

czona, przez którąby w porządek, w posłuszeństwo Kozacy ugruntowani być mogli: Panowie posłowie, communicatis consiliis z drugimi, iakoby cale zatrzymana była, doyrzrzeć tego mają. Kodak forteca, iż nie przyszła do swoiey perfectiey fortificatuey, która, tak dla wstretu nieprzyziacielskim incursiom, iako y zabiezeniu chodzenia na morze (przez co zwykli się pacta z cesarzem Tureckim rwać) swowoleństwu Kozackiemu, iest potrzebna: Panowie posłowie, znioszy się z inszemi woiewodztwy, mają umówić, iakoby naywarownieyszą munitią y ustawicznymi ludźmi opatrzona była. Zapłata Panom żołnierzom, ieśliby się im co w skarbie winno być pokazało, iż też afficit Rem Publicam, Panowie posłowie, communi consultatione z ynszemi znosząc się woiewodztwy, serio incumbere mają, iakoby się im dosyć stało; owszem ieszcze sposobu takiego szukać, iakoby, nie obciążając ubogich, podatkami iuż prawie exhaustos, poddanych, sustentować quartą mogli. O hibernach, cokolwiekby, za zgodą stanów, gruntownego stanąć miało, aby wszystko Panowie posłowie do braci przynieśli, a nim hiberna przydą do effectu swego, aby się chorągwie, długim nie bawiąc ciągnieniem, według wole Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana Krakowskiego, stanowiskami w miastach Ukrainnych, któreby byli królewskimi, kontentowali. Reassumptia kommissiy wszystkich, na przeszłym seymie ufalonych, a ieszcze nie skończonych, a mianowicie woiewodztwa Wołyńskiego z Wielkim Xięstwem Litewskim, aby do swego effectu przyść mogła, mają się Panowie posłowie o to gorąco starać. Mandaty, które wychodzą z kancellariey, tak więtszey iako y mnieyszey, aby,

iako iedno dódyą rąk należnych, do act byli podawane, a przy tym zaraz aby woznowie wyniesienia onych relatią, propter meliorem fidem, s podpisem rąk swych, do xiąg zeznawali. Na konwentach seymowych, aby registra sądowe, ręką Ich Mość Panów referendarzów koronnych podpisane, do wołania ku sprawom podawane byli, a nie s kartek gołych, iako przedtym niósł zwyczaj, wołano, doyrzeć tego Panowie posłowie maia. Decreta, tak seymowe iako y zadworne, aby z dekretalu, przykładem trybunału, a nie uerbaliter albo ex rasa charta, byli promulgowane. Protestatie od Panów posłów, któreby in facie totius Rei Publicae zanozone byli, aby w grodzie Warszawskim zaraz przymowano, a osobliwie o to, coby się s prawem nie zgadzało. Konstitutie y decreta seymowe częstokroć tak bywaią pisane, że ich sensus ambiguus różnie torqueri może, aby expresse pisane bywali, y ieśliby iakie ambiguae byli, aby abrogowane, Panowie posłowie nasi efficere maia. Senatusconsultorum Panowie posłowie naszymi upomnieć się maia. Ukrainne starostwa, które przylegleyse są tak incursiom pogańskim, iako y swowoleństwu Kozackiemu, aby nie były komu inszemu conferowane, telko tym, którzyby obecnie mogli, inieszkaiać w swych starostwach, incursie zakazywać nieprzyziacielskie y swowoleństwu, ieśliby ieszcze kiedy miało ożyć, zabiegać Kozackiemu; także aby kilku ieden s Panów starostów nie trzymał starostw, lecz, tak sądowe iako y niesądowe, aby każde starostwo miało swego staroste osobliwego, saluis iednak possessoribus modernis. Iż liquido constat, że Rzecz Pospolita długu, który iest na Bytomiu i Lemburku, nie zacią-

gała na się, zaczym ani go też powinna znosić. Prolongati seymu, nad constitutią coronationis ufałoną, aby y dnia iednego nie pozwalali, a coby staneło podczas tey prolongathey, irritum ma być et inane. Constitutie, cum consensu ordinum przy konklusiey napisane, aby in praesentia posłów, z yzby poselskiej na to deputowanych, przepisywane były et intra decursum dni nadaley czterech podawane do act byli, constitutią warowano efficere Panowie posłowie nasi mają, co i na tym seymie aby skutek wzięło, starać się mają, ynaczey wszystkie postanowienia nullitati suberunt. Rationes zniesienia się z ynszemi woiewodztwy o ffeudum xiążenia Maydeburckiego Panom posłom naszym zlecamy Anima libertatis iest wolny głos przed panem, in theatro Rei Publicae, kożdemu equestri ordine: posła, którego opresiey iż nieiakie na przeszłym seymie specimen enicuit, upomnieć się Panowie posłowie nasi mają. Trybunał coronny w takty różne, foro nie należące, sprawy wciąga, roki, non in ambitu ciuitatis, według prawa, ale za mil kilkanaście posyła: temu constitutią obuiare Panowie posłowie nasi tenentur, salua redeuntium et abeuntium na trybunał y s trybunału securitate. Correcturam iurium skuteczną y iey sposób namówią Panowie posłowie nasi. Zapisy częstokroć, ultra iura praeiudicata trybunału, s konserwat bywaią eliminowane, registra woiewodztwom naszym do wpisywania, z wielką sprawiedliwości oppressią, niezwyuczaynym woiewodztwom koronnym czasem terminuią; zaczym, albo tego poprawe, albo, dla pęduszej reuolutiey (*resolutiey?*) sprawiedliwości, trybunału prolongatią namówić Panom posłom naszym' iniungimus. Relegatie deputatów z trybunału

zagaścili się, y częstokroć in persona unius całe woiewodstwo patitur: aby excessiui deputaci, nie rellegatią, ale poena, a to po expirathey trybunału extendenda, karani byli. A iż brata naszego, Pana Michała Liniewskiego rugowano tak rok z yzby, aby, przychilaiąc się do konstitutiey sexagesimi primi o deputacie Podlaskim, na przyszłym trybunale, przysięgę wykonawszy, mieysce swoje zasiadł, co zwyczajney electiey nie przecie derogować nie ma. Sufficiens skarbu ratio nim będzie, do żadney Panowie posłowie nasi aby nie przystempowali conclusiey, ani na żadne pozwalali podatki, y luboby, ex rationibus necessariis, ukazała się potrzeba contributiey y pobory y poborcy, do nas przynieść mają, relacyny seymik przytym, in decursu niedziel czterech, w konstitutiey naznaczą. Retenta poborów, któreby byli awthentice, z skarbu Panowie posłowie nasi przynieść nam mają. Ordinationem miniey Panowie posłowie, conferentią z ynszemi woiewodztwy uczyniwszy, taką, iakaby cum maiori commodo Rzeczy Pospolitey mogła być, namówić mają. Iż legatie cudzoziemskie priuatim, bez posłów y w senacie słuchane bywaią, aby in posterum to się nie działo, lege cauere mają. Grodom: Łuckiemu, Włodzimirzskiemu, Krzemienieckiemu, wieczność aby była constitutią warowana, starać się posłowie mają. Regentowie kancellariey ziemskich y grodzkich, także burgrabio- wie, aby szlachta iurati, sub poena centum marcarum na pisarzów o regenty, na starostów o burgrabiego, aby byli, mają Panowie posłowie doyrzeć. Wieża criminis patrati w woiewodztwie, nie w Lublinie, według pierwszych constituty, aby nakazana bywała. Infamie, banitie extra di-

strictum otrzymane, żadney wagi mieć nie maia, y poena mille marcarum super euocantes, cum refusione damnorum, ma być na takich, którzy się wazyli, iako y napotym, naznaczona; o co forum, z osiadłym in proprio districtu, z nieosiadłym in quouis, sine appellatione et ullo beneficio iuris, być ma; iednak in delicti loco otrzymane, in decursu niedziel dwunastu, w woiewodztwie własnym delinquentis, banitia ad acta podana być ma; otrzymane zaś in districtu proprio, ktoby do roku y niedziel dwunastu nie zniósł, in perpetuum obracać się ma. Exequutią na banitach y infamisach starosta za pirszą ma czynić requisitią, którey ieźliby nie czynił pirszey, mille marcarum podpada, ieśli drugiey, duo mille marcarum cum refusione damnorum tenetur, ieśli y trzeciey, poenae infamiae podlegać ma. Complices infamium y banitorum pod też podpadać, która na banitcey stanie, constitutią maia. Summarius processus, iako rzecz, e diametro s prawem pugnans, aby zniesiony był. y in posterum, tym processem aby ani na seymie, ani na trybunale sprawy sądzone żadnego ualoru nie miały, constitutią warować maia Panowie posłowie nasi. Sprawy te, któreby w grodach sądzone były, pod infamiemi starostów nullitati subesse maia. Coadiutorią być barzo potrzebną władcyetwa Łuckiego na Oyca Józepha Czaplica, archimandrite Mieleckiego, efficere e re y constitutią sentire (*sancire?*) Panom posłom naszym zlecamy. Cel morskich postanowienie e re Rei Publicae, communicato z ynszemy woiewodztwy consilio, Panowie posłowie nasi namowić maia. Słózy y cła in fluuiis navigabilibus iż wielką przynoszą stanu szlacheckiemu szkodę, constitutią o tem Panowie posłowie reassu-

mować mają; także cło Brzyskie aby było, według przywileju unionis, zniesione, y ktoby się ważył one wybierać w Brzyściu, zaraz, coram officio castrensi, sine quavis appellatione, mille marcas persolvat in instanti. Pogłównie Żydowskie wielką w skarbie auctiā eneruatis contributiami folgę przynieść może; aby nie summą, iako przedtym, ale choć po groszy piętnaście od głowy, stanęło, Panowie posłowie efficere mają. Bez respectu na ludzi znużdzionych, a częstokroć y zasłużonym nie folgując, stanowiska w majątnościach szlacheckich dziedzicznych chorągwie odprawują. przez całe czasem et ultra półrocza: aby constitucie o tem reassumowane y obostrzone, poena addita in delinquentes szkód płaceniem sowitym w grodzie, za poprzyjęzieniem poddanych, byli, Panom posłom zlecamy. Iż biskupstwo Łuckie, ob diuersa incommoda, znaczną a nam wiadomą cierpi desolatią, dlaczego Jaśnie Wielmożny Jego Mość xiądz Gębicky, biskup Łucky. ile w takiej szerokości y długości diocesiey, dignitatem et functionem episcopalem, bez przystoynego wsparcia, sustentować nie może; przeto aby biskupstwo Łuckie ad compatiblem przyłączone, czego in usu et possessione, a tempore immemorabili, do zmarłego Jego Mości xiędza biskupa Radoszewskiego, zostawało, Jego Mość xiądz biskup przy opactwie Trzemeszeńskim zachowany był, albo, in defectu tego, inne beneficium ex clementia principis otrzymał. Posłowie nasi, imieniem wojewodztwa wszyt. swowoleństwo uskramiając, iako prawy miłośnik oyczyny y maż odważny, za dostoięństwo Jego Królewskiej Mości in leuipendium zdrowie puszczał; zaczym aby te merita, tak wysokie, y odważne

Rzeczy Pospolitey zasługi incassum nie szły, ale szczodrobliwą łaską Jego Królewskiej Mości remunerowane były, serio Panowie posłowie u Jego Królewskiej Mości expostulować mają. Jey Mość Pani Staniszevska, sędzina ziemska Łucka, prz, kościele Dominikańskim szpital fundowała, kupiwszy, s pobożności swey, plac w mieście Łuckim y kilkunastom osobom uict obmyśliwszy, szlacheckiey płci białogłowskiey, y pewną summę zapisała na wychowanie onych, daną w prouisią: zaczym, aby ten fundusz konstitutią był warowany, upraszać Jego Królewską Mość y stanów koronnych Panowie posłowie mają. Za Jego Mością Oycem Siluestrem Hulewiczem, włądyką Przemyskim, mają Ich Mość Panowie posłowie proźbę wniesć, aby sublewatia z kancellariey Jego Królewskiej Mości wydana była; także Ich Mościom Panom Pawłowiczom, na których infamie, in nullo termino otrzymane, gleyty były dane. Mają też Ich Mość Panowie posłowie nasi za Jego Mością Panem sędzią ziemskim Włodzimirzkim do Jego Królewskiej Mości y stanów koronnych proźbę wniesć, aby Jego Królewska Mość na plac, w mieście Włodzimirzkim, dla sądu y schowania actów sądowych, kupiony przez Jego Mość Pana sędziego; powagą seymową libertatią Król Jego Mość dać raczył, y aby konstitutią warowano było. Za Jego Mość Panem Andrzeiem z Wysokiego Kaszewskim, łowczym Wołyńskim, który przez długi czas, wielkim kosztem chorągiew wodząc, za całość oyczyzny, mężne odwagi, z rozlaniem krwie, tak w Ukrainie, w Moskwie, w oczach Jego Królewskiej Mości, czynił, mają Panowie posłowie gorącą proźbę wniesć, aby Jego Królewska Mość, pomnionc na

onego zasługi, miłościwą łaską pańską opatrzyć raczył. Jego Mość Pana Lawrentego Drewińskiego, czesznika Wołyńskiego, także y potomstwa iego: Jana, Stephana y Katarzyny Drewińskich, o dobra ich dziedziczne Kozierady, sprawa, iako naprędzy była sądzona, proźbę maia wnieść posłowie nasi. Jego Mość Pana Henryka z Wysokiego Kaszewskiego iawne są ustawiczne trudy y koszty Jego Mości, które, nie tylko substanciey swey ale y zdrowia z uszczerbkiem, przeciwko hardemu Moskwicinowi ważył, aby one przewagi Jego Królewskiej Mości łaską swą pańską Jego Mości nagrodzić raczył, proźbę wnieść maia. Jego Mość Pan Łukasz Owłoczymsky, na usłudze Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, z wielką odwagą zdrowia y kosztem niemałym, młodość swoje strawił, y teraz w usłudze Jego Królewskiej Mości nie ustawa, za którym Panowie posłowie nasi proźbę do Jego Królewskiej Mości, aby na onego, za takowe odwagi y koszty, miłościwe baczenie mieć raczył, wniosą. Luboli, za długością przeminiętego czasu, aboleta są świętey pamięci Jego Królewskiej Mości wysokie merita y odważne posługi w legatiach różnych, a mianowicie do hana Tatarskiego, zeszłego niegdy Pana Floryana Oleszka, woyskiego Włodzimirzskiego, który, za żywota swego, za te koszty, nagrody nie odniósł: Panowie posłowie nasi proźbę do Jego Królewskiej Mości wnieść maia, aby im to nagrodzono było, mianowicie Panu Stanisławowi Oleszku, który telko ieden został. S przodków swych wielkie in Rem Publicam merita dobrze Jego Mość Pan Andrzej Chrinicky, brat nasz, renouauit, y niedawno, za Kozaki, na usłudze Rzeczy Pospolitey, krwie swey dobrze

utoczył, zaczym, aby Król Jego Mość nań respect mieć zasług y nagrode uczynić raczył, starać się Panowie posłowie maia. Jego Mość Pan Daniel Puzowsky, brat nasz, przez lat wiele służąc, legce zdrowia swego szacunek czyniąc, danine na Siwiercu od Jego Królewskiej Mości miał; tę Pan wojewoda Smoleński odiawszy, do wiele kosztów przywiódł go, zaczym, aby Król Jego Mość na onego merita pański respect mieć raczył, y aby Jego Mości ta danina wrócona, albo czym inszym nagrodzona była, pilno starać się Panom posłom naszym zlecamy. Nie od terazniejszych czasów wysokie posługi Pana Waclawa Zubcewskiego, horodniczego Łuckiego, aby Jego Królewskiej Mości przypomniane byli, Panowie posłowie nasi starać się będą. Iż grobla Uscituzka iest wielką wygodą transeuntibus, a że niemają spesę Pan Alexander Łysakowsky, na ugruntowanie oney dla wcześniejszego przejazdu, wazić musi, aby mu przynamniej cło grobelne konstitutią obwarowane było, Panowie posłowie uczynić instantią maia. Jako na wielu seymach wojewodztwo nasze za Panem Erikem Axberkiem, szlachcicem zacnym Szwedzkim, postulata swoje wnosilo o indigenat onemu, tak y teraz Panowie posłowie nasi starać się maia, aby na tym seymie stanął. Te tedy instructią naszą, my, obywatele wojewodztwa Wołyńskiego, wszyscy zgodnie y iednostaynie namówiwszy się, podaliśmy Panom posłom naszym, na seym przyszły obranym, którym zlecamy, aby mimo puncta żadney rzeczy nie domyszlali się, którą marszałkowi koła naszego, Oświeconemu xiążęciu Mikołaiowi Światopełkowi Czetwerteńskiemu, ręką podpisać

y do act grodzkich Łuckich podać poruczyliśmy. Działo się w Łucku roku tysiąc sześćseth trzydziestego dziewiątego, miesiąca augusta, dnia dwudziestego siódmego.

У тоє инъструкцїи подписъ руки маршалковъское тыми словы:

Mikołaj Światopełk książę Czetwarteński, marszałek koła rycerskiego.

Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ речное особы, а за принятемъ номъ урядовымъ, уся, съ початку ажъ до конца, слово въ слово, до книгъ кгродскихъ Луцкихъ есть уписана.

Книга гродская Луцкая 1639 года, листъ 285 — 295.

XXIII.

Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1641 году. Изъявленіе благодарности королю за попеченіе о вѣшной и внутренней безопасности государства. О возвращеніи церковныхъ имѣній, отнятыхъ отъ православнаго Премышльскаго епископа и отданныхъ епископу уніатскому. О возвращеніи православному духовенству церквей, отнятыхъ уніатами въ Люблинѣ, Красномъ Ставѣ и Сокалѣ. О кастелляніи Черниговской. О судахъ между духовными и свѣтскими лицами. О разграниченіи воеводствъ Кіевскаго и Черниговскаго. О регентахъ королевскихъ канцелярій. О бѣглыхъ крестьянахъ. Объ исполненіи приговоровъ надъ людьми, лишенными чести. О наказаніи конфедератовъ и заговорщиковъ. О назначеніи наказанія за неправильныя жалобы и иски. Объ исправленіи законовъ и ревизіи земскихъ и городскихъ Луцкихъ книгъ. О подымной подати съ Евреевъ. О судѣ за проступки, совершаемые во время провинціальныхъ сеймовъ. Мѣры къ сохраненію церковныхъ имѣній по смерти епископовъ и архимандритовъ. О снабженіи оружіемъ замковъ воеводства Волынскаго. О невзиманіи торговыхъ пошлинъ съ крестьянъ помѣщичьихъ. Объ освобожденіи города Владиміра отъ податей и военного постоя. Объ укрѣпленіи замковъ Владимір-

скаго и Кременецкаго. Просьба объ утверженіи училищъ, учрежденныхъ митрополитомъ Кіевскимъ, въ Кіевѣ. Обь освобожденіи города Луцка отъ военнаго поста и другихъ повинностей. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1641 іюля 13.

Року тисеча шестсотъ чотырдесять первого, месеца іюля, тринадцатого дня.

До вряду и книгъ нинешньныхъ кгородскихъ Луцкихъ, въ замокъ его королевское милости Луцки, до мене Гавърила Коритынского, буркграбего и наместника староства Луцкого, пришедши очевисто урожоный его милость, панъ Андрей Линевський, подсудокъ Луцкий, маршалокъ на тотъ часъ сеймику теперешнего Луцкого будучи обратный, именовъ всего кола рицерского воеводства Волинъского, для вписаня до книгъ нинешньныхъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ инструкцію одъ вснхъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Волинского, на сеймъ валный коронный, въ Варшаве, на день двадцатый месеца августа припадающий, ихъ милостямъ паномъ посломъ даную, съ подписомъ руки своее, о чомъ тая инструкция ширей въ себе маеть, жадаючи, абы принята и до книгъ уписана была, которую я, вряду, принявъши читаломъ, и такъ се въ себе, писмомъ Полскимъ писаная маеть:

My rady, senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy ziemscy y wszystko rycerstwo, województwa Wołyńskiego obywatele, na seymik do Łucka, pro die nona iuly, tyśac

sześcseth czterdziestego pierwszego roku, zgromadzeni, obraliśmy posłów na seym walny Warszawski, blisko, da Pan Bóg, następujący, bracią s koła naszego: Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Władysława Dominika na Ostrogu, hrabie na Tarnowie, starostę Łuckiego, Ich Mościów Panów Adama z Brusilowa Kisiel, starostę Nosowskiego, Tomasza Kozikę, podstolego Wołyńskiego, Stephana Liniewskiego, sędziego grodzkiego Włodzimirskiego, Wacława Hulewicza y Andrzeia Załęzkiego. Uznawa to wojewodstwo nasze y Pana Boga wszechmogącego, którego nutu et numine wszystkie dzieją sie rzeczy, *supplex veneratur* za to, że, iako ab *ipsis* tey Rzeczy Pospolitey, spółny nas wszystkich matki, *incunabunalis* (*incunabulis?*), one tak piastować raczył, że dotąd, przeciwnie chęciom nieprzyjaciół, któremi wkrąg iest otoczona, całą y różnemi zwycięztwy sławną zachował, tak mianowicie odtąd, iako Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, *sceptra* tey Rzeczy Pospolitey szczęśliwie objął, nowemi *trophaeis* one ozdobił y nieprzyjaciółom straszną uczynił. Mianowicie iednak stąd *propicii numinis* ku tey Rzeczy Pospolitey *fauor elucet*, że Jego Królewskiey Mości serce, które w ręku iego Bozkich iest, ad *propaganda Rei Publicae commoda propensissimum* sprawić raczył, iż Jego Królewska Mość, na naywyszszy w tey oyczyźnie strażnicy siedząc, *indefatigata cura in id incumbit*, aby ona nie tylko po wszystkich kontaktach świata sławna była, ale też *secura domi perfrueretur tranquillitate*, za co też Jego Królewskiey Mości, panu naszemu miłociwemu, który *vices* Pana Boga wszechmogącego in *administranda hac Re Publica* odprawuie, podziękować, *cum ea, qua par est, humilitate*, maia.

Desideria Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, które, tak swoim, iako najsławniejszey braci swey imieniem, wnosić raczył, wielki (*wielkiey?*) u nas, wiernych poddanych Jego Królewskiey Mości, są wagi, którym aby communi consensu, saluis iuribus Rei Publicae, wygodzić się mogło, gdy się wprzód wszystkim artykułom, punctom y postulatom instructy przeszłych y terazniejszey dosięć stanie, y Rzeczy Pospolitey vulnera zleczone będą, a to, co dotąd exorbitowało, w pierwszą kolej wprawiono będzie. Ponieważ bowiem, za nieskończeniem seymów przeszłych, artykułom, punctom y postulatam naszym nie stało się dosięć, reassumuiemy instructie przeszłych dwóch seymików in toto (wyjąwszy punct o successiach, na których yż contradictiae na terazniejszym seymiku zaszły, żadney wagi mieć nie ma); mianowicie jednak puncta religionis Graecae, tytułów xiążęcych, hybernorum, zlecając Ich Mościom Panom posłom naszym, aby do żadney rzeczy nie przystępowali, ażby ię we wszystkim dosięć stało. A że rzecz nowa po przeszłym seymie zaszła, że dobra na residentią władcyce Przemyskiemu, nieunitowi, diplomate naznaczone, za nieszczęściem jakimisi, per fortem exequutionem, przez Jego Mość Pana podskarbiego coronnego, Oycu Hulewiczowi, władcyce tamecznemu Przemyskiemu, nieunitowi, są odjęte, przeto gorąco instabunt Panowie posłowie nasi, aby to władcyctwo, iako iuż vacans, nieunitowi, na początku seymu, oddane było; cerkwie też w Lublinie, w Krasnym Stawie, w Bełzie, w Sokalu, per vim odjęte, aby nieunitom restituowane byli. Paritatem et aequalitatem nostram to też zachodzi, yż woiewodstwa nasze z woiewodstwy coronnemi y po-

wiaty s powiatami procedunt pari iure et aequali prerogativa, teraz nouum exorbitans urosło. że woiewodstwą Czernihowskiego kasztelania, nie wiedzieć quo errore, po kasztelany powiatowey iest w druk podana, co zaciąga et paritatem impugnat iasnie s prawami naszymi; ponieważ my nie mamy w woiewodstwach naszych particulares castelanos, ale generales, a woiewodstwo Czernihowskie, iako na gruntach głowy naszej Rusi Kiiowa zasiadło, iest do wszystkich praw y zwyczajów woiewódstw Kiiowskiego. Wołyńskiego y Brasławskiego incorporowane y w ordynaty swej iednego ordynowanego castelana, iako y woiewodę generalnego, tak między generalnemi castelanami powiatów ma zostawać. Przetoż, iakośmy za to wszytscy dziękowali Jego Mości Panu Czernihowskiemu przyszłemu, że, mając sobie przywilej na tę kasztelanią, od Jego Królewskiej Mości dany, nie chciał properare cum praeiudicio prawom naszym, y owszem, manifestatią swoje uczyniwszy, hoc priuilegio non est usus, ani chce uti, ażby wprzód przy miescu, s prawa należnym, ta kasztelania zachowana była: tak zlecami Panom posłom naszym, aby zaraz wprzód, o upomnieniu vacantey, ponieważ to publici iuris, non personarum, est, upomnieli się restituty miesca tey kastelaniey, aby to constitutią obwarowano było, ktobykolwiek potym tę dignitatem acceptować miał. Modum poenae talionis na duchownych, gdy komu actionem criminalem intentowawszy, nie dowiodą, communi ordinum consensu wynaleść y onę constitutią firmare Panowie posłowie nasi mają, aby Jego Mość xiądz legat z Jego Mością xiędzem arcybiskupem Gnieźnieńskim miał plenam facultatem, intra fines regni,

decidendi takowę sprawę y poenam irrogandi, absque appellationibus ad sedem apostolicam. Plaga powietrza morowego y za nią niewczesna limitatia trybunału dać (*daje?*) Rzeczy Pospolitey occasiã, moc do upatrzenia sposobnego miejsca, gdzieby się sądy trybunalskie, in casu takowym, strzeż Boże, odprawować mogły, o czym z inszemi wojewodstwy znieść się Panowie posłowie nasi y postanowić mają. Dislimitatia iako inszych wojewódstw, tak Kiiowskiego s Czernihowskim, aby przez comissiã do effectu przysła, efficient. Nie wiedzieć quo iure quauē iniuria, od trybunału sowite pamiętne, gdy się wojewodstwa nasze sądzã, wymuszane bywa, czemu aby się lege publica zabiegło, inibunt rationes Panowie posłowie nasi. Prawo o depactatiach, o cancelariach ziemskich y grodzkich iako naysurowiey obostrzyć. Priuilegia na ieden urząd dwiema osobom aby dawanę nie byli, y aby Jego Królewska Mość o ważności przywileiu nie przez uniwersały, ale przez decreta decydował. Regentowie w cancellariach większych y mniejszych y podpiskowie aby szlachta byli, a regentowie sami iurati. Niewczesną podczas electiey na urzędy ziemskie składania nie dają obywatelom wszystkim wojewodstwa naszego, a którym zarówno na obieraniu candydatów należy, wcześniej wiedzieć, y iedni przed drugimi takowę urzędy przez to praeripiunt: constitutiã tedy to obwarować potrzeba, aby przed dniem electiey niedziel sześciami innotescientiae do grodów wszystkich wojewodstwa każdego acti-cowane byli. Prawo de subditis profugis obostrzyć, y to cauere, aby, sine quibusuis appellationibus, dillationibus, prosecutionibus et suspensis, takowe sprawy w grodach są-

dzony y skończony byli; a ieśliby sędzia dopuścił appella-
 ty w takowey sprawie, poenam quingentorum marcarum
 pozwany ex officio zapłacić powinien. Dla nieczynienia
 exequuty super infamibus y gleytów na gleyty przeciw pra-
 wu dawania, sweywoli ludzkiey y szkodom ludzi spokoj-
 nych otwierają sie wrota: efficient to tedy Panowie posło-
 wie nasi, aby gleyty takowe s cancellary nie wychodziły,
 a na starosty prawo obostrzyć, albo iaki sposób wynaleść
 zabiezenia temu złemu. Occasią wielkich tumultów przy-
 nieść mogą prywatne niektórych osób confederatae i spisy
 in pernitiem sąsiad: zaczym, aby na autorów takowych
 związków poena rigidissima constitutią opisana była, effi-
 cient Panowie posłowie nasi. Pisarz w metryce woie-
 wódstw naszych aby tychże woiewódstw był indigena,
 szlachcic, praw y zwyczajów dobrze wiadomy. Są niektóre
 tak prurientia ingenia, że ani same quiescunt, ani ynszych
 quiescere sinunt, za namilsze miśliwstwo mają litigare,
 przez co wiele ludzi spokojnych do utrat y szkód niema-
 łych przywodzą: starać się tedy Panowie posłowie nasi
 mają, aby poena contra litigantes temere na tym seymie
 uchwalona była. Commissiae na dobra szlacheckie od dworu
 aby wydawane nie byli, ostrzyc mają. Pretia rerum aby
 kiedykolwiek ad exequutionem przyszły, starać się będą.
 Correcturae iurium y reuisiae ksiąg ziemskich y grodzkich
 Łuckich z seymu naznaczyć, do czego deputaci y im so-
 laria na seymiku relatywnym naznaczone będą. Obstante
 constitutione przeszłego seymu, która Żydy od podatków
 wszystkich, onus sumy pewney włożywszy na nich, uwal-
 nia, pohorca nasz Pan Andrzej Czaplicz Szpanowski od

nich podymnego, *ex consensu nostro* (boby liczbę nam czynić powinien), nie brał, w czym zbliżony wojewodstwa naszego podatek aby mógł być dobrany, *conuentus prae-sentis auctoritate, constitutia in hoc puncto locata* aby była, a Pan poborca nasz aby tego podymnego dobrał, *efficere Panowie posłowie maia. Excéssy, podczas seymiku popel-nione, aby marszałek koła rycerskiego, z sześciami braci, do niego deputowanych, sądził, salua appellatione inter causas terminorum tactorum* w trybunale Lubelskim. Rzeka Styr do Bugu iakoby mogła być przeprowadzona, *zniosą się Panowie posłowie nasi cum ordinibus.* Dobra duchowne religiey Graeckiey aby w *dyrreptia*, dla śmierci władzyki y archimadrytów, nie przychodzili, sposób ten prawem obwarować, aby wojewoda do sequestru swego dobra brał y z rąk swych oddawał tym, którym z rąk Jego Królewskiej Mości conferowane będą. Iż armata zamków wojewodstwa Wołyńskiego, za dawnych czasów, iest wypro-wadzona *et in usus Rei Publicae obrócona*, ponieważ, za zwycięstwem nad narodem Moskiewskim, niemało iey Rzeczy Pospolitey przybyło, *instabunt Panowie posłowie nasi,* aby zamkom naszym, którą *incursiom nieprzyjacielskim są* blizkie, udzielona była. *Deflagraty abiurati* aby w skarbie przymowaną byli. *Sluza Brzyska y insze in fluuiis nauigabilibus* aby na tym seymie *ad exequutionem* przyszła, serio domawiać się będą. *Mianowicie et ante omnia Panom posłom naszym zlecamy,* aby o retentach skarbowych pewną nam wiadomość na seymik relatywny przynieśli; ponieważ rozumiemy, że zapłacie woyska wystarczą, podatków nowych pozwalać nie maia, ale ieśliby którą od inszych

województw pozwolone byli, do nas wezmą, a my to uczynimy, quod ex re Rei Publicae videbitur. Foralia wybierane być nie mają od poddanych szlacheckich żadnym sposobem, ani praetextem przez mieszczany, sub poena mille marcarum, o co forum ad instantiam cuiusuis na trybunał. Lubo starę prawa są o tym, że mieszczanie rachunki przed starostą swym uczynić powinni przy sekretarzu Jego Królewskiej Mości, iednakże, yż dotąd rachunku uligają, dlatego Panowie posłowie nasi starać się będą, aby prawa tę o liczbie in exequutionem przysły, którą oni quotannis powinni czynić będą, według dawnego prawa, sub poena mille marcarum, o którą forum na trybunał. Mieszczanie Lwowscy, in oppressionem poddanych szlacheckich, ad male narrata, uprosili sobie podatek wędzłowy, który, yż iest ludziom ubogim ciężki, dlatego Panowie posłowie starać się będą, aby angariae takowę, prawom przeciwnę, zniesione, a delinquentes prawem w trybunale poenis, de ini-que exactis theloneis sancitis, karani byli. Libertatia miasta Włodzimirza, ratione conflagraty y wyniszczenia od stanowisk przechodzących chorągwi, aby od podatków y stanowisk wolnemi byli na lat kilka, autoritatem suam Panowie posłowie interponere mają. Zamek Włodzimirski, zdawna spustoszony, yż teraz, przez szczupłą intratę starosty tamiecznego, restaurowany być nie może: Panowie posłowie efficient, aby retenta województw naszych na to obrócone byli. W zamku Krzemienieckim iż czasów niedawnych wielka się ruina stała, Panowie posłowie na restawratiaj onego o udzielenie retent starać się będą. Iż panny zakonu Brigidy świętey, w Łucku fundowane, summam pen-

nuriam victus et amictus cierpią, a to ob carentiam maiętności: przetoż Panowie posłowie Jego Królewskiej Mości y wszystkiei Rzeczy Pospolitey prosić będą o consens na kupno maiętności, za summę czterdziestu tysięcy. Iż xiąże Jego Mość Pan wojewoda Wołyński de noua radyce fundue w maiętności swoiey Kamieniu klasztor Oyców Dominikanów y probostwo, Panowie posłowie nasi efficient, aby to consensu Rei Publicae approbatum było. Stanął contract między Ich Mościami święty pamięci xiędzem Korsakiem, metropolitą Kiiowskim, a między xięciem Jego Mością Panem wojewodą Wołyńskim, arendy Ruk . . . y Boholubego, którego aby approbata była, Panowie posłowie efficere mają. Szkoły, przez Oyca metropolitę Kiiowskiego fundowaną w Kiiowie, aby confirmowaną byli, Panowie posłowie autoritatem suam interponere mają. Miasto Łuck, iż przez stanowiska żołnierskie ustawicznie y prześcia cho-
 rągwi bez żadney ochrony y wyciąganiem wielkich stacy codziennie prawie infestowani bywają, zacy do wielkiego ubóztwa y desolacy przyszło: starać się Panowie posłowie mają pilnie o to, aby, iako od ciężarów żołnierskich, tak inszych wszelakich, uwolnieni byli, y cokolwiekby angary ponosić mieli w prawach swych, aby na seymie teraznieyszym (*sic*). A iż duplex stąd pochodzi emolumentum, kiedy meritorum suorum każdy bierze proemia, naprzód, że, widząc recompensę, non deficit animo y owszem barzies accenditur do usług Rzeczy Pospolitey; bo tymże (*potém, że?*) y drudzi, stąd zachęceni, ad benemerendum de patria bywają pobudzeni: przetoż Panowie posłowie nasi autoritatem suam interponere mają, aby ci, których w wojewodstwie naszym

znacze są merita, laborum et meritorum suorum odnieśli recompensę. Nietayne są nie tylko wojewodstwu naszemu wysokie a indefatigata cura podymowaną labores Wielmożnego Jego Mości Pana Gabriela na Nieświeżu Stepkowskiego, kasztelana Brasławskiego, Włodzimirskiego starosty, ale też Jego Królewskiej Mości, przy którego boku, iako w ynszych expeditiach, tak y w Moskiewskiej, z iaką odwagą zdrowia a utratą substancy stawał zawsze, nietayne inszę et caetera merita, commissiae Moskiewskie, którą to-ties odprawował, które sine spesa być nie mogły, lecz y teraz nie chce deesse Rei Publicae. gotowym będąc na każdą occasiā bene de patria mereri: zaczym, aby odniósł laborum et meritorum praemia, Panom posłom maxima habenda ratio. Zadne są merita y w oczach prawie wszystkiego świata xięcia Jego Mości Eremia Michała Korybuta Wiszniewieckiego, który, idąc torem zacnych przodków swoich, żadney occasiey do usługi Rzeczy Pospolitey nie opuszczał, nie folgując zdrowiu y dostatkom swoim, w znacznym gronie ludzi zawsze stawa: zlecami to Panom posłom naszym, ratione horum meritorum, tę przynamniej gratificatią od Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey odniósł, miasta y włości Ukrainę, aby, przez incursiae pogańskie y swowolą Kozacką zniszczoną y spustoszałą, według przeszłego seymiku naszego zgody, do ośmi lat od wszelakich podatków Rzeczy Pospolitey uwolnionę byli. OIważnę y xięcia Jego Mości Jerzego ze Zbaraża Woronieckiego trudy, circa bonum patriae podiętę, y więzienia Inflanskie poniesionę exigere videretur (*videntur?*) y sama słuszność każe, aby nagrodę zasług swych otrzymał. Wiadomę przy-

sługi woiewodstwu naszemu y wszystkiey oyczyźnie Jego Mości Pana Jana Rohozińskiego, który, na usłudzę Rzeczy Pospolitey niemało substancy utraciwszy y ciężkie więzienie Tureckie, przez lat kilkanaście, podiąwszy, aby teraz gratitudinem Jego Królewskiey Mości y Rei Publicae uznał, Panowie posłowie efficere mają. Jego Mość Pan Daniel Puzowski, czas niemały odważnie y znacznie oyczyźnie służąc, y żadney ieszcze consolaty nie ma: aby teraz onę otrzymał, Panowie posłowie starać się mają. Inszy Ich Mość, którzy w przeszłych instructiach commendatią swoię mają, aby laborum et meritorum praemia otrzymali, zlecamy to Panom posłom naszym. Działo się w Łucku, miesiąca iuly trzynastego, roku Bożego tysiąc sześćset czterdziestego pierwszego.

У тоє инструкции подпись его милости пана маршала тыми словами:

Andrzej Liniewski, podsędek Łucki, marszałek koła rycerskiego, manu propria.

Котораяжъ то инструкция, за поданьемъ и жаданьемъ вышъ речное особы, а за принятьемъ монимъ урядовымъ, уся, съ початку ажъ до конца, до книгъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1641 года, листъ 987 — 993.

XXIV.

Протестъ дворянъ воеводства Кіевскаго противъ постановленій провинціального сейма, бывшаго въ Житомирѣ, въ 1645 году. 1645 генваря 3.

Року тисеча шестсогъ чотырдесять пятого, месеца генъвара, тридцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замьку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Гаврыломъ Коритынскимъ, буркграбимъ и наместникомъ староства Луцького, становъши очевисто урожопый его милость панъ Янъ Стражъ, для вписаня до книгъ минешнихъ кгородскихъ Луцькихъ, подалъ перъ облятамъ манифестацию некоторыхъ ихъ мпlostей, пановъ обывателювъ воеводства Киевъского, съ печатъми и съ подписами рукъ ихъ милости, при тойже манифестации подписаныхъсе, также зъ сусъщенътою кгороду Овъруцького, а то въ справе певъной, нижей въ той манифестации вписаной, меновите выражоной, списаную, о чомъ тая манифестация шырей въ себе маеть, просечи, абы принята и до книгъ уписана была, которую я врьдъ, для въписаня до книгъ приймуочи, читаломъ, и такъ се въ себе, писъмомъ Польскимъ писаная, маеть:

My niżej podpisani, którzyśmy się na seymik, od Jego Królewskiej Mości do Żytomirza złożony, dla obrady spraw Rzeczy Pospolitey, ziachali, swoim y inszych braciey naszych, którzy się, dla wzruszenia dzisieyszego tumultu, nagle roziechali, imieniem, czynimy tę manifestacją, iż, zabiegając temu, aby, per armorum strepitum y potentią możniejszych braciey, wolne głosy szlacheckie na seymikach tłumione y uciśnione nie były, y aby się unicum libertatis et aequalitatis stanu szlacheckiego vinculum, które iest w zgodnym wszystkich consensie, nie targało, ponieważ na blisko przeszłym seymiku Żytomirskim, pro die secunda ianuary, tysiąc sześćset czterdziestego piątego, od Jego Królewskiej Mości złożonym, stały się takie violentie y krwie rozlania y inuasie y depredacie gospod szlacheckich, które wielu ludzi spokojnych y niewinnych doległy, wielu z seymiku rozpędzili, iako się niektórzy z nas, tamże, na samym placu zamkowej schadzki, swoim y inszych imieniem declarowali, że to, co tam, absentibus et exclusis alyis, alyis dissentientibus et contradicentibus, staństwo, ważno być nie może, y przeciwko actowi temu, de nullitate iego, protestacją zanieśli: tak y my, protestacją ich potwierdzając, contradictią nasze, iako przeciwko artykułom, tamże namówionym, tak y przeciwko posłom, inter strepitum armorum obranym, zanosimy, declarując, że to wszystko pro nullo et irrita ma być, co bez iednostaynego consensu wszystkich braci, którzy się byli na seymik ziechali, a potem, dla tumultów y violenty, ustąpić musieli, staństwo. Działo się w Żytomirzu, dnia trzeciego ianuary, roku tysiąc sześćset czterdziestego piątego.

**У тоє манифестации, при печатехъ, подписы рукъ
тыми словы:**

Władysław Niemirycz, starosta Owrucky, manu propria.
Stephan Woynarowsky, łowczy woiewodztwa Kiow-
skiego, manu propria.

Konstanty Chrebtowicz, stolnik Kiowsky, manu propria.

Adam Stano z Nowstana, manu propria.

Władysław Chrebtowicz, manu propria.

Samuel Przypkowski, manu propria.

Zacharyasz Gaiowsky, manu propria.

Samuel Sokor, manu propria.

Mikołay Bieniewsky z Bieniewa, manu propria.

Mikołay Pruszyński s Pruszyn, manu propria.

Jan na Deszkowcach Deszkowsky, manu propria.

Semion Stawecky, ręką swą.

Александръ Рапштынскій, рукою.

Piotr Janczewsky, ręką swą.

Hrehory Sokor.

Gabriel Nasiłowsky, manu propria.

А сусцепта кгороду Овруцкого, на тыле тоє манифе-
стации написаная, такъ се въ себе маєть: Anno tysiąc
sześćset czterdziestego piątego, dnia piątego ianuary, za
oczewistym podaniem przez Jego Mości Pana Mikołaja
z Bieniowa Bieniowskiego, przyjąłem do act tę protestacją.

Mikołay Pruszyński z Pruszyna, podstarości Owrucky,
manu propria.

Котораяжъ то манифестация, за поданьемъ и прозьбою
вышъ речоное особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ,
уся, съ початьку ажъ до конца, до книгъ кгродьскихъ
Луцкихъ естъ уписана.

Книга гродская Луцкая 1645 года, листъ 176.

XXV.

Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправлен-
нымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1645 году. Изъявле-
ніе благодарности королю за спокойствіе государства. Прось-
ба объ исполненіи мѣръ для защиты православной религіи.
Правила для раздачи помѣстій и должностей заслуженнымъ ли-
цамъ. О притѣсненіяхъ, претерпѣваемыхъ православною цер-
ковію. Особое мѣнніе князя Михаила Чарторыйскаго объ
уніатахъ и о назначеніи собора для соглашенія католиковъ съ
православными. О возвращеніи князю Іереміи Вишневецкому
имѣній по рѣкѣ Сулѣ. Объ утвержденіи Іосифа Чаплича
коадьюторомъ епископа Луцкаго. Мѣры къ возстановленію
значенія избы посольской. Недостатки трибунала Люблинскаго
и средства къ ихъ исправленію. О наказаніи духовныхъ лицъ,
подающихъ въ судъ несправедливыя жалобы на свѣтскихъ.
О вознагражденіи лицъ, потерявшихъ свои имѣнія при раз-

межеваніи земель между Москвою и Польшею. О средствахъ для продовольствія войска и объ устройствѣ Козаковъ Запорожскихъ. Благодарность войсковымъ начальникамъ за побѣды надъ непріятелями. Объ исправленіи Луцкаго замка. О способѣ собиранія податей. О порядкѣ свидѣтельскихъ показаній. О срокахъ судовъ земскихъ. Мѣры къ прекращенію притѣсненій, претерпѣваемыхъ крестьянами отъ жолнеровъ. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1645 генваря 7.

Року тисеча шестсотъ сорокъ пятого, месеца генваря, семого дня.

До уряду и актъ нинешънихъ кгородскихъ старостинъскихъ, въ замокъ его королевское милости Луцкій, до мене Гаврила Корытинского, буркграбего и наместника староства Луцкого, пришедши и персоналитеръ становъши, ясне освещоный кнежа его милость Михалъ Чарторыский, маршалокъ кола рыцарского, для вписаня до книгъ нинешънихъ кгородскихъ Луцкихъ, именемъ всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Волинъского, подалъ инструкцію сеймику теперешънего, про дие секунда януарии, въ року теперешънемъ, вышъ на акте менованомъ, отъ его королевское милости зложоного, съ подписомъ руки своее, ихъ милости паномъ посломъ, отъ всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства менованого, згодне обранымъ на сеймъ валный Варшавъский, близко наступующий, даную, о чомъ тая инструкція, нижей вписаная, ширей въ себе обмовляетъ, жадаючи, абы принята

и до книгъ уписана была, которую я, врьдъ, для вписаня до книгъ, приймучи, читалемъ, и такъ се въ себе, писаная маеть:

Instrukcia seymiku Łuckiego na seym walny koronny, dnia czternastego, miesiaca february, w Warszawie, w roku teraznieyszym tysiąc sześćseth czterdziestym piątym, złożony, dana Ich Mość Panom posłom woiewodstwa Wołyńskiego: Jaśnie Oświeconemu xięciu Jego Mości Jeremiu Michałowi Korybutowi na Wiszniowcu y Łubniach, Jego Mości Panu Mikołaiowi z Brusidowa Kisielowi, chorążemu Nowogrodskiemu Siwierskiemu, Jego Mości Panu Janowi na Jarmolińcach Jarmolińskiemu, sędziemu ziemskiemu Krzemienieckiemu, Jego Mości Panu Alexandrowi Czapliczowi, Jego Mości Panu Wacławowi Hulewiczowi, Jego Mości Panu Michałowi Liniewskiemu. Miedzy Bozkiemi dobrodzieystwy pokóy iest naywyssze dobrodzieystwo, a iako gniewu Bozkiego iest znakiem krwawa y straszliwa martis constellatio nad królami y królewstwy, tak łaski iego świętey fausta sydera pacis. Gdy tedy świata chrześciańskiego wszystkie symmetriae ardent bello, w samey tylko oyczyźnie naszej złoty kwitnie pokóy, sub auspiciis Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego. Łaskaw Bóg wszechmogący na oyczyźne naszą, a my wszyscy, iako szczęśliwości panowania maiestatu Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, to przyczytamy, tak aby Pan Bóg Jego Królewską Mość, pana naszego miłościwego, felicissimum principem longaeuum super terram y szczęśliwe panowanie iego nad nami, iako nadłuzey, chować ra-

czył, przy oddaniu wiernego poddaństwa naszego, tę nasze publica uota maiestatowi Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, deuote consecramus. Naco Pan Bóg daie pokóy wolnym y swobodnym narodom, świątobliwie Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, instrukcją swoją przełożył to raczył nam, poddanym swoim, gdy, nie tylko to, że bellum de pace, pax de bello radzić pownne, nam przypomina, ale też, czegobyśmy w wolnościach y swobodach naszych po Jego Królewskiej Mości, panu naszym miłościwym, potrzebowali, otwieraiąc paterna uiscera swoje, bezpiecznie nam desideria nostra donieść y przełożyć sobie roskazuie. O foelicem Rem Publicam, tam foelici et clementissimo principe! Przetoz, pokornie podziękowawszy maiestatowi Jego Królewskiej Mości za ten oycowsky affect, co nas magis angit et exorbitat w wolnościach naszych, według artykułów spisanych, Jego Królewskiej Mości posłowie nasi przełożył maia: 1) Gratitude Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, pro tot ac tantis beneficiis in Rem Publicam debita, ohotnie iest od nas wszystkich, ieszcze za nypierwszą Jego Królewskiej Mości affectacją, pozwolona, w czym inszym woiewodstwom exemplo praeire gotowyśmy byli, na same powszechną zgodę a przytym na ukontentowanie w przełożonych exorbitantiach religiey Graeckiey y dissidentium de religione christiana maiać wzgląd. Zaczym y teraz, iako iusta petentes, z tąz declaracją Ich Mość Panom posłom naszym gratitudinem te Królowi Jego Mości, panu naszemu miłościwemu, donieść zlecamy, upraszaiąc submisse Jego Królewską Mość, aby, expletis desideris nostris, do ukontentowa-

nia siebie samego drogę usłać nam raczył. 2) *Distributiva iusticia*, ta iest *firmamentum* tey Rzeczy Pospolitey, którą mieć chciał Pan Bóg *antemurale* narodów wszystkich chrześciańskich, ta rodzi ochotę takową w synach tey oyczyzny, że za dostoieństwo pańskie y całość iey odważaią zdrowia y substancie, która, iż *importunis instanciis* iest *coarctata*, tak, że iuż *ad paucos redigit*, y szodrobliva ręka pańska, gdy tot *ciues benemerentur de Re Publica*, a nie masz co rozdawać, iest ściśniona, *quatuor regulis* aby była na tem seymie ograniczona: *primo*, aby ci tylko brali, którzy maią *ius petendi*, to iest, którzy *benemerentur* y są *capaces beneficiorum Rei Publicae*; *secundo*: aby a *progenie in progeniem cessiami i consensami panis filiorum ignarus filiis* nie był w dziedzictwo obracany; *exigit* bowiem *ratio*, aby, iako iedni po drugich, służąc, *nastempuią*, tak iednym po drugich wolne *beneficia* Rzeczy Pospolitey zostawali; *tertio*: to, co sie krwią drogą kupuie, aby w prywatne *quaesty* nie było obracano, to iest, aby nie było wolno *starostw* przedawać y *pieniędzyć*, bo przez to *maxime iusticia distributiva supplantatur*, gdy iuż *ratio non plus merentis, sed plus offerentis nastempuie*; *quarto*: *non re-deat Res Publica ad paucos*, gdy *tysiąc zasłużonych*, a *in paucis* wszystkie *beneficia* zawierać sie będą; kto panu y oyczyźnie, nie wiedząc, skądby mógł mieć nagrodę strat swoich, służyć będzie? Żeby tedy nikt więcy nad trzy *starostwa*, których *quantitas qualitati zasług proportionatae* być maią, *upraszać* nie mógł. His *quatuor regulis iusticia distributiva* do dawney swey kluby będzie przywrócona, bogata będzie zawsze ręka pańska, y na każdy dzień odnosić będą

benemeriti ukontentowania swoje, y redibunt ciues ad gloriosa principia sua, porzucą turpes quaestus, tollentur nundinae, cnotą wszyscy rość zechcą, y per templum uirtutis ad templum honoris pocisną sie; nie kto pieniądze, ale kto godny, ex arbitrio principis, będzie, brachia regalia administrabit. Przy którym artykule, aby y teraznieysze uacancie Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, ani tym, co zawsze biorą, ani tym, co wziowszy przedaią, ani tym, co sie zasługami cudzemi nastawiaią, ale tym, co sami przez sie zasłużyli to dobrze Rzeczy Pospolitey, rozdawane byli, według praw y wolności naszych, ante omnia upomnić się maią Panowie posłowie nasi.

3) Relligio Graeca auita, incorporata, priuilegiata, pactis conuentis approbata, świątobliwie od Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, poprzysiężona, taką uim patitur in regno christiano catholico y w Rzeczy Pospolitey wolney y swiebodney, iakiey w pogańskiej niewoli chrześciance Graeci nie cierpią: pobrane cerkwie, monastery y katedry, exercitium liberum zabroniono, ubodzy chrześciance bez sakramentów umieraią, publicznych pogrzebów mieć nie mogą, w Lublinie, za odjęciem cerkwie, także w Sokalu, w Bilsku y po inszych miescach, kriiomie, w piwnicach y domach swoich, grześć sie muszą. Jescze, pro ultima oppressione, metropolitanom insigne, krzyż święty, z nim, tamże, gdzie iest metropolita, chodzić zabraniaią, odeymuią, y nową akcją na seym pro priuatione używania krzyża świętego instituowano. Jakaż być może większa seruitus nad te? Przetoż, bez ukontentowania y uspokoienia tey ciężkiej oppressiey naszej, Panowie posłowie nasi

nie mają do żadney conclusiey przystępować, fide, honore et conscienciis obliguemy Ich Mościów, to iest, póki cerkiew Lubelska nie będzie realiter et de facto restituta, także Sokalska y monaster Kupiatycky, y ta akcia o krzyż publica lege zniesiona nie będzie. Коньклюдия того пунькту на особой карте, съ подписомъ руки кнежати его милости, пана маршалка, подана отъ того мѣстца: A gdy to wszystko gruntownie y realiter uspokoiiono będzie, aby więcy iuż kilka duchownych, którzy unią przyieli, nad wszystkim narodem nie przewodzili, pacem et tranquillitatem Rei Publicae nie trudnili; my sami dobrowolnie chcemy mieć z Ich Mościami Pany katolikami ritus Latini fraternum colloquium o uspokoieniu požądanym traktować, a nie s temi, którzy te unią sami, telko osób kilka, bez fundamentu uczyniwszy, turbas in Re Publica et metus (*motus?*) przynieśli; idque tali declaratione, aby do tey zgody, którąby dał Pan Bóg, przez nas y duchowieństwo nasze, Ich Mościowie ci, którzy teraz odłonczyli sie od nas, albo przystąpić do nas, albo dóbr wszystkich, cerkwiey, monasterów y katedr ustompić powinni byli. His praemissis et praecustoditis, pozwalamy Panom posłom naszym wziąć na takowe colloquium czas pewny a mieysce tu w Łucku naznaczyć; a ieśliby na tym ziezdzie do zgody, strzeż Boże, przysć nie miało, tedy my przy dawnych naszych prawach zostawamy. Michał xiąże Czartoryski, marszałek koła rycerskiego. 4) Sprawa też, s trybunału na seym odesłana, o wsi Podostrozkie, o które czyni Jego Mość xiądz władyka Łucky, do katedry Łuckiey, żeby decidowana była. 5) Przywileia na przywileia, że nie mają być

~1

ważne, dostatecznie opiewają prawa nasze; ordinacia też prowincy od Moskwy recuperowanych praecustodiuit, że grunty, na które kto ma prawo swoje, są wcale zachowane, reliqua benemerentibus ad distribuendum ordinowane. A że, przeciwko tym prawom y wyraźnym constituciom, pierwey Pan Kalinowsky, a potem Jego Mość Pan marszałek nadworny koronny, podczas minorenitatis xięcia Jego Mości Jeremiego Wiszniewieckiego, nad rzeką Sułą, która iest totaliter dana y constitucią approbowana, przed lat kilkudziesiąt, antecessorowi xięcia Jego Mości, na horodysczu pustym slobody y zamek Romen y insze futory y slobody osadzając, za królewsczyzne te dobra własne ziemskie uprosiwszy, trzymali, a teraz, gdy przyszedł do posessey xiąże Jego Mość tych dóbr, iako własności swey, actio, expulsionem prae se ferens, xięciu Jego Mości iest instituta; lecz w sobie zawiera nie telko strate wolności, ale też praeiudicium praw naszych, co nam abunde xiąże Jego Mość deduxit, y, że to własna iest oyczyzna xięcia Jego Mości, pokazał triplici argumento: pierwsze, iż pacta z Moskwą staneli poprzysiężone takowe, że s Putywlem dawna granica ma być zachowana, y nihil accessit Rei Publicae; a przywiley xięcia Jego Mości był czytany w kole naszym, s którego iaśnie liquet, iż grunty z rzeką Sułą, po samy rubiesz Moskiewsky, są dane antecessorowi xięcia Jego Mości: tedy nic nowego y nic trzeciego, tak ex privilegio, iako ex pactis z Moskwą, być nie może, telko, cokolwiek iest gruntu przy Sule rzece in possessione Rei Publicae, to należy przywileiowi xięcia Jego Mości; y iako zawsze graniczył rodzic xięcia Jego Mości świę-

tey pamięci z Putywlem, y był porubieżny od Moskwy, tak y teraz miedzy grunt xięcia Jego Mości a grunt Putywlsky nie może nic trzeciego zmieścić sie. *Commutationis* też *praetext* nie może nic derogować własności xięcia Jego Mości; bo *ab hostibus non sunt, contra ciues et priuilegia Rei Publicae, sumenda argumenta.* Drugi document produkował xiąże Jego Mość: protestacy kilka świętey pamięci xięcia Jego Mości, Pana woiewody Ruskiego, stryia y opiekuna swego, który *indemnitati prospiciendo pupilli sui, o te przywileia, ad male narrata uproszone, protestował sie; skął patet, iż o cudze rzeczy nie brałby sie opiekun, ale, z obowiązku consciencyey y powinności swey, widząc krzywde minorennis, ostrzegł, iako był powinien, całości prawa xięcia Iego Mości.* Trzeci document pokazał xiąże Jego Mość taki: przywiley osobny, xięciu Jego Mości Michałowi, rodzicowi swemu dany, iż, *propriis uiribus et armis odebrawszy Moskwie Putywl, miał od świętey pamięci króla Jego Mości, Zygmonta Trzeciego, w administraciley swey, który zamek Putywlsky lubo potem Moskwie iest ustompiony, grunty iednak, które armis posiadł xiąże Jego Mość świętey pamięci, zostali przy niem, których, tanquam dilatato priuilegio suo subiectis, zażywał, y słobody przy dawnych zamkach swoich poosadzał, y tego wszytkiego in pacifica possessione zostawał; iakoż, gdy kto, non a tergo sui, nie w grunty Rzeczy Pospolitey priuilegium suum, ale in hosticum, krwią, odwagą, y potencją swoją, dilatauit, sławe, nie krzywde, ma stąd Rzecz Pospolita.* Przeciwko tym wszystkim, tak iasnym, documentom y przywileiowi swemu, *constitucią publiczną approbowanemu, iż xiąże Iego Mość in tempore minorenitatis*

suae został ukrzywdzony, exorbitat to nie telko in iure xięcia Jego Mości, ale też w prawach y wolnościach naszych. Daleko więcey nas wszystkich to przeraziło et corripuit fraterna uiscera nostra, y iż świeże iakieś przywileia teraz na osady y dobra xięcia Jego Mości, in possessione pacifica będący, wyniść miały, tanti ciuis in Re Publica będący, tot celeberrima merita cum hoc praeiudicio stosując, wszyscy fraterna compassione ducimur, iako ieno lata xięcia Jego Mości pozwolili, na koń wsiadszy, continuo Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, y oyczyźnie, nie pocztami, ale wielkimi hufcami y woyskami swemi służy, deuotum caput suum zawsze za dostojęństwo pańskie ofiaruie, szodrce substancją swoją szafuie, y tak przy Ich Mościach Panach hetmanach y w woysku Jego Królewskiej Mości, iako y sam przez sie ustawicznie, codzienne przysługi czyni, a do tych czas żadney nie odniosszy consolatiey, a iusticia distributiua ieszcze w swoieyże oyczystey własności takowe, strzeż Boże, praeiudicia miałby pati: iako to nie może być, co afficit prawa y wolności nasze, priuata iniuria; tak publico nomine za artykuł daiemy Panom posłom naszym przełożyć to maiestadowi Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, aby Jego Królewska Mość Panu marszałkowi nadwornemu koronnemu, naszemu Mości Panu y bratu, iesli quid damni być praetendit sobie, szodrobliwą ręką swą complanować, a xięcia Jego Mości przy własności iego, absque omni disquisitione, zachować raczył. Y owszem, iż xiężę Jego Mość, contra manifesta, iura et priuilegia sua, laesus iest w tym, że xięcia Jego Mości własne maiętności za królewskie są uproszone y rozdane: tedy Panowie po-

słowie nasi do żadney a żadney conclusiey seymowey y sprawy przystempować nie mają, aż xiąże Jego Mość w urazie swey a 'my wszyscy w urazie prawa pospolitego uspokoieni będziemy, w czym fide, honore, consciencia posłów naszych obliguiemy. 6) Za zgodą wszystkich nas, obywatelów wojewodstwa Wołyńskiego, ad instanciam Przewielebnego Jego Mości Oycy episkopa Łuckiego, Jego Mość Oyciec Józeph Czaplicz za coadiutora, cum spe successionis, obrany, y iuż trzema instrukciami od nas na seym promowowany iest, do których przychilając sie, y przez teraznieyszą instrukcją, za coadiutora, pomienionego Jego Mości Oycy Czaplicza commenduiemy, zlecając to Ich Mościom Panom posłom teraznieyszym, aby serio około tego starania swego przyłożyć raczyli, aby in forma przywiley na coadiutorią Jego Mości Oycu Czapliczowi był dany; tego zaś serio poprzeć mają, aby przywiley na władcytvo Łuckie, uiuente praesenti, na przywiley dany, był cassowany. 7) Zrzenica wolności naszych iest izba poselska; tey iuż telko cień zostaie, a w rzeczy samey de plano excludus tertius ordo Rei Publicae. Nobilissima Rei Publicae desideria, instrukcie y artykuły nasze, wszystko to ginie, a to dupli uicio: primo, że nie zieżdżaią sie posłowie na początek seymu, secundo, że forma, która dat esse rei, nulla, concludendorum sancitorum. Gdzie tedy ordo, anima rerum, excluditur, tam wszystkie rzeczy uacillare muszą: przetoż, per uiscera patriae, per libertatis zelum, starać sie o to, aby na tym seymie constitucia stanęła, breuis et efficax, aby, tak senator, iako i poseł każdy, powinien stawać na początku seymu, sola legalitate choroby albo znacznego impedimentu exclu-

sa causa, sub nullitate contradictionis; secundo, aby na początku seymu, w każdym tygo.łniu pięć dni, izba poselska constitucie formowała a szósty dzień aby był na conclusie tego, co sie namówiło, szedzy na górę do Jego Królewskiej Mości y senatu, aby concludowane byli te wszystkie przez tydzień namówione constitucie y podpisywane tamże, in facie Rei Publicae, od Ich Mościów Panów pieczętarzów, y od Jego Mości Pana marszałka koła poselskiego; tertio, aby tripartita consilia byli, to iesel, aby naprzód po wojewodstwach z instrukciey artykuły byli agitowane y, co exorbitat, aby tego confuzią nie excludowała, potem priuata desideria y postulata wojewódstw, tertio loco, na instrukcją Jego Królewskiej Mości aby, ex mente wojewódstw y instrukciey, conclusia namawiana była. To gdy stanie, refflorescent wolności nasze, equestris ordo będzie prawdziwy Rei Publicae status, extirpabitur confusio, zmieszczą sie wszystkie desideria, nastompi wszystkich ukontentowanie y u postronnych narodów nie będą pośmiewiskiem, ale sławą y przykładem, prawa nasze. 8) Trybunał zawiera w sobie nawiększe argumentum wolności naszej; ponieważ te są proprietates wolnego narodu, samym sobie pisać prawa, y sam siebie sądzić; ale nie taki trybunał, który confundit leges, ex arbitrio non ex praescripto legis sądzi, non ex delicto ale ex libitu format poenas, nie s controuersiey ale ex odio personarum uel religionis sentenciat et in similibus dissimilia fert decreta, naostatek generosam et liberam obruit uocem, czego są bracia nasi exemplo nobis, sed dolendo: Jego Mość Pan chorąży Wołyński, na którym, za gwałt sąiedzky, sześć tysięcy grzy-

wien, Jego Mość Pan Piotr na Lachowcach Sieniuta, u którego pułtora tysiąca grzywien wzięto, Jego Mość Pan Jerzy Czaplicz, na którym szesnaście tysięcy złotych wskazano y bez odpustu wzięto, Jego Mość Pan Ponentowsky, który za to samo, że, iako deputat y collega, z mieysca swego intercedebat, aby tak wielkie depactacie nie działy sie, relegatione od sądów est mulctatus. Tot alia, tanta et talia, sunt abusiuae facultatis tribunala exempla. Jako tedy znosić ktoby chciał trybunalskie sądy, est hostis patriae y radicem libertatis laederet; tak nie iest wolnego narodu, ale seruilis, dać siebie, zdrowia, fortuny, consciencias, prohibitu własny brać. Królowie Panowie nasi, obrani od nas, non praestandae obedienciae uadium daią nam na sie, gdyby nad wolność y prawa nam panować mieli; a roczni sędziowie, od nas creati, aby nas mieli opprimere, nie day tego Boże. Inibunt tedy Panowie posłowie nasi omnes modos et rationes huius maiestatis corrigendae et in suis limitibus detinendae, żeby poenae arbitrariae paenitus zniesione byli, albo żeby raczey byli iudices salariati, koždy od woiewodstwa swego, dla sustentamentu, a pieniędzy penitus aby żadnych nie brali, telko samey stronie ukrzywdzoney aby poenae pecuniariae należeli. Przez ten śrzodek nayprędzey y najskuteczniey tym depactaciom zabieżeć sie może, gdy żadnych pieniędzy brać nie będą, ani podarowanych sobie grzywien od strony odbierać. Druga, aby decreta przeciwko wyraźnym constituciom, uim legis sapientia, ferowane, nie telko cassowane byli, ale aby marszałek, na seym mandalem pozwany, circa cassationem decreti eiusmodi, był zaraz seymowym decretum, tanquam con-

uulsor legis publicae, karany, co nie zniesie ultimae instanciae iudicum rem et nomen: bo wszystkie decreta, ex praescripto legis ferowane, zostaną w swej klubie, takie zaś, które bez nas na nas, już nie decreta, ale sancita formantur, nie telko nie będą ważne, ale każdy marszałek, tantam labem chcąc euitare, pozwalać sobie y collegom swoim nie będzie s trybunału czynić seymu. Tertia, aby deputat, post expeditum tribunal, ex proportione delicti, poena peccuniaria vel sessione turris był karany, non autem ostrocizmo: bo in persona iego patitur całe wojewodstwo. Czwarta, aby laska marszałkowska albo tego wojewodstwa deputatowi, które sie sądzi y pokąt sie sądzi, dawana była, a po odsądzeniu, iako wojewodstwa nastempuią, tak laske ieden drugiemu oddawał, albo żeby do alternaty na trzeci rok należała laska wojewodstwom tym, które sie statutem y pismem Ruskim sądzą; toż o rugowaniu Panów posłów z izby sanciendum zlecamy. W ostatku, iezeliby haec praemissa stanąć nie mogli, my, iako libere accessimus do trybunału Lubelskiego, tak, iż nasze wojewodstwa nawiększe depactacie cierpią, y nigdy marszałka z wojewódstw naszych, lubo pares huic muneri obieramy, hucusque nie mieliśmy, y statut nasz za nic u Ich Mościów: tak recedere gotowiśmy y swój trybunał w Łucku mieć chcemy. A żeby societas zostawała wcale, y autoritas nie była zmniejszona, et factionum metus ut excludatur, z wojewódstw Małopolskich na ieden trybunał, a zaś w Wielgopolskich alternato na drugi trybunał, seorsiuos od Ich Mościów recipiemus sobie collegas, y Ich Mościom wzaiem z naszych wojewódstw po iednemu damy. 9) Wielkie w

tey mierze stanowi szlacheckiemu od osób duchownych dzieie sie praeiudicium, gdy osoby duchowne, nie mając na sobie poenam talionis irrogatam, temere na honory szlacheckie porywaią sie, y one, uszczypliwemi protestaciami y actiami, in probationibus suis ustaie y za takowy ich proceder żadney na sobie nie odnoszą kary. Przeto, zabiegając temu, słuszna, aby Ich Mość Panowie posłowie instarent, iakoby poena talionis, stanowi szlacheckiemu aequiualens, na nich postanowiona była, y tamże, in eodem termino, gdy sie niewinność partis inculpatae pokaże, sessio turris in fundo, przy kościele katedralnym diecesiey tey, w której na ten czas ta osoba duchowna degit, także y poena pecuniaria y refusio damnorum, per eandem iniuriatam partem iuramento liquidendorum, nakazana była, sub poena infamiae, in eodem iudicio, w którym sprawa ta originem wzięła, publicanda, y execucia eius peti ma. Co żeby snadniey wprawić sie mogło, tego potrzeba, aby urzędy grodzkie y ziemskie protestacy takowych od osob y zakonników priwatnych, którzy z mieysca na miesce przesyłani bywaią, przymować nie ważyli sie, ale od starszego conuentu, tego postrzegając, aby circa eundem protestationis actum był consensus loci ordinarii, idque sub poena mille marcarum et sub priuatione officij. Co sie stało świeżo Jego Mości Panu chorążemu Wołyńskiemu, bratu naszemu, w niewinności iego, iako dobrze wszyscy wiemy, także y inszym wielom Ich Mościom, prosić Jego Królewską Mość Ich Mość Panowie posłowie mają, aby, per elimationem tych protestacy, honor Ich Mościów laesus był redintegrowany, y takowy ich po-

stempek impune nie zostawał. Jeśliby też trafiło sie, że z zakonu panieńskiego miałyby criminalne niewinne wynieść protestacie, ci, którzy takie rzeczy audent pisać, y radzić, y promouere, poenam talionis subeant. 10) Constitutio anni millesimi sexcentesimaliagesimi septimi sancitum, że uim legis sapientia decreta, od trybunału koronnego uczynione, żadney wagi mieć nie mogą; zaczym y te in futurum ex causa religionis, co samemu telko seymowi, nie trybunałowi należy, uiua lege prawie osoby y majątności Panów Jerzego, Andrzeia y Alexandra Czapliczów y Pana Piotra Sieniuty dekretem swym przeszły trybunał aggrawował, Panom posłom iniungimus, aby to constitucią przyszęgo annihilowano, a tym barzies, że to non nouam legem, ale starey executionem postulat, ani ullam trybunału sacrosancte uenerandam potenciam uymuie, ale raczey reductum ad fundamentum legis authoritati pristinae y tu y u postronnych restituet. 11) Na tymże trybunale processu sumario, od całej Rzeczy Pospolitey cassato, wielom aggrauatio illata, a Urodzonego Jana Stoińskiego, nullo processu, nie dawszy pozwu, ani akciey, ani ullo interposito uel minimo z nim termino, przy cudzey sprawie, w cudzey akciey, infamią nakryto, nieszlachectwo dekretem zadano, czym wszytkich w tem domu, szlachte starożytną, indicta causa uciążono. 12) Monastery, które mają być in possessione Jego Mości Oyca Hulewicza, władki Przemyskiego, dotąd nie są oddane, y owszem, gdy na intromissią, według constituciey anno tysiąc sześćseth czterdziestego pierwszego, iachał namiestnik z drugim zakonnikiem, Jego Mość xiądz Krupecki, rokazawszy onych

porwać, ciężkim więzieniem trapią, o czym inquisicia w ziemstwie Przemyskim iest wywiedziona: prosić tedy Jego Królewską Mość, aby ta sprawa, sine omni dillatione, na seymie teraznieyszym sądzona była. 13) Z Moskwą rozgraniczenie stanoło za łaską Bożą a szczęśliwością Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, a re Rei Publicae, lecz, że pewny trakt, przez commissarze Rzeczy Pospolitey iuż odgraniczony, oddano, y Jego Mości Pana Kiiowskiego, tak zasłużonego senatora, tudzież y xięcia Jego Mości Wiszniewieckiego y innych obywatelów braci naszych, których dziedziczne swe dobra mieli, dóbr odeszło, iż to iest naywysza wolność, aby sie każdy cieszył z własności swey, a iесли co propter bonum publicum traci, aby miał nagrode sowitą: tedy Panowie posłowie nasi pozwalają na stwierdzenie tych granic, stante recompensatym Ich Mościom, na temże seymie. 14) Contumacie seymowe w sprawach criminalnych województw naszych, ratio loquitur anima legis, iż tak sie rozumieć mają, iako y w sądach ziemskich, to iest, że na pierwszych rokach contumacia ma być otrzymana, a na drugich sądowa sprawa. Taż iest mens legis, że y na seymie, gdy contumacia otrzymana będzie, mandaty drugie non sumario processu iterowane być mają, ale aż na drugi seym mają być wydawane, a to dlatego, żeby nagła conuictio nie stawała, ale, praemissis omnibus sollicitatibus, mógł każdy deducere innocenciam suam. Aby tedy nie dzieło sie wbrew prawu temu, Panowie posłowie nasi postrzegać mają, y owszem, aby ta constitucia o contumaciach Wołyńskich wcale była zachowana. 15) Świątobliwa Jego

Królewskiej Mości providencia y w tem wielce sie nam podoba, iż mille modis Rzeczy Pospolitey dobra, zwłaszcza od samychże starostów, którzy dobra swoje dziedziczne mają, przy starostwach alienantur; albowiem sami siebie granicząc przez commisarze, sobie ad placitum przybrane, całe wsi y włości, nie telko grunty, ex patrimonio Rei Publicae w dziedzictwo obracają. Aby tedy takowe commisie żadney wagi nie miały, constitucją aby to obwarowaną było. Także patrimonia Christi, prywatnymi intercyzami alienata, aby wszystkie, które non iusta commutatione, ale priuata peccuniari satisfactione inuoluuntur, żadney wagi nie miały, y koźdemu aby wolno było, nulla obstante praescriptione, o to mouere actionem. 16) Upatrując status coraz większą diminucją bonorum terrestrium, stą służba Rzeczy Pospolitey ginie, y więcey iuż dóbr poszło w possessją duchowną, warowała osobliwa constitucia coronationis, aby iuż to sie in posterum nie działo; teraz iednak, post constitutionem sancitam, nouae foundationes, nouae y alienationes namnożyli sie; przetoż, ex consensu partium, colore tego seymu, wszystkie takowe zapisy, qualicunque colore, lubo summą onerowane dobra, lubo piis legatis, które iedno speciem praeferunt alienationis, żadney wagi nie miały, y w tak słuszných praetensiach, ktobykolwiek processował post constitutionem, takowy proces in quocunque foro et subselio przywudzony, aby to constitucją cassowano było, y wniwecz obrócono, y do dochodzenia droga wiecznemi czasy była praeclusa. 17) Państwa bez woysk et sine praesidiis, woyska też bez porządku, żadną miarą subsistere nie mogą. Długoż oyczyzna nasza,

s podziwieniem wszystkich narodów, mieć będzie w nierządzie woyska swoje y imi sami siebie wojować? Pater patriae, naywyższy wódz Rzeczy Pospolitey, Jego Mość Pan krakowsky, nasz Mości Pan, sam iest powodem do tego, superanda pietate ku oyczyźnie autoritatem swoje, my wszyscy chcemy, Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, multocies y teraz nam to proponować raczy, paucy, y to nie wiemy quo respectu, contradicunt. Jeśli tedy hiberna nie podobaią sie Ich Mościom Panom braci naszej, placeat, quod semel placuit, quod ratio exigit et aequalitas, uinculum Rei Publicae nostrae, gdy Ich Mość raz telko podczas Pruskiey expediciey niewczasu zażyli, zaraz, aby był żołnierz contentus stipendio suo, a dobra Ich Mościów ut careant desolatione, prouiant był złożony; toż daleko więcey ma nas potkać słusnie z miłości braterskiey Ich Mościów, gdy ordinaria totius Rei Publicae praesidia requirit necessitas mieć przy granicy, aby też był ordinariny prowiant z dóbr wszytkiey Rzeczy Pospolitey, quo sublato, ani żołnierz przy granicy excubias agere może, ani my y dobra nasze subsistere mogą do wychowania żołnierza; utrumque nie telko impium ale też pernitosum, tak Rzeczy Pospolitey granice obnażać, żołnierza zwodzząc dla pożywienia in uiscera regni, iako nam braciey in aequali Re Publica nie dać sie cieszyć equalitate y w naszych własnych oyczyznach wolnego y swobodnego pomieszkania: przetoż Panowie posłowie nasi do żadnych rzeczy przystompić nie maią, aż ta seruitus s karków naszych zniesiona będzie y huic periculo Rei Publicae eidentissimo prospicietur ordinarią porządną prouiantu ze wszytkich dóbr Rzeczy Pospolitey, aby woyska

na Ukrainie zawsze przy granicy zostawali, a żołnierz, prouiant mając, żył z danego sobie prouiantu. Taż ratio habenda supplementu woyska Zaporozkiego, a przytem y samego woyska Zaporozkiego, aby nomen iego nie zginęło, ordinacją y melioracją, iakoby nie wtenczas, kiedy nastąpią woienne occasie, ale wcześniej, w przykrey a potrzebney castigacy, przychenczone było do służby Rzeczy Pospolitey, aby uznali meliorem non deteriore porządku, niżeli sweywoli swoiey condiciom. 18) W tactach trybunału koronnego wielkie dzieią sie praeiudicia equalitati ordinis equestris saecularibus od Ich Mościów Panów duchownych: zaczym, serio zlecamy Panom posłom naszym, efficient, aby Ich Mość Panowie duchowni, albo y sami, in causis facti, de persona sądeni byli a secularibus tamże, albo do tactów zgoła nie należeli, także per causam facti causam fundi aby nie wygrawali y do tumultów sie nie mieszali. 19) Kto dobra szlacheckie trzyma za królewskie, aby wrócił ie bez długiego powłóczenia, modum inire Panowie posłowie nasi mają. 20) Statut awtentyczny z metriki wyiąć y nam to na rellaciny seymik przywieść Panowie posłowie nasi mają. 21) Śluzza Brzeska nieośzacowane stanowi szlacheckiemu przynosi szkody: ta aby była znizona według potrzeby przechodzenia statków, Panowie posłowie starać sie mają; tamże depaktacie cum praeiudicio stanu szlacheckiego, iako y po in-szych cłach, annihilowane aby byli. 22) Juramenta na zboża szlacheckie, na wode idące, w którymkolwiek grodzie wykonane, aby wagę na cłach wszędy miały, constitucią warować Panowie posłowie nasi mają. 23) Gdańszanie uzurpują sobie nad prawa władzą, sądy swe pod frior rością-

gając na szyprów, szlachte, y flisy, poddane szlacheckie; zaczym, aby żadną miarą w to sie nie wdawali, sub poena decem millium marcarum ad instantiam cuiusuis, sancitum esto, forum naznaczywszy nie za dworem, ale na trybunale.

24) Wielkie inconueniencie dzieią sie ratione scruteniorum, więc y omieszkania w sądach, przez to, gdy officiales grodscy praxim na trybunale odprawuią: zaczym serio poprzeć tego Panowie posłowie nasi maia, aby constitucia de hac incompatibilitate stanęła y poena mille marcarum, ad instantiam cuiusuis, cum foro na trybunał, prosto in delinquentes naznaczona była, by też, repugnantibus caeteris, samego woiewodstwa naszego exceptum to być miało.

25) Aby tąż przysięgą przysięgali deputaci koronni, iako nasi, że nierękodayni y nieiurgieltnicy, constitucią warować

26) Decreta, któremi zniesiono, ultra consensum partium, infamiae, aby annihilowano; to iednak na relaxacie wieży, któraby przed infamiey publikacją zaszła, ściągac sie nie ma, constitucią warować Panom posłom naszym zlecamy.

27) Constitucią anni millesimi sexcentesimali uigesimi, o residenciey starostów Ukrainnych na starostwach ich, reassumować y do execuciey przywieść Panowie posłowie nasi maia.

28) Poena euocationis nie dwoygiem czternastu grzywien, ale grzywien tysiācem y więzā aby była karana, forum o to prosto na trybunał naznaczywszy, constitucią warować Panowie posłowie nasi maia.

29) Pan Erik Axberg, zdawna Rzeczy Pospolitey y królowi świętey pamięci Zygmontowi Trzeciemu dobrze zasłużony, porzuciwszy własne swoje we Szweciey oyczyste maiętności y dostatki, dotąd indigenatu doprosić sie nie może, który non titubante ku Rzeczy Pospolitey y

Panu meruit fide; zaczym, aby y insi przychęceni tym barziefy ad praestandam Rzeczy Pospolitey fidem być mogli, indigenat na tem seymie wyiednać Panom posłom naszym serio zlecamy. 30) Na zapłate woysku, opatrzenie królewica Jego Mości y na wszystkie insze puncta instrukciey Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, takową declaracją generalną czyniemy: że cokolwiek izba poselska, wojewodstwa wszystkie zgodnie postanowią, toż y my gotowyśmy przyiąć; podatki iednak wszelkie, in quantumby do nich przyść musiało, y poborce do braciey wziąć powinni Panowie posłowie nasi, y seymik na to z seymu naznaczyć; alias y podatki y poborce irrita pronunciamus y de nullitate protestamur. 31) Jego Mości Pana krakowskiego, naszego Mości Pana hetmana wielkiego y fortunnego wodza woysk Rzeczy Pospolitey, tak znaczną wiktoryą zimy przeszley nad nieprzyacióły krzyża świętego, trudy, odwagi Jego Mości y wszystkiego rycerstwa, affectami naszymi powinniemi braterskimi celebramus, y zlecamy Panom posłom naszym, przez Jego Mości Pana marszałka, publico nomine podziękować; tudzież Jego Mości Panu wojewodzie krakowskiemu, Jego Mości Panu wojewodzie Czernihowskiemu, Jego Mości Panu Kiiowskiemu, Jego Mości Panu Czernihowskiemu, xięciu Jego Mości Panu koniuszemu koronnemu, xięciu Jego Mości Jeremiejemu Korybutowi Wiszniewieckiemu, Jego Mości Panu podkomorzemu Kiiowskiemu y Jego Mości Panu staroście Owruckiemu, którzy, iedni sami osobami swými, drudzy pocztami ludzi swoich, wsparli woysko Rzeczy Pospolitey, y tak gloriosam uictoriam, za łaską Bożą, a szczęściem Jego Kró-

lewskiej Mości, pana naszego miłościwego, otrzymali; a że dla tych beneficia Rei Publicae są ordinowane, aby ci, którzy dla niej swoje substancie ronią y zdrowie odważają, z niej nagrode mieli: tedy interceduiemy uniżenie do maiestatu Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, aby Ich Mość s terazniejszych uacancy łaskę Jego Królewskiej Mości uznali y nagrode odnieśli. 32) Wznawiają sie nowe inconueniencja w wojewodstwie naszym, że szlachte patricios, leuissima occasione uformowawszy sobie lada actią, extra forum competens, na seym euocant: goroncą tedy Ich Mość Panowie posłowie instare mają, aby na tych poena sancita była mille marcarum et sessio turris przez pułroka, o co forum w trybunale naznaczyć inter causas conseruatas ad instantiam partis laesae. 33) Zamek nasz Łucky iuż prawie ultimam ruinam minatur, który może być niemalą zastoną od nieprzyjaciela Rzeczy Pospolitey; serio iniungimus Ich Mościom Panom posłom naszym, aby hanc necessitatem wojewodstwa naszego Rzeczy Pospolitey przełożyć chcieli y modum naprawienia onego namówili, takim kształtem, aby xiąże Jego Mość Pan starosta Łucky odeszłe dobra od starostwa Łuckiego sine intermissione odszukiwał, y iuż zaczęte przez antecessorów swoich processa prawne continuował, a doszedszy, dziesiętoletnią intrate na restawracią tego zamku obrócił. 34) Z wielką angarią y utrapieniem braci naszej, Ich Mość stanu duchownego zwykli sobie w gruntach własnych szlacheckich usurpare uiolenter possessionem, sami sie w tumulty wrażając, zaczym, per causam facti causam fundi zaciągają: goronco Ich Mość Panowie posłowie Rze-

czy Pospolitey prosić mają, aby Ich Mość, ordinaria uia iuris, wziętych sobie gruntów dochodzili, a nie sami, osobami swoiemi, w tumulty sie wraźali; a ieśliby sie co w tumulcie stało, aby ciuiliter czynili, a nie criminaliter. 35) Statuty nasze pisane, ponieważ wariacją w sobie znaczną ukazują y różne są od artykułów, przez przodków naszych napisanych, Ich Mość Panowie posłowie autentice z metrik wyiąć powinni y nam na rellacynym seymiku przynieść. 36) Ponieważesmy posłów naszych na przeszłym seymie nie mieli, przez rozerwanie seymiku; tedy, iż na tym blisko przeminęłym seymie poborcom solarium exclusum, y mimo prawo pospolite y zwyczaj zachowały, a że to iure meritissimo debetur; zlecamy to Panom posłom naszym inque uim articuli wdaiemy, aby Panom poborcom naszym, do wybierania dwoyga podymnego z seymiku relationis od nas zgodnie obranym, to iest: Urodzonemu Jego Mości Panu Szymonowi Kozice y Jego Mości Panu Adamowi Hulewiczowi na Woitynie, namówione y constitucią obwarowane było, ea non alia conditione, telko, żeby w skarbie, od Jego Mości Pana podskarbiego, s tychże podatków, które oni wybierali, iure aequissimo przyjęte było, wedle prawa y zwyczajai zachowałego; gdyż swoim własnym kosztem wybierali, y na płace woysku odwozili, y u Panów retentorów dochodzili, nullo salario a nobis recepto. 37) Panny zakonne klasztoru Łuckiego, przed constitucią fundowane, którą kupowanie dóbr zabronione duchownym, lubo miały summe złotych dwudziestu tysięcy, per imbecilitatem stanu swego, majątności nie kupili: zaczym, ad leuandam inopiam, którą premuntur, zleciliśmy Panom po-

słom naszym, aby sie starali o constitucją wolnego im kupna majątności, non ultra iednak dwudziestu tysięcy; hoc praecauto, aby majątności bez sąsiada kupili, a to dla turbacy, które zwykli świeckim stanem duchownym interuenire. 38) Wiemy też, quid exinde patimur, że woiewodstwa nasze, pod Lubelsky tribunał do sądzienia podpadające, nie mają sobie osobnych uprzywileowanych czasów, ale na registra tribunalskie, po sobie, według woiewodstw, iednego po drugim idących, spuściwszy sie, zwłaszcza odleglejszym, tam (*tak?*) s przesyłania, dla powzięcia wiadomości, posłańców, iako y samych siebie trudzenia, dla wczesnego przybycia, y nie folgując koniom y sobie, gwałtownie kupami bieżemy, przez co drogość uictualium w Lublinie dzieie sie, skąd uszczybek zdrowia y substancie mamy; często bowiem niewczas, trudy z uymą zdrowia, iednak po harapie przyjeżdżamy, iako nouissime z expedicye woiewodstwa naszego Wołyńskiego, iesteśmy experti; które, iako długo zawsze, że ludne y obszyrne, zwykło sie sądzić, za trzy niedziele, za niezachaniem sie bracye, spadło, a zatym y z konserwat, insperate przypadłych prędko y spadłych, wszystkie cztery woiewodstwa wielką ponieśli klęskę: mendendo tedy temu, zlecamy Panom posłom naszym, aby serio domawiali sie, żeby, przykładem w tey mierze tribunału Litewskiego, woiewodstwa, w Lublinie sądzące sie, secundum quantitatem, każdemu tygodnie do sądzienia naczaczone mieć mogli, a nadto, na odleglejsze respect mając, aby lecie sie mogli expediować z mnieyszym kosztem, a poblizsze iasieniem (*sic*). 39) Iż stąd in expeditione scrutatorum et inquisitionum qualem et quantum officialium

officy abusum doświadczamy, że niezgodne z deponicją ustną świadectwa pisane bywają, a napisane y niezapieczone, do gospody wzięte, podpisom y to nieprzyjętym, cuius, concreduntur; zatym idzie, że wiele ludzi y same strony, co w nich iest, wiedzieć zwykli: warować tedy, aby który świadek w pisaniu expedit, sam swoje napisał świadectwo; który zaś non expedit, sądowych ręką swoje deponicją trulinowaną podpisał; którzy zaś nie umięją, aby przetrutinowaną dobrze napisaną y przeczytaną słyżać, y, nie odchodząc, zapieczetowane y stronom rozdawane byli, sub poena in officiales sancita. 40) Gdy sprawa in subseliis minoribus trafi sie po wstompieniu z yzby onego, collegowie y sześć szlachciców osiadłych praesentes subdelegata, nie on sam, aby obierali. 41) Wielkie aggrauacie in iudicio composito w trybunale; praetenduiemy sobie spodziewać sie większego, ieśli Ich Mościów Panów duchownych deputatów nad liczbę prawem okrześloną przybywać będzie, iako w tych leciech dwóch przysadzono: domawiać sie y o to Panowie posłowie mają. 42) Iż, przeciwko prawu, Ich Mość Panowie starostowie sądowi creuią nam officiales nieosiadłych, urodzenia y postempków nam nieznaiomych; y w tem Panowie posłowie adhibere curam mają, aby zmiodzy obywatelów starożytnie osiadłych, s powiatu tego byli podawani. 43) Sądy polubowne, prawem ugruntowane, iż szyrszymi decretami. przez pozwolone od nich appellacie, trybunalskimi nadwątłone; y tych Panowie posłowie nasi o redintegracją mają adhibere curam. 44) Przychilając sie do konstituciey anni tysiąc pięćseth sześćdziesiąt dziewiętego,

województwom Wielgopolskim służący, świeżo przez woiewodstwa Małej Polskiej anno tysiąc sześćseth czterdziestego pierwszego reassumowany, o rokach ziemskich, którym pod naznaczone y uprzywileowane czasy legalia do sądenia impediabant, warowali sobie, gdyby aliquod legale impedimentum przypadało na czasy, w prawie opisane, y do sądenia przeszkadzało, tedy sąd ziemsky inszy czas powinien obwołać, upatrzywszy inszy czas do sądenia, y publikować czterma niedzielmi przed czasem, y do akt grodzkich obwołanie zapisać in instanti, y odsądzać skutecznie: my tedy, we wszystkim accomodując sie constituciey pomienioney, zlecamy Panom posłom, aby sie domawiali, żeby similiter woiewodstwu naszemu służyła; a iż powiat Krzemieniecki przez lat siedm dwoie iedno roki sądzone miał, których przed conseruatami nastempuiącemi potrzebuie gwałtownie: za wniesieniem tedy proźby do nas przez brata naszego, Jego Mości Pana Andrzeia Jałowickiego, imieniem Ich Mościów, zlecamy Panom posłom, aby sie starali, żeby po seymie we dwie niedzieli Panowie sądowi ziemscy Krzemienieccy do akt grodzkich Krzemienieckim (*sic*) intentum sądenia zapisawszy, a potem we trzy niedziele sądy swe exequowali. 45) Iż niektórych z braciey sprawy, w koronnych grodach ortas, z woiewodstwa naszego promouent characterem Ruskim, którego wyczytać trudno, gwoli którym życzymy tego, aby Polskim characterem extracty z xiąg naszych, in quolibet subselio koronnym y w trybunale ualor mające, byli wydawane, y o to sie mają starać Panowie posłowie nasi. 46) Commissarze aby przysięgli bywali, a starostowie, którzy priuatim dobra swe

dziedziczne z starostami rozgraniczają sami, aby te commissi nullitati subiaceant, aby na takowe confirmata seymowa żadna nie zachodziła. 47) Za Panem Zahorowskim Romanem, rothmistrzem Jego Królewskiej Mości, instare mają u Jego Królewskiej Mości Panowie posłowie nasi, aby na zasługi jego mieć raczył miłosierdny respekt, a te danine, którą ma przysądzoną sobie z miłościwej łaski Jego Królewskiej Mości, żeby przy nim zostawić raczył, y ten dekret, który stanął decisią Jego Królewskiej Mości, żeby nie był zniesiony. 48) Tama na rzece Horini, na gruncie Jaskowskim, Jego Mości Pana chorążego Wołyńskiego, brata naszego, dwie mile od Ostroga, od kilkudziesiąt lat będąca, y ta przez decret trybunalsky w roku tysiąc sześćseth czterdziestym wtórym zniesiona iest, która nauigationem non impedit, bo od Stepania, który kilkanastą mil niżej od mieysca tey tamy, antiquitus zwyczajny spław: Ich Mość Panowie posłowie goroncą domawiać się będą, aby ta tama, która iest decretem trybunalskim zniesiona, in suo robore, iako przedtym, zostawała. 49) Ponieważ takie niedbalstwa w władkach nayduią się, że nie telko nabożeństwa przystoynego według intenciey fundatora nie przestrzegają, ale y cerkwie zruinowane nad ciałami onych fundatorów, przez co y ciała w niwecz się poobracali, a ztąd to poszło, że contractami, nie czekając należnych podawców, one zawodzą: w konstitucie wprowadzić, aby successorom fundatorów wolno takie contracty annihilować y podawać kapłanów do tych cerkwie z całą intratą, aby tym y dalsze intencie święte nie ziębły. 50) Fundusz Lachowecki zeszłego Pana Krzysztopha Sieniuty

nie mógł dóbr oyczystych Pana Piotra Sieniuty ani osoby iego aggrauare; zaczym, decreta ex ratione funduszu Lachowieckiego aby z dóbr iego oyczystych y osoby iego znie-sione byli, Panowie posłowie nasi euincere tenentur. 51) Zwykli przechodzeniem Panowie żołnirze uciążać podda-nych szlacheckich, a, żeby nie dochodzono krzywd delinquentibus, imiona na gospodach zmazują: zaczym, rothmistrza albo porucznika żeby wolno było pozwać generaliter o wszystkie krzywdy, constitucią warować; więc od tychże constitucia o niestaniu nad dwie chorągwie y daniu atestacy w tem uolatur, przeto poenam mille marcarum parti niech bedzie constitucią warowana na rothmistrzu albo poruczniku, który porządek rzeczy tych należy. 52) Piechota powiatowa, do obozu y z obozu przechodząc, lubo mają swoje z szoltystia mieć prouianti, aggrauują poddanych szlacheckich: zaczym, żeby sie sami strawowali, idąc do obozu, a z obozu nie w kupie, ale rozsypko sie do domów swoich wracali, ostrzec Panowie posłowie nasi mają, poenam tak o szkody, iako o nierospuszczenie spod chorągwie piechoty, z obozu do domu powracaiącey, na rothmistrzu pięciuseth grzywien postanowić mają. 53) Iż sie zagęścili criminacie niesłuszne propter paucitatem poenae talionis, prosić o constitucie, aby tak ten tracił garło, iako ten, któremu crimen dowiedziono będzie, tak świecki iako y duchowny; także procurator, któryby był conuictus, że takową protestacją criminalną pisał, puniatur sessione turris y grzywnami redimendo caput. 54) Jego Mości Pana Brasławskiego wysokie in toga et sago merita same sie zalecają, iednak, z miłości braterskiej naszey, zlecamy

Panom posłom naszym, aby Jego Królewską Mość o recompense prosili. 55) Beneficia duchowne y świeckie aby terrigenis dawane byli, constitucją warować. 56) Commissią między Kiiowskim y Czernihowskim wojewodstwem constitucją sancire. 57) Commissarze przysiężni iednak żeby byli. 58) Częstokroć infamie y banicie per subordinatas personas uganiane bywają; zaczym, aby gdziekolwiek otrzymane y do grodu własnego, gdzie possessia iure uicti iest, przeniesione, insej (*inaczey?*) sub nullitate ualoris byli. 59) Rewisią xiąg y correcturam iurium, wielce nam potrzebne, constitucją warować y na relacyny seymik, gdzie de tempore statuetur et modo, przynieść. Panom posłom zlecamy. 60) Maią też Ich Mość Panowie posłowie nasi serio Jego Królewskiey Mości merita y krwawe zasługi, strati substancy Ich Mościów Panów braci naszej: Jego Mości Pana chorążego Wołyńskiego, który swoim kosztem chorongiew wodził, Jego Mości Pana łowczego Wołyńskiego, który na usłudze Rzeczy Pospolitey całą swą absorpsit substantiam, Jego Mości Pana Daniela Puzowskiego, który z stratą substanciey lata swe na usłudze oyczyzny trawi y dotąd indefesse trawi, Jego Mości Pana Henryka Kaszowskiego, na Moskiewskiey expediciey z działa okaliczonego, zalecić. 61) Pana Iwana Karabana aby sprawe nieodwłocznie sądzono było, poprzeć Panowie posłowie nasi maią. 62) Pana Sokoła y Pana Kosakowskiego, ludziey zasłużonych y potrzebnych, infelicitate oppressos, Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, miłosierdziu polceić Panom posłom naszym zlecamy. Te tedy zgodnic namówione puncta Ich Mościom Panom posłom, zgodnic obranym,

wysz pomienionym, zlecone ręką, ad maiorem rei fidem et autoritatem, xiążęciu Jego Mości, imieniem całego koła naszego rycerskiego, podpisać, iako marszałkowi naszemu, y do ksiąg grodzkich Łuckich podać zleciliśmy. Datum w Łucku, dnia siódmego miesiąca ianuary, tysiąc sześćseth czterdziestego piątego roku.

У тоє иньструкциі подпись руки его милости, пана маршалка кола рыцерского, тими словами:

Michał xiąże Czartoryski, marszałek koła rycerskiego.

Котораяжъ то иньструкція, за поданемъ вышь речное особы, до книгъ есть уписана

Книга городская Луцкая 1645 года, листъ 64—77.

XXVI.

Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1646 году. Изъявленіе благодарности королю за его попеченіе о благѣ государства. О заключеніи мира съ царемъ Московскимъ. Объ укрѣпленіи Смоленскаго замка. Объ уплатѣ жалованья войску. Жалоба на преслѣдованія, претерпѣваемыя православною церковію и просьба о сохраненіи правъ, ей предоставленныхъ. Объ ограниченіи власти трибунала Люблинскаго. О ненарушеніи правъ, диссидентамъ предоставленныхъ. О раздачѣ староствъ лицамъ, оказавшимъ услуги государству. О люстраціи государственныхъ имуществъ. Объ исправленіи статута Волынскаго и о перепискѣ старыхъ книгъ городскихъ и земскихъ воеводства Волынскаго. О раздачѣ пустопорожныхъ земель. Объ условіяхъ для причисленія къ дворянскому сословію. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1646 сентября 13.

Року тисеча шестьсотъ чотыредесятъ шостого, месеца сенътебра, деветнадцатого дня.

На вряде кгородскимъ, въ замъку его королевское милости Луцкимъ, передо мною Гаврыломъ Корытиньскимъ,

буръкграбимъ и наместникомъ староства Луцъкого, становши очевисто, освещеный кнежа его милость Захарыашъ Святополкъ Четвертъенъскый, староста ракиборъскый, подсудокъ Луцкый, маршалокъ кола рыцеръского, именовъ всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Во-лынъского, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подавъ инъструкцию сеймику теперешнего, про дие децима терция септъембрись, въ року теперешнемъ, вышъ на акте менованомъ, одъ его королевское милости зложеного, тутъ въ Луцку одправуючогось, съ печатью и съ подписомъ руки своее, а то ихъ милостямъ паномъ посломъ, одъ всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Волынского, зъгодне обранымъ на сеймъ валь-ный Варъшавскый, дня двадцать пятого, месеца октября, въ теперешнемъже року припадаючый, даную, о чомъ тая инъструкция, нижей вписаная, ширей въ себе маеть, про-сечы, абы принята и до книгъ уписана была, которую я врядъ, принявши, читалемъ, и такъ се въ себе, пис-момъ Полскимъ писаная, маеть:

Instructia seymiku Łuckiego, na dzień trzynasty mie-
siąca septembra, w roku tysiąc sześćseth czterdziestym szu-
stym złożonego, na seym sześćniedzielny walny Warszaw-
sky, pro die vigesima quinta octobris, w tymże roku przy-
padający, od wszystkich Ich Mości Panów obywatelów wo-
iewodztwa Wołyńskiego dana Ich Mości Panom posłom
woiewodztwa Wołyńskiego: Jaśnie Oświęconemu xiążęciu
Jego Mości Jerzemu Michałowi na Klewaniu Czartoryskie-
mu, staroście Krzemienieckiemu. y Urodzonym Ich Mości,

Jego Mości Panu Mikołaiowi z Brusilowa Kisielowi, chorążemu Nowogrodu Siwerskiemu (*sic*), Jego Mości Panu Tomaszowi na Rusnowie Kozicie, podstolemu Wołyńskiemu, Jego Mości Panu Szczęsnemu Zbożnemu Łayszczewskiemu, podsędkowi Sochaczewskiemu, podstarościemu Łuckiemu, Jego Mości Panu Alexandrowi Czaplicowi na Haliżanach, Jego Mości Panu Henricowi z Wysokiego Kaszewskiemu. Przy oddaniu wiernego poddaństwa naszego Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, y powinszowawszy w długo fortunne lata dobrego zdrowia y szczęśliwego nam panowania, podziękują Ich Mość Panowie posłowie nasi Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, za tę oycowską curam et sollicitudinem, którą ma ku nam, poddanym swym, sobie od Pana Boga powierzonym, a zawczasu providere raczy perikula, Rei Publicae imminentia, o których nas łaskawie, iako ociec, ostrzega, pilnując tego z tronu swego królewskiego, na któremyśmy Jego Królewską Mość, wolnemi głosami naszymi, posadzili, ne quid Res Publica capiat detrimenti. Oraz upraszać będą uniżenie Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, aby, certando z nami, miłością oycowską y daley prospicere raczył, abyśmy, w miłym y pożądanym żyjąc pokoiu, s takiey, iako Jego Królewska Mość, wstompiwszy prze zgodne nasze głosy na tron maiestatu swego, zastał, cieszyli sie wolności, żadney uymy w prawach y swobodach naszych, nam przez Jego Królewską Mość poprzysiężonych, nie uczuwszy y nie uznawszy.

1) A że Jego Królewska Mość w instructiey swey, na seymik nasz przysłany, przypomina nam wielkie od pogan

niebezpieczeństwa, a oraz y od carstwa Moskiewskiego, y, temu z strażnice swey pańskiej prospiciendo, dostatki swe królewskie, na zaszyczenie Rzeczy Pospolitey od tegoż niebezpieczeństwa, ofiarować raczy; nie możemy, tylko, wdzięcznie przyjąwszy od Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, dziękować za to uniżenie, prosząc Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, *in pliciter* (*suppliciter* ?), aby pokóy z cesarzem Tureckim, secundum pacta, zatrzymać raczył. 2) Proponować y to nam Jego Królewska Mość raczy, aby pacta, z carem Moskiewskim zawarte, do skutku przywiedzione byli, co my daiemy łasce Bożey a szczęściu Jego Królewskiej Mości, tudzież też dexteritati Wielmożnego Jego Mości Pana Brasławskiego, który to munus, od Jego Królewskiej Mości y od Rzeczy Pospolitey na sie włożone, ani zdrowiu, ani dostatkom swoim parcendo, przez rok cały w Moskie (*sic*) żyjąc, ad mentem Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey stosując się, pożądany od cara Moskiewskiego, gloriose, z ozdobą narodu naszego, na tym tam placu stawiając, przyniósł nam pokoy. Podziękuią tedy za tę curam Panowie posłowie nasi et instabunt apud Rem Publicam, aby parem muneru Jego Mość Pan Brasławsky nie tylko podziękowanie, ale y od Jego Królewskiej Mości consolatją odniósł. A co ieszcze od ściany tamtey restat difficultatis, te, nie wątpiemy, że Wielmożny Jego Mość Pan Kiiowsky, starosta Nosowsky, od Jego Królewskiej Mości na sie włożoną prouintją, ea fide, dexteritate et felicitate, którą od dawał zawsze Rzeczy Pospolitey, poważnie odprawując przez wszystkie expeditię y od tak wielu lath, mutua

skończy y uspokoi; a Panowie posłowie nasi, in fatie Regi Publice (*Rei Publicae*), merita Jego Mości Pana Kiowskiego przed Jego Królewską Mością recensebunt y upraszać będą, aby szcudrobliwością swoją królewską de bonis Rei Publicae opatrzeć Jego Mości Pana Kiiowskiego raczył. Przytym wywiedzą sie Panowie posłowie nasi, czemu Ich Mość Panowie senatorowie residentes, nie mając sobie tego a Re Publica commissum, sam na sie munus comisorskie, priwata autoritata (*sic*), wziowszy, z carstwem Moskiewskim, non in loco controuerso, ale na stole w Krakowie, granicyli, a iako mamy wiadomość, stało sie to z uymą niemałą gruntów Rzeczy Pospolitey, et modos inibunt cum tota Re Publica, iakoby takowy niezwycayny przeciwko prawu proceder, gdy to iesth iawnie exclusią tertiy ordinis aequestris, nie deregowałł nic ani prawom, ani zwyczaiom naszym, y iakoby to bez uymy było gruntów Rzeczy Pospolitey y priwatorum ukrzywdzenia, y aby inposterum, bez konsensu Rzeczy Pospolitey, posłowie do postronnych państw wysyłani nie byli. 3) Podziękuią Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, Panowie posłowie nasze za tę miłość ku Rzeczy Pospolitey, y że często requirit principes mediatores de pace perpetua z królestwem Szwedzkim, y, zniosszy sie cum tota Re Publica, pozwolą na comisarzów, którzyby negotium wiecznego pokoju z Szwedami tractować mogli. 4) Zamek Smoleński, krwią synów coronnych y sumptem wielkim od cara Moskiewskiego odebrany, że wielkiej y na poprawę y na obronę potrzebuie opatrności, przestrzegać nas w tym Jego Królewska Mość raczy; y to my, wdzię-

cznie od Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, przyiowski, życzymy, aby zatrzymanie forticy tej, tak Rzeczy Pospolitey potrzebney, przez takowe było śródki y sposoby, iake są iuż przez obywatele woiewodztwa Smoleńskiego wynalezione. 5) Woysku Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, za krwawe braci naszej y odważne merita, które w różnych Rzeczy Pospolitey expeditioniach, nieprzyiaciela państw coronnych od granic arcentes, oddają, debetur od Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey par gratitudo, ktoremu, że tak wiele czwercy Rzcz Pospolita dłużna, Panowie posłowie nasi inibunt consilium, ze wszystką Rzeczą Pospolitą, quanta quota debetur woysku; nie pirwey iednak do takowych rzucą się consilia, ażby pirwi Jego Mość Pan podskarbi coronny y pisarze skarbowi sufficientem calculum quarty et ex omnibus perceptis uczynili; po kturego uczynieniu omnes modos et rationes inibunt Panowie posłowie nasi cum ordinibus regni, żeby woysku Ukrainnemu wszystkiemu, nie z naszych poddanych, ale z inszych, które są in regną, podatków, zapłata zawsze szła, a do żadney rzeczy Panowie posłowie przystompic nie mogą, aż sie liczba zacznie. Efficient też y to Panowie posłowie nasi, aby mógł sie uiąć skwirk ubogich poddanych naszych, a żołnierz miał sedem fidam (*fixam?*) blisko granice, skądby snadniey mógł dawać odpór nieprzyiacielowi. W ostatku, Panowie posłowie nasi reassumować będą in toto instructią seymu blisko przeszłego y ni do czego nie przystompia, ażby dostatecznie te sedem fixam u granice dla żołnierza obmyszlono; iako to y teraz gwardie Imci X. Mości (*sic*) niezmiernie krzywdy,

szkody poddanym naszym poczynili. 6) Xiężna Jey Mość Neyburska, póki intra regnum była, stanowi swemu od nas correspondentem prouisia (*miała*); teraz, że po nas Jego Królewska Mość tego potrzebować raczy, abyśmy ex vi pactorum, które świętey pamięci król Jego Mość Zygmunt Trzeci z Rzeczą Pospolitą zawarł, posag xiężnie Jey Mości Neyburskiey umyślili; przeto, przychilaiąc sie do gorącej Jego Królewskiey Mości affectatiey, poruczamy Panom posłom naszym, aby exonerarent fidem Rei Publicae, a posag dla xiężny Jey Mości z Rzeczą Pospolite (*sic*) namówili. 7) Religio Greca, avita, incorporata, priuileiata, pactis conuentis approbata, świątobliwie od Króla Jego Mości, pana naszego miłościwego, poprzysiężona, taką vim patitur in regno catolico christiano y w Rzeczy Pospolitey wolney y swobodney, iakiey y w niewoli pogański chrestianie Greccy nie cierpią: pobranie cerkwie, monastyry y catedry, exertitium liberum zabronione y ubodzi chrestianie bez sakramentów umiraia, publicznych pogrzebów mieć nie mogą, w Lublinie, za odcięciem cerkwi, także w Sokalu, w Bilsku y w inszych mieyscach kriiomie, w piwnicach y domach swoich, grześć sie muszą. Jescze, pro ultima oppressione, metropolitanom insigne, krzyż święty, z nim, tamże gdzie iest metropolita, chodzić zabraniaiać, odeymuia y nową actią na seym, pro priuatione używania krzyża świętego, instatuowaną. Jakaż być może większa seruitus nad tę? Przetoż, bez ukontentowania y uspokoienia tey ciężkiey oppressiey naszej, Panowie posłowie nasi nie mają do żadney konkluziey przystempować, fide, honore et conscientia obliguiemy y obowiązuiemy Ich Mościów, y póki

cerkiew Lubelska nie będzie realiter et de facto, także Sokalska y monastyr Kupiatycky, y ta actia o krzyż publica lege zniesiona nie będzie li. Przytym, yż przeciwko prawu conferowane iest unitom Żydyczyński monaster, tudziesz y władictwo Łuckie oraz s pomienionym monastirem Żydyczyńskim, uti incompatibilia, przeciwko wyraźnemu prawu, iednemu conferowane: instabunt tedy Panowie posłowie nasi, aby byli Panom disunitom przywrucone, y Lubaczowskiego bractwa oppressiey nie mają Ich Mość przepomnieć, iako y confirmatyej seymowey na bractwo Łuckie. Wienc y protestatie od Oyca Terleckiego, władiki Chełmskiego, famam y honor lędentes, przeciwko commysarzom, od Jego Królewskiey Mości naznaczonym, ratione oddania cerkwie nie będącym w uniey ludziom, pilno y gorącą starać sie mają, aby przez constitutią zniesione byli. Przeto że (*Przełożą?*) y to Panowie posłowie nasi ordinibus regni, że trybunał incompetentem pastyrza uznawszy Jego Mości Oyca metropolita Kiiowskiego do cognitiey sprawy, ratione illegitimitatis Buszyńskim zadaney y przez Jego Mości Oyca metropolitę legitime rozeznaney, do Jego Mości xiędza biskupa Łuckiego, pro cognitione, odesłał; zaczym, gorącą starać sie o to Panowie posłowie będą, aby cognitia ta Jego Mości Oyca metropolity rata była y na swym placu została; ponieważ to wojewodztwu Braślawskiemu wszystkiemu constat, że Buszyńscy legitime są spłodzeni y z obudwu rodziców ludzi religiey Greckiey, w nieuniey będących, y żeby ten dekret trybunalsky sprawie tey Buszyńskich był skasowany, y Jego Mości xiędza metropolity y przywiliey, od Jego Królewskiey Mości na metropolią dany,

y urząd pastersky, który ma nad narodem Ruskim, nie będącym (*w*) uniey s kościołem Rzymskim, in dubium vocowany nie był, goronco et serio przy tym staną y sposób wynaydą, gdzie subsellia, ktore in contrarium iurium Jego Mości Oyca metropolity Kiiowskiego uczynićby co takowego wazyli się, sprawować sie mieli. 8) Ponieważ Wielbny w Panu Bogu Ociec Methodiusz Terlecky, władika Chełmsky, przeciwiąc sie wyraźney Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, woli y prawu świzemu dekretowi Jego Królewskiej Mości, zadaniem infamiey, na sobie wskazaney y publikowaney, exequuty komisarzom, w dekret włożonym, nie chciał ustompić cerkwi y dóbr, do cerkwi należących, w Sokalu mieście y przynależnościach, ale ieszcze criminales y usczypliwe protestatiie na comisarzów y Jego Mości Oyca władylke Łuckiego poczynił y processami agrawował, pociągając do trybunału coronnego Jego Mości Oyca episkopa Łuckiego, y Panów komisarzów, y utrapionych mieszczań Sokalskich: prosić u Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, Panowie posłowie mają, aby tę sprawę, iaką ią gród Łucky, cum toto effectu, odesłał do sądów Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, zadwornych, osądzona była, albo przez nowych comisarzów in fundą, praewia in inquisitione (*sic*), rozsądzona była ta sprawa, y ciż comisarze aby przeszłych comisarzów z Oycem władylką Chełmskim w tym rozsądzili in fundą (*sic*) inquisitiei wysłuchawszy; a to żeby uprzędziło trybunał. 9) Lubo prawem obwarowano, że trybunał potestatem condendarum legum nie ma, in wim legis dekreta ferować nie może; iż iednak, przeciwko tak ia-

snemu prawu, trybunały przeszłe dekreta, vim legis sapientia, tulerunt, osobliwie w sprawie Ich Mościów Panów Piotra Sieniuty, Pana Jerzego Czaplica y ynszych wielu w tymże dekrecie ludzy, non ad citos neque audytos, szlachectwa odsądził y baniowałł, contra omnem rationem et iudicy formam: przeto starać sie o to Panowie posłowie nasi będą, aby constitutią publiczną takowe dekreta cassowane byli, y lege cautum było, aby napotym trybunałł takowych dekretów czynić nie ważył sie. A iż to nas doszło, że propter liberam vocem kolegów s pośrzodka siebie teto trybunały relegowali y z sesisey (*sessyey?*), na którą z województw swych deputatami byli obrani, z niemąłą krzywdą województw swych odieżdżali: waruią y to Panowie posłowie, aby napotym takowych dekretów nie bywało; ale żeby za excessy, ieśliby iakie deputat popełnił, przyszyły trybunałł sądził. Uskarżali sie też przed nami Panowie bracia dissidentes in religione chrystiana, że, in kontrarium pact, z Jego Królewską Mością postanowionych, y przeciwko confederathey generalney Warszawskiej, przysięgą pańską utwierdzonych, różne angariae y krzywdy, a osobliwie od trybunału coronnego osób duchownych odnoszą: przeto zlecamy to Panom posłom naszym, aby sie tego serio Jego Królewskiej Mości z uniżoną proźbą uskarżyli, aby dla zatrzymania pokoju pospolitego, według przysięgi swey y pactorum exigentiam, opprimere y securitatem ich wiolare nie dopuszczalł, a dekreta, pacem et sekuritatem dissidentium violantia, aby żadney wagi teraz y napotem mieć nie mogli, y te, które contra constitutionem expressam tysiąc sześćset dwudziestego siódmego

iako y podług świeżo mianowaney confederathey Warszawskiej generalney, executhey żadney aby nie podlegali, cauebunt. Więc y świeżo ferowanych (*ferowany?*) w trybunale conuictionis dekret na Panu Abramie Hulewiczu, bracie naszym, o słowa tylko, per parabalia instrumenta testimoniorum otrzymaney, serio instabunt et efficient, aby, gdy pacta conuenta traktować Rzecz Pospolita będzie, od których seym aby Panowie posłowie zaczynali, ininiungimus (*sic*), byłł zniesiony, y niewinny brat nasz, Pan Abram Hulewicz, którego modestiam wiadomyśmy dobrze, przez constitutę seymu przyszłego pristino honori byłł restitutus, y aby in posterum trybunałł, in causis mentalibus w religiey, zawsze bliższego odprzysiężenia sie obwinionego nakazywałł, także aby przywileia wszystkie, od Jego Królewskiej Mości dissidentibus de religione christiana dante in suo robore zostawali, konstitutą stwierdzić mają. 10) Prawo nasze Wołyńskie, in defectu sześci Wołyńskich deputatów, in compositum iudicium, lege Brasławskich, usu Kiiowskich y Czernihowskich admittit; lecz iż dotąd, dla niewyraźnego prawa, dzieią sie sprzeczenia: przeto to lege exprimendum Panom posłom naszym zlecami. 11) Dobra Rzeczy Pospolitey yż wszystkie ad paucos deueniunt y potentia paucorum crescit in immensum, że, po kilkunastu staróstw biorąc, iedne przedaią, drugie swoim adherentom rozdaią, trzecie przy sobie zostawuiąc, wszystko zabiraią, a bene meriti iusz ztracili nadzieie, aby sie kiedyżkolwiek cieszyć mogli z iakieykolwiek nagrody: zostawiliśmy plac wolny mówienia de modo iustitię distributiuae, chcemy mieć rem definitiwam, żeby nad dwie starostwa nikt wię-

cey upraszać nie mógł, a białogłowom zaś, krom iedney daniny, aby nullatenus communicatio iuris nie szła, a minorenes nullatenus capaces dóbr Rzeczy Pospolitey być nie maia. 12) Baczymy w tym wielką stanu rycerskiego z stanem duchownym ynaequalitatem (*sic*), gdy duchowni, ex occasione lewissima, na honor szlachty starożytney targnowszy sie, w protestacie y w pozwy słowa, famam et existimationem ledentia, kładą; a potym, chociaż ukrzywdzonych niewiność obaczą subselia, przedsie pęnam talionis na duchownych, że w prawie opisana nie iest, nie nakażą, iako to mianowicie liquet s tey protestathey, którą Ich Mość Oycowie Jezuici w grodzie Krzemienieckim, ex leui occasione, in vicinitate, ratione simplicium iniuriarum zasłęy, honori et existimationi Jego Mości Pana chorążego Wołyńskiego, brata naszego, zanieśli: przeto starać sie o to Panowie posłowie nasi będą, aby protestacia ta przez konstitutią zniesiona była, y żeby ze wszystką Rzeczą Pospolitą namówili sposób, iakimby obuiare takowym inconuenientibus mogło sie, gdy stan duchowny na honor szlachecky integrę existimationis nastempnie, y żeby ci iuristowie, którzy podobne protestacie concepują, condignis culpę pęnis karani byli. W ostatku z instructhey na seym blisko przesłęy, od nas posłom daney, artykuł dziewiąty, hok (*sic*) nomine concipowany, in toto reassumuicmy, y żeby przy nim Panowie posłowie firmiter stanowszy, o to sie starali, żeby swóy to mogło wziąć effect. 13) Zabiegając temu, aby woysku nie tilko s poddanych naszych podatków płata była, będo sie starać Panowie posłowie nasi, aby lustratorowie z seymu naznaczone byli, żeby prawdziwie y do-

bra Rzeczy Pospolitey zlustrowali, z którychby quarta, iako największa być może, wiciągniona była. 14) Obiecowano to Rzeczy Pospolitey podtenczas, gd, na konstitutią o cłach morskich zaciągnano. żeśmy iusz nie mieli poborować, ani inszych contributy dawać, tilko z intraty morskiej miały sie obmyszlać potrzeby Rzeczy Pospolitey: inquirować tedy pilno Panowie posłowie będą, gdzie sie tak wielka summa y od tak wielu lath wibirac zaczęta podziała. 15) Euecti inducti aby do administratye skarbu coronnego wrócili sie, Panowie posłowie poprzeć serio mają. 16) Należy na tym, aby correctura iurium praecederet, a potym statut nasz Wołyński corrigowany y wydrukowany był: przeto efficient to Panowie posłowie nasi. 17) Trybunałowi coronnemu Lubelskiemu yż, według konstitutiey, prolongatia sądów wychodzi: accedente w tym konsensu Ich Mości Panów obywatelów tutecznych. to Ich Mościom Panom posłom imponitur, aby, obstantibus tot periculis, żadnym sposobem na dalszą prolongatią nie pozwalali y owszem temu contradikowali. 18) Są w wojewodztwie naszym Wołyńskim ziemskie y grodzkie stare xięgi, zapieczętowane y zamurowane: starać sie będą Panowie posłowie nasi, aby ie otworzyć y przepisać kazano, na co comisarze naznaczeni być mają, żeby extraditią munimentorum libera była. 19) Zanosić sie y w tey rzeczy z Rzeczą Pospolita Panowie posłowie będą, aby, kto nie iest z narodu szlacheckiego a będzie iuristą, sub pena centum markarum et sessionis turris, tytułu szlacheckiego nie używał, y reassumować constitutionem sumptuatam, y którzy per dekreta tribunalitia in condicto szlachta sie porobili, powini sie znowu, sekun-

dum constitutionem tysiąc sześćseth trzydziestego trzeciego, wywodzić. 20) Depectatię od urzędów ziemskich, grodzkich, od pisarzów y podpisków, nad opisanie prawa statutami y konstitutiami, nieznośne sie dzieią, z wielkim stanu szlacheckiego uciążeniem: Panowie posłowie będą sie starać o to, aby prawem y wyraźną constitutią obwarowano było, żeby więcey nie wyciągali, iedno iako woiewodztwo Sieradzkie postanowiło, którato constitutia, za panowania iuz Jego Królewskiej Mości, pana naszego terazniejszego, na wszystkie corone reassumowane; y to też efficient, aby urzędy ziemskie y grodzkie od exekutiei y wydania remis nie brali więcey, iedno iako w coronie biorą od rumatiei także y od szkrudeny. Jesth w constitutiei tysiąc pięćseth dziewięćdziesiątego o pustiniach, za Białą Cerkwią będących, żeby ie wolno Jego Królewskiej Mości na wieczność dawać: przywodząc tedy tą constitutią do exekutiei, instabunt apud Rem Publicam Panowie posłowie nasi, aby pustynie, ieszcze nigdy niezasadzone, wiecznością rozdawane byli. 21) Strony deductiei szlactwa, lubo iusz przez constitucię coronationis stało sie dosyć, że iednak znajduią sie takowi, którzy objectas sobie ignobilitates mają, nie tam sie biorą na deductiā, gdzie są ich rodzice y krewni blizcy, ale do inszych woiewództw y mieysc uciekaią sie, chcąc yn kondicto per corruptos dowieść gradum nobilitatis: zaczym o to starać będą pilno Panowie posłowie nasi, aby, gdy sie to per obijcientem wywiedzie, że ten, który ma objectam, zdawną iest między ludźmi plebegiae sortis przez przodków swych wychowany, y cziim iest poddanym, ale, lubo iusz do szlactwa przyszedł,

praeeminentia hac był priwatus; a ieśliby kto realiter originem urodzenia wywiódł, że ten, co sie podszywaiąc pod cudze dispozitię, falso sie wywiódł, tedy żadne deductię, falso trzymane y pokazane, suffragari mu nie mogą. 22) Należy nam na tym, aby Rzecz Pospolita declarowała, iako mamy rozumieć o synach ludzi tych, którzy, przedtym będąc plebegiae conditionis, ad gradum nobilitatis przyszli a synów przed nobilitatią spłodzili; więc, aby szlachta nowa z łanu po złotych dziesięciu, gdy podatki Rzecz Pospolita ufali, do podatków Rzeczy Pospolitey zosobna dawali. 23) Przeciwno dawnym y starożytnym zwyczajom stało sie, że buławy w coronie y księztwie Litewskim bez seymu są rozdane: expostulować tedy Panowie posłowie nasi pilnie będą, czemu sie to tak stało, y napotym aby to nie bywało, lege cauebunt. 24) Conditionaliter pozwoliliśmy, po seymie anni millesimi sexcentesimali quadragesima tercy, na gratitudinem Jego Królewskiej Mości, którą y teraz, ysdem conditionibus, Panowie posłowie nasi pozwolą, ieżeli reliiey Greckiey paci et securitati dissidentium in toto stanie sie dosić. 25) Jaśnie Oświeconemu xiążęciu Jego Mości Panu wojewodzie Wołyńskiemu starostwo Dolińskie conferowane iesth tot dekretis et priuilegio Jego Królewskiej Mości, a potym komu inszemu iest per priuilegium oddane y conferowane: przeto hunk justum dolore xiąże Jego Mość do koła naszego wnosil y manifestował sie, że, luboby religie uspokoione byli, nie pozwoli xiąże Jego Mość Pan wojewoda Wołyńsky gratitudinem; zaczym my serio Panom posłom naszym iniungimus, aby Panowie posłowie nasi serio oddania starostwa Dolińskiego xiężciu Jego Mo-

ści, etiam cum retardatione gratitudinis, poparli; zasłużył to bowiem xiąże Jego Mość Pan wojewoda, Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, od wielu lath, z ozdobą Jaśnie Oświeconego domu swego, in sagą (*sic*) et toga służąc, aby, munificentiam regiam uznawszy y benignitate Jego Królewskiej Mości opatrzony będąc, w służbach dalszych Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey nie ustawał. 26) Wniósł też przed nami querimonium swoje brat nasz, Jego Mość Pan Roman Zahorowsky, rotmistrz Jego Królewskiej Mości, iemu (*że mu?*) daninę, którą mając z łaski Jego Królewskiej Mości konferowano raz y dekretem Jego Królewskiej Mości przysądzoną, znowu, drugimże dekretem, retractowano, przeciwko prawu y dekretowi pirwszemu Jego Królewskiej Mości: a tak Ich Mość Panowie posłowie nasi instare in summo będą powinni, aby te daninę dekretem swoim pańskim, według dekretu pirszego, przywrucić raczył, y onemu, mając miłościwy respect ad bene merita eiusdem, oddano. Tę instantią ciż Ich Mość Panowie posłowie, cum eadem retardatione gratitudinis, wnieść będą powini, iakoż circa querimonia sua manifestował sie, yż, luboby religie byli uspokojone, gratitudinem Jego Królewskiej Mości deneguiąc. Przeciwno iasnemu prawu dzieie sie to, że dobra Rzeczy Pospolitey, które antiquitus w ieden przywiliey includowane et bene meritis rozdawane byli, rozerwane y różnym possessorom osobnemi przywilegiami są oddane: efficient tedy to Panowie posłowie nasi, aby, post fata possessorum dóbr Rzeczy Pospolitey, od staróstw oderwanych, znowu tę dobra vacantią do staróstw przyłączone byli. 27) Ponieważ inten-

tie pobożnych fundatorów dóbr swoich leżących, na fałe Bożą legowanych, za niedbalstwem władyków, tak przez niecontinuowanie nabożeństwa przystoynego y owszem samych cerkwi ruinowanych y mieysc, gdzie ciała fundatorów są położone, contemnowaniem, nie biorą swego skutku, nayduie sie to iedine medium, aby do zupełney dispositioni successorów fundatora teyże wiary y przez libellationem, komu rozumiejąc, według rozsądków ich pobożnych, dobra takowe wracały sie. 28) W religey Greckiej, tak unitom iako disunitom, aby beneficia w wojewodztwie naszym tylko terrigenis rozdawane byli, secundum constitutionem unionis, Panowie posłowie nasi to efficient, y aby ciż duchowni, unici y disunici, dóbr cerkiewnych hereditate od cerkwie świętey, quovis pretextu contractus (*contractus?*) nie anelowali (*alienowali?*), sub paena nullitatis contractus, efficere to Panowie posłowie nasi mają. 29) Starożytny usus obtiawit (*obtinueit?*): uchraniając sie obywatele fatigi wielkiej na wysoką skałę do zamku Krzemienieckiego dla zeznawania chodzić, że pod zamkiem cancellariiey recognitię wszystkich expediti suscipiuntur, iakoby w zamku circa acta; starać sie mają Panowie posłowie, aby pro legitimo loco do tych expeditiety była cancelaria uprzywiliowana, nie derogując nic przeszłym expeditiom. 30) Upatruiąc, że to z większym kosztem naszym bywa expediowane opus przez zieżdżanie na exekutię ziemskich y grodzkich urzędów, domawiać sie mają Panowie posłowie, aby exemplo coronnych wicesreienty ziemskie y grodzkie w każdym powiecie creowani byli przysięgli. 31) Mynnica, iuż Rzeczy Pospolitey przez

świętey pamięci Zygmunta Trzeciego oddana, przez tak wiele lath non constant (*constat?*) ordinibus regni, iako wiele intraty na potrzebe Rzeczy Pospolitey przynieść może: starać sie tedy Panowie posłowie będą, iako wiele rezidium po te lata do skarbu Rzeczy Pospolitey weszło, y ordinować będą, aby moneta dobra, cum bonitate intrinseca, cureret (*sic*) w oyczyźnie naszey. 32) Szkode w tym niemało obywatele woiewódtw Wołyńskiego y Bełskiego mają, że sluzą Brzeską nad prawo podwieszoną, na ktorey niezmierne exactie spatków (*sic*) ich wyciągane bywają, y statki psują sie: wynaydą tedy Panowie posłowie sposób, gdzieby sie tego urzędnicy, na tych cłach będący, y starosta tameczny, ratione podiętey sluzy, sprawić miał; także, żeby we Gdańsku nas nie sądzoną ani sziprów naszych z flisy. 33) Iż o wieżę Krzemieniecką, Kurzą Nożką nazwano, w ktorey szlachta ab antiquo, za różne excessa, aż też y główniey iako na dnie zasiadać zwykli; a iż niektórym, po satisfactey dekretem trybunalskim, niestusnie zadawana bywa trudność: starać sie mają Panowie posłowie, aby za uprzywoliwaną (*sic*) wieżę constitutią obwarowana była. 34) Do act ziemskich y grodzkich po rusku wpisywane aby byli, extracty aby po polsku byli wydawane, a przez to aby ustali w trybunałach przepisy, constitutią cawere Panowie posłowie będą. 35) Zageściło sie to, że z cancelariey Jego Królewskiey Młoci gleyty, prawu pospolitemu przeciwnie, wychodzą, pod óremi potentiores, iure victi, impune grassantur, y na dobra szlachty minoris sortis, ale iuris pleni, hostiliter nastempiają, y one w swą possessiā zabirają, iako to czasu niedawnego Pan

Samuel Łaszcz na dobra Pana Łukasza Hulewicza, brata naszego, wioleńter nastompiwszy, one zabrał y hucusque trzyma, fretus subleuationibus, s cancelarię sobie wydawnemi: upraszać tedy uniżenie Jego Królewskiej Mości Panowie posłowie nasi będą, aby takowe gleyty, iako prawu przeciwnę, nie byli ważne. 36) A że Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, pokazał nam przez posła swęgo na seym terazniejszy niebezpieczeństwa, na Rzecz Pospolitą nasze nastempuiące od postronnych narodów, nieprzyaciół oyczyzny naszej, co musi w sercach naszych czynić ostróżno boiaźń; przetoż iednostaynię wszyscy y zgodnie uczyniliśmy laudum na seymiku terazniejszym, które, Panów posłów naszych fidem obligamus, aby constitutią approbowane byli, w tym, cośmy w ynstructię tej podali, we wszistkim nam satis facere usiłowali a rem integram, ninac na seymie nie pozwalając (ponieważ im limitatam daiemy potestatem), do nas na seymik relatiny, w niedziel dwie po seymie, przynieśli, na kturym my, obaczywszy, iezeli ex mente Rei Publicae stanie sie desiderijs y publicznym y priwatnym dosic, tedy, iako nigdy niezwykliśmi deesse Rzeczy Pospolitey, tak y wtenczas, gdy obaczmy, co ex re Rei Publicae będzie, pozwolimy. 37) Poborcóm naszym: Jego Mości Panu Szimonowi Kozice y Jego Mości Adamowi Hulewiczowi, s podatków, które wybierali, zwyczajne solarium aby pozwolone było, domówić sie Panowie posłowie nasi powinni. Ukrzywdzenie swoje Jego Mość Pan Roman Zahorowsky, dawni żołnirz y rotmistrz Jego Królewskiej Mości, przelożył na seymiku naszym, które odniósł przez dekret w odsądzeniu maiętno-

ści, sobie na swe krwawe zasługi od Jego Królewskiej Mości conferowaney w wojewodstwie Czernihowskim, a to z tey miary, że non constabat liquido, czy do wojewodztwa Kiiowskiego, czy do Czernihowskiego danina tamta ściągala sie: przeto starać sie Panowie posłowie będą, aby commissarze do rozgraniczenia Kiiowskiego y Czernihowskiego województw naznaczeni byli. *Petita.* Niemały ztąd dissidium w oyczyźnie naszey, turbulentis hisce temporibus, że principes in Re Publica viri: Jaśnie Oświecony xiążę Jego Mość Pan wojewoda ziem Ruskich, (*i?*) Wielmożny Jego Mość Pan chorąży coronny w tak wielkie zaszli differentię; upraszać tedy Panowie posłowie Jego Królewskiej Mości będą, aby autoritatem pańską w to włożył, żeby tanti viri, którzy usibus Rei Publice prosunt et proderunt, uspokoieni być mogli. Na Konstantinowie, miesce (*mieście*) Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Pana wojewody Sędmierskiego, Ukrainie wszystkiey siła należy: przetoż starać sie będą Panowie posłowie nasi, aby libertatia y od stanowisk żołnierskich y od inszych podatków miastu temu dana y constitutią approbowana była. Sprawa Jey Mości Paniey Sanockiey y Jey Mości Paniey Wileńskiej z Ich Mość Pany Sapihami deuoluetur do sądu Jego Królewskiej Mości, za kturą upraszać Ich Mość Panowie posłowie będą, aby ją nieodwłocznie sądzić raczył. Wysokie merita Jego Mości Pana Jęła Malińskiego, chorążego Wołyńskiego, które, ab anno millesimo sexcentesimo tredécimo, aż dotychczas, przez wszystkie expeditię, y przeciwko cesarzowi Tureckiemu, y przeciwko incursiom Tartarim, y na woynach Moskiewskich y Szwedzkich, zna-

czne, gromadne y ozdobne poczty do woysk wprowadzając, królom Ich Mościom Panom naszym y Rzeczy Pospolitey, z uymą dostatków swoich y hoynym krwie swoiey dla całości oyczyzny przelaniem, continuo oddawali, merentur zawsze szczodroblivość y nagrode od królów Ich Mościów, panów naszych; ale że dotychczas od króla Jego Mości żadney nagrody nie ma: wniosą pokorną do Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, proźbą, Panowie posłowie nasi za Jego Mością Panem chorążym, przy wyliczeniu krwawych Jego Mości zasług, aby oycowski wzgląd na Jego Mości mając, w recompense ran s postrzałów, na ciele Jego Mości dla Rzeczy Pospolitey odniesionych, y utrat, w dostatkach swych podiętych, miał nagrode y opatrzenie. Wienc, że rzeka Horyń w tym miejscu, gdzie są mąietności Jego Mości Pana chorążego, nie iest nauigabilis, intercedować Ich Mość Panowie posłowie będą, aby na teyże rzyce Horyniu młyny, gdzie y przedtym byli, Jego Mość Pan chorąży erigować mógł. Jego Mość Pan Jan na Szumbarze Jarmolińsky, sędzia ziemsky Krzemieniecky, brat nasz, za wsze odważne merita in Rem Publicam collata, tak w woyskach Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey, iako y na inszych, in toga przez sie feliciter et gloriose obitis munijs, zasłużył to, aby nomen Jego Mości w niepamięci nie szło, ale na seymie przyszlým Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey przez Panów posłów naszych przypominano było: zaczym, poruczamy to Panom posłom naszym, aby upraszali uniżenie Jego Królewskiey Mości, żeby, w pamięci Pańskiej swey merita Jego Mości mając, raczył ię regiis be-

neficijs nagrodzić y przychęcić szcudrobliwością swą królewską do dalszey Rzeczy Pospolitey usługi. Jego Mości Pana Henrika z Wysokiego Kaszewskiego, brata naszego, z uszerbkiem zdrowia y szlacheckich dostatków, tak s pogany, iako w Moskwie y w Prusiech, w oczu Jego Królewskiej Mości, znaczne byli krwawe y odważne zasługi: upraszać Jego Królewskiej Mości Panowie posłowie nasi będą, aby, względ miał y na starożytność y na te zasługi w Rzeczy Pospolitey y na dostatków Jego Mości nadnisczenie, łaską swą królewską Jego Mości wesprzeć raczyli. Za Panem Karabanem prosić Ich Mość Panowie posłowie będą, aby Jego Królewska Mość miedzy nim a Podbaieckim sprawe sądzić raczyli. Żałośna calamitas, która padła na honor Pana Piotra Kosakowskiego y Pana Sokoła, nie tak dalece ze złości, iako przez nieszczęście et casum fortuitum, na nich zaciągniona, że extra regnum, pod cudzoziemskim panem, y bracią naszą przedtym będąc, exulare muszą, pungint (*pungit?*) serca nasze y do compassiey nad nieszczęściem ich przewodzi: przyczynią sie tedy Panowie posłowie nasi do Jego Królewskiej Mości, aby im gleyt ad componendum cum parte, ponieważ infamia in contumaciam stanęła, wydać roskazał. Włodzimierz, miasto Jego Królewskiej Mości, w kturym obywatele wojewodztwa naszego y na ziazdy publiczne y na sądy ziemskie y grodzkie zieżdżaią sie, przez ustawicznego żołnierza prawie iuż ad ruinam y do zniszczenia przyszło; na co Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, oycowski względ miał, z cancelariey coronney libertatię y uniwersał wydać im roskazał: za co my Jego Królewskiej

Mości podziękowawszy, przez Panów posłów naszych upraszamy, aby na czas iaky od wszystkich stanowisk żołnierskich uwolnieni być mogli, ażeby w tym czasie upadłe swe rzeczy wesprzeć, a nam, u pokoiu będąc, wcześniejszą, gdy sie na nasze publicy tam ziediemy, stanowiska supeditować mogli.

У тоє инъструкъции печать кнежати, его милости, пана маршалка кола рыцерского, а подпись рукъ тыми словы:

Zachariasz Światopołk Czetwerteński, starosta Rakiborski, podsędek Łucky, marszałek natenczas кола рыцерского, manu propria.

Котораяжъ то инъструкция, за поданемъ и прозбою вышъ речоное особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть записана

Книга городская Луцкая 1646 года, листъ 654 — 663.

XXVII.

Актъ объ избраніи Іосифа Тризны въ санъ архимандрита Кіевопечерской Лавры, на дворянскомъ съѣздѣ, въ Кіевѣ. Подписи дворянъ, участвовавшихъ въ избраніи. 1647 генваря 25.

Року тысяча шестьсотъ чотырдесять сегого, месеца февраля, двадцеть второго дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцькомъ, передо мною Адамомъ Ласкомъ Черчицкимъ, наместникомъ подстароства и замку Луцького, становъши очевисто велебный въ пану Богу, его милость отецъ Марцинь Прзесецкий, именемъ всее превелебное капитулы монастыра Печарского Кіевъского, для вписанъя до книгъ нынешныхъ кгородскихъ Луцькихъ, подалъ перъ облятамъ листъ елекъции, то есть обраня висоце превелебного въ пану Богу, его милости отъца Іосыфа Тризну, на архиманъдрию монастыра Печарского Кіевъского, презъ превелебную капитулу Печарскую Кіевъскую, такъже вельможныхъ и урожоныхъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Кіевъского, списаный, руками такъ велебныхъ отцовъ капитулы преречоного монастыра Печарского

Киевского, яко ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Киевского, подписаный, печатми капитульною тогожъ монастыра и преречоныхъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Киевского, припечатованый, а о томъ всемъ ширей въ себе объмовляющий, просечи, абы принять и до книгъ уписанъ былъ. А такъ я врядъ тотъ листъ елекцией, для вписаня до книгъ нынешныхъ приймаючи, читалемъ, и такъ се въ соби писаный маеть: Во ймя Отца и Сына и Святаго Духа. Мы смиренные священно-иноки крилешане, застольници, старци, вси отцеве и братья, капитула Лавъри святое монастыра Печерского Киевского, по зестю съ того свита, превелебного въ Богу, блаженное паметы его милости отца Петра Могилы, архиепископа митрополиты Киевского, Галицкого и всея России, архимандрита Печерского, осиротилые, ознаймуемо тымъ листомъ добровольное елекцией наше, ижъ мы, маючи зъ давныхъ привилеовъ одъ наяснейшихъ кролевъ ихъ милости, пановъ нашихъ, такое право, же, по зостю съ того свита каждого архимандрита Печерского, маемо, везъвавъши до себе князей, пановъ и обывателей земли Киевское, которыхъ быхмо затыгнути могли, и они, будучи тоеежъ релией Кгрецкой, хотели бы намъ допомочи тоеи елекцией, на архимандрита обрати особу зацную стану шляецкого, въ конце нашомъ вычвиченую, и до маестату его королевское милости, пана нашего милостивого, листомъ вольной елекцией нашею освидчати, и за тою особою единою отъ насъ усихъ и ихъ милостей, пановъ обывателей, до насъ належачихъ, абы привилеемъ его королевское милости былъ нашъ на архимандрию потверженный, супъпликовати. Скоро

только Господь Богъ до фалы своее святое поволашь помененного его милость, отца архиманъдрита нашего, не хотячи ми без старшее звирхное головы зоставати, а притомъ маючи таковыи ведомости, ижь особы, до тое елекъции наше не належачые и привилеями отдаленые, замышляють на волну елекъцию нашу наступовати, а инъные на добра церковъными наезджати хочуть, и южь некоторые наехали: вси, единодушъно намовивъшисе, розослалисмо листы до поблизшихъ ихъ милостей стану сенаторского, дыкгнитарского и шляхецкого, въ набоженъстве Кгрецкомъ будучихъ, просячи, абы до насъ прибыти рачили до монастыра Печерского на елекъцию, на день нынешный отъ насъ зложеную, на которую немало ихъ милостей, людей зацъныхъ, зъехалось. Мы теды, во ймя святое, едыносушное, животворяшное и неразделимое Тройци, ижь привилея наши одну только особу обирати насъ учать, а маючи отъ зошьлого святобливого мужа, отца архиманъдрита нашего, при исходи съ того свита, намъ залецоную особу, въ законе иноческомъ зъ детинства и въ наукахъ богословъскихъ выцвиченую, при тутьейшомъ монастыру нашомъ Печерскомъ выхованую, а въ доме зацъномъ и старожитномъ зъроженую, его милость, господына отца Иосыфа Тризну, на сесь часъ въ брацтве Виленскомъ преложеного, вси едностайне и единоголасно обралисмо. А до тоежь елекъции наше, и ихъ милость, помененые особы, ниже на подписехъ выражоные, зъгодне приступили, которую то елекъцию, кгда намъ дастъ Господь Богъ згодне и едностайне одправити, оную, подъ анафътемою семи соборовъ вселенскихъ, непорушъно

держати маемо, а до маестату его королевское милости, пана нашего милостивого, вси мы вирныи подданыи слуги и богомольци, супъпликуемо, абы обраный отъ насъ его милость отецъ архиманъдрита былъ привилеемъ ствержоный, и тую елекъцию нашу, вольную и зъгодную, вси подписами рукъ нашихъ, такъже ясневельможного, вельможныхъ и урожоныхъ ихъ милостей, нижей выражоныхъ, подписами и печати ствержаемъ. Писанъ сесь листь елекъцией въ церкви Пресветое Владичици наше Богородици и Приснодिवы Марии монастыра Печерского Киевского, лита Божого нарожена тысяча шестьсотъ чотырдесять сегого, месеца генвара, двадцеть пятого дня.

У того листу елекъцией, при печатехъ, подпись рукъ тыми словы:

Варлаамъ Детъковъскый, наместникъ монастыра Печерского Киевского, власною рукою.

Зосима Прокоповичъ, дозорца печерь святыхъ старецъ соборныхъ, рукою власною.

Игънатый Оксеновичъ Старушицъ, старецъ монастыра Печерского соборный.

Меленътый Красносилскый, старецъ монастыра Печерского соборный.

Феодосий Оранъскый, старецъ соборный.

Филаретъ Горъбикевичъ, уставъникъ Печерский.

Софроный Жеребило-Добунъскый, игумень монастыра Кирилского.

Вениаминъ Новоселецъ, старецъ соборный.

Иеромонахъ Рафаиль Вуяховичъ, старецъ соборный.

Иеромонахъ Гелиссей Илковъскій, старецъ соборный Печерскій.

Меркурый Хомичъ, економъ Городецкій, рукою власною.

Иеромонахъ Панкратый Ступницкій, крылошанинъ, рукою.

Иоасафъ, крылошанинъ.

Иоанъ Палчикевичъ, крылошанинъ.

Мартинъ Пресецькій, законникъ монастыря Печерскаго.

Константый Негребецькій, старецъ Печерскій, рукою.

Еромонахъ Евстафій Евфремовичъ, старецъ и соборный Печерскій, рукою.

Иеромонахъ Паисый Осчовъскій, старецъ Печерскій.

Иеромонахъ Иосифъ Дунаевъскій.

Иеромонахъ Парфеный Кратовичъ, рукою.

Еромонахъ Антоній Стефановичъ.

Иеромонахъ Селивестеръ Ясинскій.

Иеромонахъ Александеръ Броневъскій, рукою.

Иеромонахъ Акиндій Достоевъскій, рукою.

Иеромонахъ Корнилий Манъковъскій.

Черодияконъ Гарасимъ Козловъскій, рукою.

Черодияконъ Венедиктъ Вильковичъ, рукою.

Еродияконъ Гавъреилъ Глодницкій, рукою.

Конъстантый Семизиновъскій, инокъ, рукою.

Pimon Iłowski, zakonnik Pieczarski.

Adam z Brusilowa Kisiel, kasztellan ziem Kiiowskich, starosta Nosowski, obecny na tey electiey.

Alexander z Brusilowa Kisiel, podstoli Czernihowski, będący na tey electiey.

Maximilian Brzozowski, podstoli Kiiowski, obecny na tey electiey, ręką swą.

Siemion Wigura, horodniczy Kiiowski.

Daniel Jerzy Woronicz, skarbnik ziem Kiiowskich.

Eremlasz Tysza Bykowski, ręką swą.

Siemion Stawecki, ręką.

Иоакимъ Ерличъ.

Joan Trypolski, ręką swą.

Fedor Trypolski, na electiey będący, ręką swą.

Ostafy Wyhowski.

Prokop Wereszczaka, komornik graniczny Czernihowski.

Samuel Dublanski, na tey electiey będący.

Stephan Trypolski, na tey electiey będący.

Daniel Szczenieiowski.

Parfen Trypolski, ręką.

Романъ Невъмирицький, рукою.

Петъръ Выговъский, рукою.

Maciey Jerlicz.

Федоръ Трыполскій, рукою власною.

Alexander Olexicz Łusznia.

Stephan Lew, iako ten, który należe, łowczy Nowogrodku Siwierskiego, zgodnic pozwalam.

Stephan Grazny, imieniem Jego Mości Pana Borysa Graznego, łowczego Nowogrudka Siwierskiego, dworzanina Jego Kró-

lewskiej Mości, iako pisać nie umiejącego, na tę electiã zezwalaiący, rękã swã.

Szymon Pawsza, na tey electiey będaćy, rękã swã.

Stanisław Trzeciak, rękã swã.

Fedor Sołtan, na tey electiey będaćy.

Jan Suryn, rękã.

Adam Skipor, rękã.

Roman Sawicki.

Krzysztofh Szaniawski, rękã.

Daniel Hołub.

Hrehory Liplenski, rękã swã.

Paweł Filipowski, rękã swã.

Jan Strywiazki, na tey electiey będaćy.

Andrzej Stawecki, na tey electiey będaćy.

Jerzy Pieńkowski.

Alexander Ważyński.

Boufał Olexicz Giranowski.

Krzysztofh Snitowski.

Который же то листъ елекъцей, за поданьемъ и прозбою вышъ речоное особы а за приняьемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть уписанъ.

Книга гродская Луцкая 1647 года, листъ 252.

XXVIII.

Актъ объ избраніи епископа Мстиславскаго, Оршанскаго и Могилевскаго Сильвестра Косова митрополитомъ Кіевскимъ, на дворянскомъ съѣздѣ, въ Кіевѣ. Подписи духовныхъ лицъ и дворянъ, участвовавшихъ въ избраніи. 1647 февраля 25.

Року тысеча шестьсотъ чотырдесять сегого, месеца априля девятого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замьку его королевское милости Луцькомъ, передо мною Гавриломъ Корытинскимъ, буркграбимъ и наместьникомъ староства Луцького, становши очевисто урожоный панъ Павелъ Понаревъскій, для вписавя до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ перъ облятамъ листъ елекъции отъ всего духовенства, тудежъ дикгънитаровъ, рыцерства, такъ коронныхъ, яко и великого князтва Литовского обывателей, народу Руского, релии Кгрецкое, въ послушенстве отца светого пастера, патриархи Конъстанътинополского будущихъ, съ печатями и съ подписами рукъ особъ духовныхъ и свецкихъ на обране превелебного въ Пану Богу, его милости отца Силвестра Косова, епископа

Мсциславского, Оршанского и Могилевъского, на метронолию Киевскую, Галицкую, и томужь его милости, отцу Косови, служащий, яко о томъ тотъ листъ елекъции ширей въ себе маеть, просячи, абы принять и до книгъ уписанъ былъ, которого я врядъ приймаючи, читалемъ, и такъ се въ себе, писмомъ Полскимъ писанный, маеть:

My duchowieństwo, tudzież dignitarze, rycerstwo, tak coronni, iako y wielkiego xięstwa Litewskiego obywatele narodu Ruskiego, religiey Graeckiey, w posłuszeństwie Oycy świętego, pasterza naszego, patriarchi Konstantinopolskiego, będący, po ześciu s tego świata świętey pamięci Jaśnie Przewielebnego w Bogu Jego Mości Oycy Piotra Mohiły, metropolity Kiiowskiego, Halickiego y wszyskciey Rossiey, z różnych woiewódstw na dzień y termin dzisieyszy, roku tysiąc sześćseth czterdziestego siódmego, february dwudziestego piątego, według starego kalendarza, od Wielebney kapituły metropolitańskiej Sophyskiey Kiiowskiey, przez listy, do wszyskciech nas pisane, dla obrania nowego metropolity złożony, tu, w cerkwie świętey Sophiey Kiiowskiey katedralney metropolitańskiej, zgromadzeni, przychilaiąc sie do praw y swiebođ naszych tak dawnieyszych królow Ich Mościów, iako też ad puncta uspokoienia religiey naszej, na szczęśliwey Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, electiey dane, y od tegoż Króla Jego Mości zarówno z inszemi prawami Rzeczy Pospolitey, inter pacta conuenta, cum consensu totius Rei Publicae, poprzysiężone, potem constituciami approbowane, przez które pozwolono iest nam telko samym obierać archiepiskopa metropolite

Kiiowskiego, nie w uniey będącego. Jednostaynie tedy, wszyscy zgodnie, nemine contradicente, idąc za wolą Bożą, który do serca nam podał, Przewielebnego w Bogu Jego Mości Oycy Syluestra Kosowa, episkopa Mścislawskiego, Orszańskiego y Mohilewskiego, zacne iego starożytne urodzenie, wysokie cnoty, pobożność y rostopność, niemniej żarliwość y stateczność w religiey naszej wiadome mając, za metropolite naszego Kiiowskiego, Halickiego y wszystkiey Rossiey pasterza obraliśmy y obieramy, y te zgodną electią naszą Jego Mości daiemy, y wszelakie posłuszeństwo, iako pasterzowi swemu prawosławnemu, oddawać obiecuiemy, zalecając do maiestatu Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, uniżenie, wszyscy zgodnie y iednostaynie, aby był priuilegio, według praw naszych, confirmatus, Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, prosimy. A daiąc te electionis manifestacją, rękoma naszymi podpisałiśmy y pieczęci nasze przycisneli. W cerkwie świętey Sophiey Kiiowskiey metropolitańskiej, roku y dnia wyżey mianowanego.

У тоє елекції при печатехъ подпись рукъ ихъ милостей, особъ духовныхъ и свецкихъ, тыми словы:

Athanazy Puzyna, władyka Łucky y Ostrogsky.

Józeph Tryzna, archimandryta Pieczarsky Kiiowsky, starszy monastera Brackiego Wileńskiego, ręką swą.

Hilary Doropheowicz, archimandrita Słucky, ihumen Hrozowsky.

Leonteusz Szycik Zalesky, namieśnik metropolitański w wielkim xięstwie Litewskim, archimandrita Owrucky, ręką swą.

Isaias, ihumen Nikolsky.

Ignacius Oxenowicz Staruszycz, ihumen Wydubicky.

Józeph Kononowicz Horbacky, ihumen Michałowski
cerkwie złotowierzchey Kiiowskiewy.

Alexander Mokosi Denisko z Matwieiowies, administrator episkopstwa Łuckiego y Ostrozkiego y eromonach Pieczarsky, nomine totius districtus Kremenecensis.

Innocenti Giziel, ihumen y rector collegium Bratskiego Kiiowskiego.

Warlaam Dietkowsky, namieśnik monasteru Pieczarskiego Kiiowskiego.

Alexey Tur, namieśnik monastera świętego Mikołaja P. K. (*Pustyński Kiiowski*?).

Конъстантъий Негребецький, намѣстникъ Софійскій, рукою.

Софроный Жеребило Лобунський, игумень монастыра Кирилского Киевського.

Феодоръ Борежецький, протопопа Киевський, зо всею кашитулою.

Alexander Tustanowsky, prezbiter cerkwie świętego Mikołaja Pritiskiewy Kiiowskiewy.

Иванъ Ч...скій, священникъ Спаский Киевскій.

Кирилъ Полозовичъ, священникъ Воскресенський Киевський.

Mercury Chomicz, administrator majątności Grodeckiewy, рѣка swa.

Zachariasz Berestowicky, protopopa Łucky, рѣка swa.

Andrzej Zieliński, рѣка, prezbiter Świętomichałowsky.

Helizeusz Kotelnicki, prezbiter świętey Pokrowy, рѣка.

Артемий Гуляницкий, презбитеръ Афанасовський Луцкий, власною.

Adam z Brusilowa Kisiel, kasztelan Kiiowski, starosta Nosowsky.

Hrehory Czetwerteński, podkomorzy Łucky.

Zachariasz Czetwerteński, starosta Rakiborsky, pod-sędek Łucky.

Wacław Światopełk Czetwerteński.

Moyżesz Mohiła, gospodar Wołosky.

Hauryło Korytiński, burgrabia Łucky.

Maximilian Brzozowsky, podstoli Kiiowsky, ręką swą.

Fedor Suszczański Proskura, pisarz ziemsky Kiiowsky, iako na to zezwalający.

Samuel Woronicz, czesznik Czernihowsky.

Daniel Jerzy Woronicz, skarbnik ziem Kiiowskich, ręką.

Wasili Masalsky, ręką.

Borys Grazny, łowczy Nowogródka Siewierskiego, ręką swą.

Daniel Hołub, z Morozowicz.

Adam Łasko Czerczycky.

Kostyn Jankuł, który bywał hetmanem ziemie Mołdawskiey.

Adam Chłopecky.

Jan Chłopecky.

Jeremiasz Tysza Bykowsky, ręką swą.

Fedor Sołtan.

Kostanti Kazimierz Obodeński.

Alexander Sokołowsky, z do

Michał Woronicz.

Alexander Surin, ręką.

Krzysztofh Kolczycky, skarbnik Czernihowsky.

Prokop Wereszczaka, komornik graniczny Czernihowsky.

Boufał Olekszye Lusznia Gieranaysky.

Andrzej z Wolkowicz Wolkowicky, ręką swą.

Adam Surin.

Paweł Szeniewsky, ręką.

Iwan Trypolsky, ręką.

Jerzy Kirdey Koziński, ręką swą.

Krzysztofh Szaniawsky z Szaniaw, ręką.

Ostaphiey Wyhowsky.

Andrzej Madaleński.

Mikołay Lusto (?), ręką.

Jan Hładunowicz Dubisky, ręką swą.

Fedor Trypolsky.

Alexander Trypolsky.

Paweł Ponarzewsky, ręką.

Jan Dmochowsky.

Gabriel Leduchowsky.

Heliasz Złotoliński.

Stephan Horodisky, ręką.

Andrzej Korytiński, ręką.

Ignacy Stizelnicky.

Stephan Bylecky.

Larenti (?) Kopysteński.

Daniel Dumiński.

Wasili Plotnicky Zatyrkiewicz, ręką.

Который же то листъ менованое елекъции, за по-
данъемъ и прозбою вышъ речоное особы а за принятъемъ
моимъ урядовымъ, увесъ, съ початку ажъ до конца, до
книгъ нинешънихъ есть уписанъ.

Книга городская Луцкая 1647 года, листъ 574.

XXIX.

Сеймовое постановленіе дворянъ воеводства Кіевскаго о наборѣ и устройствѣ войска для усмиренія бунтовъ, о по-
дателяхъ на его содержаніе и о всеобщемъ ополченіи противъ
непріятели. 1649 марта 15.

Року тисеча шестьсотъ чотырдесять девятого, месеца
маръца, семнадцатого дня.

На вряде кгородскимъ, въ замъку его королевское
милости Луцкимъ, передо мною Гелияшомъ Малюшицкимъ,
буръкграбимъ Луцкимъ, становъшы очевисто урожоный
его милость панъ Владыславъ на Богурине Хрыбътовичъ,
стольникъ Киевський, маршалокъ кола рыцерского, для
вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ подалъ
лявдумъ, одъ всихъ ихъ милости, пановъ обывателей
воеводства Киевскаго, на сеймику въ Луцку, дня пятнад-
цатого маръца, въ року теперешнемъ, одправуючимсе,
згодне намовленое, съ подписомъ руки своее и ихъ ми-
лости, пановъ обывателей тогожъ Киевскаго воеводства,
яко о томъ тое лявдумъ ширей въ себе маеть, просячы,
абы принятое и до книгъ вписаное было, которое я врядъ
примуючы читалемъ, и такъ се въ себе, писмомъ Пол-
скимъ писаное, маеть:

My dignitarze, urzędnicy i rycerstwo woiewodztwa Kiowskiiego, którzyśmy na dzień piętnasty marca, roku tysiąc sześćseth czterdziestego dziewiątego, vigore constitutiei, uchwaloney na szczęśliwey Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, szczęśliwie nam panującego, koronacyiei, ziechali się do Łucka, abyśmy, po rosproszeniu naszym od nieprzyaciela woiewodztwa naszego, na tym mieyscu laudum zgodnie napisali y to, co do obrony y bezpieczeństwa naszego należy, postanowili, widząc to na oko, iż bez ustawicznego namniy do kilku lath praesidium, któreby, obecnie w woiewodztwie naszym zostawiając, tego samego pilnowało, woiewodztwo nasze od swey woley rebellizantów bezpieczne być nie może, a obmyślając securitatem tak kościołów, iako y wszystkich nas et pignorum nostrorum, to, co sie niży specificuję, autoritate praesentis conuentus, zgodnie y iednostaynie postanowiamy, nie tilko fide, honorę et conscientia samych siebie obowiązując, ale y poenis, które dobrowolnie na sie wszyscy przymuiemy, ktobykolwiek temu postanowieniu naszemu przeciw się chciał, tam in toto, quam in minima eius parte. Naprzód tedy, trzy tysiące konnego woyska leuis armaturae, s takim rynsztunkiem y orężem, iako Jego Mość Pan pułkownik nasz generallny, w przypowiednych listach fch Mościom Panom rotmistrom, ordinue, mieć chcemy, a draganów tysiąc, także z rynsztunkami y orężem, wedle ordinansu Jego Mości Pana pułkownika naszego generalnego, naznaczając konnym naszym po trzydziestu złotych na czwierć żołdu, a draganom po złotych iedinastu na miesiąc, a to do lat dwóch, sine intermissione; to iednak declarując, iż

nam wolno będzie zgodnie, vigore huius laudi continuato, lubo zmniejszyć lubo y przyczynić woyska, wedle potrzeby, a to po skończeniu każdego roku. Na które ludzję, w koźdey czwieri y roku, troie podymne uchwaliliśmy y uchwalamy, żadnych abiurat desertatorum et conflagratorem nie przymuiąc. W pierwszy, iednak, czwieri, czworo podymnę wydać będziemy powinni, tak iednak, że w pierwszym roku tylko trzynaście podymnych wybrać się ma, a w drugim dwanaście, wedle tego, iako ostatnie, przed temi tumultami, podymne wybirane było. A ieśliby komu kwit zginół, a registrami Panów poborców liquidować się nie mogło, tedy poddani iuramento comprobare mają, tak, iako ostatnie podymne dawali; s czego sie nam wszyscy Ich Mość Panowie poborey, tak podymnych, iako y czopowego, rachować mają, którzykolwiek przedtym pieniądze woiewodztwa naszego, to iest podymnego, czopowego y inszych exactij w zawiadywaniu mieli swoim, a rachunku nam ieszcze doskonałego nie uczynili, y kwitu od nas nie otrzymali. Przytym uchwaliliśmy y uchwalamy czopowe, które arenduiemy Jego Mości Panu Janowi z Brzezia Krętownskiemu, za też sumnę, iako chodziło to czopowe odtąd, to iest za złotych dwadzieścia tysięcy, includując w to szos y formanę, iako zawsze chodziło. To iednak czopowe tak w ręce Jego Mości Panu łowczemu daiemy, aby nam sub conscientia po roku, da Bóg, powiedział, co mu uczyni. Na żołnierza, zwysz pomienionego konnego, przychodzi na rok trzykroć sto szędziesiąt tysięcy, na tysiąc draganów na rok przychodzi sto trzydzieści dwa tysiąca, na laffgield, to iest zaciągowe pieniądze, tych draganów

iedynaście tysięcy. Zosobna chcemy mieć praesidium, propter chara pignora nostra, fortecy Horoszkowskiej: piechoty cudzoziemskiej trzysta, z których każdemu na miesiąc po iedynastu złotych rachuiąc, a zosobna na laufgide, w pierszey czwierci, także po iedynastu złotych na iednego semel pro semper; czyni to na rok złotych czterdzieści dwa tysiąca dziewięseth. Czyni to tedy, wszystko do kupy złożywszy, summę pięćkroć sto tysięcy ośmdziesiąt tysięcy ieden dziewięseth złotych. Do tych expens należy y tractament Jego Mości Pana pułkownika naszego generalnego, któremu na czwierć dwa tysiąca złotych offiaruiemy, które y z retent przeszłych wziąć Jego Mości pozwaliamy. A nadto cokolwiek do apparatu woennego, do woyska, iako prochów, kul y inszych potrzeb woennych, co potrzeba, cokolwiek y do fortecę wysz pomienioney, gdzie chara pignora nasze zostawać będą, in casu necessitatis, requiretur, to wszystko z reszty summy, która od podatków zostaje, ordynować będzie Pan pułkownik nasz generalny, iako y na szpiegi, z Ich Mościami Pany commissarzami. Co się tkanie exactorów zwyszpomienionych podatków, do wybierania podymnego czworga, w pirwszy czwierci roku, obraliśmy Jego Mości Pana Mikołaja s Pruszyzna Pruszyńskiego; do drugiey exactiey troyga podymnego, w drugiey czwierci, obraliśmy Jego Mości Pana Ostafiana Tuszowskiego; do trzeciey exactiey troiga podymnego, w trzeciey czwierci, obraliśmy Jego Mości Pana Adama Korczewskiego; do czwartey exactiey troiga podymnego, w czwartey czwierci, obraliśmy Jego Mości Pana Alexandra Korczewskiego. Którzyto Ich Mość Panowie poborcowie odtąd podymnę po-

mienione odbierać poczną y tam, odkąd y na jakim miejscu, uniwersałem swym obwieszą wszystkich nas Ich Mość Panowie commissarze cztery, od nas obrani, kiedy y gdziebyśmy to podymnę do rąk Ich Mości Panów poborców, oddawali. A po wybraniu iako pierwszych czterech podymnych, tak y inszych, zaraz pieniądze rotmistrzom oddawać będą powinni Ich Mość Panowie poborcy, za assignacją Jego Mości Pana pułkownika naszego generalnego, a po wydaniu pieniędzy Ich Mość Panowie commissarze, ziachawszy się, *absentia unius non obstante*, rachunku słu chać będą także Ich Mość Panów poborców, tak tych, którzy dawne retenta mają, iako y tu pomienionych, a potym woiewodztwu naszemu, na seymiku lub electey deputacky, cokolwiek wprzód po exactey tych podatków przypadnie, dadzą rellacją y doskonały rachunek wszystkich *perceptorum et expensorum*. Ciż Ich Mość Panowie commissarze determinują y czas wybierania czopowego, po uspokoienu, da Bóg, woiewodztwa naszego od tumultów, y uniwersałem swoim termin, a quo uaznaczą, iako y wybieranie podymnego. A iż wiemy doskonale, że niemało iest pieniędzy woiewodztwa naszego przy Ich Mościach Panach poborcach woiewodztwa naszego dawnych, to iest potomkach niebośczyka Pana Fedora Proskury, pisarza ziemskiego Kiiowskiego, potomka Jego Mości Pana Woronicza, podczaszego Kiiowskiego, przy Jego Mości Panu Alexandrze Lenkiewiczuz y Pohorskim, podwoiewodzym Kiiowskim, przy Jego Mości Panu Woyciechu Rylskim, woyskim Żytomirskim, pisarzu grodskim Kiiowskim, przy Jego Mości Panu Krzysztofie z Łohoyska Tyszkiewiczuz, podczaszym Kiiow-

skim, retenta czopowego, szosu y formanki, y przy inszych Ich Mościach: tedy poruczamy to Ich Mościom Panom commissarzom naszym, aby, sine mora zniosszy sie z Ich Mościami wysz zpomienionymi Pany poborcami, te pieniądze odzyskali, które pieniądze tak ordynuiemy. Przypowiedzieliśmy służbę a die prima aprilis, anni praesentis, braci naszej, Ich Mościom Panom obywatelom wojewodztwa naszego rosproszonym, którzy pod chorągwią Jego Mości Pana pułkownika naszego generalnego zostawać mają y to czynić coby było ku ozdobie wojewodztwa naszego, którym żołd na koń po złotych trzydziestu postempuiemy, wedle rejestru, od Jego Mości Pana pułkownika naszego generalnego podpisanego, temuż Jego Mości Panu pułkownikowi naszemu generalnemu więcy chorągwy s tych retent zaciągnąć. Ktobykolwiek, tak podymnych, iako czopowego, szosu y formanki exactorom naszym zwyszpomienionym, tam in toto, quam in parte, wedle czasu, od Ich Mość Panów commissarzów determinowanego, nie oddał, na takowym ma być poena triplicis pensionis retentorum in instanti, cum poena perpetuae banitionis sine appellatione, extendowana, ad instantiam instigatoris iudicij, ex delatione Ich Mościów Panów exactorów wyszpomienionych, abo ich substitutów, lub succollectorów, prawnie od nich zapisanych. Forum zasię aczby ordinarium być miało w Kiiowie, iednak iż nam Pan Bóg wziół s tego świata Jego Mości Pana wojewode naszego, bez którego gród nasz wacuję; więc iż Kiiow iest podległy pod ten czas niebezpieczeństwom od domowey sweywoly nagłono (*sic*), tośmy zgodnie postanowili, ieśli na ten czas, kiedy się zdać będzie Ich Mościom

Panom commissarzom naszym, iż czas iest podatki wybierać, na co y swe wydadzą uniwersały, Pana wojewodę Jego Królewska Mość, Pan nasz miłościwy, dać nam raczy, a on na wojewodztwo wiezie, tedy Jego Mość Pan wojewoda roczki grodzkie, luboby cadencya ich zwyczajna nie przypadała, ma zacząć sędzić, dla samych skarbowych spraw, w tydzień po czasie tym, do którego ostatniey oddawcy podatków oddawać będą powinni, wedle assignatney Ich Mościów Panów commissarzów, od nas obranych. A ięśliby też Jego Mość Pan wojewoda, wedle tego czasu, iako się namieniło, przyść do sędzenia roczków, dla iakieykolwiek przyczyny, nie mógł, tedy to zgodnie postanawiamy, iż sobie wszyscy, którzybyśmy huic laudo nostro sprzeciwili się y ordynacyey oddawania contributney publicznych Ich Mościów Panów commissarzów naszych, forum w wojewodztwie poblížszym naznaczamy, to iest w wojewodztwie Wołyńskim, w powieciech tak Łuckim, Krzemienickim, iako y Włodzimirskim, którzybychkolwiek s tych grodów napierwy roczki sędzone byli, za pozwem peremptorie stawać, sine quibusuis dillacionibus et exceptionibus. Tamże forum mieć mają y Ich Mość Panowie poborey nasi, tak tu pomienieni, iako y ci, którzy nam dotąd dawnych reitent nie oddali, ad instantiam instigatoris iudicij, ex dellatione plenipotenta Ich Mościów Panów commissarzów naszych; także y Panowie rotmistrzę woyska naszego, ięśliby który z nich, pieniądze wziowszy, chorągwie nie stawili y do obozu nie stanoli, przez tegoż instigatora y delatora, czego nam Ich Mość Panowie obywatele Wołyńscy, bracia nasi, fraterne pozwolili. Wszakże, przy wybieraniu

podatków czwirci następujących, kiedy Jego Mość Pan woiewoda, da Bóg, nasz zupełnie ten urząd swój obeymie, querelle skarbowych spraw co dwie niedziele sądzone mają być w Kiiowie; czego iż. propter bonum commune, przestrzegać. da Bóg, będzie Jego Mość Pan woiewoda nasz, pewniśmy są tego, abyśmy sasiedzkiego woiewodzstwa grodów nie szukali. A iż teraz rzetelnie widzimy, iako ciężko iest naszemu woiewodzstwu, tak przestronnemu, iedno tylko ziemstwo mając, ieden gród w Kiiowie; tedy to sobie przyrzekamy, iż ani podsędka, ani pisarza ziemskiego obierać nie mamy (ponieważ te urzędy teraz vacuią), ażbyśmy z seymu blisko przyszłego troie ziemstwa u Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, także y grody, w którychby roczki sądzone był, uprosili. (Executio mocną, ieśliby się kto, post publicatam banitionem, zaraz na drugich roczkach abo querellach, nie uścił ze wszystkim skarbowi woiewodzstwa naszego, abo któryby rotmistrz, wziowszy pieniądze, do obozu chorągwie nie stawił y stawić nie chciał) Jego Mość Pan woiewoda nasz, abo, gdyby requisitus in duabus uczynić iey nie chciał. Jego Mość Pan starosta Żytomirski, abo Jego Mość Pan starosta Owrucky pro tunc uczynić ią będzie powinien, powiat swój ruszywszy, iako contra rebelles, których pro hostibus patriae et communis salutis mieć chcemy, y teraz declaruiemy, z częścią woyska naszego zaciągnionego, cum consilio Ich Mościów Panów commissarzów, sub poena itidem triplicis pensionis retentorum in instanti, na roczkach którychkolwiek, iako się wyży pomieniło. repetenda, cum poena perpetuae banitionis, ad instantiam instigatoris iudicij

illius, ex delatione Ich Mościów Panów commissarzów abo ich plenipotentów. Ich Mościów Panów commissarzów czterech obraliśmy y uprosili: Wielmożnego Jego Mość Pana Jerzego na Czernichowie Niemirzicza, podkomorzego Kiiowskiego, Jego Mość Pana Władysława na Bohurynie Chrebtowicza, stolnika Kiiowskiego, Jego Mość Pana Michała Axaka, podstolego Kiiowskiego, y Jego Mość Pana Tomasza z Biberszteinu Kazimirskiego, którym to co się wyżej pomieniło, poruczywszy, nadto poruczamy, aby wojsko, od nas zaciągnięne, dwakroć w roku popisali: raz na początku, kiedy się wszystko zaciągnie, a drugi raz przy skończeniu roku. Tymże Ich Mościom moc zupełną dajemy y zlecamy, aby ad fidem publicam, iako naprędy mogli dostać pieniędzy, za którebyśmy zaraz mogli ludzi cokolwiek zasiać, absentia unius vel duorum non obstante; naostatek, in absentia trium, y iednemu Jego Mości Panu pułkownikowi generalnemu eandem potestatem dajemy. A skoro to pierwsze czworo podymnych Jego Mość Pan exactor pierwszy wojewodztwa naszego wybierze, cum prouisione po złotemu od sta złotych na miesiąc rachuiąc, aby zaraz creditorowi oddał, waruiemy. Na pułkownictwo generalne uprosiliśmy y obrali Wielmożnego Jego Mość Pana Jerzego na Czerniechowie Niemirzicza, podkomorzego Kiiowskiego, mając perspectam eius fidem in Rem Publicam et merita, którego obowiązawszy amore patriae, tośmy Jego Mości poruczali, aby się starał, z powinności, na sie włożoney, o to, żebyśmy byli bezpieczeni od wszystkich tumultów domowych y rebelliey; czemu wszytkieni siłami, ex prouidentia sua, będzie powinien, mając te władzą, od nas

autoritate conuentus nostri sobie daną, aby w woiewódz-
 stwie naszym swawolne kupy gromił, buntowników, gdzieby
 się kolwiek pokazali. tak w dobrach Jego Królewskiej Mo-
 ści, iako y duchownych y naszych szlacheckich, imać ka-
 zał y one karał, wedle wystempków. A żeby miał woy-
 sko to nasze zwyszpomienione in exquisita disciplina, da-
 iemy Jego Mości Panu pułkownikowi naszemu generalnemu
 władzą, autoritate Rei Publicae, stanowienia pułkowników
 y rotmistrzów, karania wystempnych żołnierów, wedle arti-
 kułów woicznych; którym każdy żołnierz podlegać, tacto
 pectore, obowiązać się powinien; osobliwie tych, którzyby
 castra deserere, abo s potrzeby uciec mieli, abo sie po-
 tykać, gdy każą, nie chcieli, pro hostibus patriae declaru-
 iemy. Zlecamy przytym Jego Mości Panu pułkownikowi
 generalnemu, aby luxum woiska naszego cale uprzatnoł,
 wedle intencyey Rzeczy Pospolitey, na seymie coronationis
 blisko przeszłym wyrażoney, tak stroiów iako y bankie-
 tów, cokolwiek delicatem żołnierza uczynić może, wielości
 wozów, koni y czeladzi niepotrzebney, wedle constitutiei
 anni millesimi sexcentessimi trigesimi terty. Daiemy też
 Jego Mości Panu pułkownikowi naszemu generalnemu
 potestatem substituendi na miesce swoje do czasu ta-
 kiego locumtenenta, któryby hćic oneri mógł sufficere,
 osobliwie do sądów criminalnych rebellizantów. A iako
 woiska gratialistów bywać zwykli, tak też woisko nasze
 z Jego Mością Panem pułkownikiem generalnym naszym
 nostrae potestatis mieć chcemy. Na ściagnienie woysku
 naszemu, wszystkie starostwa, wszystkie dzierzawy, wszyt-
 kie przytym dobra utriusque ritus naznaczamy, które, ne-

mine excepto, Jego Mość Pan pułkownik nasz generalny assignować chorągwiom będzie, a potym, woysko iako naprędy ściagnowszy, popisać się ma przed Ich Mościami Pany commissarzami, pod Kiiowem y nad Dnieprem, lub obozem w iednym mieyscu, lubo na kilku mieyscach leżeć; nad tymże Dnieprem y hyberna swe odprawowować powinno będzie. Ażeby swóy prouiant miało to woysko, ordinuiemy im tako żywność, iż iako dwadzieścia podymia iednemu żołnierzowi na czwierć płacą żołd iego, tak żeby, ze dwudziestu dymów, tak w starostwach, dzierzawach, duchownych dobrach utriusque ritus, iako y naszych szlacheckich wszystkich, prouiant był wydawany żołnierzom na czwierć na iednego, mając wzgląd y na luźną czeladź y konie, bez których żołnierz być nie może, wedle ordinacyey Jego Mości Pana pułkownika naszego generalnego y Ich Mość Panów commissarzów, którą żywność tak, iako na tamtym mieyscu, stąd (*z kąd?*) ją wybierać będą, pretium iey będzie na on czas, oszacowawszy, lubo żywność oddać, lubo pieniądzy płacić będziemy; a żołnierz, tym się contentuiąc, ani sie włóczyć ma po woiewodztwie, chiba in necessitate, ani stacy żadnych wybierać; w czym, aby nas insze woysko nie aggrauouało, wyprawuiemy s pośrodka siebie dwóch do Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, to iest Jego Mość Pana Tomasza Kazimirskiego y Jego Mość Pana Stefana Niemirzyca na Czerniechowie, pokornie prosząc, abyśmy to, z łasky Jego Królewskiej Mości, otrzymać, a interim, dla sprowadzenia pignorów naszych, commoditatem loci w starostwie iakim mieć mogli. Praesidium też y fortece, propter infirmioem

sexum et chara pignora nostra, w dobrym porządku mieć będzie Jego Mość Pan pułkownik nasz generalny: co całe dexteritati et prudentiae Jego Mości poruczamy. Nakoniec pospolite ruszenia, in casum iugruentis necessitatis, uchwaliliśmy w woiewodztwie naszym, na które wszyscy stawić się mamy, wedle prawa pospolitego de expeditione bellica, nie wychodząc iednak nigdziey z woiewodztwa naszego: na które pospolite ruszenie, gdy się zdać będzie Ich Mościom Panom commissarzom naszym, Jego Mość Pan woiewoda nasz, da Bóg, przysły wici wysyłać ma; a ieśliby ieszcze Jego Mości Pana woiewody nie było, abo sie tego zbraniał, tedy to Ich Mościom Panom commissarzom naszym w moc dajemy, iako nas zwoływać, tak y miesce nam naznaczyć, a my się stawić obiecuiemy, sub poenis, o pospolitym ruszeniu sancitis. uwalniając tych totaliter, którzy w woiewodztwie naszym Kiiowskim w zaciągu są y będą, tudzież też y tych, którzy z woiewodztwa tego przy boku Jego Królewskiej Mości zostawiają. Działo się w Łucku, dnia piętnastego marty, anno tysiąc szęścseth czterdziestego dziewiątego.

У того лядумъ полиисы рукъ, такъ его милости пана маршалька, яко и ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Киевського, тими словы :

Władysław na Bohurynie Chrebtowicz, stolnik Kiiowski, marszałek koła rycerskiego, manu propria.

Jerzy z Czerniechowa Niemierzycz, podkomorzy Kiiowski, manu propria.

Michał Axak, podstoli wojewodztwa Kiiowskiego, manu propria.

Jan Krzętowski z Brzezia, Ło. K., manu propria.

Stephan Niemirzycz na Czerniechowie, manu propria.

Remian Tuszewsky, manu propria.

Andrzej Sokołowski, S. K. J. M.

Tomasz Modliszewsky.

Jan Kniehiniński.

Thomasz z Biberzszтайnu Kazimirsky, manu propria.

Mikołaj s Pruszyrna Pruszyński, manu propria.

Abram Korczewsky, manu propria.

Hrehory Lipliański.

Mikołaj Juczanicz, komornik graniczny wojewodztwa Kiiowskiego, manu propria.

Alexander Korczewsky.

Michał Jerlicz, manu propria.

Wacław Jurewicz.

Sebastian Krasowsky.

Jan Mirosz.

Jan Swiszewsky.

Andrzej Mikołajewsky z Mikołajowicz.

Котороежь то лявдუმъ, за поданьемъ и прозбою
вышь речоного его милости пана маршалка а за при-
нятемъ моимъ врядовымъ, до книгъ есть записано.

Книга вродская Луцкая 1649 года, листъ 85 — 89.

XXX.

Сеймовое постановленіе дворянъ Волынскихъ о всеобщемъ ополченіи противъ взбунтовавшихся крестьянъ. 1649 марта 17.

Року тисеча шестьсотъ чотыредесятъ девятого, месеца марта, семьнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замъку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Гелиашомъ Малюшицкимъ, буркграбимъ Луцкимъ, персоналитеръ становъши, уро жоный его милость, панъ Крыштофъ Линевский, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцарского воеводства Волынского, для вписанья до книгъ нынешныхъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ лавъдумъ, съ подписомъ руки своее, одъ всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Волынского, на сеймику реляційномъ, въ року тешерешнемъ тисеча шестьсотъ чотыредесятъ девятомъ, месеца марта, петнадцатого дня, одправуючимъсе, згодне ухваленое и постановъленое, а о томъ ширей въ себе обьмовляющее, которое, абы принятое и въ книги вписаное было, жадалъ, и такъ се въ себе маеть:

My dygnitarze, urzędnicy, książęta y wszystkie rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego, którzyśmy się na ten czas, pro die decima quinta, mensis marcy, do Łucka na sejmik relacyjny, z seymu walnego szczęśliwey koronaciey Jana Kazimirza, króla, pana naszego miłościwego, zebrawszy in hanc solenitatem relationis Ich Mościów Panów posłów, na tenże sejm coronationis od nas deputowanych, expeditowawszy, de securitate y obronie wojewodztwa naszego, inhaerendo constitutioni, która nam, tak przeszłe, iako y terazniejszą, nowo namówionę approbuie lauda, na tymże terminie obmyślić sobie postanowiliśmy. Naprzód, iż wojewodztwo naszą, iako naybliszą od wyuzdanego chłopstwa licentey y naypodlejszą będąc wszelakim ich naiazdom, do tego nullum prawie pacis sperando modum, abyśmy iako expositi periculis, huic mogli obuiare malo y abyśmy eam moem od wojewodztwa naszego auertere mogli: za zgodą tedy totius conuentus nostri, okazywania na dzień ósmy aprilis uchwaliliśmy, na którym, nemine excepto, cuiuscunque sint status et conditionis ludzie, tak zastawnicy iako y arendarze inni, y iakiekolwiek possessiones y beneficia w wojewodztwie naszym mające, także y wdowy in personam małżonków na mieyscu zwykłym popisom, s pocztami stawić się będą powinni, iuxta constitutionem anni millesimi sexcentis vigesima primi, a to sub poena infamiae et quouis rigorosissimo iuris processu, excepta sola vera infirmitate, na co iednak corporale iuramentum obwiniony praestare będzie powinien. Tamże zaraz postanowiliśmy, aby z dymów trzydziestu osiadłych konny służyły z ryszunkiem dobrym był obmyślony, na co reuisia pod

tenże czas ma być. Duchowni Ich Mość, w wojewodstwie naszym residujące, ponieważ aequaliter z nami ad omnem onus wojewodztwa tegoż naszego należą, co y Jego Mość xiądz biskup Łucki przez list swój in medium congressus nostri declarował; zaczym, do tegoż stawienia ze trzydziestu dymów tenebuntur konnego słuźalego stawić, cum sufficienti do niego requisito; a ktohy nie miał spełna trzydziestu dymów, powinien componere z blisszym sąsiadem, non excludendo z osób swoich do uiritim stawienia się, iako y ci, którzy między Słuczą y Horynią dobra swoje mając, viritim tylko sami stanać powinni. Zachowuie się też termin na tenże czas okazywania obrania pułkownika y rotmistrzów, y inne takiemu terminowi należące requisita, y dalsza obrona tamże obmyszlona być ma, gdzie zaraz Panowie poborcowie nasi sufficientem calculum exactionis suae uczynić będą powinni, a to sub poenis, in constitutionibus regni eo nomine sancitis. Ponieważ roczków grodzkich Włodzimirskich daleka jest iaszcze cadentia, tedy Jego Mość Pan starosta Włodzimirsky powinien będzie, roczki extra cadentiam, w poniedziałek kwietny, w powiecie swym złożywszy, sprawy, tylko fisco należące, sądzić y wszelaką ostrość prawa, sine quibusuis dillationibus, appellationibus, na Panach retentorach exequować, sub poenis, contra negligentes officiales sancitis. Tamże zaraz, tak Łuckiego, iako y Krzemienieckiego powiatu obywatele respondere tenebuntur. Panów rotmistrzów naszych powiatowych widząc wysoką ku oyczyźnie miłość y qua dextertate wpyśka stawali przy odważnych dziełach swoich, także sumpty y znaczne straty, w których że y teraz tenże

zostawa zelus, lubo za nowym zacięciem Rzeczy Pospolitey, po wysłużeniu czwirci powiatowey: in uim tedy gratitudinis za to, abyśmy do dalszey Rzeczy Pospolitey usługi Ich Mość zachęcili, reszte dwoyga podymnego, in anno millesimo sexcentesimo quadragesimo octauo od nas laudo publico uchwalonego, u exactora naszego, Jego Mości Pana Marcina Dąbrowskiego, skarbnika Wołyńskiego. darowaliśmy; osobliwie xiążęciu Jego Mości Zacharyaszowi Czetwerteńskiemu, pòdsędkowi Łuckiemu, Jego Mości Panu Romanowi Zahorowskiemu, stolnikowi Czernihowskiemu, Jego Mości Panu Łukaszowi Hulewiczowi, staroście Dźwinnogrodzkiemu, Jego Mości Panu Alexandrowi Łysakowskiemu, Jego Mości Panu Janowi Hulewiczowi y Jego Mości Panu Janowi Liniewskiemu, nie includuiąc iednak w to żadnych czopowych pieniędzy. A iż obywatelom Ich Mościom województwa Kiiowskiego seymik rellacyjny z seymu coronationis, na tenże czas, w Łucku, (u) Oyców Dominikanów, constitucią jest naznaczony, dla załączenia nieprzyjacielskiego: przeto, ciż pomienieni obywatele prosili nas, aby forum z retentorami swemi w wojewodztwie naszym, na tychże extraordinarynych roczkach, mieć mogli, którym fraterne pozwoliliśmy. Ponieważ Jego Mość Pan podkomorzy Kiiowsky obiit munus pułkownika w wojewodztwie swoim, y fraterne nas ciż Ich Mość Panowie obywatele prosili, aby od expeditiey okazywania ex persona sua był uwolniony, czego także pozwoliliśmy; iednak z dóbr swoich, w wojewodztwie naszym będących, poczet iuxta correspondentiam stawić powinien będzie. Które wszystkie praesentis laudi nostri puncta, fide[m] marszałka

naszego do tego adhibita, ad acta autentica regni podać zleciliśmy. Działo się w Łucku, na miejscu zwyczajnym seymiku, w kościele katedralnym, dnia siedmnastego marca, roku tysiąc sześćset czterdziestego dziewiątego.

У того лявдумъ подписъ его милости, пана маршаляка, въ тые слова:

Krzysztof Liniewski, marszałek koła rycerskiego.

Котороеж то лявдумъ, за поданемъ вышъ речное особы а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть вписано.

Книга городская Луцкая 1649 года, листъ 89 наоборотъ.

Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывший въ 1649 году. Жалобы на убійства и опустошенія, причиненныя взбунтовавшимися крестьянами. Просьба о присылкѣ войскъ, для водворенія спокойствія. 1649 марта 17.

Року тысяча шестьсотъ чотырдесять девятого, месеца марта, семнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замьку его королевское милости Луцькомъ, передо мною Гелиашомъ Малюшицкимъ, буркграбимъ Луцькимъ, становъшы очевисто урожоний его милость, панъ Крышътофъ Линевскій, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцарского, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцькихъ, подалъ инъструкцію ихъ милостей, пановъ обывателей, воеводства Волынського, съ подписомъ руки своее, на сеймику, дня пятнадцатого, месеца марта, зъгромажоныхъ, ихъ милостямъ паномъ посломъ тогожъ воеводства, въ той инъструкции, нижей вписаной, меновете выражонимъ, даную, а о томъ шырей въ себе обьмовляющую, просечы, абы принята и до книгъ уписана была, которую я врьдъ, для вписаня до книгъ пріймующы, читалемъ, и такъ се въ себе, писмомъ Полскимъ писаная, маеть:

Instructia Ich Mościom Panom posłom: Jego Mości Panu Andrzeiowi z Wysokiego Kaszewskiemu, łowczemu Wołyńskiemu, y Jego Mości Panu Thomaszowi Kozice, podstolemu Wołyńskiemu, od nas senatorów, dignitarzów, urzędników y wszystkiego kół rycerskiego, na seymik, pro die decima quinta, mensis marcy, constitucią coronationis naznaczony, zgromadzonych, dana. Naprzód, przy powinszowaniu dobrego zdrowia y szczęśliwego panowania Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, przełożyć mają Ich Mość Panowie posłowie, w jakim zostawamy niebezpieczestwie, y iako kráie nasze spustoszone a prawie wniwecz obrócone, y iako nad armistitium, przez Panów comissarzów postanowione. za mieysca, sobie zabronione, ta colluuię swawolnego chłopstwa przechodząc, homicidia y zniesnośne czyni rapinas. Prosić tedy będą maiestatu Jego Królewskiej Mości Ich Mość Panowie nasi, aby iako nayprędsze presidia Rei Publicae ku ścienie naszej stawali, żebyśmy do czasu, armisticią określonego, w pokoju zostawać mogli. Drugo, opowiedzieć mają Jego Królewskiej Mości y naszą w tey mierze curam, że sie y sami do tey obrony bierzemy, lecz takowym siłom rebellizantów trudno resistere, bez osobliwego obmyślawnia Jego Królewskiej Mości. A iż z odesłania constitucią z seymu anni millesimi sexcentesimali quadragesimi, Ich Mościom Panom poborcom naszym termin sprawienia sie na seymiku przed bracią zachowany był, w czym, że sufficiens od nich stała sie nam satisfactia a przecie iednak w sądach Warszawskich kapturowych, podczas szczęśliwey electiey króla, pana naszego miłościwego, ad instantiam

instigatoris regni, jest otrzymana infamia, a mianowicie na Panu Kozice Szymonie y Panu Adamie Hulewiczu, tedy ciż Ich Mość Panowie posłowie upraszać będą maiestatu Jego Królewskiej Mości, aby na takową infamią, uti nulliter et incompetenter otrzymaną, dla poratowania honorów ich, gleyt dany być mógł; ponieważ nam w woiewodstwie in toto satisfactum, na co y quity maią. Któreto puncta tey instrucey naszej, przez Pana marszałka koła naszego spisawszy y ręką tegoż podpisane, Ich Mościom Panom posłom naszym oddać zleciliśmy. Dan z seymiku relationis Łuckiego, dnia siedmnastego marczy, tysiąc sześćseth czterdziestego dziewiątego.

У тоє инъструкции подпись руки его милости пана маршалка тыми словы:

Krzysztoph Liniewsky, marszałek koła rycerskiego, manu propria.

Котораяжъ то инъструкция, за поданьемъ и прозбою вышъ речоное особы, а за принятьемъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть уписана:

Книга городская Луцкая 1649 года, листъ 91 наобороть.

XXXII.

Дипломъ на права, предоставленныя Русскому народу Польскимъ королемъ Яномъ Казимиромъ и Варшавскимъ сеймомъ, на основаніи Зборовскаго договора. 1650 генваря 12.

Року тисеча шестьсотъ пяддесятого, месеца февраля, двадцать третего дня.

На вряде кгородскомъ, въ замьку его королевское милости Луцькомъ, передо мною Яномъ зъ Великого Зялова Зяловскимъ, наместникомъ замку и букграбства Луцького, становшы персоналитеръ ясне превелебный въ Пану Богу, его милость отецъ Юзефъ Чапличъ, поминать владыцтва Луцького, архиманъдрытъ Милецкий, для вписаня до книгъ внынешныхъ кгородскихъ Луцькихъ подалъ перъ обятамъ привилей его королевское милости дипломы, на паркгамине писаный, съ печатми двома, коронною и великого князства Литовского, на шнурахъ завесистими, а съ подписомъ руки его королевское милости и секретарское, зъ сусцептами тежъ двома, Варшавскою и Любелскою, кгородовъ, на апробацию правъ и волностей релии Кгрецкое народу Руского служачый, яко о томъ тотъ привилей шырей въ себе маеть, просечы, абы прынять и до книгъ вписанъ былъ, которого я врьдъ прыймуючы, чыталемъ и такъ се въ себе, писмомъ Польскимъ писаный маеть:

Jan Kazimirz, z Bożey łaski król Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mozowieckie, Żmudzkie, Inflanckie, Smoleńskie, Czernihowskie, i też Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny król. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, teraz y na potomne czasy, iż ziednoczenie narodów cnych: Polskiego, Litewskiego, Ruskiego, w tey Rzeczy Pospolitey (którą Pan Bóg chciał mieć antemurale wszystkiego krześciaństwa) jest naywiększe firmamentum; y dla tegoż diui nostri predecessores, Naiśnieyszy królowie Polscy, przestrzegali tego, aby do tych cnych narodów zawsze zostawała zgoda y miłość nierozzerwana, a siły spólne ich przeciwko nieprzyjacielowi krzyża świętego zachowane y obracane byli. Dla tegoż y świętey pamięci Naiśnieyszy Władysław Czwarty, król Jego Mość, Pan brath nasz, na szczęśliwey electiey swoiey, hacząc być cny naród religiey Ruskiej względem uniey rozdwoiony, świątobliwie usiłował zgodzić y ziednoczyć go z sobą, aby Rzecz Pospolita żadnego nie miała przez to zatrudnienia; toż y my, szczęśliwie nastąpiwszy na państwo, przez wolne głosy wolney electiey od Pana Boga nam powierzone, przedsiębiorąc, staraliśmy się o to, abyśmy wnetrzne zamieszanie y krwie rozlanie (które Pan Bóg dopuścił tempore interregni) zagasiwszy, pokóy święty pozyskać mogli y Rzecz Pospolitą uspokoić. Jakoż pobłogosławił Pan Bóg pobożney intentiey naszej, iż, za łaską iego świętą, to domowe incendium powagą naszą królewską jest zgaszonę y woysko nasze Zaporozkie do wiernego poddaństwa przywrócone, któremu w declaratiew łaski naszej królewskiej, pod Zborowem daney, przychęcając do usług naszych y Rzeczy

Pospolitey, a naród Ruski wszystek, duchownego y świeckiego, szlacheckiego y pospolitego stanów, przy prawach y wolnościach dawnych zachowując, obiecaliśmy na terazniejszym seymie, względem uniey zniesienia, tak, iako y z Wielebnym w Bogu Oycem metropolitą Kiiowskim y duchowieństwem namówiono było, postąpić y naród Ruski wszystek uspokoić, w ich religiey Graeckiey ucontentować: tedy te królewską obietnicę naszą, przy seymowej approbatiey y tey declaraciey, pod Zhorowem daney, skutkiem wypełniając, wakujące na ten czas władcytwa: Łuckie, Chełmskie, Witepskie, złączając z Mścisławskim, z cerkwiemi, do nich zdawna należącemi, y archimandryą Żydyczyńską, także monastyr Lescz ze wszystkiemi dobrami pomienionemu Oycu metropolicie Kiiowskiemu, Oycu Sylwestrowi Kossowowi, y osobom, na to obranym y od niego poświęconym, oddaliśmy y hoc diplomate nostro oddaemy. A z monastera Kupczatyckiego (*Kupiatyckiego?*), w possessiey nieunitów będącego, wszelkie przewody, przeciwne punctom świętey pamięci króla Jego Mości Władysława, znosiemy; a w władcytwie Przemyskim terazniejszymu disunitowi ex-nunc ma być oddano, przed śmiercią xiędza Krupeckiego, świętego Spasa, monastyr świętego Onoprego ze wsią Nawczówką, monastyr Ławra ze wsią Ławrowym y monastyr Smolnica, a post fata xiędza Krupeckiego, już to władcytwa z majątnościami y wszelakiemi pożytkami do władcytwa przy nieunicie ma perpetuis temporibus zostawać. A że do władcytwa Witepskiego y Mścisławskiego dóbr na wychowanie słusznych nie masz, tedy z dóbr Połockiego archiepiskopstwa połowice, która ma być przez commissarza

naszego wydzielona, terazniejszemu Oycu władcyce naznaczyliśmy y de facto oddaemy. Exertitium liberum wszystkiemu narodowi Ruskiemu, nie będącym w uniey, w coronie y wielkim księztwie Litewskim, tak iako zdawna mieli, pozwalamy y noszenie krzyża Wielebnemu Oycu metropolicie w swoich diaecesiach, iako insigne metropolitańskie. Cerkwie też wszystkie, w punktach świętey pamięci króla Jego Mości Władysława wyrażone, przywracamy, to iest: w Smoleńsku, według przywileiu króla Jego Mości, Borysa y Chleba pod murami Smoleńskimi, a w samym zamku, gdzie przedtym cerkiew świętego Awramieia bywała, plac do zbudowania cerkwie, y przy niey duchownych chować, także w dobrach szlacheckich, które lennym prawem mają w wojewodztwie Smoleńskim, wolno cerkwie budować y duchownych swoich przy nich chować; w Mohilowie cerkiew świętego Spasa, monastyr s przynależnością, także pod Grodnem; monastyr w Wilnie Zmartwychwstania Pańskiego y cerkiew drugą świętego Jana, a trzecią na przedmieściu świętego Jerzego; w Trokach Panny Naświętszey; w Grodnie Zmartwychwstania Pańskiego; w Mińsku świętey Trócy; w Połocku Narodzenia Pańskiego, ze wszystkiemi dobrami, do niey należącemi; we Mścisławiu świętey Trócy, z dobrami do niey należącemi; w Kobryniu Narodzenia Naświętszey Panny; w Witepsku Zwiastowania w niżnim zamku y cerkiew, w polu stojąca, świętego Ducha; w Nowogródku świętego Jana; w Lidzie świętego Spasa; w Ihumeniu świętey Preczystey; w Bobroisku świętego Spasa; w Łobiszynie także świętego Spasa; w coronie zaś Lubelską cerkiew, od stanu szlacheckiego zmurowaną, która

im była wzięta, przywracamy do odprawowania nabożeństwa wszystkiemu narodowi Ruskiemu, nie będącym w uniey; w Krasnym Stawie świętej Trócy, ze wszystkimi dobrami, do niey zdawna należącemi; w Bełzie świętego Mikoły; w Hrubieszowie świętego Krzyża; w Stoianowie świętej Paraskowy; w Krzemieńcu świętego Mikoły; w Horodku świętego Ilii; w Mościech Zwiastowania Naświetszej Panny; w Busku świętego Mikoły; w Horodle Zmartwychwstania; w Kowlu świętego Mikoły; w Ratnie świętej Trócy; na oddanie których cerkwie skutecznie commissarzów, których sami sobie obiorą, dać pozwoliliśmy y zaraz naznaczyliśmy. A gdzie cerkwie pogorzały y popostuszoné są, tak w Pińsku, w Mozeru y po inszych miejscach, na tychże placach dawnych budować y murować wolność dajemy. Także dobra, od cerkwie świętej Paraskowej we Włodzimirzu odebrane, przywracamy. Sądy duchowne ich, według przywileiu świętej pamięci króla Jego Mości Awgusta, w roku tysiąc pięćseth iedynastym, danego, mają być weale zachowanę; także bractwa wszystkie, gdziekolwiek są y gdzie zabroniono, iako w Smoleńsku za murami u Hleba y Borysa y Bilsku, mieć pozwalamy. Szkoły Kiiowskie, gdziekolwiek są, także drukarnie ich weale zachowujemy, y censure xiąg przy Oycu metropolicie y episkopach, w diaecesiach ich, zostawujemy, a kaduk, na drukarzu Lwowskim Służce niesłusznie otrzymany, znosiemy. Dobra też cerkiewne aby żadnym sposobem nie byli alienowane a ritu Graeco, iako dawne prawa są o tym, warujemy, y Perehinsk, od władcy Lwowskiego nullo iure alienowany, decretom naszym na

pierwszym terminie, według praw y przywileiów tego władcy, restituere obiecuiemy, a wszystkich mieszczan Lwowskich narodu Ruskiego przy wolnościach y prawach ich, według przywileiu świętey pamięci króla Awgusta y inszych królów Ich Mościów, cale y nienaruszenie zachowuiemy, y ieśli iakie są praeiudicia y transactie mimo ten przywiley, tak w odprawowaniu nabożeństwa, iako i ich samych swobodach, te wszystkie znosimy, y gdziekolwiek, w coronie y wielkim xięztwie Litewskim, z dawnych praw y przywileiów do urzędów należy naród Ruski, aby zarówno przymowani byli, y żadney oppresiey nie mieli, dawne prawa ich conserwuiemy, a przeciwnie, gdziebykolwiek byli, postępki y transactie cassuiemy. Osobliwie też mieszczan Kiiowskich, Czernihowskich, Winnickich, Mozyrskich, Rzeczyckich, Starodubskich, Pińskich y inszych, gdziekolwiek woyna zaszła, przy dawnych prawach y wolnościach ich zachowuiemy. Commissie, inquisitie względem przeszłego zamieszania, według amnistiey, obiecany pod Zborowem, znosimy. Praesbiterowie też popi Ruscy, nie będący w uniey, aby przy wolnościach stanu duchownego zostawali y żadnemi powinnościami, podwodami, podatkami, statiami, ani stanciami żołnierskimi y robocznymi nigdziey nie byli onerowani, ale według praw y przywileiów incorporatorum (*sic*), w swoim poszanowaniu zostawali y do nikogo z świeckich, tylko do starszych swoich należeli duchownych, tym przywileiem naszym utwierdzamy. Naostatek, cokolwiek ieszcze do gruntownego uspokojenia należy, a na tym seymie, dla nawalności spraw Rzeczy Pospolitey, skutku nie wzięło, to wszystko do prze-

szłego (*sic*) seymu zachowawszy, naród wszystek Ruski przy wszelakich prawach y wolnościach zachowuiemy, a teraz to diploma, vigore approbatiey declaratiey naszej, woysku Zaporozkiemu daney, z podpisem ręki naszej y pieczęcią, tak coronną, iako y wielkiego xięztwa Litewskiego, wydać roskazaliśmy. Dan w Warszawie na seymie, w dzień conclusiey seymu, roku Pańskiego MDCL, miesiąca stycznia, dnia XII, panowania naszego Polskiego pierwszego, Szwedzkiego wtórego roku. Approbatia seymowa praw y wolności religiey Graeckiey narodu Ruskiego.

У того привилею печатей завесыстыхъ две а подписы рукъ его королевское милости и секретарское тыми словы:

Jan Kazimirz, Król.

Matthias (*Mathias?*) Cielecky, secretarius Regiae Maiestatis.

А сусъцепъта впродъ кгородъская Варшавъская въ тые слова:

Sub actu Varsauiensi, sabbatho, post festum sanctae Agnetis virginis, anno Domini millesimo sexentesimo (*sic*) quinquagesimo, ad oblationem admodum Reuerendi in Christo Patris Jozephi Kononowicz Horbacki, episcopi Vitepscensis, Mscislaiuensis, Orsensis, Mohileuiensis, igumeni monastery sancti Michaelis deaurati Kiouiensis, susceptum et inductum.

Кгродская засъ Любельская сусъцепъта тымы словы:

Ad oblationem Reuerendi Alexandri Denisko Mokosiey de Matfieioyce, archimandritis Żydyczynensis et Ourucensis, nomine Reuerendissimi Siluestri Kossow, metropolitae et archiepiscopi Kiouiensis, Halicensis et totius Russiae, diploma ratione introcontentorum, cum sigillis utriusque gentis maioribus, feria sexta post Conuersionem sancti Pauli proxima, per officium castrense capitaneale Lublinense susceptum et ad acta castrensia praesentia inductum.

Которыйже то привилей его королевское милости дипломы, за поданъемъ и просбою вышъ речоное особы а за прынятемъ моимъ урядовымъ, увесъ, съ початку ажъ до конца, до книгъ нинешъныхъ кгродскихъ Луцкихъ есть уписанъ.

Книга гродская Луцкая 1650 года, листъ 180.

XXXIII.

Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1650 году. Изъявленіе благодарности королю за его попеченіе о благѣ государства. О мѣрахъ для водворенія мира и для увеличенія войска. О заключеніи мира съ Швеціею. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ исполненіи судебныхъ приговоровъ надъ преступниками. О награжденіи ротмистровъ, участвовавшихъ въ сраженіи подъ Пилявцами. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству, о возвращеніи церковныхъ имѣній архимандриту Жидичинскому и объ освобожденіи города Луцка отъ военнаго поста и другихъ повинностей. 1650 Ноября 7.

Року тысяча шестьсотъ пятидесятого, месеца ноябра десятого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замъку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Гелиашомъ Малюшыцкимъ, буркграбимъ Луцкимъ, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, персоналтеръ становшы урожоный его милость, панъ Вацлавъ на Конюхахъ Гулевичъ, подсулокъ

Луцький, маршалокъ на тотъ часъ кола рицерьского, для вписаня до книгъ нинешньныхъ кгродскихъ Луцькихъ подалъ инъструкцію съ подписомъ руки своее, одъ всихъ ихъ милосътей пановъ обывателовъ воеводства Волинъского, на сеймику, дня сегого месеца и року теразъ идучыхъ, посьтановленую, ихъ милосътямъ паномъ посломъ инътроменованымъ на сеймъ двунедельный даную и служащую, о чомъ таа инъструкція ширей въ себе маеть, просечы, абы принята и до актъ записана была. Которую я врядъ, для вписанья до книгъ приймаючы, читалемъ, и такъ се въ себе маеть:

My senatorowie, xiążęta, dygnitarze, urzędnicy ziemscy y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego, ziachawszy sie do Łucka, pro die septima nouembris, na seymik złożony, seym dwuniedzielny poprzedzający, na mieyscu zwyyczajnym, zgodnie et unanimitate consensu obraliśmy z między siebie posłów na seym, bracią naszą: Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Hrehorego Swatopelka Czetwerteńskiego, Wielmożnego Jego Mości Pana Daniela Stępkowskiego, staroste Włodzimirskiego, Jego Mości Pana Wacława na Koniuchach Hulewicza, podsędka Łuckiego, marszałka naticzas кола нашего, Jego Mości Pana Kazimirza Bieniewskiego, pisarza grodzkiego Łuckiego, Jego Mości Pana Jana Liniewskiego, Jego Mości Pana Konstantego Czerniewskiego, którym zleciliśmy, aby, primario, Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, pro ea paterna, qua fouet et amplectitur Rzecz Pospolitą naszą, nisko podziekowali, cura. Iż nie na tym tylko, które, cum stupore gentium, sua

dexterrima pod Zborowem prouidentia, obmyślił, opatrzaniu, desistit, ale ieszcze daley, indefesso czulości swoiey królewskiej studio, persecitur całość naszą y miley oyczyzny podeyrzanemu tak prouide consulit zdrowiu: niech propitia Numina, tantum libertatum nostrarum vindicem w całym zdrowiu et incremento sił kwitnących długoletnie chowaiąc, cum rore benedictionis suae, auxilia, uniuersam Rem Publicam wspieraiące, posyłaia. A ponieważ seymu teraznieyszego, iako nam z propozyciey Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, innotuit, prima et potissima ratio iest obmyślenia pokoju et praesidiorum, Rzeczy Pospolitey naszej potrzebnych, na te, które z różnych strón oney minantur insultus et pericula: tedy, in hoc passu, daiemy pomienionym Ich Mościom Panom posłom, braci naszej, absolutam potestatem decernendi et concludendi wszystkiego, co sie będzie zdało in rem et commodum Rzeczy Pospolitey naszej y iako naylepszego oney zaszczyczenia, obligando w tym Ich Mościów fide, honore, conscientia, aby sie z stanami coronnemi, osobliwie s temi sententiami, które fortius oyczyźnie będą sie zdali moc subuenire, zgadzali, stosuiąc sie w tym do dawnych oyczystych sposobów, w prawie opisanych; pacta z woyskiem Zaporozkim Zborowskie y efekt onych cum salute Rzeczy Pospolitey zgadzaiąc. Że iednak wojewodztwa naszego równa iako y dalszych calamitas y widoma wszystkim desolatia na przeszłym nas od podatków exceptit seymie, która teraz ieszcze barziej przez swego augmentata żołnierza, że ledwie gdzie chłop zostaię: tedy Ich Mość Panowie posłowie do żadnych nowych accedere nie będą mogli pozwolenia exactiey, per

iustam tantae diminutionis rationem. A że woiewodztwo nasze, w zaciągu mercenarii militis, wyżey, nie tylko ad normam inszych woiewództw, sumpt podniosło a w coaequaciy z drugimi woiewodztwy nie iest comparifikowane: tedy maia Ich Mość Panowie posłowie instare. aby w tym puncie woiewodztwo nasze równo było coaequowane, ponieważ ten żołnierz zasłaniał te impetus nieprzyacielskie, in totam zmierzone patriam; approbatia też laudi zaciągu tego aby efficere mogli, serio intendere w to maia. Więc y podatki, któreśmy in anno millesimo sexcentesimo quadragesimo nono na żołnierza, propter securitatem woiewodztwa swego, iako expositum bliży periculis hostilibus, uchwalili, aby zarówno do coaequaciy Rzeczy Pospolitey także przyjęte było et autoritate moderni conuentus approbowane. Na seymie przeszłym, w rachunkach skarbowych więcey położono na poborców naszych, niżeli debetur, a posłowie nasi seymu przeszłego, nie maiać w tej mierze od nas informaciy, sequebantur fidem thesauri: tedy te calculatia z skarbem de nouo Ich Mość Panowie posłowie nasi uczynić maia; względem czego, zleciliśmy Panom poborcom naszym, aby sie z kwitami na seym, lubo sami przez sie, lub przez swoich plenipotentów, stawili, ci osobliwie, których constitutio ligat. Postrzegać iednak Ich Mość Panowie posłowie nasi maia, aby, ex ista occasione, nowego ciężaru na woiewodztwo nasze nie wnosili. Nie możemy inaczy, tylko concordibus animis, pium sequi intentum Jego Królewskiey Mości, Pana naszego miłościwego, y w tym, aby pacta Szwedzkie felici byli coronowane effectu; do czego Panowie posłowie nasi,

z inszemi Ich Mościami, cale swoje mają adunare zdania, prócz tego, żeby sumptu proprio Jego Królewskiej Mości, secundum pacta conuenta, a nie naszemi składkami, y ta sama Szwedzka expedicia y insze legatie wszystkie odprawowane byli. Żeby też stricta exigatur ratio od successorów tych, którzy byli naznaczeni ad componendum orbem y summę niemalą wzięli, quis fructus et effectus tego. Jeżeli kiedy, hoc potissimum tempore, ipsum periculi proximi experimentum nauczyło nas, iako być może szkodliwa detentio stipendiorum żołnierzowi Rzeczy Pospolitey: zaczym, serio iniungimus Ich Mościom Panom posłom naszym, aby co czwierć, bez żadnego omieszkania, mercede sua potiri mogli żołnierze nasi, a ci też, którzyby się wazyli w woysku aliquam mouere suspitionem conspirathey, dając do tego occasiã iakã, aby ipso facto infames zostawali. Commissia Lubelska aby była approbowana in toto, exceptis, którzy Wołoszã y swemi sługami nadstawiali pocztów y pieniądze na nich brali. Ex eadem occasione, prouidere mają Ich Mość Panowie posłowie nasi, iakoby hoc malum, które maxime aggrauat calamitates nostras, supprimi mogło. Gdy panowie, priwatne poczty swoje y chorągwie na priwatne occasye posyłaiać, w dobrach szlacheckich noclegami stawiaia y stąd im naznacziać ukontentowanie, większe, niżeli żołnierz publiczny, szkody czynia: aby tedy przy prawie, które na to iest opisane, reassumowanym, compendiosior via do dochodzenia szkód, za zgodã ordinum, obmyślona y postanowiona była. Hiberna, zdawna tractowane et immediate seymem confirmowane, z obmyśleniem pieniędzy, które iuż są po części wybrane,

aby optatum wzieni effectum et pro commoditate loci et securitatis postanowione byli, ante omnia urgere maią Panowie posłowie, conferuiąc cum ordinibus regni, abyśmy przez to zniszczonych wsi naszych mogli mieć stateczne respirium. Wszystkie państwa, podczas woyny, pospolicie zwykli pieniądze podwyższać, nie zniżać; a że Jego Mość Pan podskarbi koronny, bez commissarzów tak wielkiego xięztwa Litewskiego, iako y drugih koronnych, in tam turbulento statu oyczyzny naszej, tym zniżeniem monety, barziew totam Rem Publicam afflixit, anizeli emolumentum attulit, bo wszystkie praetia rerum w droszszej cenie ostaią, nizeli przedtym: serio Ich Mość Panowie posłowie tego maią poprzeć, żeby Jego Mość Pan podskarbi wszystkie te szkody, ktokolwiek ma, za poprzysiężeniem, każdemu de suo nagradzał, albo pewną liczbę ludzi, na usługę Rzeczy Pospolitey, swym kosztem stawill, a pieniądze żeby iuz więcey nie spadali sine consensu directo omnium ordinum, serio instare maią o to Ich Mość Panowie posłowie nasi. Urodzeni Ich Mość Szymon Kozięka y Adam Hulewicz, ultra praescriptum laudi nostri, którechmy sobie mocą constitutiew anno millesimo sexcentesimo quadagesimo septimo postanowili, od skarbu indebite baniowani, gdyż reszte, vigore tegoż laudum, respectuiąc na wysokie Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana kasztelana Brasławskiego in Rem Publicam merita, za które z szafarni praemiorum iusta nie dochodzi Jego Mości merces, assignowaliśmy: przetoż tey banitiew o cassatią, lub przez kwit skarbowy, lub przez constitutią, instabunt Ich Mość Panowie posłowie, nie deroguiąc iednak repetitioni tey reszty Jego Mości Panu Bra-

sławskiemu u tychże Panów poborców, także y woiewodztwu, in quantumby sie miało co pokazać. Więc, że to nie tylko iniuriam niektórych osób afficit priuatam, ale summopere laedit ipsam iustitiam et aequitatem, że wszystkich in genere criminum, inuasionum, spoliatorum suspensione przeszłego seymu nouissima constitutione exequutiones, pod którey protectią, facinorosi, uchodząc demeritas paenas, na większe ukrzywdzonych uciążenie y aggrauationem świętey sprawiedliwości, będąc in foro competenti, etiam iuxta constitutionem coronationis, która takowych wszystkich in genere uczynków, sub tempus interregni popełnionych usque ad diem coronationis, forum inter causas captureales naznaczyła, iure victi infames, non per satisfactionem, ale przez mandaty na seym wychodzić usiłują; co iako iest ukrzywdzonym onerosum, każdy obaczyć może: procurabunt tedy Ich Mość Panowie posłowie serio, aby tandem aliquando do dóyscia krzywd y przywodzenia do exequuciey mógł patere aditus, a Ich Mość Panów pieczętarszów prosić będą, aby takowych, przeciwko wyraźnemu prawu, nie wydawali mandatów. Dla niewczesnego wydania listów seymikowych na ten seymik, niektórzy Ich Mość Panowie senatorowie ziachać nie mogli y zdań swoich nam nie communicowali: tedy, aby w tym była poprawa et imposita necessitas solito more omnium praestandarum solennitatum, które ad talem actum należą, efficere mają Ich Mość Panowie posłowie nasi. Nie chcąc deesse braci naszej, tym, którzy non desunt patriae ochotą przysługi swoiey, respectując na straty przytym onych, które pod expedycją Pilawiecką ponieśli, conferowaliśmy niektórym

Panom rothmistrzom retenta u Panów poborców naszych, których laudum tamte exprimit szyrzy; a że potym y innych Ich Mościów, którzy insimul eandem ponieśli dostatków swoich iacturam, nastąpiła iusta instantia: tedy declaruiemy praesenti conuentu nostro, iż ta gratitudo communis wszystkich rothmistrzów concernere ma, y wszystkim należeć zarówno, którzy byli pod Pilawcami. Jego Mość Pan Wasili Masalski, poborca nasz, ponieważ iuxta praescriptum laudi illius, które Żydów do wydania podymnego explicite nie wyrażało, nie wybierał też od nich, nihominus processował, iakoby contrarios legi: tedy declaruiemy, iż iako Jego Mości Panu Masalskiemu nie mają tego rachować w skarbie, czego nie wybierał od Żydów, którą kwotę przeszłych poborców awtentyczne mają demonstrować kwity; tak y Żydzi, iż non tenebantur ex laudo illo, to iest anno millesimo sexcentesimo quadragesimo septimo, undecima aprilis, facto, do zapłacenia podymnego, mają być ab onere processus nominati y od podatków podymnych wolni. Spectatt y to ad securitatem et praesidium Rzeczy Pospolitey, którą ma supplere (ponieważ od nas krótko o tym commissum) dexteritas Ich Mość Panów braci naszych, aby Ich Mość żołnierza łanowego, na przeszłym seymie do namowy podanego, unitis z woiewodztwy innemi poparli sententiis ad ipsum effectum. Należy siła na tym, aby benemeriti ciues patriae, którzy desudant o zatrzymaniu całości Rzeczy Pospolitey, fructum zbierali praw swoich et debitam uznawali gratitudinem. Wiadome są Jego Królewskiey Mości y wszystkiey Rzeczy Pospolitey merita y zasługi Jego Mości Pana woiewody Kiiowskiego,

które in aprico et in palaestra, zdrowiem y substantią swoją służąc, oyczyźnie oddawał przez wszytek czas, a osobliwie teraz, podczas terazniejszego zamieszania nieszczęsnego w Rzeczy Pospolitey naszej, iakowe są prace y staranie Jego Mości około zatrzymania pokoju, codzienną prawie odwagą zdrowia swego, całości Rzeczy Pospolitey, przez ten cały rok, od Zborowskiej transactey na sobie zatrzymując, wszytkiey to Rzeczy Pospolitey patett: gorącą tedy instantią Ich Mość Panowie posłowie nasi do Jego Królewskiej Mości zanieść mają, żeby Jego Mość przy starostwie Bohusławskim, przez niebosczyka wielkiej pamięci Jego Mości Pana kanclerza kóronnego. tempore interregni, na seymie conuocationis. publice, in facie totius Rei Publicae, ustąpionym, y publico instrumento pisma swego siebie wyzuwszy, na Jego Mości transfundowanym, zostawał; o to starać się Ich Mość Panowie posłowie mają. Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Jeremia Korybuta Wiszniowieckiego, woiewody Ruskiego, iako odważne merita uniuerso patent orbi, tak straty y szYROKICH diminutie fortun condolentibus słuszna, aby były excepte od wszytkiey Rzeczy Pospolitey, animis, i żeby iaką łaską Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, tak iusta od Rzeczy Pospolitey gratitudine mógł być ukontentowany, spetiałem do Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, et ad ordines regni wniesć mają Ich Mość Panowie bracia nasi instantiam. Także Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Dmitra na Zbarażu Wiszniowieckiego odważne primitie et gloriosa Martis gesta aby debita byli przychęczone od Rzeczy Pospolitey humanitate, y te, które,

ob locationem et sedem belli, poniósł w majątnościach swoich iacturas, aby mogły resarciri, modum inire comittimus Ich Mościom Panom posłom swoim z inszemi Ich Mościami bracią naszą. Non defuit unquam, iako nemini inferior zelo et pietate in patriam, Jaśnie Oświecony xiążę Jego Mość Adam Alexander Sanguszko, wojewoda Wołyński, et praesidiis bellicis et saluberrimis consiliis subleuando Rem Publicam, zawsze dostoięstwo Jego Królewskiej Mości, pana swego miłościwego, et libertates nostras, ea, qua decet magnum senatorem, propagando dexteritate: aby tedy condigna praemia meritorum exhaustam xięcia Jego Mości aetatem mogli coronare, z łaski Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, in voto xięcia Jego Mości, gorącą procurare mają Ich Mość Panowie posłowie nasi. Jaśnie Wielmożny Jego Mość Pan Brasławski, iako multos superauit sua industria et continua in Rem Publicam meritorum assiduitate, ipsa res loquitur; nie wspominając wszystkich, którym iego asistebat praesens fidelitas zawsze, sama legatia Moskiewska, przez cały rok, cum discrimine vitae et iactura spendowanych kosztów, podjęta, iuste y w intercessią braterską y w łaskę Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, ma introducere. Jego Mości Panu staroście Czerkaskiemu, Jego Mości Panu staroście Dzwiniogrodzkiemu, Jego Mości Panu stolnikowi Czernihowskiemu, Jego Mości Panu łowczemu Wołyńskiemu, Jego Mości Panu Janowi Liniewskiemu, Jego Mości Panu Bogusławowi Horainowi y innym Ich Mościom braci naszey, którzy nie ustaią y teraz w tey zabawie y obronie oyczyzny naszey, iako omnem meritorum y odważnych dził

tribuimus paritatem, tak, aby nie byli excepti od równego Jego Królewskiey Mości, panu naszemu miłościwemu, y wszystkiey Rzeczy Pospolitey zalecenia, Ich Mościom Panom posłom naszym imponimus necessitatem. Jego Mość Pan Jan Hulewicz, brat nasz, rothmistrem będąc województwa tutejszego, nie czekając extorsiuam pecuniam, która bez remory nie bywa, swoje własną oppignorowawszy majątność, zaciągnął, superiori sumptu, kompanią, z którą velocius na ordinowane od regimentarzów miejsce prorupit; stamtąd, insimul z drugiemu, pod Pilawce przyciągnawszy, w oczach wielu Ich Mościów, tam będących, gloriosissime stawał y raz znaczny. non tergo, sed fronte et pectore, nieprzyjacielowi notus, z uymą wielką zdrowia swego, odniósł: przeto, ex iusta compassione fraterna, na ponętę sławy, wracającej się od przodków naszych, powinni będą, ex unanimitate nostro consensu, Ich Mość Pano wie bracia nasi wysłani wniesć do Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, et uniuersam Rem Publicam singularem odwagi iego recomendationem. A iż Urodzony Pan Jan Czechel Nowosielecki, bratt nasz, na seymiku naszym teraznieyszym, autenticis documentis, że illegitime y niesłusznie na nim, na przeszłym seymie (iako by ad instantiam Urodzonego Jego Mości Pana Alexandra Cetnera, chorążego Podolskiego, z którego attestatye, w trybunale personaliter przyznanej, iawnie patett, że z nim nigdy Pan Jan Czechel Nowosielecki nie służył, y pomieniony Jego Mość Pan Cetner, iako w swoiey attestatye pisze, na seymie przeszłym nie był, pogotowiu Pana Jana Czczela Nowosieleckiego na delacye nie podawał, infamia iest

otrzymana) elucidował: dlatego, serio Ich Mość Panom posłom naszym iniungimus, aby sie o to u Jego Królewskiej Mości y wszytkiej Rzeczy Pospolitey pilnie starali, żeby ta infamia z niego, na terazniejszym seymie dwuniedzielnym, zniesiona była. Przewielebny Jego Mość xiądz archimandryta Żydyczyński, bratt nasz, samą Jego Królewskiej Mości łaską i przywileiem cieszy sie, a te attinentia, de quibus gaudebant antecessorowie Jego Mości, w różne ręce dostały sie, mianowicie dobra Torokanie, legitime tey archimandriey Żydyczyńskiej należące, Jego Mość Ociec Sielawa, nullo iure, trzyma, sprawy y apparaty monastera tegoż, przez Jego Mości Ojca Łosowskiego do Litwy zawiezione, tenze possidet: przeto, aby, za instantią pilną Ich Mościów Panów posłów naszych, impositum auctoritate praesenti comitali było, aby przy swoich należnościach Jego Mość Ociec archimandryta Żydyczyński zostawać mógł, y archimandryta Owrucka, raz conferowana przywileiem Jego Królewskiej Mości, aby przy nimże została, ponieważ iest compatibile onus Miasto Łucko, metropolis nasza, gdzie praw y swobód naszych zostają archiui, sądy, seymiki y wszytkie expediują sie zjazdów solennitates, młodź w szkołach pietatis et studiorum liberalium exercent indoles suas, ad eam przez nieprzyaciela y żołnierza częstego przyszła desolationem, że gospód, których więcej pustych, mieć, in nostris conuenticulis, nie możemy: przeto, incumbere mają Ich Mość Panowie posłowie nasi, aby to miasto mogło mieć libertatio od exactey wszytkich y żołnierza stawiania, przez czas iaki, aby do iakieykolwiek mogło przysć reintegracyey. A tak te instructią et contenta w niey zgodnei

namowy naszej zleciliśmy Jego Mości Panu marszałkowi naszego koła, aby ie, in persona sua, do xiąg grodzkich Łuckich podał. Działo sie w kościele katedralnym Łuckim, tempore quo supra, od dnia siódmego nouembris zaczęтым, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo.

У тоє иньструкцїи, подьпись руки его милости пана маршалька кола на тотъ часъ рицерьского тыми словы:

Wacław Hulewicz na Koniuchach, podsędek Łucki, marszałek natenczas кола rycerskiego.

Котораяжъ то иньструкцїя, за поданьемъ и прозьбою его милости, пана маршалька, а за принятъемъ мѡимъ урядовымъ, до книгъ нинешньхъ кгородскихъ Луцкихъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1650 года, листъ 1450 — 1456.

XXXIV.

Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавский сеймъ, бывший въ 1652 году. Изъявленіе благодарности королю за его старанія объ успокоеніи государства. О принятіи мѣръ для уплаты жалованья войску. Просьба объ освобожденіи воеводства Волынскаго, разореннаго непріятельскими и Польскими войсками, отъ податей. Обь устройствѣ укрѣпленныхъ городовъ въ каждохъ воеводствахъ и обь укрѣпленіи города Луцка. О договорѣ съ Козаками на счетъ католическихъ костеловъ и о свободѣ католической вѣры. О сохраненіи правъ, предоставленныхъ православнои религіи. О возвращеніи Люблинской церкви лицамъ православнои религіи. О возвращеніи епископіи Хелмской Балабану. О возвращеніи церковныхъ имѣній архимандріямъ Жидичинской и Овруцкой. Обь отчетности сборщиковъ податей. О ревизіи и исправленіи актовыхъ книгъ Луцкихъ, Владимірскихъ и Кременецкихъ. О запрещеніи отпрапляться за границу въ военное время. О судопроизводствѣ по дѣламъ о бѣглыхъ крестьянахъ. О наказаніи мѣщанъ, грабившихъ дворянскія имѣнія. Обязанности старость заботиться обь укрѣпленіи и защитѣ городовъ. Хо-

дательство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству и объ освобожденіи Луцка, Владиміра и Кременца отъ военнаго постоя и другихъ повинностей. 1651 декабря 15.

Року тисеча шестьсотъ пятьдесятъ первого, месеца декабря, шеснацатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замъку его королевское милости Луцкомъ, передо мьною Гелияшомъ Малюшицкимъ, буркграбимъ Луцкимъ, и книгами нынешними кгородскими Луцкими. персоналитеръ становши урожоный его милость, панъ Романъ Загоровскій. столникъ Черниговскій, сеймику нынешнего, въ Луцку дня петнадцатого декабря, анъно презенъти, за листами его королевское милости одправленого, бола рыцерского маршалокъ, за злеценъемъ всихъ ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Волинъского, брати своихъ, для вписаня въ книги помененые кгородские Луцкіе подалъ перъ облятамъ инъструкцію ихъ милостей, паномъ посломъ воеводства Волинъского. теперь обранымъ на сеймъ валный Варшавскій, близко припадающий, дануи и постановленую, а выразне въ себе написаную и обновляющую, съ подписомъ руки своее, просячи, абы принята и въ книги вписаная была, которую инъструкцію я врьдъ до книгъ приймуочи, читалемъ, и такъ се въ себе маеть :

My senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo, obywatele województwa Wołyńskiego, ziachawszy sie na dzień piętnasty decembris do Łucka, na seymik.

nam uniwersałem Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, designowany, obraliśmy na seym, da Pan Bóg, szczęśliwie następujący, zgodnie spośród siebie posłów, bracią naszą: Oświeconego xięcia Jego Mości Jerzego Michała Czartoryskiego, staroste Krzemienieckiego; Wielmożnego Jego Mości Pana Andrzeia na Beresku Czaplicza Szpanowskiego, staroste Horodelskiego, y Urodzonych Ich Mościów Panów: Jego Mości Pana Romana na Zahorowie Zahorowskiego, stolnika Czernihowskiego, rothmistrza Jego Królewskiej Mości, marszałka na ten czas koła naszego rycerskiego; Jego Mości Pana Kiliana Wielhorskiego, podczaszego Wołyńskiego; Jego Mości Pana Wacława na Koniach Hulewicza, podsędka Łuckiego, y Jego Mości Pana Jana Liniewskiego, rothmistrza Jego Królewskiej Mości. Ci tedy, ante omnia, nim do wniesienia desideriorum nostrorum przystąpią, pokornie Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, podziękują pro paterna, którą ma około całości Rzeczy Pospolitey, sollicitudine, że, iako vigilantissimus tey miłej oyczyzny naszej custos, własnemu pańskiemu swemu (któremu y publica inhaeret salus) non parcendo zdrowiu y podczas wojny tak wielkich prac, trudów, niewczasów zażywszy, non desistit y in hoc pacis intersticio, ale zelobito (*z debito?*) ubiać się raczy studio, aby quam pacatissimam reddere mógł Rem Publicam. Co samo wyświadcza znaczna y teraznieysza przez posła Jego Królewskiej Mości propositio. kiedy, tanquam ex altiori speculo (*specula?*) wszystkie w oyczyźnie upatrując dolegliwości, nie tylko imminentes wcześniej praeuident tempestates, ale oraz ie y prudenter, saluberrima podając media, auertere usiuite;

w czym iako Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, vere regium adimplet officium, tak po nas wiernych poddanych debitam wyciąga gratitudinem. Do propositicy tedy Jego Królewskicy Mości, spółnie cum caeteris ordinibus regni, Panowie posłowie nasi aplikuiąc sie, inibunt modos et rationes, iakoby te tak potrzebne puncta ex re et dignitate Rei Publicae stanąć in suo esse mogli; a mianowicie przed sie wezmą tak zapłatę woysku quarcianemu bez uciążenia zniszczonego woiewodstwa naszego, iako naturam łanowego żołnirza, prout et in quantum drugie Rzeczy Pospolitey na to zgodzą sie stany, y hibernorum, tak wielą seymami irrité agitowanych, pro commoditate loci, sine aggrauatione dóbr szlacheckich, procurabunt dokonczenie, aby sie tym sposobem płacz y skwirk ubogich ludzi, niebiosa przebiiający, za przechodem żołnirza, który iuż prawie ipsum exsuxit sanguinem, zostawić mógł. W tym iednak fide obliguiemy Panów posłów naszych, aby na żadne podatki z woiewodstwa naszego nowe nie pozwalali; ponieważ wszystkiey to optime constat Rei Publicae, że te kraie nasze, nie telko przez nieprzyjaciela, non per modum transeuntis, sed per modum permanentis, in gremio woiewodstwa naszego zostaiącego, są spustoszone, ale też y przez woysko, tak quarciane, iako też y przechód woiewódstw pospolitego ruszenia, penitus zniszczone: bo nie telko przez ustawiczne, tanquam in hostico, czaty, bydła, woły, przez co y agricultura zniesiona, wybrane, ale y same wsi popalone. Zaczym, iakośmy godni u Ich Mościów Panów braci z gurnieyszych woiewódstw, którzy są faeliciores nobis, y takowa dóbr Ich Mościów nie dotkneła

calamitas, braterskiej compassiey; tak, aby Ich Mość ea uti chcieli discretione, żeby, nas y wojewodstwa naszego ad impossibilia nie pociągając, bo skąd płacić penitus nie mamy y po te czasy sami, podatki za poddanych naszych płacąc, byliśmy tributarii, nie telko hoc onus zapłacenia żołnierzowi y opatrzenia inszych potrzeb Rzeczy Pospolitey wzięli na sie, ale na kilkanaście lat ab omnibus oneribus Rei Publicae abyśmy libertowani byli, póki aliquantulas resumemus uires, fraterne Ich Mość Panowie posłowie nasi expostulabunt y serio procurabunt, do żadney nie przystępując rzeczy: ponieważ nie telko sama iusticiae et aequitatis suadet ratio, ale też magnam arguit nostram eo in passu z Ich Mościami inaequalitatem, aby wojewodstwa zdesolowane, iakie iest Wołyńskie, Bełskie, Podolskie, odnieśli subleuacją y contentacją. A że tantae aegestatis et miserae conditionis poddanych naszych ledwie non primam causam woluntariuskie chorągwie, które telko praeda et rapina bawili, upatrujemy: prosić pokornie Jego Królewskiej Mości Panowie posłowie nasi mają, aby abhinc y imię woluntariuszów abrogowane było, a mianowicie, kiedy woyna in uisceribus regni, aby takowe szkośliwe nie bywali in futurum zaciągi, constitutione regni cauendum. Commissia Szwedzka że iuż iest zaczęta, iakośmy z proposiciey Jego Królewskiej Mości wyrozumieli, a continuowana być bez osobliwego nie może sumptu; intererit Ich Mościom Panom, posłom naszym instare ad Rem Publicam, aby sumpt proporcjonalny na Ich Mościów Panów comissarzów był obmyślony. Więc, że nam Jego Królewska Mość rem aprime necessariam, z opatrzney swey providenciey, przekładać raczy,

nie tylko ufortyfikowanie pogranicznych miast, iako Kamieńca Podolskiego, Krakowa, na których municy całość Rzeczy Pospolitey zawisła, ale też aby każde wojewodstwo mieysce sobie upatrzyło, in casu ingruentis periculi, propter refugium, któreby sobie y ufortyfikowało y curam onego miało, bez czego, iako źle, żeśmy cum fortunis et pignoribus nostris gdzie zwiesć nie mieli, anterior nas edocuit casus: iako naylepsze tedy ufortyfikowanie y umocnienie stolicznego w wojewodstwie naszym miasta Łucka, na terazniejszym seymie, Panowie posłowie wezmą rationem, sposob namówią y do czasu którego, ponieważ y temu teraz dosić uczynić, dla srogięgo zniszczenia majątności naszych, nie możemy, odłożyć; to iednak unanimiter praecauemus, że na seymiku, da Pan Bóg, rellacynym obrońce y umocnienie Łucka, daley nie odkładaiąc, namówić mamy; które laudum nasze ea in re aby approbowane constitutione regni było, sedulo Ich Mość Panowie posłowie nasi desudare będą powinni. Nie przepomnią y tego Panowie posłowie przelożyć, aby wojewodstwa, przeszłym seymem od podatków, ex ea vel maxime ratione, że in possessione dóbr swoich nie byli, uwolnione, teraz, za przyściem do onych, z nami się coaequouali. Postrzegą y tego, aby szkody, przez żołnirza poczynione, który iuż paenitus exuuit (*sic*) disciplinam militarem, w amnistię nie szli. A że nie telko żołnirz Rzeczy Pospolitey, ale y ludzie priwatni pańscy, dla assistenciey panów swoich, przechodząc, stanowiska y noclegi po majątnościach naszych odprawuią y, chleb, stacią sobie wybiraiąc, ciężkimi uciążaią poddanych naszych exactiami; instare maią Panowie

posłowie nasi, aby speciali to było *cautum lege*, aby się takowe nie działy *oppressie*. Poruczamy też Ich Mościom Panom posłom naszym, aby Jego Królewską Mość prosili o to, żeby Ich Mość Panowie *commissarze* te *transactią* z Kozakami Białocerkiewskimi *declarowali* w Kiiowie *storny kościołów* naszych *et libero exercitio religionis catholicae*, ponieważ mencies o tem nie masz w tych *punctach* zawartych. *Religio Graecka* aby in suis *integra* zostawała *privilegiis*, iako w każdej niemal *zlecaliśmy* Ich Mościom Panom posłom *instrukcy*, tak y *protunc* *popracuią* y *serio urgere* Panowie posłowie mają, aby dobra, od cerkwi Ruskich, in *auita religione* Rutena *zostaiących*, świeżo przez różne osoby *poodbierane*, *praecauendo*, aby y *przywileiom* Jego Królewskiej Mości y *diplomati*, narodowi Ruskiemu od Jego Królewskiej Mości *danemu*, przez to sie nie *nie ubliżało*, *przywrócone* byli. Mianowicie, *cerkiew Lubelska*, aby, tak wiele *seymami* *zatrudniwszy* *Rzecz Pospolitą* y s tychże *samych certa et determinata decisione* będąc *disunitom* *przysądzona* y przez *commissią* Jego Królewskiej Mości, *pana* naszego *miłościwego*, *oddana*, aby *nowych* nie *czyniła*, *contra legem et constitutionem regni*, in *re iudicata* *turbacy*, ale *cale* przy Ich Mość Panach *disunitach* *zostawała*, *serio* Ich Mość Panowie *posłowie* nasi *poprzeć* mają. Więc, że Jego Mość *Ociec Bałaban*, *episkop Chełmski*, *brat* nasz, nie *telko antiquitus* z *zacnych* *przodków* *swoich*, *oyczyźnie* in *sago et toga* *dobrze* *zasłużonych*, *lecz* y *sam* z *siebie*, in *utroque* *proscenio*, w *oczu* nas *wszytkich*, *benemeritus*, *solennem* *przed* nami *zanosił* *quaerellam* w *odebraniu uiolenter* *władcyctwa* *Chełmskiego*, *sobie* *przy-*

wileiem Jego Królewskiej Mości nadanego, y prosił oraz o gorącą do Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, intercessią, aby w żalu swoim, który uiolat securitatem publicam, był ukoiony: przeto zleciliśmy braeci naszej, aby do Jego Królewskiej Mości serio intercedere raczyli, aby takowy wiolator peremptorie był sądzony na terazniejszym seymie, a ex iudicato Jego Królewskiej Mości, kto się winnym być pokaże, aby był iuxta qualitatem facti pokarany, solícite Ich Mość Panowie posłowie Jego Królewskiej Mości prosić będą; y abhinc aby Ich Mość Panowie duchowni religiey Graeckiey na dobrach, cerkwiom y cathedrom swoim służących, pacifice zachowani byli, aby do nowych tumultów y dissensy przez gwałtowne odbiranie nie przychodziło, quam diligentissime Ich Mość Panowie posłowie nasi weyżrzą. A że za takowymże przywileiem Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, Jego Mość Ociec Alexander Mokosi Denisko, archimandrit Żydyczyński, possidet realiter beneficium archimandriey Żydyczyńskiej; tedy, żeby y przy prawie swoim zostawał y względem przywrócenia dóbr Torokan, antiquitus do archimandriey Żydyczyńskiej należących, według przywileiu swego y praw fundaciey, temuż monasterowi służących, tak, żeby Jego Mości, iako legitimo successori, prawa przywrócone byli stamtąd, ze wszystkimi aparatami, do monastera Żydyczyńskiego należącemi, Ich Mość Panowie posłowie, ex ui et necessitudine woli naszych, omittere nie będą mogli. Przy tymże, z miłościwey Jego Królewskiej Mości łaski, otrzymaniu archimandriey Żydyczyńskiej, że insimul et semel sobie conferowaną otrzymał archiman-

drią Owrucką tenże brat nasz Jego Mość Ociec archimandrit Żydyczyński, a do possessiey dóbr, archimandrią Owrucką concernentium, przyść dla wstrentu nieprzyjaciela koronnego nie mógł; tedy, żeby licite mógł te odebrać dobra, sine ulla incompatibilitatis nota, według przywileiu, sobie nadanego Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, Ich Mość Panowie posłowie nasi, przez skuteczność, komuby y iako należęć miało per collationem Jego Królewskiey Mości, proponent to Jego Królewskiey Mości Panowie posłowie nasi. Panowie poborcowie nasi, aplikując się do woli y propositiey Jego Królewskiey Mości, w Warszawie przed seymem stanąć mają, aby sufficientem perceptae et expensae paecuniae reddant calculum; tych samych iednak Ich Mość Panów poborców excipujemy, którzy, ex constitutione, będąc tu do porachowania do nas odesłani, sufficientem w tey sprawie uczynili calculum, iako to z quitów wojewodstwa naszego constabit, z któremi się ciż przeszli Ich Mość Panowie poborcowie nasi, albo przez subdelegatów, albo per internuncios suos, stawić powinni. Uważając iednak Ich Mość Panowie posłowie nasi ipsam aequitatem y święto sprawiedliwość, iż to nie bez małego kosztu y spezy de proprio peculio, po seymikach, tribunalach Lubelskich, Radomskich, Rawskich iędzząc, Ich Mość Panów poborców naszych być musiało, serio promouebunt rem Ich Mościów: iakoż y zlecamy, aby goroną in facie Rei Publicae z Jego Mością Panem podskarbis umawiali około zwyczajnego Ich Mościom Panom poborcom solarium z skarbu należącego, aby im przyjęto było, także y banicie, na reten-

torach otrzymane, ponieważ żaden poborca de suo płacić nie powinien, ale *sufficit, ut rem exactam restituat* skarbowi. Excipimus y to zlecamy Panom posłom naszym, aby dwóch (*obydwoch?*) Ich Mościów Panów poborców naszych, Jego Mości Pana Szymona Kozike y Jego Mości Pana Adama na Woiutinie Hulewicza, *ex personis suis*, pro facienda calculatione, ponieważ ci Panowie poborcowie nasi, za odesłaniem od Rzeczy Pospolitey, *iuxta constitutionem*, pro facienda calculatione, do nas, uczynili przed nami na seymiku rellacynym dostateczną calculacją, według regestrów, do act Lwowskich podanych, y zaraz, na tymże seymiku rellacynym, *sufficientem* otrzymali *quietationem*: iakoż, żeby to *liquido constet et pateat Rei Publicae*, zlecieliśmy, żeby ciż Panowie poborcowie nasi *quity*, z podpisem ręki protunc marszałka naszego, na seym ad *uerificandum* przysłali, a skoro sie *sufficiens satisfactio* pokaże s tych *quitów*, Ich Mościom Panom posłom naszym pokazanych, *efficere* mają Ich Mość Panowie posłowie nasi *apud totam Rem Publicam*, żeby, dosić uczyniwszy, ci Ich Mość Panowie poborcowie nasi więcej nie zostawali in *onere fisci*, ale *totaliter* *constitucią* seymu terazniejszego uwolnieni byli. Więc, że y Jego Mość Pan Wasili Masalski, brath nasz, wybierając iedne pro suo interesse *podymne*, miał w *excepce* Żydow, *iuxta laudum nostrum* przy obieraniu tegoż Pana poborce naszego, a na Żydach, tak według *liquidaciey* *quitami* Jego Mości Pana Michała Liniewskiego, iako y inszych nastempuiących poborców, nie przychodzi, tylko pięć tysięcy dwieście siedmdziesiąt złotych, iako toż samo *autentice* Jego Mość Pan Wasili

Masalski liquidabit: tedy zleciliśmy dać ręczną w tey mierze Jego Mości Panu marszałkowi naszemu attestacją, który sufficientem ex commissio nostro w tey mierze miał z Jego Mością calculationem. Lauda, za szczęśliwego Jego Królewskiej Mości panowania, ex necessitate Rei Publicae y dla całości woiewodstwa naszego uczynione, aby nam approbowane byli, serio Ich Mość Panowie posłowie nasi procurabunt, saluis abiuratis deflagratorum et desolatorum, którą przysięgę, bądź przed poborcą, bądź w grodzie którymkolwiek, odprawić mają. A którzy Ich Mość Panowie bracia, gwałtowną przyciśnieni potrzebą Rzeczy Pospolitey, in uim suppletis uices pospolitego ruszenia na żołnirza wydali, tedy to im Pan poborca, iuxta laudum, pod Beresteczkiem uczynionego, wrócić będzie powinien; ponieważ to, non ex priuato woiewodstwa naszego consilio, ale ex consensu totius Rei Publicae, iest pozwolono. A iż, per grassantem insolentiam w woiewodstwie naszym, xięgi, tak ziemskie iako y grodowe, w miastach sądowych, Łucku, Włodzimierzu y Krzemieńcu, powariowane zostali, w których znayduią się mancamenta, a w nich prawa, wolności, honory y substancie nasze continentur; . mają Ich Mość Panowie posłowie, aby, consulendo integritati nostrae, re-wisy xiąg y correctury onych aby sie domówili y nam wolne obranie commissarzów na seymiku rellationis przywieźli. Incertus walor pieniędzy, że ich raz podwyższono, potem niżono, że do wielkiej szkody przywiedli ludzi; domówić się mają Panowie posłowie tego, aby in certo determinato ualore moneta wszytka była, et abhinc takowe wariacie koło pieniędzy nie byli. Securitas honorum, bo-

norum et iniuriarum, która do seymu przyszłego odłożona była, s pilnością Ich Mość Panowie posłowie poprzeć mają, aby decidowana była na terazniejszym seymie obmyślona, żeby iniuriati przy swej należności mogli być y każdy sie sprawił ukrzywdzonemu. A że multum patitur oyczyna zatym, gdy tempore expeditionis bellicae od własnych derelinquitur synów, że Ich Mość w cudze wołą sie przeieżdżać natenczas kraie, kiedy plac y czas auxiliandae iest patriae: przeto Ich Mość Panowie posłowie urgebunt serio, żeby, sub poena infamiae et confiscatione bonorum, żaden, podczas woyny, extra fines regni odieżdżać nie śmiał. A że zniszczonym dość przez nieprzyaciela kraiom naszym do ostatniey, przez nagęszenie sie słobód, przychodzi zguby, gdy własnychże naszych praeuentis (*sic*) wydawać nie chcą poddanych: przeto, aby o zbiegłe poddane żadna appellacia nie szła, ale u każdego sądu y urzędu, za pozwaniem, plenarie, sine ullis diffugiis et dillationibus było decisum, Panowie posłowie nasi mają quam diligentissime procurare. Summopere to laedit iusticiam et aequitatem, że mieszczenie z miast y dóbr Jego Królewskiej Mości, podczas sweywoli Kozackiey, puściwszy in praedam. et spoliolum majątności szlacheckie y szkody nieznośne poczyniwszy, demeritas constitutione anni millesimi sexcentisimiquadragesimi noni, która wszystkich takich spraw do przyszłego seymu suspendit exequutiones, unikają poenas: przeto Panowie posłowie instare mają, aby z terazniejszego seymu ta była rellaxowana constitucia, y tandem aliquando ukrzywdzonym do dochodzenia krzywdy swoich pateat aditus. Interest y na tym siła Rzeczy Pospolitey, aby Panowie sta-

rostowie, accipiendo beneficium, praestent et officium, a, iuxta constitutionem anni millesimi sexcentisimam vigesimam, podczas nawałności nieprzyjaciela, na zamkach, iako najlepszą onym obmyśliwszy obronę, zostawali. A że secus, przeciwko prawu, się dzieje, z kąd wielkie Rzecz Pospolitą praemunt mała, iako się y teraz stało, gdy Jego Mość Pan starosta Czorsztyński, nullum zamkowi tamecznemu obmyśliwszy praesidium, do objęcia onego, zniesionemu przez staranie Jego Mości xiędza biskupa Krakowskiego, dał occasionem swawolnikom, z kąd tak wielki był motus y distractio, vix non illo ipso actu et momento, gdyśmy z nieprzyjacielem configere mieli, sam Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, praebebit testimonium: aby tedy Jego Mość pan starosta Czorsztyński det rationem na terazniejszym seymie tak wielkiej nieostróżności swojej y, iuxta eandem constitutionem, propter exemplum drugih Ich Mościów Panów starostów, był sądzony, pilno Ich Mość Panowie posłowie Jego Królewskiej Mości prosić będą, a żeby ta y znowu reassumowana o residencii Panów starostów iako z największym obostrzeniem była constitucia, ponieważ to całość Rzeczy Pospolitey wszystkiej concernit, instabunt gorąco Panowie posłowie nasi. Serio y w tym Ich Mość Panowie posłowie nasi nastompić mają, aby commissia, iuz z pozwolenia wszystkich stanów przyięta, rozgraniczenia wojewodstwa Kiiowskiego z Czernihowskim, na terazniejszym seymie, bez dalszych odwłók, do swojej przyszła definitiue execuciei. Ponieważ, per expressam legem, dobra starostw sądowych odrywane być nie mają, mianowicie starostw Ukrainnych; zlecamy

to Panom posłom naszym, aby instanter urgeant, aby dobra, od starostwa Krzemienieckiego oderwane, do starostwa przywrócone byli. Obaczyć y to na oko każdy może, iak wiele na tym należy Rzeczy Pospolitey, aby bene meriti, którzy vires et substancias na usługę Rzeczy Pospolitey effundunt, omnes, strat y zasług swoich słuszne odnosili nagrody; bo przez zaniedbanie y u nich samych ochota gaśnie y w drugich generosis supprimitur pectoribus; uirtutis alimentum semper est praemium: przeto wniosą gorącą Ich Mość panowie posłowie nasi do Jego Królewskiej Mości instantią, aby szcudrobliwą swą łaską pańską zasługi Ich Mościów Panów braci naszych dla dalszych Jego Królewskiej Mości usług zachęcić raczył. Wysokie zasługi y merita Rzeczy Pospolitey odważne xięcia Jego Mości świętey pamięci Pana wojewody Ruskiego, iako bene meriti in Re Publica ciuis, aby mieli być zamilczane, niesłuszna; gdyż y toto orbi Polonico et extero wiadome, y odwagi cum dispendio vitae są każdemu niełatwe: zaczym, aby tak zacnego haerois y sława y impostertatis (*in posteritatis?*) memoria nie gasła, y subsequenter animusze Polskie ad similia podnieconę byli; serio instare Ich Mość Panowie posłowie nasi mają, aby przyznaniey condigna meritorum praemia zacną posteritatem potkały, gdyż zarobili na to; czego testis tota uniuersitas, zebrana na usługę oyczyzny, testis y sama oyczyzna, która napatrzyła sie życzliwych dził tego zacnego bohatera. Proprio tedy in passum genio wojewodstwa proszą et supplicant ad principem y serio Ich Mościom Panom posłom poruczają, aby instent w proźbach do Rzeczy Pospolitey,

żeby Jego Królewska Mość, chcąc zachęcić posteritatem ad tam sublimia facta, tego zacnego bohatera nie chciał obliuione sepelire, a rozrzutnego na usługi oyczyzny syna, propter bonum publicum przy expensach własnych, chciał pewną, na commissiey Lubelskiej przebraną summę, która sie szczyrze in commodum obróciła Rei Publicae, posteritati przyioł (*sic*); gdyż constat nam, że gotów był ten świętey pamięci heros ultimum profundere sanguinem, nie telko bona fortunae. Więc, że iest oyczyzna filiorum memor y recompensat in eis merita parentum, cum submissa petitione Ich Mość Panowie posłowie in gremium principis wnieść maia, aby tak zacnego kawalera syn nie był dishaeres meritorum parentis, ale iako Jego Królewska Mość y Rzecz Pospolita propensione sua dali ansam ad haeroica facta memoriae sanctae parenti, toż incentiuum et venerabili proli zostawili, a onego magni haerois filium ad paternam chcąc accendere facta, chciał mieć condolentią y, iako exhausto częstemi oycowskiemi expensami, compati, a summy, zaciągnione na expedićią Berestecką, tak na Przemysł, iako y na Przasnysz, sposobem iakim, od Rzeczy Pospolitey wynalezionym, zapłacone byli, skądby y ten utrapiony haeres meritorum był consolowany y tenże ad similia Rzeczy Pospolitey merita był incitowany. A że iuż te praemiorum merita, po świątobliwey śmierci świętey pamięci xięcia Jego Mości Pana wojewody Ruskiego, iuxta consuetudinem iusticiae distributiuae, są inszym oddane; ipsa supplicant maerita, supplicat wszytka uniwersitas wojewodstwa naszego, aby desertae proli non desit Jego Królewska Mość, iako supremus tutor, ale, chcąc toż dać ad

magna incentium proli, co dał świętobliwemu oycu, obmy-
 ślić raczył educationem, żeby magna haerois nie gasła w
 oyczyźnie memoria. Nie przepomnią Ich Mość Panowie
 posłowie y zasług Ich Mościów Panów senatorów naszych,
 tak Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Adama Alexan-
 dra Sanguszka Koszyrskiego, wojewody Wołyńskiego, iako
 y xięcia Jego Mości Mikołaja na Klewaniu Czartoryskiego,
 kasztelana Wołyńskiego, tudzież xięcia Jego Mości Michała
 Jerzego Czartoryskiego, starosty Krzemienieckiego, którzy
 optime meruerunt et de tota Re Publica et specialem wo-
 iewodstwa naszego Wołyńskiego z zasług swoich po nas
 wyciągają gratitudinem, aby Jego Królewska Mość, Pan nasz
 miłościwy, względ na zasługi Ich Mościów mieć raczył.
 Więc y Wielmożny Jego Mość Pan Gabriel na Nieświeżu
 Stempkowski, kasztelan Brasławski, zalecony dosiść z swoich
 zasług oyczyźnie, że, miasto wdzięczności, przez czaty usta-
 wiczne funditus w swoich zniesiony majątnościach; prosić
 Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, Ich
 Mość Panowie posłowie będą, aby przynamniej tę spu-
 stoszenie majątności Jego Mości miłościwą Jego Królewska
 Mość nagrodzić raczył łaską. Już snąc innotuerunt prin-
 cipi, innotuerunt wszytkiej Rzeczy Pospolitey merita y
 odważne dzieła xiążąt Ich Mościów Wiszniewieckich, mia-
 nowicie xięcia Jego Mości Dmitra y Constantego, którzy,
 non parcendo aetati, sumptui, non parcendo propriae sa-
 luti, residuum y od prac y trudów gotowi byli effundere
 na usługę oyczyzny sanguinem: zaczym, Ich Mość Panowie
 posłowie nasi mają uniżenie Jego Królewskiej Mości upraszać,
 aby, tym zacnym kawalerem wdzięczność oświadczając za

strate ich, chciał te zacne xiążęta ad similia antecessorum excitare facta, a przynamniej, in recompensam spustoszenia xiążąt Ich Mościów przez Zbaraskie oblężenie y teraznieysze znowu woyskowe, iako byli, desolacie, chciał, iako bene meritorum parens et remunerator, munificentią swoią pańską uacente praesenti nagrodzić, submisse Ich Mość Panowie posłowie mają. A lubo znaczna na nas wszystkich y maiętnościach naszych iniuria belli y fortuna ledwie nas wszystkich w tym nie porównała; iednakże, że niektórych Ich Mościów, iako Jego Mości Pana podkomorzego Brzeskiego, gdy sedes belli na Beresteckich była założona polach, sors uel maxime tetigit, bo boday non extrema tey maiętności nastompiła desolatio: przeto instare Ich Mość Panowie posłowie nasi do Jego Królewskiej Mości mają, aby Jego Królewska Mość sam z swoiey szcudrobliwey proportionalną nagrodę obmyślić raczył ręki, ponieważ iey Rzecz Pospolita, tot implicata oneribus y zawiedziona długami, praestare nie może. Gdzie też y innych Ich Mościów Panów braci naszych, in contiguitate Beresteczka dobra swę mających, eadem dotknęła calamitas, iako Jego Mości Pana Jana Wyleżyńskiego, z odwagą zdrowia w każdey okaziey y pod Beresteczkiem, co wielu ludziom rycerskim y samemu Jego Królewskiej Mości constat, stawaiącego, w zniesionym funditus Peremyłu, Humnischach y Werbniu; Jey Mość Panią podczaszyną Wołyńską nie w spustoszoney, ale ogniem do gruntu zniesioney maiętności Smolawie, per militem proprium; także xieżny Jey Mości Paniey podkomorzyney Brasławskiej maiętności Lipey; Jego Mości Pana Stephana Korytińskiego;

Jego Mości Pana Janusza Kniehinińskiego; Jego Mości Pana Adama Żabokrzyckiego; Jego Mości Pana Stephana Chrynickiego; Jego Mości Pana Gabriela Hulewicza, chorążego Czernihowskiego; Jego Mości Pana Dimitra Ursuła Rudeckiego w zniesieniu Rudki, y inszych Ich Mościów Panów braci naszych: tedy, żeby Jego Królewska Mość eandem nad Ich Mościami zażył commiserationem y obmyślić raczył nagrode, pokornie prosimy. Taż calamitas że y drugich Ich Mościów, choć daley mieszkających, dotknęła, iako Urodzonego Jego Mości Pana Samuela Dolmata Isaykowskiego, stolnika Wołyńskiego, Jego Mości Pana Jerzego Horaina, pisarza ziemskiego Włodzimirskiego, których ogniem y mieczem są zniesione przez nieprzyjaciela krzyża świętego maiętności: wniowszy tedy instancją Ich Mość Panowie posłowie za drugimi Ich Mościami, nie przepomnią y prosić Jego Królewskiej Mości będą, aby im Jego Królewska Mość benignitate regia tak wielkie desolacie nagrodzić raczył. Maią też singulariter Ich Mość Panowie posłowie zalecić Jego Królewskiej Mości, gorąco prosić za bracią naszą, Ich Mościami Pany rothmistrzami Jego Królewskiej Mości, którzy omnibus huius belli tempestatibus w chudobach swoich attriti y przez ten wszystek czas expediciei woienney, z zimy począwszy aż do samego skączenia, statecznie trwając, niemałe, przy odwadze zdrowia, w dostatkach swoich szkody ponieśli, iako Jego Mość Pan Łukasz Hulewicz, starosta Zwonogrodzki, Jego Mość Pan Kilian Wielhorski, podczaszy Wołyński, Jego Mość Pan Jan Liniewski, który, przy wszystkich swoich stratach, krwią swoją znacznie przysługi Jego

Królewskiej Mości pieczętował, y Jego Mość Pan Roman Zahorowski, stolnik Czernihowski: przyczynić sie Ich Mość Panowie posłowie nasi do Jego Królewskiej Mości mają y gorąco upraszać, aby Jego Królewska Mość szodrobliwą łaską swoją pańską onych opatrzeć raczył a tę ich utraty nagroził. Wszystkiey Rzeczy Pospolitey naszej innotescunt indelebilis memoriae merita wysokie y odważne świętey pamięci Jego Mości Pana Alexandra Piaseczyńskiego, kasztelana Kiiowskiego, które, non parcendo sumptibus et salutis propriae, erga Rem Publicam, aż do kresu żywota swego oświadczał, naostatek, dóbr swoich lennych w wojewodstwie Czernihowskim sanguineo sudore nabytych, propter bonum pacis, przez commissią do państwa Moskiewskiego ustompił, a recompensy hucusque żadney od Rzeczy Pospolitey nie otrzymał: mają Ich Mość Panowie posłowie nasi diligentem curam adhibere y instantią do Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey uczynić, iakoby tak znaczna uyma substancy niebozczykowskiey synowi Jego Mości, Panu staroście Nowogrodzkiemu, była recompensowana, lubo zamianą dóbr Rzeczy Pospolitey, lubo zapisaniem summy proportionalney, przychęcając tegoż Jego Mości Pana staroste ad benemerendum de Re Publica, który zaraz po rodzicu swoim prace wojskowe, tanquam iure haereditario, obiowszy, one continue y żadnych occasy y potrzeb nie omieszkiwa. Mamy te wiadomość, iż Jego Mość Pan Łukasz Hulewicz, starosta Zwinogrodzki, rothmistrz Jego Królewskiej Mości, extraordinarie wyprawiony był z chorągwią swoją od Ich Mościów Panów hetmanów coronnych, aby był conuoim Ich Mościom Pa-

nom commissarom. do Białey Cerkwi idącym, gdzie, że Ich Mość Panowie commissarze in summo periculo vitae wielką szkodę w dostatkach swoich przez nieprzyjaciela przyszli, gdzie Jego Mości Panu staroście Zwinogrodzkiemu (i?) chorągwi Jego Mości szkodę tak wielką, że prawie sam y z kompanią ze wszystkiego spoliatus został, ponieść przyszło: wniosą tedy intercessią Ich Mość Panowie posłowie nasi ad ordines Rei Publicae specialem za Jego Mością Panem starostą Zwinogrodzkim y chorągwią Jego Mości, aby damna, extraordinarie podięte, extraordinarie nagrodzone byli. A iż Jego Mość Pan Marek Lubieniecky, który, dawszy pewną sumę na Beresteczko, taką poniósł w prawie swoim szkodę podczas expedicyey odprawuiącey się, którey defalkaty tamtych dóbr, iako zniesionych, sufficere nie mogą: aby mu, z łaski Jego Królewskiey Mości, iaka obmyślona była nagroda, intercedere mają Ich Mość Panowie posłowie. Merita godney pamięci Jego Mości Pana Andrzeia z Wysokiego Kaszewskiego, łowczego Wołyńskiego, pułkownika Jego Królewskiey Mości, który, z młodości lat swoich, nie szanując zdrowia ani substanciey swey, aż do ostatniego kresu żywota swego, w oczach Naiśnieyszych Panów naszych, Zygmonta Trzeciego, Władysława Czwartego y teraz szczęśliwie nam panującego, continuował, nie telko woiewodstwu naszemu, ale y wszystkiey Rzeczy Pospolitey są dobrze wiadome. A iż in procinctu itineris do woysk Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey umarł, a chorągwie konne y piesze, pobrawszy y żołd y contentacie, swawolnie, nie idąc do obozu, roz-echali się y dali okazją skarbowi, aby na delacie succes-

sorów pomienionego Pana łowczego podawał: starać się o to Ich Mość Panowie posłowie mają nasi, aby successorowie jego, z łaski Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, uwolnieni byli y żeby w ich osobach, ponieważ za zasługi swoje Pan łowczy żadney nie uznał gratitudinem, uirtus przynależne sobie odniosła praemium. Za Jego Mością Panem Andrzejem Jełowickim, woyskim Łuckim, który za krwawe wysługi mając, przez lat czternaście sine intermissione w woysku odprawuiąc, iurgiełt na starostwie Krzemienieckim mając (*sic*), za decretem Jego Królewskiej Mości, względem desolaciy starostwa tego, kilka tysięcy, z których odsądzony iest, prosić Jego Królewskiej Mości, aby, z łaski swojej pańskiej, miłościwą łaską swą y szodrobliwością nagrodzić raczył. Wniosą y za bratem naszym Jego Mością Panem Alexandrem Chrebtowiczem, stolnikiem Kiiowskim, instancją gorącą Ich Mość Panowie posłowie, aby ab onere processus otrzymaney na sobie infamiey był uwolniony per legem publicam. Mając probatam Jego Mości Pana Dmitra Ursuła Rudeckiego dextertatem y znaczną widząc do przysłużenia się oyczyźnie w Jego Mości ochotę y teraz, podczas pospolitego ruszenia, gdy chorągiew naszą ziemską dosić dextere, przez wszytek czas tey expedicyey, nosił; tedy, żeby hunc zelum Jego Mości et optimum genium Jego Królewska Mość łaską swą pańską magis ieszcze accendere raczył, pilno prosić Ich Mość Panowie posłowie będą. A iż Urodzony Pan Jan Czeczcel Nowosielecki, brat nasz, na seymiku naszym teraznieyszym autenticis documentis, ze illegitime y niesłusznie na nim na przeszłym seymie walnym (iako by ad instan-

tiam Jego Mości Pana Alexandra Cetnera, chorążego Podolskiego, s którego attestaciey, w trybunale personaliter przyznaney, iawnie pátet, że z nim nigdy Pan Jan Czczel Nowosielecki nie służył y pomieniony Jego Mość Pan Cetner, iako w swoiey attestaciey pisze, na seymie przeszłym nie był, pogotowiu Pana Jana Czczela Nowosieleckiego na dedacie nie podawał, infamia iest otrzymana) elucidował; dlatego serio Ich Mość Panom posłom iniungimus, aby sie o to u Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey pilno starali, żeby ta infamia z niego na teraznieyszym seymie zniesiona była. Stołeczne miasto nasze Łuck, w którym sie wszelakie publiki odprawuią, także Włodzimierz y Krzemieniec, wiadomo to iest wszystkim, iako, przez te czasy niespokoyne, tak przez przechód częsty żołnirzów są spustoszone, iako też y przez nieprzyaciół popalone, tak barzo, że podczas ziazdów naszych publicznych w tych trzech miastach stanąć nie masz gdzie, y ludzie, w tych miastach będące, zubożeni zostaią: zaczym, maią Ich Mość Panowie posłowie nasi za temi trzema miastami do Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey wniesć instancią, aby te miasta od stanowisk, przechodów żołnirskich y od podatków wszelakich, przynamniey na lat kilka, uwolnione byli. Przy inszych intercessiach naszych, wniosą gorącą Ich Mość Panowie posłowie nasi proźbe za Jego Mością Panem Zahorowskim, stolnikiem Czernihowskim, marszałkiem teraznieyszego koła naszego, do Jego Królewskiej Mości, aby Jego Królewska Mość miłościwy respect chciał mieć na zasługi Jego Mości, które, od niemalego wieku swego zaczawszy, aż podziśdzień na usłudze Jego Królewskiej Mości

continue, z pozbyciem zdrowia y substanciey srogą utratę y świeżą teraz desolacją, przez woysko Jego Królewskiey Mości z pod Beresteczka także y s pod Sokala, z znacznym zniszczeniem, ażeby, z osobliwej łaski swey pańskiey, nagrode dać raczył, ad minimum, ieśli w czym znacznieyszym nie będzie łaski Jego Królewskiey Mości, przynamniej te słobódki, które, z łaski króla Jego Mości świętey pamięci Władysława, onemu byli lennym prawem conferowane y decretem przysądzone od starostwa Ostrskiego, żeby na ten czas byli Jego Mości, z łaski Jego Królewskiey Mości, za krwawe zasługi, conferowane, instare w tym pilno Ich Mość Panowie posłowie mają. Te tedy desideria wszystkie pewniśiny, że Ich Mość Panowie posłowie nasi, ea, qua decet, odniosą Jego Królewskiey Mości sedulitate et omni apud Rem Publicam promouebunt cura, aby satisfieri mogło; w czym Ich Mościów fide, honore et conscientia obowiązujemy, żądaiąc fraterne, aby extra mentem instructionis vagari ni w czym nie chcieli, ale to procurare, co incolumitatem et integritatem conuenit publicam. Datum w Łucku, w kościele katedralnym, dnia szesnastego miesiąca decembra, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo primo.

У тоє инъструкцїи подпись руки его милости пана маршалка кола рыцарского тыми словы:

Roman Zahorowski, stolnik Czernihowski, marszałek na ten czas koła rycerskiego.

Котораяжъ то инъструкция, за поданъемъ и прозбою вышъ менованое особы, а за принятъемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1654 года, листъ 1088 — 1097.

XXXV.

Инструкция дворянъ воеводства Кіевскаго посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1652 году. О назначеніи слѣдствія и суда надъ лицами, которыя подали поводъ къ прекращенію комиссіи, назначенной сеймомъ для успокоенія Козацкаго возстанія. Жалобы на бѣдственное состояніе помѣщиковъ, разоренныхъ Козаками и Польскими жолнерами. Объ уплатѣ жалованья кварціонному войску. О возвращеніи католическому духовенству костеловъ въ воеводствѣ Кіевскомъ, опустошенныхъ Козаками. О мѣрахъ къ скорѣйшему рѣшенію дѣлъ въ судахъ. Объ освобожденіи города Житомира отъ военнаго постоя. О возвращеніи бѣглыхъ крестьянъ ихъ помѣщикамъ. Объ уничтоженіи званія войсковыхъ волонтеровъ. Объ укрѣпленіи Кракова и Каменца-Подольскаго. О сборѣ подымнаго для уплаты долговъ воеводства Кіевскаго. Ходатайство о награжденіи дворянъ, оказавшихъ услуги государству. 1651 декабря 15.

Roku tysiąc sześćsettt pięćdziesiątt pierwszego, miesiąca decembra, piętnastego dnia.

Przed urzędem y actami ninieyszemi grodzkimi Żyto-
mirskimi, przede mną Janem Janczyńskim, iako subdele-
gatem, od Wielmożnego Jego Mości Pana starosty Żyto-
mirskiego zasadzonym y do tego actu subdelegowanym,
y przede mną Mikołaiem Kotużyńskim, podstarościm Żyto-
mirskim, personaliter stanowszy Wielmożny Jego Mość Pan
Krzysztofh z Łohoyska Tyszkiewicz, Żytomirsky, Niechwo-
rosky etc. starosta, marszałek koła rycerskiego woiewodz-
twa Kiiowskiego, dla wpisania do xiąg ninieyszych, po-
dał per oblatam instructiã Ich Mościom Panom posłom,
na seymiku tuteyszym Żytomirskim, dnia dzisieyszego, na
accie wyżey pisanego, obranych na seym ordynaryny, die
vigesima sexta ianuary, w roku tysiąc sześćsettt pięćdziesiątt
wtórym przypadaiący, przy pieczęci, z podpisem ręki wła-
sney tegoż Jego Mości Pana marszałka, którą podaiąc, affec-
tował, aby była przyięta y do act wpisana. A tak ia urząd,
przymuiąc, czytałem, y tak się w sobie pisana ma :

Instructia Ich Mościom Panom posłom na seym ordy-
naryny, dana Ich Mości Panu Łukaszowi Hulewiczowi, sta-
roście Zwinogrodzkemu, Jego Mości Panu Andrzeiowi Bą-
kowskiemu, Jego Mości Panu Ludwikowi Woroszyłowi.
Naprzód zlecamy Ich Mościom Panom posłom naszym, aby,
przy zwyczajnym oddaniu poddaństwa naszego, quam ho-
nōrificentissime, Jego Królewskiey Mości, panu naszemu
miłosciwemu, podziękowali, cum summa gratitudine, za

podjętę pracę, odwagi, pieczęlowanie o dobrą Rzeczy Pospolitey. Przytem, uznawszy wielką clementią Jego Królewskiej Mości y właśnie paternum affectum, iako rozkwilonę dzieci, czuiąc się być tot oppressi malis, życząc sobie być utolonemi przez clementią pańską, zlecamy Ich Mościom Panom posłom naszym, aby, ante omnia, po przywitaniu Jego Królewskiej Mości, dowiedzieli się, quis autor zburzenia pierwszej commissy, przez seym naznaczoney takroczoney, y czemu instructia Ich Mościom Panom commissarzom nie iest prędko wydana, dla której tot inconuenientiae stali się, z rozlaniem krwi, tak szlacheckiey, iako y chłopskiey. Y ieźliby się pokazał motor et autor na seymie takich rzeczy, aby na seymie, aby zaraz (*sic*), ad instantiam izby poselskiey, takowy był sądzony summario processu; bo, lubo niesłychaną victorią dał Bóg Rzeczy Pospolitey, za szczęściem Jego Królewskiej Mości, iednak ieszcze securi ostawać nie możemy, patrząc na effectus niepewnego pokoiu, który stanął pono extra mentem Rei Publicae, za nową iakoś instructią y nowemi commissarzami; w czym Ich Mość Panowie hetmani redant (*sic*) rationes, czemu tantam authoritatem sobie uzurpowali: co dexteritati et fidei Ich Mościów Panów posłów naszych serio committimus. Nie osychają łyzy nasze y ztąd, iż, poniosszy tot calamitates, z utratą zdrowia y substanty, s poniewieraniem się po cudzych kątach, dla wierności ku panu y miłej oyczyznye, teraz, gdyśmy iuż mieli, assecurati tanta victoria, zażywać secure chleba w kąciku swoim, przyszłyśmy (*sic*) ad maiora incommoda, gdzie więcey drugiemu przychodzi fundere suspiria, aniżeli dare verba, w tak

w srogim (*sic*) bezprawiu przeciwko prawom, wolnościom, że nam we własnych substancjach, krwią od przodków naszych nabytych, żołnirza postanowili, w ostatku do nieznośnego chleba wydania przymusili, za rozpuszczoną licentią żołnirza, w służbie Rzeczy Pospolitey ostaiącego; czym takąż insudabunt Ich Mość Panowie posłowie y upraszać będą Jego Królewskiey Mości, aby to iugum intollerabile seruitutis zniósł z karków naszych, y abyśmy mogli nagrodę odnieść od Rzeczy Pospolitey; starać się o to będą serio, to mając naybarzziej fidei suae commissum, aby napotym w dobrach szlacheckich nullatenus stanowisk nie rozdawano y chleba nie ukazywano, y s takowym każdym, kturyby się ważył tego napotem, hetmanem, forum aby w trybunale mogło być, sub priuatione officy. A że do tegoż punctu przynależą y hiberna; inibunt tedy Ich Mość Panowie posłowie cum statibus regni consilia, aby do effectu tandem kiedy tę hiberna przyszli, aby tą swoją włokitą żołnirz więcey nie pustoszył dóbr Jego Królewskiey Mości y duchownych, tak też y szlacheckich: co dexterritati committimus Ich Mościów Panów posłów. Zatrzymanie w służbie Rzeczy Pospolitey woyska kwarcianego każdy widzi być potrzebną, patrząc na effectus postanowionego pokoju, także na molimina sąsiadów Rzeczy Pospolitey naszej, tak iednak sine praeiuditio status equestris, y życzymy tego, aby mogło mieć skuteczne obmyślenie żołdu swego od Rzeczy Pospolitey, mając pilne oko na spustoszenie (*spustoszone?*) wojewodztwa nasze: Kiiowskie, Bracławskie, Czernihowskie. Temuż woysku aby mogła być słuszna nagroda za koszt, prace y straty, życzy woie-

wodztwo nasze. W dalszey namowie, circa securitatem Rei Publicae, zlecamy Ich Mościom Panom posłom, aby się cum statibus znosili. Desideria Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, poczowszy od xięcia Jego Mości Saskiego, aż do Pana Kresy, który, iako wierny poddany, fidelitatem Jego Królewskiej Mości oddawszy y Rzeczy Pospolitey, meretur, aby, zarówno z drugimi, do prerogatyw y honorów szlacheckich był przypuszczony. Miedzy artykułami y to kładzie wojewodztwo nasze, gratitudinem benemeritorum in Re Publica, miedzy któremi Ich Mościom Panom hetmanom, tak coronnemu, iako y wielkiego xięstwa Litewskiego, aby, przy podziękowaniu za pokazaną virtutis specimina, słuszną mogła być nagroda, starać się Ich Mość Panowie posłowie mają, mianowicie Jego Mości Panu wojewodzie Czernihowskiemu, który z młodych lat swoich, stawiając zawsze gloriose et cum laude summa, z uszczerbkiem substancy swoiey y nadwieredzeniem zdrowia swego, meruit y teraz meretur, aby, według przyobiecanej łaski xiążęciu świętey pamięci, aby Przemysł z iurydyką oraz trzymał, tak, aby Jego Mość Pan wojewoda Czernihowsky, in vim gratitudinis meritorum suorum, mógł to otrzymać z łaski Jego Królewskiej Mości. Do tego upraszać Ich Mość Panowie posłowie będą, aby, iako sławney pamięci Jego Mość Pan kasztelan Krakowski cieszył się na okup swuy z pewney donatiwy od Rzeczy Pospolitey, tak y Jego Mość Pan wojewoda Czernihowsky aby sinili modo mógł się cieszyć na okup krwi swoiey. Jakie są zaś merita Jego Mości Pana wojewody Kiiowskiego, każdy przyznać musi, bo nad słońce iaśnieysze;

doznała tego Rzecz Pospolita, po wszystkie czasy, iako in toga et sago stawał gloriose; przyzna to y Jego Królewska Mość sam, że ma consiliarium fidelissimum, senat senatorem dexterimum, oyczyzna filium amantissimum, ordo equestris militem strenuissimum, który, ani zdrowia żałując, ani substancy oszczędzając, zawsze gloriose stawał y staie: aby tedy mógł się cieszyć pro meritis suis, przy podziękowaniu szczególnym, starać się Ich Mość Panowie posłowie mają, aby suam gratitudinem odnieść mógł, tak od Jego Królewskiej Mości, iak od Rzeczy Pospolitey. Ich Mość też Panowie commissarze terażnieyszy, dla całości oyczyzny że niemałe ponieśli szkody swoje od zradliwego nieprzyziaciela, aby mogli być od Rzeczy Pospolitey ucontentowani, starać się o to Ich Mość Panowie posłowie będą; a mianowicie: Jego Mość Pan wojewoda Smoleński, Jego Mość Pan stolnik wielkiego xięztwa Litewskiego, Jego Mość Pan Łukasz Hulewicz, starosta Zwinogradzki, którego singulariter zalecą Ich Mość Panowie posłowie, aby mógł a Re Publica gratificari, tudzież y towarzystwo iego, kturę od koni, od czeladzi y od ochędóztwa, przez tegoż zradliwego nieprzyziaciela, odpadli. Kościoły, zdawna w wojewodztwie Kiiowskim będące, ufundowane y nadane, które przez złość y swawole Kozacką są zruinowane y popustoszone, y dotąd przy possesorach nie są, y owszem spustoszone zostaią, aby byli przywrócone possessoribus suis, starać się o to Ich Mość Panowie posłowie serio mają. Miesca że dotąd w yzbie poselskiej posłowie nasi pewnego nie mają, aby o nie Ich Mość Panowie posłowie umawiali się, zlecami. Uprzykrzyło się wszystkim obywatelom

województwa tutejszego, że tak długą serie iusticia ostają, a to dla sądów, które ad praesens vacue, tak dla niesposobności przejazdów do Kiiowa, iako vacuiących urzędów: starać się tedy Ich Mość Panowie posłowie serio mają, aby, ad instar wojewodztwa Wołyńskiego, troie ziemstwa y trzy grody byli, w grodach zaś y w ziemstwach aby, ad instar koronnych, solaria brano. Wielkie też stąd incommodum obywatele wojewodztwa Kiiowskiego ponoszą, że w Żytomirzu, gdzie się zawždy publiczne ziazdy odprawuia, że swego wczasu mieć nie mogą, a drugiemu pod niebem, na chłodzie, na pluskotach, trafia się noclegować, a to za stanowiskiem żołnierskim: serio tedy Ich Mość Panowie posłowie koło tego chodzić będą, aby wiecznemi czasy to miasteczko Jego Królewskiej Mości, gdzie się publiczne ziazdy odprawuia, od stanowisk żołnierskich wolne było. Ratione pogorzałych xiąg, potraconych spraw, inibunt modos Ich Mość Panowie posłowie, ut prouideatur a Re Publica securitati possessy y dóbr naszych. A że za teraznieyszemi kołotniami, y buntami, y stanowiskiem żołnierskim rozpędzeni są poddani, skod (zkąd?) niemniejsza diminutia prouentów Rzeczy Pospolitey: starać się o to Ich Mość Panowie posłowie będą, aby na roczkach, gdziekolwiek wprzód przypadną, lub w Kiiowie, lub w Żytomirzu, lub w Owruczu, sine ullis appellationibus, za pierwszym pozwem, wydawani byli. Niepomału obchodzi wszystkie wojewodztwa, a mianowicie nasze wojewodztwo Kiiowskie, że novitates wczynaia się sepissime extra mentem Rei Publicae, które barzo szkodzą wszystkim w obec stanom, iako to, diminutia pieniędzy,

niewczesność przynoszenia uniwersałów do grodów przed sejmikami; w czym Ich Mość Panowie posłowie domawiać się mają, czemu się taka inconuentia (*sic*) dzieie iako w skarbie Jego Królewskiej Mości, tak w cancellaryach. Niemniejszą securitatem upatruję woiewodztwo nasze, gdyby Ich Mość Panowie starostowie na pogranicznych starostwach residowali: zaczym, zlecami to Ich Mościom Panom posłom, aby, resumowawszy constitucie wszystkie o residentiach, to efficiant a Republica, aby takich starostwa, którzyby residować nie chcieli, pro vacanti bili (*były*) miane. Voluntarze że są niemniejszą zgubą Rzeczy Pospolitey, starać się Ich Mość Panowie posłowie mają, aby napotem żadnemu voluntarską nie wolną służyć, sub pena infami et solli (*infamiae et colli?*), bo przez to otwira się i pociwym ludziom do swali (*swawoli?*) droga. Commissia Szwedzka aby ad effectum przywiedziona była, słuszna rzecz, y aby tym Ich Mościom Panom commissarzom extraordinaryny iaki podatek Rzecz Pospolita obmiśliła: w czym Ich Mość Panowie posłowie znosić się będą cum statibus regni. Fortecia tak Kamieca, iako y Krakowa potrzebię swego praesidium y municy: y w tem znosić się Ich Mość Panowie posłowie z woiewodztwy wszystkimi. Bellum intestinum, ieżli są sposoby iakie, aby mogło diuerti ad exteras nationes, życzy woiewodztwo nasze. Ponieważ zaciągneliśmy niemało długów in fidem woiewodztwa naszego, które w dłuższy czas prolongouać ipsa vetat honestas, iako: chorągwie Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana woiewody naszego Kiiowskiego, za czwiré roku, zaraz po Borowskiej expedycyey na usłudze woiewodztwa naszego zostaiącey, trzy

tysiące y sto złotych; chorągwie Jego Mości Pana podkomorzego naszego Kiiowskiego, z decretu commissyey Lubelskicy, na zapłatę wojewodztwa naszego za dwie czwierci odesłaney, sześć tysięcy y dwieście złotych; temuż Jego Mości Panu podkomorzemu kuchennego pułkowniczego, laudo nostro darowanego, cztery tysiące złotych, a zosobna na chorągiew dragańską Niemiecką, propter securitatem nostram zaciągniono, na seymiku nam praesentowano y od nas przyjęto, którą swoim kosztem Jego Mość Pan podkomorzy, przez czwirć roku, sustentował, za żołd trzysta (trzy tysiące), y kormowych pieniędzy półtora tysiąca, y kuchennego pięćsett złotych, laudo nostro assecurowanych, poselskich pieniędzy złotych tysiąc; Urodzonemu Panu Woyciechowi Kaczyńskiemu y chorągwie Tatarskicy, z dekretu commissyey Lubelskicy, do naszego wojewodztwa na zapłatę odesłaney, za dwie czwierci: zlecamy tedy Ich Mościom Panom posłom naszym, żeby, przy declaratocy województw, autoritate commitali, iedne podymne na zapłatę tych długów, w instructocy tey pomienionych, uchwalili y poborce do wybierania, Urodzonego Jego Mości Pana Andrzeia Bąkowskiego, mianowali, czas wydania tego podymnego y miejsce w Żytomirzu naznaczywszy. Któryto Pan poborca ma mieć forum z temi, którzyby tego podatku nie wydali, na trybunale Lubelskim ex cruda citatione, inter causas fisci; a tego podymnego szafunek ma być nie gdzieindziej, tylko na długi pomienione, za kwitami Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana wojewody naszego, na chorągiew Jego Mości, a zaś za kwitami Jego Mości Pana podkomorzego naszego, tak na cho-

rągiem Jego Mości Kozacką i Niemiecką y kuchennę, iako y na chorągiew Tatarską. Któremu postanowieniu naszemu ieśliby Pan poborca nasz dosić czynić nie chciał, salua agendi Ich Mościom z nim prosło na trybunał, ex cruda citatione, inter causas fisci; a co się pieniędzy zostanie od tych długów, to w dispositiey woiewodztwa być ma, wysłuchawszy rachunku poborce naszego. Miedzy wielą, którzy mogli y mogą służyć Rzeczy Pospolitey, iako s przodków swoych, tak z swoych własnych zasług, iako Jego Mość Pan strażnik coronny teraznieyszy Alexander Zamoy-sky, którego życzliwości niepoiedenkroć Rzecz Pospolita uznała, ale zawsze wondegeniti (*non degener?*) przodków swoych, który nie oszczędzając zdrowia swego, ale iako ieden oponując się pro patria Kurtius, zdrowie y substantie niósł zawsze ochotnie na usługę Rzeczy Pospolitey: rzecz godna, aby tandem, pro meritis suis, oycy swego, na on czas strażnika coronnego, przodków swoych, wził iakożkolwiek od Rzeczy Pospolitey gratitudinem; serio curabunt Ich Mość Panowie posłowie, aby, inter meritos y ten poczytany będąc, mógł tandem odnieść kątentece (*kontentacyą?*) zasług swoych. Miedzy wielą zasłużonych nie godzi się nam przepomnieć merita Jego Mości Pana Jerzego Niemiryca, podkomorzego Kiiowskiego, który zawsze cum summa laude stawał na wielu mieyscach, z niemając strata substantiey swoiey: aby to tedy Jego Królewska Mość w pamięci mając, nagrodzić chciał, o to instans (*instare?*) Ich Mość Panowie posłowie mają. Instans Jego Królewskiej Mości za Jego Mością Panem Leszczyńskim,

wojewódzicem Bełskim a podkomorzym Brzeskim, słuszenie ma mieć swoje powagę, iako od wiernych poddanych, bo ledwo nie każdego się oczy napatrzyli, co za spustoszenie obszerności mąietności tych; aby mógł też mieć swoje recompense w tym, zlecamy Ich Mościom Panom posłom, aby, da Bóg, szkód swoych mógł mieć nagrodę. Jego Mości Pana też starosty Żytomirskiego aby mogli mieć swoje recommende u Jego Królewskiej Mości, w tem elaborare maia Ich Mość Panowie posłowie. U wszystkiey Rzeczy Pospolitey naszej innotescunt indelebilis memoria, merita wysokie i odważne sławney pamięci Jego Mości Pana Alexandra Piasoczyńskiego, kasztellana Kiiowskiego, który, non parcendo sumptibus et saluti propriae, erga Rem Publicam, aż do kresu żywota swego, oświadczał, a recompensy hucusque żadney od Rzeczy Pospolitey nie otrzymał: maia Ich Mość Panowie posłowie nasi diligentem curam adhibere y instantią do Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey uczynić, iakoby tak znaczna uyma substantiey niebozczykowskiej synowi Jego Mości, Panu staroście Nowogrodzkiemu, była recompensowana, lubo zamianą dóbr Rzeczy Pospolitey, lubo zapisaniem summy proporcjonalney, przychęcaiąc tegoż Jego Mości Pana starostę ad benemerendum de Re Publica, który, zaraz po rodzicu swoim, prace woyskową tanquam iure hereditario objąwszy, one continue żadnych okazy y potrzeb nie omieszkiwa. Jego Mość Pan Chrebtowicz aby był do pierwszego honoru przypuszczony, o to Ich Mość Panowie posłowie upraszać maia, gdyż iuż parti lese (*laesae*) dosyć uczynił.

U tey instructiey, przy pieczęci, podpis ręki temi słowy Jego Mości Pana marszałka:

Krzysztoph Tyszkiewicz, Zytomirsky starosta, marszałek koła rycerskiego.

Którato instructia, za podaniem wyszmianowaney osoby, Wiellmożnego Jego Mości Pana Krzysztopha z Łohoy-ska Tyszkiewicza, Żytomirskiego, Niechworoskiego etc. starosty, a za przyjęciem moim urzędowym, do act ni-niejszych grodzkich Żytomirskich słowo od słowa iest wpisana.

Книга городская Житомирская 1651 года, листъ 324 — 332.

XXXVI.

Инструкція дворянъ воеводства Черниговскаго посламъ, отправленнымъ на сеймъ, бывший въ 1652 году. Благодареніе Богу и королю за побѣду, одержанную надъ непріятелемъ. Изображеніе бѣдствій, претерпѣнныхъ дворянами отъ Козацкихъ войнъ. О возвращеніи Доминиканскаго костела, обращеннаго въ православную церковь, ордену Доминикановъ. О новомъ наборѣ войска и средствахъ къ его содержанію. О раздачѣ должностей въ воеводствѣ Черниговскомъ только лицамъ осѣдлымъ въ этомъ воеводствѣ. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1651 декабря 15.

Roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt pierwszego, miesiąca decembra, piętnastego dnia.

Przed urzędem y actami ninieyszemi grodzkiemi Żytomirskimi, przede mną Mikołaiem Kotużyńskim, podstarościem Żytomirskim, personaliter stanowszy Urodzony Jego Mość Pan Prokop Tatomier, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodstwa Czernihowskiego, dla wpisania do xiąg ninieyszych podał per oblatam instructyą Ich Mościom Panom posłom, na seymiku tuteyszym Żytomirskim, dnia

dzisieyszego, na actie wyszpisanego, na seym walny Warszawsky, die vigesima sexta ianuary przypadaiący, obranych, s podpisem ręki tegoż Jego Mości Pana marszałka, która podaiąc, affectował, aby była przyięta y do act wpisana. A tak ia urząd tę instructiã czytałem, y tak się w sobie pisana ma:

Instructya Ich Mościom Panom posłom: Wielmożnemu Jego Mości Panu Krzysztohowi z Łohoyska Tyszkiewiczowi, Żytomirskiemu, Niechworoskiemu staroście, Jego Mości Panu Jakubowi Strzelbickiemu, cześnikowi Czernihowskiemu, Alexandrowi Łozyńskiemu, Prokopowi Tatymierowi posłom wojewodstwa Czernihowskiego, w Żytomirzu, spólnie z wojewodstwem Kiiowskim, według prawa y constitucyey, obranym. Maiestatowi Bozkiemu, przez którego narody chrześcijańskie triumphują a oyczyzna nasza sławne y znaczne zwycięstwo nad nieprzyjacielem krzyża iego świętego otrzymała, powinne dzięki oddawszy, maiestatowi potem ziemskiemu króla Jego Mości, pana naszego, za podięte trudy y prace, przy tak wielkich dla spólney oyczyzny odwagach, uniżenie wojewodstwo nasze dziękuie. Niemnieysza debetur Rei Publicae gratitudo, że nie tylko ex nexu sacrato et federe diuinae unionis, ale y z miłość oyczyzny, wojewodstwo nasze ab indigna seruitute et inaudita oppressione eliberuiąc, ochotnie contra hostilem coniurationem persiami własnymi stawaiąc, auitam et a tot saeculis wszystkim pod słońcem narodom iawno virtutem et gloriam gentis nostrae in pristinam et propriam iey sedem restituit, imięniem wojewodstwa naszego, Ich Mość

Panowie posłowie podziękują. Było tey nadzieie wojewodstwo nasze, że, przy iasnym błogosławieństwie Boskim, bellum hoc seruire condigno fine skończone y nieprzyiaciel miał być totaliter zniesiony, aby nie tylko malum ipsum, ale materia et fomentum maligni belli sublata, nie tylko ignis extinctus, ale fauila żadna, która magnum excitare zwykła incendium. in horreo Rei Publicae nie zostawało. Niebu iednak inaczey się zdało, ponieważz ieszcze nie iest in toto złościom naszym placatum. Proximum votum zostawało wojewodstwa naszego, aby, po zawarciu commissyey pod Biało Cerkwią, mogło być zarazem do apprehensyey dóbr swoych, reali, non precario et imaginatio modo, przyść, ad proprios lares statecznie tandem et bona fide powróciwszy, non amplius nudo pede incedere per ignes, suppositos cineri doloso; ale, widząc cruenta vestigia et insepultos dotąd manes braci naszej, sustinuit cursum ex (et?) ex naufragio prospectando vicinum littus, melioris fortune Fauonios operiri decreuit. Accessit y to nouum emergens, że motus et armorum strepitus, między Kozakami samęmi zaczęty, ad cuius euentum woysko Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey, ex statuiis ruszone; nię mogło tedy mieć wojewodstwo nasze ani powracania do domów własnych, ani w Czernihowie seymikowania securitatem. Nie dosyć iest na tym, Panu Bogu za zwycięstwo dziękować; potrzeba, abyśmy wdzięczność naszą, ile ziemska udolność znieść może, tanquam victimam cordis, maiestatowi iego świętemu oddawali. Jako tedy dotąd inter tot non iam riuos, sed flumine sanguinis, nie cieźszego wojewodstwu naszemu nie było nad to, że

świętnice y ołtarze Pańskie, krwią kapłanów jego zmazane; tak y teraz, securitatem kościołów y sług Bożych, upatrując, za którą diui olim Poloniae reges et maiores nostri ochotnie umierali, hoc ante omnia wojewodstwo nasze chce obwarować; ponieważ w punktach Kozackich, nie wiem dla czego, wojewodstwo nasze tego nie widzi, bez czego, dla approbatiey tych punktów, wojewodstwo nasze przystępować nie chce ani może. zlecając to Ich Mościom Panom posłom, mianowicie, aby kościół zakonników Dominika świętego w Czernihowie, który teraz, pod te rebellią, w cerkiew iest obrócony, temuż zakonnikowi (*zakonowi?*) był oddany: w czym fidem et conscientiam Ich Mościów Panów posłów obligujemy. Po chwale Bożey, nie masz nic wolnemu narodowi miłszego, iako bezpieczne zażywanie praw y wolności swoich; a ponieważ quies gentium sine armorum praesidio być nie może: życzy y potrzebuie wojewodstwo nasze takiej lidźby woyska, iaka na przeszłym była uchwalona seymie, aby nie na papierze, iako się zwykło dziać, ale w rzeczy samey y pod chorągwiami tak wiele woyska zostawało. Woysko, by największe, kiedy w dyspartite póydzie et sine ordine będzie, straszne nieprzyjacielowi być nie może: życzy tedy wojewodstwo nasze, aby tandem tot casibus et fortuna Rei Publice edocta patria ad consilium de hybernis finaliter ineundum et equendum (*exsequendum?*) skłoniła się, starostwa na to Ukraine, które videbuntur, obróciwszy; dawszy Ich Mościom Panom dzierżawcom, lubo z economiey, a zatym królowi Jego Mości ex primis vacantibus, ducta proportione, nagrodę, albo samym Ich

Mościom Panom starostom vacantie. Te iednak hyberna tak mają być stanowione, aby część słusne woyska w woiewodstwie naszym zostawała, dla zatrzymania et securitatem tak zaczney prouinciey; w którym punctie, iako y we wszystkich inszych, Ich Mościów Panów posłów fide, honore et constientia obowiązujemy. Honor woiewodstwa naszego y posłów iego, przez pewne osoby na przeszłem seymie violatus, aby był restituouany, y decret, w tey sprawie ferowany, do exccutiey przywiedziony, ante omnia Ich Mość Panowie posłowie instabunt, a bez tego do żadney rzeczy nie przystępować. Jaka zawsze pietas in patrem (*in patriam?*) w woiewodstwie naszym znaidowała się, colligere licet, że obywatele niektórzy, bendąc in possessione bonorum, tychże własności swoich państwu Moskiewskiemu, propter bonum pacis, ustąpili; którzy, że do tychczas a Re Publica consolatiey y nagrody nię mają, Ich Mość Panowie posłowie nasi u króla Jego Mości y Rzeczy Pospolitey domówić się et officere (*efficere?*) obligantur. Wielka et enormis laesio iest w tym woiewodstwa naszego, że z cancelariey króla Jego Mości wychodzą przywileie, po kilka ich, na urzędy tego woiewodstwa, a ludziom pospolicie u nas nieosiadłym; skod (*zkad?*), kiedy pericula ingruunt, daleko drugiego, non realem possessorem, conuocować potrzeba do obrony prouinciey: mają to tedy obwarować Ich Mość Panowie posłowie nasi, aby te urzędy, których przed uproszeniem nię może kto possessionem realem pokazać, pro vacanti byli rozumiane y obywatelom własnym rozdane, a napotym, aby się nikt nie ważył tego czynu, sub poena mille marcarum et priuatione

urzędu, o co forum w trybunale; także y chorążowie tego wojewodstwa aby osiedli byli y w tym wojewodstwie rezydowali, sub simili poena. Inter calamitates modernas kładzie wojewodstwo nasze, że, po zniesieniu y straceniu xiąg w wojewodstwie naszym, tak wielki y potrzebny do namówienia doskonałego y skończenia tractat w recessz (*sic*) puszczony: że tedy na tym indemnitas praw y wolności y całość wojewodstwa naszego należy, ante omnia instabunt Ich Mość Panowie posłowie, aby warunek tego per legem był declarowany y seym od recessu zaczynany. Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, universalem swoim w pewnych starostwach chleb wojewodstwu temu utrapionemu et exulanti obmyślił: aby tedy clementie et commiserationis Jego Królewskiej Mości był effectus, Ich Mość Panowie posłowie uniżenie Jego Królewskiej Mości upraszać będa, aby był wydany, a iezeli iuż go wydano, aby tamże, przed Jego Królewską Mością, liquidowany, y calculus przez Panów distributorów uczyniony; którzy, ieśliby go inpossessionatis oddali, de proprio zapłacić mają; quod dexteritati et fidei Ich Mościów Panów posłów zlecamy. Jawne są y dobrze wiadome Jego Królewskiej Mości y wszytkiej Rzeczy Pospolitey wysokie merita Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana wojewody Kiiowskiego, któremu constantis et inclity benemerendi de patria animi sublicum (*publicum?*) et ad seram posteritatem duraturum Res Publica contulit testimonium. Nasłuchali się świzo teraz sanctae aures Jego Królewskiej Mości a nasze napatrzyli oczy odwagi zdrowia, na substanticy Jego Mości wielkiej straty, za którym, aby, przy słusznym publicznym podziękowaniu,

Jego Królewska Mość et Res Publica paternum respectum mieć chcieli, mianowicie, aby tak dawno obiecane et per Rem Publicam totam assecurowane w wojewodstwie Kiiowskim Bohusławskie starostwo przy Jego Mości zostawało, Ich Mość Panowie posłowie nasi Jego Królewskiej Mości y całej Rzeczy Pospolitey, ante omnia, imieniem wojewodstwa naszego, prosić będą. Nię masz żadnego z miłujących oyczyzny et suum cuique decus tributibus ciuihus, któryby nię miał przyznać znacznych y wysokich w oyczyźnie naszej zasług Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana wojewody Czernihowskiego, hetmana polnego koronnego; za które iż exiguam dotychczas sensit gratitudinem, aby in iustissimis desiderijs suis, które in facie Rei Publicae będą proponowane, przez Jego Królewską Mość (*i?*) Rzecz Pospolite consolationem et caritatis patriae signum odniósł, Ich Mość Panowie posłowie, imieniem wojewodstwa naszego, upraszać będą. W którychto artykułach naszych zlecamy Ich Mościom Panom posłom naszym z wojewodstwa Kiiowskiego posłami, iakośmy fortune ex calamitate coniuncti, strony praw y wolności naszych, iako et de reali securitate, znosić się fraternae. Tym wszystkim iustissimis desiderijs nostris póki się nie dosyć stanie, ani, strzeż Boże, securitas prouinciae iusto modo prouisa, ani bene meriti cuius (*ciues?*), filij huius patriae, z siebie samych y przodków swoych zasłużeni, będą regratificati, których nadweredzone zdrowia y zniszczone substantiae maiori cum laude patria nostra ma tueri, aniżeli nowych et per varias artes ad haec insignia przychodzących augere; na żadne indigenati Ich Mość Panowie posłowie pozwa-

lać maia. Którato instructyą Jego Mości Panu marszałkowi naszemu do act grodzkich Żytomirskich podać zleciliśmy.

U tey instructiey podpis ręki Jego Mości Pana marszałka wojewodstwa Czernihowskiego temi słowy:

Prokop Tatomier, marszałek wojewodstwa Czernihowskiego.

Którażto instructyą, za podaniem wyszmianowaney osoby, a za przyięciem moim urzędowym, do xiąg iest przyięta y zapisana.

Книга городская Житомирская 1651 года, листъ 333 — 336.

XXXVII.

Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1652 году. Изъявленіе благодарности королю за попеченіе объ успокоеніи государства. Жалобы на бѣдственное положеніе края и на опустошенія, причиненныя Козаками, а также Польскими и Нѣмецкими войсками. Жалобы на неисполненіе декретовъ трибунальскаго суда. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1652 іюня 11.

Року тисеча шестсотъ пятьдесятъ второго, месеца іюня, одинадцатого дня.

На вrade кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Анѣреемъ Лыховскимъ, намесникомъ на тотъ часъ буръкграбства Володимерского и книгами нинешъними кгородскими старостинъскими, становши очевисто урожоный его милость, панъ Станиславъ Казимеръ Веневъскій, писаръ кгородскій Луцъскій, секретаръ его королевское милости, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцарского воеводства Волынского, инъструкцію сеймику воеводства Волынского, дня нинешънего, одинадцатого іюня, въ року теперешнешъ тисеча шесть-

сотъ пятьдесятъ второмъ, тутъ въ Володимери одправую-
чогосе, презъ ихъ милость, пановъ обывателей воевод-
ства Волинского, згодне ухваленую и постановеную, для
вписаня до книгъ нинешъныхъ кгородскихъ Володимерскихъ
подадь, такъ се въ себе маючую:

My rady, senatorowie, xiążęta, dignitarze, rycerstwo,
obywatele woiewodstwa Wołyńskiego, kturzyśmy się na
seymik, seym generalny sześńiedzielny poprzedzaiący, nam
przez Najaśnieyszego Króla Jego Mości, pana naszego mi-
łościwego,znaczony, do Włodzimierza (a to z tey miary,
że w Łucku, tak gwoli powietrzu morowemu, iako też
gwoli niebezpieczeństwom, które nagle na kraie nasze na-
stąpili, ten ziazd y seymik nasz expediowany byđź nie
mógł), ziachali, odebrawszy od Jego Królewskiej Mości,
pana naszego miłościwego, przy podaniu instructy, pańską
y oycowską consolatią, według zwyczaiu, w takowych actiach
zachowałego, do obierania Ich Mościów Panów posłów
przystąpiliśmy, y s koła naszego rycerskiego braci naszych,
o których stateczney erga totam Rem Publicam, in thoga
et sago, cnocie y wysokich rozsądkach, nam constat, uży-
liśmy, to iest, Urodzonych Ich Mościów Panów: Romana
Zahorowskiego, stolnika Czerniehowskiego, rotmistrza Jego
Królewskiej Mości, Łukasza Hulewicza, starostę Zwino-
grodzkiego, rothmistrza Jego Królewskiej Mości, Baltazara
Raieckiego, podstarościiego grodzkiego Włodzimierskiego,
Stefana Chrynickiego, Daniela Puzowskiego y Tomasza Li-
niewskiego. Którzy Ich Mość, ad primam seymu sessio-
nem ziachawszy się, Jego Królewskiej Mości, panu nasze-

mu miłościwemu, za oycowskie in procuranda patriae salute staranie, uniżoną oddadzą podziękowanie y przełożą vota nas pozostałych bracy, iako nie tylko wszelakich przy lepszy Rzeczy Pospolitey fortune pociech y szczęśliwego panowania arđenti desiderio Jego Królewskiej Mości, panu naszemu miłościwemu, życzymy, ale też wierne nasze przy dostoieństwie Jego Królewskiej Mości y całości oycyzny resolutią zaszczycić gotowi iesteśmy. A że res ipsa loquitur, in quo statu iesteśmy, gdy nie tylko te pericula, które Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy, z wysokiey, na której od Boga, ku dobru pospolitemu, posadzony iest, strażnicy, upatrzył, urgent Rem Publicam, ale też, po wydanej instrukcy, nowa intercessit calamitas, że te kraie nasze iak znowu krwawa otoczyła tęczą, yż iuż y piórem opisać nie podobna, quo miseriarum redacti sumus: tedy, lubo non ambigimus, że ordines regni, tanquam in negotio, Rem Publicam perimente, wszystko to, cokolwiek salua Re Publica potym tractowano byđż może, w reces puściwszy, ante omnia securitatem Rei Publicae et instantaneam defensionis rationem wezmą przed się. Jednak, yż potissimum kraiom naszym na tym tractamencie należy, przeto, specialiter Ich Mościom Panom posłom naszym, zlecamy, aby, do żadney rzeczy nie przystępując, obronę tractowali, w kturey matery daiemy Ich Mościom Panom posłom naszym, facultatem et optionem cum his senciendi consiliis, ktore prędy, zręczny y mocny będą się zdały oycyznie succurrere. Non abnugimus, aby y summy in fidei Rei Publicae, iako o tym extant in volumine legum exempla, zaciągnione były, y cóżkolwiek sano consilio ku

obronie oyczyzny może się, zdrową radą, postanowić, *ratum habebimus*; to iednak speciahter przestrzegszy, w czym Ich Mościów Panów posłów naszych *fide fraterna obligu-* iemy, aby na woiewodstwo nasze żadnego ciężaru nie wnosili: wszak, w oczach wszystkiey korony, że y pod ten czas, gdy te *consilia* odprawuicemy, iużeśmy od fortun naszych odpadli, domy nasze porzucać, uwożąc cara *pignora* w bezpieczniejsze kąty, musieliśmy. Więc *constat ordinibus regni*, iako, przez te krwawych kanałów czasy, o nas wszystkie opierały się *fluctus*, gdy nie tylko ręka nieprzyjacielska, ogniem y mieczem, *longe lateque*, nas znosiła, ale też własny żołnierz swój, a tym barzicy narodu Niemieckiego gwardya, *funditus* ruinowali nas, przed którymi y domy nasze szlacheckie, *propter solutam disciplinam militiae*, nie byli bezpieczne. Dałby był Pan Bóg, aby seym przeszły, z którego *salus Rei Publicae* *dependebat*, zgodnie stanął, czego iż *iniquitas temporum et fata, quod absit, interitum minantia, zayrzały*; któżkolwiek *funesti istius* przeciwko własney matce *piaculi* nayduie się przyczyną, onemu *vindex* *rependet Deus et tarditatem poene grauitate compensabit*. Interim, woiewodstwu naszemu *instructya*, na przeszły seym rozerwany Ich Mościom Panom posłom dana, *reassumowac* zdało się, iakoż onę *in toto* *reassumuiemy*, zlecając Ich Mościom Panom posłom naszym, aby te wszystkie *publica et priuata desideria*, w tamtey *instructyey* wyrażonę, także *consolationes bene meritum*, a osobliwie obostrzenie prawa *disciplinae militaris*, *tractowali*. *Vim patitur* *sprawiedliwośc*, gdy *decreta* *trybunalskie*, tak wielą *praw uprzyuileiowanę*, *nowemi inuen-*

cyami na seym zaciągają, in dubium vocuią, exequcye ich hamuią, legitime conuictos infames banitos subtrahunt exequutioni, nowym y niedawnym przykładem subtelney Minerwy reiecty iakieś cum suspensionibus processuum et exequutionum wynayduią, włożywszy ieszcze na samegoż iurevictora honoris penam, aby własney sprawy swoiey nie popirał, skąt iuż, sublata iustitia, tribunalskie fundamenta, libertatis nostrae tessera, iawnie petuntur. Przeto, non indignum Res Publica cura sua putabit zabezpieć takim sposobem, iakoby na początku seymu od Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, na instantią izby poselsky, nastąpiła declaratia, aby spraw takowych, sub poena honoris et capitis, nikt podnosić y iurysta onych traktować nie ważył się. A potym, z tegoż seymu, prawo nowe Ich Mość Panowie posłowie przynieść nam mają, aby decreta trybunalskie nie były inquietowane, contra se ius (*secus?*) facientes, poena iuż nie centum marcarum, ale grauior, tak na iuristy, iako y na princypały, założona była, y takie suspensy aby zniesionę były. Bracia nasi, Urodzeni Ich Mość Panowie: Roman Zahorowski, stolnik Czernihowsky, rotmistrz Jego Królewskiej Mości, Łukasz Hulewicz, starosta Dzwiniogrodzky, rotmistrz Jego Królewskiej Mości, Daniel Puzowski, Potocki, rotmistrz Jego Królewskiej Mości, z młodych lat swoich arma pro Re Publica podniosszy, onę nieustaynie dzwigają, żadney prawie wieku swego do przysługi oyczyźnie nie opuściwszy occazy, nie tylko z uymą, ale z ruiną fortun swoich, iakoż y teraz w teyże persistant usłudzę, krwie y reszty dostatków swoich ochotnie, za całość Rzeczy Pospolitey, nie lituiąc; a że, dotychczas,

z szafarnie praemiorum, żadna ich nie doszła consolatia, a interest oyczyynie bene meritos praemiari: tedy instabunt Ich Mość Panowie posłowie nasi, iakoby takowe pomienionych bracy naszych merita szcudrobliwą Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego łaską wsparte y consolowane zostały. Którą naszą instructią, zgodnie concludowaną, Jego Mości Panu marszałkowi koła naszego podpisać y do aet podać zleciliśmy. Działo się we Włodzimirzu, dnia iedenastego iuny, roku Pańskiego tysiąc sześćset piędziesiąt wtórego.

У тоє инъструкціи цодъпись руки его милости пана маръшалъковое тыми словами:

Stanisław Kazimierz Bieniewsky, sekretarz Królewskiej Mości, pisarz grodzky Łucky, marszałek koła rycerskiego, manu propria.

А такъ я намесьникъ тую инъструкцію, яко есть поданая, слово до слова, до книгъ вънисати казалемъ, и есть вписаная.

Книга городская Владимирская 1652 года, листъ 645.

XXXVIII.

Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Брестскій сеймъ, бывшій въ 1653 году. Изъявленіе благодарности королю за его попеченіе о благосостояніи государства. Просьба объ увольненіи крестьянъ помѣщичьихъ отъ податей и сборовъ. Жалобы на опустошеніе помѣщичьихъ имѣній отъ Козацкаго и Польскаго войска. О собираніи подымнаго сбора въ воеводствѣ Волынскомъ и другихъ средствахъ къ увеличенію государственныхъ доходовъ. Просьба о непремѣнномъ исполненіи законовъ и поддержаніи войсковой дисциплины. Объ утвержденіи депутатовъ Волынскихъ, избранныхъ для засѣданія въ трибунальскомъ судѣ. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству и объ освобожденіи города Луцка отъ военного постоя. 1653 марта 8.

Року тисеча шестсотъ пятьдесятъ третего, месеца марца, осьмого дня.

Передъ урядомъ и актами нынешними кгородскими, въ замьку его королевское милости Луцкомъ, передо мьною Гиеронимомъ Шалайскимъ, буркграбимъ Луцкимъ, персоналитеръ становши велможный его милость панъ Янъ

зъ Высокого на Кашовкгроде Кашевъский, староста Счирчевъский, мечъникъ и великорядца Волынъский, маршалокъ кола рыцарского, для вписаня до книгъ нинешънихъ кгородскихъ Луцъкихъ подалъ инъструкцію одъ всихъ ихъ милостей, пановъ обывателей воеводства Волынъского, на сеймикъ, дня нинешънего, осмого марции, въ Луцку отправующийсе, згромажоныхъ, съ подписомъ руки своее а съ приписаньемъ двохъ паракграфовъ, ихъ милости, паномъ посломъ, нижей менованымъ, на сеймъ, близко припадающий, даную, яко о томъ тая инъструкція ширей въ себе маеть, просячи, абы принята и до книгъ уписана была, которую я урядъ, до книгъ прийумючи, читалемъ, и такъ се въ себе писмомъ Полскимъ писаная маеть:

My rady, xiążęta, dignitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo, obywatele wojewodstwa Wołyńskiego, na seymik w Łucku, pro die octavae marcy anni praesentis, zgromadzeni, zgodnie y iednostaynie z pośrzedku siebie uprosi-lichmy bracią nasze: Wielmożnego Jego Mości Pana Andrzeia z Szpanowa Czaplicza, staroste Horodelskiego, Jego Mości Pana Waclawa na Koniuchach Hulewicza, podsędka Łuckiego, Jego Mości Pana Szczęsnego Żbożnego Łayszewskiego, podsędka Sochaczewskiego, podstarościego Łuckiego, Jego Mości Pana Thomasza Kozike, podstolego Wołyńskiego, Jego Mości Pana Jana z Wysokiego Kaszewskiego, staroste Szczerczewskiego, wielkorządce y miecznika ziem Wołyńskich a na ten czas кола naszego directora, y Jego Mości Pana Stanisława Kazimierza Bieniewskiego, pisarza grodzkiego Łuckiego, sekretarza Jego Królewskiej Mości,

aby na seymie przysłym, na dzień dwudziesty czwarty marcy, w Brzysciu Litewskim przypadającym, funcją poselską od nas odprawili. A naprzód, imieniem woiewodstwa naszego, Jego Królewskiey Mości, panu naszemu miłościwemu, podziękować Ich Mość mają, iż, pro solita clementia et paterna erga Rem Publicam cura et solitudine, integritatem oyczyzny naszej zruinowaney obmyśliwać raczy, longeuam uitam, aeternam gloriam et immortales triumphos od nas, iako wiernych poddanych, Jego Królewskiey Mości życząc, y, aby afflictissimam patriae nostrae conditionem, sanis consiliis et vindice dextera, feliciter ad pristinum statum reintegrować raczył, uprzejmie winszując; do czego aby tym snadniejszy przystemp desideria Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, miały y ardentissimum in Rem Publicam cor Jego Królewskiey Mości felicem mogli sortiri euentum, znosząc sie cum ordinibus regni, Ich Mość Panowie posłowie nasi promouere mają, pro candore in Rem Publicam suo, consiliis suis prouidendo, ne quid Res Publica detrimenti patiatur. Iż iednak, z woli Pana Naywyszego, my, iako vicini ściany rebellizantów, przez te pięć lat, tak od pogańskich, iako y od kozackich woysk, iestechmy funditus zniszczeni, tak, że gdzie przedtym miasta y włości bywali, teraz infelix lolium et steriles dominantur auenae; starać sie o to Ich Mość Panowie posłowie nasi mają, aby podatkami y contribuciami poddanych naszych nie onerowali, którzy nie telko co łożyć na podatki, ale y żywić sie nie mają czym, odpadszy ab agricultura przez odebranie wszytkich zbiorów y dobytków swoich, y nie telko przez woynę, ale y przez za-

raze morowego powietrza, ad paucos tak będąc redacti, że miejscami paenitus pustynią mąietności nasze stoją, miejscami po kilku chłopach a naywięcey kilkunastu, gdzie przedtym stami albo tysiącami liczyli sie, ledwie sie ich zawadza, tak, że my obywatele, ad extremam redacti paupertatem, y siebie y poddanych swoich, proprio sumptu et sudore exercendo agriculturam, zaszyczać musimy. Pomogli nam do ostatniey woiewodstwa zguby prześcia ustawiczne woysk Rzeczy Pospolitey y obozy gęste in visceribus kraiów naszych, pod Sokalem, Zasławiem, Zbarażem, a osobliwie pod Beresteczkiem walna trzech narodów, in summa potentia zgromadzonych, concurrentia; pod który czas, czego żołnirz Rzeczy Pospolitey z mąietności y dworów naszych nie wybrał, poszło to w korzyść nieprzyiacielowi, który popieliska nam telko y ostatniey zguby ostawił vestigia. A ieśli w woiewodstwie naszym naydował sie kącik iaky, że, z osobliwey łaski Bożey, albo dla odległości miejsca, albo propter commodam miedzy błotami, lasami positionem, zachowawszy cokolwiek poddanych, zruinowane ratować mógł fortuny; to terazniejsze pod Kowlem hiberna Rzeczy Pospolitey woyska in summa, iako to, nie płaconego woyska licentia, gęstemi przechodami, y stanowiskami, y wybiraniem niezwycaynym w dobrach szlacheckich stacy, y gwałtownym zabiraniem y gumien y bydeł, nie telko poddanych naszych, ale y naszych własnych, z gruntu desolauerunt, że in solo patrio patriam nam quaerere przychodzi, y nie telko ex maerore summo, ale też per aegestatem summam, contabescere. Opowiedziawszy tedy Ich Mość Panowie posłowie nasi Jego Królewskiej

Mości y wszystkiew Rzeczy Pospolitey tantas calamitates woiewodstwa naszego, przyczyny sie dowiedzić maia, quid meruimus Jego Królewskiew Mości y Rzeczy Pospolitey, że tantum onus nobis impositum, cui ferendo anichmy byli pares, anichmy dali żadney do tak ciężkiego z nami obeyścia okaziew; upraszać przytem maia, aby szkody te, od woysk Rzeczy Pospolitey różnemi czasy woiewodstwu naszemu uczynione, quantotius (*sic*) od Jego Królewskiew Mości y Rzeczy Pospolitey nagrodzone byli, y my, na zapłate woyska, która aby doszła iako nayprędzy, życzymy, abychmy, propter impossibilitatem et aegestatem summam, ad contributiones nouas nie byli pociągani. Więc, że ultra mentem Ich Mościów Panów posłów naszych, iako nam rellacją dali Ich Mość y protestacją zanesioną elucidowali, na blisko przeszłym seymie, zaciągnione są na nas podatki takie, którym impares sunt poddani nasi; starać sie Ich Mość Panowie posłowie maia y prosić o to pokornie Jego Królewskiew Mości, pana naszego, y Rzeczy Pospolitey, abychmy byli od nich uwolnieni y, w nagrode szkód naszych, abychmy ad coequationem cum Re Publica nie byli pociągani. Jednakże, chcąc uprzejmy nasz candor utrapioney oświadczyć oyczyźnie, declaruiemy Rei Publicae mentem nostram przez Ich Mościów Panów posłów naszych, iż te poborów dziesięć, które na przeszłym seymie Ich Mość Panowie posłowie nasi pozwolili, lubo funditus zniesionym uix et aegre toleranda, pozwolilichmy, ad quorum proportionem podymne iedno na seymiku Turzyskim uchwalilichmy, a na residuum, inhaerendo tamtemu seymikowi, na ten czas ieszcze dwoie podymne uchwalamy, saluis ab-

iuratis desolatorum et desertatorum; do którego wybierania podymnego obralichmy s pośrzodku siebie Jego Mości Pana Piotra Zykowicza Kniazkiego, sędziego grodzkiego Włodzimirskiego, horodniczego Łuckiego, brata naszego, który funkcją swoje fideliter ma odprawić, sub vigore eiusdem iuramenti, semel już przez pomienionego Jego Mości Pana poborce w Turzysku praestiti. Czas wybierania tego dwoyga podymnego ma sie poczynać w Łucku dwudziestego czwartego dnia marcy, a kłaczyć sie na dzień trzynasty kwietnia, to iest na samą Wielkonoc, według kalendarza nowego. A kłoby w tym czasie nie oddał, tedy już *omni poenis, in iure sancitis*, Jego Mości Panu poborcey powinien będzie oddawać; a te podymne wybierać Jego Mość Pan poborca ma według quitów swoich przeszłych, *saluis abiuratis*, iako sie wyżey mianowało. A że Żydzi, którzy *ad hanc contributionem aequaliter*, tak do oddania iednego podymnego na seymiku Turzyskim, iako y znowu dwoyga, na seymiku terazniejszym uchwalonych, należą; od których Pan poborca nasz nie może żadnym wybrać sposobem, według starych quitów, a to dlatego, że iedni, podczas tego zamieszania y srogich wojen, wygineli, miasta y domy zniesione, insze popalone, w których Żydzi mieszkali, drudzy zasie, *tempore grassantis pestis*, wymarli, insi zaś w różne woiewodstwa y ziemie rozeszli, z których *contributione* Rzeczy Pospolitey taka, iaka przedtym bywała, już żadną miarą być nie może: przetoż, kędy sie znajdują Żydzi, powinni dać te podatki z domów swoich, a przytym przysiąc na rodal, iako więcy w tym mieście domów Żydowskich nie masz, z którychby *contributione* Rzeczy Po-

spolitey mogła być wyciągniona. ieno s tych domów, s których ad praesens daia. a gdzie nie masz Żyda, tam, ktokolwiek sie znajduie z chrześcian, powinien eurare. Prosić y o to Ich Mość Panowie posłowie nasi będą, abychmy, przykładem inszych woiewódstw Ukrainnych: Kiiowskiego, Brastawskiego, Czernihowskiego, od dalszych ciężarów Rei Publicae, do których, secundum consensum ordinum, Ich Mość Panowie posłowie nasi mają cum suo sie przykładać sentire, uwolnieni byli; gdyż iestechmy in possessione dóbr naszych, iednak ta iest imaginaria, y umbram telko majątności naszych possidemus, nec siquidem tuti, dla ustawicznego od woysk przechodzących Rzeczy Pospolitey impedimentu y oppressiey codzienney, y w naszych majątnościach szlacheckich stanowisk niezwycaynych. Pozwala y tego woiewodstwo nasze, aby moribus antiquis stet Res Publica w oddawaniu do skarbu Rzeczy Pospolitey podatków wszelakich, y samo tego doświadczywszy, że ubi multitudo, ibi confusio; w czym do zgody woiewódstw inszych referować sie mają, hoc iednak praecauto, aby poborcowie bene possessionati et iurati byli podawani, y de pactacie ich aby byli zniesione y constitucią ocirelowane. Jeśliby też Rzecz Pospolita chciała inire media iakie do ratunku Rzeczy Pospolitey przez prędkie nabywanie pieniędzy, co y przedtym w oyczyźnie naszej bywało, lubo przez zastawę, albo sum wniesienie na dobra Rzeczy Pospolitey, quod factum za Zygmunta Augusta świętey pamięci, lubo ich pożyczzenie ad fidem Rei Publicae, albo qualicumque alio modo; accordować desideria nostra z wolą Rzeczy Pospolitey będą, a przy rachunkach expensy, con-

tribucy y prowentów Rzeczy Pospolitey różnych, które są ordinowane s przeszłego seymu na zapłate woysk Rzeczy Pospolitey, domawiać sie mają y crescenty, która z minnice ad aerarium Rei Publicae miała należeć. Y to promovere Ich Mość Panowie posłowie nasi mają, aby leges patriae y constitutiones przeszłego seymu, świeżo uchwalone, do executyey przychodzili swoiey y sartae tectae (*sic*) zostawali, y prosić o intercessią będą do Ich Mościów Panów wodzów woysk Rzeczy Pospolitey, aby, iako patriae communis ciues, ex quorum consiliis fortuna Rei Publicae dependet, disciplinam militarem, według praw, opisanych zdawna et nouella constitutione reassumowanych, exactissime exerceant; czemu hactenus non est satisfactum. A iż, dla zarazy powietrza morowego, różne electie deputatów Wołyńskich nastompili, których trybunał nie acordował Piotrkowski, a nouissima tandem electio na seymiku w Turzysku, za uniwersalem Jego Królewskiey Mości, odprawiła sie; abychmy iakiego nie mieli w tym mancamentu, ponieważ woiewodstwa naszego Wołyńskiego nastempuią sądy, starać sie Ich Mość Panowie posłowie nasi pilnie mają, aby ta electia constitucią była approbowana, a in quantumby staraniem Ich Mościów to stanąć nie mogło, aby na seymiku relacialnym insza naznaczona nam była. Wysokie w oyczyznie zasługi Jaśnie Oświeconego xięcia Jego Mości Albrichta Stanisława na Nieświeżu y Ołyce Radziwiła, kancelerza wielkiego xięstwa Litewskiego, Pińskiego, Groiewskiego, Tucholskiego, Kowieńskiego, Gieranowskiego etc. starosty, merentur omnem nie telko u Jego Królewskiey Mości gratitudinem, ale też y u całej Rzeczy

Pospolitey, zdrowego przezoru, aby tam eximia ku oycy-
 znie merita do dalszey Rzeczy Pospolitey przyslugi pała-
 iące xięcia Jego Mości pobudzały serce. Nie może y wo-
 iewodstwo zapomnieć nasze specialiter in rem suam oświad-
 czonego xięcia Jego Mości affectu, gdy, proprio sumptu,
 podczas expediciei Beresteckiei, kilkaset człowieka na obro-
 ne Ołyckiei fortecy trzymając, nie dla włości swoich
 ochrony, iuż przez nieprzyziaciela funditus zniesionych, iako
 dla zaszyczenia całości braci, do fortecy tameczney cum
 charissimis pignoribus et suppelectili omni zgromadzonych,
 oświadczył miłość gorliwą do zatrzymania całości oyczyzny,
 a, loco gratitudinis, eadem, włość xięcia Jego Mości, która
 y nasze maieństwo, przez żołnirza Jego Królewskiej Mości
 y Rzeczy Pospolitey, contra omne fas insolescentis, do-
 tknęła calamitas: przeto Panowie posłowie nasi suppliko-
 wać maieństowi Jego Królewskiej Mości będą, aby xięciu
 Jego Mości, za wysokie merita y podięte damna, solacium
 obmyślone było Indefessus labor, z uymą zdrowia, z utra-
 tą wielką substanciei y dostatków, przez ten wszystek
 czas intestini belli. Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana
 Adama z Brusilowa Kisiela, woiewody y generała Kiiow-
 skiego, Czerkaskiego, Bohusławskiego, Nossowskiego, Hu-
 mackiego etc. starosty, w oczach iest totius Rei Publicae;
 wiadome y podczas comissiei pod Białocerkwią utraty:
 na co aby Jego Królewska Mość, pan nasz miłościwy,
 względ y oycowskie mieć baczenie raczył, solicite Ich
 Mość Panowie posłowie nasi starać sie będą. Wysokie
 merita Wielmożnego Jego Mości Pana Alexandra Cetnera,
 kasztelana Halickiego, rothmistrza Jego Królewskiej Mości,

który, z młodości lat swoich, z kosztem wielkim y odwagą znaczną zdrowia swego, nie absentuiąc sie od woyska, całość Rzeczy Pospolitey piastuie, wszystkiey Rzeczy Pospolitey są dobrze wiadome: a że dotąd żadna nie potkała gratitudo Jego Mości, instare Ich Mość Panowie posłowie nasi mają, aby uirtutis et meritorum suorum odniósł, z łaski Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, mercedem. Iterować przytem mają Ich Mość Panowie posłowie nasi iuż na dwóch seymach wniesioną przedtym instancją za Wielmożnym Jego Mością Panem Władysławem z Leszna Leszczyńskim, podkomorzym Brzyjskim, Dubińskim etc. starostą, y usilnie, imieniem wojewodstwa naszego, Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, prosić, aby, za zniesienie Beresteckich y Strzemieleckich włości swoich przez postanowienie obozem woysk Rzeczy Pospolitey, nieodwłoczną odniósł recompensam. A iż tym podobne desolacie bracia nasza dobrze oyczyźnie in sago et toga zasłużeńi: Jego Mość Pan Andrzej z Szpanowa Czaplicz, starosta Horodelsky, Jego Mość Pan Roman Zahorowski, stolnik Czernihowski, Jego Mość Pan Szczęsny z Łoszny Łayszczewski, podsędek Sochaczewski y director na ten czas koła naszego, Jego Mość Pan Jan Kaszewski, starosta Szczerczewski, ponieśli; upraszać Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, Ich Mość Panowie posłowie nasi mają, aby pańskim okiem afflictioni ich miłościwie subuenire raczyli. Jego Mość Pan chorąży Czernihowski, brat nasz, Jego Mość Pan Gabriel z Wojutina Hulewicz, communibus aduersac fortunae expetitus telis, specialem od nieprzyjaciela koronnego poniósł dóbr

swoich iacturam, kiedy, in contiguitate Beresteczka ma-
 iętności swoje mając, ultimum w nich, y przez żołnirza
 y przez nieprzyziaciela, zastał exterminium: przeto, aby oso-
 bliwą od Jego Królewskiey Mości, według pańskiey iego
 miłościwey obietnicy, był exceptus clementiā, instare Ich
 Mość Panowie posłowie diligentissime mają. Patet y to
 nam wszystkim manifeste, in quanta deuenimus tempora y
 iakie praessuras et calamitates, nie telko przez nieprzyzi-
 ciela krzyża świętego y rebelliā chłopską, ale też y woy-
 sko Jego Królewskiey Mości, ustawicznie przechodzące, po-
 nosimy; którzy nie telko non parcunt ubogich poddauch
 naszych chudobom, ale też y my sami w domach swoich,
 we zdrowiach y substanciach naszych, securi zostawać nie
 możemy; na czym ieszcze mało mając, w ostatku, ad in-
 star nieprzyziaciela krzyża świętego, ogniem chudoby nasze
 znoszo, iako świeżo przeszłego czasu Urodzonemu Jego
 Mości Panu Stanisławowi Korczmińskiemu, sędziemu ziem-
 skiemu Włodzimirskiemu, bratu naszemu, który żadney w
 usłudze Rzeczy Pospolitey, y zdrowiem y substancią swoją
 służąc, nie opuścił okaziey, chorągwie różne wniwecz spu-
 stoszywszy a prawie funditus zniosszy majątności, naostatek
 miasto Kryłow y młyny, które sześć tysięcy na rok arendy
 czynili, y wieś Prosowicze chorągwie cudzoziemskie ogniem
 z gruntu znieśli y spalili: zaczym, zlecamy to Ich Mościom
 Panom posłom naszym, aby starali sie o to, iakoby Jego
 Mość Pan sędzia, względem tak znacznego zniszczenia y
 spustoszenia dóbr swoich, gratitudinem od Jego Królew-
 skiey Mości, Pana naszego miłościwego, odniósł; a res-
 pectem spalenia y zniesienia ogniem Kryłowa, aby liberta-

tionem do czasu iakiego ab oneribus Rei Publicae per constitutionem otrzymali. Wnosiło wojewodstwo nasze y woysko Jego Królewskiey Mości iuż po dwakroć proźbe swoje do Jego Królewskiey Mości y Rzeczy Pospolitey za bratem naszym, Jego Mością Panem Łukaszem Hulewiczem, starostą Zwinogradzkim, rothmistrem Jego Królewskiey Mości, który, na comisią do Białey Cerkwi z Ich Mość Pany commissarzami, z chorągwią swoją, sam telko wyprawiony y z kompanią swoją wszystką poniósł szkodę taką, że zgola od wszystkiego odpadli: upraszać Jego Królewskiey Mości, Pana naszego miłościwego, aby, ex munificentia regia, tak samemu rothmistrzowi, iako y kompaniey jego, tractament z skarbu Rzeczy Pospolitey obmyślić raczył, według ofiarowaney na przeszłym seymie obietnice swojey. Jego Mość Pan Stephan Chrynicky, poborca Wołyński, brat nasz, na przeszły trybunał Radomski, według constituciey, nie mógł cum defensis ziachać, s tey okaziey, że Jego Mość Pan Ochłopowski, skarbnik Wołyński, te wszystkie defensa Pana Chrynickiego powierzone miawszy u siebie na otrzymanie od skarbu quitu generalnego, iako y atestacją swoją declarowali tenże Jego Mość Pan skarbnik, że, podczas woyska naszego zniesionego pod Batohem, wszystkie sprawy Pana Chrynickiego w zamku Uchańskim zostawił, oddać ich pro tempore nie mógł, ponieważ pęstis, w Uchaniach grassująca, odszukać ich nie pozwoliła. In quantum tedy w Radomiu condemnata in contumaciam otrzymana na Panu Chrynickim została, instare Ich Mość Panowie posłowie mają, aby zniszczona była, za satisfactiā y oddaniem reszty, według constituciey Jego Mości Pana

Pulkowskiego, pisarza skarbowego, który declarował, wiele debetur od Pana Chrynickiego skarbowi, przy której calculaciy aby zachowany był Jego Mość Pan Chrynicki, instare, ponieważ o to protestacia succollectora jego zaszła, iż, odebrawszy Jego Mość Pan pisarz skarbowy calculacją zupełną, wziawszy regista y wszystkie rachunki, na to quitu dać nie chciał; co wszystko w sądzie terazniejszym, laudo w Turzysku postanowionym na retentory, że tamże był citatus Pan Chrynicki, iuramento comprobavit, ad decretum latum. Solarium w skarbie, według laudum, aby temuż Panu Chrynickiemu przyjęte było, starać się Ich Mość Panowie posłowie będą. Także za Jego Mością kniazem Wasilim Masalskim gorącą instancją wnieść mają Ich Mość Panowie posłowie nasi, aby proces, którym go in contumaciam onerował trybunał Radomsky, był annihilowany; gdyż on, prohibitus laudo nostrą, u Żydów podymnego nie wybirał, poborcą będąc, a teraz go też brać nie może, ponieważ y przez zaraze morowego powietrza Żydzi zniszczeni y in paucissimo znajduią się w wojewodstwie naszym numero. Temuż aby zwyczajne solarium przyjęte było, Ich Mość Panowie posłowie nasi serio postarają się. Jego Mość Pan Marek Lubieniecky, dzierzawca Berestecky, brat nasz, dawszy summe wielką na Beresteczko y wszystkie substancją swoje na to łożyszy, przez gruntowne zniesienie włości Beresteckicy, podczas pospolitego ruszenia, gdzie woyska, y przodkom naszym niewidane, in numerosissimo ścirały się numero, odpadł od wszystkich dostatków swoich y extremam z domowemi swemi passus est ruinam: o commiseracją Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey

upraszać submisse y o poradowanie iego. Jego Mości Pana Konstantego Czerniewskiego, brata naszego, mouet nas wszystkich calamitas, który, z miłości ku Rzeczy Pospolitey, nie wziowszy nic na zaciąg z skarbu coronnego, sumptu proprio zaciągnął pod swoje chorągiew sto koni po Kozacku, którzy, iako y wszyscy, wictum w ciągnieniu do boku Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, pod Sokalem z woyskiem stojącego, idąc, zaciągali, y o to nic na kompanią, ale na samego Jego Mości Pana Czerniewskiego, Jego Mość Pan Żytkiewicz, instigator coronny, nastompiwszy, podał go na delacie na seymie, rozerwanym in anno tysiąc sześćseth piędziesiąt wtórym. A że stanęła infamia na nim, supplikować Ich Mość Panowie posłowie nasi do Jego Królewskiey Mości et ad ordines regni będą, aby Jego Mość Pan Konstanti Czerniewsky pristino honori mógł restitui; ponieważ nie za swoje, ale za kompaniey swoiey delicta, haec et tanta passus. Jego Mość Pan Szandarowski, wielą odług woysku znaiomy, nakryty iest poena infamiae: o subleuatą bene merito ciui Ich Mość Panowie posłowie nasi sollicitare ordines regni pilnie mają. Należy y to ad prosecutionem woyny, aby osoby, które hoc meruerunt dzielnością swoją, ad iura nobilitatis przypuszczone byli. A że Panowie Jarosz, Jeremiasz y Mikołaj Neczewiczowie, bracia rodzeni, z matki księżny Rużyńskiej spłodzeni, do królestwa tego przyszli wtenczas, gdy dziad ich w Połocku, za świętey pamięci króla Stephan, z helmanem Moskiewskim, kniazem Krupskim (*Kurbskim?*), między boiarskimi dziećmi, y sam boiarskim synem będąc, wzięty, wolał to sobie obrać, że secutus uictorem et arma

uictricia corony Polskiej, niżeli wracać sie do carstwa Moskiewskiego, y tu zaszedszy, iako sam szabłą nabywał chleba, to tractując, co rycerskiemu należało człowiekowi, tak y potomków swoich wiódł do tego, aby tymże parali sie dziełem; iakoż pomienieni Panowie Necewiczowie y u postronnych panów, extra regnum, na sławe corony tey zarabiali y teraz w woysku pod chorągwiami ludzi wielkich służą, iako to: pod chorągwiami Jego Mości Pana Sapichi, pisarza polnego koronnego, y Jego Mości Pana Machowskiego; a że z matki swojej, xiężny Rużyńskiej, zasięgli z domami starożytnemi pokrewności w wojewodstwie naszym, wniosszy pokorną za nimi instancją, Ich Mość Panowie posłowie nasi do Jego Królewskiej Mości et ad ordines regni, aby indigenat, iako boiarska progenies, ex clementia Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, otrzymać na tym seymie mogli, za którymby ochotnie ieszcze służyli Rzeczy Pospolitey. Do tychże kleynotów nobilitatis instancją wniosą za Panem Thomaszem Rudnickim, towarzyszem chorągwie Jego Mości Pana Hulewicza, starosty Zwinogradzkiego, aby był przypuszczony; ponieważ y pod Zbarażem w oblężeniu y w inszych różnych expediciach, pod tąż Jego Mości Pana starosty Zwinogradzkiego chorągwią militando, szwanków niemało odniósł, y nadkaleczony, Jego Królewskiej Mości et ordinum Rei Publicae łaski zagrzany ten żołnierz będzie ad maiora audendi przeciwko nieprzyicielom tey corony. Vim patitur wojewodstwo nasze Wołyńskie, iż, dla srogiego spuszczenia y zruinowania miasta Łucka, podczas sądów y ziazdów gęstych, sub dio expediować negotia swe musi;

bo y obywatelów Łuckich paucitas pomieścić przyjeżdżających nie może, y ustawiczne przeyscia y stanowiska żołnierskie commoditatem wszelaką znoszą: zaczym, wkładamy to na Ich Mościów Panów posłów naszych, aby o libertacją miasta Łucka solicite starali sie. Co wszystko candori Ich Mościów Panów posłów naszych zleciwszy, obligując Ich Mościów fide, honore et conscientia, upewniamy sie, że, pro solito Ich Mościów erga Rem Publicam amore et fraternam przeciwko woiewodstwu naszemu charitate, exequi zechcą, to, ante omnia, tractując, żeby afflictis rebus patriae, której charitas omnes in se charitates in se una complectitur, mederi iako najlepiej mogło. Datum w Łucku, dnia ósmego marczy, roku tysiąc sześćseth piędziesiąt trzeciego.

У тоє инъструкцши цодпись его милости пана маршадка тыми словы:

Jan z Wysokiego Kaszewski, starosta Szczerczewski, wielkorządca y miecznik ziem Wołyńskich, marszałek koła rycerskiego.

Котораяжь то инъструкцши, за поланъемъ и прозбою вышъ менованое особы а за припятъемъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть уписана.

Книга городская Луцкая 1655 года, листъ 216 — 223.

Инструкція дворянства воеводствъ Кіевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1653 году. Изъявленіе благодарности и желаніе побѣды королю. Сожалѣніе о неуспѣшномъ наборѣ войска и неплатежѣ ему жалованья. Жалоба на опустошеніе дворянскихъ имѣній, изображеніе бѣдствій, претерпѣваемыхъ помѣщиками, и опасностей, угрожающихъ государству. Средства для защиты отъ непріятеля и просьба о спасеніи дворянъ отъ окончательнаго разоренія. 1653 марта 8.

Року тисеча шестсотъ пятлесаъ третого, месеца марца, осмого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховъскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинъскимми, становнии очевисто урожоные ихъ милость, папове Янъ Кренътовъскій, ловчий Кіевъскій, маршалокъ кола рицерского воеводства Кіевъского, Петръ Домбровскій, скарбникъ Галицкій, маршалокъ кола рицерского воеводства Браславъского,

Стефанъ Иваницький, мечникъ Черниговъскій, маршалокъ кола рицерского воеводства Черниговъского, инъструкцію зъ сеймиковъ своихъ, тутъ въ Володимери, въ церкви катедральной унияцькой, въ року теперешномъ, тисеча шестсотъ пятьдесятъ третомъ, дня осмого марции, отправленыхъ, ихъ милости, паномъ посломъ, на сеймъ близко пришедшій, одъ ихъ милости; пановъ обывателей тыхъже вышей речоныхъ воеводствъ, зъгодне обранымъ, списаную и даную, для вписаня до книгъ нынешныхъ кгородскихъ Володимерскихъ, подали такъ се въ себе мающую:

Instructia Wielmożnym y Urodzonym Ich Mościom Panom: z woiewodstwa Kiiowskiego Jerzemu na Horoszkach Niemiryczowi, podkomorzemu Kiiowskiemu, Alexandrowi Woronieczowi, cześnikowi Kiiowskiemu, y Bogusławowi Horaimowi; z woiewodstwa Brasławskiego Krzystofowi Kordyszowi, cześnikowi Brasławskiemu, Piotrowi Dąbrowskiemu, skarbnikowi Halickiemu, Carolowi Potockiemu, rotmistrowi Jego Królewskiej Mości, y Janowi Kopczyńskiemu; z woiewodstwa Czernihowskiego Danielowi na Nieświeżu Stempkowskiemu, staroście Włodzimirskiemu, Władysławowi na Norzyńsku Niemiryczowi, staroście Owruckiemu, Jakubowi Woynie Orańskiemu, podsędkowi Czernihowskiemu, y Adamowi z Burkat Burkackiemu, cześnikowi Czernihowskiemu, posłom naszym na seym przyszły dwuniedzielny, dnia dwudziestego, miesiąca marca, roku terazniejszego tysiąc sześćset piędziesiąt trzeciego, w Brzyściu Litewskim przypadający, przez obywatelów Kiiowskiego, Brasławskiego y Czernihowskiego woiewódstw; od nieprzyjaciela in exilio

będących, do miasta Włodzimirza (ponieważ pomienione wojewodstwa in hostico zostaią), dnia ósmego, miesiąca marca, zgromadzonych, dana. Jako z szczęśliwego panowania Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, tak z oycowskiego de salute oyczyzny et subleuanda nostra calamitate obmyślawania ciesząc się y pokornie dziękując, exoramus supplices maiestat Bozky, aby długą fortunne Jego Królewskiej Mości panowanie wspierał wszechmocną ręką swoją a dał pod nogi wszystkich nieprzyaciół: ten tedy affect nasz y wierne poddaństwo, ante omnia, Panowie posłowie naszi oddadzą Jego Królewskiej Mości; to zaś, co nam iest przełożono w instructey Jego Królewskiej Mości, nie tylko s podziwieniem, ale z wielkim żalem naszym bydź declarują sie. Z przeszłego seymu uchwalonego woyska liczba zaledwie in dimidium obruciła się, y temu ieszcze nie zapłacono; przez co Rzecz Pospolita zawiedziona, rei bene gerendae occasio upłynęła, pora do pokonania nieprzyaciela' albo armis ad iusta media pacis nakłonienia ustompiła: ponieważ iuż z wiosną pogańskie nastempuią posilki, a my, utrapieni exules, wmiasto restitutey do popielisk naszych, y tu na Wołyniu, cokolwiek ktoremu ubogiego zostawało szplachcia albo przytuliska u przyaciół, przez żołnirza, pod Kowel zciągnięnego y do tych czas, przeciwko prawom y wolnościom, w dziedzicznych dobrach naszych zostaiącego, tak fundytus zniesieni iesteśmy, że iuż do ostatney zguby naszey desideratur nihil; cała zaś Rzecz Pospolita ad eadem przychodzi extrema, że wienksza potenga nieprzyacielska iuż większego woyska a woysko większe maiorem neruum po-

trzebuie, a na to wszystką sporządzenie do naypirwszey trawy nie mamy, tylko kilka niedziel, w których y seym odprawić y rachunki y podatki y suplementa woysku stawić omnem res superat rationem. Ale nie dosyć na tym, arcitudinem temporis ponderare; ieżeli velle nostrum habet suum posse, trutinować potrzeba, et ex praeteritis futura metiri; gdy bowiem, propter defectum pieniędzy, nie stanoło woysko w swym compucie, alterutrum bydź musi: albo zły szafunek podatków, albo, że iuż nie mogą sufficere przez zubożenie y zniszczenie włości, a wmiasto pieniędzy, przez zagęszczenie desertatorum et desolatorum abiuraty; iakoż oboie podobno contigit. Nie zawsze sie nam podobały skarbowe rationes, displicere pogotowiu muszą multiplicata entia szafarzów: przetoż to primum tak corrigere życzymy, aby res, mutata in deterius, redeat ad sua principia, skarb skarbem niech będzie. y, moribus antiquis, niech exigit rationem Rzecz Pospolita u przysięgłych urzędników swoich. Ale, secundum, ieżeli z niedostatku te mancamenta nastompiły y woyska nie wypełnioney liczby, y belli non prosequuti, y zadłużenia się żołnierzowi, y przezeń naszej ruiny: tu iuż magis stupet, quam procedit ratio damni reparandi. Jeżeli bowiem przed prześciem woyska terazniejszego iuż nie wystarczała włość dyminuta podatkom, multo magis nunc desolata nie wystarczy, y ieżeli na mnieysze woysko nie mogli sufficere podatki, pogotowiu większemu na większą iuż potęgę nieprzyjacielską sufficere trudno, a tak większym woyskom za większe pieniądze iuż Rzeczy Pospolitey ubezpieczać y zawodzić rzecz iest niepodobna. Day Boże, abyśmy temu woysku, które

iest w służbie, y dług exoluere mogli, y daley czym płacić wystarczyli te podatki. Łanowy żołnierz rzecz iest dobra, ale rzecz nowa, ieszcze nie doświadczona; experiment iey non est huius arcti temporis, kiedy iuż na kuń potrzeba wsiadać; nagłe periculum nagłego ratunku potrzebuie, y ostatnie niebezpieczeństwo ostatney odwagi popolitego ruszenia, y to tak prędko, tak skutecznie, iako sama requirit necessitas. Ten tedy iest sensus seymików woiewódstw naszych: co iest woyska pieniężnego, to w służbie zatrzymać y długi zapłacić, bo saltim na te połowice wystarczy podatki, za które miało bydź zupełne woysko, a więcey iuż nie zawodzić Rzeczy Pospolitey niepewnemi posiłkami, ale samym oraz wszystkiem wsiadać y oyczyzne ratować. Przypomnić sie y to musi, że iuż nie dosić iest mieć woysko y prędko y potężną, ale zaraz potrzeba mieć y prouiantem opatrzone; ponieważ iuż od Bugu aż do Dniepru niemal campus tylko, ubi fuit Ilion, albo puste miasteczka y wsi, albo dzikie pola, y teraz ostatek woysko znosi; dostaie się iuż y dworom, y gumnom, y oborom, y szpiżarniom szlacheckim; tam od nieprzyaciela, tu od swoich zgineliśmy: modus diversus, res una. Commisia z Szwedami iż procrastinatur, a woyska zmykają się ku granicy, non susque deque habendum: quis sponsor, żeby zdraycami Rzeczy Pospolitey nie miały conspiratie iakiego effectu. Pod woynę Turecką, pierwey s tamteyże strony flamma proripuit; y teraz tedy, gdy tu woyna zacznie się w Ukrainie, żeby nas znowu a tergo nie chciano macać. Sufficere razem na wszystkie strony nieprzyacielowi naywiększe nie mogą monarchie, ale w iedne

strone obracać arma et vires, a drugie uprzętywać quibus rationibus et pactis zwłoky. Już tedy cały Rzeczy Pospolitey pericula y ratunek taky by mógł być, do proponowanych od Jego Królewskiej Mości punktów wyraziwszy, particularem calamitatem nostram, która nas premit, przypominamy, Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, clementiam, oyczyzny matki naszej pietatem, Ich Mościów braciey naszych wszystkich fraternam exposcimus compassionem. Lat cztery, nie przestając, żebrzemy miłosierdzia, exules, a teraz, miasto poratowania, do ostatka iesteśmy zniszczeni y do takiego terminu przyszli, że y po najszczęśliwszey victoriey (o którą Pana Boga prosimy), iuż żadney consolathey mieć nie możemy: bo iedne dobra nasze zniósł nieprzyjaciel, drugie, czy to rerum disordo, czy taka perniciosi intestini belli maniera, iako od pożaru, od swoichże woysk spłyneli. Nouas ducere colonias futuri saeculi rzecz będzie na pustych gruntach posteritatis nostrae, gdy Pan Bóg przywruci prouintie nasze; my iuż miseri et afflicti irreparabile damnum nostrum mamy. Niech wspomni oyczyzna, matka nasza, iakośmy ją piersiami swemi, pocztami, chorągiewkami, pułkami zasłaniali, ohotnie służyli, iak wielu bracy naszej udzielaliśmy chleba, a teraz cum pignoribus nostris tułamy się, frustrum (*frustum?*) panis y biedney gospody, póki przydziemy do swego, doprosić się nie możemy. Venit ad nos, że, in simili casu, po wzięciu Smoleńska, wielkie xięzstwo Litewskie bracy swoiey (którzy cnoty y wiary dotrzymali) nie dali żebrzeć: veniat ad posteritatem, że y my, s łąż wiarą y cnotą naszą, in sinu patriae głowy nasze przykłonili, y nie chciano

nas deserere; albo, ponieważ Ich Mość Panowie bracia wielkiego xięzstwa Litewskiego na przeszłym seymie deklarowali się nas wspierać, tedy Panowie posłowie nasi inibunt omnes rationes, aby już do nas absque iusto reclinatorio nie powracali, których teraz proźbą naszą, fide, honore et conscientijs obliżujemy. A gdyby do nas mieli powrócić, zaroniwszy to krwawe nasze desiderium, pro hostibus, nie za bracią naszą, mieć będziemy, gdzie, mendicatis suffragijs ubodzy bracia żywiąc się, czekaią a nie mogą doczekać się consolatiey, nec per arma nec per media pacis restituimur ad propria, ani też doczekać się możemy opatrzenia y politowania. Według Pana Boga y jego sprawiedliwości świętey, według przysięgi, kiedy maiores nostri accesserunt do korony, ex vi et priuilegio incorporationum, nie mają nas Ich Mość deserere, ale iako unum corpus conseruare. To też co accessit ad calamitatem nostram, że y domy nasze, nie tylko dobra, od cudzoziemców aggrauowane, które na żadne uniwersały Jego Mości Pana hetmanowe nic nie dbaią y excipiują się, a nasz stan szlachecky cierpi praciuditia wolności swoiey: prosić y przełożyć mają Panowie posłowie nasi, aby był namówiony sposób satisfactiey y exequutiey z zasług każdemu propter plenariam facultatem, aby wszyscy podlegali władzy hetmańskiej, ex instituto patriae, aby buława wielka wakująca oddana była. Desideria priuatne, lubo wielkie mamy y zachodzące prawa, wolności y swobody nasze, że sama natura seymu dwuniedzielnego, na samą obrone y wojny prosequutią złożonego, excludit, y salus oyczyzny potrzebuie tego, aby, iako nayprędzey a nalepszym effectem,

ten seym był skończony; nie kładziemy w te instructiā naszą, szczęśliwemu czasowi, sześciedzielnemu, da Pan Bóg, seymowi, poruczamy, a Panów posłów naszych obligujemy, aby też na żadne na tym seymie artykuły y desideria nie pozwalali, samę tylko obrone Rzeczy Pospolitey a conseruatiā nas exulium tractowali. Petita za Jego Mością Panem hetmanem polnym koronnym, za Jego Mością Panem woiewodą Kiiowskim y chorągwią Jego Mości tudzież Jego Mości Pana Stephana Niemiryca, za Jego Mością Panem woiewodą Ruskim, za Jego Mością Panem woiewodą Czernihowskim, za Jego Mością Panem Kiiowskim, za Jego Mością Panem Brasławskim, za Jego Mością Panem chorążym koronnym, za Jego Mością Panem Puzowskim.

У той инъструкциі подпись рукъ тими словами:

Jan Krzentowsky, łowczy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego woiewodstwa Kiiowskiego, manu propria.

Piotr Dombrowsky, skarbnik Halcky, marszałek koła rycerskiego z woiewodstwa Brasławskiego, manu propria.

Stephan Iwanicky, miecznik Czernihowsky, marszałek koła rycerskiego z woiewodstwa Czernihowskiego.

Которая инъструкция, за поданемъ очевиднымъ и прозбою вышъ менованныхъ ихъ милости пановъ маршалковъ подавающихъ, а за приемъ моимъ урядовымъ, до книгъ пинешныхъ есть вписана.

Книга городская Владимірская 1655 года, листъ 582.

XI.

Инструкція дворянъ воеводствъ Кіевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1654 году. О раздачѣ вакантныхъ должностей заслуженымъ лицамъ. Изъявленіе благодарности королю за спасеніе отечества отъ непріятелей. Объ изслѣдованіи причинъ, по которымъ войско находится въ бѣдственномъ положеніи. Объ устройствѣ чужеземнаго войска, о содержаніи туземнаго войска и его устройствѣ. Дозволеніе всеобщаго ополченія. Мѣры къ прекращенію раздачи имѣній и другихъ наградъ за деньги. О раздачѣ имѣній въ пожизненное и ленное владѣніе, въ Черниговскомъ воеводствѣ. Объ укрѣпленіи Каменца Подольскаго и Смоленска. Объ утвержденіи правъ на имущества, принадлежація дворянамъ. О неприниманіи Волоховъ въ военную службу. О раздачѣ замковъ и староствъ Украинныхъ. Объ изъявленіи благодарности и награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. О возвращеніи имѣній Жидичинскому монастырю. 1653 декабря 31.

Року тисеча шестсотъ пятьдесятъ четвертого, месеца генъвара, второго дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславомъ Ды-

ховскимъ , буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими , становши очевисто урожоный его милость, панъ Янъ Пясочинский, подкоморий Новокгородский, маршалокъ кола рыцгерского воеводства Браславского, инструкцію згодную сеймиковъ, сеймъ, близко пришлый, шестнеделный, попережающихъ, тутъ въ Володимери одправуючихсе , обывателовъ воеводствъ : Киевского, Браславского и Черниговского, именемъ своимъ и другихъ ихъ милости, пановъ колекговъ своихъ, маршалковъ кола рыцгерского, Киевского и Черниговского воеводствъ, для въписаня до книгъ нинешныхъ кгородскихъ Володимерскихъ подалъ, такъ се въ себе мающую :

Instructia Ich Mościom Panom posłom woiewodztwa Kiiowskiego: Janowi Axakowi, stolnikowi, Janowi Proskurze, czesznikowi, Konstantemu Obodyńskiemu; z Brasławskiego woiewodztwa: Janowi Piasoczyńskiemu, podkomorzemu Nowogrodka Siwierskiego, rotmistrzowi Jego Królewskiej Mości, Danielowi Zydkowiczowi, instigatorowi koronnemu, Stephanowi Piasoczyńskiemu, podstolemu Brasławskiemu, Seuerynowi Kleszczowskiemu; a z woiewodztwa Czernihowskiewu (*sic*): Ludwikowi Woroszyłowi, podczaszemu Kiiowskiewu, Adamowi Birkackiewu, czesznikowi, Panu Stephanowi Iwanickiewu, miecznikowi, Panu Janowi Sobestianowiczowi, woyskiewu, urzędnikom ziemskim Czernihowskim, na seym walny koronny Warszawski, in anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto, pro die undecima februarij przypadający, od nas obywatelów wyżey mianowanych woiewódtw, na seymik particularny, podług

szczegulnego prawa pospolitego y uniwersałów Jego Królewskiej Mości, we Włodzimirzu, pro die vigesima prima mensis decembris, in anno praesenti, millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio zgromadzonych, dana. Naypierwey Panowie posłowie nasi, spólnie z inszemi całej Korony Pany posłami, upomnio sie rozdania bene de Re Publica meritis vacantey in genere wszystkich y tych, któreby ktokolwiek cuiusuis status et praeminentie trzymał, quocunque praetextu, także zniesienia incompatibilium, rachunków skarbowych exactam rationem, omnium senatus consultorum, commissyey Lwowskich, rellati, inszych. dosyć uczynienia prawu pospolitemu, które zaraz przy propoziticy, iako constitutia exiget, urgere zwykło. Buława wielka aby była oddana, instabunt Panowie posłowie, a to dla tym sposobnieyszei przez dwóch hetmanów obrony Rzeczy Pospolitey, y, dla lepszego rządu woyska w obozie, aby rząd wszystek y sądy przy hetmanie wielkim zostawali, tak iako zdawna bywali, y żołnierz powiatowy, iezeli kiedy będzie, aby, tak iako pieniężny, zostawał pod władzą y iurisdictionią wodza coronnego, etiam in praesentia principis. Expeditis et his similibus praeminalibus, soleniter y z powiną wdzięcznością podziękuią Jego Królewskiej Mości, panu naszemu, za wszelakie odwagi, trudi y niebezpieczeństwa zdrowia y dostoieństwa iego pańskiego dla Rzeczy Pospolitey, przez tak długi czas, y per iniurias caeli et aliorum belli mallorum, przykrych a zgoła etiam minoris sortis człowiekowi nieznośnych, podiente, y za to pomisłnych (*sic*) Jego Królewskiej Mości niebieskich y ziemskich odpłat y od wszystkiego świata aeternam, cum immortal

gloria, memoriam wiernie życzyć y winszować maia, a od nas powinno wdzięczność *submisse deferent* Jego Królewskiej Mości. A iz tak wielkie woysko, z cieżkim wszystkich stanów wyniszczeniem przed rokiem zaciągnione y sustentowane, przez ten czas tak długi nic prawie nie robiło y nie sprawiło, y pore nam sposobno zimy przeszley także lata całego, którego hana z ordami nie było, a zaym Kozacy sami *reddigi in ordinem y debellari* mogły, upuściło, aż naostatek przyszło do tak-niesławney s Talarami, przez tractaty, ugody y pozwolenia im sum znacznych, oprócz dżugu woyskowego, z którego aby się oyczyzna wypłaciła zaledwie podobna: pilno sie o przyczynie tego, co właśnie *perrimit Rem Publicam*, popytaia Panowie posłowie y, znosząc sie w tym z inszemi Pany posłami y stanami tey Rzeczy Pospolitey, zażyia wszystkich do tego *inquirowania* sposobów, a zaraz *consulent in hac parte Rei Publicae*, iako będą mogli, *efficaciter*, zabiegaiąc ostatniey prawie zgubie. A przytym, *senatusconsulta* aby *iuxta antiqua iura* bywały, y o sprawach, *ad senatus consulta* należących, których, *ut ratio reddatur*, należy Ich Mościom Panom senatorom, braci naszej, a *in posterum lege caueatur*, aby przy większey części senatu *conclusia* zostawała, nie przy samym panu; gdyż *in regno libero absolute* nic statui nie może. Doznali my tego *multis experientijs*, iż woysko tribu cudzoziemskiego, większy żołd biorąc nad żołnirza oyczystego y w stanowiskach, także przechodach większe czyniąc szkody y krzywdy ludziom stanu wszelakiego, ale osobliwie szlachte w domach ich znieważaiąc y równo z ludźmi prostego stanu uciskaiąc, y iak prędko

do obozu przydzie y popis odprawi, tak zaraz niszczeie, a oficyrowie o zatrzymanie żołdatów, dla zysków swoich lubo niesłusznych, nie nie dbaią: życzą tedy woiewodstwa nasze, abyśmy się wrucili ad mores antiquos y Polskim zwyczajem y trybem, który dotąd szczęśliwy y sławny był tey oyczyźnie, woiewali, nie chowaiąc więcy ludzi trybu cudzoziemskiego nad kilka tysięcy samych draganów. Oficerowie cudzoziemscy aby nie brali po zmarłych swoich żołdatach żołtu swego zasłużonego, bo to iest contra omnem aequitatem; ale aby w skarbie pro Re Publica te żołdy zostawały. Usarska przytym militia y armatura, iako in casum Turecky y zamorskiej wojny potrzebna, aby nie niszczała, radzić y prouidować maia. Docent przeszley exempla złamaney toties wiary y nie dotrzymanego pokoju przez Chmielnickiego, yż to sprawowało zaraz po zawarciu z nim pokoju woysk naszych rozpuszczenie: in unum tedy casum, lubo niepewnego pokoju, lub, iako to na oko widziemy, pewniey z tym zdraycą wojny, należy na tym, aby tak wiele, iako teraz, przy rozeyściu się z obozu, iest woyska, w służbie Rzeczy Pospolitey zostawało, nie suplementuiąc więcy woyska trybu cudzoziemskiego, ani na takowe senatus consulta, któremiby takie cudzoziemskie suplimenta assecurowane byli, zezwalaiąc; a ieśliby kiedykolwiek przyszło z Chmielnickim do tractatów, aby commissarzów podawano tych, którzy są terrigenae et antiqui possessores w kraiach, przez nich posiążonych. Na obmyślenie woysku prędkiey y skuteczney zapłaty, bez darownych iednak czwierci, które tylko za wielkie bitwy y potrzeby wygrane prawo dawać każe, także na kuchenne rotmistrzom,

iakie spólnie stanów wszystkich namowa postanowi, pozwalamy, eo praecustodito, aby za to kuchenne na poczty rotmistrza, porucznika, chorążego y na muzyke nie ex numero chorągwie nie wytrącono, y żeby rotmistrze zawsze przy chorągwiach obecnemi zostawali, a żaden z rotmistrzów aby sie nie ważył drugiey mieć chorągwie, pogotowiuz inszego trybu ludzi; a którzy mają po dwie y więcy chorągwi, aby przy iedney, którą sobie obiorą, zostawiając, drugie exnunc opuścili. W rachunkach skarbowych nie ma to być przymowano, cokolwiek w skarb kładzie na ujęcie wojskowych, owszem aby ci, którzy brali te pieniądze, nominatim byli mianowani, expostulabunt z karbem Panowie posłowie nasi. Na obronę dalszą wojskiem pieniężnym y pospolitym ruszeniem pozwalamy; wszakże, jeżeli nie przydziemy ad propria, nie możemy stringi do ruszenia pospolitego y do żadnych podatków. Kozaków z Soczawy, iuz prawie in obsidione deficientes, kto tak snadno, czemu y za czym powodem wypuścił, inquirendum, y na winnego urgenda animaduersio. Distributiva iustitia iż, chciwością ludzi, nie zasłużonych, ale pieniądze mających, często alteratur, z wielką oyczyzny szkoda, gdy tak, iako prawo chce mieć, bene de Re Publica meriti non praemiantur, a godni ludzie do usług iey beneficiys non prouocantur; mają wnieść nasi Panowie posłowie, aby leges byli postanowione in ambiciosos: aby ten, kto co da za iakiekolwiek beneficium publicum, lub utile, lub honorificum, o to w trybunale conuictus, nie tylko beneficium, ale honor y własne dobra tracił, iuxta statuta de cortesianis. Alegnationes (*alienationes?*) bonorum Rei Publice iż detrahuntt

materiam praemiandi zasłużonych, abbreviant manum domini, nie mają na nie absolute pozwalać nasi Panowie posłowie; także na nobilitate indigenatis tym ludziom, którzy w wojnie nie służyli, gdyż prawo tak chce mieć, aby nobilitatis insignia z woiennych zasług byli dawane. Officiales regni maiores y urzednicy dworscy aby większych, niżli ym prawo pospolite y zwyczaj dawny pozwala, praeminenty nie zażywali y iurysdicty swoich szyrzy, niżeli im z prawa należy, aby nie extendowały, osobliwie, aby, in negotiis Rei Publicae tractandis, przed Ich Mość Pany senatorami nihil praesumant. Przywileia w wojewodstwie Czernihowskim, pendendibus aduitalibus (*sic*), per modum expectatiuae, przeciwko dawnemu prawu uproszone, także na przywileje otrzymane, aby, iako nullitati subiecta, prawem byli zniesione. Lenna tego wojewodstwa y dożywočia na nich pozostałych zón ludzi zasłużonych, którzy lenna mieli, aby, według praw y decretów, nie naruszone zostawały. A iż, hac tempestate calamitatis, sami obywatele tegoż wojewodstwa, magna ex parte, wyginęły, a drudzy oryginały, przywileie utracili; ktokolwiek ukaże dawną, nie podeirzano, z act którychkolwiek, swego przywileiu lub consensu oblate, albo cessią, albo też intromissią zapisaną, aby ten przy dobrach swoich zostawał. Na umocnienie Kamieńca y Smoleńska pozwolić summy, iakie sie będą zdały na to proporcjonalne; wszakże ea lege, aby nimi szafowała szlachta tychże wojewódstw, dobrze osiadła. Na indigenat xiążęciu Siedmigrodzkiemu mająli pozwolić Panowie posłowie nasi, dispicient cum tota Re Publica, to osobliwie considerując, aby ten indigenatt nie wadził napotym

wolny electiey królów, panów naszych, na których potissimum zawisły szlacheckie nasze swobody. Reclinatoria woiewodstwom naszym, od nieprzyjaciella (*sic*) posieżonym, a Re Publica pokazane, yż, praeter fas et fidem, a Re Publica datam, są znowu woysku naznaczone; serio Panowie posłowie nasi instabunt y do dalszych consultatiey Rzeczy Pospolitey nie przystąpią, puki to, co debetur ex reclinatoriis, nam non restituetur, przyszłe reclinatoria, ieśli do swoich dóbr nie przydziem, lege nam non cauebuntur, puly, puki nie przydziem do naszych woiewudztw. Usilnie przytym Panowie posłowie nasi prosić mają Jego Królewskiey Mości, pana naszego miłościwego, aby diploma, woiewodstwom naszym miłościwie dane, y to, co przez nie świętobliwie obiecał, effectiwe zyscić raczył. A iż xięgi naszych woiewudstw ziemskie, grodzkie zginęły; securitatem honorum et bonorum nostrorum mają nam warować nasi Panowie posłowie, reassimuiąc (*sic*) dawne y świeże prawa, naszemu y Podlaskiemu woiewudstwu służące, o niepokazywaniu praw na dobra ziemskie szlacheckie, tudzież et in causis honorum, które dispositiey potrzebują. Ductores, którzy łanowego żołnirza, mogąc, nie zatrzymali, y ci, którzy go do odeścia zbuntowali, aby byli sądzeni y karani. Żałośne Wołyńskiego woiewodstwa ogniem y mieczem nieprzyjacielskim, także zabranie niezliczonego plonu spustoszone y usłane trupami pola tuteysze, cośmy na oko, po gościńcach y tu około Włodzimirza, widzieli, słusznie każdego do compassiey poruszyć mogą: spitać się tedy o to, ieśli, et cuius coninuentia (*conniventia?*), iako passim ludzie mówią y sami Tatarowie poymani powiadaią, te

zagony tak głęboko w Poskie (*Polskę?*) zaszły, y czemu przynamni stan szlachecki y ubodzy ludzie o tym nie przestrzeżeni. Wołosza, ludzie fluxsae fidei, których y teraz w tych zagonach Tatarskich siła było, y snąc oni, iako wiadomi, tak daleko in uiscera regni orde wprowadzili, aby woysku nie służyli, y aby ich, według praw dawnych, nicht się chować nie ważył. Leże y statie w dobrach ziemskich dziedzicznych yż, przeciwko świzym prawom, żołnierzom są rozdane: kto sie tego ważył in vilipendium legum, aby na tym seymie exnunc sąd y kare prawne odniósł. Zamki y starostwa Ukrainne aby terrigenis, possessionatis w Ukrainie, były dawane, którzyby na tychże zamkach obecnie residowali; ynaczy, wydany przywilej, iako prawu przeciwny, aby wagi nie miał. Cassatie infamiey, bez quitu od strony y bez wnoszenia tego w izbie poselskiej, przez constitutią otrzymane, aby ważnę nie były, iako surreptitiae et irreales. Exorbitantiae in genere wszystkie. w dawniejszych artykułach naszych wyrażone, a dotąd w recessach będące, aby byli na tym seymie umawianę y tractowane. Dziękowania seymowe yż ludzie przywodzą in odia y syła czasu biorą; nie pozwalami na żadne, oprócz samemu Jego Królewskiej Mości, panu naszemu, Jego Mości Panu hetmanowi, Jego Mości Panu podkanclerzemu wielkiego xięstwa Litewskiego. Nietayne są wszystkiey Rzeczy Pospolitey sławney pamięci Jaśnie Wielmożnego casztelana Kiiowskiego w dziełach woieniennych prace y odwagi, które ad ultima życia swego w Rzeczy Pospolitey praestitit tempora; które zasługi iż Jego Mość Pan starosta Nowogrodzki, syn onegoż, continuus

będąc w usłudze Rzeczy Pospolitey, sine intermissione adauget merita: Ich Mość Panowie posłowie upraszać o to będą Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey, aby, za odeszłe przez commissią dobra do Moskwy od Rzeczy Pospolitey, dóbr odeszłych odniósł recompensam; któremu aby, in vim recompensae, przynamnię starostwo Ułanowskie, przez nieprzyaciela spustoszone, w dziedzictwo obrucione było. Starostwo Buzkie yż iuż po pactach, zawartych pod Zwaniem, przez incursią Tatarską ogniem y mieczem funditus iest zniesione; starać się o to Ich Mość Panowie posłowie będą y gorąco na terazniejszym seymie wnieść mają proźbę, aby te iuridyczne starostwo, ad quadrigenium, od stanowisk y przechodów żołnierskich y contributiei publicznych eliberowane było. Archimadria Żydyczyńska yż iest s pewnych wsi y folwarków, do archimandriei antiquitus należących, ogołocona; mają Ich Mość Panowie posłowie wnieść proźbę, aby, według dawnych praw, te wsi a tenutarijs albo possessoribus do teyże archimandriei przywrucione były. Te tedy artykuły nasze, a przytym prawo pospolite, dawamy w ręce Panom posłom naszym, fide, honore et consciencia ich obowiązuąc, (*aby?*) we wszystkim całości chwały Bożej, dobra pospolite, praw y wolności naszych przestrzygali (*sic*), stawiając ruwno y trzymając się spulnie z woiewodstwuy, in pari calamitate z nami będącemi y tu wespół seymik: mającemi. Działo się we Włodzimirzu, dnia trzydziestego piątego, miesiąca grudnia, roku tysiąc sześćset piędziesiąt trzeciego.

У той инъструкціи подпись рукъ тыми словами:

Jan Piasoczyński, podkomorzy Nowogródka Siewierskiego, Jego Królewskiej Mości rotmistrz, wojewodstwa Brasławskiego marszałek, imieniem swym y Ich Mościów Panów kolegów swych, marszałków Kiiowskiego y Czernihowskiego wojewódstw, koła rycerskiego, te zgodną podałem instructiā.

Teodor Humeniecki, podstoli Kiiowsky, marszałek koła rycerskiego z wojewodstwa Kiiowskiego, manu propria.

Stefan Iwanicki, miecznik Czernihowski, marszałek koła rycerskiego wojewodstwa Czernihowskiego.

Которая инъструкція, за поданемъ очевиднымъ и прозбою вышейменованое особы подаваемое, а за принятиемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешныхъ есть записана.

Книга городская Владимірекая 1654 года, листъ 641 — 646.

Постановленіе дворянъ восводства Черниговскаго на провинціальному сеймѣ 1654 года. Правила пользованія доходами съ староствъ и имѣній епископіи Владимірской, назначенныхъ королемъ и сеймомъ на содержаніе дворянъ Черниговскихъ, разоренныхъ Козацкими войнами. 1654 сентября 15.

Року тисеча шестсотъ пятьдесятъ четвертого, месеца сеньтебра, шестнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховскимъ, буркграбимъ замку Володимерского и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становъши очевисто урожоный его милость, панъ Якубъ Война Орангский, подсудокъ и маршалокъ воеводства Черниговского, лядумъ, на сеймику реяційномъ въ Володимери ухваленое и постановленое, именемъ ихъ милости, пановъ обывателей воеводства Черниговскаго, для вписаня до книгъ нынешныхъ кгородскихъ Володимерскихъ, просечи, абы принятое и въписаное было, подазь, такъ се въ себе маючое :

My dignitarze, urzędnicy y rycerstwo woiewodstwa Czernihowskiego, ziachęwszy się tu do Włodzimierza, kędy, podczas żalośnego wygnania od dóbr y majątności naszych, ziazdy y seymiki nasze, za declaratią seymową, odprawuiemy, pro die decima quarta septembris, in anno praesenti, kiedy seymik rełacyny woiewodstwa naszego, spólnie z deputacką electiā, przypadali, wysłuchawszy rellaciy Panów posłów naszych y z niey wyrozumiawszy, że Jego Królewska Mość y cała Rzecz Pospolita, lubo to nieproporcjonalną y niepodobną do possessiey dóbr, przez obywatelów woiewodstwa tego w tak wielkiej prouinciey xięztwa Czernihowskiego posiadanych, particulam chleba et reclinatoria w starostwie Szydłowskim y Stobnickim, także władyczwie Włodzimierskim naznaczyła; co od Jego Królewskiej Mości, pana naszego miłościwego, wdzięcznie przyiąwszy, a przychilając się do uniwersałów, od Jego Królewskiej Mości danych, naznaczyliśmy y deputowali, e gremio nostro, bracią naszą: Jego Mości Pana Jakuba Woynę Orańskiego, podsędka Czernihowskiego, y Jego Mości Pana Kaspra Rostopcze, podstolego Nowogrodzkiego, zlecając to Ich Mościom, aby do Ich Mościów Panów starostów y do dzierzawców tamtych ziechawszy, chleb ten, podług uniwersałów Jego Królewskiej Mości, wybrawszy, we wszystkim się według niego sprawili. A my, przychilając się do woli y intentiey Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey unanimi consensu, także ad ipsam aequitatem, praesenti laudo nostro declaruiemy, że do takiego chleba ci będą należeli z Panów obywatelów wo-

iewodstwa naszego, którzy realem, ante calamitatem woiewodstwa tego y przed zaczęciem rebellicy, przez zdrayców Rzeczy Pospolitey podiętey, mieli, według praw naszych, possessionem: ponieważ ci tylko mają frui beneficio principis et Rei Publicae, którzy są cladem passi. Ktoby tedy consens Jego Królewskiey Mości autentyczny z grodu woiewodstwa naszego, także cessią et, quae est anima possessionis, intromissio autenticam producował, albo, in defectu horum, per consensum seymiku woiewodstwa naszego unanimem za dawnego obywatela et legitimum possessorem był przyznany, takiemu Panowie deputaci nasi y distributorowie teraznieysi chleb pomieniony oddawać powinni; a jeśli by im possessionatis et talibus requisitis iuris carentibus, nec cladem passis, chleb pomieniony rozdawać mieli, de suo będą woiewodstwu zapłacić powinni. Jeśli by też który z obywatelów, wyżey pomienionych, na którymkolwiek ex his reclinatorys mieszkanie swoje mieć chciał; takiemu każdemu Panowie deputaci gospodę zapisawszy, według uniwersału sprawić się powinni, y do xiąg ten uniwersał podać mają. Któreyto distributiey pomienionego chleba rachunek Panowie deputaci nasi na seymiku blisko przyszłym uczynić powinni będą, idque sub poenis, de retentoribus exactionum thesauri regni sancitis etsiuxta praescriptum legum repetentis (*sic*). Zleciliśmy tedy Jego Mości Panu marszałkowi woiewodstwa naszego, aby to laudum nasze do xiąg grodu tuteyszego podał. Działo się we Włodzimierzu, die decima quinta septembris, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto.

У того лядумъ подпись руки маршалковское теми
слова :

Jakub Woyna Orański, podsedek y marszałek seymiku
województwa Czernihowskiego, manu propria.

Которое лядумъ, за поданемъ и прозбою вышъ ме-
нованого его милости, пана маршалка сеймику воеводства
Черниговского, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ
нынешныхъ кгородскихъ Володимерскихъ есть вписаное.

Книга городская Владимірская 1654 года, листъ 1061 наоборотъ.

ИРМА ОЗЕРИНА.

АЛФАВИТНЫЙ СПИСОКЪ

ДВОРЯНЪ,

УПОМИНАЕМЫХЪ ВЪ НАСТОЯЩЕМЪ ИЗДАНИИ.

А.

Аксакъ, судья земскій Кіевскій. Стр. 127, 361.

Аксакъ Михаилъ. 218. Подстолій Кіевскій. 357.

Б.

Бабинскій Андрей. 9.

Бабинскій Геліашъ. 103, 115, 175.

Бабинскій Василій. 115.

Бабинскій Иванъ, маршалъ Мозырскій. 174.

Баковецкій Юсифъ, епископъ Владимірскій. 246.

Баковецкая Марія. 9.

Балабанъ Федоръ. 38.

Болобанъ Адамъ. 39.

Бобновскій Александръ. 219.

Бедонскій Андрей, писарь городскій Владимірскій. 220.

Бельвскій изъ Бенѣва Николай. 281.

- Бельскій Казимиръ*, писарь городскій Луцкій. 379, 434.
Бережецькій Хвалелій Некрашевичъ. 11.
Березницькій Юрій. 180.
Блиновскій Янъ. 179.
Бобрыковичъ Іосифъ. 226.
Богдашовскій Янъ, стражникъ королевскій. 147.
Боговитинъ Шумбарскій Николай. 80, 100.
Боговитинъ Андрей, столникъ Волинскій. 81, 83, 84.
Боговитинъ Янъ. 81.
Боговитинъ изъ Козирадъ Вацлавъ. 217.
Богуринскій Семень. 14.
Богуцькій Б. 219.
Болбасъ Ростоцькій Андрей. 174, 216.
Болбасъ Ростоцькій Вацлавъ. 176.
Болбасъ Янъ, писарь земскій Кременецкій. 220.
Бокій Зарецькій Янъ. 9.
Бокій Янъ. 10.
Бокій Гаврило, судья земскій Луцкій. 14, 29.,
Бокій, ротмистръ королевскій. 158.
Болестрашицькій. 197.
Бонковскій Андрей. 415.
Борзобогатый - Красенскій Иванъ. 14.
Борейко Остафей. 6.
Борейко Кнеруцькій Григорій. 176.
Боровицькій Жданъ, войскій Луцкій. 32.
Бранскій Павелъ. 8.
Бранскій Яковъ. 177, 218.
Бранъ Янушъ. 178.
Брзововскій Максимиліанъ, подстолій Кіевскій. 341, 347.
Бродовскій изъ Бродова. 179.
Бронницькій Василій. 8.
Бронницькій Жданъ. 14.
Бронницькій Константинъ. 176.
Брулко - Гулялицькій Яцко. 9.
Бруяка Федоръ. 32.

- Будзиль.* Стр. 126.
Будзинскій Янъ. 180.
Будзишевскій Андрей. 216.
Будзишевскій, мечникъ Волинскій. 249.
Букоемскій Григорій Еловичъ. 14.
Бульга Янъ Курцевичъ, подстаростій Черкасскій. 38.
Бутовичъ Мартинъ. 39.
Бушинскій. 320.
Былецкій Стефанъ. 180.
Былецкій Павелъ. 180.
Былецкій Александръ. 217.
Былицкій Космидеръ Янъ. 220.
Былицкій Янъ. 221.
Бьлостоцкій Иванъ. 6.
Бьлостоцкій Яцко. 6.
Бьлостоцкій Василій. 6.
Бьлостоцкій Григорій. 6.
Бьлостоцкій Ѳедоръ. 180.
Бьлостоцкій Никита. 7.

В.

- Важинскій Александръ.* 342.
Велигорскій Александръ. 104.
Вельгорскій Килянъ, подчашій Волинскій. 393.
Вензловскій изъ Узловца Михаилъ. 222.
Вербскій Григорій. 180.
Верещака Прокопъ, коморникъ граничный Черниговскій.
 341, 347.
Верховскій Ѳедоръ. 8.
Верховскій Василій. 8.
Верховскій Левко. 14.
Вигура Янъ. 219.
Вигура Симонъ. 219. *Городничій Кіевскій.* 341.

- Вилморскій Левъ.* Стр. 7.
Вилморскій Михайло. 7.
Велморскій Александръ. 131. *Войскій Луцкій.* 175, 187, 216.
Вилморскій Кишіанъ. 174, 408.
Виршовскій Стефанъ. 177.
Вишневецкій Константинъ, князь. 406.
Вишневецкій, староста Черкасскій, князь. 145.
Вишневецкій на Збаражѣ Дмитрій. 386, 406.
Вишневецкій на Збаражѣ Януць князь, конющій коронный. 132, 173, 243.
Внучекъ Передыльскій Андрей. 217.
Внучекъ Передыльскій Симонъ. 217.
Война Мушата Охлоповскій. 180.
Войнаровскій изъ Войнаровъ Стефанъ. 220. *Ловчій воеводства Кіевскаго.* 281.
Войнъловичъ Горжевскій Юрій. 218.
Волковицкій изъ Волковичъ Андрей. 318.
Волковыя - Подлаецкій Иванъ. 177.
Ворона - Туличовскій Михайло. 12.
Ворона - Боротинскій Томило. 5.
Ворона - Боротинскій Федоръ. 5.
Воронецкій изъ Збаража Юрій, князь. 277.
Ворониць Даниль Юрій, скарбникъ земель Кіевскихъ. 341, 347.
Ворониць Федоръ. 113, 128. *Подчашій Кіевскій.* 220, 353.
Ворониць Самуиль, чашникъ Черниговскій. 347.
Ворониць Филонъ, подкоморій Кіевскій. 221.
Вортило Людвигъ. 415.
Воютинскій Гаврило. 8.
Воютинскій Семенъ. 8.
Выловскій Петръ. 341.
Выловскій Иванъ. 179.
Выловскій Евстафій. 341, 348.
Высотравскій Вацлавъ. 220.
Высоцкій Янъ. 178.

- Высоцкій Николай.* Стр. 178.
Высоцкій Войцѣхъ. 218.
Витежынскій Бернатъ. 219.

Г.

- Гавсовичъ - Шостаковскій Григорій.* 177.
Гавсовичъ - Шостаковскій Николай. 176.
Гаіовскій Захарій. 281.
Галчиновскій Янъ, подстароста Житомирскій. 117.
Ганковичъ Иванъ. 12.
Гаровичъ Николай. 176.
Гвидынскій. 128.
*Гизель Иннокентій, игумень и ректоръ коллегіи братской
 Кіевской.* 346.
Глембоцкій Адамъ. 179.
Гладуновичъ Дубискій Янъ. 348.
Гильшовичъ - Уьздецкій Григорій. 145.
Гоголь Крыштофъ. 217.
Гойскій Гаврило. 37. *Хорунжій Кіевскій.* 86, 115.
Гойскій Ярофей. 38.
Головинскій Янъ. 218.
Головня - Острожецкій Андрей, князь. 6.
Голубъ Данилъ. 342, 347.
Гораинъ Богущъ, подсудокъ Кременецкій. 81.
Гораинъ Богуславъ. 387.
Гораинъ Вацлавъ. 178.
Гораинъ Иванъ, подсудокъ земскій Кременецкій. 172, 177.
Гораинъ Юрій. 408.
Гораинъ Николай. 175.
Горбацкій Іосифъ Кононовичъ, епископъ Витебскій. 376.
Горностаі Самуилъ. 38.
Городынскій Абрамъ. 128.
Городыскій Иванъ, генеральный возный. 180.

- Городыскій Семіонъ.* Стр. 180.
Городыскій Стефанъ. 348.
Гостскій Романъ. 7, 117. Кастелянъ Кіевскій, староста
 Владимірскій. 173, 206, 220.
Гостскій Ерофей. 7, 29.
Госскій Гаврило. 32.
Грабовецкій Абрамъ. 179.
Граевскій Янъ. 175.
Гразный Борисъ, ловчій новгорода Сѣверскаго. 341, 347.
Гразный Стефанъ. 341.
Грезовскій Николай. 221.
Гроховскій Крыштофъ. 217.
Груевичкій Григорій. 219.
Грушовскій Янъ. 14.
Гулевичъ Абрамъ. 323.
Гулевичъ - Букоемскій Иванъ. 7.
Гулевичъ на Воютинъ Адамъ. 305, 331, 369, 400.
Гулевичъ - Воютинскій Гавріилъ. 179, 230, 408.
Гулевичъ - Воютинскій Михайло. 39, 102.
Гулевичъ - Воютинскій Семенъ. 172, 215.
Гулевичъ - Воютинскій Сильвестръ, владыка Премышльскій.
 242, 263, 297.
Гулевичъ - Воютинскій Оедоръ. 115.
Гулевичъ на Воютинъ Давіилъ. 179, 242, 253.
Гулевичъ изъ Воютина Павелъ. 174, 216.
Гулевичъ изъ Воютина Лукашъ. 229, 331, 365, 408,
 409, 415.
Гулевичъ на Дроздняхъ Александръ. 178.
Гулевичъ - Дрозденскій Симонъ. 216.
Гулевичъ Андрей. 38, 115.
Гулевичъ Василій, войскій Владимірскій. 14, 29, 32.
Гулевичъ Вацлавъ. 269, 284, 378, 379, 393.
Гулевичъ - Цевовскій Гавріилъ. 174, 216.
Гулевичъ Гаврило. 5.
Гулевичъ Григорій, хорунжій земскій Волянскій. 11, 29.

- Гулевичъ* Гавріилъ. Стр. 151.
Гулевичъ Гнѣвошъ. 175.
Гулевичъ Иванъ. 172, 177, 365.
Гулевичъ Иванъ. 5.
Гулевичовая Палагея. 7.
Гулевичъ Петръ. 178.
Гулевичъ Николай. 216.
Гулевичъ Романъ. 176.
Гулевичъ Филонъ. 175.
Гулевичъ Юрій. 39. Подкоморій Луцкій. 150, 172, 173.
Гуляницкій Андрей. 9.
Гуляницкій Василій. 9.
Гуляницкій Грицко. 9.
Гуляницкій Григорій. 10.
Гуляницкій Данило. 10.
Гуляницкій Иванъ. 10.
Гуляницкій Иванъ. 8.
Гуляницкій Иванъ. 9.
Гуляницкій Игнатъ. 9.
Гуляницкій Кирило. 10.
Гуляницкій Михно. 10.
Гуляницкій Михно. 10.
Гуляницкій Михайло. 9.
Гуляницкій Макаръ. 9.
Гуляницкій Олешко. 9.
Гуляницкій Олешко. 9.
Гуляницкій Павелъ. 10.
Гуляницкій Прокопъ. 9.
Гуляницкій Семенъ. 9.
Гуляницкій Сава. 12.
Гуляницкій Степанъ. 8.
Гуляницкій Тарасъ. 12.
Гуляницкій Ярмогѣй. 9.
Гуляницкій Яцко. 12.
Гуляницкій Ѳедоръ. 12.

Гуменецькій Оедоръ. Стр. 220.

Гурко Яцко. 14.

Гурко Оедоръ. 14.

Гуторъ - Рогащовскій Ерофей. 9.

Гуторъ - Рогащовскій Яцко. 9.

Д.

Данилевичъ - Чеконскій Александръ. 178.

Даниловичъ изъ Журова Петръ, крайчій коронный. 253.

Дажновичъ - Гатинскій Янъ. 177.

Дешковскій на Дешковцахъ Янъ. 281.

Дзикъ Янъ, хорунжій воеводства Брацлавскаго. 222.

Дзикъ изъ Свинянъ Андрей. 222.

Дзържекъ, подсудокъ Люблинскій. 99.

Дмоховскій Янъ. 348.

Добринскій Андрей. 7.

Добринскій Станиславъ. 9.

Добрынскій Николай. 179.

Долматовичъ Дмитръ. 8.

Домбровскій Мартинъ, скарбникъ Волынскій. 174, 216,
365.

Доминикъ князь на Острогу, графъ на Тарновъ, староста Луцкій. 269.

Дорогостайскій Янъ. 12.

Древинскій Андрей. 219.

Древинскій Лаврентій, чашникъ Волынскій. 38, 81, 99,
101, 104, 115, 132, 175, 183, 215, 264.

Древинскій Николай. 146, 219.

Древинскій Стефанъ. 264.

Древинскій Павелъ. 219.

Древинскій Янъ. 264.

Држевецкій Янъ, скарбникъ земли Кіевской. 221.

Дрозденскій Богданъ. 5.

- Дрозденскій Михайло.* Стр. 5.
Дрозденскій Семень. 14.
Дружбичъ изъ Лища Гаврилъ. 257.
Друцкій-Горскій Юрій, князь. 37.
Друцкій-Любецкій Павель, 39. Подстароста Луцкій. 176.
Дублянскій Самуилъ. 341.
Думинскій Даніилъ. 348.
Дчалынскій Михаилъ, подкоморій Хелменскій. 15.
Дчуса Григорій. 10.

Е.

- Ело Семень.* 9.
Ело-Букоемскій Иванъ. 29.
Ело-Малинскій Даніилъ, хорунжіи Волынскій. 172, 173,
 215, 332.
Еловицкій Андрей. 174, 411.
Еловицкій Даніилъ, войскій Кременецкій. 173.
Еловицкій Николай. 39.
Еловицкій Филонъ. 172, 175, 216.
Еничъ Иванъ. 177.
Еничъ Илья. 217.
Еничъ Павель. 219.
Еничъ Станиславъ. 219.
Еничъ Юрій. 176, 219.
Ерличъ Іоакимъ. 341.
Ерличъ Матвѣй. 341.
Ерличъ Михаилъ. 361

Ж.

- Жабокрыцкій Александръ.* 175, 219.
Жабокрыцкій Адамъ. 408.

- Жабокрицькій* Иванъ. Стр. 178.
Жабокрицькій Якубъ, судья земскій Кременецкій. 37.
Жабокрицькій Янушъ, судья земскій Кременецкій. 84.
Житинскій Вавринець. 178.
Житинскій Николай. 178.
Житкевичъ, инстигаторъ коронный. 453.
Жукъ Скаржовскій Янъ. 222.
Жуковецкій Иванъ. 10.
Жуковецкій Янъ. 10.
Жулмскій Янъ. 222.
Журавницкій Василій. 5.
Жоравницкій Адамъ. 174.
Жоравницкій Маркъ. 38, 102.
Жоравницкій Янъ, подкоморій Кременецкій. 102, 115.

З.

- Загоровскій* Андрей. 38, 81, 85, 101.
Загоровскій Александръ. 37, 102.
Загоровскій Петръ, маршалокъ королевскій. 13.
Загоровскій Петръ. 102.
Загоровскій Петръ, подсудокъ Владимірскій. 174, 215.
Загоровскій Вацлавъ. 217.
Загоровскій Романъ. 172, 176, 247, 309, 328, 331, 365,
 392, 393, 409, 435.
Загоровскій Янъ. 102.
Заіонцъ Янъ. 219.
Закревскій Криштофъ. 15.
Закржевскій Янъ. 177.
Заленскій Андрей. 269.
Заленскій Янъ, судья земскій Владимірскій. 151, 174, 184.
Залескій Гордѣй. 222.
Залескій Николай. 222.

- Заславскій* изъ Острога Александръ, князь. 101.
- Заславскій* изъ Острога Константинъ, князь. 81, 86.
- Заславскій* изъ Острога князь Юрій. 115, 144, 158, 162, 172, 173, 182, 200, 215.
- Заславскій* изъ Острога Янушъ, князь, воевода Волынской. 81, 101, 114.
- Збаражскій* Кристофъ, князь. 81.
- Збаражскій* Михаилъ. 177.
- Збаражскій* Янушъ, князь, воевода Брацлавскій, староста Кременецкій. 82, 84.
- Збранный* Марко. 13, 14.
- Зброжекъ* Станиславъ. 229.
- Зброжекъ* Рафаль. 179.
- Звиръ* Михайло. 8.
- Злолинскій* Илія. 348.
- Зоржевскій* изъ Зоржева Николай. 217.
- Зоржевскій* Юрій. 216.
- Зубцевскій* Александръ. 115.
- Зубцевскій* Вацлавъ, городничій Луцкій. 178, 197, 206, 247, 265.
- Зызынскій* Янъ. 218.
- Зыкъ Клязскій* Тимофей. 9.
- Зяловскій* изъ Великаго Зялова Янъ, намѣстникъ замка и бургграфства Луцкаго. 370.

И.

- Иваницкій* Гавріилъ, подкоморій Владимірскій. 175.
- Иваницкій* Матіашъ. 175, 183, 187, 216.
- Иваницкій* Павелъ. 217.
- Иваницкій* Стефанъ, мечникъ Черниговскій. 457, 463, 465, 474.
- Иваницкій* Тобіашъ. 176, 216.

Исейковскій И. Долмать. 180, 408.

Исерницкій Андрей. 222.

Исерницкій Николай. 218.

К.

Казимирскій изъ Биберштейна Петръ. 221.

Казимирскій изъ Биберштейна Томашъ. 357, 359, 361.

Кайсаръ Колодежинскій Матвѣй. 148.

Кайсаръ Колодежинскій Юрій. 148.

Калусовскій Вацлавъ. 178.

Калусовскій Даміанъ. 220.

Калусовскій Михайлъ. 175.

Карабанъ Иванъ. 311, 334.

Качинскій Войцѣхъ. 422.

Кашовскій изъ Высокаго Андрей. 174. Ловчій Волинскій.
246, 263, 368, 410.

Кашовскій изъ Высокаго Генрихъ. 264, 311, 315, 334.

Кашовскій изъ Высокаго Янъ. 175, 441.

Кержновскій Бернардинъ. 217.

Кирдей-Козинскій Юрій. 348.

Кирдѣй-Мылскій Олизаръ, маршалокъ королевскій. 13.

Кирдѣй-Мылскій Иванъ. 14.

Кирдѣй-Мылскій Юрій. 37.

Кирдѣй-Мнишинскій Иванъ. 37.

Кисль изъ Брусилова Адамъ. 151, 174. Секретарь ко-
ролевскій. 216, 269. Кастелянъ земель Кіевскихъ.
341, 347, 448.

Кисль Александръ. 176. Подстолій Чернивскій. 341.

Кисль Матіашъ. 176.

Кисль Николай. 176, 216. Хорунжій новгородсѣвер-
скій. 284, 315.

Клещовскій Северинъ. 465.

- Климентовая Катерина.* 7.
- Клешинскій Богданъ, возный повѣта Луцкаго.* 9.
- Клешинскій Янъ.* 361, 408.
- Князкій Микита.* 10.
- Князкій Петръ Зыковичъ, судья гродскій Владимірскій, городничій Луцкій.* 445.
- Князкій Ѳедоръ.* 20.
- Козаковичъ-Прошицкій Янъ, бургграфій и намѣстникъ подстароства Луцкаго.* 150.
- Козика Андрей, князь.* 68, 86.
- Козика Вацлавъ.* 174.
- Козика Крыштофъ.* 176.
- Козика Симонъ.* 176, 305, 331, 369, 400.
- Козика Томашъ, князь.* 177, 183, 315.
- Козика Юрій.* 220.
- Козька Томашъ, подстолий Волинскій.* 229, 269, 368, 441.
- Козинскій Иванъ.* 5, 175.
- Козинскій Павелъ.* 5.
- Козинскій Семень.* 5.
- Козинскій Романъ.* 7.
- Козинскій Романъ, возный повѣта Луцкаго.* 7.
- Коуленскій Жданъ.* 29.
- Колмовскій Григорій.* 7, 38.
- Кольчицкій Крыштофъ, скарбникъ Черниговскій.* 347.
- Колытовскій Иванъ.* 177.
- Кононовичъ Горбацкій Іосифъ, игумень Михайловскій.* 346.
- Копинскій Григорій.* 178.
- Копчинскій Янъ.* 457.
- Копыстенскій Лаврентій.* 348.
- Копытынскій Касперъ.* 179.
- Кордышъ Христофъ, чешникъ Брацлавскій.* 457.
- Корецкій Богушъ, князь, староста Луцкій, Брацлавскій и Винницкій.* 1, 13, 18.
- Корецкій Самуиль, князь.* 126.

- Корецкій Яхимъ*, князь. 37.
Коритенскій Михайло. 14.
Корытинскій Григорій. 178.
Корытинскій Гаврило. 178, 179.
Корытинскій Оедоръ. 178.
Коровай Андрей. 10.
Коровай Евстафій. 10.
Корсакъ, Митрополитъ Кіевскій. 241, 276.
Корчевскій Адамъ. 352.
Корчевскій Александръ. 352, 361.
Корчминскій Станиславъ. 175. Судья земскій Владимірскій. 253, 450.
Корыбутъ Вишневецкій Іеремія, князь, воєвода Русскій. 253, 277, 284, 386.
Корытинскій Андрей. 348.
Корытинскій Гавріиль, бургграфъ и намѣстникъ староства Луцкаго. 268, 279, 283, 313, 343, 347.
Корытинскій Стефанъ. 407.
Косаковскій Казимиръ. 218.
Косаковскій Константинъ. 218.
Косакѣвскій Петръ. 334.
Косаковскій Ремигіанъ. 218.
Косаковскій Янъ, подкоморій Кременецкій. 218.
Косаковскій Генрихъ. 219.
Косинскій Мартынъ. 217.
Косовъ Сильвестръ, митрополитъ Кіевскій. 344, 345, 372.
Костюшкевичъ Николай. 113.
Костюшковичъ - Хоболтовскій Петръ. 177.
Котужинскій Николай, подстароста Житомирскій. 415, 426.
Кожановскій Ольбрыхтъ, судья земскій Брацлавскій. 221.
Кошка Андрей. 5.
Кошка Иванъ. 15.
Красенскій Иванъ, владыка Луцкій. 11.

- Красинскій* Александръ. 159, 179.
Красовскій Севастьянъ. 361.
Красносельскій Грицко. 6.
Крентовскій изъ Бржезя Янъ, ловчій Кіевскій. 361,
 456, 463.
Крживковскій Михаилъ. 218.
Крогулецкій 114.
Кропивницкій Михаилъ, подсудокъ воеводства Брацлав-
 скаго. 221.
Крыницькій Александръ. 221.
Крынскій Андрей. 179.
Крынскій Павелъ. 217.
Куликовскій Андрей. 218.
Куликовскій Янъ. 218.
Куневскій Андрей. 14.
Кучевскій Андрей. 176.

Л.

- Лагодовскій* Андрей. 174.
Лагодовскій Александръ. 197.
Лагодовскій Марко. 197.
Лагодовскій Янъ. 68.
Ласкій Олбрыхъ, воевода Сырацкій. 13.
Ласко Андрей. 178.
Ласко-Черчицкій Адамъ, намѣсникъ подстароства и замка
 Луцкаго. 336, 347.
Ласко-Черчицкій Александръ. 217.
Ласко-Черчицкій Григорій. 180, 217.
Ласко-Черчицкій Константинъ. 217.
Лаць-Туцанскій Самуилъ, стражникъ коронный. 244,
 331.

- Ледеховскій* Самуиль, судья земскій Кременецкій. 187, 215, 220.
- Левъ* Стефанъ, ловчій Повгорода Сѣверскаго. 341.
- Ледоховскій* Юрій, 217.
- Ледоховскій* Янъ. 216.
- Ледуховскій* Гавріилъ. 348.
- Ленкевичъ* Александръ. 353.
- Лешницкій* Вацлавъ. 180.
- Лешницкій* Гавріилъ. 180.
- Лещинскій* Владиславъ, воеводичъ Белскій, подкоморій Брестскій. 423, 443.
- Линевскій* Александръ. 176.
- Линевскій* Андрей, подсудокъ Луцкій. 229, 268, 278.
- Линевскій* Андрей. 151, 175, 216.
- Линевскій* Крыштофъ. 362, 366, 367, 369.
- Линевскій* Вацлавъ. 175, 516.
- Линевскій* Михайлъ. 175, 187, 216, 260, 284, 400.
- Линевскій* Станиславъ. 175.
- Линевскій* Стефанъ, судья городскій Владимірскій. 269.
- Линевскій* Томашъ. 435.
- Линевскій* Федоръ. 172, 174, 215.
- Линевскій* Янъ. 220, 365, 379, 387, 393, 408.
- Липленскій* Григорій. 342, 361.
- Липльвскій* Янъ, подвоевода городскій Кіевскій. 220.
- Лозинскій* Александръ. 427.
- Лонскавскій* Андрей, писарь городскій Галицкій. 222.
- Лонцкій* Войцѣхъ. 218.
- Лосятинскій* Павель. 100.
- Лыко* Семіонъ. 100.
- Лысаковскій* Александръ. 265, 365.
- Лыховскій* Андрей. 434.
- Лыховскій* Станиславъ. 455, 475.
- Любенецкій* изъ Любенса Петръ. 175, 216.
- Любенецкій* Маркт, державца Берестецкій. 452.
- Любенецкій* Григорій, князь. 11.

- Людвинскій Альбрехтъ.* 180.
Люсто Николай. 348.
Лясковскій Якубъ. 6.

М.

- Малиновскій Александръ, бургграфій и намѣстникъ под-староства Луцкаго.* 182.
Мадаленскій Андрей. 348.
Малинскій Данилъ. 146.
Малинскій Михайло, маршалокъ королевскій. 13.
Малинскій Константинъ. 29.
Малинскій Евстафій, подстароста Луцкій. 32, 46.
Малинскій Янъ Еловичъ, секретарь королевскій. 81, 82, 83, 84.
Мальчинскій Самуилъ. 179.
Малюшицкій Иля, бургграфъ Луцкій. 349, 362, 367, 378, 392.
Марковскій Янъ. 175.
Масальскій Андрей, князь. 9.
Масальскій Богданъ. 14.
Масальскій Василій. 347, 385, 400.
Масальскій Кирикъ. 178.
Мачинскій Марко. 112.
Мелешко Русиновичъ Берестецкій. 180.
Мелешко-Микулицкій Станиславъ. 175.
Мелешко Иванъ. 38.
Мелешко Николай. 158, 248.
Мелешко Юрій. 159.
Менкискій Флоріанъ. 218.
Миколаевичъ Олекшій. 9.
Миколаевскій изъ Миколаевичъ Андрей. 361.
Микулинскій Иванъ. 39.

- Миньковскій* Кондрать. 179.
Мирошъ Янъ. 361.
Млозевскій Войцѣхъ. 218.
Ммишковскій Янъ. 12.
Модлишевскій Томашъ. 361.
Мокосій Дениско изъ Матвѣвевецъ Александръ, администраторъ епископства Луцкаго и Острожскаго, Іеромонахъ Печерскій. 178, 346, 377, 398.
Монтолтъ - Коблинскій Янъ. 7.
Монтултъ. 114.
Мощеницкій Василій. 10.
Мощеницкій Олехно. 15.
Мощеницкій Юрій 221.
Мрочекъ Матвѣй. 218.
Мукоспій - Баковецкій Янъ. 174.
Мукоспій - Баковецкій Николай 216.
Мукоспій - Шибинскій Александръ. 178.
Мысловскій изъ Мысловъ Николай. 217.
Мышка - Варковскій Михайло, староста Гомейскій. 13.
Мышка - Холоневскій Николай. 175.
Мышка - Холоневскій Михайлъ. 177, 187.

Н.

- Насиловскій* Гавріилъ. 281.
Невмирицкій Романъ. 341.
Немиричъ Владиславъ, староста Овруцкій. 281, 457.
Немиричъ Матвѣй, судьячъ земскій Кіевскій. 38.
Немиричъ Стефанъ. 117, 359, 361.
Немиричъ на Черниговѣ Юрій, подкоморій Кіевскій. 160, 357, 423, 457.
Непокоймицкій Янъ. 178.

- Несвицкий Левко.* 7.
Несвицкий Петръ. 7.
Несвицкий Адамъ. 12.
Несвицкий Василій. 7.
Несвятковский Николай. 217.
Нехребецкий Иванъ. 222.
Новоселецкий Дмитръ, возный повѣта Луцкаго. 8.

О.

- Обединский Николай.* 220, 221.
Ободенский Константинъ Казимиръ. 347, 465.
Овлучимский Юрій. 38, 115.
Овлочимский Лукашъ. 264.
*Огородзинский Якубъ, бурграбій и намѣстникъ подстаро-
ства Луцкаго.* 103.
Окорский Александръ. 179.
Окорский Николай. 177.
Окорский Олехно. 6.
Окорский Иванъ. 6.
Окорский Юрій. 6.
Окорский Янъ. 216.
Оксеновичъ Старушицъ Игнатій, игумень Выдубицкий.
346.
Олдаковский Николай. 217.
Олдаковский Павелъ. 180.
Олексичъ Люшня Александръ. 341.
Олешко Станиславъ. 264.
Олешко Флоріанъ, войскій Владимірскій. 99, 132, 264.
Олизаръ - Волчковичъ Людвигъ. 220.
Олизаровский Олехно. 5.
Ольшанский Лука. 180.

- Олшамовскій* Адамъ, бургграфъ и намѣстникъ подстароства Луцкаго. 85.
- Оранкъ* изъ Брожекъ Николай Рафаль. 216.
- Оранскій* Война, подсудокъ Черниговскій. 457, 475.
- Оратовскій* Василій. 222.
- Осолинскій* Николай. 177.
- Остріевскій* Матясъ. 7.
- Острожскій* Константинъ, князь, воевода Кіевскій. 13, 37.
- Олексичъ* Люшня *Гирановскій* Богуфаль. 342, 347.
- Остророгъ* Казимиръ. 215.
- Охлоповскій*, скарбникъ Волинскій. 451.
- Охлоповскій* Борисъ. 5.
- Охлоповскій* Яхимъ. 7.
- Ощовскій* Василій. 5.
- Ощовскій* Михайло. 5.
- Ощовскій* Микита. 8.
- Ощовскій* Томко. 5.
- Ощовскій* Федоръ. 178.
- Ощовскій* изъ Ощова Янъ. 180.

II.

- Павловичъ* Даніилъ. 177.
- Павловичъ* Демьянъ, судья городскій Владимірскій. 37, 38.
- Павловичъ* Шимонъ. 39.
- Павловичъ* Прокопъ. 38.
- Павша* Симонъ. 342.
- Паликіевскій* Ярошъ, воротный замка Луцкаго. 5.
- Папроцкій* Андрей. 219.
- Паць* Янъ Казимиръ. 174.
- Пашинскій* Александръ. 221.
- Пеньковскій* Юрій. 342.
- Перекальскій* Дахно. 6.

- Перекальскій Семенъ.* 6.
Перекладовскій Богданъ. 6.
Перекладовскій Иванъ. 6.
Петровскій изъ Петровичъ Станиславъ. 112.
Илизыинскій Александръ. 100.
Пловинскій Вацлавъ. 218.
Плотницкій Затыркевичъ Василій. 348.
Погорскій, подвоевода Кіевскій. 353.
Подгаецкій Семенъ. 6.
Подгаецкій Сидоръ. 6.
Подгаецкій Петръ. 6.
Подгорскій Николай. 219.
Подгороденскій Валеріанъ. 172, 174.
Подгороденскій Гавріилъ. 176.
Подгороденскій Петръ. 176.
Подорецка, пани. 99.
Покживницкій Адамъ. 219.
Покживницкій Николай. 219.
Полуцкій Николай. 7, 178.
Полуцкій Кристофъ, подчашій Волинскій. 81.
Понаржевскій Павелъ. 348.
Понентовскій. 294.
Порванецкій Иванъ. 8.
Порванецкій Гавріилъ. 177.
Порванецкій Илья. 177.
Порванецкій Кузма. 5.
Порванецкій Климъ. 10.
Порванецкій Михайло. 5.
Порчинскій Петръ. 219.
Порыцкій изъ Збаража Степанъ, князь. 173.
Порыцкій изъ Збаража Янушъ, князь. 68, 80.
Посяловецкая Авдотья. 12.
Потоцкій Карлъ, ротмистръ королевскій. 438, 457.
Потоцкій Северинъ. 220.

- Потоцкій* Станиславъ, воевода Брацлавскій, староста Галицкій. 221.
- Привередовскій* Василій. 9.
- Привередовскій* Михайло. 9.
- Пржилковскій* Самуилъ. 281.
- Пресмыцкій* Станиславъ. 6.
- Прокобуй Войславскій* Янъ. 219.
- Промчейко* Богущъ. 10.
- Просиновскій* Гавріилъ. 11.
- Прусиновскій* Адамъ, подкоморій Владимірскій. 68, 80, 86, 98.
- Прусиновскій* Каспаръ. 98.
- Проскура - Суцанскій* Оедоръ. 117, 129, 353.
- Проскура* Янъ, чешнигъ Кіевскій. 465.
- Прушинскій* изъ Прушинъ Николай, подстароста Овруцкій. 281, 352, 361.
- Пузовскій* Даніилъ. 248, 265, 278, 311, 438.
- Пузына* Аѳанасій, владыка Луцкій и Острожскій. 345.
- Пузына* Александръ. 104, 110, 215, 226.
- Пузына* Михайлъ. 175.
- Пузына* Юрій. 38. Ловчій Волинскій. 174, 183, 215.
- Пузына* изъ Козельска Юрій, подкоморій Владимірскій. 229.
- Путошинскій* Иванъ, возный повѣта Луцкаго. 8.
- Путошинскій* Олехно. 8.
- Путошинскій* Степанъ. 179.
- Пясецинскій* Александръ, кастелянъ Кіевскій. 409. 424.
- Пясецинскій* Янъ, подкоморій Новгородскій. 465.

Р.

- Радовицкій* Иванъ. 178.
- Радоготскій* Богданъ Патрикій. 10.

- Радогоскій Дмитрій.* 176.
Раецкій изъ Райца Балтазаръ. 217, 435.
Раковскій Янъ. 176.
Рапштынскій Александръ. 281.
Рей Станиславъ, столникъ Люблинскій. 174.
Ржищовскій Левко. 8.
Ржищевскій Адамъ. 176.
Рогальскій Адамъ. 218.
Рогозенскій Василій. 10.
Рогозенскій Дмитръ. 8.
Рогозенскій Хвалелій. 8.
Рогозинскій Василій. 221.
Рогозинскій Данило. 6.
Рогозинскій Матвѣй. 222.
Рогозинскій Янъ. 175, 278.
Ростекъ изъ Росткова Николай. 177.
Ростопчи Касперъ. 179, 476.
Рудецкій Адамъ Урсулъ. 115, 132.
Рудецкій Ѳедоръ. 9.
Русинъ Андрей. 14.
Русинъ Ѳедоръ, писарь гродскій Луцкій. 5.
Рыльскій Войцѣхъ, писарь гродскій Кіевскій. 221, 353.
Рымкевичъ - Склинскій, староста Житомирскій. 117.
Рымковичъ - Шклинскій Крыштофъ, подсудокъ Луцкій. 151.
Рыщевскій Даниилъ. 179.

С.

- Савицкій Романъ.* 342.
Санушко Адамъ Александръ, князь, воевода Волинскій.
 173, 215, 241, 387, 406.
Санушко Романъ, князь, воевода Брацлавскій. 13.
Санушко - Кошерскій Григорій, князь. 37.

- Сангушко-Кошерскій Левъ, князь.* 13.
Сасиновскій изъ Быльча Юрій. 178.
Свирскій Счесный. 179.
Свищевскій Янъ. 361.
Свищовскій Андрей. 5.
Свищовскій Семенъ. 8.
Свъжцицкій Николай. 115.
Святополкъ - Четвертенскій Вацлавъ. 347.
Святополкъ - Четвертынскій Николай. 221, 252, 265.
Святополкъ - Четвертенскій Григорій, подкоморій Луцкій.
 253, 379.
Святополкъ - Четвертенскій Захарій, князь, подсудокъ Луцкій. 314, 335.
Селецкій Иванъ. 8.
Семашко Александръ, подкоморій Волынскій. 13.
Семашко Василій, хорунжій земли Волынской. 38, 72,
 82, 84, 86.
Семашко Константинъ. 213.
Семашко Николай, кастелянъ Брацлавскій, староста Луцкій. 81, 177.
Семашко на Добратынѣ Станиславъ. 174.
Семашко Симонъ. 178.
Семашко Ярошъ, старостичъ Кременецкій. 14.
Сеницкій Іосифъ. 180.
Сенюта - Радогосцкій Дмитрій. 179.
Сенюта - Радогосцкій Петръ. 179.
Сенюта на Ляховцахъ Крыштофъ. 215.
Сенюта на Ляховцахъ Петръ. 294, 297, 310, 322.
Сенюта Константинъ. 219.
Сенюта Крыштофъ. 102, 179, 309.
Сенюта Абрамъ. 102.
Сенюта Мойсей. 179, 219.
Сенюта Юрій. 217.
Сербиновичъ - Кобецкій Иванъ. 81.
Сербинъ Михайло, подкоморій Луцкій. 13.

- Скерскій* Станиславъ. 180.
Скипоръ Адамъ. 342.
Скотницькій Крыштофъ. 217.
Сляхкій Валеріанъ. 112.
Смыковскій Андрей. 6.
Смыковскій Григорій. 11.
Смыковскій Мишко, возный повѣта Луцкаго. 6.
Смыковскій Богданъ. 7.
Снитовскій Криштофъ. 342.
Собьскій Якубъ, воеводичъ Люблинскій. 104, 132.
Собестіановичъ Янъ, войскій Черниговскій. 465.
Совинскій изъ Лупкова Прокопъ, судья городскій Кіевскій.
 221.
Соколовскій Александръ. 347.
Соколовскій Андрей. 361.
Соколскій Максимъ, князь. 5.
Сокольскій Марко, князь. 7.
Соколскій Остафей, подсудокъ земскій Луцкій. 14.
Соколъ Самуилъ. 178, 334.
Сокоръ Самуилъ. 281.
Сокоръ Григорій. 281.
Солтанъ Ѳедоръ. 342, 347.
Ставецкій Андрей. 342.
Ставецкій Симеонъ. 281, 341.
Станшескій Войцѣхъ, писарь городскій Луцкій. 72.
 Судья земскій Луцкій. 173, 186.
Станшескій Янъ. 176, 219.
Станкаръ Петръ, писарь городскій Городельскій. 175.
Стано изъ Новстана Адамъ. 281.
Стемлковскій Гавріилъ, подстолій Волинскій. 174, 277,
 406.
Стемлковскій Петръ, столникъ Волинскій. 174, 173.
Стемлковскій Гавріилъ. 145.
Стемлковскій Даниилъ. 146. Староста Владимірскій. 379,
 457.

- Стемлковскій* Матвѣй, подстароста Луцкій. 46.
Стемлковскій, подчашій Волинскій. 145.
Стоинскій Янъ. 297.
Стражъ Янъ. 279.
Стржельбицкій Яковъ, чешникъ Черниговскій. 427.
Стржельницкій Игнатій. 348.
Струсь. 126.
Стрыбыль. 128, 149.
Стрыбель Авраамъ. 221, 222.
Стривляжскій Янъ. 342.
Сулишевскій Вавринець. 178.
Суринъ - Рудецкій Ѳедоръ, чашникъ королевскій. 37.
Суринъ Янъ. 342.
Суходольскій Андрей. 217.
Суцанскій - Проскура Ѳедоръ, писарь земскій Кіевскій. 347.

Т.

- Тарновскій* Гратусъ. 127.
Татомиръ Прокопъ. 426.
Терновскій Янъ. 179.
Тележинскій Янъ. 179.
Тишкевичъ изъ Логойска Станиславъ. 220.
Тишкевичъ зъ Логойска Фридрихъ. 38.
Тишкевичъ изъ Логойска Янушъ, воевода Кіевскій, староста Житомирскій. 220.
Тишкевичъ Антоній Янъ, дворянинъ королевскій. 220.
Тишкевичъ Крыстофъ, воеводичъ Брестскій. 220. Подчашій Кіевскій. 353, 415, 425, 427.
Тишкевичъ Янушъ. 126.
Тишкевичъ Янъ. 221.
Тишковскій Юрій. 7.
Трацевскій Александръ. 176.

- Триана* Іосифъ, архимандритъ Кіевопечерскаго монастыря. 336, 345.
- Трипольскій* Іоаннъ. 341, 348.
- Трипольскій* Стефанъ. 341.
- Трипольскій* Парфенъ. 341.
- Трипольскій* Ѳедоръ. 341, 348.
- Трипольскій* Александръ. 348.
- Трацевскій* Станиславъ. 177.
- Тржецякъ* Станиславъ. 342.
- Туминскій* Богданъ. 38.
- Тушебинскій* Костюхо. 9.
- Тушевскій* Реміанъ. 361.
- Тушовскій* Мартинъ. 218.
- Тыша - Быковскій* Іеремія. 341, 347.

У.

- Уриновскій* Янушъ. 7.
- Ушакъ - Куликовскій* Александръ, судья гродскій Кременецкій. 174.
- Ушакъ - Куликовскій* Григорій. 81.

Ф.

- Филиповскій* Павелъ. 342.
- Фирлей* изъ Дубровицы Андрей. 207, 245.
- Фирлей* изъ Дубровицы Янъ, державца Смидинскій. 173.

Х.

- Халецкій*. 124.
- Харлезскій* Крыштофъ. 86.

- Харлесскій* пзъ Харлежа Іеронимъ, староста Луцкій. 162, 173, 215.
- Харлесскій* Шимонъ, ротмистръ королевскій. 100.
- Харлинскій* Симонъ, ротмистръ королевскій. 80.
- Харлинскій* Янъ, подкоморій Луцкій. 32, 68, 82, 84.
- Харленскій* Іеронимъ, староста Луцкій. 131.
- Харленскій* Крыштофъ, дворянинъ королевскій. 111.
- Хелминскій*. 157.
- Хлопецкій* Адамъ. 347.
- Хлопецкій* Янъ. 347.
- Хлопицкій* Николай. 216.
- Хмара-Миловскій* Андрей. 6.
- Хмара-Миловскій* Степанъ. 12.
- Хмълецкій* Валентій. 217.
- Хоецкій* Андрей, намѣстникъ подстароства Луцкаго. 223.
- Холоневскій* Василій. 5.
- Холоневскій* Иванъ. 14.
- Холоневскій* Марко. 14.
- Холоневскій* Олехно. 5.
- Хомякъ* Адамъ. 103, 115.
- Хомякъ* Петръ, подстароста Луцкій. 1. 4.
- Хомякъ* Титъ, судья гродскій Луцкій. 4.
- Хомякъ* Ѳедоръ. 9.
- Хорошко* Богданъ. 14.
- Хорошко* Константинъ. 179.
- Хребтовичова* Настасья. 10.
- Хребтовичъ* на Богуринъ Владиславъ. 281. Столникъ Кіевскій. 349, 357, 360.
- Хребтовичъ* Константинъ, столникъ Кіевскій. 174, 281.
- Хренницкій* Александръ, ловчій Волынскій. 38, 80, 81, 82, 84, 98, 104, 176.
- Хренницкій* Иванъ. 29, 38.
- Хренницкій* Иванъ, судья земскій Луцкій. 82, 84, 113, 115, 175.

- Хреницькій Прокопъ. 39.
 Хриницькій Богданъ. 14.
 Хриницькій Михайло. 5.
 Хриницькій Николай. 81.
 Хриницькій Андрей. 264.
 Хриницькій Михайлъ. 68, 103, 115.
 Хриницькій Стефанъ. 408, 435, 451.

Ц.

- Цеклинскій. 128.
 Цъшинскій Крыстофъ. 219.
 Цъшинскій Томашъ. 219.
 Цятиная Марія. 11.
 Цыбульскій М. 178.
 Цыбульскій Янъ. 179.

Ч.

- Чапличъ - Шпановскій Александръ. 230, 284, 297.
 Чапличъ - Шпановскій Андрей. 176, 216, 253, 273, 297,
 393, 441.
 Чапличъ - Шпановскій Григорій. 7.
 Чапличъ - Шпановскій Иванъ, войскій Луцкій. 14.
 Чапличъ - Шпановскій Иванъ, кастелянъ Кіевскій. 32.
 Чапличъ - Шпановскій Крыштофъ. 217.
 Чапличъ - Шпановскій Мартинъ. 115, 177, 183, 215.
 Чапличъ - Шпановскій Николай. 217.
 Чапличъ - Шпановскій Федоръ. 10.
 Чапличъ - Шпановскій Юрій. 172, 177, 216, 294, 297, 322.
 Чапличъ Федоръ Кадяновичъ. 29.

- Чаплицъ* на Галичанахъ Александръ. 315.
Чаплицъ Юсифъ, номинатъ епископства Луцкаго, архимандритъ Мелецкій. 261, 292, 370.
Чеконскій - Данискевичъ Политанъ. 39, 81.
Червинскій Андрей. 175, 218.
Чермковскій, подстолій Люблинскій. 99.
Черникъ Григорій. 221.
Чернишевскій Янъ. 128.
Черный изъ Витовичъ Адамъ. 115.
Черньовскій Андрей. 176.
Черньовскій Константинъ. 379, 453.
Черньовскій Юрій. 179.
Четвертенскій Григорій, князь. 39, 151, 172, 215.
Четвертенскій Григорій, князь. 174, 229. Подкоморій Луцкій. 347.
Четвертенскій Янушъ, князь. 13.
Четвертенскій Яцко, князь. 10.
Четвертынскій Захаріашъ. 159, 174, 216, 347, 365.
Чечель Новоселецкій Янъ. 388, 411.
Чорторыскій Николай, князь. 145, 172, 406.
Чорторыскій на Клеваню Юрій Михайлъ. 215, 314, 393, 406.
Чорторыскій Михайлъ, князь. 283, 312.
Чорторійскій Юрій, князь. 38, 108, 114, 143.
Чорторыскій Александръ, князь, воевода Волинскій. 13.
Чудыновичъ Александръ. 177, 219.

III.

- Шалайскій* Геронимъ, бургграфъ Луцкій. 440.
Шапявскій Кристофъ. 342, 348.
Шандаровскій. 453.
Шеврогъ Остафьянъ. 219.

Шибенскій Яцко. 7.

Шибинскій Никодимъ, архимандритъ Супральскій. 241.

Шидловскій Станиславъ. 218.

*Шицикъ - Залескій Леонтій, намѣстникъ митрополитанскій
въ В. К. Литовскомъ, архимандритъ Овруцкій.* 345.

*Шимковичъ Шклинскій Крыштофъ, подсудокъ земскій Луц-
кій.* 172, 174.

Шклинскій Томашъ. 132.

Шостаковскій Николай. 176.

Шпаковская Огренка. 11.

Щ.

*Щасный Збожный Лайцевскій, подсудокъ Сохачевскій,
подстароста Луцкій.* 315, 441, 449.

Щеньевскій Даніилъ. 341.

Щеневскій Павелъ. 348.

Щуцкій Юрій, ротмистръ королевскій. 112.

Ю.

Юрьевичъ Вацлавъ. 361.

Юшковскій Василій. 8.

Юшковскій Микита. 6.

*Ющаницкій Николай, коморникъ граничный воеводства
Кіевского.* 361.

Я.

Яйковскій. 128.

Яковицкій Иванъ. 38, 81.

Якушевскій Михаилъ. 216.

- Яловицкая* Авдотья, урожденная Козинская княгиня. 6.
Яловицкій Антонъ. 29.
Яловицкій Дмитръ. 10.
Яловицкій Николай. 217.
Яковскій Михаилъ. 218.
Яковскій Степанъ. 219.
Якушевичъ - Гулевицъ Михаилъ. 39, 85, 104.
Янчевскій Петръ. 281.
Янчинскій Янъ. 415.
Ярмолинскій Николай. 38.
Ярмолинскій на Ярмолинцахъ Янъ, судья земскій Кременецкій. 284, 333.
Ясениницкій Гермогенъ. 14.
Ясениницкій Мартинъ. 7.
Ясениницкій Янушъ. 176.
Яцимирскій. 248.

КОНЕЦЪ ПЕРВАГО ТОМА ВТОРОЙ ЧАСТИ.

ОГЛАВЛЕНІЕ

ПЕРВАГО ТОМА ВТОРОЙ ЧАСТИ.

	страни
Отъ Предсѣдателя Кіевской Коммисіи для разбора древнихъ актовъ	V
Содержаніе постановленій дворянскихъ провинціальныхъ сеймовъ въ югозападной Россіи	XVI
I. Универсалъ Сигизмунда Августа о присоединеніи земли Волынской къ коронѣ Польской. Король, подъ угрозою конфискаціи имѣній, повелѣваетъ дворянамъ согласиться на соединеніе и подтвердить согласіе присягою. Списокъ обывателей Луцкаго повѣта, какъ присягавшихъ, такъ и не явившихся къ присягѣ. 1569 мая 25	1
II. Каптуровое постановленіе Волынскаго дворянства о мѣрахъ къ охраненію внутренней безопасности, во время междоусобствъ. Устройство каптуроваго суда и его обязанности. 1574 іюля 27	18
III. Постановленіе дворянъ Волынскихъ объ избраніи депутатовъ для исправленія Статута и о мѣрахъ для отраженія Турецкаго войска. 1589 сентября 11	31

- IV. Обязательство дворянъ Волынскихъ защищать Люблинское Православное Братство отъ всякихъ обидъ. Подписи дворянъ Волынскихъ, заключившихъ это обязательство. 1601 мая 5. 35
- V. Бreve папы Климента VIII, данное, по требованю западнорусскаго дворянства, объ отмѣнѣ папской буллы, предоставившей Кіево-Печерскую Лавру во власть уніатскихъ митрополитовъ. 1603 іюля 19. 40
- VI. Бreve Климента VIII къ папскому нунцію объ отмѣнѣ буллы, предоставившей Кіево-Печерскій монастырь во власть уніатскихъ митрополитовъ. 1603 августа 9. 44
- VII. Универсалъ Сигизмунда III къ обывателямъ земли Волынской, собравшимся на депутатскомъ сеймѣ въ Кременцѣ. Статьи, предложенныя сенаторами и рыцарствомъ и утвержденныя королемъ, для устройства и успокоенія государства. 1606 сентября 4. 46
- VIII. Инструкція Волынскаго дворянства посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1607. году. Постановленіе воеводствъ Кіевскаго и Волынскаго объ уничтоженіи уніи и возстановленіи православной религіи въ прежнемъ ея видѣ, о лишеніи уніатскихъ митрополита и епископовъ духовной власти и о дозволеніи дворянству избрать новыхъ, православныхъ іерарховъ. Просьбы дворянъ Волынскихъ о возвращеніи православнымъ монастырямъ церковныхъ имѣній, розданныхъ уніатскими епископами частнымъ лицамъ, и объ учрежденіи семинарій для образованія православнаго духовенства. Мѣры для улучшенія финансовъ и устройства су-

дебной части. Просьбы о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1607 марта 27.

66

IX. Инструкція дворянства Волынскаго посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1607 году. Просьба о возстановленіи православной религіи, на основаніи древнихъ правъ и привилегій; жалоба на татарскіе набѣги и на притѣсненія, претерпѣваемые дворянами и ихъ крестьянами отъ жолнеровъ; просьба объ успокоеніи государства. 1607 августа 8.

82

X. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1609 году. Просьбы о прощеніи дворянъ, замѣшанныхъ въ возстаніи противъ короля, о раздачѣ вакантныхъ должностей и объ устройствѣ суда трибунальскаго. Ходатайство дворянъ Волынскихъ о томъ, чтобы митрополитъ и епископы избираемы были изъ дворянъ православной религіи, и чтобы устроены были духовныя семинаріи для воспитанія недостаточныхъ дворянскихъ дѣтей. О принятіи мѣръ для защиты Украины отъ Татарскихъ набѣговъ; о приведеніи въ порядокъ и храненіи гродскихъ Луцкихъ книгъ; о награжденіи дворянъ Волынскихъ, оказавшихъ услуги государству, съ описаніемъ ихъ подвиговъ. 1608 ноября 20.

85

XI. Инструкція дворянъ Волынскихъ, отправленныхъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1616 году. Дворяне просятъ короля о томъ, чтобы исполнялъ свои обязанности согласно съ постановленіями, подтвержденными его присягою.

Жалоба на притѣсненія, претерпѣваемыя православною церковію. Просьбы объ исправленіи законовъ и объ освобожденіи города Луцка отъ военнаго поста. О силѣ декретовъ трибунальскихъ. О содержаніи кварціоннаго войска. Ходатайство о возвращеніи монастырямъ Киевопечерскому и Жидичинскому отнятыхъ имѣній и о награжденіи дворянъ Волынскихъ, оказавшихъ услуги государству. 1616 марта 8.

103

XII. Инструкція дворянъ Киевскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1618 году. Просьбы о народномъ ополченіи для защиты отъ Турковъ и Татаръ, объ уничтоженіи или ограниченіи сословія Козаковъ, о заключеніи мира съ Москвою, о сохраненіи древнихъ правъ, предоставленныхъ лицамъ православнаго исповѣданія и о прекращеніи религіозныхъ преслѣдованій; о люстраціи королевскихъ имѣній, о раздачѣ вакантныхъ должностей и объ устройствѣ судовъ въ воеводствѣ Киевскомъ, о повѣркѣ государственныхъ доходовъ и равномерной раскладкѣ податей. Ходатайство о Киевопечерской Лаврѣ и сохраненіи правъ, ей предоставленныхъ. О назначеніи комиссаровъ для изслѣдованія беспорядковъ, производимыхъ Козаками въ воеводствѣ Киевскомъ. Объ исполненіи судебныхъ приговоровъ надъ баннитами. Жалобы дворянъ на мѣщанъ Киевскихъ. Просьбы объ освобожденіи помѣщичьихъ имѣній отъ военнаго поста, объ освобожденіи плѣнныхъ, задержанныхъ въ Москвѣ и о награжденіи дворянъ

Кіевскихъ, оказавшихъ услуги государству.
1618 декабря 11.

116

- XIII. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1623 году. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства, а королевичу Владиславу, гетманамъ и другимъ лицамъ за военные подвиги. Просьбы объ исполненіи основныхъ государственныхъ постановленій и объ исправленіи законовъ и особенно статута Волынскаго; о нарушении правъ, предоставленныхъ диссидентамъ, а особенно православной церкви и о прекращеніи насильственныхъ средствъ для распространенія уніи. О принятіи мѣръ противъ конфедератовъ и козаковъ. О чеканкѣ монеты и объ установленіи цѣнъ на товары. Изображеніе бѣдственнаго положенія помѣщиковъ и крестьянъ. О заключеніи перемирія съ Густавомъ Адольфомъ и о соблюденіи мирныхъ трактатовъ, заключенныхъ съ Москвою. Мѣры къ исправленію судопроизводства въ трибуналѣ Люблинскомъ. Объ ограниченіи десятиныхъ, взимаемыхъ въ пользу католическаго духовенства. Мѣры для прекращенія мятежей и грабительствъ, совершаемыхъ въ Люблинѣ католиками, надъ лицами другихъ вѣроисповѣданій. Ходатайство о награжденіи дворянъ, оказавшихъ услуги государству, съ описаніемъ ихъ подвиговъ, и объ увольненіи мѣщанъ Луцкихъ отъ военнаго постоя. 1622 декабря 13.

130

- XIV. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1630 году. Просьбы о неназначеніи экстраординарныхъ сеймовъ, объ отмиѣнѣ подымнаго сбора, объ уплатѣ государственныхъ долговъ, о сохраненіи правъ, предоставленныхъ православнымъ и уніатамъ, о вознагражденіи Кіевомихайловскаго монастыря, разграбленнаго уніатами, объ увольненіи отъ службы иностраннаго войска, объ исполненіи приговоровъ надъ баннитами, о сохраненіи мира съ иностранными державами, о ревизіи книгъ гродскихъ и земскихъ, объ исправленіи законовъ и напечатаніи статута. Ходатайство о награжденіи дворянъ, оказавшихъ услуги государству и объ освобожденіи городовъ Бурска и Владиміра, опустошенныхъ неприятелями, отъ податей и повинностей. 1630 сентября 4. 150
- XV. Каптуровое постановленіе дворянства Волынскаго. О мѣрахъ къ охраненію внутренней и вѣшной безопасности, во время междуцарствія. Устройство судовъ каптуровыхъ и правила объ исполненіи приговоровъ, ими постановленныхъ. Подписи дворянъ Волынскихъ. 1632 іюня 3. 162
- XVI. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1632 году. Изъявленіе сожалѣнія о смерти Сигизмунда III. Просьба о принятіи мѣръ для защиты Украины и объ утвержденіи мирныхъ трактатовъ съ иностранными державами. О соблюденіи основныхъ зако-

новъ при избраніи новаго короля. О депутатахъ, избранныхъ для исправленія законовъ. Жалобы на притѣсненія, претерпѣваемые православною церковію. Просьба о томъ, чтобы митрополитъ и епископы избираемы были изъ дворянъ православнаго исповѣданія, чтобы священники и церкви православныя освобождены были отъ платежа податей, чтобы свобода вѣроисповѣданія была установлена закономъ и подтверждена королевскою присягою. Запросы сенаторамъ о причинахъ, по которымъ Сигизмундъ III не исполнилъ своихъ обязанностей, подтвержденныхъ присягою. Мѣры для улучшенія части правительственной и судебной. О сохраненіи правъ, академіямъ предоставленныхъ. Просьба о предоставленіи Аннѣ Ходкевичевой права избирать Туровскихъ епископовъ и другихъ духовныхъ лицъ. Ходатайство о нѣкоторыхъ дворянахъ Волынскихъ. 1632 іюня 3. . . .

181

XVII. Постановленіе дворянъ Волынскихъ на провинціальномъ сеймѣ, въ Луцкѣ. Общее обязательство дворянъ явиться на Варшавскій сеймъ, назначенный для избранія новаго короля, и стараться объ утвержденіи правъ и привилегій, имъ предоставленныхъ. Дворяне Волынскіе, признавая себя народомъ Русскимъ, постановляютъ не приступать къ избранію новаго короля, пока древнія права православной церкви не будутъ восстановлены и утверждены королевскою присягою, и пока свобода вѣроисповѣданія не

	страниц.
будеть установлена закономъ. 1632 августа 21.	200
XVIII Статьи, постановленныя на избирательномъ сеймѣ, для успокоенія православной религіи въ королевствѣ Польскомъ и Великомъ Княжествѣ Литовскомъ. 1632 ^{го} ноября 1. . .	208
XIX. Списокъ западнорусскихъ дворянъ, присутствовавшихъ на избирательномъ сеймѣ, бывшемъ въ 1632 году. 1632 ноября 8.	215
XX. Дипломъ короля Владислава IV, данный, по требованію Литовскаго и Западнорусскаго дворянства, православному Русскому народу, на возстановленіе и утвержденіе правъ, предоставленныхъ православной религіи. 1633 марта 14.	223
XXI. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывший въ 1638 году. Благодарность королѣ за его попеченіе о благѣ государства. Объ уплатѣ жалованья кварціонному войску. Мѣры для предупрежденія своеволія Козаковъ и благодарность гетманамъ за ихъ усмиреніе. Просьба объ исполненіи мѣръ, постановленныхъ на сеймѣ 1633 года для обезпеченія правъ православной религіи. О дополненіи статута Волынскаго. О раздачѣ государственныхъ имуществъ. Объ исправленіи законовъ воеводствъ Кіевскаго, Волынскаго и Брацлавскаго. О назначеніи комиссаровъ для ревизіи актовыхъ книгъ Луцкихъ, Владимірскихъ и Кременецкихъ. О подсудности по дѣламъ лицъ свѣтскихъ съ духовными. Мѣры къ охраненію внутренней и виѣшней безопасности. Просьба	

о дозволеніи дворянству избрать особаго чиновника для завѣдыванія метрикою Русскою и для писанія Русскимъ языкомъ декретовъ для воеводствъ Кіевскаго, Волынскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго. О судѣ надъ дворянами по жалобамъ мѣщанъ. О сборѣ податей. О назначеніи имѣній на содержаніе бискупа Луцкаго. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству и объ увольненіи городовъ Владиміра и Луцка отъ податей и военного постоя. 1638 генваря 27.

228

XXII. Инстружція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1639. Просьба о возвращеніи церквей лицамъ православной вѣры. Жалоба на уніатскаго Хелмскаго епископа о притѣсненіяхъ православнымъ церквамъ, духовенству и народу. Просьба о подтвержденіи правъ, предоставленныхъ православной религіи. Объ иностранныхъ титулахъ. О принятіи мѣръ для внѣшней безопасности. О комиссіи для разграниченія земель коронныхъ отъ Московскаго Государства. Мѣры къ приведенію въ послушаніе Козаковъ. Объ уплатѣ жалованья войску. О раздачѣ пограничныхъ староствъ. О свободной подачѣ голосовъ на сеймѣ. Объ исправленіи законовъ и судопроизводства въ трибуналѣ Люблинскомъ. О способѣ собиранія податей. Объ исполненіи приговоровъ надъ баннитами. О собираніи цда на судоходныхъ рѣкахъ и о поголовной подати съ Евреевъ. О назначеніи имѣнія на содержа-

ніе бискупа Луцкаго. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1639 августа 27.

251

XXIII. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1641 году. Изъявленіе благодарности королю за попеченіе о виѣшной и внутренней безопасности государства. О возвращеніи церковныхъ имѣній, отнятыхъ отъ православнаго Премышльскаго епископа и отданныхъ епископу униатскому. О возвращеніи православному духовенству церквей, отнятыхъ униатами въ Люблинѣ, Красномъ Ставѣ и Сокалѣ. О кастелляніи Черниговской. О судахъ между духовными и свѣтскими лицами. О разграниченіи воеводствъ Кіевскаго и Черниговскаго. О регентахъ королевскихъ канцелярій. О бѣглыхъ крестьянахъ. Объ исполненіи приговоровъ надъ людьми, лишенными чести. О наказаніи конфедератовъ и заговорщиковъ. О назначеніи наказанія за неправильныя жалобы и иски. Объ исправленіи законовъ и ревизіи земскихъ и городскихъ Луцкихъ книгъ. О подымной подати съ Евреевъ. О судѣ за проступки, совершаемые во время провинціальныхъ сеймовъ. Мѣры къ сохраненію церковныхъ имѣній по смерти епископовъ и архимандритовъ. О снабженіи оружіемъ замковъ воеводства Волынскаго. О невзиманіи торговыхъ пошлинъ съ крестьянъ помѣщичьихъ. Объ освобожденіи города Владиміра отъ податей и военного постоя. Объ укрѣпленіи замковъ Владимірскаго и Кременецкаго.

- Просьба объ утвержденіи училищъ, учрежденныхъ митрополитомъ Кіевскимъ, въ Кіевѣ. Обь освобожденіи города Луцка отъ военнаго постоя и другихъ повинностей. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1641 іюля 13. 267
- XXIV. Протестъ дворянъ воеводства Кіевскаго противъ постановленій провинціального сейма, бывшаго въ Житомирѣ, въ 1645 году. 1645 генваря 3. 279
- XXV. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1645 году. Изъявленіе благодарности королю за спокойствіе государства. Просьба объ исполненіи мѣръ для защиты православной религіи. Правила для раздачи помѣстій и должностей заслуженнымъ лицамъ. О притѣсненіяхъ, претерпѣваемыхъ православною церковію. Особое мѣненіе князя Михаила Чарторыйскаго объ униатахъ и о назначеніи собора для соглашенія католиковъ съ православными. О возвращеніи князю Іереміи Вишневецкому имѣній по рѣкѣ Сулѣ. Обь утвержденіи Іосифа Чаплича коадьюторомъ епископа Луцкаго. Мѣры къ возстановленію значенія избы посольской. Недостатки трибунала Люблинскаго и средства къ ихъ исправленію. О наказаніи духовныхъ лицъ, подающихъ въ судъ несправедливыя жалобы на свѣтскихъ. О вознагражденіи лицъ, потерявшихъ свои имѣнія при размежеваніи земель между Москвою и Польшею. О средствахъ для продовольствія войска и объ устройствѣ Козаковъ Запо-

рожекскихъ. Благодарность войсковымъ начальникамъ за побѣды надъ неприятелями. Объ исправленіи Луцкаго замка. О способѣ собранія податей. О порядкѣ свидѣтельскихъ показаній. О срокахъ судовъ земскихъ. Мѣры къ прекращенію притѣсненій, претерпѣваемыхъ крестьянами отъ помещиковъ. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1645 г. января 7. 282

XXVI. Инструкція дворянъ Волынскихъ посланъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1646 году. Изъявленіе благодарности королю за его попеченіе о благѣ государства. О заключеніи мира съ царемъ Московскимъ. Объ укрѣпленіи Смоленскаго замка. Объ уплатѣ жалованья войску. Жалоба на преслѣдованія, претерпѣваемыя православною церковію и просьба о сохраненіи правъ, ей предоставленныхъ. Объ ограниченіи власти трибунала Люблинскаго. О ненарушеніи правъ, диссидентамъ предоставленныхъ. О раздачѣ староствъ лицамъ, оказавшимъ услуги государству. О люстраціи государственныхъ имуществъ. Объ исправленіи статута Волынскаго и о перепискѣ старыхъ книгъ гродскихъ и земскихъ воеводства Волынскаго. О раздачѣ пусто-порожнихъ земель. Объ условіяхъ для причисленія къ дворянскому сословію. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1646 сентября 13. 313

XXVII. Актъ объ избраніи Іосифа Тризны въ санъ архимандрита Кіевопечерской Лавры, на

- дворянскомъ съѣздѣ, въ Кіевѣ. Подписи дворянъ, участвовавшихъ въ избраніи. 1647 генваря 25. 336
- XXVIII. Актъ объ избраніи епископа Мстиславскаго, Оршанскаго и Могилевскаго Сильвестра Косова митрополитомъ Кіевскимъ, на дворянскомъ съѣздѣ, въ Кіевѣ. Подписи духовныхъ лицъ и дворянъ, участвовавшихъ въ избраніи. 1647 февраля 25. 343
- XXIX. Сеймовое постановленіе дворянъ воеводства Кіевскаго о наборѣ и устройствѣ войска для усмиренія бунтовъ, о податяхъ на его содержаніе и о всеобщемъ ополченіи противъ непріятеля. 1649 марта 15. 349
- XXX. Сеймовое постановленіе дворянъ Волынскихъ о всеобщемъ ополченіи противъ взбунтовавшихся крестьянъ. 1649 марта 17. 362
- XXXI. Инструкція дворянъ Волынскихъ посланмъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1649 году. Жалобы на убійства и опустошенія, причиненныя взбунтовавшимися крестьянами. Просьба о присылкѣ войскъ, для водворенія спокойствія. 1649 марта 17. 367
- XXXII. Дипломъ на права, предоставленныя Русскому народу Польскимъ королемъ Яномъ Казимиромъ и Варшавскимъ сеймомъ, на основаніи Зборовскаго договора. 1650 генваря 12. 370
- XXXIII. Инструкція дворянъ Волынскихъ посланмъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1650 году. Изъявленіе благодарности королю за его попеченіе о благѣ государства. О мѣрахъ для водворенія мира

и для увеличенія войска. О заключеніи мира съ Швеціею. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ исполненіи судебныхъ приговоровъ надъ преступниками. О награжденіи ротмистровъ, участвовавшихъ въ сраженіи подъ Пилявцами. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству, о возвращеніи церковныхъ имѣній архимандриту Жидичинскому и объ освобожденіи города Луцка съ военнаго поста и другихъ повинностей. 1650 ноября 7.

378

XXLIV. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавский сеймъ, бывший въ 1652 году. Изъявленіе благодарности королю за его старанія объ успокоеніи государства. О принятіи мѣръ для уплаты жалованья войску. Просьба объ освобожденіи воеводства Волынскаго, разореннаго непріятельскими и Польскими войсками, отъ податей. Объ устройствѣ укрѣпленныхъ городовъ въ каждомъ воеводствѣ и объ укрѣпленіи города Луцка. О договорѣ съ Козаками на счетъ католическихъ костеловъ и о свободѣ католической вѣры. О сохраненіи правъ, предоставленныхъ православною религіею. О возвращеніи Люблинской церкви лицамъ православною религіею. О возвращеніи епископіи Хелмской Балабану. О возвращеніи церковныхъ имѣній архимандріямъ Жидичинской и Овруцкой. Объ отчетности сборщиковъ податей. О ревизіи и исправ-

леніи актовыхъ книгъ Луцкихъ, Владимірскихъ и Кременецкихъ. О запрещеніи отправляться за границу въ военное время. О судопроизводствѣ по дѣламъ о бѣглыхъ крестьянахъ. О наказаніи мѣщанъ, грабившихъ дворянскія имѣнія. Обязанности старость заботиться объ укрѣпленіи и защитѣ городовъ. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству, и объ освобожденіи Луцка, Владиміра и Кременца отъ военного поста и другихъ повинностей. 1651 декабря 15.

391

XXXV. Инструкція дворянъ воеводства Кіевскаго посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1652 году. О назначеніи слѣдствія и суда надъ лицами, которыя подали поводъ къ прекращенію комиссіи, назначенной сеймомъ для успокоенія Козацкаго возстанія. Жалобы на бѣдственное состояніе помѣщиковъ, разоренныхъ Козаками и Польскими жолнерами. Объ уплатѣ жалованья кварціонному войску. О возвращеніи католическому духовенству костеловъ въ воеводствѣ Кіевскомъ, опустошенныхъ Козаками. О мѣрахъ къ скорѣйшему рѣшенію дѣлъ въ судахъ. Объ освобожденіи города Житомира отъ военного поста. О возвращеніи бѣглыхъ крестьянъ ихъ помѣщикамъ. Объ уничтоженіи званія войсковыхъ волонтеровъ. Объ укрѣпленіи Кракова и Каменца Подольскаго. О сборѣ подымнаго для уплаты долговъ

воеводства Киевскаго. Ходатайство о награжденіи дворянъ, оказавшихъ услуги государству. 1651 декабря 15. . . . 414

XXXVI. Инструкція дворянъ воеводства Черниговскаго посламъ, отправленнымъ на сеймъ, бывшій въ 1652 году. Благодареніе Богу и королю за побѣду, одержанную надъ неприятелемъ. Изображеніе бѣдствій, претерпѣнныхъ дворянами отъ Козацкихъ войскъ. О возвращеніи Доминиканскаго костела, обращеннаго въ православную церковь, ордену Доминикановъ. О новомъ наборѣ войска и средствахъ къ его поддержанію. О раздѣлѣ должностей въ воеводствахъ Черниговскомъ только лицамъ осѣдлымъ въ этомъ воеводствахъ. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1651 декабря 15. . . . 426

XXXVII. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1652 году. Изъявленіе благодарности королю за попеченіе объ успокоеніи государства. Жалобы на бѣдственное положеніе края и на опустошенія, причиненныя Козаками, а также Польскими и Нѣмецкими войсками. Жалобы на неисполненіе декретовъ трибунальскаго суда. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству. 1652 іюня 11. 434

XXXVIII. Инструкція дворянъ Волынскихъ посламъ, отправленнымъ на Брестскій сеймъ, бывшій въ 1653 году. Изъявленіе благодарности королю за его попеченіе о бла-

госостояніи государства. Просьба объ увольненіи крестьянъ помѣщичьихъ отъ податей и сборовъ. Жалобы на опустошеніе помѣщичьихъ имѣній отъ Козацкаго и Польскаго войска. О собираніи подымнаго сбора въ воеводствѣ Волынскомъ и другихъ средствахъ къ увеличенію государственныхъ доходовъ. Просьба о непремѣнномъ исполненіи законовъ и поддержаніи войсковой дисциплины. Объ утвержденіи депутатовъ Волынскихъ, избранныхъ для засѣданія въ трибунальскомъ судѣ. Ходатайство о награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги государству, и объ освобожденіи города Луцка отъ военного поста. 1653 марта 8.

440

XXXIX. Инструкція дворянства воеводствъ Кіевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1653 году. Изъявленіе благодарности и желаніе побѣды королю. Сожалѣніе о неуспѣшномъ наборѣ войска и неплатежѣ ему жалованья. Жалоба на опустошеніе дворянскихъ имѣній, изображеніе бѣдствій, претерпѣваемыхъ помѣщиками, и опасностей, угрожающихъ государству. Средства для защиты отъ непріятеля и просьба о спасеніи дворянъ отъ окончательнаго разоренія. 1653 марта 8.

456

XL. Инструкція дворянъ воеводствъ Кіевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, бывшій въ 1654 году. О раздачѣ ва-

кантных должностей заслуженымъ лицамъ. Изъявленіе благодарности королю за спасеніе отечества отъ непріятелей. Объявленіе причинъ, по которымъ войско находится въ бѣдственномъ положеніи. Объявленіе устройствъ чужеземнаго войска, о содержаніи туземнаго войска и его устройствъ. Дозволеніе всеобщаго ополченія. Мѣры къ прекращенію раздачи имѣній и другихъ наградъ за деньги. О раздачѣ имѣній въ пожизненное и ленное владѣніе, въ Черниговскомъ воеводствѣ. Объявленіе укрѣпленія Каменца Подольскаго и Смоленска. Объявленіе утвержденія правъ на имущества, принадлежащія дворянамъ. О неприниманіи Волоховъ въ военную службу. О раздачѣ замковъ и староствъ Украинныхъ. Объявленіе благодарности и награжденія лицъ, оказавшихъ услуги государству. О возвращеніи имѣній Жидичинскому монастырю. 1653 декабря 31.

464

XLI. Постановленіе дворянъ воеводства Черниговскаго на провинціальномъ сеймѣ 1654 года. Правила пользованія доходами съ староствъ и имѣній епископіи Владимірской, назначенныхъ королемъ и сеймомъ на содержаніе дворянъ Черниговскихъ, разоренныхъ Козацкими войнами. 1654 сентября 15.

475

ПРИЛОЖЕНІЕ. Алфавитный списокъ дворянъ, упоминаемыхъ въ настоящемъ изданіи

481

О П Е Ч А Т К И.

<i>Стр</i>	<i>Строки.</i>	<i>Напечатано.</i>	<i>Слѣдуетъ читать.</i>
XXXII	19	вырныє	вирные
XLI	2	отличія	различія
10	25	Дядковичъ	Дядковичъ
14	25	Ворзобогатый	Борзобогатый
29	18	Вокия	Бокия
57	9	перестерегачи	перестерегати
98	25	Bałabuna	Bałabana
120	13	wolne ludzi	wolne, ludzi
158	6	parendo	parendo (<i>parcendo?</i>)
—	23	rachunkiem	rathunkiem
178	23	Janusz	Janusz
255	18	koszt, y	koszt, y (<i>koszty?</i>)
270	18	i ę	się
310	15	poruczniko	poruczniku
406	посл.	kawalerem	kawalerom
407	6	uacante	uacante
410	посл.	rozechali sie	rozechali się
427	22	z miłość	z miłości
428	28	flumine	flumine (<i>flumina?</i>)
467	8	zaym	zatył

